

Bay Pipo

Bir MiT Görevlisinin Sıradışı Yaşamı: Hiram Abas

Soner Yalçın/Doğın Yurdakul

Bu eser
<http://genclikcephesi.blogspot.com>
tarafından yayınlanmaktadır.

Bay Pipo

Bir MiT Görevlisinin Sıradışı Yaşamı: Hiram Abas

Soner Yalçın/Doğan Yurdakul

Önsöz

Elinizde tuttuğunuz bu kitap, Türkiye'nin son elli yıllık tarihinin bir bölümünü deyim yerindeyse "büyüteç altına almaya" çalışmaktadır. *Reis'* kitabında, devletin kullandığı bir tetikçinin yaşam öyküsünü anlatırken, bir yandan da ona ve onun gibilere ihtiyaç gösteren tarihsel ortamı ortaya koymaya çalışmıştık. Şimdi de, aynı olayların başrollerinde yer almış bir istihbaratçının yaşamöyküsüyle bir adım daha ilerliyoruz ve biraz daha merkeze, perde arkasındaki kişilere ve olaylara ulaşmaya çalışıyoruz. Bu anlamda *Bay Pipoya*, *Reis'in* bir devamı veya ikinci bölümü de denebilir. Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndaki istihbarat çalışmaları, ülkeyi zapt etmek isteyen emperyalist düşmanlardan ve onlara teslim olmuş olan padişah çevresinden bilgi toplamak temelinde kurulmuştu. Milliydi ve genellikle dış istihbarata yönelikti. Bu sayede halkın hem saygısını hem de fiili desteğini yanına almıştı. Ama 1950'li yıllara yaklaşıldığında Türk istihbaratçılığı bu niteliklerinden uzaklaşmaya başladı. Bir yandan "yabancı gizli servislerle işbirliği" adı altında ulusal kimliğinden uzaklaştı. Öte yandan tek partili dönemin

1 Soner Yalçın/Doğan Yurdakul. *Reis. Gladio'nun TM Tetikçisi*, Su Yayınları, 11. baste ekimi 1999.

son yularından itibaren her iktidarın kendi "özel istihbarat örgütü" haline getirilmeye çalışıldı. Siyasî iktidarlar istihbarat Teşkilatı'nı hem parti dışındaki hem de parti içindeki muhaliflerinden bilgi almak için kullanmaya çalıştılar. 1960'lı yıllardan sonraki iktidarlar ise bunlara bir de "Silahlı Kuvvetler içinden istihbarat" toplama görevini eklediler. Bütün bu nedenlerle Türk İstihbarat Teşkilatı, hem yasaları hem de kendi yasasını çiğneyerek, dışarıda paylaşım savaşlarına ve uluslararası tertiplere, içerideyse askeri darbelere, kendi vatandaşlarına karşı girişilen operasyonlara, işkencelere, fişlemelere karıştı. Saygı duyulan bir kurum olmak yerine "korku duyulan" bir teşkilat haline geldi.

Yaşamöyküsünü anlattığımız istihbaratçının karakteri bu ortama çok uygun düşüyordu. Onu övenler de, yerenler de, "Maceracı, atak, çifte tabanca taşıyan, attığını vuran, sıcak çatışmaya girmekten kaçınmayan" bir kişiliği olduğunu anlatıyorlardı. Hatta ona "Türk James Bond'u" diyenler bile vardı.

Başka bir özelliği ise hiç elinden düşmeyen piposuydu. Belindeki veya koltukaltındaki tabanca dışında her zaman bir veya iki piposu olurdu cebinde. Hem evinde hem de işyerinde pipo koleksiyonu vardı. Kendisinin belki haberi yoktu ama, arkadaşları bu yüzden ona "Bay Pipo" diyorlardı. Lise çağlarında başladığı pipo merakı ölünceye kadar sürdü.

Öldürüldüğünde bile, .yanı başındaydı piposu,
Bir istihbarat elemanının bilgileri değerlendiren, tahlil yaparak sonuca varan "sıkıcı"
çalışması yerine, her zaman "hareketli" olmayı yeğleyen bir kişiliği vardı. Bu yüzden her
zaman kendi maceracı kişiliğine uygun bir istihbarat örgütünün başında olmayı arzulamıştı;
"CIA gibi, Mossad gibi operasyonlar yapan, vurucu bir istihbarat örgütü!"
Bu amacına ulaşmak için örgüt içinde yükselmeye çalışırken, teşkilatı yasal çizgide
tutmaya çalışan yönetimlere ters düştü, "iyi anlaştığı" yöneticilerle bir olup, amaçlarının
çeliştiği kişilere karşı -çoğu zaman gizli- çatışmalara girdi. O çatışmalar açığa çıkınca da
yakın tarihimizde iyi bilinen "skandallar" patlak verdi. Onun otuz yılı aşkın meslek yaşamını
incelerken, istihbarat örgütünün yasadışı uygulamalarının tarihiyle tıpatıp örtüştüğünü
gördük. Bu tür uygulamalardan hangisinin derinlerine dalmaya kalksak, orada onun da
ayak izlerine rastladık. Neden bu istihbaratçının yaşamöyküsünü anlatmaya karar
verdiğimiz sorusunun yanıtı da, ulaştığımız bu sonuçlarda yatmaktadır.
Reis'teyaptığımız çalışmaya bağlı kalarak, tümünden gelim değil, tüme varım yöntemini
kullandık. Yani "önceden doğru" kabul edilen bir düşünceden yola çıkarak olayları ince-
lemek yerine, olayları ve aralarındaki bağlantıları inceleyerek bunlardan sonuçlar çıkarmaya
çalıştık. Su götürmez bir gerçekliğe ulaştığımızı düşündüğümüz yerlerde bunları kesin bir
dille açıklamaktan kaçınmadık. Sonuca varamadığımız, kanıtlardan emin olamadığımız
durumlarda ise olguları ve iddiaları sıralayarak, yargıyı okuyucuya veya başka
araştırmacılara bıraktık.
Bir gözlemimizi burada bir kez daha vurgulamak istiyoruz: "herkesin bir parçasını bildiği"
olgular, bir sistem dahilinde bir araya getirildiği zaman gerçeğin tamamı daha iyi
aydınlanmış oluyor.
Şimdi aynı şeyi bir kez daha yapıyoruz: çoğu mahkeme dosyalarında, resmî belge ve
raporlarda, arşivlerde, gazete sayfalarında, TV programlarında görülmüş ve duyulmuş bir
yığın olguyu, bir sistem içinde analiz yaparak, bir araya getirip okuyucuya yeniden
sunuyoruz. Ortaya çıkan sonuca Türk istihbaratının "resmî olmayan tarihi" ya da "alternatif
tarihi" de diyebilirsiniz. Adına ne dersiniz deyin, yaptığımız çalışma, tarihin tozlu
sayfalarında unutulmaya terk edilmiş gerçekleri araştırıp, bulup, kronolojik bir sistem
içinde okuyucuya sunma çalışmasıdır.
Bu çalışma uzun bir dönemi kapsamaktadır.*Bay Pipoya* Soner Yalçın 1990 yılında başladı,
1997 yılından itibaren Doğan Yurdakul dahil oldu. Bu süreç içinde bizlere yardımcı
olanlara teşekkür ederiz...
Soner Yalçın / Doğan Yurdakul İstanbul, eylül 1999

Eski bir İngiliz geleneği idi; soylu ailelerin erkek çocuklarına, delikanlılık çağına
geldiklerinde bir kılıçve bir pipo takımı hediye edilirdi.
Hediye edilen pipo takımı, soylu çocuk doğduğu gün bir uşağa verilir ve onun kullanması
istenirdi. Amaç, yıllarca uşak tarafından kullanılan pipoların, ısırgan otu tadından kurtulup,
zehiri özümseme yeteneğini geliştirmesiydi. Çocuk büyüyene kadar pipolar, sağlıklı bir
içime hazırlanmış olurdu. Pipo kullanma yaşına gelen asilzadenin delikanlı oğlu da böylece
hiç emek harcamadan iyi bir pipo takımının sahibi olurdu...

26 eylül 1990.

Saat 06.00 sulan...

Yatak odası güneş görmüyordu. Buna rağmen pervazları dökülmüş pencere, kalın kadife perdelerle sıkı sıkıya kapatılmıştı...

Yine erken uyanmıştı. Yıllardır hasretti uykuya. Ama çok istediği halde öyle doyasıya uyuyamıyordu. Boğazındaki eski kurşun yarası uyku sırasında nefes alıp vermesini zorlaştırıyor uzun süre uyumasına izin vermiyordu...

Karanlığa rağmen, alışkanlıkla karyolanın başucundaki komodinin üzerinden, piposuna uzandı.

Birkaç yıldır âdet edinmişti; sabah uyanınca yataktan hemen kalkmıyor, boş piposu ağzında sırtüstü yatıp, iki elinin parmaklarını birbirine kenetliyor, gözlerini tavandaki bir noktaya kilitleyip, dakikalarca düşünüyordu...

Düşünceleri son günlerde sadece bir tek konuya odaklanmıştı: Körfez'de savaş çıkacak mı?..

Aklına yine Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a gönderdiği son rapor takıldı...

Millî istihbarat Teşkilatından ayrıldıktan sonra Turgut Ozal'la ilişkisini kesmemişti. Onun istediği konular ve olaylar hakkında analizler yapıp, değerlendirme raporları yazarak Çankaya Köşkü'ne gönderiyordu...

Ama son gönderdiği raporun üzerinden 34 gün geçmişti. Köşk'ten henüz kimse arayıp teşekkür bile etmemişti. "Hadi Cumhurbaşkanı Özal'ın işleri bugünlerde oldukça yoğundu, ama en azından danışmanlarından biri arayabilirdi" diye söylendi kendi kendine. Zaten son bir haftadır Özal, Amerika'daydı. O nedenle fazla üzerinde durmadı.

Ayaklarını indirip yatağın kenarına oturdu. El yordamıyla özel nemlendirici porselen kutudan bir miktar tütün alıp, pipoya yerleştirdi. Pipo karıştırıcısını aramaya üşendi. Tütünü başparmağıyla bastırdı.

Yaktığı kibritin zayıf alevi, başucunda asılı duran tablonun eskimiş çerçevesini aydınlattı... iki nefes çektiği pipoyu komodinin üzerine bıraktı.

Yataktan kalktı, pencereye gidip, kalın kadife perdeleri aralayarak dışarıya baktı. Kimseler görünmüyordu, sokağa sessizlik sinmişti.

İstanbul sıcak havalan geride bırakan bir güne hazırlanıyordu. İki gündür yağan yağmur, o gün yerini az da olsa güneşli bir havaya bırakmıştı. "Çıkarken pardösümü yanıma alsam mı?" diye düşündü.

Banyoya geçti.

Aynada kendini seyretti; saçlarını gençliğinde bile uzatmamış, sürekli kısa kestirmişti.

Kırılmış bıyıklan ise hep seyrekli.

Orta boyluydu, ama 58 yaşına rağmen güçlü bir fizik yapısı vardı.

Evleri iki oda bir salondan ibaretti. Annesi Roksan Hairan'ın hediyesiydi. Evlendiklerinde, annesi aynı apartmanda kiralık bir daireye çıkıp, evini "rahat etsinler" diye oğlu ile gelinine bırakmıştı.

Şofbeni yaktı: Alelacele soyunup kendini sıcak suyun altına attı. Vücudunu sabunlarken, kanlı bölgesinin yağlandığını düşündü. "Yürüyüşleri ihmal ediyorum" diye mırıldandı kendi kendine. "Olsun" diye düşündü, "insanlar beni hâlâ iki yıl önceki fotoğraflarımla tanıyorlar." 1988'in haziranında üç gün süren röportajı çıkmıştı *Sabah* gazetesinde. Poz da vermemişti ama sportmen görünüşlü ve yakışıklı bulmuştu kendini o fotoğraflarda. Ne günlerdi'..

Eşi Gülsen ondan önce kalkmış, mutfakta kahvaltıyı hazırlamaya başlamıştı.

Çocukları Cengiz ve Cenana evlenip, çocuklu çocuğa karışmışlardı.

Karikoca baş başa kalmışlardı.

Ama oğlu Cengiz'i hemen her gün görüyordu, çünkü ay-, m şirkette çalışıyorlardı...

Üstünde bornozuyla geçti mutfığa. Kahvaltı yapmayı seven biri değildi. Çay içerken bir dilim ekmekle peynir yedi.

Yatak odasına döndü, piposunu alıp geri geldi. Yeniden yaktı. Çayını bitirdikten sonra masadan kalkıp salona geçti...

Koltukların hemen hepsi eskiydi. Gelen misafirler de evdeki eşyaların eski olmasını ilk görüşte yadırgıyorlardı. Sonra alışıyorlardı. Kimi bu mobilyaların eskiliğini, "Eski eşya seviyorlar" diye yorumluyor; kimi "ekonomik durumlarının elverişsizliğine" yoruyor; kimi de "kasten, haklarında dedikodu çıkmasın" diye değiştirmediklerini iddia ediyordu...

Duvarlarda asılı duran tablolar ise annesinin onlara bir armağanıydı ve çok değerliydi.

Raflarında kapağı açılmadan yepyeni kitapların durduğu kütüphaneye kaydı gözleri.

Salonun bir köşesini kütüphane yaptırmıştı. Kitap okumaya değil, "biriktirmeye" karşı bir hevesi vardı. Belki de bu isteği entelektüel görünmek istemesinden kaynaklanıyordu. Ama polisiye ve casusluk türünde okumadığı kitap yok gibiydi. Dün gece uyuyabilmek için birini daha bitirmişti. **"Cengiz'e söyleyeyim de, yeni çıkanlardan birkaç tane daha alsın bana" diye geçirdi kafasından.**

Yıllarca annesini ağırlayan yaylan çıkmış koltuğa şimdi sürekli kendisi oturuyordu.

Alışkanlık olmuştu ve alışkanlıklarından kolay vazgeçen biri değildi.

Gazeteye şöyle bir göz attı. Birinci sayfa Körfez Krizi haberleriyle doluydu. Köşe yazarlarının bazıları "Körfez'de savaş çıkacak" yorumları yaparken, tam tersini öne sürenler de vardı.

ABD'nin Irak'a müdahale edeceğine inanıyordu.

Tıpkı Cumhurbaşkanı Özal gibi o da, Türkiye'nin de Amerika'nın yanında savaşa girmesinin ülke menfaatleri açısından iyi olacağını düşünüyordu.

Ortadoğu politikasını çok iyi bildiği kanısındaydı.

Konuklarına çeşitli dönemlerde gittiği Beyrut'u anlatmaktan ayrı bir zevk alırdı.

Şirkete gitmek için hazırlık yaptı.

"Patronu" Fevzi Gandur'u tanıdığında kanı ısınmıştı.

Yıllar önce Beyrut'ta tanışmışlardı...

ikisini bir araya getiren Beyrut'a ilişkin anılar değildi kuşkusuz...

iki yıldır birlikte çalışıyorlardı.

Fevzi Gandur müessesesi, deniz nakliyatçılığı yapıyordu. Oğlu Cengiz de aynı şirketteydi, "umumî vekil" sıfatıyla görev yapıyordu. Kendisinin görevi ise "danışmanlık"tı!..

Israrla reddetmesine rağmen şirketin ortağı olduğu iddi-alar sürekli dile getiriliyordu...

Merak edilen başka bir soru ise, ne taşıdıklarıydı!

istanbul'un yoğun sabah trafiğine yakalanmamak için işe biraz geç gidiyordu.

Şirketin merkezi Taksim'deydi. Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan Boğaz

Köprüsü trafiği biktıncıydı.

Yatak odasına dönüp bornozunu çıkardı, iç çamaşırlarını giydi. Gardırobunu açtı.

Temiz beyaz bir gömlek seçti, onu giyerken, dolaptan gelişigüzel bir kravat aldı.

Aynaya bakmadan alışkanlıkla bağladı.

Koltukaltı kılıfını boynundan geçirip omzuna astı. Yeni aldığı Magnum 357 marka

tabancasını kılıfına yerleştirdi. Suikast silahı olarak bilinen tabancasıyla gurur duyuyordu. Arkadaşlarına tabancasının özelliklerini anlatmaya bayılıyordu: "Domuz kurşunu atıyor, kurşun vücuda girdikten sonra ikinci bir patlama etkisi daha yapıyor..." İsveç Başbakanı Olof Palme, Magnum 357'yle öldürölmüştü!..

Spor giyinmeyi seviyordu. Yatmadan önce iskemleye aştığı koyu gri pantolonunu alıp giydi, kemerini bağladı. Açık gri ekose ceketini sırtına geçirdi. Koltukaltını ceket üstünden bir daha yokladı.

Eşiyle vedalaştı.

Ağzında piposuyla evden çıktı.

Meslekte geçen yılların getirdiği bir alışkanlığı daha vardı; evden çıkarken, siyah küçük gözleriyle dikkatlice etrafına bakar, ortalığı kolaçan ederdi.

Yine öyle yaptı. Sokakta kuşkulu bir durum görünmüyordu...

Kadıköy Çiftelhavuzlar semtindeki Cemil Topuzlu Caddesi. 32 numaralı Yuvarm Apartmanı'ndan çıktığında saatler 9.40'ı gösteriyordu.

34 HEZ 59 plakalı şahin marka otomobilini her zaman apartmanın arka bahçesine park ederdi. Anahtarla kapıyı açıp direksiyonun başına oturdu. Piposunu dişlerinin arasına alıp kontağı çevirdi...

Aslında doğrudan Bağdat Caddesi'ne çıkabilirdi. Ama güvenlik gerekçesiyle gelip gittiği yollar sürekli olarak değiştiriyordu... O sabah Cemil Topuzlu Caddesi'ni Bağdat Caddesi'ne bağlayan Mahur Sokak'tan geçmeye karar verdi.

İki üç aydır huzursuzdu. Takip edildiğinden şüpheleniyordu. Eşiine ve çocuklarına hiçbir şey söylememişti. *Zaten* 'bu tür konulan" onlarla konuşmazdı.

Bir gün Ankara'ya gittiğinde yıllarca birlikte çalıştığı MİTten yakın bir arkadaşına konuyu açmış; "teşkilatın" kendini izlettirdiğini tahmin ettiğini söylemişti. Arkadaşının isteğine uyup istanbul'a geldiğinde; şüphelendiği iki otomobilin plakasını MiT istanbul Bölge Daire Başkanlığı'na bildirmişti.

Durum araştırılmış ancak araç sahiplerinin şüphelenilecek kişiler olmadığına karar verilmişti!..

Son yıllarda MITte çalışanların, eski personelin bu tür isteklerini "paranoya belirtileri" olarak değerlendirmeleri, teşkilat içinde "moda" haline gelmişti.

Mahur Sokak'a saptı...

Bağdat Caddesi'ne çıkan tüm ara sokaklara, "otomobiller, hız yapmasın" diye kasisler konulmuştu.

Bağdat Caddesi'ne 25-30 metre kala böyle bir tümseğe geldi. Vites küçöltüp otomobilini yavaşlattı. Ve ne olduysa o an oldu...

Otomobilin arka sol camına yaklaşan genç ve uzun boylu bir kişi, elindeki 7,65 çapındaki susturucu takılmış tabancasıyla dört el ateş etti.

Boynuna isabet eden ilk kurşunda ölümcöl darbeyi almıştı.

Ne şaşırtıcı rastlantıydı ki, 19 yıl önce istanbul'da girdiği silahlı çatışmada da ilk kurşunu yine boğazına yemiş, ancak ölmemişti.

ikinci kurşun çenesini parçalayıp çıkmıştı. Niyeti kesinlikle öldürmek olan saldırgan, olayın heyecanından son iki kurşunu isabet ettirememişti... Kurşunlar aracın sağ ön kapı ve sol arka kapı camlarını parçalamıştı...

Başi sağ omzuna düştü, tanınmamak için taktiği güneş gözlüğü hâlâ gözünde ydi. Piposu ise sol bacağının yanına, koltuğun üzerine yuvarlanmıştı...

Yanından hiç ayırmadığı tabancasının emniyeti açıktı. Şarjöründe 9 mermi bulunan silahına dokunma fırsatı bile bulamamıştı.

Silahlara karşı inanılmaz bir ilgi duyardı. Çeşitli çapta silahları vardı. Onlarla poligonlara gidip atış talimleri yaptığında, sanki yaşamının en büyük mutluluğunu duyardı. Öyle durduğu yerden nisan alıp ateş etmeyi sevmezdi. Hareketli hedeflere ateş etmeyi severdi. Hedef hareketli olacak o da belindeki silahı çekip hedefi vuracaktı. Yakınları, açık arazide talim yaparken hızla kaçan kertenkelelere ateş ettiğini ve hiç ıska geçmediğini anlatırlardı. Bu hobisi onu Türkiye'nin en iyi silah kullanan birkaç kişisinden biri yapmıştı...

"Teşkilattaki yakın arkadaşlarına hep 5-6 kişiyle girişeceği bir silahlı çatışma sonucu ölmek istediğini söylerdi. Yatakta ölmek onun kâbusuydu.

istediği gibi olmuştu, ancak tabancasına davranamamış, gafil avlanmıştı...

Saldırganlar iki kişiydi. Genç olanı silah kullanmıştı. Diğer 35-40 yaşlarında, kısa boylu ve saçları döküktü, elinde Bond tipi bir çanta vardı.

Silah seslerinin hemen ardından soğukkanlılıkla otomobile yaklaşp içeri bakmıştı.

Direksiyon başındaki kişinin öldüğünden emin olmak istiyordu.

İkinci kişi genç saldırganla başıyla "ölmüş" anlamında işaret ettikten sonra, ikisi iki aynı yöne, biri caminin olduğu sokağa, öteki 18 Mart Sokağı'na doğru koşarak uzaklaştılar... Ölmemişti...

İki saldırgan hızla olay yerinden uzaklaşırken, o elini otomobilin anahtarına götürüp kontağı kapattı.

Sürekli kan kaybediyordu.

Dakikalar geçiyor, ama kimse yardımına gelmiyordu.

Nefes almakta zorlanmaya başladı. Ağzının burnunun içi kanla dolmuştu.

Telsiz sesi duyar gibi oldu...

Bu onun yaşamla son buluşması oldu...

Araç nefes almıyordu...

Aracın içi kan gölüne dönmüştü.

Olay yerine gelen ilk polis ekibi, otomobildeki kişinin ünlü bir MİT mensubu olduğunu anlayamamıştı.

Telsizden olayı amirlerine anons ederken sürekli bir ayrıntının üzerinde duruyorlardı:

"Maktulün üzerinde tabanca var."

Otomobilin plakasını hemen İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne bildirdiler.

Plakanın çok ünlü bir istihbaratçıya ait olduğu öğrenilince, İstanbul Emniyeti ile MİT Bölge Başkanlığı alarmı geçti.

Olay yeri bir anda polis ve MİT elemanlarıyla doldu.

Yıllarca özel kalemlliğini yapan Kemal Hacıbeyoğlu ilk şaşkınlığını üzerinden atmış, gözyaşlarını saklamaya çalışıyordu...

Başta bölge başkanı olmak üzere, İstanbul'daki üst düzey MİT personelinin hemen hepsi olay yerine gelmişlerdi.

Şaşkındılar. Çünkü aynı yıl içinde suikasta uğrayan bu ikinci MİT görevlisiydi.

Emekli olmadan önce MİT Ermeni Masası'nda çalışan Albay Rıfat Uğurlutan 24 Ocakta öldürülmüştü...

Herkes birbirini arıyor, suikastı öğrenenler duymayanları haberdar ediyordu...

"Büroya daha yeni gelmişim. Saat 10.30 sularındaydı. Çocuklar telefonu bağladı. Büyük bir gazetenin istihbarat şefi olan arkadaşım kötü haberi verdi. Şoke oldum, dondum

kaldım. Ne yapacağımı bilemedim. Kısa bir sessizlikten sonra 'Öldü mü ?' diye sordum. 'Maalesef diye yanıt verdi.

Bir müddet öylece kaldım. Ne yapacağımı düşünüyordum. Aklıma ilk gelen evi, eşini aramak oldu. Alışverişe çıkmıştı, evde yoktu.

istanbul'da oğlu Cengiz'! aradım. Cengiz, 'Merhaba Ağabey' deyince sesinden anladım, olaydan haberi yoktu. 'Babandan haberin var mı?' diye sordum. '15-20 dakikaya kadar gelir' dedi. Demek haberi yoktu. 'Cengiz kapının önünde babana ateş etmişler, sen hemen eve git, ben de geliyorum' dedim. 'Peki hemen gidiyorum' dedi başka bir şey de sormadı, ilk uçakla hemen istanbul'a gittim."

Suikastın üzerinden neredeyse bir saate yatan zaman geçmiş, ambulans ve adli yetkililer hâlâ gelmemişti.

Olay yerine doluşan meraklı vatandaşlar sokağı miting

t Soner Yalçın'ın, MiT görevlisi Mehmet Eymür'te 31 ekim 1990 tarihinde. Ankara'da yaptığı görüşmenin notlarından.

alanına çevirmişti. Herkes sanki sıraya girmiş gibi merakla otomobilin içine bakıyordu... Ceset görünmesin diye otomobilin camları gazete kağıdıyla kapatılmıştı.

MiT ve polis biraz da şaşkın bir halde, çevrede rasgele araştırma yapıyor, her kafadan bir ses çıkıyordu:

"MiT üç gün önce bölgedeki takip tarassut ekibini kaldırmış!"

"Evinin önünde bir haftadır ayakkabı boyacısı varmış, nasıl gözden kaçırılmış!"

"Rahmetli takip edildiğini MtTe bildirmiş, ilgilenmemişler!"

"Birkaç gün önce çocuklarına ve damadına, 'Eve gelip giderken dikkatli olun' diye uyanda bulunmuş, herhalde bir bildiği vardı!"

"Korumaya almayacak kadar cesurdu. Cepheden gelecek hiçbir saklından korkmazdı. Aynı zamanda çok iyi bir atıcı olması, ona bu cesareti vermişti..."

Olay yerinden toplanan mermi, kovan ve çekirdekleri balistik incelemeleri yapılmak üzere Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldü.

Çok az sayıda görgü tanığı vardı, ilk ifadelerini zaten korka korka veren bu tanıklara, polisler ve MiT elemanları sanki suikastı onlar yapmış gibi- sert ses tonlarıyla sorular yöneltiyorlardı.

Tanıklara göre, suikastı üç kişi gerçekleştirmişti. Biri tetiği çekmiş, diğeri otomobilden bir iki metre uzakta beklemişti ve üçüncü kişi ise onlardan biraz daha uzak mesafede gözcülük yapmıştı.

Görgü tanıkları iki otomobile bindirilip MiT Bölge Baş-kanlığı'na götürüldü.

Bu arada ilk ifadelere bakılarak hemen suikastın nasıl işlendiğine dair yorumlar yapılmaya başlandı. Ortak fikir, saldırının son derece profesyonelce planlanmış olduğuydu. Eylemi yapanların sayısı konusunda tereddütler vardı. Bazılarına göre böyle profesyonel suikastlarda tek tetikçi olmazdı.

*Ne olur ne olmaz diye ikinci bir tetikçi de yedek tutulur'du. Öyle ki, birinci tetikçi, ikinci tetikçiyi tanımazdı bile. Birinci tetikçi görevini aksatır veya başına bir aksilik gelirse, ikinci tetikçi devreye girerdi. Tetikçiler birbirini tanımaz, iki tetikçiyi de sadece üçüncü kişi, yani gözlemci bilirdi...

Gazeteciler telsiz konuşmalarını dinleyip olay yerine gelmiş, sürekli fotoğraf çekip, tanıdıkları polis ve MiT görevlilerinden bilgi almaya çalışıyorlardı. Polis yetkilileri, basın

mensuplarına bilgiler veriyorlardı. Tespit edilen bazı tanıkların ifadelerine dayanılarak, saldırıların robot resimleri çizilmeye çalışılıyordu. Bu arada istanbul'da tüm güvenlik birimleri alarına geçmiş, operasyonlara başlamıştı.

Olay yerine gelen istanbul Emniyet Müdürü Hamdi Ardalı oldukça sinirliydi. Otomobilin içindeki cesedin yanında, ilk demecini verdi: "Görgü tanıklarının ifadelerine göre, saldırıların eşkalinden daha önceki ölüm olaylarında bulunan kişiler olduklarını saptadık. Bu onların son işidir. Onların işini bitireceğiz. Katiller en kısa sürede yakalanacaktır."

Nihayet ambulans gelebildi, hemen ardından da savcı.

Kadıköy Cumhuriyet Savcısı Sedat Musullu olay yerinde yaptığı ilk belirlemede, cesette iki kurşun bulunduğunu, kurşunlardan birinin boynun sol yanından, diğerinin başın arka bölümünden girdiğini söyledi.

Oğlu Cengiz, ceset otomobilden çıkarılıp ambulansın sedyesine konulurken, olay yerine ulaşmıştı.

Soğukkanlılığını korumaya çalışıyordu.

Babasına son bir kez bakan Cengiz, bir an için sendeledi. Ancak yanındakilere belli etmemeye çalıştı.

Ambulans olaydan tam 1,5 saat sonra, cesedi Adli Tıp morguna götürmek için, sirenlerini çalarak olay yerinden uzaklaştı.

Oğlu Cengiz gibi, kızı Cenan da soğukkanlılığını koruyordu,

Cenan olay yerine gelmemişti, işyerinden doğru annesinin bulunduğu Çiftelhavuzlar'daki eve gitmişti.

Ancak Gülşen Hanım çocukları gibi değildi. Şok geçiriyordu. Annesini o durumda gören Cenan da direncini yitirdi. Anne ve kızın kriz geçirmesi üzerine eve doktor çağrıldı.

Kapılarının önünde bir ambulans bekletildi. Bazı MiT görevlilerinin, gazetecilerin apartmanın önünden gitmeleri gerektiğini, pek de kibar olmayan bir tarzda söylemeleri ortamı daha da gerginleştirdi.

Ajanslar suikastı Türkiye ve dünyaya bildirmişlerdi.

ABD'de bulunan Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Başbakan Yıldırım Akbulut, TBMM Başkam Kaya Erdem, SHP lideri Erdal İnönü, DYP Genel Başkam Süleyman Demirel ve MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, suikastı kınadıkları u belirten demeçler verdiler. Yasamı boyunca işadamlarıyla arası hep iyi olmuştu.

Emin Cankurtaran, "Çok iyi tanırdım kendisini. Rahmetli çok iyi dostumdu. Onun haricinde hiçbir ticari ilişkimiz olmamıştır" derken, Halit Narin, "MITten ilk ayrıldığında Narin grubunda 1-1,5 yıl süreyle danışman olarak çalıştı. Çok yakın arkadaşım, dostumdu" şeklinde konuştu.

içişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, suikastı gerçekleştirenlerin iki kişi olduklarının tespit edildiğini söyledi. Bakan Aksu. Ankara Esenboğa Havaalanı'nda gazetecilerin sorularını yanıtlarken, "Görgü tanıklarına fotoğraflar ve robot resimlerin gösterilmesi sonucu teşhis edildiklerini de zannediyorum" dedi. Aradan iki gün geçti, 1.

istanbul Adli Tıp morgundan alınan Türk bayrağına sarılmış tabut, Selimiye Camii'ne getirildi.

Cami avlusuna gazetecilerin girmesi yasaklandı." MiT görevlileri fotoğraflarının çekilmesini istemiyorlardı.

Gelen bütün çelenkler elektronik araçlarla tek tek kontrolden geçirildi.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Başbakan Yıldırım Akbulut. KKTC Cumhurbaşkanı Rauf

Denktaş, SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel çelenk gönderenler arasındaydı.

Cami avlusunda üst düzey MiT görevlileri ve bir dönem birlikte çalıştığı Süleyman Seba, Tunca Toskay, Mehmet Eymür. Korkut Eken gibi arkadaştan da vardı. Genelkurmay Başkanlığı'nın cenazeye ne bir çelenk ne de temsili bir subay göndermemesi dikkat çekmişti.

Türk bayrağına sanlı tabut, yaklaşık 500 metre omuzlarda taşındıktan sonra cenaze arabasına konuldu ve aile kabristanında toprağa verilmek üzere Yakacık Mezarlığı'na götürüldü. Aile mezarlığına defnedilirken, orada bulunan herkesin kafasında aynı soru vardı: "Bu suikastı kim, neden yaptı?"

Birinci bölüm

"AdıHiram olsun"

İstanbulcular, 1932 yılının sert geçen kış aylarını uzun süre hafızalarından silmemişlerdi... Kalın ve pahalı paltosuyla heyecan içinde içeri giren 62 yaşındaki Mübarek Galip Eldem, kızı Roksan'ı yanaklarından öpüp, titreyen elleriyle torununu kucağına aldı ve gür sesiyle, "Bunun adı Hiram olsun" dedi...

Hiram Abas'ın dedesi Mübarek Galip Eldem arkeologdu. Viyana imparatorluk Gimnasionu'nda arkeoloji ve filoloji okumuş, arkeolojiye ait birçok eser yazmıştı. Moskova, Londra. Paris, Berlin, Viyana arkeoloji akademilerine fahri üye olmuş, fahri doktorluk unvanı kazanmıştı. Hars ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Telif ve Tercüme Heyeti azalığında bulunmuştu. Yıllarca, müzeler genel müdürlüğü yapmıştı. Anadolu Millî Mücadelesi'ne iştirak eden Dede Mübarek Galip Eldem, çevresinde çok sevilen ve sayılan bir bilim adamıydı.

Dede Eldem'in diğer bir özelliği ise mason olmasıydı. Torununa "Hiram" adını koymasının nedeni buydu.

Hiram adı, masonluğun kurucusu olan duvarcı ustası Hiram Usta'dan geliyordu. Küçük Hiram Abas'ın adını aldığı mason ustasının soyadıyla olan büyük benzerliği de dikkat çekiciydi: Hiram

Abiffî! Mübarek Galip Eldem torunu Hiram'ı, alnından öpüp, iki eliyle havaya kaldırdıktan sonra kızı Roksan'ın kucağına verdi.

Roksan Hanım, İstanbul'un tanınmış ve köklü ailelerinden Eklemlerin kızıydı.

Eldem ailesi, Sadrazam Koca Hüsrev Paşa, Sadrazam Et-hem Paşa ve Girit Valisi Müşir Şakir Paşa'ya dayanıyordu. Meşhur ressamlardan ve Türk müzeciliğinin kurucusu Osman Hamdi Bey, Mübarek Galip Eldem'in amcasıydı.

Roksan Hanım, Atatürk'ün Balo Tertip Heyetleri'nde yer alan, kültürlü bir İstanbul

hanımefendisiydi. Atatürk'le dans ederken çekilmiş fotoğraflarını evinin en müstesna köşesinde, yularca kıymetli mücevherler gibi saklamıştı...

Uzun boyu, yakışıklılığı ve kibarlığıyla Roksan Hanım'ın gönlünü fetheden Abbas Hilmi, Yugoslavya'nın Üsküp ili, Palanka ilçesinde, 1910 yılında doğmuştu. Büyükbaba Süleyman Nadir (Abazoviç) geniş arazisi olan varlıklı bir kişiydi.

Birinci Dünya Savaşı ve arkasından gelen Millî Mücadele yıllarından sonra, artık Balkanlar'da yaşayamayacaklarını düşünen} binlerce Türk ailesi gibi Abaslar da, Türkiye'ye göç etmişlerdi.²

Abbas Hilmi Abas 12 yaşındayken ailesiyle birlikte Türkiye'ye gelmiş ve tahsilinden sonra gemi kaptanı olmuştu...

Soyadı Kanunu çıktığında, "Abas" soyadını almışlardı...

22 yaşında "çiçeği burnunda bir baba" olan Hilmi Abas, her zamanki saygılı haliyle kayınpederinin kararına uydu ama, "Oğlumun göbek adını da ben koyayım" deyip, Hiram'ın önüne "Mustafa" adını eklemeyi yapmadı.

1 Sözcük anlamı"duvarcı" olan masonluk, Kudüs'tekiünlûHazreti Süleyman Tapınağı'nın mimarıHiram Abiff Usta'dan gelir. Hiram Abiff, tapınağıyaparken yönetimi altındaçalışan duvarcıişçilerinin oluşturduğu bir tonca kurdu ve böylece masonluk ortayaçıktı.

Masonluğun bir kolu olan ve ABD'nin Chicago kentinde doğan Rotan/enliğin kurucularından birinin adıda "Hiram Shorey'di. Türkiye'de masonluk resmi olarak 1 ağustos 1909'da kuruldu ve ilk büyüküstadıSadrazam Talat Paşa'ydı

2 Türkiye tarihinde iki Abbas Hilmi Bey var Biri: Mısır eski hıdivi Abbas Hilmi Paşa. Türk uyruğuna girmek için Cumhuriyet Halk Fırkasına 900 000 TL bağışladı. Bu para, işBankası'nın kuruluşsermayesi oldu. Diğeri ise; İbrahim Paşa mahdumu Abbas Hilmi Bey, 17 ocak 1923 tarihindeİzmirİktisat Kongresi'ne.İstanbul Milli Türk Ticaret Birliği temsilcisi olarak katıldı. Ancak ikişahsın, Hiram Abas'la akrabalığıyoktu

İstanbul'da. Osmanlı'dan beri her zaman entelektüel busemi olan Kadıköy'de oturuyorlardı. Kadıköy etnik köken açısından mozaik andıran bir semtti; Rum, Ermeni, Yahu-i Türk. her ırk ve mezhepten halk vardı...

Hiram Abas'ın çocukluğu Kadıköy, Moda'da geçti.

1938 yılı onun için önemli bir yıl oldu.

Hep öğütlerini dinlediği dedesi Mübarek Galip Eldem, vefat etti.

Dedesini kaybettiği yıl Türkiye, kurtarıcısı Mustafa Kemal Atatürk'ü son yolculuğuna uğurladı...

Ve Hiram Abas aynı yıl, Moda Sekizinci İlkokul'da öğrenim hayatına başladı.

Dedesinin boşluğunu, ilkokul öğretmenini Neriman Hanım doldurmuştu.

Bir de, boş arazilerde, kendi yaptıkları bez topla futbol oynamak...

Sessizdi, içekapanıktı.

Okulda notlar 5 üzerinden verilirdi. Ne başarılı ne de başarısızdı. Notlan 3-4 arasında değişiyordu.

İlkokul yılları Türkiye için yokluk yıllarıydı, ikinci Dünya Savaşı başlamıştı.

Ekmeğin karneyle satıldığı yıllar...

Anne babaların soluklarını tutarak radyo haberlerini dinlediği yıllar...

Mahallelerine yeni insanlar taşınmaya başlamıştı. Bunlar Nazilerden kaçan Alman bilim adanılan ve Yahudilerdi... Saint-Joseph yılları

Fransızca o yıllarda en popüler lisandı. Genç Türkiye Cumhuriyeti'ne Osmanlı Tanzimatı'ndan miras kalmıştı Fransızca konuşmak...

Azınlıkların çoğu da Fransızca konuşurdu. O yılların Beyoğlu'sunda yürürken Türkçe'den çok Fransızca işitilirdi. Mağazaların, lokantaların, pastanelerin çoğunun adı Fransızca'ydı. Erkeklerle "mösyö", kadınlara "madam" veya "matmazel" diye hitap edilirdi. Fransızca eğitim yapan kolejler vardı: sadece erkek öğrencilerin alındığı Saint-Joseph, Galatasaray, Saint-Benoit ve sadece kız öğrencilerin kabul edildiği Nötre Dame de Sion gibi...

Roksan Haram tek çocuğunun Fransızca eğitim almasını istiyordu. Ailesinde hemen herkes Fransızca biliyordu. Minik bir kız çocuğuyken tanıdığı Fransız mürebbiyeleri. Paris'i görmeyen akrabası hiç yok gibiydi.

Papazların Fransızca eğitim verdiği Saint-Joseph Lisesi, oturdukları yere çok yakındı, okulun ana kapısı ile evlerinin arası 200 metreydi.

Ve Hiram Abas, iki yıl hazırlık, üç yıl ortaokul ve üç yıl lise olmak üzere, 8 yıllık bir öğrenim için Saint-Joseph'e kaydedildi...

Saint-Joseph erkek çocukların kabul edildiği, katı disiplinli bir okuldu. Ağır bir eğitim programı vardı. Fransa'dan gelen öğretmenler çoğunlukta idi. Bunlar genelde kendisini eğitime vermiş papazlardı.

Kıyafet zorunluluğu yoktu. Kravat takmak mecburi değil di. Mecburi olan tek aksesuar, üstünde okulun amblemi bulunan kasketti. Kasketsiz okula giriş yasaktı.

Öğrenciler saat 8.05'te okulda olmak zorundaydı.

10 dakika "moral dersi" vardı; hangi davranışların yapılması, hangilerinin yapılmaması gerektiği konusunda sınıf öğretmenleri örneklerle ahlak bilgisi verirlerdi.

Saat 8.15'te ders başlardı.

Ve tüm öğrencilerin en çok sevdikleri zaman dilimi 9.45'ten 10,10'a kadar süren teneffüstü.

Teneffüslerde öğrenciler spor yaparlardı. Hiram Abas basketbol ve voleybol oynardı. Bir de top ve kalkanla oynanan bukle oyununu çok severdi...

Asıl sevdiği spor ise bokstu. Ancak teneffüste boks yapma olanağı yoktu. Zaten okul arkadaşlarının arasında boks seven pek kimse de yoktu...

O da bu nedenle hafta sonlarını okul arkadaşları yerine kendisi gibi boksu seven mahallesinin çocukları Abdi ve Erol'la geçiriyordu... Teneffüsten sonra iki saat daha ders görüp, öğle paydosu yapılırdı. Herkes evine yemeğe giderdi. •

Hiram Abas bu konuda çok şanslıydı. Evi okula en yakın edan öğrenciydi, öğleden sonra da sabah yapılan ders saati programı aynen tekrar edilirdi.

Sınıflar 33'er kişilikti, sınıf mevcudu bazen birkaç eksik veya fazla olurdu.

Hiram Abas'ın bulunduğu sınıfın mevcudu 30'du.

Sınıflarında Ermeni, Yahudi, Rum, Türk çocukları bir aradaydı: Leon Romano, Arman Seri, Nedret Salungan, Niogos Altıparmak, Yaman Yamaner, Harutyun Kürkciyan, Vorj Vartallti, Ferruh Yazıcı, Bülent Dikmen, Loris Diraduryan, Marsel Yafet, Vedat Saraçoğlu, Alfred Bağcıyan, Metin Cantimur...

okulda arkadaşı Nafl Erinç'le Saint-Joseph'te de aynı sınıftaydılar...

Okulda öğrenciler arasında gruplaşma yoktu. *Zaten o* yıllarda kimin hangi ırktan, hangi dinden olduğu ne sorulur ne de öğrenmek için çaba sarf edilirdi. Merak bile edilmezdi...

Genelde öğrencilerin aileleri zengindi. Hiram Abas gibi memur aileden gelen öğrenci sayısı çok azdı.

Her hafta sonu karne verilirdi. Karne cumartesi öğleyin alınıp, veliye imzalatılıp, pazartesi

geri götürölmek zorundaydı. ,
30 kişilik sınıfın en çalışkanı Erdem Aksoy, en tembeli ise Tahsin Biçerdi. 1772 not ortalamasıyla Hiram Abas, basan aralamasında 19'uncuydu.
Vasat bir öğrenci olması lise döneminde de değışmedi.
Lise birde; 32 kişilik sınıfta, 2352 not ortalamasıyla 22"nci sıradaydı.
Lise ikide; 28 kişilik sınıfta, 1577 not ortalamasıyla 24"üncü sıradaydı.
Son sınıfta öğrenciler Fen ya da Edebiyat bölümünü seçmek zorundaydılar.
Hiram Abas, Edebiyat Bölümü'nü seçti.
1951-1952 öğrenim yılında Saint-Joseph'ten mezun oldu.
Diplomasını, ikmale kaldığı için haziran dönemi yerine eylöl ayında "orta" dereceyle aldı...
Saint-Joseph'in vazgeçilmez kuralıydı; her sömestrde öğrenciler takım elbiselerini giyip, öğretmenleriyle birlikte toplu fotoğraf çektirirlerdi...
Hiram Abas sadece son sınıftaki fotoğrafında kravat takmamıştı. En arkada dördüncü sırada bulunan Hiram Abas'ın bu fotoğrafı; MİTe girdikten yıllar sonra, gazetelere yansıyan tek görüntüsü olacaktı...
Türkiye'nin dönüşüm yılları
Hiram Abas'ın buluş çağından, delikanlılık yaşına geçtiğı 1950'li yılların başında, 21 milyonluk Türkiye de kabuk değıştiriyordu...
14 mayıs 1950 tarihinde yapılan seçimleri Demokrat Parti kazanmıştı. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın kahramanı ismet inönü, cumhurbaşkanlığı koltuğunu Celal Bayar'a bırakıp, mecliste muhalefete düşen Cumhuriyet Halk Partisi sıralarının başına geçmişti, inönü, kimi subayların kendisini ziyaret ederek, seçim sonuçlarına rağmen CHP'yi iktidarda tutma önerilerini reddetmişti...
Türkiye yeni bir döneme başlangıç yaparken, dünyada Soğuk Savaş rüzgârları esiyordu. Artık iki kutuplu bir dünya vardı. Birinin başını ABD, diğerini ise Sovyetler Birliğı çekiyordu...
İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminde, Batılı müttefikleriyle Sovyetler Birliğı arasında başlayan "balayı" dönemi pek kısa sürmüştü. Doğu Avrupa'nın Sovyetler Birliğı'nin nüfuzu altına girmesinden sonra. Batı Avrupa'da da komünist partilerin iktidara aday görünmeleri, ABD'nin tüm dikkatini Avrupa üzerinde yoğunlaştırmasına neden oldu.
Soğuk Savaş sadece Avrupa'da cereyan etmiyordu, Asya ve Afrika'ya da sıçramıştı. Üçüncü Dünya ölkelerinde hızla gelişen özgürlük ve bağımsızlık akımları da ABD'yi endişelendiriyordu...
Komünizmin yayılmasını durdurmak için, stratejik öneme sahip ölkeleri ekonomik ve askeri yönden güçlendirip, komünistlere karşı örgütlemek işi ABD'ye düşmüştü. Soğuk Savaş dönemine giren dünyanın en stratejik ölkelerinin başında ise Türkiye geliyordu...
5 nisan 1946'da Amerikan gemileri Missouri ve Providen-ce istanbul'u ziyaret etti. Dört gün sonra Türkiye, Amerika'dan 500 milyon dolar borç istedi. Amerika borç vermeyi kabul etti. Ancak bir koşulu vardı; parayı ödünç vermeden önce, Türkiye'ye bir heyet gönderecek ihtiyaçların ve yardımın nerede kullanılacağı kendisi belirleyecekti. Bu yardım ABD onayı olmaksızın başka amaçlarla kullanılamayacaktı. Koşullar kabul edildi...
1947 yılı Türk-Amerikan ilişkilerinin yoğunlaştığı bir yıl oldu. Tınman Doktrini³ çerçevesinde, Türkiye ve Yunanistan'ın Sovyetler Birliğı tehdidi altında olduğu belirtilerek, bu iki ölkeye ekonomik ve askeri yardım yapılması kararlaştırılmıştı.
Türkiye'ye yapılacak askeri yardımı görüşmek üzere bir Amerikan askerî heyeti 22 mayıs

1947'de Ankara'ya geldi. Cumhurbaşkanı ismet inönü, Amerika'ya teşekkür mesajı gönderdi. Türkiye, ekim 1947-eylül 1948 arasında ABD'den 73 milyon dolar askerî yardım aldı.

ikili ilişkiler sıklaşmıştı:

14 haziranda bu kez Amerikan iktisadî heyeti geldi. 8 ağustosta Türk askerî heyeti Amerika'ya gitti. 5 ekimde ilk kez bir Türk askerî heyeti, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Salih Omurtak başkanlığında Amerika'ya gitti.

8 ekim 1948'de Türkiye ilk kez Dünya Bankası'na borçlandı: 50 milyon dolar aldı.

4 temmuz 1948'de Ankara'da yapılan anlaşmayla Amerika'nın "Marshall Planı"⁴yürürlüğe girdi. Türkiye 1948-1952 yılları arasında Marshall Planı çerçevesinde 351 700 000 dolar dış yardım aldı.

19 eylül 1949 tarihinde CHP Milletvekili Nihat Erim, -Celal Bayar'ın benzer sözünden on yıl önce- "Türkiye küçük bir (3 ABD BaşkanıHarry Truman'a göre Ortadoğu'da düzenin sağlanmasıiçin Yunanistan ve Türkiye'nin ulusal bütünlüklerinin korunması, bu ikiülkenin Sovyet nüfuzundan korunmasıgerekiyordu. Truman'ın bu ikiülkeye yardım talebiyle 12 mart 1947'de Kongre'de yaptığıkonuşmadaki görüşlerine "Truman Doktrini" adıverildi.

4 ABD Dışişleri BakanıGeorge Marshall tarafından ortaya atılan ve ikinci Dünya Savaşı'nda yıkıma uğramışAvrupaülkelerine ekonomik yardımöngören program.) Amerika olacak" müjdesini verdi.

23 eylül 1949 tarihinde BBC; Irak, İran ve Türkiye'nin solculuğa karşı polis ve haberalma kuvvetleriyle tedbirler almak için, birlikte çalışmaya karar verdiklerini açıkladı.

10 şubat 1950'de Benice Boran, Niyazi Berkes, Pertev Naili Boratav ve bazı öğretim üyeleri solcu oldukları gerekçesiyle üniversiteden uzaklaştırıldılar.

Üniversitelerde solcu öğretim görevlileri takip ediliyordu. Komünizm "tehdi" nedeniyle solcular tek tek fişlenmeye başlanmıştı...

izmir Fuarı'nda Çekoslovakya standı, ülkesinin nasıl kalkındığını gösteren istatistiklerin yer aldığı panolar sergilendiği için kapatıldı. Bunlar birer komünist propagandası olarak görülmüştü!

Her taşın altında "komünist" arandığı bir döneme girmişti Türkiye...

CHP döneminde başlayan bu politika. Menderes Hükûmeti'yle yoğunlaşarak sürüyordu.

CHP hükûmeti ile DP iktidarı arasındaki tek fark, dış politikadaydı.

Menderes, Atatürk'ün "Yurtta sulh cihanda sulh" ve "Komşular arasındaki itilaflara katılmama" gibi prensiplerin vazgeçme eğilimindeydi. Dış politikada pasiflikten aktifliğe geçilmesi taraftarıydı.

Sonunda bunun fırsatını da yakaladı.

25 haziran 1950... Pazar günü şafak vakti Mareşal Çoe Yong Gün komutasındaki Kuzey Kore birlikleri Güney Kore'ye girdiler.

ABD Başkanı Truman, 27 haziranda Amerikan Hava ve Deniz kuvvetlerine Güney Kore'ye askeri yardım emri verdiğini ilan etti.

25 temmuz 1950'de de Türkiye Kore'ye Tuğgeneral Tahsin Yazıcı komutasında bir tugay asker gönderdi. Üç yıl süren savaş boyunca en ağır kayıplara uğrayan birliklerden biri olan Türk tugayında bine yakın asker ve subay öldü. Amaç Batı'nın gözüne girerek NATO'ya dahil olmaktı. Türkiye'nin bu jestinden memnun kalan ABD Başkanı Truman, Türkiye'ye yaptığı yardımı üç katına çıkardı!

Türkiye'de kamuoyu ikiye bölünmüştü. Türkiye Millî Talebe Federasyonu, kararından

dolayı hükümete şükran sunuyordu. Kararını ateşli bir bildiriyle açıklayan bu teşkilatın başkanı, bugünün ünlü işadamı Can Kıracı'tı...
Buna karşılık başkanı Behice Boran olan Türk Barışseverler Cemiyeti gibi sol örgütler karan şiddetle protesto ediyorlardı...
Sonuçta Türkiye arzuladığı ödülü aldı: NATO'ya kabul -dildi. 19 eylül 1951 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi, NATO anlaşmasını onayladı ve Türkiye resmen NATO'ya da-r-sil oldu. Mecliste NATO'ya girmeye karşı tek ses Adana Milletvekili Cezmi Türk'ten çıktı...

Boks günleri

Türkiye NATO'ya zor kabul edilmişti. Ancak Hiram Abas'ın Galatasaray boks takımına girmesi kolay oldu.
Parmakkapı'daki Galatasaray boks takımının idmanına gittiğinde ortaokulun son sınıftaydı. Galatasaray o yılların en iyi boks takımına sahipti. Yıldızlan ise, millî takımın da kaptanlığını yapan Vural inan, yumruklarıyla meşhur Taci İçsel gibi o günlerin ünlü bok-sörleriydi...
Zeki bakışlı, bıyıklı yeni yeni terlemeye başlayan Hiram Abas'ı görenler biraz şaşırıyordu. Çünkü yüzü çocuksuydu.
O dönemde istanbul'da boks çok yaygın bir spordu, istanbul'da. Fenerbahçe, Paşabahçe, Kasımpaşa, Fatih, Beykoz, Elektrik Kulübü, Langa, Feriköy, Hasköy, Beşiktaş gibi kulüpler vardı...
Hiram Abas'ın bu kadar kulüp arasından Galatasaray'ı tercih etmesinin nedeni, yakın arkadaşı Metin Olgaç'ın Galatasaray Lisesi'nde okumasıydı...
Boks hakemi Hayrettin Erberk'in aracılığıyla Galatasaray'a gelmişlerdi.
Bir başka yakın arkadaşı da Sami Onaran'dı.
Üç genç boksör ayrılmaz bir üçlü gibiydiler.
Kısa zamanda Galatasaray'ın lisanslı sporcuları oldular...
Sırf fazla kilolarından kurtulmak için, peşlerine takılan bir genç daha vardı: Şükrü Elekdağ.⁵
Boks popüler bir spordu ama zengin ve iyi okullarda öğrenim gören çocuklardan çok, orta sınıftan gelen gençlerden rağbet görüyordu. Bu nedenle Hiram Abas ve arkadaşlarının eski takım elemanları tarafından aralarına kabul edilmeleri zor olmuştu, ilk günler idman maçları kıran kirama geçmişti. Antrenörleri izin verse, iki grup birbirlerini ringde öldüre-siye dövmeye kalkışacaklardı.
Zamanla dostluklar kuruldu. Antremandan sonra Çiçek Pasajı'na gidip bira içilmeye başlandı...
Genç Hiram o yıllarda başlamıştı pipo içmeye...
Moda semtinin gençleri arasında ve Saint-Joseph'te pipo içmek oldukça modaydı.⁶
Kendinden birkaç yaş küçük olmasına rağmen arkadaşı Metin Olgaç'ın da ağzından pipo eksik olmazdı...
Metin Olgaç'ı pipoya Hiram Abas başlatmıştı.
Pipo ile spor birbirine uygun değildi, ama Hiram Abas buna aldırımıyordu.
Antrenörü Fevzi Törk'ün, "Yumruklarınızı ring dışında kullanmayın" tavsiyeleri de bir kulağından girip, öteki kulağından çıkıyordu.
Aniden sinirlenen bir yapısı vardı. Kızdığı zaman gözü hiçbir şey görmüyordu. Kavga ettiği

mahalledeki birçok arkadaşının gözünü patlatmıştı.

Bu yüzden bazı aileler çocuklarının Hiram Abas'la arkadaşlık yapmasına izin vermiyordu. Onun ise "tecrit" edilmeye hiç aldırmış olduğu yoktu...

67 kiloda dövüşüyordu.

"Fighter-type" denilen tekniği vardı. Yani yakın dövüş seviyordu. Gongun vurmasıyla rakibine yumruklar atmaya başlıyor, rakip düşene kadar ritmini bozmuyordu. Öyle dans ederek, rakibi yorarak boks yapmayı sevmiyordu.

Rakipleri bu çocuk yüzlü boksörden öyle sert yumruklar çıkacağını tahmin edemiyor, gafil avlanıyorlardı. Sol ve sağ direkleri ok gibi peş peşe çıkarıyordu.

Boksun en önemli kuralını kapmıştı: çok hızlı düşünüp, hemen karar verip, hızlı hareket etmesi gerekiyordu!

Akıllı boksör aynı yere üç kez yumruk almazdı...

Ünlü sanatçı *Muazzez* Abacı'nın babası, o dönemin çok tanınmış boksörlerindendi: "San Bomba" lakaplı, Oktay Al-tok!

Beş santimden, yani kısa mesafeden çok sert çıkardığı yumruklarıyla tanınıyordu. Hiram Abas, "San Bomba'ya hayrandı. Onun gibi bir boksör olmayı isterdi. Zaten fighter-type tekniğini de ondan kapmıştı...

Antrenman parası olarak ayda 15 lira alırlardı. O günlerde gazetenin on, simitin beş kuruş olduğu düşünülecek olursa hiç de fena bir para sayılmazdı. Hiram Abas harçlığını bokstan çıkanyordu.

Basanlar da kazandı: 67 kiloda İstanbul şampiyonu oldu.

Ama çok istediği halde millî formayı giyemedi.

Giyememesi normaldi; onun kilosunda, dönemin en ba-şanlı boksörü Ermeni

Garbis *Zakaryan* vardı. Türkiye'yi, 67 kiloda Ermeni *Zakaryan* temsil ediyordu...

Bununla birlikte Hiram Abas da birkaç kez, istanbul karmasına seçilmişti...

Herkesi şaşırtmaktan çok hoşlanırdı.

Abdullah Tomba⁷ adlı bir boksör vardı. Rakiplerini nakavt ederek yenmesiyle ün kazanmıştı.

Bir gün Hiram Abasla karşılaştı. Millî boksör Abdullah Tomba, genç Hiram Abas'ı doğal olarak fazla önemsemedi. (7 Millî boksör Abdullah Tomba, 1977 genel seçimlerinde MSP istanbul milletvekili olarak meclise girdi. 12 Eylül 1980 Askerî Darbesi'nden sonra gözaltına alınıp, Ankara istihbarat Dil Okulu'nda başta genel başkanı Necmettin Erbakan olmak üzere, gözaltındaki partili arkadaşlarına sabah sporu yaptırdı.)

Ancak Hiram Abas'ın ani bir yumruğunu yiyince kendini boylu boyunca ringe uzanmış buldu. Abdullah Tomba yerdeydi ve herkes şaşkındı. Bu durumda Abas'ın köşesine gitmesi, hakemin de Tomba'ya sayması gerekiyordu. Ancak Hiram Abas zafer sarhoşluğu içinde köşesine gitmeyi unutup, hakem de saymaya geç başlıyor, o sırada Abdullah Tomba toparlanıyor, ayağa kalkıyor ve maç kaldığı yerden devam ediyordu.

Kurt boksör Abdullah Tomba işin ciddiyetini fark edince, Hiram Abas'tan öcünü fena alıyor ve onu da nakavt ediyordu. Bu maçta Hiram Abas'ın başına yıllarca unutamayacağı bir olay geliyordu: sağ elinin serçe parmağı kınılıyordu !⁸

imdadına masör Yorgo Tagar yetişmişti. Hiram Abas'a ilk müdahale ringde yapıldı.

O dönemde özel boks maçları da yapılırdı. Bu maçlar Kadıköy Altıyol'a ve caddelere bez pankartlar asılarak duyurulurdu: "Büyük boks maçı: Hiram-Aram arasında. Cumartesi kaçırmayın!"

Hiram Abas'ın cumartesi akşamları kaçırmadığı bir eğlencesi daha vardı: Opera sinemasında film izlemek.

Ve o günlerdeki herkes gibi Hiram Abas da Amerikan filmlerinin meraklısıydı...

Her yerde Amerikalı var

Amerikan hayat tarzı Türkiye'yi sarıp sarmalamaya başlamıştı. ..

"Türkçe tangolar" üstadı Celal İnce'nin bir şarkısı çoluk çocuğun dilinden düşmüyordu:

"Amerika Amerika/Türkler dünya durdukça/Beraberdür seninle/Hürriyet savaşında..."

Sadece yaşam tarzı yenilenmiyordu Türkiye'nin, temel askeri politikaları da değişikliğe uğruyordu.*Amerikan Harp*

8 Hiram Abas'ın sağel serçeparmağının bir kavga sırasında kırıldığıda öne sürüldü.

Parmağıiddiaya göre, kuru temizlemede pantolonunu kötüütüleyen kişiyeütüfırlatırken kırılmıştı. Yine medyada Hiram Abas'ın bir kavga sırasında düşüp, beyin sarsıntısıgeçirdiği de yer aldı(2000'e Doğrudergisi, 23 ağustos 1987).

Doktrinler kitabı sivil-asker bürokratlar arasında elden ele dolaşıyordu: ' "

"Bizim güvenliğimizi sadece açık saldırılar tehdit etmiyor. Bu açık saldırılar yanında, ondan daha tehlikeli, fakat saldırı görünüşünde olmayan, başka cins tehditler de vardır. Bu tehditler, içeriden yapılmak istenen değiştirme ve dönüştürmelerdir. Bu maskeli saldırılar. bazen iç harp şeklinde, bazen ihtilalci hareketler şeklinde, bazen demokratik akımlar ve reform hareketleri biçimlerinde karşımıza çıkmaktadır. Bizim amacımız buna benzer akımları önlemek olmalıdır."⁹

Amerikalılara göre, dünya daha uzun yıllar süreceği anlaşılan yeni bir döneme girmişti. Bu yeni duruma uygun nitelikte yeni stratejiler geliştirmek gerekiyordu:

"ABD'nin hoşuna gitmeyen solcu veya solcu olmayan hükümetleri devirmek için gerilla taktiği kullanılabilir. Bizim amacımız hoşla gitmeyen ve bizimle dost olmayan hükümetlerin yerine, dost hükümetleri geçirmek olmalıdır."¹⁰

Özel savaş konusunda uzman Amerikalı Franklin A. Lindsay, *Gayri Nizami Harp* adlı kitabında ne yapılacağını açık açık yazıyordu: "Kendi personelimizi ve yardımda bulunduğumuz memleketlerin personelini yetiştirmek için, bir eğitim sistemine ihtiyacımız vardır. NATO müttefiklerimizle müştereken komünist tecavüze maruz memleketlerde, Ame-rika'dakine benzer enstitüler ve öze,l harp daireleri kurulmalıdır."¹¹

Ve Türkiye'de Özel Harp Dairesi, Seferberlik Tetkik Kurulu adıyla, 27 eylül 1952 tarihinde kuruldu.

Düşünceyi, finansmanı ve teçhizatı Amerikalılar verdi.

NATO'ya bağlı olan bu örgüt, sadece Türkiye'de değil, bütün Batı Avrupa ülkelerinde kurulmuştu. Hepsini birden Brüksel'deki NATO merkezinden idare edüyordu.

"Gladio" denilen bu gizli örgütlerin her ülkede kendi özel kod adı vardı. Ama hepsinin amacı aynıydı: siyasî düşman komünistleri yok etmek!⁹ Macit Fahri,*Amerikan Harp Doktrinleri*, Yön Yayınları. 1966, s. 297.

¹⁰ a.g.e., s. 305.

¹¹ Franklin A. Lindsay,*Gayri Nizami Harp*, s. 12.

Gizli Özel Harp Dairesi sadece savaş durumunda değil, komünistlere karşı iç politikada da kullanılacaktı...

Amerikalılar, içerdeki komünistlere karşı Türkiye'yi koruyacak, "kontgerilla" yetiştirecekti...

izmir Menteş'teki Özel Harp kampı bir iki yıl içinde yetersiz kalınca, Amerikalıların

önerisiyle Eğridir Dağ ve Komando Okulu açıldı...

Örgütün ilişki ağı içinde sadece askerler yoktu. Sivil unsurları da vardı; faşist örgütler, mafya grupları gibi...

Amerikalılar sadece Özel Harpçi subayları değil, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin tüm personelinin eğitiminden geçiriyordu. Bu nedenle Anadolu'nun en ücra köşesindeki küçük birliklerde bile. Amerikan ordusunun bir subayı vardı!

Sınavdan geçirilerek seçilmiş Türk subayları Amerika'ya davet ediliyor. Özel Harp kurslarından geçiriliyordu.

İlk giden 16 subay arasında ileri tarihlerde kamuoyunun yakından tanıyacağı bir isim de vardı: Yüzbaşı Alparslan Türkeş 1 Kansas Eyaleti'ndeki Amerikan Kara Harp Akademisi'nde eğitim görüyorlardı. Yalnız değillerdi; orada, Bolivya, Şili, Brezilya ve Arjantin'den gelen subaylar da eğitilmekteydi. Kursun geri kalanını Georgia'daki Amerikan Piyade Okulu'nda görüp, ülkelerine dönüyorlardı.

Yüzbaşı Türkeş, yurda döner dönmez gerilla eğitimi vermeye başladı: "Amerika'daki staj dönemim bittikten sonra Türkiye'ye döndüm, Gelibolu'daki birliğime intikal ettim. Kısa bir süre sonra Çarıkın Gerilla Okulu'na 'gerilla öğretmeni' olarak tayinim çıktı."¹²

Amerikalılar sadece "yerden mantar biter" gibi ülkenin her yanına kurdukları askerî üslerde değillerdi. Neredeyse "her taşın altında" Amerikalı vardı...

Cumhuriyet gazetesi Washington kaynaklarına dayanarak verdiği haberde; Türkiye'de 32'si Dışişleri Bakanlığı-ğ'ında, 144'ü güvenlik teşkilatlarında ve 42'si de Ticaret Bakanlığı'nda olmak üzere 507 Amerikalının çalıştığını belirtiyordu. Amerikalılar, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde kaç (2) Hulusi Turgut, Türkeş'in anıları, *Şahinlerin Dansı*, ABC Yayınları, 1995, s. 80.)

Amerikalının çalıştığını ise sır gibi saklıyorlardı !¹³

Sır gibi saklanan Amerikalılar, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yapısını değiştiriyordu.

Ordu, Prusya ekolünü terk ediyordu!

O yıllara kadar Türk Silahlı Kuvvetleri'nde Alman tarzı eğitim, öğretim ve talimleri yapıldı ve Ordu'ya Alman disiplini hâkimdi.

Şimdi Amerikan ekolü hakim olmaya başlamıştı...

Örneğin Alman ekolünde askerler tüfekleri sağ omuzda, süngülü taşırken, o 'yıldan sonra Amerikan ekolünün etkisiyle, tüfekler sol omuzda taşınmaya başlandı. Alman ekolünde tüfeğin dipçığı yere değmezken, Amerikan ekolünde dipçığın yere değmesi şarttı. Alman ekolünde bir manga 14 kişiden oluşuyordu. Amerikan ekolünde ise bu sayı 11 kişiye düştü. Alman ekolünde her emir yazılıydı. Amerikan ekolünde ise sözlü.

Yasalar bile değişmeye başlamıştı; Astsubay Kanunuyla gedikli erbaşlar, astsubay yapılmıştı...

O sıralarda liseyi yeni bitirmiş olan Hiram Abas da, kendi yaşamında değişiklik arayışı içindeydi...

Hiram Abas Paris'te

Hiram Abas, Saint-Joseph'ten mezun olduktan sonra öğrenimini yurtdışında sürdürmek istedi ve Paris'e gitti. Anne ve babası tek evlatlarının gurbet ele gitmesine epey karşı çıkmışlardı, ama Hiram Abas onları dinlememişti.

Kafasındaki plana göre özel boks maçlarından kazandığı parayla Paris'te okuyacak ve üniversite bitirecekti.

İstanbul'dan bindiği tren, üç gün iki gece sonra onu Paris'in Gare de Lyon İstasyonu'na

indirdi.

ilk günler kendisine annesinin kuzenleri yardımcı oldu. Ancak akrabaları lüks içinde yaşıyordu, onlara uyum sağlamakta zorlandı. Yanlarından ayrıldı.

Arkadaşlarıyla kalmaya başladı. Para sıkıntısı çekiyordu. (13Cumhuriyet, 16 aralık 1952.) İstanbul'dan gelen para yetmiyordu., Profesyonel maçlar ayarlayıp ringe çıkmak da kolay iş değildi...

Savaşın ve Nazi işgalinin yaralarını yeni yeni sarmakta olan Paris, genç Hiram Abas'ın gittiği günlerde Fransa'nın Vietnam'da sürdürdüğü sömürge savaşını protesto gösterileriyle çalkalanıyordu. Ayrıca Paris sokakları. ABD'deki McCarthy'ci komünist avcılığının sonucu olarak kankoca Rosenberglere casusluk suçlamasıyla idama mahkûm edilmelerine karşı gösterilerle de sarsılıyordu. Hiram Abas'ın adlarını lise sıralarında öğrendiği aydınlar, bu gösterilerin başını çekiyordu: Sartre, Camus, Aragon, Picasso...

"Türküm" dediği Fransızlar ona hemen Nâzım Hikmet'i soruyorlardı. Türkiye'de yasak olan Nazımın şiirleri, onun gidişinden bir yıl önce Fransızca olarak yayımlanmıştı. Ünlü şairlerin dizelerinden şarkılar besteleyen Yves Montand. sahnede Nâzım'ın şiirlerini de okuyordu, hatta "Kerem Gibi" şiirine plak yapmıştı.

"Vatan haini, komünist" diye bildiği şairin yurtdışında bu kadar sevilmesini içine sindirememişti. Üstelik orada Türkiye'yi sanki solcular temsil ediyordu: Abidin Dino. Pertev Naili Boratav, Niyazi Berkes, Fikret Mualla...

Şöyle ağız tadıyla Türk yemeği yenecek bir yer yoktu. Saint-Michel Meydanı'nın arka sokaklarında Yunanlılar domuz etinden "suvlaki" (döner kebab) yapıyorlardı, ama o da ağza konacak gibi değildi. Bir tek Ermeni bir kankoca'nın işlettiği Sophie'nin Yeri'nde ucuza karın doyurulabili-yordu. Üstelik orada kuru fasulye ve pilav bulmak da mümkündü. Ama Saint-Michel Bulvarı'na çıkan ara sokaklardan Rue du Sommerard'daki bu ufacık dükkânı da solcu öğrenciler dolduruyordu. Bu öğrencilerin çoğu da aynı sokaktaki Grand Hotel de la Loire gibi ucuz otellerde kalırlardı.¹⁴Zaten "Herifçioğlu Saint-Michel'de koyuvermiş sakalı" sözünün de bu öğrencilerden (ilerisinin Türk dışişleri bakanı) Turan Güneş için söylendiği rivayet edilirdi.

HiramAbas, Paris'te kendini nefret ettiği komünistler tarafından kuşatılmış gibi hissediyordu.

Oysa Hiram Abas ağızda piposu, cebinde üç beş frankla Paris sokaklarını arşınlarken, bilmiyordu ki, ileride meslektaş olacağı Türk istihbaratçıların cebi o günlerde Amerikan doları görmeye başlamıştı...

Amerika, Türk istihbaratına da "el atmıştı!" MAH'ı Almanlar kurdu

Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndan zaferle çıkan Türkiye, güçlü bir istihbarat örgütü kurmak için, Almanya'dan Albay Wal-ter Nikolaî'ı Türkiye'ye davet etmişti.

Alman istihbaratçı Nikolai, Türkiye için hazırladığı eğitim planlarıyla birlikte, 1926 yılının ekim ayında gizlice Türkiye'ye geldi, İstanbul ve Ankara'da bir dizi eğitim çalışması yapan Alman istihbaratçı, bazı Türk meslektaşlarını da Almanya'ya kursa gönderdi.

Gerek Türkiye'de kalıp eğitim alanlar, gerekse Almanya'ya gidenler istihbarat konusunda hiçbir şey bilmiyor değillerdi kuşkusuz. Üç esaslı miras devralmışlardı:

H. Abdülhamid'in hafiye (gizli polis) politikası, 1908'den sonraki ittihat ve Terakki ve onun gizli örgütü Teşkilatı Mahsusa ve son olarak, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda işgalcilere karşı yapılan istihbarat çalışmaları...

Bu istihbarat çalışmalarını yapanların başında gelenlerden Fethi Okyar, Hiram Abas'ın

büyük eniştesiydi. Anneannesinin kız kardeşiyle evliydi...

Almanya'dan dönenler ilk istihbarat çalışmalarına Ankara Ulus'taki Evkaf Apartmanı ile yanındaki iki binada başladılar.

MAH (Millî Amele Hizmeti) veya MEH (Millî Emniyet Hizmeti) 6 ocak 1927 tarihinde kuruldu.

istihbarat işleri 1927'nin hemen başında Ordu Müfettişlikleri'nden de alınarak, yeni kurulan Millî Emniyet Hizmetleri Teşkilatı'na (MAH) verildi. Konuyla ilgili olarak Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'ın 6 ocak 1927 tarihli emri şöyleydi: "Umumî merkezi Ankara'da ve şubeleri şimdilik istanbul, izmir. Adana, Diyarbakır ve Kars'ta olmak üzere bir Millî Emniyet Hizmeti teşkil edilmiştir. Şimdiye kadar Ordu Müfettişlikleri'nce tedvir edilen istihbarat hizmeti badema bu teşkifat tarafından idare olunacaktır."

Başlangıçta MAH'ta; A. Espiyonaj, B. Kontrespiyonaj, C. Propaganda ve D. Teknik ve Destek Faaliyetleri şubeleri vardı.¹⁵ Bir başkan, 13 yönetici personel ve dört şube şeklinde örgütlenen MAH'ın örgüt şeması, başkan ve altındaki şubelerden oluşmaktaydı.

Önceleri "Alman (Prusya) ekolüne" göre kurulan ve istihbarat yapan MAH, 1950'li yılların başında değişime uğrayarak, "Amerikan ekolünü" aldı.

MAH özellikle 1953 yılından sonra CIA'nın yerel bir birimi gibi çalışmaya başladı.

Türkiye'nin dış istihbaratını CIA'ya bırakan MAH, tamamen iç politikaya ağırlık vermek zorunda kaldı.

Peki, bu değişiklik nasıl gerçekleştirildi ?

MAH'ın 12 yıl aralıksız başkanlığını yapan Tümgeneral Naci Perkel,¹⁶ 1953 yılında sürpriz bir kararla Bağdat büyükelçiliğine tayin edildi.

Naci Perkel'in yerine MAH'ta görevli Albay Behçet Türkmen getirildi.

Behçet Türkmen 1899'da Mustafapasa'da doğdu. Atina ataşemiliterliği, NATO

Güneydoğu KKK yardımcılığı yaptı. 1951'de MAH emrinde görevlendirildi. 1953'te Millî Emniyet Hizmetleri reisliğine atandı.

Albay Behçet Türkmen, göreve başlar başlamaz, aralarında Genelkurmay istihbaratında görevli Kurmay Yarbay Fuat Doğu'nun da (15) Bu şubelerden C şubesi 1927 yılının ilk altı ayı sonunda kapatıldı. 1956 yılında K şubesi kurularak komünizmle mücadele sorumluluğu B şubesinden alındı. 1962'de G şubesi kurulmak suretiyle "bölücü ve yıkıcı faaliyetler ve güvenlik konuları" bu şubenin görevi oldu.

16 Naci Perkel 1889'da istanbul'da doğdu. Harp Okulu'ndan mezun oldu. Balkan Har-bi'ne katıldı. Esir düştü. 1915'te Irak Cephesi'nde yaralandı. Aynı yıl İngilizlere esir düştü ve 5 yıl Hindistan'da esir kaldı. 1929'da binbaşırütbesinde MAH emrine tayin oldu. 1934'te reis muavini oldu ve sivil kadroya geçti, ilk MAH reisi olan Tümgeneral Şükrü Ali Ögel'in 1941 'de emekli olmasından sonra Mini Emniyet reisliğine getirildi. 1953'te Bağdat büyükelçiliğine tayin edilmesi üzerine MAH'tan ayrıldı. 1954'te yaş haddinden emekli oldu.

(1969'da öldü.) bulunduğu altı kişilik çekirdek kadroyu eğitim görmek üzere Amerika'ya gönderdi.

CIA'nın istihbarat kurslarından geçen altı kişilik ekip, yurda döndüklerinde, CIA elemanlarıyla birlikte MAH bünyesinde istanbul Emirgân'da bir okul kurdular. "Başöğretmen" Kurmay Yarbay Fuat Doğu'ydu.

Türk istihbaratçıları, bu okulda tıpkı CIA elemanları gibi "operasyonel ajan" olmak üzere yetiştirilmeye başlandı. Hiçbir maddî fedakârlıktan kaçınılmıyordu.

O günlerde MAH Başkanı Behçet Türkmen, "Dünya servislerini dolaşmaya gidiyorum"

diyerek sık sık yurtdışına çıkıyordu. Öyle ki, bu gezilerin süresi bazen altı ayı bile buluyordu. Başkan Türkmen, o döneme göre hayli iyi harcırah alıyordu...

Behçet Türkmen dünyayı turlarken; Hiram Abas, Paris sokaklarında volta atıyordu. Yeni mekân Ankara

Hiram Abas'ın Paris sokaklarında dolaşması uzun süreli olmadı.

Beklediği macerayı bulamamıştı. Boks maçlarından da istediği parayı kazanamamıştı.

Paris'in ona göre tek güzelliği, genç Fransız kızlarıydı!

Paris macerası bir yıl sürmüş, parasız kalınca soluğu İstanbul'da almıştı. Bu kez ailesinin isteğini yerine getirecekti. Bürokrat olmak için Ankara'ya gidip Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde (SBF) okuyacaktı...

ilk kez gördüğü Ankara, Paris'ten sonra ona, küçük bir taşra kasabası gibi geldi...

Yine de başkenti sevimli buldu. Paris'ten millî duygulan kabarmış olarak dönmüş, kendini beğenmiş Fransızlan sev-memişti.

Hiram Abas'ın Ankara'ya adım attığı günlerde, Türk Dışişleri, Fransızlan memnun edecek bir tavır aldı.

4 ekim 1953 tarihinde, Türk-Fransız görüşmeleri sonucunda yayınlanan bildiride, Türk hükümeti; Kuzey Afrika, Tunus, Cezayir ve Fas'taki milliyetçilik hareketlerini bastırmayı amaçlayan Fransız politikasını desteklediğini açıkladı...

Türkiye'nin Fransızlan desteklemesinde, görüşmelerden önce Ankara'ya gelen ABD

Dışişleri Bakanı John Foster Dulles'in rolü büyüktü.

O yıllarda müttefikler için Amerikalı kardeş Dulles'lann sözleri birer emirdi sanki. Soğuk Savaş'ı başlatan Amerikan diplomasisini ağabey John Foster yönetirken, kardeşi Ailen Welsh ülles da CIA'nın başına getirilmişti ve 1961'e kadar 8 yıl orada kalacaktı. Şiddetli antikomünist olan her iki kardeş de hukukçuydu ve bir yandan ABD'nin politikalarını yönetirken bir yandan da Rockefeller'ın petrol şirketlerinin avukatlığını yapıyorlardı.

Dünyadaki antikomünist cephenin bir numaralı finansö-rü Rockefeller Vakfı'ydı.

Üniversite günleri

Ağzından piposunu eksik etmeyen; saçlarını kısacık kestirmiş, daima meşin kısa siyah ceket içine, V yakalı kazak giyen; yumurta topuklu ayakkabılardan vazgeçmeyen orta boylu Hiram Abas, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde herkesin dikkatini çekiyordu.

SBFde çeşitli öğrenci grupları vardı; Hiram Abas, istanbullular grubu içindeydi. En havalı gruptular. Anadolu'dan gelen öğrencileri "taşralı" bulup konuşmuyorlardı bile.

istanbullular arasında da bölünmeler vardı; Hiram Abas daha çok Kel Aydemir, Pablo Selim, Kompas Güngör, Sahtekâr Şükrü, Harlem Erol, Canlı Turgut, ihtiyar Çetin Birmek, Boksör Sami gibi arkadaşlarıyla birlikte olurdu.

O zamanlar Siyasal'da kız öğrenci çok azdı, Hiram Abas'ın sınıfında hemen hemen hiç kız yoktu. Daha küçük sınıflardaki kızlar da genellikle İstanbul'daki Nötre Dame de Sion rahibe okulundan veya Amavutköy Kız Koleji'nden geliyorlardı. Baü kültürüyle eğitim gördükleri ve yabancı dil bildiklerinden hariciyeci olmak için SBF'yi tercih etmişlerdi:

Betin, Birsen, Filiz, Sevil, Samuray, Günay ve Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun kızı Sevin... Hiram Abasve arkadaşları yeni keşfettikleri Büyük Sine-ma'nın üstündeki

Madamın Yeri'nde, pipoları eşliğinde cafe glace içmeyi seviyorlardı...

Para harcamaktan hoşlanıyordu, arkadaşlarına karşı cömertti.

Birçokları kantinde yerken, Hiram Abas, o günlere göre pahalı sayılabilecek Cebeci'deki Şölen Lokantası'nda yemek yiyordu.

Çoğu arkadaşı yurtta kalırken o ev yaşantısını seçmişti.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin yakınındaki dairesi, sekiz katlı bir apartmanın iki odalı çatı katıydı. Üniversite hayatı boyunca bu çatı katını hiç değiştirmede. Bu bekâr evinde çoğuzaman yalnız kalırdı. Ancak arkadaşlarıyla paylaştığı da olurdu. Basketçi Yılmaz (Gündüz) ve Sahtekâr Şükrü (Esirci) Hiram Abas'ın evini sık sık kullanan iki yakın arkadaşıydı. Kızlı erkekli partiler için de kullanılırdı evi. Hiram Abas'ın bu işler için dayısının Gölbaşı sinemasının yanındaki evini kullandığı da olurdu.

Hiram Abas'ın müzik kulağı ve sesi kötüydü, sarkılan çok kötü söylüyordu. Sınıf arkadaşı İhtiyar Çetin (Birmek) ise klasik müzik meraklısıydı ve sesi de iyiydi. Arkadaşları muziplik olsun diye, sık sık aralarında şarkı yarışması yaparlardı. Jüri ise her seferinde aynıydı: Kel Aydemir, Tavuk Kaya, Piç Kaya, Kompas Güngör, Piç Bülent, Canlı Turgut, Harrov Kemal...

Arkadaşları sırf İhtiyar Çetin'i kızdırmak için, her seferinde kötü sesli Hiram Abas'ı birinci seçiyordu! İhtiyar Çetin ise her yarışma sonrası arkadaşlarına ateş püskürüyordu...

Siyasal'da herkesin bir lakabı vardı. Arkadaşları Hiram Abas'a önceleri "Davul" diyorlardı. Çok palavra atanlara böyle denirdi!..

Ancak kısa zaman sonra "Davul" lakabının yerini "Boksör Hiram" aldı...

Herkesle şakalaşmayı seven Hiram Abas, çocuksu yüz ifadesiyle arkadaşlarına sevimli ve yumuşak bir insan olarak geliyordu. Hatla sınıf arkadaşlarından Mehmet Ali Kış-lalı'nın ona bazen "Lokum" diye hitap ettiği bile oluyordu. Ama herkes biliyordu ki bu sevimli adam, sinirlendiğinde bambaşka bir insan haline geliyor, kendisine hâkim olamıyor ve gözü hiçbir şey görmüyordu. Üstelik sinirlendiğinde ses tonu bile değişiyor, cırtlak çıkan sesiyle ürkütücü bir kişiliğe bürünüyor.

Hırçındı ve sık sık kavga ediyordu. Yumruklarını ring dışında kullanmaya devam ediyordu. Özellikle Mülkiye-Harbi-ye arasındaki basketbol maçlarında.

O zamanlar Ankara'daki basketbol müsabakalarında en kıyasıya rekabet, başkentin en güçlü iki takımı olan Mülkiye (ŞBF) ile Harbiye (Kara Harp Okulu) maçlarında yaşanırdı. Ankara Ondokuzmayıs Stadı'nın yanındaki spor salonu inşaat halindeydi.¹⁷ Henüz büyük bir spor salonu bulunmadığından maçlar Mülkiye'nin küçük salonunda yapılırdı. Seyirci kapasitesi sınırlı olan salonun üst kısmındaki seyirciler, maçı balkon kenarlarından sarkarak izlerlerken, saha kenarına kadar uzatılmış sıralarda oturan seyircilerden, salonun bir yanını dolduran üniformalı Harbiydiler ile karşı tarafta sivil giysileriyle yer alan Mülkiyeliler birbirlerinden kolayca ayırt edilirdi. Maç öncesi bir tarafın "Yaşa varol Harbiye", karşı tarafın "Ey vatan gözyaşların dinsin" diye kendi marşlarını avaz avaz söylemeleriyle başlayan gerginlik maç boyunca sürerdi. Harbiydiler, Mülkiyelileri kızdırmak için "Kel Orhan" (Mülkiye kaptanı Orhan Girgin'in saçları seyrek olduğundan) diye tempolu tezahüratta bulunurken, Mülkiyeliler de onlara "Karga Yalım" (Harbiye kaptanı Mehmet Ali Yalım kemerli burunlu olduğundan) şeklinde karşılık verirlerdi.

Bu maçların sonunda bazen büyük kavgalar çıktığı da oluyordu. Salon dışına da taşarak sokaklarda devam eden bu kavgaların başrolünde de her zaman Boksör Hiram olurdu. "Basket maçı kavgalarının" en büyüğünü Boksör Sami (Onaran) kitabın yazarlarına anlattı: "Harbiye-Mülkiye basket maçlarından birinde kavga çıkınca hakem maçı tatil edip salonu boşalttırdı. Polis girişi tutmuştu, Harbiydiler! uzaklaştırana kadar icerdekileri dışarı bırakmadı. Bu arada salonun penceresinden arka bahçede Harbiyelilerin bizden tek kalan bir kişiyi aralarına alıp dövdüklerini gördük. Dövülen Altay Gökakın'dı, çelişkiye bakın ki

babası 2. Ordu Komutanı Gökakın Paşa'ydı. Ben, Hiram, vücutçu birkaç kişi, mesela (Hava Kuvvetleri komutanı) irfan Tansel'in oğlu Mete Tansel pencereden atlayıp kavgaya girdik. Çok uzun süre dövüştük, başıma gelen bir taşla bayılmışım. (Sağ kaşının üzerindeki eski bir yara izini göstererek) izi hâlâ duruyor. Hiram'ın başına da taş gelmiş. O kadar çok dövüşmüşüz ki birkaç gün ağrıdan yumruklarımı sıkamadım. O gün kavga ettiğimiz Harbiyelilerden askerî ataşe olmuş biriyle ileriki yıllarda meslek hayatında karşılaştık, çok seviştik."¹⁸

Vali olmak istiyordu I..

O dönemlerde üniversiteli gençler kollarının altına kitap alarak dolaşırlardı. Okumak veya okuduğunu arkadaşlarına hissettirmek önemliydi.

Ancak Hiram Abas'ın hiç öyle kaygılan yoktu.

Okumayı sevmiyordu...

Gençler o yıllarda siyasetle çok yakından ilgili değillerdi. Bazılan "İnönü"cü, bazıları ise "Menderes"çiydi, hepsi o kadar...

Faşizm, komünizm gibi siyasal terminolojiler yoktu henüz dillerinde.

Ancak Hiram Abas, arkadaşlarıyla bir araya geldiğinde, "antikomünist" olduğunu sık sık vurguluyordu: "Dünyada tek başıma kalsam da, yine de komünistlerle savaşırım!"

Ve bir gün okulda bir dedikodu yayıldı: "Boksör Hiram'ın tabancası var!"

Duyanlar kulaklarına inanamadılar. Çünkü, "çiçek çocuklarının" yeni yeni dünya sahnesine çıkmaya başladığı günlerdi o günler; dünya gençliğinin sevgi ve kardeşlikten (18Bu kitabın yazarlarından Doğan Yurdakul o yıllarda henüz ortaokulöğrencisiydi. ama küçük bir basketçi olarak bu maçları kaçırmazdı. Bir maçtan sonra salonda çıkan kavgayı balkondan izlerken, bir Mülkiyelinin üstüne gelen Harbiyelileri yumruklarıyla yere düşürdüğünü görmüş ve bunun kim olduğunu sorunca çevresindekilerden. "O meşhur Bpk-sör Hiram* yanıtı almıştı Doğan Yurdakul. Hiram Abas'ın adını ilk kez orada duymuştu.) bahsedip, savaşa karşı çıktığı o dönemde, Hiram Abas'ın tabancasının olması arkadaşlarını çok şaşırtmıştı!

Hiram Abas'ın nefret ettiği komünistler o günlerde, San-saryan'da işkenceli sorgulamalardan geçirilip, sanık sandalyelerine oturtulmuşlardı. Aralarında Şefik Hüsnü, Zeki Baş-tımar gibi isimlerin bulunduğu 167 solcunun yargılandığı dava, 15 ekim 1953'te başlamıştı.

Davanın biri bitmeden diğeri açılıyor, ancak komünistler yılmak nedir bilmiyorlardı. Onca işkenceden geçen Hikmet Kıvılcımlı ve 12 arkadaşı Vatan Partisi'ni kurmak için İstanbul Valiliği'ne başvuruyorlardı...

Hiram Abas vali olmak istiyordu!

Siyasal Bilgiler öğrencileri üçüncü sınıfta bölüm tercihi yapmaları gerekiyordu.

Üç bölüm vardı: idarî, malî ve siyasî şubeler.

Maliyeci olmak isteyenler malî şubeyi seçiyorlardı, idari şubeden mezun olanlar kaymakam, emniyet müdürü, vali oluyordu. Hariciyeci yetiştiren siyasî şubeye girmek isteyenlerin ise yabancı dil sınavından geçmeleri gerekiyordu.

Hiram Abas, yabancı dil bildiği halde bu sınava girmede. Vali olmak için idarî şubeyi seçti...

6-7 Eylül Olayları

Selânik Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okuyan. Batı Trakya Türklerinden 21 yaşındaki Oktay Engin ise, bombayı attığı 5 eylül 1955 tarihinde, bir gün Nevşehir valisi olacağını

bilmiyordu...

25 temmuz 1955.

Yunanistan, Birleşmiş Milletler'den Kıbrıs konusunu gündeme almasını isteyerek adadaki sorunu uluslararası platforma taşıdı.

29 ağustosta Kıbrıs sorununu görüşmek üzere Londra Konferansı düzenlendi. Türkiye'yi, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Millî Savunma Bakanı Ethem Menderes ve 3 general ile diplomatlardan oluşan bir heyet temsil ediyordu. Anlaşma sağlanamadı.

Bir hafta sonra: 5 eylül 1955'te Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba atıldı! Bomba olayı. DP Milletvekili Mithat Pe-rin'in Ekspres gazetesinde özel bir baskıyla manşet yapılarak kamuoyuna duyuruldu: "Atamızın evine bomba !" ¹⁹

Ardından infial geldi!

Bomba Atatürk'ün evine değil de, istanbul'un 500 yıllık çokkültürlü yapısına atılmıştı sanki. Yeni oluşmaya başlayan varoşlardan akın akın şehre inen Türkler: binlerce yıldır birlikte yaşadıkları Rum. Ermeni, Yahudi vatandaşlara ait ev ve işyerlerini birkaç saat içinde yakıp yıktılar, yağma ettiler: Lebon, Markiz, Laon pastaneleri, Banco di Roma. Beyoğlu, Arnavutköy, Bebek. Beşiktaş, tstinye, Yeniköy semtlerini dolaşan öfke Adalara kadar ulaşmıştı...

Göstericiler, "Kıbrıs Türktür, Türk kalacaktır. Rumlar ittir it kalacaktır" diye slogan atıyorlardı sürekli.

6 ve 7 Eylül günlerinde süren olayların bilançosu korkunçtu: 3 kişinin öldürüldüğü, 30 kişinin yaralandığı saldırılarda, 73 kilise, 1 fabrika, 8 ayazma, 2 manastır, 3 584'ü Rum vatandaşlara ait olmak üzere 5 538 gayrimenkul tahrip edilip yakılmıştı. ²⁰

Hükümet hemen teşhisini koydu: bu olay olsa olsa komünist kışkırtması olabilirdi!

Zaten Başbakan Adnan Menderes de 12 Eylül günü meclis kürsüsünde, komünistlerin tertibinden söz etmişti. *

Ve polis. Sıkıyönetim Komutanı Nurettin Aknoz'un emriyle harekete geçti, "komünist tertibi" bahanesiyle önde gelen solcu aydınları tutukladı. (19 "Haber" yapan Mithat Perin'in kişiliği çok ilginçti. 27 Mayıs 1960'tan sonra. 1962 yılsonlarında MAH Başkanı Fuat Doğu'ya Kayseri Cezaevi'nden bir mektup geldi. Gönderen Mithat Perin'di. Perin, önce geçmiş yıllarda "servise" (MAH'a) verdiği çeşitli hizmetleri. "25 seneyi bulan gazetecilik hayatımda açık veya gizli hiçbir faaliyetten geri durmadığımı herkesten evvel servisin bildiği kanaatindeyim..." gibi sözlerle uzun uzun anlattıktan sonra baklayağızından çıkıyordu. Hapisten çıkınca gazeteciliğe devam edecekti.

Yapacağı yayınlarla komünizme ve Kürtçülüğe karşı cephe oluşturacaktı. Bunun için sahibi olduğu Havadis Matbaası'yla (Güneş Matbaacılık AŞ) istanbul Ekspres gazetesine malî yardım, resmî ilan ve kredi kolaylığı rica ediyordu ! O yıllarda Millî Emniyet Hukuk ve Basın Müşaviri Askerî Yargıç Doğan Tanyer bu mektubu dokuz yıl sonra, Devrim dergisinin 19 ocaK 1971 tarihli sayısında yayımladı.

20 Halen ANAP milletvekili olan Yılmaz Karakoyunlu da Güz Sancısı adlı romanının son bölümlerinde 6-7 Eylül Olayları'na geniş yer vermektedir.)

Devamını "Dinozor" Mina Urgan'dan okuyalım: "Elli komünistin hemen tutuklanması emredildi. Birinci Şube'deki komünist dosyalarının bir kısmı gelişigüzel raflardan indirilip

masaların üstüne yığıldı. Artık piyango kime çıkarsa. Bunların arasında ölenler ya da yıllardır İstanbul'a ayak basmayanlar vardı. Bu yüzden ancak kırk dört kişi tutuklandı. Aralarında anımsadığım kadarıyla Aziz Nesin, Nihat Sargın, Profesör Boratav'ın kardeşleri Dr. Müeyyet ile Dr. Can, Kemal Tahir, Tornacı Emin, İlhan Berktaş, Hasan İzzettin Dinamo, Dede Ahmet, Dr. Hulusi (Dosdoğru) ve daha başkaları vardı. Bunlar aylarca Harbiye'de hapis kaldılar. Polis de bu adamların 6-7 Eylül Olaylarıyla yakından uzaktan hiçbir ilgisi olmadığını o kadar iyi biliyordu ki, değil mahkemeye vermek, çoğu alelusul sorguya bile çekilmemiş-ti..."²¹

Neden solcuların gözaltına alındığı birkaç yıl sonra ortaya çıktı: o tarihte CIA Başkanı Ailen Dulles İstanbul'daydı.

CIA Başkanı Dulles, olaylara bakarak MAH Başkanı Behçet Türkmen'e, "olaylarda gördüğü tahribat şekillerinin tamamıyla komünist taktiği usulüne uygun olduğunu" ifade etmişti.²²

Yunanistan'da yürütülen soruşturma ve mahkeme kararı gerçeği ortaya çıkardı:

Selanik Konsolosluğu'nda görevli Hasan Uçar ile Batı Trakya Türklerinden üniversite öğrencisi Oktay Engin bombalamıştı Atatürk'ün evini!

Peki, İstanbul'un 52 farklı yerinde aynı anda başlayan olayları kim tertiplemişti ?

Azınlıklara ait ev ve işyerlerinin listesini günler önce kim hazırlamıştı ?

Türk Silahlı Kuvvetleri'nde "orgeneral" rütbesine kadar yükselip Millî Güvenlik Kurulu genel sekreterliği görevinde bulunan, o günlerin genç subayı Sabri Yirmibeşoğlu, Özel Harp Birimi'nde, Seferberlik Tetkik Kurulu'nda görevliydi.

Yıllar sonra orgeneral rütbesinden emekli olduğunda, 6-7 (21)Mina Urgan,*Bir Dinozorun Anılan*, YapıKredi Yayınları, 1998, s. 281.

22*Tarih ve Toplum*dergisi, sayı33, s. 147.)Eylül Olayları'nın perde arkasını Gazeteci Fatih Güllapoğ-lu'na açıkladı: "- Sonra 6-7 Eylül Olayları'nı ele alırsak,

- Pardon Paşam, pek anlayamadım. 6-7 Eylül Olayları mı?

- Tabii... 6-7 Eylül de bir Özel Harp işidir ve muhteşem bir örgütlenmeydi. Amacına da ulaştı. (Paşa bunları söylerken benden de soğuk terler boşandı.) Sorarım size! Bu muhteşem bir örgütlenme değil miydi ?

-E, evet Paşam!"²³

6-7 Eylül tertipcileri bir bir açığa çıkmıştı zamanla...

Kızgın toplulukları kışkırtarak infial yaratan Kıbrıs Türk-tür Cemiyeti, Menderes Hükûmeti'nin güdümündeydi. Hatta cemiyetin genel sekreteri Kâmil Önal, MAH mensubuydu. Cemiyet öylesine bir koruma altındaydı ki, olaylardan sonra haklarında delil toplamak isteyen bir istihbarat elemanı tutuklanmıştı ! Emniyet müfettişlerinden Cemal Sancak Yassı -ada'da verdiği ifadede, Kıbrıs Türktür Cemiyeti'ne ait bir belgeyi almak için Sıkıyönetim'e başvuran MAH memuru Haydar Tansuğ'un komünist diye tutuklandığını söylemişti ! Yassıada'da görülen 6-7 Eylül Olayları Davası'nın 19 ekim 1960 tarihli duruşmasının ikinci celsesinde, sanıklara altında MAH Başkanı Behçet Türkmen'in imzasının bulunduğu ve olayların tertip olduğunu doğrulayan bir Millî Emniyet raporu okundu. Rapora karşı ne diyeceği sorulan Adnan Menderes şunları söyledi: "Millî Emniyet raporlarına fazla önem vermemek lazımdır. Bu raporu tanzim eden Millî Emniyet müfettişi, 7 Eylül'e kadar hiçbir şeyden haberdar değildir. Fakat hadiseler olup bittikten sonra 7 Eylül'de sağdan soldan derlediği haberlerle böyle bir rapor yazıyor."²⁴

Yassıada Mahkemeleri'nde olaylardan bu cemiyetin veya komünistlerin değil, DP

yöneticileri ve teşkilatlarının sorumlu oldukları sonucuna varıldı. Celal Bayar ile Adnan Menderes ve hükümetinin üst düzey yöneticileriyle ilgili dava, (23Fatih Güllapoğlu, *Tanksız, Topsuz Harekât*, Tekin Yayınevi, 1991, s. 104. Sabrı Yır-mibeşoğlu emekli olduktan sonra, *Askeri ve Siyasi Anılarım* adlı kitap yazdı (Kastaş Yayınları, 1999). Emekli Orgeneral Yirmibeşoğlu kitabında, Gazeteci Güllapoğlu'na anlattıklarından bahsetmiyordu,

24 Yassıada tutanaklarına dayanarak nakleden: Hulusi Dosdoğru. 6-7 Eylül Olayları. Bağlam Yayınları, 1993, s. 124.) Anayasa'nın ihlaliyle ilgili ana davayla birleştirildi.²⁵

Şaşırtıcı rastlantılardan biri de, 6-7 Eylül Olayları'na organize eden Seferberlik Tetkik Kurulu Başkanı Albay Cemal Akbay'ın, tutuklanan Aziz Nesin'in Harp Okulu'ndan sınıf arkadaşı olmasıydı...

6-7 Eylül provokasyonunun nedeni Kıbrıs'tı!

Birleşmiş Milletler 22 eylül günü, Kıbrıs sorununun gündeme alınma önerisini geri çevirdi. ABD, Atina'yı desteklemediğini açıkladı.

Dışişleri Bakanlığı koltuğuna henüz yeni oturan Fuat Köprülü mecliste yaptığı konuşmada, Yunanistan'a çatarak, "Kıbrıs'ın Türk olduğunu ve Türk kalacağını" açıkladı.

ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra özel harp tekniklerini öğrenen üç Türk subayı; Mehmet Bozkurt, Remzi Kızılsu ve Muzaffer Temizer gizlice Kıbrıs'a giderek, Türk Mukavemet Teşkilatı'nı kurmuşlardı.

Teşkilatın kod adı; Bozkurt'tu!

Adaya sivil olarak, illegal yollardan giren Türk subayları. Seferberlik Tetkik Kurulu'nun elemanlarıydı. Kıbrıslı Türkleri örgütleyip, tıpkı *Amerikan Harp Doktrinleri* kitabında yazdığı gibi "kontrgerilla" savaş teknikleri öğretiyorlardı.

Bayraktar ve bayraktara bağlı sancaklardan oluşan hücre örgütlenmeleri oluşturulmuştu.

"Mücahit" yetiştiren özel harpci subaylar görev süreleri dolunca Türkiye'ye dönüyor, onların yerine, yine sahte isimlerle, sivil kıyafetlerle yeni özel harpçiler gizlice Kıbrıs'a çıkıyorlardı.

Yunanistan da benzer yöntemler uygulayarak, EOKA'ya destek veriyordu...

Adada her geçen gün gerginlik tırmandırılıyordu...

Küçük bir kıvılcım Kıbrıs'ın yaşamını altüst etmeye yetecek gibiydi...

O günlerde Hiram Abas'ın okulundaki küçük bir kıvılcım SBF'yi karıştırdı.

Yayımladığı Forum dergisinde Menderes Hükûmeti'ni sürekli eleştiren Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Turhan Fey-zioğlu'nun 1 aralık 1956 tarihinde görevden alınması Mülkiye'nin karışmasına neden oldu.

Başta Aydın Yalçın olmak üzere bazı Öğretim görevlileri istifalarını verdi.

Öğrenciler okulu boykot etti.

Boykotçu öğrencilerin liderliğini bugünün ünlü isimlerinden Yalçın Küçük ve Oktay Ekşi yapıyordu. Gösteriler sonucu 300 öğrenci gözaltına alındı. Gözaltına alınan öğrencilerin götürüldüğü Emniyet Birinci Şube'nin müdürü (geleceğin İstanbul valisi millî savunma bakanı) Nevzat Ayaz'dı.

Hiram Abas, ne gözaltına alınan öğrenciler arasındaydı, ne de boykota katılanlar...

Aynı tarihte, ABD, "Eisenhower Doktrin'i dünyaya duyurdu:

"Hür dünya devletleri birbirlerine karşılıklı olarak bağlıdırlar. Bir devletin kendi kendine yetmesi artık gerilerde kalmıştır. Ortak egemenlik karşılıklı bağımlılıkla sağlanır..."

Amerika, ekonomik ve askerî yardım isteyen ve hatta ülkelerine, askerî çıkarma yapılmasını bile isteyen Ortadoğu devletlerine bu yardımı sağlayacağını açıkça ilan ediyordu...

Beş günlük bir ziyaret için Benjamin Fairless başkanlığında bir Amerikan heyeti, 11 ocak 1957 tarihinde Türkiye'ye geldi. Heyet, Türkiye'ye yapılan askerî ve ekonomik yardımı incelemek ve bu konuda Başkan Eisenhower'a rapor sunmak için görüşmelere başladı. 20 mart 1957 tarihinde, yine bir Amerikan heyeti rapor hazırlamak için üç günlüğüne Ankara'ya geldi.

Türkiye'ye sadece Amerikan heyetleri gelmiyordu...

Hiram Abas'ın yaşamını değiştirecek, meslek seçimini etkileyecek bir film de, sinemalarda gösterime girmişti...

Rıhtımlar Üzerinde

Sinemaya çok meraklıydı. Haftada en az bir kez giderdi. Pazartesi akşamları yapılan gala gecelerini kaçırmamaya dikkat ederdi... Bir gün kızlı erkekli bir arkadaş grubuyla yine sinemaya gitmişlerdi. Başrollerini Alida Valli ile Jean-Claude Pascal'ın oynadığı filmin adı Günahkâr Gönüüer'di. Sinemadan çıktıklarında kızlardan biri, filmin erkek kahramanını eleştirerek, "Siz erkekler hep aynısınız" deme gafletinde bulundu. Bu söz üzerine kendini kaybeden Hiram Abas, genç kızı bir yumrukta kaldırıma seriyordu...

Yine sinirlenmiş ve gözü hiçbir şey görmemişti Hiram Abas'ın!

Ama hayatını değiştirecek filmi iki yıl sonra görecekti...

1954 yılında çekilen *Rıhtımlar Üzerinde* filmi 8 dalda Os-car kazanmıştı.

Film, Marlon Brando'nun canlandığı Terry Malloy'un başından geçenleri konu ediyordu. Eski boksör Terry, New York'un nhüm bölgesinde ağabeyi Charley için ufak tefek işler yaparak yaşamını sürdüren bir gençti.

Ağabey Charley ise; rıhtımdaki sendikanın başında bulunan, kendi menfaatinden başka bir şey düşünmeyen, parasını da cinayet ve dolandırıcılıkla kazanan Johnny Friendly için çalışıyordu.

Rıhtımda tüm çalışanlarca bilinen bazı kurallar vardı.

Birinci kural "gerçekçi"ydi: Johnny Friendly için çalışıyor ve onunla iyi geçiniyorsanız, rıhtımdaki bütün iyi işleri siz alırsınız; az iş yapıp çok para kazanabilirdiniz...

ikinci kural son derece basitti: Friendly'yle anlaşamıyordunuz -sanız iş bulamazsınız...

Üçüncü kural ise gayet kesindi: bu sendika üyelerinin ya-sadjşı hareketlerini başkalarına, mesela polise ihbar edecek olursanız, hayatla ilişkiniz kesilirdi...

Marlon Brando, yani Terry, bir gün bilmeden, ağabeyi Charley ve patronu Friendly tarafından, bir adamın öldürülmesine alet edildikten ve kurbanın kız kardeşine âşık olduktan sonra; kendi hayatını sorgulamaya, rıhtımda çalışan insanların yaşam şartları üzerinde düşünmeye başlar. Mahallenin rahibiyle konuşurken ona, "Eğer Friendly ve adamlarını ele veririm hayatımın hiçbir değeri kalmaz" diye yakınır. Rahip Bany de ona yaşamını değiştirecek sihirli cümleyi söyler: "Eğer ele vermezsen ruhunun ne değeri kalır ?"

Ve Terry tahmin edileceği gibi polise gidip tüm bildiklerini anlatır...

Film Hiram Abas'ı derinden etkilemişti. Filmin kahramanı Terry gibi giyiniyor; yakasını her zaman kaldırdığı siyah mont değişmez parçası haline geliyordu. Terry gibi yürüyor, saçını Terry gibi tarıyor ve hep ondan bahsediyordu.

Zaten kendisi de Terry gibi bir boksördü...

Tek farkı piposuydu!

Burada biraz duralım ve filmin senaryosuna yansıyan gerçek yaşamla ilgili bir saptama yapalım:

Yönetmen Elia Kazan, filmi çektiği 1954'ten iki yıl önce, Amerika'daki McCarthy Soruşturmaları sırasında, "Amerikan Aleyhtarı Etkinlikler Soruşturma Komisyonu"nun (HU-AAC) karşısına çıkmış ve "komünist" olan meslektaşlarını ihbar etmişti!.. işin özünde EliaKazan, *Rıhtımlar Üzerinde* filminde, bu hareketinin sebebini açıklamaya çalışıyordu. Kendi tutumunun özeleştirisini filmin kahramanı Terry'nin davranışında gösteriyordu. Yani yönetmen Kazan, arkadaşlarını "ruhunu kurtarmak için" ele vermişti.²⁶ Film Hiram Abas'ı sadece biçimsel yönden mi etkilemişti ?

Yoksa istihbaratçı olmasına da katkıda bulunmuş muydu?

1957 yılında okuldan mezun olduktan 20 gün sonra MAH'ın kapısını çalmasında filmin kahramanı Terry'nin ne kadar etkisi vardı ?.. (26AradançoK uzun yıllar geçtikten sonra, 1999 yılıOscar töreninde Elia Kazan'a "OnurÖdülü" verildi. 90 yaşına merdiven dayamışolan yönetmen sahneyeçiktiğinde salonda bulunanların yansıyağa kalkmayarak ve alkışlamayarak onu hâlâatfetmediklerini belli ettiler. Filminçekimlerinin bitmesinden sonra Elia Kazan'ıbir daha görmeyen Marlon Brando ise törene gelmemişti!)

ikinci bölüm

Mason dayanışması

Heyecanlıydı...

Uzun boylu, üçgen yüzlü, efe görüntüsü veren adam, gerçi kendisine yaşıtı gibi davranıyordu ama, Hiram Abas başta elleri olmak üzere vücudunun titremesine bir türlü engel olamıyordu...

Ne de olsa karşısındaki adam; haşin kişiliğiyle ünlü ve Başbakan Adnan Menderes'in en yakınındaki bürokratlardan biriydi...

Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur'dan randevuyu, babası Hilmi Abas almıştı. Aile tanıdıklarıydı. Müsteşar Korur asü, dedesi Mübarek Galip Eldem'in yakın arkadaşıydı. Yakınlıkları, "biraderlik'ten geliyordu; ikisi de masondu...

Devletin en üst katında oturan birinden, dedesi hakkında övücü sözler işitmek gururunu oksamıştı. Heyecanı yatışmış, kendine güveni gelmişti.

Soru üzerine, neden istihbaratçı olmak istediğini, özerde seçtiği cümlelerle tane tane anlattı.

Başbakanlık müsteşarı, aslında Hiram Abas'ın anlattıklarını dinlemiyordu. Biliyordu ki, teşkilatın okumuş, dil bilen yeni elemanlara ihtiyacı vardı.

Artık MAH'a güvenmiyordu ve güvendiği, bildiği, tanıdığı kişilerin teşkilata girmesini istiyordu. Başbakanlık müsteşarının MAH'a güvenmemesinin nedeni vardı.

Başbakan Menderes'in örtülü ödenekten dağıttığı paraların muhasebesini tuttuğu ve başbakanın gizli işlerini yaptığı için teşkilatla hep yakınlık içinde olmuştu!

işin özünde teşkilatın "görünmeyen başkanı" kendisiydi. Başbakan gelen raporları okumaz, ona verir, istihbarat bilgilerini de, MAH başkanından değil, kendisinden dinlerdi.

Menderes, 1946'dan sonra kendisine karşı bir silah olarak kullanılan MAH'ı, iktidara geldikten sonra, kendi istihbarat örgütü durumuna getirmekte hiçbir sakınca görmemişti. Zaten bu amaçla 12 yıl başkanlığı yürüten Naci Perkel'i ekar-te edip Behçet Türkmen'i

MAH'ın başına getirmişti...¹

MAH Başkanı Behçet Türkmen gerçekte kimin "adamıydı?" Menderes'in mi; askerinin mi; yoksa...

"Yoksa"nın yanıtı kısa bir zaman sonra ortaya çıkacaktı...

Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur'un, o günlerdeki tek korkusu Başbakan Menderes'in gönül maceralarının ortaya çıkmasıydı..

Ne yazık ki korktuğu bir gün başına geldi...

O gün. Menderes kendisini çağırıp, "Millî Emniyet'le ilgili bazı şayialar dolaşıyor" demişti.

"Gir içlerine, sor soruştur, kulağımıza gelen bu şayialarda ne kadar gerçek payı var, öğrenelim."

Ahmet Salih Korur'un teşkilat içinde özel istihbaratçıları vardı. Dinlenen telefonların kayıtlarını kendisine de getiriyorlardı. Ama şimdi kendisinden habersiz bir de başbakanı mı dinlemeye başlamışlardı ?

Aslında Menderes'in araştırılmasını istediği konular, artık sağır sultanın bile duyduğu kendi gönül maceralarıyla ilgiliydi. Kulağına kadar gelen "söylentilere" göre, ilişkide olduğu kadınlarla yaptığı telefon konuşmaları MAH tarafından dinleniyordu. (1969'da vefat eden Naci Perkel anılarını kaleme almıştı. Ancak MİT, ölümünden sonra notlarına el koydu ve yayımlanmasına izin vermedi. Mehmet Eymür'le röportaj, Tempo dergisi, 21-27 nisan 1991.) Başbakanlık müsteşarı yaptığı soruşturma sonucunda şaşkınlık verici olaylarla karşılaştı. MAH'ın dinleme istasyonlarını Amerikalıların kurduklarını, özellikle "telefon dinleyen" personelin maaşlarını CIA'dan aldıklarını öğrendi. Ama Menderes'e verdiği rapor bundan ibaret değildi, rapor daha birçok acı gerçeklerle doluydu.

Amerikalılar, MAH'a hakimdi. Para veriyor, örgüte "nüfuz" ediyorlardı. Millî Emniyet'in bütün dosyaları CIA'nın kontrolündeydi. İstanbul'da Millî Emniyete ait bir okul, servisin İstanbul örgütü ve Yeşilköy'deki Soruşturma Teşkilatı tümüyle Amerikalıların emrindeydi. Okullara, Soruşturma Teşkilatı'na Amerikalılar "doğrudan" para veriyorlardı, İstanbul bölge örgüt başkanlığına "doğrudan" para ödüyorlardı. Karşılığında "iş" istiyorlardı. Dedikleri ne kadar doğruydı bilinmez ama; teşkilatta görev alanların, çalışanların hemen hemen tümü Amerikalılardan para alarak karşılığında "iş" görmekten onurlarının zedelendiğini söylemişlerdi. Bu durumun kendilerine ıstırap verdiğini belirtiyor, yakınıyorlardı...

Müsteşar Korur, öğrendiklerini satır satır Başbakan Menderes'e anlatıyordu:

"Kiminle konuştuysam" diyordu, "Millî Emniyet'in sadece CIA'dan değil, öteki yabancı gizli servislerden de 'para' aldığını söylüyor."

Ne var ki, Türk gizli servisine yardım adı altında yapılan, karşılığı istenen paraların verilmesinde CIA'nın yöntemi ile, öteki servislerin uygulamaları arasında fark vardı. Fransız, İngiliz ve İtalyan gizli servisleri "parayı, Millî Emniyet'in An-kara'daki merkezine" veriyorlardı. CIA ise, ne merkez tanıyordu, ne de yöntem değiştirmeye yanaşıyordu. Egemenliğine aldığı gizli servis ünitelerine her ay CIA'nın adamları gidiyor, birimin başındaki kişiye zarf içinde "para" bırakıyordu...

Yapılan saptamalara göre, Millî Emniyet birimlerine; CIA ayda 100 000, İngilizler 30 000, Fransızlar 7 000-8 000, İtalyanlar da 4 000 lira ödüyorlardı. CIA'nın uygulamalarıyla olay, "hizmet mukabili bir miktar yardım" olmaktan çıkmış. Türk gizli servisini aylık ücretlerle çalıştırmaya yöneltmişti. Devletin "gizliliğine" giren CIA, sanki bağımsız bir ülkede çalışmıyordu. ABD'nin gözetiminde, denetiminde bir ülkede bulunuyormuş gibi pervasız,

dilediği gibi faaliyet gösteriyordu. Gizli servistekiler, CIA'nın "işçiler"iydi. Menderes, müsteşarına döndü: "Ahmet Salih Bey" dedi, "bu böyle gitmez..." Yenice sigarası içerdi Menderes. Bir tane yaktı ve kesin dille konuştu: "Keselim ilişkiyi."²Eklemeden de yapamadı; "Ama Amerikalıları darıltmayalım. Yardımına muhtacız. Bizim servis mensuplarının Amerikalılardan -CIA'dan- para alıyor vaziyete düşmelerini derhal önleyelim."

Çözüm yolu da gösterdi müsteşarına: "Bize yapacaktan yardımı 'malzeme' olarak yapsınlar."³

Sonradan, birkaç yıl sonra yargılanacağı Yassıada Du-ruşmalan'nda, "Vaziyeti böyle idare ettik" diyecekti...

Ahmet Salih Korur da, yargılandığı Yassıada'da bu ilişkiler konusunda, 22 aralık 1960 günü yapılan duruşmada şunları söyleyecekti:

"Dedim ki, sureti katiyede Amerikalılardan para almayacaksınız. Amerikalıların servis şefini daireme çağırdım. Kati calimati verdim: 'Hiçbir memurumuzla temas etmeyeceksiniz ve para vermeyeceksiniz.' Evet, deyip gitti"

Aynı oturumda devrik başbakan Menderes de şunları dile getiriyordu:

"Böyledir Beyefendi. Yavaş yavaş yardımı kestik. Bu yardımlar şöyle başlamış: servisler arasında irtibatlar tesis etmek, birbirine malumat vermek suretiyle müşterek çalışılıyor. Bunun bağlı olduğu külfeti karşılamak üzere yavaş yavaş irtibat tesis etmişler, bunu (MAH başkanı) Behçet Türkmen'in uygun gördüğü anlaşılıyor. Ahmet Salih Korur'u bu servise bir de orada neler cereyan ediyor, gayesini anla dinle diye vazifelendirmemin sebebi budur. Netice aldıktan sonra ilişkileri keselim, ama Amerikalıları darıltmayalım. Daimi surette servis olarak yardıma muhtacız. (2 Başbakan Menderesin, ABD'ye kızdığı yıllarda CIA ajanı Paul Henze Türkiye'de görevliydi. Gazeteci Ufuk Güldemir'e, "1958 yılında ABD'ye Menderes aleyhinde rapor yollamamız yasaklanmıştı" diyecekti(*Texas Malatya*, Bilgi Yayınevi, 1992, s. 87).

3 Cüneyt Arcayürek, *Darbeler ve Gizli Servisler*, Bilgi Yayınevi, 1989, s. 43-46.) Bizim servise mensup olan memurlar, doğrudan doğruya Amerikalılardan para alıyor gibi vaziyete düşmeyi önleyelim dedim."

Başbakan Menderes ile Müsteşarı Korur, işin özünü öğ--mrnislerdi: "CIA'dan doğrudan para almayı servisin başın-^a bulunan Behçet Türkmen Paşa sağlamıştı."

Başbakan Menderes böylece telefonlarının kimler tarafm-dan dinlendiğini de öğrenmiş oluyordu.

Aslında bunun pek de şaşûacak bir tarafı yoktu; CIA'nın İran Şahı Rıza PemevVnin yatak odasını dinledi^ de yifiar sonra ortaya çıkacaktı.

Lüks Nermin'in telefonu dinleniyor...

Başbakan Menderes'in telefonlarının dinlenmesini CIA mı istemişti ?

Pek bilinmiyor ancak tahmin ediliyor.

Bilineni; dönemin istanbul Emniyeti'nin ikinci Şube Müdürü Ergun Gökdeniz anlattı: "O zaman Dışişleri Bakanlığı'nın istanbul'da kullandığı bir randevuevi vardı. Lüks Ner-min adında bir kadın işletirdi. Randevuevinin bazı politikacılar tarafından korunduğunu, dolayısıyla emniyeti ilgilendiren çok önemli bir konuda müdahale edilemediğini görüyorduk. Fuat Doğu MAH'ta operasyon şefiydi; binbaşı idi. Kendisinden rica ettim. Teknik grubunu aldım ve dinledim ran-devuevinin telefonlarını. Mesela dönemin içişleri Bakanı Namık Gedik operasyon olarak bazı şeyler vermişti o zaman. Örneğin uyuşturucu

kaçakçılarından bir tanesinin DP'li bir bakanın evinde saklandığı iddiası nedeniyle o zamanki MAH'tan rica ettim; bakanın evini dinledim ve doğru çıktı. Uyuşturucu kaçakçısı, bakan evinde saklanıyordu, işlem yapılmadı. Şimdi de adını açıklayamam."

Ergun Gökdeniz'e göre, Lüks Nermin dinlenirken bazı özel telefon konuşmalarına da şahit olmuşlardı.

Lüks Nermin, mesleğe Beyoğlu'ndaki Rumeli Han'da atılmış, sonra "işlerini" büyüterek Osmanbey'de kendi "mekânını" açmıştı. O tarihlerde İstanbul'da tam 70 randevuevi vardı. Müşterileri hep üst düzey zenginler, siyasetçiler ve bürokratları.

Devlete hizmet vermiyor da değildi hani.

Örneğin, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın davetlisi olarak Türkiye'ye gelen Endonezya Cumhurbaşkanı Ahmet Sukar-no İstanbul'un güzelliğine ve kendisine sunulan Lüks Nermin'in kızına âşık olmuştu. Gezisini, çok beğendiği "yatak arkadaşı" için bir gün de uzatmıştı.

Endonezya cumhurbaşkanını Türkiye'den gayet memnun uğurlayan Türk diplomatlarının sevinci kursaklarında kalmıştı. Başkent Cakarta'dan gelen mesaj hiç de iç açıcı değildi; Cumhurbaşkanı Sukarno İstanbul'da belsoğukluğuna yakalanmıştı!

Endonezya, Türkiye'yi kınıyordu! Eh kabak tabî ki Lüks Nermin'in başına patlayacaktı. Döviz kaçakçılığı bahane edilerek birkaç aylığına cezaevine atıldı...⁵

Lüks Nermin cezaevine girerken avazının çıktığı kadar bağıyordu. Haykırışını Ankara'nın duymasını istiyordu sanki: "Ulan, Allah belanızı versin, parasını bile vermiyorsunuz, sonra da çıkıp hesap soruyorsunuz."

Haklıydı. Öyle ki, bazı Arap şeyhleri birden fazla kız istiyordu koynuna.

Ve hepsinin ihtiyacını Lüks Nermin sağlıyordu.

Devrin şöhretli dansözü Özcan Tekgül de canını Irak Kralı Naibi Abdullah ile Başbakan Nuri Said Paşa'nın elinden zor kurtarmış, DP Milletvekili Mekki Sait Esen'in İstanbul Florya'daki evine sığınmıştı. Anlaşılan devletin yabancı konukları ağırlamak için belli artistleri, dansözleri vb içeren bir protokol listesi vardı!..

Hocası MAH başkanı oldu

Hiram Abas'ın. dedesinin "mason birader"! Müsteşar Ko-rur'u ziyaret ettiği günden 8 ay önce, MAH Başkanı Behçet Türkmen 18 nisan 1957 tarihinde Bağdat Büyükelçiliği'ne gönderilmişti.(SMurat Bardakçı,*Hürriyet*, 24 Mayıs 1998.) Ancak Türkmen Amerikalılarla ilişkisini hiç kesmedi. Has ailesiyle birlikte, Coca Cola'nın Türkiye'deki ortağı oldu ! Herhalde emekli maaşıyla yapılacak bir yatırım değildi bu. O günlerde bu sorulan sormak, "servet düşmanlığı"ydı!

Neşet Güriş, MAH'a 1931 yılında, 22 yaşında girmişti. CIA'dan alman paraların tanıklarından biriydi:

"Behçet Türkmen Paşa teşkilata gelince ne kadar adam alabildiyse hepsini aldı. Koridorlara masalar sığmadı. O kadar genişleme oldu, ama çoğu kıymetsiz ve değersiz insanlardı. Şimdi Amerikalılar tabî, operasyonlarla ilgili konularda para veriyorlardı. Fakat Behçet Paşa'nın aldığı paralar, onlar illegal paralardı."⁶

MAH Başkanı Albay Behçet Türkmen'in yaşamında Menderes'in varlığı ona her zaman şans getirmedi.

Türkmen, Başbakan Menderes'in uçağının düştüğü kazada oğlu Güner Türkmen'i kaybetti. Tek tesellisi diğer oğlu İlter Türkmen'di.

O da babası gibi, Türk bürokrasisinin merdivenlerini hızla çıkıp, 12 Eylül 1980 Askerî

Darbesi'nin dışişleri bakanı olacaktı...

Behçet Türkmen'den boşalan MAH başkanlığına Albay Emin Çobanoğlu vekâleten atandı. Türkmen'in yerine kimin geleceği konusu, Cumhurbaşkanı Celal Bayar ile Başbakan Adnan Menderes'in arasını açmıştı.

Devletin zirvesindeki tartışma sürdükçe Albay Cobanoğ-lu'nun MAH'taki görev süresi uzuyordu.

Sonunda Cumnurbaşkanı Celal Bayar'ın dediği oldu; 7 ay sonra atama yapılabilirdi.

MAH'ın başına ilk kez bir sivil başkan geldi: Hüseyin Av-ni Göktürk.

57 yaşındaki Göktürk, 1927 yılında istanbul Hukuk Fakültesi mezunuydu. Cenevre'de lisans, Berlin'de doktora çalışmaları yapmıştı. 1935'te doçent, 1940'ta profesör olmuştu.

Hiram Abas'ın Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde(6 TuncayÖzkan,*Bir Gizli Servisin Tarihi*, Milliyet Yayınları, 1996, s. 126.)kılabir dönem öğretmenliğini yapmıştı...

1954 yılında DP'den Niğde milletvekili seçÜdi. içişleri ve adalet bakanlığına vekâleten baktı.

Hüseyin Avni Göktürk bu özellikleri nedeniyle MAH başkanı olmamıştı kuşkusuz.

işin doğrusu, 27 ekim 1957 seçimlerini kazanıp milletvekili olamayan DP'li Hüseyin Avni Göktürk, 21 kasım 1957'de Türkiye'nin istihbaratını yönetmek için MAH'ın başına geç-mişti.

İstihbaratta yeni bir döneme mi giriliyordu?..

Hiram Abas'ın, Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korurla görüştüğünde, MAH'ın başında Hüseyin Avni Göktürk vardı...

Menderes'in "en yakın adamı" Müsteşar Korur'un, yeni MAH başkanıyla arası iyi değildi, istihbarat raporları eskisi gibi kendisine gelmiyordu. Zaten raporların çoğu, artık Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne, Celal Bayar'a gidiyordu.

Müsteşar Korur'un MAH içinde kendisine yakın elemanlara ihtiyacı vardı. Oturup kalkması ve konuşmasıyla kendine güvenen bir genç izlenimi veren Hiram Abas, neden onun ekibinde olmasını?

Çaylarını içmişlerdi.

.Başbakanlık Müsteşarı Korur, masasının üzerindeki beyaz kâğıda, Menderes'in hediye ettiği dolmakalemle birkaç cümle yazıp, san bir zarfın içine koydu, Hiram Abas'a uzatırken, "Bunu Millî Emniyet Reisi Hüseyin Avni Göktürk Beyefendi'ye kendi ellerinle ver. O gerekeni yapacaktır" dedi.

Hiram Abas san zarfı aldı, teşekkür edip, müsteşarın elini sıkmak için ayağa kalktı.

Tokalaştılar.

Tam çıkmak için kapıya yönelmişti ki, arkasından müs-teşann kendisine seslendiğini duydu: "Hiram Bey evladım, sana ilk öğüdün ben vereyim. Sakın unutma; söz ağzımızda iken biz ona, ağzımızdan çıktıktan sonra o bize hâkim olur!"

Müsteşarın bu öğüdüne bir anlam verememişti...

Bu istihbaratın mı, yoksa masonluğun mu bir ilkesiydi ?

Başbakanlık binasından rahatlamış olarak çıkan Hiram Abas cebinden çıkardığı piposunu yaktı. Görüşme hiç de korktuğu gibi geçmemişti. Bir an kendini dünyanın en iyi casusu olarak farz etti. Yürüyüşüne bir fiyaka geldi...

Şimdi sıra san zarfın verileceği MAH Başkanı Hüseyin Av-ni Göktürk'teydi...

CIA'dan zarf içinde para alma dönemi, Behçet Türkmen'in yerine "sivil başkanın" gelmesiyle sona ermiş iniydi ?

Tabii ki hayır!

Minare kılıfına uydurulmuştu. CIA-Türk istihbarat örgütü ilişkisine sadece gizlilik maskesi giydirilmişti. Yoksa işin esası değişmemişti.

Teşkilat içinde önemli yerlerde bulunmuş, 1957 yılında istanbul merkez şefliği yapmış olan Avni Koral, o günleri anlattı: "İşitildi ki, Hüseyin Avni Göktürk. Amerikalılardan Emin Çobanoğlu döneminde alınmamış 7 aylık paranın hepsini istemiş!"

Yani teşkilat ile CIA ilişkisi aynen devam ediyordu...

Bu yakınlaşma dostluğun ötesindeydi. Bu iligliğin dayatması sonucu MAH, adeta CIA'nın yerel birimi gibi çalışmakta ve sadece iç politik istihbarata ağırlık vermekteydi...

Bu ilişkide Türkiye'nin yaran da yok değildi: CIA'dan sağlanan malî fonlar, ABD'de eğitim imkânları, istihbarat teknolojisindeki ilerlemeden yararlanmak vs.

Bakalım Türkiye bunların faturasını nasıl ödeyecekti ?

Ortadoğu'da dengeler değişiyor

Hıram Abas'ın "çiçeği burnunda" bir istihbaratçı olduğu o günlerde, Ortadoğu'da Sovyetler Birliği lehine önemli gelişmeler oluyordu. Mısır'da Sovyet yanlısı Nasır rejiminin kurulmasından sonra, Suriye de Sovyetler Birliği'ne yakınlaşmaya başlamıştı. Nasır'ın "Arap milliyetçiliği" çizgisini benimseyen Suriye'de 20 000 Sovyet askeri personeli yığınak yapmış, Suriye ordusu Sovyet silahlarıyla donatılmıştı.

Sırada Irak vardı. Sovyetler'in ve Nasır'ın desteklediği Yarbay Abdülkerim Kasım. 14 temmuz 1958 tarihinde gerçekleştirdiği darbeyle krallığa son verdi. Kral II. Melik Faysal ve Kral Naibi Abdullah öldürüldü. Devrilen Irak Başbakanı Nuri Said, istanbul'da eğitim görmüş bir Osmanlı paşasıydı. Türkiye'ye çok yakındı. Irak, Kral Faysal ve Nuri Said Pasa döneminde Türkiye'yle yakınlaşmaya başlamış, Menderesle aralarında yakın dostluk ilişkileri de kurulmuştu.

Yarbay Kasım'ın ilk işi. Türkiye-Iran-Irak-Pakistan arasındaki Bağdat Pakü'ndan çekildiğini ilan etmek ve Sovyet-ler'le yakın ilişkiler kurmak oldu.⁷

İrak'taki bu hareketle birlikte bölgedeki dengeler de iyice değişmiş oluyordu. Suriye'den sonra Irak'ın da Sovyet nüfuzuna girmesiyle birlikte Türkiye kendisini, Sovyetler Birliği tarafından adeta kuşatma altına alınmış gibi hissetmeye başlamıştı.

Türk Genelkurmayı bu kaygılara karşı belirlenecek askeri stratejileri tartışırken, bu gelişmeleri Washington'dan izleyen tanıdık bir isim vardı: o sıralarda ikinci kez ABD'de bulunan Kurmay Binbaşı Alparslan Türkeş !⁸

Türkeş'in anılarında belirttiğine göre, bu kaygılar şöyle özetleniyordu:

Türkiye'nin doğusu dağlık bölge. Biz burada hattı tıkadık, savaştık ve düşmanı durdurduk diyelim. Sovyetler Türkiye'nin arkasını alacak, İran'dan dönecek, oradan Irak'a Suriye'ye, İskenderun Körfezi'ne, hatta Süveyş'e doğru akacaktı.

Bu durumda Güneydoğu'da zırhlı bir kolordunun kurulmasına karar verildi. Bunu Amerikalılarla çok müzakere ettik. Ben o sırada Washington'daydım. (7 ABD'nin Sovyetler'le çembere alma politikasının bir ürünü olan ve mimarlığını ABD Dışişleri Bakanı John F. Dulles'in yaptığı Bağdat Paketi, Irak'ın çekilmesinden sonra Cento adını aldı.

8 Alparslan Türkeş. ABD'ye ikinci gidişinde bu kez Genelkurmay Başkanlığının açtığı sınavı kazanarak, 1958'de NATO Daimi Grubu Türk Temsil Heyeti üyeliğine atanmıştı. V. Washington'da bulunduğu sırada çok ilginç isimlerle tanıştı: daha sonraları orgeneralliğe kadar yükselen, o zamanlar Kurmay Yüzbaşı Ragıp Uluğbay (9

haziran 1999'da güvenoyu alan 57. Hükümette devlet bakanıolan ve 6 temmuz 1999'da intihar girişiminde bulunan Hikmet Uluğbay'ın ağabeyi); 12 Mart 1971 döneminde mili! eğitim bakanlığıyapacak olan, o zamanlar Kurmay YarbayŞinasi Orel; 1974 yılında MİT müsteşarlığıyapacak olan Bahattin Ozülker; daha sonra bir suikasta kurban gidecek olan, 12 Mart Darbesi'nin Deniz Kuvvetleri komutanı, o zamanlar Pentagon'da Deniz Ataşesi Kemal Kayacan; 27 Mayıs Hareketi'nin etkili isimlerinden, ataşe yardımcısıHava Kuvvetlerinden AgasıŞen.)Tabîî Amerikalılar bölgeyi incelediler. Sonuçta, 'Bu zırhlı kolordunun harekâtına elverişli yol durumu yok bölgede' dediler. Güneydoğu'da 15 000 zırhlı araç ve tankı yürütecek yol mevcut değildi."⁹ Türkiye'nin kendini savunmaya yönelik bir zırhlı tugay talebini reddeden ABD, onun yerine saldırı önerisi getiriyordu: "Suriye ile Irak'ı işgal edin!" Türkiye'nin anılarının aynı bölümünden okumaya devam ediyoruz: "NATO da yeşil ışık yakıyor buna. Türkiye hazırlığa başladı, planlar yaptı. 7. Kolordu Irak'ı, 8. Kolordu Suriye'yi işgale memur edildi. Ben o sırada Elazığ'da 7. Kolordu'ya bağlıydım. Orada da bu harekâtın planlaması yapıldı. Her iki harekâta da askeri usule uygun kod isimler konuldu. Birinin adı 'Akın Harekâtı', diğlerinin ki 'Bali Harekâtı'ydı. Hükümet emir verir vermez 7. Kolordu Irak'a, 8. Kolordu Suriye'ye yürüyecekti. Türk Genelkurmayı bu işte biraz ağır hareket etti. Eksiklikleri olduğunu ileri sürerek, müttefiklerimizden yardımların hızlandırılmasını istedi. Genelkurmay Başkanı Orgeneral ismail Hakkı Tunaboğlu, 'Silahımız yeterli değil, yeterli sayıda tankımız yok' diyordu. Türkiye ile israil arasında 1958 yılında gizli bir anlaşma imzalanmıştı. Hazırlanan işgal planı uygulanacak olsaydı, Sam dahil Şam'ın kuzeyi Türkiye'nin, Şam'ın güneyi israil'in olacaktı." Demek ki Ortadoğu konusundaki "gizli ilişkiler" o yıllarda ABD'ye sınırlı değildi. işin içine israil de girmişti!..

Gizlice Ankara'ya gelen israil heyeti

Tarih 28 ağustos 1958.

Tel-Aviv'den kalkan ve Türkiye semalarında seyretmekte olan E1-A1 uçağı, tam Ankara üzerindeyken "motorundaki anza" nedeniyle Esenboğa'ya zorunlu iniş yaptı. Rastlantıya bakın ki bu uçak, israil Başbakanı Ben Gurion. Dışişleri Bakanı Golda Meir, Dışişleri Müsteşarı Şimon Peres ve Genelkurmay Başkanı Zvi Zur'u taşımaktaydı! Uçağın pilotu ise yıllar sonra cumhurbaşkanı koltuğuna oturacak olan Ezer Weizmann'dı. Olayın doğrusu, israili en üst düzey yetkililerin Menderes Hükümetiyle gizli görüşmeler yapmak üzere Ankara'ya gelmiş olmalarıydı. "Uçağın motorundaki arıza" ise, geziyi islam âleminde saklamak için hazırlanmış bir senaryodan ibaretti. Görüşme masasında siyasî, ekonomik ve askerî konularda işbirliği yapılmasına ilişkin maddeler vardı.

Ama gizli görüşmenin gündemi bununla bitmiyordu. Esas ve çok daha önemli gündem, iki ülke istihbarat teşkilatlarının işbirliği yapmasıydı.

Taraflar görüşmenin ana gündemini oluşturan istihbarat alanında düzenli olarak bilgi alışverişinde bulunulması konusunu "masa altında" ele alıp karara bağladılar, iki ülke istihbarat örgütleri arasında yapılan bu gizli toplantı, Türk kamuoyuna resmî bir ağızdan ilk kez aradan kırk yıldan fazla bir süre geçtikten sonra, Dışişleri eski bakanlarından İlter Türkmen tarafından açıklandı.

MAH eski başkanlarından Behçet Türkmen'in oğlu olan İlter Türkmen, olayı, NTV kanalında Gazeteci-Yazar Yalçın Doğan'ın 12 şubat 1998'de yayınlanan programında

anlattı. Konuya bu yayından iki gün sonra da *Hürriyet* Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök değindi: "Olay 1958 yılında geçiyor. Dönemin başbakanı, rahmetli Adnan Menderes, dışişleri bakanı, rahmetli Fatin Rüştü Zorlu ve Dışişleri Bakanlığı müsteşarı da yine rahmetli Melih Esenbel. Bu üçlü, 1958 yılında bir gece Başbakanlık Konutu'nda çok gizli bir görüşme yapıyor. Görüşükleri kişiler, israil'in tanınmış iki siması. Birisi dönemin Başbakanı Ben Gurion, öteki ise Golda Meir. israil'in iki tarihî kahramanı bir gece gizlice Ankara'ya geliyor ve Başbakanlık Konutu'nda gizli bir toplantı yapıyor. Türkmen'in açıkladığı bu buluşma, bir gazeteci için müthiş bir haber. Ama dönemin gazetecileri demek ki bu müthiş haberi atlamışlar. Türkmen'in anlattığına göre, Türk ve israil istihbarat örgütleri arasındaki işbirliğinin ilk temeli o toplantıda atılmış... Demek ki israil ile reel politika ilişoierinin temeli oldukça eskiye gidiyormuş..."¹⁰

Oysa, Türk hükümetlerince 32 yıl saklanan bu gizli top-antı, ilk kez Dan Raviv ve Yossi Melman adlı yazarların 1990'da yayımlanan *Every Spy a Prince* kitabında yer almıştı. Bu toplantı öncesi hazırlıklar, Raviv ile Melman'ın kita-Dinda özetle şöyle anlaühyordu: "Ben Gurion tarafından geliştirilen 'periphery' (dış sınırlar) yaklaşımına göre; Arap dünyasının etrafında yer alan İran ve Türkiye'nin oluşturduğu 'kuzey bağlantısı' ile, diğer uçta yer alan Etyopya'nın bulunduğu 'güney bağlantısı', işbirliği alanının temelini oluşturuyordu, işbirliğine girilmesi istenen ülkelerin ortak noktasını, Arap komşularıyla olan sınır anlaşmazlıkları ve Sovyet işgali korkusu oluşturuyordu. Türkiye sıralamanın en başındaki ülkeydi. Türkiye'nin önemi, israil'i kuşatan Arap dünyasının 'kalbinde' yer alması ve coğrafi açıdan da bu bölgenin 'dış noktasını' oluşturmasından kaynaklanıyordu. Bölgede güvenliğini sağlamanın yolunu 'düşmanlarının ardına dolaşp vurma' (outflank) stratejisi temeline oturtan israil, askerî istihbarat AMAN (İsrail Silahlı Kuvvetleri istihbarat Birimi) tarafından organize edilecek bu işbirliğinde. Türkiye'nin müdahale alanları olarak Suriye ve Lübnan'ı belirlemişti. Planlanan güvenlik hattının Türkiye'nin katılımı olmadan gerçekleşmeyeceğini fark eden ABD, Türkiye'ye israil'le yakın işbirliğine girmesi konusunda sürekli telkinde bulunmaya başladı.

Ortadoğu'da aniden baş gösteren sıcak çatışmalar ve yönetimlerin yıkılmaya başlaması, o dönemdeki Türk yöneticilerin israil'le ilişki kurmadaki 'çekingenliğini' atmada büyük bir rol oynadı. Lübnan'da başlayan iç savaş, Irak'ta monarşinin yıkılması ve Ürdün'deki rejimin Nasır etkisiyle çökme aşamasına gelmesinin ardından, Mısır devlet başkanının Şam'ı ziyareti sırasında Irak'taki devrimci yönetimi destekleyeceklerini açıklaması, Türkiye'nin israil'le ilişkiye girme konusundaki "utangaçlığını" yendi.

israil yönetimi 1957 yılı ağustos ayında Mossad'ın Ortadoğu bölüm başkanı ve çok deneyimli bir istihbaratçı olan Eliahu Sasson'u Ankara'ya büyükelçi olarak atadı. Türk tarafı işbirliğinin 'gizli' tutulmasında ısrar ettiği için, Sasson kısa zaman aralıklarıyla bir araya geldiği Türk Dışişleri yetkilileriyle iki ülke arasında kurulması planlanan bağlaşmayı adeta ilmik ilmik ördü. İsrail Başbakanı Ben Gurion ve Dışişleri Bakanı Golda Meir'in da gizli diplomatik ilişkiler konusunda 'en uygun isim' olarak kabul ettikleri Sasson, tsra-il devletinin 'özel ajanı' sıfatıyla Türkiye'de bulunduğu süre zarfında 1957 yılının aralık ayında Başbakan Adnan Menderes tarafından kabul edildi, istihbarat işbirliğinin ele alındığı bu görüşmeden yedi ay sonra iki ülkenin servis görevlilerinden oluşacak heyetlerin yapacakları toplantıda karara bağlandı. Eliahu Sasson 19 temmuz 1958'de de Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu tarafından kabul edildi.

Ankara'da yapılan heyetler arası istihbarat toplantılarında Türk grubuna MAH reisi

Hüseyin Avni Göktürk, israil grubuna da Mossad'ın şefi Reuven Şiola başkanlık etti. ABD'nin de Ankara nezdinde yaptığı temaslardan sonra Türk hükümeti israil'le işbirliğine girme konusunda ikna edilmişti. Ankara'nın işbirliği konusundaki 'hevesinden' haberdar edilen IsraÜ yönetimi kısa bir süre içinde Türkiye'ye üst düzey bir ziyaret ayarladı." işte 28 ağustos 1958'de E1-A1 uçağının Ankara üzerinde "anzalanması"yla gerçekleşen üst düzey ziyaret, bu ziyaretti.

Ve Türkiye anlaşma şartı gereği, "elini taşın altına koydu..."! Parola: Viktorya! .

Görünen o ki; 1958 yılı Türk dış politikası açısından hayli hareketli geçiyordu...

Ankara Etimesgut'taki 12. Üs'te hava kararmaya başlarken, C-47 uçaklarına büyük bir gizlilik içinde sandıklar yükleniyordu. Malzemelerin yüklenmesine DP iktidarının Dışişleri Bakanı Fal in Rüştü Zorlu bizzat nezaret etmekteydi.

Bazı pilotlar uçaklara ne yüklendiğini merak edip sorsalar da, hep "yiyecek ıvecek takındığı" yanıtını alıyorlardı. Yükle-wrı uçakların uçuş yönü Lübnan'ın Beyrut Havaalanı'ydı:

"fam 85 sorti yapıldı, 'malzemelerin hemen hepsi Lübnan'ın Beyrut l lavaalauma götürüldü. Bir seferinde merakımızı yenemedik ve sandıkları açtık. Sandıklarda Kırıkkale yapımı silahlar, toplar ve binlerce mermi vardı. Ben 5 kez pillim Lübnan'a. Kıbrıs ü/erinden gittik hep. O zaman Kıbrıs, ingiltere kontrolünde. Hava sahanndan geçmek zorundayız. Biz havalanmadan önce. Korkmayın, ingilizler size uyarıda bulunurlarsa parolayı söyleyin' derlerdi. Parola, Viktorya'ydı!..

Kıbrıs üzerine geldiğimizde ingiliz uçakları bizi çevirirdi. Ancak Viktorya deyince bırakırlardı. Silahlan Beyrut Hava-alanı'nda Müslümanlarla çarpışan Hristiyan milislere teslim ederdik. Müslümanlar o yıllarda giderek güçlenen Nasır taraftarıydılar. Arap milliyetçiliği çığ gibi büyüyordu.

Ankara bize hep uyanda bulunurdu: 'Aman dikkatli olun. Hristiyanların içinde Ermeniler var. Uçağınızın başından ayrılmayın, yakıtın içine seker koyarlar.' Silahlar boşaltılırken uçağın yanında sandviç ve kolalarla karnımızı doyurup hemen Ankara'ya dönerdik."

Emekli Pilot Albay Hüseyin Avni Güler, 27 Mayıs Hareketi'ndenı sonra kısa bir süre MAH ile Millî Birlik hükümeti arasındaki koordinasyonu sağladı. 1992 yılında Soner Yal-çın'la yaptığı görüşmede tarihi bir olayı ilk kez açıklıyordu: Türkiye'nin Lübnan'daki Kirişi (yanlara silah yardımı yaptığı bugüne kadar basında hiç yer almamıştı...

Emekli Pilot Albay Güler, anlatmaya devam ediyordu:

"Yine bir sorti sırasında bizimkilerin haberi yok, Beyrut Havaalanı Müslümanların eline geçmiş. Pilot Binbaşı Rıza Kalayeoğlu ve ekibi bunu bilmeden Beyrut'a iniyorlar. Müslümanlar, ekibi esir alıp uçağa el koydular. Tam bir yıl hapisle kaldı bizimkiler. Sonra Lübnan iç savaşı bitinee Türki ye'ye iade edildiler."

Bu tarihi olayı yaşayan sadece emekli Pilot Albay Hüseyin Avni Güler değildi. Emin Karayavuz da meslektaş Güler'in anlattıklarını doğruluyordu.

11 Richard Deaddon,*israil Gizli Servisi* adlı kitabında (Anahtar Yayınları, 1993), Mossad'ın Türkiye'ye ilk gelişini dahaönceki tarihlere götürür: "1949-1950 yıllarıarasında Tahran ve istanbul'a gönderilen Mossad ajanları, Sovyetler Birliği tarafından israil'e karşıyürütülen faaliyetlerle ilgili olarakçokönemli bilgiler topladılar..." s. 60.

Emekli pilot albaylar Ahmet Öz sungur, Talat Alpay, Abdül Oksal, Nevzat Balaban. Hasan Bezcioğlu olayın öteki tanıklarıydı...

Bu okul kimin ?

Ne israil'le yapılan ikili anlaşmalardan ne de Lübnan'a uçaklarla gizlice silah sokulmasından haberi vardı...

Emirgân'daki okulun bahçesinde piposunu tütürüp, yeni tanıştığı arkadaşlarıyla sohbet ederken, aldıktan habere sadece o şaşırmaclı; Ankara'daki Amerikan Büyükelçiliği'ne' bomba atılmıştı.

Hiram Abas gayet bilgiç bir havada, "Komünistlerin işidir, iyice azıttılar, aslında hepsini darağaeına göndereceksin !" diyordu soğuk bir ses tonuyla...

Menderes Hükümeti de aynı görüştüydü, komünist parmağı vardı bu saklında.

Fakat farklı düşünenler de yok değildi. Ol IP'ye göre saldırı, "ABD'yi komünizm hayaletiyle ürküterek, daha fazla Amerikan dolan elde etmek için. 1)1' (aralıdan gi/li güçlere" yap-ürtülmüşli.

Hiranı Abas'ın olayla ilgili aynnlılan bilmeden, tepkisini ortaya koymasının nedeni aldığı istihbarat eğitimi iniydi?

Hiram Abas'ı elinde san zarfla Ankara'da bırakmıştık. Oradan devam edelim.

MAH Müsteşan Hüseyin Avni Göktürk'le görüşmemiş, ancak san zarfı ulaştırabilmişti.

Hakkında kısa bir araştırma yapılmış, zaten Başbakanlık müsteşarı da arada olunca, teşkilata kabul edilmesi için hiçbir engel kalmamıştı...

Aslında askerliğini yapmayanların MAH'u ginnesi yasak tı. Ama bu engeli aşmanın bir'yolunu bulmuşlardı: "dışanvü gidecek personele Fransızca öğretecekti."

istanbul'da MAH'ın Emirgân'daki okulunda, casusluk ve karşıcasusluk konusunda kurs görüyordu.

/Jglli ve meraklıydı. Derslerindeki basan nedeniyle 8'inci ayında ilk lakı imamesini almıştı...

O yıllarda CIA'nın. teşkilatın tüm istanbul merkez ekibine, istanbul Yeşilköy'deki soruşturma teşkilatına ve Emir gân'daki personele maaş verdiği artık devlet tarafından bilinen bir gerçektir. *Zaten* bu birimler artık tamamen Amerikalıların emrine girmişti.

Peki sadece CIA mı yardım ediyordu Türk istihbaratına ?

CIA tarafından hazırlanan, "israil: Gizli Servisler ve Dış istihbarat" başlıklı bir raporda, Mossad'ın, Türk Millî istihbaratı ile İran gizli servisi Savak arasında imzaladığı üçlü işbirliği anlaşmasından söz ediliyordu.¹²

Rapora göre; israil; Türkiye'den Sovyetler Birliği'ni izleyebilecek ve bunun karşılığında da Arap Birliği'nin eylemlerinden, özellikle Suriye kanadında olup bitenlerden Türkiye'yi haberdar edecekti.

israil bu anlaşmayla, Türk istihbaratçılarının eğitimi, istihbarata karşı koyma ve haberalma alanında kullanılan aygıt ve donanımın verimliliği konularında "teknik yardım" vermeyi taahhüt ediyordu.

Üç ülke istihbarat örgütü arasında kurulan ve Trident" (üç uçlu gladyatör mızrağı) adı verilen bu ağ, İran, israil ve Türk gizli istihbarat şeflerinin yılda iki kez, ele geçirdikleri istihbaratlar konusunda değerlendirme toplantıları yapmalarını da öngörüyordu.

Mossad'ın anlaşma imzaladığı bu iki ülkeyle yaptığı işbirliğinin "teknik yardımların" ötesinde başka yönleri de vardı. Eski bir Savak ajanı olan iranlı Muhammed Avşarî, gruplar halinde israil'e gidip eğitim aldıklarını ve israili uzmanların da ülkesine geldiğini belirterek, sorgulamalardaki başarılarını, 1960'lı yılların sonunda israili meslektaşlarından öğrendikleri; "tırnak çekme, işkence aletlerinin kullanılması, ızgara makineleri, Filistin askısı" gibi yöntemlere borçlu olduklarını açıklıyordu.¹³

Emirgân'daki MAH Okulu'nda neler öğretildiğini Türkiye, 1970'li yılların başında

görecekti...

12 Gazeteci Nezih Tavlâş, *Türk-israil Güvenlik ve istihbarat ilişkileri, Avrasya Dosyası*, sonbahar 1994, s. 9; Amerikan CIA Raporu, *israei: Foreign intelligence and Security Services*, mart 1976, Washington, İran'daki ABD Büyükelçiliği¹TMişgal eden öğrenciler tarafından yayımlandı.

13 Mahmut Övür, *Nokta* dergisi, 14 haziran 1987.

Üçlü Trtdent Anlaşması uyarınca Mossad tarafından eğitilmek üzere israil'e gönderilen ilk Türk istihbaratçıların arasında, (deneyimlerini ve bilgisini daha sonraki yıllarda oğlu Mehmet Eymür'e aktaracak olan) Mazhar Eymür de vardı!..

Mazhar Eymür o dönemde Türk gizli servisinin dinleme işlerinden sorumlu Elektronik ve Teknik istihbarat Başkan-hğı'nı yönetiyordu. Ve Emirgân'daki okula ara sıra ders vermeye gidiyordu...

CIA finansmanıya kurulan, ve Mossad'dan da yardım alan Emirgân'daki MAH Okulu'nda "yabancı eğitmenler" Türk istihbaratçılarına ne tür kurslar veriyordu ? Geleceğin istihbaratçıları nasıl yetiştiriliyordu ?

Daha sonraki yıllarda, her fırsatta, "Operasyonel istihbarat yapılması gerekir" deyip, elinde silahıyla çatışmalara giren Hiram Abas'ın, "bu yöntemi" seçmesinde bu okulda aldığı eğitimin ne kadar katkısı vardı ?

Hiç kuşku yok, MAH elemanları, CIA ajanları gibi yetiştiriliyordu, üstelik ceplerine dolar konularak...

Öğrencilerini, "CIA eğitmenleriyle" birlikte, "Amerikan ekolüne" göre yetiştiren kişi ise, Amerika'da kurs gördükten sonra, Türkiye'ye dönüp okulun başöğretmenliğini yapan Fuat Doğu'ydu! Nazi Generali Gehlen'ln "Türk öğrencileri"

Fuat Doğu Amerika'dan sonra iki kez de Almanya'ya gitti. Ve orada gördüğü bir Alman'ı yaşamı boyunca unutmadı, her öğrencisine, personeline onu anlattı...

Fuat Doğu'nun etkisinde kaldığı Alman istihbaratçı, General Reinhard Gehlen'di.

General Gehlen, Hitler'in politik beyinlerinden biriydi, ikinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'ndeki Nazi istihbaratının şefiydi. 1945 yılında elindeki arşivle birlikte ABD'ye teslim oldu. Gehlen, teslim olduğu Amerikalı Komutan Orgeneral Luther Sibert'e 129 sayfalık bir rapor verdi. Raporunda; savaştan sonra başlayacak Soğuk Savaş'ta komünizme karşı nasıl istihbarat yapılacağını anlatıyordu. Amerikalılar rapordan etkilendiler. Çünkü, Sovyetler Birliği hakkında fazla bilgileri yoktu ve General Gehlen'i hemen, 22 ağustos 1945'te ABD'ye götürdüler.

CIA şefi Ailen Dallas'la görüştürüldü. Ona, Amerikalıların o güne kadar biraz da küçümseyerek "Uncle Joe" (Joe Amca) dedikleri Stalin'in hiç de yabana atılacak biri olmadığını; ABD ve Batı Avrupa'nın, doğudan gelecek tehlikenin farkında olmadığını anlattı!..

CIA Başkanı Dulles ile Gehlen el sıkıştı; Nazi generali, bu kez Amerika adına, "hür dünya" için eski Nazilerden kurulu bir casusluk örgütü meydana getirip, "servis" faaliyetlerine devam edecekti.

General Gehlen, Amerikalılarla anlaştıktan sonra, 9 temmuz 1946'da tekrar Almanya'ya döndü. Hitler'in istihbarat örgütü Gestapo ile askerî polis örgütü SS'in üst düzey yetkililerini topladı.

Soğuk Savaş döneminin stratejisini, yeni müttefikleri Amerika'nın kendilerinin deneyimlerine ihtiyacı olduğunu anlattı. Artık eski ülkeleri nazizm yoktu, sadece

düşmanları vardı. Onu da zaten iyi tanıyorlardı: komünizm!

General Gehlen, eski Nazilere yeni sahte kimliklerini verdi. Tahminlere göre Gehlen, iki yıl içinde, 10 000 kadar savaş suçlusunu Nazi'yi toplamayı başarmıştı...

Önce Federal Alman gizli servisi, Bundesnachrichtendienst'i (BND) kurdu ve başkanı oldu. Eski Naziler bunun ardından NATO'nun kurulmasıyla birlikte, Avrupa ülkelerindeki yeraltı örgütlenmelerine hız verdiler. Yani, Gladio'nun temellerini attılar...

Alman General Gehlen'in bizzat kendisinden kurs almış olan Fuat Doğu, öğrendiklerini öğrencilerine bir bir anlatıyordu. Onun da öğrencileri üzerinde karizmatik bir etkisi vardı. Hiram Abas'ı da çok etkilemişti, okul komutanı...

Almanya'daki Nazilerin yöntemleri, Hiram Abas'ın ilerideki yaşamına, öğretmeni Fuat Doğu aracılığıyla nasıl yansıtacaktı?

Fuat Doğu Almanya'da Nazilerden öğrendiklerini Türkiye'de tatbik etmeye başlamıştı bile... Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur'un bürosuna kadar gidip, "Menderes'in telefonlarını neden dinliyorsunuz?" diye sorduğu kişi, Fuat Doğu'dan başkası değildi. CIA'dan para alındığının ortaya çıkması üzerine Fuat Doğu, bunun nedeni olarak teşkilatın içinde bulunduğu malî sıkıntıyı gösterecekti. Müsteşar Korur'a, "Biz onlardan para ve teknik olanak bakımından yararlanacağız, ama onlara kendimizi kullandırmayacağız" diyordu sürekli.

Fuat Doğu, İstanbul MAH binasının haberleşme sisteminin, Beyaz Saray'inkiyle aynı olduğunu övünerek anlatıyordu...

Bu tartışmalar sürerken bir yıllık eğitimini tamamlayan Hiram Abas, göğsünü kabartarak yemin etmişti.

Yemin, Türk bayrağı üzerinde bulunan silah ve Kuran'ın üzerine el konularak gerçekleştiriliyordu.

Yemin töreni sadece üç şahidin bulunduğu bir odada yapılıyordu.

Yeminin içeriği; Türkiye'ye sadakatle bağlı olmak, gerekirse bu uğurda ölmek; anayasal rejimi korumak, bölünmez bütünlüğü savunmak ve Atatürk ilkelerine bağlılıktı...

CIA'dan maaş alanlar yeminlerine ne kadar sadıktılar?

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın zor günlerinden sonra ortaya çıkmış millî istihbarat örgütü ne hale gelmişti ?..

Karakol Cemiyeti, Millî Müdafaa Grubu, Yavuz Grubu, Felah Grubu, Güneş Grubu, Hamza Grubu ve Askeri Polis Teşkilatı, Tetkik Heyeü Amirlikleri...

MAH, ulusal amaca hizmet eden bu istihbarat örgütlerinin mirasını devralmıştı...

MAH, Mehmed Akif, İngiliz Kemal, Hasan Tahsin, General Kemal Kocer, Şahinde Hanım, Bektaşî İbrahim Ömer Efendi, Sanyerli Gazinocu Ahmet Bey, Binbaşı Sami Bey ve Siirtli Kolbaşı Ömer Efendi gibi, binlerce yurtseverin, ölümü göze alarak topladıkları istihbaratların temeli üzerinde yükselmişti...

Şimdi bu mirasa Amerikan dolarlarıyla mı sahip çıkıyorlardı?

Amerikan doları karşısında CIA'ya, dış istihbarat değil, iç istihbarat bilgileri veriliyordu. Çünkü CIA parayı, iç istihbarat için ödüyordu. Türk istihbarat örgütü, bağımsızlıkçı karakterden, CIA'ya hizmet eden bir kimliğe bürünmüştü.

Mücadele süresince ve bitiminde istihbaratçıların oldukça yüksek bir prestije sahip bulundukları biliniyordu.

Peki daha sonraki istihbaratçıları neden halk tarafından sevilmediler ve toplumdan tecrit oldular ?

Çünkü Amerikan dolarıyla başlayan ilişkiler zinciri, bazı Türk istihbaratçıları kişilik erozyonuna uğratmıştı...

ABD Başkanı George Washington 17 eylül 1796 tarihinde siyasî hayattan çekilirken yaptığı veda konuşmasında bakın neler diyordu:

"Belirli bir millete sevdıyla bağlanmaktan kaçınınız. Başka bir ülkeye nefret yahut sevgi duygulan beslemeyi âdet edinen milletler köleleşirler, kendi görev ve çıkarlarını unuturlar. Zira bir millet ortaklık hayaline kapılarak başka bir millete bağlandı mı, bu ikincisinin kavgalarına boşu boşuna kanşır.

Üstelik ona imtiyazlar tanır. Bu ise kendisinin sömürülmesine yol açmakla kalmaz, başka ülkelerin düşmanlığını ve misillemelerini de üstüne çeker. Büyük ve güçlü bir ülkeyle öyle bir ilişki kuran küçük yahut zayıf bir millet, ötekisinin uydusu olmaktan kurtulamaz.

Yabancı entrikaların aleti durumundaki kişiler, güvenini ve alkışını kazandıkları halkı aldatarak, onun çıkarlarını başkalarına teslim etmesini sağlarken, bütün bunlara karşı çıkan gerçek yurtseverler şüpheli duruma düşürülüp lanetlenebilirler."

Gerçek yurtseverleri şüpheli durumuna düşüren bir olay, ABD başkanının bu sözlerinden yüz elli yıl sonra Ankara'da meydana geliyordu...

Çapkın MAH başkanı

17şubat 1959'da Başbakan Menderes'in uçağı, Kıbnis görüşmeleri için Londra'ya giderken kazaya uğradı. Uçak, Paris yakınlarındaki bir ormana düşmüştü.

Başbakan Menderes'in sağ kurtulduğu uçak kazasında rtrlr arasında Anadolu Ajansı Genel Müdürü Şerif Arzık ılı» vardı. Gazeteci Nimet Arak¹⁴ eşini yitirmiş, kızı ve oğlu babasız kalmışlardı.

Ve eşini toprağa verdikten 56 gün sonra Nimet Arak'ın başına trajikomik bir olay gelecekti.

Gazeteci Nimet Arzık, MAH Başkanı Hüseyin Avni Göktürk'le başından geçen bu dehşet verici olayı Tek At, *Tek Mızrak* Anılar kitabında şöyle yazdı:

"Hocaya (Hüseyin Avni Göktürk'e), İngiliz Kütüphane-si'nde rastlamıştım. Bir açılış mı vardı, bir kapanış mı vardı? Uçak kazasından az sonraydı, emniyet müdürüyle karıştırmıştım. Yurtiçinde bir yolculuk için, ufak bir yardım isteyecektim. Doğunun türkülerini derleyecektim. Saygın vatandaşlığımın bilinmesiydi, öyle şeyler için!

- Sizinle uzun uzun görüşmeliyiz, demişti.

- Eve buyrun!

- Komşularınıza görünmek istemem.

- Büronuza geleyim.

- O da olmaz! Size bir adres versem gelir misiniz ?

Kuruluşun bazı bölgelerde büroları olduğunu biliyordum.

Peki, dedim, ama ömrümde ilk kez rahat hissetmemiştim kendimi. Oysa korkusuz büyütülmüştüm.

Bizim Nurettin Fuat Alpkartal'a danıştım:

- Gideyim mi?.. Kavaklıdere'de bir evde otururken, hırsız girmişti de, sonra muhabbetlenmeye kalkmıştı.

- Yok canım, aferin adama... Senin oralar hakkında görü -şunu isteyecek kadar zeki, demek...

Çok güvendiğim Nurettin Beyle yerinmedim. Aynı endişeyi Celal ÖTge"ye de aktardım.

Aramızda sihriyet vardı. Uzun zaman da MAH Başkanı Behçet Türkmen Paşa'nın yardım-

cılığını yapmıştı.

- Yok canım, aferin adama... Korkma, kimse o kadar eşek değildir.

14Nimet Arzık yıllar sonra ağabeyi Taha Carım'ıda Roma'da Ermeni Asala kurşunlarına kurban verecekti.

Gene de içim rahat değildi.

Öğleden sonraydı. Verdiği adres, Kale Yolu, Ertan Apartmanıydı.

Yol, yükselen bir nehir gibidir, kaleye kadar. O zaman öyleydi.

- Taksiyi yüz metre ötede bırakın, demişti. Gene bir anlam verememiştim.

Ertan... Ertan... Ertan Apartmanı. Özelliksiz, beş katlı bir yapıydı, san kararmış!

'Allah Allah, buralarda, büro olur mu ?' diye geçti aklımdan.

Hoca, bir yırtık tül perdenin arkasında beni bekliyordu. Pencere, demir parmaklıydı. 'Gel gel' işareti yapıyordu, iki elinin parmakları tavnk.

Olayın gelişmesi... dizelerimde!.."

Gazeteci Nimet Arzık olayın arkasından "56'ncı Gün" ad-| h bir de şiir yazdı:

"Hayatta olsaydın ne çok gülerdin Beraber gülerdik

Sonra, sunturlu bir küfür ederdin Kendi stilince...

Bugün tarihî bir gün tarihimde, Az kalsın tecavüze uğruyordum Evet, tecavüze!..

Eğer karşımdaki bu kadar tavşan yürekli olmasaydı... iftira ediyoruz zavallı hayvancıklara.

Olsaydı kulağın, uslardın, adını, şanını, unvanını. Dekor: cimri bekâr yatak odası. Yatak:

baklavalı bir örtüyle örtülü. Baklavadan nefret ettim o örtüden ötürü. Bir işkence

sandalyası, Ukalalık kadar dik, Karşımdakinin vicdanı kadar kuru... Dinle bu tiyatro değil,

Tiyatroda düzmezler dekoru, bu kadar uygun, Kendi kişiliğine... (...) O ne kelimelerdi ne

iki gönül bir olunca, diyordu hazret. Yerin önemi ne ki,

Hazret seninle, seyranın samanlıklaşacağına,

Kanaatim büyük, aklım yatık,

Fakat samanlığın seyranlaşacağını,

Kuramam en cesur hayallerimde.

Kusura bakma üstat...

Neyse yakayı sıyırdım gözüm

Tavsan yürekliden korkabüsem, korkardım.

iltifatı kabul edümedi diye

iftiraya geçecek, nasıl geçmesin;

Harpte ilk patlayan tüfek

Ödü patlayanıkiymiş.

Patlasın bakalım, mermisi neymiş!.."

istihbaratın "bir numaralı patronu" Hüseyin Avni Göktürk kendini temize çıkarmak için

yurtsever bir kadın gazeteciye gözden düşürmeye çabılıyor, "Yurt aleyhine çalışıyordu,

ifadesini almak için çağırdım" diyerek karşı saldırıya geçiyordu.

Peki hükümet ne yapmıştı ?

Olayı duyan Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, "Kadın kalorifersiz bir apartmana çağırılır mı ?" biçiminde göstermişti tepkisini!..

Olaydan tam 20 yıl sonra. Nimet Arzık, MAH'tan ayrılıp, yedi ay kadar Yassıada'da

tutuklu kalan ve 1966 yılında Niğde senatörlüğüne seçilen Hüseyin Avni Göktürk'le meclis

asansöründe karşılaştı. Asansörde sadece ikisi vardı. Nimet Arzık yılların acısını çıkarmak

için, asansörü bir aşağıya bir yukarıya indirip çıkardı. Hiç konuşmadılar. Sadece başını sürekli eğik tutan tıknaz adam, gözlükleriyle oynayıp, bir kadından neden korktuğunu bir türlü anlamadığını düşünerek, alnında biriken terini silmeye çabalıyordu...

MAH, kayınpederini takip ediyor 1..

Hiram Abas da çapkındı...

Lise çağlarında başlamıştı genç kızlarla flört etmeye, el ele tutuşup Kadıköy sahillerinde yürümeye.

Çok da kıskançtı. Sayısını unuttuğu kaç kişiyle kavga etmişti, sevgilisine baktılar diye.

Üniversite yaşamında da, "çapkınlar listesi"nde adı vardı. Bundan gizli bir gurur duyardı.

Nereden öğrendi, kimden duyduysa, "Otoriter annelerin çocukları çapkın olur. Ne yapayım benim annem de çok otoriter" diyordu, yaptıklarına bahane aradığında...

Ne çok razıyet dinlemişti kocasından Gülsen Abas!..

Hürriyet gazetesini Ankara temsilcisi Emin Karakuş'un kızıydı Gülsen Abas.

1940'k, 1950'li yıllarda başkent kulislere üç gazeteci hâkimdi: Vatan gazetesinden

Sabahattin Sönmez, *Cumhuriyet* gazetesinden Mekki Sait Esen ve *Hürriyet*ten Emin Karakuş...

Çetin Altan'ların, Cüneyt Arcayürek'lerin, Metin Toker'le-•rin, Fikret Ötyam'ların "çömez" olduğu yıllar...

Hürriyet gazetesinin Ankara temsilcisi Emin Karakuş'un çocukluğu türlü sıkıntılar içinde geçmişti. Eski adıyla "imalatı Harbiye" olan Makine Kimya Endüstrisi'nde işçilik yapmıştı. Beden işçiliğinde çalışarak Hukuk Fakültesi'ni bitirmişti.

Diğer gazetecilere göre kendini daha çok işçi sınıfından sayıyordu. Bazı sözleri nedeniyle, MAH ve Emniyet tarafından dikkatlice takip ediliyordu. O dönemde gazeteciler, yazarlar sürekli izleniyor, haklarında raporlar düzenleniyordu. 9 aralık 1957 tarihinde dönemin Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürü Munis Faik Özansoy imzasıyla gazete yönetimlerine, çalıştırdıkları muhabir, yazar ve diğer görevliler arasında komünistlikten mahkûm olmuş veya şüpheli olarak takibe alınmış kimselerle, Sovyetler Birliği ile Doğu Blo-ku ülkelerinde uzun veya kısa süre bulunmuş kimselerin durumlarının acele bildirilmesi isteniyordu!..

işin aslı sonradan anlaşılacaktı, MAH, Türk basınında çalışanlar hakkında rapor hazırlamaktaydı.

Örnek mi ? işte Yaşar Kemal'in 42 yıl önce MAH'ta bulunan dosyası:

"Asıl adı Kemal Gökçeli'dir. 1926 yılında Kadiri'de doğmuştur. Mecidiyeköy Kırmızı Gül Sokak 10/1 numarada oturmaktadır. Matilda Serere isimli ecnebi bir kadınla uzun müddet yaşamış ve 1953 yılında bununla evlenmiştir. Bir gözü kördür.(...) Abidin Dino'nun tesiri ile komünizmi benimsemiştir. 1949'da Adana'da çeltik fabrikası işçilerini greve tahrik ve teşvik ettiğinden altı ay mevkuf kalmış ve fakat delil kifayetsizliğinden beraat etmiştir. *Teneke* isimli eserinde Adana'da işverenlerin işçilere karşı olan adaletsizliğini tebarüz ettirmek istemiş ve Komünist Kör Celal, namı müste-an ile kendini bu eserin mevzuunda kahraman rolüne sokmuştur.!...} 1954 yılında Cumhuriyet gazetesinde tefrika edilen *ince Memed* isimli roman lehinde Abidin Dino, Fransız gazetelerinde neşriyat yaptırmış ve bu roman Fransız komünistler tarafından değerlendirilerek Nobel mükâfatı kazandırılmıştır.¹⁵(...) Kemal Tahir, Orhan Kemal, Aziz Nesin, Melih Cevdet Anday, Yaşar Nabi Nayır gibi tanınmış komünistlerle sıkı fıkı dosttur, ilhamını Orhan Kemal'den almaktadır.(...) Moskova radyosu, 26-27 mayıs 1952 tarihli memleketimizin aleyhindeki

neşriyatının sermayesini. Yaşar Kemal'in Cumhuriyet gazetesindeki yazılarından almıştır. (...) 6/3/1954 gün ve Em.Ş.l.B 3075 1166 saydı yazımızla hakkında gerekli bilgiler verilmiştir. Anadolu'yu sık sık dolaşır ise de pasaport aldığına ve Sovyet Rusya ile peyklerine gittiğine dair bir kayıt ve malumat mevcut değildir."

Emin Karakuş takip edilmekten korkmuyordu...

inatçıydı.

Bu nedenle yaşamının sonuna kadar, üniversitede okuyan kızı Gülsen'i kaçırarak evlenen, onu "eve hapsederek" öğrenimini bıraktıran, kızıyla boşanıp tekrar evlenen Hiram Abas'ı hiç affetmedi.

Ve hayata gözlerini kapattığı son güne kadar, hiç konuşmadı istihbaratçı damadıyla...

Ve evden kaçan kızıyla...

Ailesi tarafından "reddedilen" Gülsen'e, istanbul'da Rok-san Hanım sahip çıktı. Tek evladının eşini, öz kızımı gibi sevip, her konuda yardımına koştu.

iki kadın, biri kocasından, diğeri oğlundan görmedikleri

(15 MAH'ın istihbaratıyanlıştı; Yaşar Kemal, NobelÖdülüalmadı.)

şefkati, birbirlerinden esirgemediler uzun yular...

Kayınvalidesini kaybettikten sonra da iyiliklerini unutmadı, onu hep rahmetle andı Gülsen Hanım!..

"Konsolos Muavini" Hiram Abas

Hiram Abas'ın ev yaşamıyla bir ilgisi yoktu.

O, çocukluğundan beri sevdiği casusluk oyununu, "James Bond'luğu oynamak istiyordu.

Masa başı bürokratik işlemlerden çok sıkılmıştı...

Ancak heyecanlandığı anlar da yok değildi...

Heyecanını yıllar sonra emekli olduğunda gazetecilerle paylaşacaktı:

"Adnan Menderes" demişti, "Menderes, istanbul'da 'küçük bir birim' kurdurdu. Bazı

Demokrat Parti milletvekillerini bu birim izliyor, dosya yapıyordu."

Telefonlarının dinlendiğine sitem eden Menderes, iktidardaki gücü azaldıkça hırçınlaşıyor ve yasal olmayan yollara başvuruyordu...

iktidar oyunu ne tuhaftı.

1950'de Demokrat Parti hükümet olduğunda, DP'li Sa-met Ağaoğlu gazetecileri toplayıp, tek parti döneminden örnekler vererek, herkesin, hatta şimdi kendi bakanları olan Hulusi Köymen'in bile "zararlı faaliyetlerde bulunan insan" diye "fişlenmiş" olmasından şikâyet ediyordu. Arkasında da ekliyordu: "Artık bu devir kapandı."

O devrin kapanması bir yana, bu sözlerin söylenmesinden birkaç yıl sonra Başbakan

Menderes artık kendi milletvekillerini büe izlettiriyordu!

Menderes, MAH'ı kendi kişisel amaçları için kullanmaya başlamıştı.

O günlerde gerek DP, gerekse muhalefet saflarında Başbakan Menderes'in "bazı 'muhaliflerini izleterek' dosyalar düzenlediği" söylentileri yaygındı. Özellikle Menderes taraftarları bu iddiaları "asılsız dedikodular" diyerek geçiştiriyorlardı.

Ancak dosya belirtileri zamanla yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamıştı. Çünkü Başbakan Menderes, "fazla ileri giden davranışlarını" gördüğü milletvekili ve bakanlarının önlerine "özel dos-ya"larını fırlatıveriyordu! Örneğin, DP grubunda "yaylacı" diye adlandırılan, Menderes'e muhalif grubun önde gelenlerinden Sıtkı Yırcalı'nın "dosyalandığı" ortaya çıkmıştı. Dosyasında ne bilgiler yoktu ki: Paris'teki öğrenciliği sırasında solcu mitinglere gitmesinden tutun da, eşini aldatıp bir hanımla ilgilenmesine kadar...

Özellikle gece hayatına düşkün milletvekilleri ve "parasal sorunları" olanlar hakkında dosyalar düzenleniyordu.

MAH'ın bu konudaki en iyi "kaynağı", gzinocu Fahrettin Aslan'dı...

Menderes'in yaptığı kulisler başardı olmuş, "çapkın" Hüseyin Avni Göktürk'ü gönderip, "sağ kolu" Ahmet Salih Ko-rur'u "vekâleten" de olsa MAH'ın başına getirmişti.

Aile dostu mason Korur'un teşkilatın başına gelmesi Hi-ram Abas'ı çok mutlu etti.

Kısa bir süre sonra da isteğine kavuştu: dış göreve gidecekti...

' Hem de Sovyetler Birliği'nin en önemli üslerinin bulunduğu Batum'a.

Piposunu keyifle tüttürdü.

Nihayet hareketli günler başlıyordu...

Ajan bizden parası sizden!

Sovyetler Birliği, topraklarındaki "Türkî Cumhuriyetler" içinde, Türkiye'ye sadece Batum'da konsolosluk açma izni vermişti.

NATO'nun Sovyetler Birliği'ni dikkatle izlediği o yularda Batum'daki Türk

Konsolosluğu'nun önemi büyüktü. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere Doğu Bloku'na gidecek istihbaratçıların merkezi Batum'du.

iki yıl önce, "CIA'yla parasal ilişkilerinizi düzenleyin" diye MAH Müsteşan Behçet Türkmen'e sitem eden Ahmet Salih Korur, teşkilatın başına geçince ilk iş olarak, CIA'nın Türkiye istasyon şefini" makamına çağırdı.

Bu görüşmeyi yıllar sonra Gazeteci Cüneyt Arcayürek'e anlatacaktı:

"İlişkilerimizi ancak 'müşterek hizmet masrafları' olarak sürdürebiliriz. Mesela ? Kürt hareketlerini müşterek takip ediyoruz, masrafı ne? Diyelim ki 15 000 lira, 7 500'ünü CIA öder, gerisini biz. 'Mütemadiyen' Batum'a ajan sevk ediyoruz. Ajani biz temin ediyoruz. Masrafları CIA yapabilir. Uygulamaya geçildi ve bu paralar CIA'dan alınmaya başlandı."¹⁶ CIA için Öatum önemliydi. Çünkü yıllarca Osmanlı egemenliğinde kalan Batum'da Türkiye'nin çok güçlü "ağlan" vardı.

Türk ajanların çoğu Batum'a gemici kimliğiyle gidiyordu. Gemiyle Türkiye'ye gelen, Türk asıllı Sovyetler Birliği vatandaşı kimliğini Türk ajana verip, istanbul'da kalıyordu. Ajan, bilgiler toplayıp tekrar istanbul'a geldiğinde kimliğini gerçek * sahibine iade ediyordu!.. Hiram Abas Batum'a gemici kimliğiyle gitmedi. Kendi kimliğini kullandı. Ama Türk Dışişleri Bakanlığı tarafından kamufle edilmişti.

Sözüm ona Dışişleri Bakanhğı'nın 1957 yılında açtığı meslek memuru sınavını kazanıp, "maiyet memuru" olmuştu, fki yıl merkezde çalıştıktan sonra Batum'a, "konsolos muavini" olarak atanmıştı!..

Hiram Abas, eşi Gülsen ve yeni doğan oğlu Cengiz'i alarak Batum'a gitmek üzere yola çıktı.

Peki CIA, Hiram Abas'ın cebine de Amerikan doları koymuş muydu ?

Öyle ya, MAH Başkanı Korur ile CIA'nın Türkfye istasyon şefi" Batum'a gidenlerin masraflarının yan-yanya bölüşülmesi için anlaşma yapmamış mıydı?

Ajan bizden, parası sizden!

Millî istihbarat Teşkilatı'nda istihbarat başkan yardımcılığı görevine kadar yükselen Sabahattin Savaşman da, yazılardan doğruluyordu: "Hiram Abas, Odesa'da (Batum'da), Atina'da ve Beyrut'ta aynı şekilde yapılan müşterek operasyonlar sırasında, o şehirlerde bulunan CIA ajanından ücret ve talimat almış, yalnız olarak ikili temaslar yapmıştır."¹⁷

"Konsolos Muavini" Hiram Abas, anne ve babasına el sallayıp İstanbul'dan ayrılırken, ABD

Başkanı Dwight David Eisenhower Türkiye'ye geliyordu.

Ankara'da okullar tatil edilmiş, meydanlara İngilizce "Welcome îke" (Hoş geldin Eisenhower) pankartları asılmış, ilk ve ortaokul öğrencilerinin ellerine Türk ve Amerikan bayrakları verilerek ABD başkanının geçtiği yollarda, "Welcome îke" diye bağırıyorlardı.

Başbakan Menderes iki ay önce, 7-9 ekim 1959 tarihinde Amerika'daydı. O zaman ABD başkanıyla görüşmesi mümkün olmamıştı. Şimdi fotoğrafçılara yan yana poz veriyorlardı. Eisenhower, "Şimdiye dek hiçbir yerde böylesine karşılanmadığını" söylüyordu...

Gördüğü manzaraya şaşırarak sadece Amerikan başkanı değildi.

CHP lideri İsmet İnönü ise başka "manzaralara" şaşırmıştı. Uşak'ta ve İzmir'de saldırılara uğrayıp, atılan bir taşla alnından yaralanmıştı.

Türkiye gerginleştiriliyordu...

Batum günleri!

Hıram Abas'ın da Batum'daki günleri hayli gergin geçmişti. ..

Genelde diplomatlar, kendileri hakkında raporlar hazırlayıp Türkiye'ye gönderen istihbaratçıları ne severler ne de güvenirlerdi.

Ancak Batum Konsolosu İhsan Aksoy, elinde sürekli pipoyla dolaşan, iki dil bilen, 27 yaşındaki genç istihbaratçıyı sevmişti.

Aralarının daha sonra açılacağını kuşkusuz o ilk günlerde bilmiyordu.

17 Sabahattin Savaşman,3. *Adam Anlatıyor*, Kaynak Yayınları, s. 240, 241.

"Konsolos Muavini" Hıram Abas'ın Batum günlerini meslektaşları Mehmet Eymür şöyle anlatıyor:

"Batum Dışişlerindeki dış postların en kötüsü idi. Ancak teşkilat yönünden önemli bir posttu. Belki de bu önem bizden ziyade, o bölgelerde tahditli faaliyeti olan ABD (CIA) istihbaratı için daha fazlaydı.

O tarihlerde Batum'da diplomatlara birçok yer yasaklanmıştı. Hatta şehrin içindeki bazı bölgelere girmeleri yasaktı.

Hıram Bey, Batum'da yalnız değildi. Başında kendisinden kıdemli olan N. Ç. isimli teşkilat mensubu vardı. N. Ç. aşırı içki içiyor bazen konsolosluk dışında, umumî yerlerde sızıyordu. Hıram Bey birkaç kez kendilerini izleyen Sovyet gizli polisinin, N. Ç.'yi kollarına girip konsolosluğa getirdiğini müşahade etmişti.

Konsolosluk tam başıboş durumdaydı. Konsoloslukta görevli Yun Viktoroviç KGB'nin (Sovyet gizli servisi) adamıydı. Hıram Bey kendisinden önce, KGB'nin konsolosluğa girip gizlilik içeren kasayı açtığını öğrenmişti. Yirmiden fazla odası olan konsolosluk binasının üst katındaki odalarında eşi çocuğu ile kalırken, Hıram Bey gecelerce alt kattaki şöminenin içinde pusuya yatıp, konsolosluğa gizlice girecekleri tespit etmeye çalışmıştı.

Ruslar onun varlığından rahatsız olmuşlardı. Oğluna Verem' teşhisi koydular, kansının hemen ameliyatı olması gerektiğini belirttiler. Hepsisi asılsız çıktı. Korkutup kaçırmaya, zehirlemeye kalktılar. Hıram Bey kolay pes edecek adam değildi. Sonunda bir yıl kadar sonra Türkiye'ye izinli geldiklerinde Fuat (Doğu) Paşa onu tekrar geri yollama -dı. Eşyalan arkasından geldi.

Batum'daki operasyon hasılasını değerlendiren Amerikalılar, Batum'dan dönüşünden sonra N. Ç.'nin Sovyetlerce angaje edilmiş olabileceğini belirterek, MİTe sorgulanmasını teklif etmişler, o zamanki yönetim herhalde 'teşkilat yıpranır' gerekçesiyle bunu uygun görmemişti."¹⁸

Hiram Abas'ın amiri N. C.'yi, CIA'ya kim ihbar etmiş olabilirdi? "Konsolos Muavini" Hiram Abas'ın "ajan kimliği" Ba-tum'da kısa zamanda ortaya çıkmıştı. Sovyetler Birliği, Hiram Abas'ın ülkelerini terk etmesini Moskova Büyükelçisi Kemal Nejat Kavur'dan uygun bir dille istedi.

"James Bond"luk oynamak isteyen Hiram Abas, ilk dış görevinde, daha bir yılını bile doldurmadan "deşifre" olmuştu!

Hiram Abas Türkiye'ye döndüğünde, 1959 yılı başında MAH reisliğine yine sivil bir diplomat getirilmişti: Romanya Büyükelçisi C«laettin Tevfik Karasapan. Dışışleri Bakanlığı genel sekreter yardımcılığı da yapmıştı Karasapan. Kansı Nevzat Hanim'la birlikte Ankara sosyetesinin ünlü simalarından biriydi. Onsuz davet olmuyordu sanki. Üst düzey devlet adamlarının hemen hepsiyle yakın dostluğu vardı. Paris'te öğrenim görmüşü, Paris Siyasî ve Sosyal Bilimler Okulu'ndah mezun olmuştu.

ingilizce, italyanca ve Fransızca bilen, 58 yaşındaki Karasapan, Bükreş büyükelçiliğinden alınarak MAH'ın başına getirilmişti...

Tesadüf bu ya, bir önceki MAH başkanı gibi o da masondu!..

MAH Başkanı Celalettin Tevfik Karasapan, Hiram Abas'ın üniversiteden sunf arkadaşı ve o zamanlar *Yeni Gün gazetesinin* genel yayın müdürü olan Mehmet Ali Kışlah'nın nişanlısı Sevinç Hanım'ın babasıydı.¹⁹

Hiram Abas istanbul'a döndükten sonra Kontrespiyonaj Bölümü'nde çalışmaya başlamıştı. Özellikle Doğu Bloku ve Arap ülkelerinden gelen casusları takip ediyorlardı. "Hederlerini takip ederken çeşitli kılıklara girmek hoşuna gidiyor, kendini oyun oynuyor gibi hissediyordu.

Asım Aytek adlı Suriye ajanını yakalayıp, 12 yıl 6 ay hapse mahkûm ettirmişlerdi.

Yakaladıkları bir diğer Suriye ajam Cemil Pırıldı, sevk edildiği cezaevinden kaçmıştı.

Bulgaristan adına casusluk yapan; Kadir Çekti, Hilmi Şişman, Davut Çalışkan, Galip Yengil adlı Türk vatandaşlarını da yakalayıp yargıya teslim etmişlerdi.

MAH kurulduğu yıldan o tarihe kadar toplam 64 casus yakalamıştı.

Bunlardan sadece biri Yunan ajanıydı: Dimitri Bundukos l adlı Yunan-'ajanı, Kıbns'ta gerilimin doruğa çıktığı 1957 yılında yakalanmıştı.

Bir de, Wilfried Herbecht adında bir Alman vardı yakala-|; nan casuslar arasında. Buradaki önemli ayrıntı, Alman'ın l kendi ülkesi adına değil, Bulgaristan için casusluk yapıyor olmasıydı!

Yakalananlar arasında iki de Mısır ajanı vardı: biri Türk £ vatandaşı Ethem Akıl, diğeri Mısırlı Şeyh ibrahim. Onlar da. Nasır rüzgârlarının estiği Ortadoğu'da, Mısır'ın "çıban başı" olarak görüldüğü dönemlerde yakalanmışlardı.

Geriye kalan 58 ajanın yansı Sovyetler Birliği, yansı da Bulgaristan adına casusluk yaparken yakalanmıştı...

Hiram Abas istanbul sokaklarında "komünist casus" avlarken, Türkiye 1950'li yıllan geride bırakıp, siyasal çalkantılarla geçecek yeni bir on yıla giriyordu...

Kayınpederi, Menderes'1 kaçırıyor !

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1960 yılına tartışmalı, kavgalı bütçe görüşmeleriyle girdi. Bazı DP milletvekilleri, Millî Savunma Bakanlığı bütçesi görüşülürken, yeni düzenlemeler yapılarak Türk Silahlı Kuvvetleri'nln giderlerinin azaltd-^{Rf}masını istediler. CHP'liler sıra kapaklarını vurarak talebi protesto ettiler...

Benzer eylemi DP'liler CHP Milletvekili Bülent Ecevit'in sözleri üzerine yaptılar. Ecevit,

ABD'yle omzalan "ikili anlaşmalara" karşı çıkıyordu: "ikili anlaşmaların Türkiye'ye bir faydası yoktur; Türk hükümeti istediği takdirde, memleket dahilinde vuku bulacak, İP 'silahsız bilvasıta bir tecavüzü' önlemek üzere, (19 Sevinç Karasapan ile Mehmet Ali Kışlalı 1959'da evlenip iki çocuk sahibi oldular. Daha sonra ayrıldılar. Sevinç Karasapan, Prof. Mümtaz Soysalla evlendi. M. Ali Kışlalı, uzun yıllar *Yankı* dergisini çıkardı; *Milliyet*, *Tercüman*, *Türkiye* gazetelerinde, Radio Liberty ve T/me'da gazetecilik yaşamını sürdürdü. Halen yabancıların organlarının temsilciliği yanında *Radikal* gazetesinde de köşe yazarlığı yapmaktadır.) Amerikan hükümetinin askeri yardımda bulunmasını öngörmektedir. Arkadaşlar, Amerika böyle bir anlaşmayı hiçbir Avrupa devleti ile yapmamıştır. Bu tür anlaşmaları sadece bazı Arap devletleriyle yapmıştır ve bu da kötü sonuçlar doğurmuştur. Oysa Türk hükümeti, meclisin onayına bile sunmadan, böyle bir anlaşmayı bir yıl önce imzalamıştır."

DP'liler, "Moskova'ya, Moskova'ya" diye bağınıyorlardı!..

Demokratlar mecliste Ecevit'e "Moskova'ya, Moskova'ya" diye bağırırken, Adana incirlik Üssü'nden kalkan ve CIA ajanı Gary Powers'ın kullandığı Amerikan LK2 "casus uçağı" Sovyet uçakları tarafından Moskova yakınlarında düşürülüyordu.

O günlerde sokakları, caddeleri, ellerinde Türk bayraklarıyla dolduranlar ise, "Hürriyet! Hürriyet!" diye bağırarak DP hükümetini düşürmeye çalışıyorlardı...

Sloganlar birkaç gün sonra değişecek, binlerce insan, "Katil hükümet" diye bağırmaya başlayacaktı.

28 nisan 1960 günü İstanbul Beyazıt'ta gösteri yapan öğrencilerin üzerine polisin ateş açması sonucu Turan Emeksiz yaşamını kaybedecekti...

Turan Emeksiz'in adı daha sonra İstanbul şehirli feribotuna verilecek ve bu feribotun kaptanlığını kısa bir süre Hıran Abas'ın babası yapacaktı!..

Bir hafta sonra Ankara'daki olaylar sırasında da, Hıran Abas'ın kayınpederi Gazeteci Emin Karakuş'un başına ilginç bir olay gelecekti.

Parola "555 K" yani; 5'inci ayın 5'inde, saat 5'te, Kızılay'da toplanan göstericiler, yanlışlıkla aralarına düşen Celal Bayar ve Adnan Menderes'i görünce çok şaşırılmışlardı. Cumhurbaşkanı Bayar, hemen DP İl Merkezi'ne girmişti. Başbakan ise yanına aldığı birkaç polisle göstericilerin üstlerine doğru ilerleyip onlarla tartışıyordu: '

- Ne istiyorsunuz ?

- istifanızı istiyoruz!

Ortalık giderek gerginleşiyordu. Birinci Şube Müdürü Niyazi Bicioğlu başbakanı yol kenarında duran siyah Volkswa-gen otomobile bindirmeye çalışıyordu.

Otomobil *Hürriyet* gazetesinin Ankara temsilcisi Emin Karakuş'a aitti. "Bulvara bakan büromdan olayları gözlüyordum. Birden gözüme daha taksitlerini ödemediğim ve yeni aldığım Volkswagen çarptı. Arabamın çevresi polislerden geçilmiyordu. Kurtarmak için dışarıya fırladım. Arabaya varıp zor bela içine oturduğumda Adnan Menderes polislerle talimat veriyordu. 'Yakalayın şunu, tutun şunu, bu ne rezalettir' diye bağırıyordu. Marşa bastım, ilerlemem mümkün değildi. O sırada yan kapı açıldı. Birisi 'Sayın Başvekilim, lütfen arabaya girin' diyerek Menderes'i benim yanıma oturtmaya çalışıyordu. 'Başbakan buna hiç niyetli değildi. Arabanın damını yumrukluyor, çevresindekilere bağırıyordu. 'Yuh ne demek ulan, yuh bana mı?' Gaza bastım, kalabalığı yararak uzaklaştım. Menderes'i 300 metre ötede 'postane önünde bıraktım. Kendisi böyle istemişti."

Emin Karakuş, bu olayı ancak 27 Mayıs'tan sonra, yani DP sansürü bittikten

sonra *Hürriyet* gazetesinde, "Menderes Arabama Nasıl Sığındı" başlığıyla yazabilecekti. Gösteriler durmuyordu, ok yaydan çıkmıştı...

Eylemlere Harp Okulu öğrencileri de katıldı. Genç Harbi-yeliler Ankara sokaklarında sessiz bir yürüyüş yaparak hükümeti protesto etti.

Eymür ile Ağar'ın babalan gözaltında.

27 Mayıs 1960 saat 04.36'da Kurmay Albay Alparslan Türkeş'in Ankara Radyosu'ndan, Türk Silahlı Kuvvetleri memleketin idaresini ele almıştır" duyurusunu yapmadan birkaç saat önce,²⁰İstanbul MAH teşkilatı önlemlerini almaya başlamıştı...

O sıcak gecenin tanıklarından Mehmet Eymür, MAH'ın teknik büro şefliğini yapan babası Mazhar Eymür'ün neler yaşadığını yıllar sonra şöyle anlatacaktı:

"26 Mayıs 1960 geceyansına doğru babama telefonla bilgi geldi, ihtilal hareketi başlamıştı. Babamı ilk defa telaşlı

20Türkeş, cuntaya girme teklifini kurmay binbaşılı olarak Elazığ'da görev yaparken, Kurmay Albay Talat Aydemir'den aldı, bir süre sonra bu öneriye "Evet" diyerek, daha sonra Milli Birlik Komitesi adını alacak olan gizli örgütün üyesi oldu. Radyodan okunan ve kendi kaleminden çıkmış olan ihtilal bildirisinin hikâyesini anılarında anlatır (Hulusi Turgut, Türkeş'in anıları, *Şahinlerin Dansı*, s. 83-89).

görüydüm. Hemen yakında oturan birkaç personel çağrıldı, nöbetçi erlere herhangi bir müdahaleye karşı koymamaları için talimat verildi. Babamın yardımcılarında Necdet Bey de yakınlarda oturduğundan hemen daireye geldi. Birlikte, en üst katta lojmanın karşısındaki dairede bulunan 'özel dinleme' bölümüne geçip, buradaki bazı bant ve evrakı imha ettiler. Öğrendiğime göre orada muhalefet partisi CHP ve onun yöneticileri izleniyordu. Babam Necdet Bey'e, 'Kaç kere söyledim bizi şu işlere karıştırmayın diye, bir türlü dinletemedim' şeklinde yakınıyordu."²¹

Ne kadar önlem alırsa alsın, Mazhar Eymür, 27 Mayıs'tan sonra gözaltına alınmaktan kurtulamayacaktı.

ihtilalciler, MAH içinden ve Emniyet kadrolarından birçok kişiyi gözaltına almaya başlamıştı.

Görevden alınıp sorgulananlar arasında Adana Emniyet Müdürü Zülküf Ağar da vardı!

17 yaşındaki Mehmet Eymür ile 9 yaşındaki Mehmet Ağar, babalarının askerler tarafından götürülmelerini hiç unutmayacaklardı...

Zeki Müren'in komutanı

Ne Cumhurbaşkanı Celal Bayar Çankaya Köşkü'nde ne de Başbakan Adnan Menderes halka hitap etmek için gittiği Eskişehir'de, askerler tarafından "derdest" edilirlerken, iki yıl önceki bir olayı akıllarına getirmediler.

Ya peki tutuklanacağını anlayınca Kara Harp Okulu'nün penceresinden atlayarak intihar eden içişleri Bakam Namık Gedik, üç yıl önceki koşuşturmasını hatırlamış HM^tIJ?

Binbaşı Samet Kuşçu adını üçü de çoktan unutmuştu...

27 Mayıs 1960'tan iki yıl önce... .

İstanbul Ordu Temsil Bürosu'nda askerliğini yedeksubay olarak yapan Zeki Müren, komutam Binbaşı Samet Kuş-çu'nun o sabahki telasını bir türlü anlamamıştı.

"Sanat Güneşi" Zeki Müren'in her sabah halini haünru «Soran komutanı, bu kez yüzüne bile bakmamıştı... •** Harp Okulu'nda çalışkanlığı ve zekâsıyla sıvrürniş, kısa zamanda kurmay olup NATO'da görev yapmış, birkaç dil bilen Komutan Kuşçu'nun o sabahki halini kimse hayra yormadı...

Binbaşı Kuşçu makamındaki telefonun ahizesini kaldırırken gözleri eline takıldı, sadece eli değil tüm vücudu, deyim yerindeyse "zangır zangır" titriyordu. Ancak kararlıydı, numaraları çevirdi.

Aradığı kişi, Ordu Temsil Bürosu'nda askerliğini yaparken tanıştığı Gazeteci Mithat Perin'di.

Hal hatır sormadan söyleyeceklerini art arda sıraladı: "Tıpkı Mısır'da olduğu gibi bazı subaylar Nasır tipi ihtilal ha-îarlığı içindeler. Başlarında Yarbay Faruk Güventürk var. Beni Başbakan Menderesle acilen görüştür!"

Mithat Perin, *İstanbul Ekspres* gazetesinin sahibi ve aynı zamanda DP milletvekiliydi. Perin, başbakana ulaşamadı, ama işleri Bakanı Namık Gedik'le, Park Oteli'nde buluşup, Binbaşı Kuşçu'dan dinlediklerini bir solukta anlattı. Olay, Menderes'e intikal "ettirildi. Başbakan Menderes, işleri Bakanı Gedik'e, "Millî Savunma Bakanı Semi Ergin'i de İstanbul'a çağırın, İstanbul Valiliği'nde bir araya gelip durum değerlendirmesi yapalım" dedi.

Tesadüf. (Hani aksi tesadüf denir ya!)

v Binbaşı Kuşçu'nun, "Başlarında Faruk Güventürk var" r dediği yarbay tam o sırada Ankara'da, Millî Savunma Bakanı Semi Ergin'e, "ihtilalin başına geçin" teklifini yapıyordu !

22

Görüşmeyi İstanbul'dan arayan işleri Bakanı Gedik'in -telefonu yanda kesti.

22 O sıralarda Ordu içinde birbiriyle ilişkisi olmayan birçok ihtilalci grup vardı. Bu gruplardan birinin başında yine ihtilale teşebbüsten 1964'te idam edilecek olan Talat Aydemir ile Dündar Seyhançekiordu. Gruptan Binbaşı Sadi Koçaş, cuntaya daha üst rütbeli "büyük bir baş" aramaya çıkmıştı. Tavsiyesini almak üzere yakın dostu ve Millî Emniyetle görevli Binbaşı Cihat Akyol'a gitti. Binbaşı Akyol, Koçaş'a "onlardan başka bir grup daha ol- düğünü, Semi Ergin'e liderlik teklif edileceğini, Samet Kuşçu'ya güvenmemesini" tavsiye etti (Sadi Koçaş, *Atatürk'ten 12 Mart'a*, c. 1, s. 354). Koçaş ve Akyol "9 Subay Olayı'ndan tutuklanmadan kurtuldular. İleriki yıllarda biri başbakan yardımcısı, diğeri Özel Harp Dairesi başkanı olacaktı.

Bakan Semi Ergin askeri bir uçakla İstanbul'a gidip toplantıya katıldı. Darbe yapacaklar arasında Yarbay Faruk Güventürk'ün adının da olduğunu görünce bayağı endişelendi. Ancak hiç renk vermedi.

işleri Bakanı Gedik'in, "Bu subayları hemen tevkif ettirelim" önerisine karşı çıktı, "Elinizde delil var mı?" diye sordu.

Delil aramaya başladılar.

Oysa en güçlü deliller, Menderes'in Sağındaki koltukta oturan Millî Savunma Bakanı Semi Ergin ile, arkasında duran yaveri Muzaffer Ersü'yü...²³

Nasıl delil elde edileceği kısa bir tartışma sonucu bulundu. Binbaşı Kuşçu, ihtilalci bir subayı evine çağırarak, konuşmaları teybe kaydettirilecekti.

Samet Kuşçu'nun evine çağırdığı İstanbul Kolordu Kurmay Başkanlığı'nda görev yapan Albay İlhami Barut, binbaşının sohbet sırasında neden bağırarak konuştuğuna önce bir anlam verememişti. Ama balkondaki karartıyı görünce işi kavradı. Dikkatli konuşmalıydı. 45 dakikalık bandı dinleyen işleri Bakanı Gedik, hırsın dan dişlerini dudağına geçirdi. "Bu ne rezalet" diye bağırıyordu. Delil kasete göre, ortada ihtilal filan yoktu.

Bakanın hışmından korkan Binbaşı Kuşçu pencereden atlayıp kaçtı...

Birkaç saat sonra...

İstanbul Emniyet Müdürü Hayrettin Nakipoğlu'nun telefonu çaldı. Arayan ABD Konsolosluk'unda görevli CIA'nın İstanbul istasyon şefiydi:

"Burada bize sığınmak istediğini söyleyen bir Türk subayı var. Türkiye'de ihtilal yapılacağını söylüyor, bilgiler veriyor. Lütfen gelip alırsanız kendisini ?"

Binbaşı Kuşçu, Türk hükümetini inandırmayınca soluğu Amerikalıların yanında almıştı. Nakipoğlu emniyet sorgusunu yaptığı Binbaşı Kuşçu'yu MAH'a teslim etti. Onlar da ayrıca sorguladı...²³ İhtilalci Muzaffer Ersü, Menderes'in sağkurtulduğu uçak kazasında yaşamını kaybetmişti.

Alınan ifadeler önce yine İçişleri Bakanı Namık Gedik'in önüne gitti. Gedik artık binbaşından bıkmıştı. Ama yine de görevini yaptı, ifadelerini Başbakan Adnan Menderes ile Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a sundu.

Üç gün sonra...

Kurmay Albay İlhami Barut, Kurmay Albay Naci Aşkun, Topçu Yarbay Faruk Güventürk, Piyade Binbaşı Ata Tan, Piyade Yüzbaşı Hasan Sabuncu, Piyade Binbaşı Ahmet Dalkılıç, Piyade Yüzbaşı Kâzım Özfırat ve emekli Kurmay Albay Cemal Yıldırım, ihtilale teşebbüsten tutuklandılar.

16 Ocak 1958'de hâkim karşısına çıkarıldılar. Askerî mahkemenin başkanlığını -geleceğin Genelkurmay başkanlarından- Tümgeneral Cemal Tural yapıyordu... ihtilalciler kendilerine lider ararken Tural'a da başvurmuşlardı. Tural, kendisiyle görüşmeye giden Albay Kenan Esengin'e, "Bu davaya inanıyorum. Bir er olarak bile çalışırım. Ama tam tanımadığım bir kadronun organizatörü olamam"²⁴ demişti. Yani, ihtilalcileri yargılayan mahkemeye, kendisine liderlik tek-15 lif ettikleri general başkanlık ediyordu!

5 Nisan tarihinde sekiz subay serbest bırakıldı. Ceza gören tek kişi, muhbir Binbaşı Samet Kuşçu'ydu. Ordu'yu isyana teşvikten iki yıl ceza aldı...

Celal Bayar o sıcak günleri yıllar sonra Gazeteci Cüneyt Arcayürek'e şöyle anlatacaktı:

"Gerek mahkeme ve gerekse daha yüksek makamlar olaya lazım gelen ehemmiyeti vermediler, beraat ettirdiler. Ben, bu mesele üzerinde görüşmek üzere hükümeti çağırdım. Kendilerini ikaz ettim. Adnan (Menderes) Beyle konuştum, Heyeti Vekile'yi çağırdım, onlarla da konuştum. Adnan Bey'in de dahil olduğu Bakanlar Kurulu toplantısında kendilerini ikaz ettim ve daha ciddi harekete davet ettim. 'Efendim Türk Ordusu'ndan böyle bir subay çıkmaz' dediler. Ehemmiyet vermeyenlerden birisi Milli Savunma Bakanı Semi Ergin'dir. Semi Ergin'in, Faruk Güventürk ile bir konuşma yaptığından, ihtilal liderliği teklifi aldığından, o sıralarda haberim olmadı. Fakat sonra, liderlik teklif ettiklerine dair bilgi aldık. Gerçekten 9 Subay

²⁴ Sadi Koçtaş, *Atatürk'ten 12 Mart'a*, c. 1, s. 349.

Olayı değerlendirilmiş olsaydı, 27 Mayıs olmazdı. Bana, bu olayın dışında Ordu'nun iç bünyesi hakkında hiç bilgi verilmemiştir."²⁵

Tıpkı MAH gibi, tüm bu olaylardan habersiz Asteğmen Zeki Müren, kışlada asker arkadaşlarına, "Bir ihtimal Daha Var" şarkısını söylüyordu...

MAH ihtilalin ayak seslerini duymuş muydu ?..

MAH'ın başında yine bir "birader"

MAH'ın 27 Mayıs Harekâtı konusunda, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı ve Başbakan Adnan Menderesi haberdar edip etmediği konusunda iki farklı görüş var.

Birincisi; 27 Mayıs'tan iki gün sonra MAH Başkanlığı'ndan alınan sivil başkan Celalettin Tevfik Karasapan'ın askerî harekâtta haberi yoktu, bu nedenle Bayar ve Menderes'i

haberdar edemedi görüşüdür. Bu, oldukça yaygın bir görüştür.²⁶

Ancak Celalettin Tevfik Karasapan'ın eski damadı Gazeteci Mehmet Ali Kışlalı yıllar sonra daha farklı bir tez ileri sürdü:

"MAH, Celalettin Tevfik Karasapan döneminde askerî müdahale hazırlıkları hakkında işaretler almış, müsteşar Çankaya Köşkü'ne, Bayar ve Menderes'e bu bilgileri vermek için çıkmıştır. Bu olayın kişisel şahidi de zamanın Basın Yayın Genel Müdürü Altemur Kılıç*tır. Ama MAH müsteşarının naklettiği bilgiler ciddiye alınmamış, haberi getiren 'şemset tellalı' olmakla zirvedekilerce suçlanmıştır."²⁷

2527 Mayısöncesinde TSK'da ayrıyır birçok gruplar oluşmaya başlamıştı. Bunlardan biri de Belçika Kulübü'ydü;üsteğmen, yüzbaşive binbaşırütbesindeki bazısubaylar*, Ordu'da birbirlerini desteklemek ve ileride lider kadroyu ele geçirmek için kendi aralarında "illegal" bir birlik oluşturdular. Adına Belçika Kulübüdediler. NATO'nun merkezi Belçika'da olduğu için bu adalmışlardı. Belçika Kulübüyeleri zamanla Ordu ve kuvvet komutanlıklarına hatta Genelkurmay Başkanlığı'na kadar gelecekdiler.

26Bu görüşte olanlar ilginçbir olayıda aktarıyorlar: MAH BaşkanıKarasapan bir yıl sonra Afyon'dan senatör seçildi. Turizm bakanlığıyaptı. Talat Aydemirin 21 mayıs 1963 tarihinde hükümeti yıkmak için giriştiği hareketten haberi olmadığıiçin, kırmızıplakalımakam arabasıyla dolaşırken az kalsın gözaltına alınıyordu. .

27*Radikal*, 23 ağustos 1998. MAH BaşkanıKarasapan da anılarınıyazdı, torunlarıdedelerinin anılarınıkitap yapmak için uğraşmaktadırlar.

MAH sivil otoriteyi askeri hareket konusunda uyardı veya uyarmadı; ancak ihtilali gerçekleştiren Millî Birlik Ko-mitesi'nin teşkilat konusunda kafası karıştıktı. MAH'ın başına kimi getirecekleri konusunda her kafadan bir ses çıkıyordu.

Sonunda ihtilalin Orgeneral Cemal Gürsel'den sonra "ikinci komutanı" Orgeneral Fahri Özdilek'in dediği oldu: teşkilatın başına 1926 Harp Okulu çıkışlı, uzun yıllardır MAH bünyesinde çalışan Ziya Selışık getirildi.

Hiram Abas yine şanslıydı.

"Ziya Selışık" adını ortaya atan Komutan Fahri Özdilek de, MAH'ın yeni başkanı da masondu !..

"Birader" öz kardeşten önce gelirdi...

Baş kuraldı; birader, biraderi daima kollardı...

MAH'ın başına yine yeni bir "birader" gelmişti!..

ihtilalcilerin büyük çoğunluğu o tarihlerde "masonluk nedir" bilmiyorlardı.

27 Mayıs'ın hemen ertesi günü bazı genç subayların istanbul'daki mason locasını basmalarını anlayamamışlardı. Yeni kurulan kabinede başbakan yardımcılığı görevine getirilen "birader" Özdilek Paşa, bu olayı büyük bir sorun haline getirmişti. Hemen ardından subayların politikayla uğraşmaması şeklinde sert bir bildiri hazırlanmıştı.

MAH'ın, CIA-Mössad-Savak'la ilişkisini de birçoğu bilmiyordu. Örneğin Adana ve çevresinin çalışma alanı olarak Mossad'a verildiğinden haberleri bile yoktu.

Tek bildikleri, devletin pek çok kurumu gibi, MAH'ta da, Demokrat Parti'ye bağlı olanların yuvalanmış olduğuydu.

Gerçeği öğrenmeleri fazla zaman almadı. Harp Akademi-si'nde öğretmenlik yapan Naci Asutay'j MAH'ta görevlendirmişlerdi. Aradan bir süre geçti. Asutay'ı ne zaman arasalar bulamıyorlardı. Ya yurtiçinde bir gezide ya da bir başka ülkede oluyordu. Sonunda anladılar ki, "birader" Ziya Selışık, Asutay'ın örgüte egemen olmasını engellemek için

sürekli geziye çıkmasını sağlıyordu. Asutay, bir türlü görevinin başında kalamıyordu... Görevinin başında bulunmayan biri daha vardı: Ziya Se-lışık. MAH başkanı ne zaman aransa, israil Maslahatgüzar-lığı'nda bulunuyordu! ihtilalin üzerinden altı ay geçmişti ve MAH'ta istedikleri değişiklikleri bir türlü yapamıyorlardı...

Teşkilat mensupları, kulaklarına gelen, "Personel tasfiyesi yapılacak" sözlerinin gerçekleşeceği günü endişeyle bekliyorlardı...

Türkiye'nin müttefikleri ise endişelerini çabuk gidermişlerdi, ihtilal hükümetinin Dışişleri Bakanı Selim Sarper, "NA-TO'ya ve Cento'ya bağlı olduklarını" açıklamıştı. Ticaret Bakanı Cihat İren de, "yeni rejimin dış yardıma güvenmeye devam edeceğini, daha çok yardım almayı umduklarını" söylemişti.²⁸

Amerikan Başkanı Eisenhower'ın, ihtilalin lideri Orgeneral Cemal Gürsel'i kutlayan ve hükümete basanlar dileyen 11 haziran 1960 tarihli mesajı. Millî Birlik Komitesi'nde birkaç subayın suratını asmasına yol açsa da, çoğunluk tarafından coşkuyla karşılanmıştı.

Amerika ihtilali destekliyordu! ilk etapta Türkiye'ye 400 milyon dolarlık yardım gönderecekti...

Sovyetler Birliği'nin ise, Türkiye'deki yeni "rejiminin rengi" konusunda kafası karışmıştı. Çünkü KGB'nin raporlarına göre, ihtilali gerçekleştiren Millî Birlik Komitesi içinde Amerikan aleyhtarlığıyla bilinen subaylar vardı.

Sovyetler, bir ilişki kurulabilir düşüncesiyle yeni hükümete bir öneri 'götürdü: "NATO'dan çıkarsanız, Kafkasya'daki Türkiye sınırından ve Karadeniz kıyılarından itibaren 250 km derinliğe kadar bütün bir alanı askerden anndınız. Ayrıca 500 milyon dolar hibe ederiz." Konu Cemal Gürsel'e aktarıldı, Sovyetler Birliği'nin teklifi MBK'da görüşülmeye değer bulunmamıştı.

28İki bakan da masondu ! 27 Mayıs kabinesinde 6 bakan masondu. Bkz. İlhamı Soy-sal, Türkiye'de ve Dünya'da Masonluk ve Masonlar, Der Yayıncılık, 1978.

CIA'nın 27 Mayıs raporu

Neler olup bittiğini yerinde görmek için, 18 haziranda NA-; TO Başkomutanı General Norstad Türkiye'ye geldi, onu bir .ay sonra Amerikalı bir heyet takip etti. Ve raporlarını yazdı-^lar: ortalık süt limandı! Rejim konusunda endişe edilecek | bir durum yoktu. ABD Dışişleri Bakanlığı istihbarat ve Araşp tırma Dairesi, 17 nisan 1961 tarihli, 8453 sayılı, "Türk Siya-11 setinde Silahlı Kuvvetler'in Rolü" başlığıyla, üzerinde, "Giz-ili/Yabancıların .Bakması Yasaktır" damgalı 11 sayfalık bir |. rapor hazırlad*. Rapor Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yönetime neden el koyduğunu değerlendiriyordu: "Türk Silahlı Kuvvetleri'nce yapılan kansız darbe, Türkiye dışında genellikle U ağırlık taşıyan, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 'apolitik' olduğu ve ciddi bir siyasî bunalımda müdahale etmeyeceği yolunda-ki inancı yıkmıştır." Rapor, Millî Birlik Komitesi'ni ise şöyle |. tahlil ediyordu: "MBK adı altında yönetimi ele geçiren grubun gerçek boyutu bilinmiyor. Ancak belirlenen tüm üyeler asker ve profesyonel subay kadrosunun ortanın üstündeki |- temsilcileri. Mevcut bilgilere göre, esas olarak belirlenen 38 şf Üyenin beşi general, yedisi albay, yedisi yarbay, 12'si binba-[sı ve yedisi yüzbaşı. Yaş ortalaması 41. Yaşlar 27 ile 65 arasında değişiyor. Dördü hariç hepsi evli. Altısı hariç hepsi |- kurmay okul mezunu. Üyelerinin 24'ü yurtdışına seyahate çıkmış ve 20'si yurtdışında askeri eğitim ve öğretim görmüş. | Askerlik öncesi geçmişleri değişik olmasına rağmen, hemen hepsi Türkiye ve halkı hakkında esaslı bilgilere sahip ve ortak hareketlerinin bütün ülke nüfusunca destekleneceğine inanmışlar. Siyasî

eğilim olarak hemen hepsi Batı yanlısı, antikomünist ancak bazıları, Menderes rejiminin Batı'ya karşı çok fazla boynu eğik olduğuna inanıyorlar. Belirli kişilerin seçimindeki kesin ölçütte olduğu gibi MBK üyelerinin seçimindeki mekanizma hâlâ gizli kalmış durumda." Rapor bir ekleme yapmayı da ihmal etmiyordu: "Ordu yeniden mü-dahale edebilir!" Türk Silahlı Kuvvetleri bir türlü durulmuyordu. 235 general ve amiralle birlikte, çeşitli rütbelerdeki 4 000 subay emekliye sevk edildi.

Subayların emeklilik ikramiyelerini Millî Birlik Komitesi üyesi Kurmay Albay Alparslan Türkeş, Amerikalılardan bu-luvermişti!

Başbakanlık .müsteşarlığı görevine getirilen, Albay Türkeş o günlerde neler bulmuyordu ki.

TBMM'nin kuzey cephesinde yer alan içişleri Bakanlığı binası üç bölümden oluşuyordu. Bunlar bakanlık merkez binası, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığıydı.

"27 Mayıs'tan sonra, bakanlıkları dolaşmaya başladım, içişleri Bakanlığı'na gittiğimde, orada, aynı bir odada, bir ayrı büroda Amerikalıları gördüm. Bizim yetkililere 'Nedir bu ?' diye sorduğumda şu cevabı aldım:

- Biz komünizmle mücadele için Amerika ile işbirliği yapıyoruz. Buradaki Amerikalılar da, onlarla bizim aramızdaki işbirliğinin koordinasyonunu yapıyorlar.

/Ama işi biraz daha inceleyince gördüm ki, içişleri Bakanlığı'na dışarıdan gelen şifre, telgraflar ile bakanlıktan dışarı çıkan tüm evraklar oradan geçiyor. Yani onlar, bunları görüyorlar, kontrol ediyorlar.

Bunu öğrenince dedim ki:

- Bunlar buradan çıksınlar, Amerikan yardım binasına gitsinler. Orada çalışsınlar.

Ben bu talimatı verdikten sonra CIA'nın Ankara'daki başkanı olan Amerikalı zat (Arthur V. Miller) bana geldi. Çankaya'da oturuyordu. Hatta bir iki defa birlikte yemek yemiştik."²⁹

CIA'nın Türkeş'ten ricası (I)

Burada Türkeş'in anılarına küçük bir ara verip kafamıza takılan bir soruyu soralım:

"ihtilalin kudretli albayı" Türkeş ile CIA'nın Ankara istasyon şefi, birkaç kez niçin yemek yemişler ve ne konuşmuşlardı ? Bunlar anılarda geçmiyor.

Devam edelim: "Derken Amerikan büyükelçisi geldi. Aynı talebi ileri sürdü. Israr ediyorlardı üzülmüyorlardı. Ona da aynı şeyi söyledim. Bununla da yetinmeyip ardından daha sonra da bir mektup yazdı Amerikan sefiri. 'Orası zaten küçük bir odadır, önemli değildir. Orada kalmalarına müsaade edin' diyordu."

Bu arada ABD'nin Ankara Büyükelçiliği Birinci Sekreteri William H. Doyle tarafından Başbakanlık Müsteşarı Albay Alparslan Türkeş'e gönderilen 25 temmuz 1960 tarihli mektupta, içişleri Bakanlığındaki büronun CIA ofisi olduğu da açıklanıyordu.

|, Doyle, mektubuyla birlikte ayrıca, Türk polisi ile CIA'nın işbirliğini içeren bazı dokümanları da Albay Türkeş'e gön-iiderrfüşti.

Doyle'un mektubu aynen şöyleydi: "Değerli Albay:

CIA, Türk millî polisiyle yaklaşık on yıldan beri irtibat içeri-Istndedir. Şu anda, polislik deneyimi çok fazla olan Mr. Arthur |V. Miller, CIA'nın Türk polisi ile irtibatını temsül etmektedir.

Bizim irtibat görevlimiz, geçtiğimiz yıllar içerisinde Türk | polisi ile ülkenizde yıkıcı

eylemlere karşı gelmek üzere Little i Grups (Küçük Gruplar) adındaki grupların örgütlenip eğitil-1;meşinde çalıştı.

Bu gruplara "karşı tahrip" edici hareketler konusunda f uzman olmaları için yaygın bir eğitim verildi. Geçtiğimiz bir-

içerisinde bu grupların yaklaşık altı tanesi eğitildi. Bir süre önce, Millî Güvenlik Genel Direktörlüğü, Mr. Mil-l'er'a artık bu alanlarda çalışmasının istenmediğini bildirdi. Ayrıca Mr. Miller'dan polis karargâhınızdaki küçük ofisten lası da istendi...

Geçtiğimiz birkaç yıl boyunca Türk millî polisi ile ilişkimi-kısa bir özetini ilişikte bulacaksınız. Ayrıca, aslında bi-•Zim teşvikimizle ve ortak çabalarımızı harekete geçirmek ayla 1959 yılında yayınlanan, bakanlığa ait kararname-ihln bir kopyasını da gönderiyoruz..."

•Bu önemli mektupta, söz konusu büronun açık seçik bir biçimde, "CIA irtibat Bürosu" olduğu belirtiliyor, mektupla pötrlikte verilen dokümanda ise, CIA'nın Türk polisinin yetiştirilmesi konusunda yaptığı çalışmalar ile verdiği paralar fıçıklanıyordu.

Mektubun ekinde bir de, "Türk Millî Polisi ile Resmîleşti-iirÜmiş işbirliği" başlığını taşıyan resmî yazı bulunuyordu. Üzerinde "Secret" -gizli- damgası bulunan yazıda, CIA kanalıyla Türk polis örgütüne verilen hizmetler ve yapılan yardımlar sıralanmaktaydı.

1- Türk millî polisiyle irtibat eylemlerinin, ilk CIA temsilcilerinin Türkiye'ye varışından beri devam etmesine karşın, Türklerden işbirliği için resmîleştirilmiş bir isteğin dosyalardaki kaydı, 1950 yazını gösterir. Bu zamanda Halk Güvenliği Genel Müdürü Mr. O'DonnellTa, Amerikan hükümetinin Türk millî polisinin yeniden örgütlenmesinde yardımcı olması için. Amerikan polis görevlilerinden bir danışma kadrosu sağlama konusunda yardım talebinde bulundu. Bu başarıldı.

2- ilk operasyon fonları için o zaman 15 000 dolarlık bir başlangıç fonu konmuştu. Bu ilk giderlere 1950-1951 malî yılında 200 000 dolarlık bir değişiklik getirildi.

/

Belgede, bunlar karşılığında, Türk millî polisinin tam bir tefrişinin" başarıldığı belirtiliyordu.

Anlaşılan Amerikalılar istihbarata da, polise de tam anlamıyla hakim olmuşlardı. Türkiye son 10 yılda "küçük Amerika olma" yolunda epey yol kat etmişti...

Aynı gönlerde kapısında bekleyen nöbetçi er, iktidarı boyunca "küçük Amerika olma" isteklerini sık sık tekrarlayan devrik cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı, hücresinde bel kemeriyle intihara teşebbüs ederken yakalayıp, ölümden kurtaracaktı.

Celal Bayar; Anayasa'yı değiştirmek, Türk halkını iç savaşa sürüklemek ve Türk topraklarının bir kısmını yabancı bir devletin egemenliğine bırakmak suyuyla yüce divana verilmişti.

Konu edilen "yabancı devlet" Türkiye'nin her köşesinde üsleri, kurumlarında CIA ofisleri bulunan Amerika değildi! Menderes Hükümeti, "yapacağı yardım karşılığında Doğu Anadolu'nun bir kısmını Sovyetler Birliği'ne bırakma teşebbüsüne geçmekle" itham ediliyo ~Ju! Sonunda Menderes de komünist suçlamasıyla hâkim karşısına çıkacaktı!

Demokrat Partililer hakkında açılan dava Yassıada'da başladı. Davanın başlamasından 10 gün önce, Amerikan 6. Filosu ile Türk gemileri Karadeniz'de ortak tatbikat yapmışlardı! ihtilalciler, 27 Mayıs'tan bir hafta sonra Ordu'nun üst kademesinde değişiklik yaptılar.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Rüştü Erdelhun Yassıada'ya gönderilmişti. Genelkur^

may başkanlığına Ragıp Gümüşpala getirildi. Menderes Hükümeti döneminde Genelkurmay ikinci başkam olan Cevdet Sunay Kara Kuvvetleri komutanı yapılmıştı. ihtilalin güçlü isimlerinden, "Osmanlı tipi son pasa", Cemal Madanoğlu korgeneralliğe terfi ettirilmişti...

3. Ordu Komutam Ragıp Gümüşpala'nın,³⁰27 Mayıs günü öğleye kadar ihtilale katılmakta tereddüt göstermesi ne-I deniyle bazı subaylar yeni Genelkurmay başkanına tepki "isterdiler...

Aslında Ordu'nun başına ikinci Başkan Cevdet Sunay | düşünülüyordu.

Cevdet Paşa, Orgeneral Gümüşpala'nın yeni görevinden |j dolayı çok Huzursuz oldu.

Değişiklik iki ay sonra gerçekleşti. Gümüşpala emekli edildi, Sunay Genelkurmay başkanlığına getirildi!

O tarihlerde, Orgeneral Sunay'ın alt rütbedeki subayların komuta kademesini hiçe sayarak, ihtilal yapmalarını hazmedemediğini kimse bilmiyordu.

"Sıfır general" parolasıyla yola çıkan, yani Cemal Gürsel dışında Ordu'nun üst kademesindeki tüm generalleri emekli etmeyi düşünen idealist genç subaylar, gelişmeleri hayal kırıklığı içinde izliyorlardı...

27 Mayıs coşkusu yerini düş kırıklığına bırakıyordu...

MAH'ta Naci Aşkun dönemi

23 ekim 1960 günü yapılan genel sayıma göre Türkiye'nin nüfusu, 27 milyon 800 bindi.

. Millî Birlik Kömitesi'nde radikallerin sayısı ise 14'tü. Aralarında Alparslan Türkeş'in de bulunduğu 14 üye yurtdışına sürgüne gönderildi.

iki yıl önce ihtilal yapma teşebbüsünden, dokuz arkadaşıyla birlikte tutuklanıp, yargılanan Naci Aşkun, MAH'ın başına getirildi...

30 Ragıp Gümüşpala daha sonra kurulacak olan Adalet Partisi'ne genel başkan oldu.

' Onunölümünden sonra genel başkanlığa Süleyman Demirel geldi.

Dokuz subayla birlikte yargılanmıştı.

Aylarca soğuk bir hücrede tek başına kalmıştı. Hava alması, volta atması için bile avluya çıkarılmamıştı. Tuvaletini bile hücrelerine konan bir kovaya yapmıştı.

Tüm baskılara dayanarak; Ordu içinde hükümeti devirmek için bir faaliyet olmadığını, eğer varsa böyle bir girişimden haberi olmadığını söyleyerek, kimseyi ele vermemişti.

Sonunda beraat etmişti.

Komiteci arkadaşları, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin belirli stratejik yerlerini kontrol altında tutuyorlardı, ihtilalin başarısızlığı halinde tüm kadroların ele geçmemesi için bazı arkadaşlarını yurtdışı görevlerine göndermişlerdi. Başarısızlık halinde bunlar tekrar cunta faaliyetlerine yeniden başlayacaklardı. \.

\^

Bu subaylar arasında Sadi Koçaş, Talat Aydemir gibi Naci Aşkun da vardı.

Naci Askun'un Roma ataşemiliterliğine tayinini çıkarmışlardı...

ihtilal başarılı olunca, komitenin ilk çekirdek kadrosunda bulunan Naci Aşkun'a yine görev düşmüştü. MAH'ı millîleştirmesi için Roma'dan Ankara'ya çağrıldı.

Teşkilatı taniyordu ve ne yapacağını iyi biliyordu, kurmay yüzbaşıyken MAH'ta çalışmıştı.

Ve beklenen büyük operasyon gerçekleştirildi: teşkilat içindeki sivil personelin tamamına yakını ya devletin başka kurumlarına gönderildi ya da emekliye sevk edildi.

Hiram Abas bu tasfiye dalgasını ucuz atlatmıştı. Onun içinde bulunduğu Kontrespiyonaj Bölümü'ne fazla dokunulmamıştı. Yeni yönetime göre onlar daha çok casus kovalamış, iç

siyasal tertiplerde ve polemiklerde pek fazla kullanıl-matruşlardı.^{3*}

Başkan Aşkun, MAH'ı millileştirmek için Türk Silahlı Kuvvetleri'nden tanıdığı subaylara güveniyordu. Bunlardan biri de Kurmay Yarbay Talat Turhan'dı:

31Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel'in oğlu Mete Tansel, Hiram Abas'ın SBF yıllarından çok yakın arkadaşıydı. Hiram Abas'ın tasfiye hareketinden kurtulmasında bu ilişkinin rolü olduğunu söyleyenler de vardır.

"1961 yılı başlarında dönemin MAH Başkanı Tümgeneral Naci Aşkun ziyaretime geldi. Sohbet ederken çok yalnız olduğunu, bu nedenle bana gereksinimi bulunduğunu, eğer kabul edersem, beni bir süre Ankara'da çalıştırdıktan sonra, İstanbul bölgesi daire başkanlığına atayacağını söyledi ve fikrimi sordu. Güç bir durumda kalmıştım.

Benzeri çok az bulunan bir çalışma azmi, engin bir genel kültürü vardı. Çok uzun yular istihbarat işlerinde çalıştığı için temkinli, dikkatli, ırdeleyici bir kişiliği vardı. Adı Demokrî Parti dönemindeki 9 Subay Olayı'na katıldığı için de epeyce çekmişti. Zaman kazanmak için Teşkilatı bana tanıtır mısınız' dedim, kabul etti.

Günlerce o dönemde Evkaf Apartman'ndaki odasında istihbarat ve örgütleri hakkında fikir alışverişinde bulunduk ve Millî Emniyet'in dağınık binalarda bulunan tesislerini Et-lik'ten Florya'ya kadar dolaştık...

Herkesin içeri girmek için kuyruğa girdiği bir kuruluşun en üst düzeydeki görevini neden kabul etmemiştim ? Öncelikle gördüklerim beni tatmin etmemişti. Teşkilat Naci Aşkun'un elinde sürekli kalamazdı. Her ne kadar o, yasa hudutları içinde kalmak için kesin inanç sahibi bir kişi idiye de, MAH yapısı itibarıyla başkanın eğilimleri doğrultusunda hızla görev alanı dışına kaydırılabilirdi. Teşkilat içindeki kişilerin birçoğunun 'istihbaratçılık megalomanisi' içinde olduğunu görmem de midemi bulandırmıştı. Zamanla çok isabetli karar verdiğimi anladım."

Hiram Abas ve arkadaşları teşkilata son günlerde gelen muvazzaf ve emekli subaylardan oldukça rahatsızdılar. Ancak seslerini çıkarmıyorlardı.

Sürekli yaramazlık yapan oğlu Cengiz'le oynamakla meşguldü o günlerde Hiram Abas. Tıpkı küçük Cengiz gibi. Ordu da yerinde durmuyor, huzursuzluk her geçen gün artıyordu...

Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral İrfan Tansel yeni gö-•Fev yeri olan Washington'a gitmek istemediğini hükümete ilginç bir biçimde ifade ediyordu: jet uçaklarını başkent semalarında uçuruyor ve yerinde kalıyordu! Buna sinirlenen ihtilalin güçlü paşası Cemal Madanoğlu MBKdan istifa ediyordu...

Türk uçakları Ankara üzerinde protesto gösterisi yaparken. Sovyetler Birliği uzaya ilk insanı, Yuri Gagarin'i göndermişti.

Aynı yıl Yassıada Mahkemesi'nin idama mahkûm ettiği Adnan Menderes, Fatiri Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan da-rağacına gönderiliyordu...

Türkiye, 1961 yılında bir referandum ve bir de seçim yapmıştı. Referanduma sunulan yeni Anayasa, "Evet dersanız Menderes asılacak" ve "Hayır da hayır vardır" propagandalarına karşın aldığı yüzde 60,4 kabul oyuyla yürürlüğe girdi.

Yapılan genel seçimlerden CHP 36,7 oy yüzdesiyle birinci parti çıktı, İsmet İnönü başbakanlığında koalisyon hükümeti kuruldu. "Cemal Ağa" lakaplı Gürsel ise artık reisicumhurdu!..

Yeni Anayasa'ya göre kurulan Millî Güvenlik Kurulu ilk toplantısını Başbakan İnönü başkanlığında yaptı.

27 Mayıs Anayasa'sının getirdiği özgürlük ortamında. Türk-İş'e bağlı bazı sendikacılar 13 şubat 1961'de Türkiye işçi Partisi'ni (TiP) kurdular. 20 aralık 1961'de de Yön dergisinin çıkmasıyla, sosyalist fikirler tartışılmaya ve taraftar toplamaya başladı. İstanbul'da ise, 27 Mayıs'tan umdukları radikal atılımları göremeyen ve 15 ekim 1961'de yapılan genel seçimlerden, DP'nin devamı niteliğindeki sağcı partilerin toplam yüzde 63'lük oy oranıyla çıkmaları üzerine düş kırıklığına uğrayan, 10'u general 28'i albay, "Silahlı Kuvvetler Birliği" üyesi 38 subay, Harp Akademilerinde bir araya geldiler. 21 ekimde bir "ihtilal protokolü" imzaladılar.

Aralarında, 10 yıl sonra 12 Mart 1971 Muhtırası'nı imzalayacak, Faruk Gürler, Celal Eyiceoğlu ve Muhsin Batur başta olmak üzere, Kemal Kayacan, Namık Kemal Ersun, Vecihi Akın, Bahattin Özülker, Bedrettin Demirel, Emin Alp-kaya, Turan Çağlar gibi bu kitabın ilerleyen bölümlerinde tekrar karşılaşacağımız subaylar vardı.

Benzer bir toplantıya Ankara'da katılanların başında ise Kurmay Albay Talat Aydemir geliyordu...

Peki MAH bu toplantılardan haber alabiliyor muydu ?

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay'm toplantılardan bilgisi olmuştu. Yeni yılın başında, 19 ocak 1962 günü Orgeneral Sunay, 72 üst düzey komutanla toplantı yaptı.

Herkes, "eteğindeki ?1. taşları döksün" toplantısıydı bu.

Birkaç subaydan sonra sözü. Harp Okulu Komutanı Kurmay Albay Talat Aydemir aldı. Orgeneral Sunay'm gözlerinin içine baka baka, "Paşam gelin başımıza geçin, memleket için en hayırlı, en az tehlikeli ihtilal hiyerarşik ihtilaldır" dedi. Genelkurmay Başkanı Sunay şaşırılmıştı, "Yoo, beni mesuliyet ^ .Altına sokma, olmaz" diye yanıt verdi. / Talat Aydemir, Genelkurmay Başkan Sunay'a "darbe yapalım" önerisini götürmüş, ama ret cevabını almıştı.

Orgeneral Sunay toplantı sonrasında Aydemir'in kulağına eğilerek, "Sen ço«. ateşlisin Albayım, dikkat et, başın belaya girmesin" dedi...

"Ateşli Albay" Talat Aydemir, kendisini üniformasından, MAH Başkanı Naci Aşkun'u da koltuğundan edecek, yeni bir ihtilal hareketine bir ay sonra start verecekti...

MAH, ihtilalciler ile Ordu arasında arabulucu

22 şubat 1962 ihtilal girişiminden üç gün önceydi.

Silahlı Kuvvetler Birliği'nin en etkili subaylarından Kurmay Yarbay Talat Turhan'ın o gün önemli bir konuğu vardı: MAH Başkanı Naci Aşkun.

"Sivil kıyafetiyle bana geldi. Ben o sırada Millî Savunma Bakanlığı özel kalem müdürüyüm. Aynı zamanda Başbakanlık özel kalem müdürlüğünü de yürütüyorum.

Biz Naci Aşkun ile Millî Savunma Bakanlığı ile Kara Kuvvetleri Komutanlığı koridorlarında bir aşağı bir yukarıya dolanıyoruz. MAH başkanı bir tümgeneral, bir kurmay yarbayın koluna girmiş koridorlarda dolaşması oldukça yadırgama bir olay. Herkes şaşkın şaşkın, çekingen gözlerle bize bakıyordu...

Ne konuşuyoruz; bana, 'Ordu içinde özellikle alt rütbelilerin bir hareket hazırlığı içinde olduğunu, bunu benim bildiğimi' söylüyor. Benden ne yapılması konusunda fikrimi soruyor. Ben de dedim ki, o tarihte hareketin başında olan başta Talat Aydemir olmak üzere bazı subaylar tayin edilmisti. 'Onları tekrar eski görevlerine döndürün' dedim." MAH başkanı umduğu istihbaratı yapmış mıydı bilinmez.

Üç gün sonra, 22 şubat 1962 akşamı...

Belki de Türk siyasi yaşamının en hareketli bu gecelerini Talat Turhan'dan öğrenelim:

"Gece saat 22.00. Millî Savunma Bakanlığı'nda odamda oturuyorum. Odam kalabalık, herkes merak içinde, tedirgin. Başta Harp Okulu öğrencileri olmak üzere, dışarıda büyük çoğunluğu silahlı 18 000 kişi var. Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay, Mürted Havaalanı'nda pistte bekliyor, ne olacak diye. Menfi bir şey olsa kaçıp gidecek. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel kayıp. Deniz Kuvvetleri komutanı Bartın'da Pelikan Üssü'nde. Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel Eskişehir'de Muhsin Batur'un yanına sığınmış. Her şey Kara Kuvvetleri Komutanı Memduh Tağmaç'ın elinde. Telefonum çaldı, arayan kişi MAH Başkanı Naci Aşkın. Beni hareket içinde sanıyor, 'Ülke elden gidiyor bir şeyler yap' diyor. Ben yine, 'Tayinleri durdurun' dedim. O sırada, Talat Aydemir'in akrabasıydı; Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican, Harp Okulu'na elçi olarak gönderilmiş. İlk telefonundan sanıyorum yatım saat sonraydı, Naci Aşkın ikinci kez telefonla beni aradı. Tayinleri durdurun isteğimi Genelkurmay'da tek bulabildiği general, KKK Kurmay Başkanı Tümgeneral Zeki İlter'e ilettiğini, beni beklediklerini söyledi. Genelkurmay'a gittim, Tümgeneral İlter'i buldum.

Birlikte Orgeneral Tağmaç'ın yarana gittik. Bana, 'Sen ne biçim kurmay subaysın, bana nasıl böyle öneri getirirsin' dedi. Ben de kendisine, 'Bana bak, ben senin etrafındaki subaylara benzemem. Senin etrafındakiler senden, NATO görevi, ataşelik, harcırahlı iş, lojman, hiç olmazsa askeri öğretmenlik isterler. Beni onlarla kanştırma. Askeri kanuna göre, her kurmay subay fikir ve düşüncelerini her platformda söyler' dedim. Çekip çıktım yanından.

Bu sırada Genelkurmay'da, 'Harp Okulu öğrencileri gelecek hepimizi teslim alacaklar' diye bir korku var. Hatta ateş emri çıkarılmıştı, ancak altında emri çıkaranın imzası yok. Ne olur ne olmaz diye kimse cesaret edip imzalamamış. O sırada Fethi Gürcan, Cumhurbaşkanlığı Muhafız Ala-yı'nı enterne edip, başlarındaki albayı teslim almış. Köşk'te inönü'nün başkanlığında Bakanlar Kurulu toplantısı var. Fethi Gürcan, Talat Aydemir'e haber gönderiyor, 'Hepsini toplayayım mı*' diye. 'Hayır' yanıtını veren Talat Aydemir'in ikircikli davranışı hareketi başarıya ulaştıramadı."

Kurmay Albay Talat Aydemir, 72 arkadaşıyla birlikte üniformasını kaybetti; hepsi emekliye sevk edilmişti.

Talat Aydemir'in yerine Kara Harp Okulu komutanlığına -15 yıl sonra, 1977 yılında, başarısız bir darbe girişiminde bulunup, emekli edilecek- Kurmay Albay Namık Kemal Er-sun getirildi!

"Ordu'yu izle" emri

Gelelim MAH Başkanı Naci Aşkın'un koltuğunu nasıl kaybettiğine:

22 şubat ihtilal girişiminden dört gün önce...

Amerika'daki kurstan döndükten sonra, terfi edip MAH'ta göreve başlayan Kurmay Binbaşı Ragıp Uluğbay,³²18 şubat günü Talat Turhan'ın yanına gitti. "Yarbayım" dedi, "Fuat Doğu başkanlığında ben ve sizin akrabanız Albay Hayrettin Hanağası'nın bulunduğu üç kişilik bir heyeti israil'e gönderiyorlar. Ankara karışık, isterseniz bana ihtiyacınız varsa ben gitmeyeyim."

MAH'ta Naci Aşkın'un sağ kolu olarak bulunan Binbaşı Uluğbay, açıkça ihtilalin içinde olmak istediğini söylüyordu.

Talat Turhan, bu genç ve başarılı subaya, israil'e gitmesinin doğru olacağını belirtti.

Türk istihbarat heyeti, ihtilal teşebbüsünün yaşandığı o geceyi Tel-Aviv'de öğrendi.

Binbaşı Uluğbay heyecana kapılarak, "Ben hemen Ankara'ya dönmeliyim" diyerek tavrını açığa çıkarmıştı. Tabii ulaşım olanağı olmadığı için Ankara'ya gelememişti. Ancak, 32 Ragıp Uluğbay adının dahaönceki bölümlerde de geçtiğini anımsatalım. Alparslan Türkeş'le birlikte Amerika'da kursa gönderilen subaylardan biriydi. Kardeşi devlet bakanlığı görevinde bulunan Hikmet Uluğbay'dı.

Mossad'la çeşitli görüşmeler ve bilgi alışverişi yaptıktan sonra Türkiye'ye dönmüşlerdi. Bir hafta sonra Naci Aşkun'u Genelkurmay Başkanı Sunay çağırıldı. Orgeneral Sunay, MAH başkanını *azarlar* gibi konuşuyordu. "Hani Binbaşı Uluğbay çok başardı bir subaydı. Hani ondan çok iyi yararlanacaktınız. Ne oldu ? israil'de neler yapmış, neler söylemiş biliyor musunuz ? Bilmiyorsanız ben söyleyeyim" deyip, Uluğbay'ın Tel-Aviv'de iki Türk meslektaşına söylediklerini elindeki kâğıttan okuyordu.

Naci Aşkun "poker suratlı", heyecanını ve sinirini hiç belli etmeyen bir istihbarat subayıydı. Tel-Aviv'de, üç Türk subayı arasında geçen sohbetin, Fuat Doğu tarafından Genelkurmay Başkanı Sunay'a iletildiğini, teşkilatta kimseye hissettirmedi. Bu konudan kimseye bahsetmedi...

Ancak 15 gün sonra Genelkurmay Başkanı Sunayla yaptığı görüşmenin ardından istifasını yazmak zorunda kalacaktı...

Millî Birlik Komitesi çekilip, seçimler yapıldıktan sonra, Ordu'nun güçlü adamları Sunay-Tağmaç ikilisi, aynen Adnan Menderes gibi, MAH'ı "özel örgüt" gibi çalıştırmak, kendilerine "Ordu içinden" istihbarat toplamaya yönlendirmek istiyorlardı...

"Bu olaylar hep senin yüzünden oldu, sana kaç kez söyledim, istihbaratı Ordu'nun peşinden ayırmayacaksın diye. Herkesin her adımını izleyeceksin. Hep bana gereksiz yere direniyorsun. Şimdi emir veriyorum, gerekirse her subayı izleyeceksin."

Sunay'ın bu sözlerini soğukkanlılıkla dinleyen MAH Başkanı Aşkun, "Bu emrinizi yarından itibaren uygulayacağım ve izleme işine ilk olarak sizden başlayacağım" diyerek çekip çıktı.

Ve kendisinden beklenmeyen ölçüde ağır bir üslupla istifasını yazdı.³³ Naci Aşkun'a benzer bir davranışta, MAH'ın Hk başkanı olan Albay M.Şükrü Ali Ögel göstermişti.

Dönemin başbakanı Rüşdü Saraçoğlu, CHP içindeki muhaliflerinin telefonlarının dinlenmesini isteyince, 1927'de Atatürk'ün emriyle geldiği MAH başkanlığından 1941 'de istifa ederek ayrıldı.

27 Mayıs'ı birlikte yaptığı arkadaşları, "Ordu'da kal, kıtaya çık, kolordu yönet, ama çekilme. Gün gelir gerekersin" diyorlardı.

Naci Aşkun'un ataması Gelibolu'ya, kolordu komutanlığına yapılmıştı, ama o, Sunay'ın sözlerini onuruna yediremedi ve emekliliğini isteyip Türk Silahlı Kuvvetleri'nden de ayrıldı.³⁴

Genelkurmay Başkanı Sunay'ın Naci Aşkun'dan istedik-leryasında istihbarat tarihi açısından da bir dönemecin başlangıcıydı. O güne kadar teşkilatı sadece iktidar partileri, muhaliflerini izletmek için kullanıyorlardı.

O günden sonra ise MAH, artık Ordu içindeki gelişmeleri de izlemeye alacaktı, hem de Genelkurmay başkanının emriyle!..

27 Mayıs'ın tasfiyesi

Naci Aşkun'un yerine kim geldi ?

Nazi Generali Gehlen'in öğrencisi Fuat Doğu!..

Öd yd içinde; ihtilalci subaylar bir bir tasfiye edilirken, Cevdet Sunay, Memduh Tağmaç, Fuat Doğu gibi, 27 Mayıs'a muhalif askerler, Ordu'nun ve devletin en kritik noktalarını ele

geçirmeye başlamışlardı...

MAH artık subay peşindeydi!..

21 Mayıs 196Ş.

Talat Aydemir ve arkadaşlarının onurlarını kurtarmak için giriştikleri ikinci ihtilal girişimi de başarısızlıkla sonuçlandı. Ankara, istanbul ve izmir'de bir aylık sıkıyönetim ilan edildi.

Darbeciler tutuklandı. Talat Aydemir ve iki subay arkadaşı 5 temmuz 1964'te asıldı.

Harbiye, 1963 ve 1964 yılında mezun veremedi. Çünkü öğrencilerin tamamı, 1 459 askerî öğrenci Kara Harp Oku-lu'ndan atılmıştı...

34 Aynen eski başkanlardan Naci Perkel gibi, bu idealist subay daölümünden sonra yayımlanmaküzere anılarını yazdı. Ancak Aşkun'un ailesi bu anıları henüz ortay*çıkarmadı. Aydemir'in yeni bir cunta hareketine başladığı bilgisi bir ay önce, MAH Başkanı Fuat Doğu tarafından Başbakan inönü'ye bildirilmişti...^{35\}

istihbaratı alan inönü, hareket içinde olanların hemen gözaltına alınması emrini verebilirdi, ama bekleyip, ihtilalcilerin kesin sayısını öğrenmek istemişti.

Zaten MAH durumdan o kadar emindi ki Fuat Doğu, ihtilal teşebbüsünün olduğu gün iran'a gitmişti.

inönü ile Fuat Doğu'nun ilişkisi yıllar önce başlamıştı. Fuat Doğu en üst makamlara rapor yazmayı çok seviyordu. Henüz yüzbaşı rütbesiyle Genelkurmay istihbarat Daire -si'nde çalışırken, savaşın son yıllarında Cumhurbaşkanı inönü'ye, Onikiada'yla ilgili iki rapor sunmuş ve onun övgüsünü kazanmıştı.

Fuat Doğu'nun bir özelliği de, "nabza göre rapor vermektir!"

Raporunu kime sunacaksa, sunduğu kişinin özelliklerine göre hazırlıyordu. Bazen, cumhurbaşkanı, başbakan ve genelkurmay olmak üzere üç rapor hazırlıyordu; her birinin içeriği de başka başka oluyordu!..

21 Mayıs Hareketi'nden sonra Ankara, istanbul ve izmir'de sıkıyönetim ilan edildi. Siyasî terminolojimize o günlerde yerleşti "zinde güçler!" sözü.

Zinde güçler her yerde cuntacı arıyordu.

Birini bulmuşlardı:

"Bir ağustos gecesi sabaha karşı kapı çaldı, evde yalnızım, kalktım baktım. Üç kişi duruyor kapıda. Biri Şükrü Balcı, o zaman Ankara trafik müdürü. Biraz şaşırdım. Trafikle ilgili bir sorunun yok, Şükrü Balcı kapımı neden çalar.

Açıkladı:

- Sıkıyönetim Komutanlığı'nın emriyle arama yapılacak, sizi tanıdığım için ben geldim.

Daha çok şaşırdım. Ne aradıklarını sordum, söylemiyorlar. Kâğıtlar, kitaplar, mektuplar yığıldı odanın ortasına. Bir valize doldurduk. Balkon kapısında gün ağarırken Şükrü Balcı biraz üzgün:

35 Talat Aydemir, *Hatıralar* adlı kitabında şöyle der: "Mahkeme safhasında sıra Alparslan Türkeş'e gelince işin içyüzü anlaşılır. Meğer ihbarı yapan Türkeş'miş", s. 338.

- Sizi Emniyet Müdürlüğü'ne götüreceğiz, bir soruşturma var.

Aşağıda cip, bindik, gittik Emniyet Müdürlüğü'ne. Saatlerce bekledikten sonra Ali Sulukioğlu'nun karşısına

çıktım:

- Başka bir soruşturma nedeniyle şimdi sizi daha yetkili görevlilere yolluyoruz, Harp Okulu'na gidiyorsunuz.

Bir cip ve Harp Okulu. Şaşkınlığım sürüyor, bir yandan da seviniyorum. Harp Okulu'nda 21 Mayıs olayına katılan Harbiydiler yatıyor, bir gazeteci için ilginç olabilir. Akşam •b'astıyor, Harp Okulu'nun koridorlarında ilerliyoruz. Kapılarda Sıkıyönetim Mahkemeleri'nin numaralarını okuyarak koridorun sonuna geliyoruz. Bir kapı, bir kapı daha, bir odaya giriyorum. Camlar kapalı, ortada bir karyola, temiz çarşafı yastığıyla çok hoşuma gitti, hemen yattım, bir güzel uyudum. Sonra bir kadın çılgılığıyla uyandırdım birden, yan odadan sesler geliyor. Başını karyolaya vurarak bağırarak bir kadın suçsuzluğundan bahsediyor. Ben de suçumu merak ediyorum, ama sabahı beklemek gerek. Ertesi günü akşam saatlerinde sorgu yargıcının karşısına çıkınca suçumu öğrendim neyse! Mamak'ta yatan Talat Aydemir ve arkadaşları için vurucu bir kuvvet suçüstü yakalanıyor, ben de o kuvveti yönetenlerden biriyim!.. Mamak'a gidip kaçıracağız onları!.. Kargaların bile güleceği bir olay...

Valizimdeki mektupların, yazıların okunması bitince benden özür düedüer..." 36 Gazeteci Müşerref Hekimoğlu başından geçenleri yıllar sonra kaleme aldığı *Başkent Günleri* adlı kitabında böyle anlatıyordu...

Müşerref Hekimoğlu'nu yakalama emrini MAH Başkanı Fuat Doğu vermişti.

48 yaşındaki Fuat Doğu'nun bir diğer özelliği de, herkesten kuşkulanasıydı... MAH başkanlığına gelmesi için Fuat Doğuya en büyük desteği, Millî Birlik Komitesi üyelerinden Sami Küçük vermişti.

36 Müşerref Hekimoğlu, *Başkent Günleri*, Çağdaş Yayınları, nisan 1990, s. 186, 187.

Fuat Doğu koltuğuna oturduğu ilk günlerde, Sami Küçük, komiteden arkadaşı Suphi Karaman'ı da yanına alıp, kutlama ziyaretine gitmişlerdi.

Sonradan MAH içindeki arkadaşlarından öğrendiler ki, Fuat Doğu, kendisini kutlamaya gelen bu meslektaşlarının konuşmalarını teybe aldirmıştı!..

. Fuat Doğu, Genekurmay Başkanı Sunay'ın emrini yerine getirmeye başlamıştı; Türk Silahlı Kuvvetleri'ni izliyordu!

MAH yeniden içedönük istihbarat faaliyetlerine başlamıştı... Günlerini tavla oynayarak geçiriyor

İki yıldır sessizce istanbul'daki teşkilata gidip gelen ve pek bir iş yapmayan 30 yaşındaki Hiram Abas, günlerini tavla oynayarak, atış talimleri yaparak geçiriyordu.

"Öğretmeni" Fuat Doğu'nun MAH başkanı olmasını, teşkilattaki arkadaşlarına rakı ısmarlayarak kutladı.

Fuat Doğu istanbul'da ilk değişikliği yapmış, 27 Mayıs'ta gözaltına alınan Mazhar Eymür'ü, MAH istanbul bölge başkanlığına getirmişti...

Hiram Abas bilmiyordu ve kendisine de cesaret edip so-ramamıştı; Mazhar Eymür'ün mason olduğu söyleniyordu...

Yeni bölge başkanının 19 yaşındaki oğlu Mehmet Eymür'ü, o tarihlerde, babasını ziyarete geldiğinde tanımış ve kanı çok ısınmıştı. Gerçi biraz yaramazdı... Ankara Koleji erkek kısmında okuyordu, ingilizce öğretmeniyle derste tartışmış iki arkadaşıyla birlikte okuldan uzaklaştırma cezası almıştı. Okul arkadaşlarıyla birlikte, olayı kınamak için 97 metrelik dilekçe yazıp Millî Eğitim Bakanlığı'na göndermişti. Mehmet Eymür istihbarat konularına da çok meraklıydı. Sık sık babasını ziyarete geliyordu:

"Babam 1962 yılında 62 yaşında iken istanbul ve bölgesi merkez şefliğine veya diğer bir adıyla İstanbul ve bölgesi emniyet baş müfettişliğine tayin edilmiş, Trakya, Bursa, izmit'in

de dahil olduğu geniş ve önemli bir bölgenin başına geçmişti. Bir hafta sonu Bursa'ya gittik. Babam daireye gidecekti. Benim de gitme isteğim üzerine birlikte yola çıktık. Daireye uğrayıp bir müddet kaldıktan sonra Bursa'daki gö-.revlilerle birlikte iki katlı küçük bir eve gittik. Evde yerde bağdaş kurmuş oturan, iki sakallı adamla ayakta duran Irtyan muhafız tipli birkaç adam vardı. Oturanlar biz girince , ayağa kalktılar. Babam adamlardan daha yaşlısı ile tercüman vasıtasıyla bir şeyler konuştu. Ben yanlarında fazla¹ kalmayıp dışarı çıktım, şoförlerin yanına gittim. 'Bunlar da j, kim böyle' diye sorduğumda iran'dan sürülen bir şahıs oldu-t ğunu, Türkiye'de misafir edileceğini söylediler... Yıllar sonra a bab^ânla konuşan o yaşlıca sakallı adamın dünyanın ve »Ifan'ın kaderini değiştireceğini nereden bilebilirdim. O adam ' iran'ın dinî lideri Ayetullah Humeyni idi."³⁷• Ayetullah Humeyni'nin Türkiye'de bulunduğu o yıllarda Amerikan Barış Gönüllüleri akın akın Anadolu'ya geliyorlardı. Gelmelerinin "nedeni" de, "geri kalmış toplumlara Batı uygarlığını götürmekti!"

Köy Enstitüleri'ni kapatan Türkiye, kapılarını ardına kadar Amerikan Banş Gönüjlüleri'ne açmıştı.

Banş Gönüllüleri'nin organizasyonunu, -bugün artık B CIA'nın "sivil toplum kuruluşu" olduğu açığa çıkan- Mor-I mon misyonerleri yapıyordu...

ABD'de geniş bir kampanyayla gençler toplanıyor, kurslardan geçiriliyor ve şu sloganla Türkiye gibi az gelişmiş ülkelere uğurlanıyorlardı: "Amerika'nın daha iyi yaşanacak bir yer olmasını sağlamak için ülkeyi terk et!"

Banş Gönüllüleri'nin dolaylı ajanlık yaptıkları kısa bir süre sonra ortaya çıkacaktı. Örneğin, geldiklerinin üçüncü yılında Genelkurmay Başkanlığı, Banş Gönüllüleri'nin Doğu Anadolu Bölgesi'ne gitmesine izin vermeyecekti...

Hiram Abas'ın da içinde bulunduğu Kontrespiyonaj Bölümü, Banş Gönüllüleri'nin ne yaptıklarını, neleri merak ettiklerini, kimlerle temas kurduklarını araştırmamıştı. 1962-1964 yılları arasında üç Türk vatandaşını Bulgaristan adına casusluk yapıyor diye yakalamışlardı. Ama müttefiklerin casusluk yapacaklarına hiç, ama hiç inanmıyorlardı!..

37 Mehmet Eymür, *Analiz*, Milliyet Yayınları, 1989, s. 38-30.

Türkiye'deki Banş Gönüllüleri'nin sayısı 1 201'di. Bu rakam, Hindistan'dan sonra dünyada en çok barış gönüllüsünün bulunduğu ikinci ülkenin Türkiye olduğunu gösteriyordu... işin ilginç bir yanı ise Banş Gönüllüleri'nin en çok başkent Ankara'da (317) bulunmalarıydı, İstanbul ikinci sırada (64) gelmekteydi...

"Batı uygarlığını öğretecek" Banş Gönüllüleri'ne kapılarını sonuna kadar açan Türkiye, iki yıl önce "komünist" ol-dukdan gerekçesiyle, 147 öğretim üyesini üniversitelerden kapı dışarı etmişti!

CIAanketi

1960'h yıllar ne Türkiye için, ne de Amerika için "hayırlı" geçiyordu...

ABD telaş içindeydi, dünya elinin altından kaymaya başlamıştı. Birleşmiş Milletler'deki ağırlığını her geçen yıl kaybediyordu. 1952 yılında üye ülkelerin yüzde 85'i Amerika'yla birlikte hareket ederken, bu oran 1960 yılında yüzde 56'ya düşmüştü.

Güney Amerika, Afrika, Asya ve Ortadoğu'da Amerika'ya karşı sert tepkiler başlamıştı. 1960-1964 yılları arasında 27 Afrika ülkesi bağımsızlığını kazanmıştı. "Yankee go home" afişleri asılıydı dünyanın her köşesinde...

Amerika sertleşmeye başlamıştı. Hâkimiyetini reddeden "Üçüncü Dünya ülkeleri" liderleri CIA tarafından ya tasfiye ediliyor ya da öldürülüyordu...

Ve Türkiye de bundan "nasibini" alacaktı.

21 aralık 1963...

Akdeniz'in en sorunlu adası Kıbrıs yine karışmıştı, iki Türk öldürülmüştü. Türkiye'de gösteriler başlıyor, Türk uçakları Kıbrıs göklerinde gövde gösterisi yapıyordu. Bugün sonra da Türk donanmaları Kıbrıs karasularına giriyordu.

İngilizler ve Yunanlılar eğer Türkiye adaya çıkarma yaparsa karşı koyacaklarını söylediler.

Türkiye çıkarma yap-

IfDadı.

f Ancak Kıbrıs durulmuyordu. Lefkoşa'nın Yunan Mahalle-

1 ii'ndeki Bayraktar Camii'ne bomba atıldı.

,1; Adada gerginlik artıyordu. Kıbrıs sorunu konferanslarla

gemiş Milletler nezdinde çözüme kavuşturulmaya ça-• la önce Kıbrıs konusunda Türkiye'nin lehine, Yunan'ın aleyhine tutum alan Amerika saf değiştirmişti, e İngiltere Türkiye'yi sıkıştıyordu. Başbakan İnönü başta olmak üzere, Türkiye geri adım at-

1,iniyordu... -- •••

|; 22 şubat 1964 tarihinde saat 11.45'te, Başbakan İsmet İ. İnönü'ye, Başbakanlık'tan çıkarken. Mesut Suna adındaki • kişi tarafından dört el ateş edildi. Kurşunlar otomobilin kapısına isabet etmişti...

Suikastı gerçekleştiren Mesut Suna'yı MAH ve Emniyet birimleri birlikte sorguladılar. Kayseri'den gelmişti. Hiçbir p örgütle bağlantısı yoktu! İnönü'nün yaptığı konuşmalardan olumsuz etkilenip onu öldürmeye karar vermişti!.. Hepsi buydu!.. ³⁸Mesut Suna yargılanıp ceza yedi ve "dosya" kapandı...

Bu arada Kıbrıs krizi giderek tırmanıyordu...

6 mart 1964 tarihinde İnönü gazetecilere, adaya çıkarma yapabileceklerini söyledi. 13 martta Türk jetleri bir kez daha ada üzerinde uçtu.

16 martta meclis oybirliğiyle, hükümete Kıbrıs'a çıkarma yetkisini verdi.

Suluklar tutulmuş, çıkarma saati beklenirken ABD Başkanı Lyndon Johnson'dan Başbakan İnönü'ye bir mektup geldi. Amerika Türkiye'yi uyararak, "Bizim verdiğimiz NATO silahlarını kullanamazsınız" diyordu!

38 Türkiye'de başbakanlara yapılan suikastlarda nedense hiçörgüt bağı bulunamıyordu.

Demirel iki kez, Ecevit biri yurtdışında olmak üzere iki kez ve Özal bir kez bu tür saldırılara maruz kalmıştı. Ancak hiçbir suikastta siyasi neden bulunamamıştı. Garip İ..

O güne kadar Türkiye'nin yüzüne gülen Amerika gerçek yüzünü gösterivermişti. Silahlar sadece "komünistlere" karşı kullanılabilecekti!..

Başbakan İnönü, siyasî literatüre geçen, "Yeni bir dünya kurulur, Türkiye'de orada yerini alır" ünlü sözüyle yanıtladı mektubu...

Ardından Amerika ve İngiltere'de bir dizi görüşmelerde bulundu.

Sovyetler Birliği fırsatı kaçırmıyor, NATO içinde yalnız kalan Türkiye'ye sıcak mesajlar gönderiyordu...

"İhtiyar Kurt" İnönü pes etmiyordu. Türk uçakları bir kez ada üzerinde gövde gösteri yaptı...

O sıcak günleri Başbakan İnönü'nün damadı gazeteci Metin Toker yalandan yaşamıştı:

"Benim bildiğim kadarıyla, biz Kıbrıs'a çıkmaya ciddi olarak ilk defa 1964 yazında azmettik. O teşebbüsümüz de, Johnson'ın ünlü mektubuyla durdurulmuştu!...)

General Porter diye bir Amerikalı geldi. General Ankara'ya bizzat Başbakan Johnson tarafından gönderilmişti. Görevi ismet Paşa'nın 'hayır' dediği birtakım teklifleri Türkiye adına kabul edebilecek bir başbakan aramaktı.(...)

General Porter'ın gelişi günlerinde CIA ajanları da, Türkiye'de bir anket yapıyorlardı: 'Başbakan kim olsun ?'."39

Aranan başbakan bir yıl sonra bulunacaktı: Süleyman Demirci...

O günlerde Fuat Doğu da, Cento kursuna gidecek Türk istihbaratçılarını tespit etmişti; listesinin başına en beğendiği "öğrencisi" Hiram Abas'ı yazmıştı...

Hiram Abas'a Cento kursu

19 nisan 1964...

Genelkurmay Başkam Orgeneral Cevdet Sunay, Kıbrıs'la ilgili gazetecilerin sorularını, "Sabrımız tükendi, artık bundan gerisini dostlarımız düşünsün" diye yanıtlayıp, Cento Askeri Komitesi'nin toplantısına katılmak için Amerika'ya

39Metin Toker,*Demokrasimizin ismet Paşa/Yılları*, Bilgi Yayınları, 1990, s. 195-211.

giderken, Hiram Abas ve teşkilattan arkadaşları Londra'da-ki Cento kursuna gitmek için son hazırlıklarını yapıyorlardı...

Hiram Abas arkadaşlarına karşı sürekli sıcak, neşeli ve espriliydi. Oysa eşi ve oğluna karşı soğuk davranıyordu.

Kimsenin gelip kendisini havaalanından yolcu etmesini istemedi. "Zaten" diyordu, "abartacak bir şey değil, topu to-/ pu bir aylığına gidiyorum, göz açıp kapayıncaya kadar biter."'' Arkadaşlarıyla Yeşilköy Havaalanı Dış Hatlar bölümünde buluştular. Görevli olarak ikinci kez yurtdışına çıkıyordu... Cento, (Merkezî Anlaşma Teşkilatı) Türkiye ile Amerikan, ingiliz, İran, Pakistan istihbarat birimleri arasında sıkı bağların kurulmasına ve gizli faaliyetlerin yürütülmesine yol açan bir ittifaktı.

Bu teşkilat Türkiye, İran, Irak, Pakistan ve ingiltere arasında Sovyetler'in Ortadoğu'da nüfuz kurmasını önlemek amacıyla Bağdat Paktı adıyla 1955 yılında oluşturulmuştu, işin özünde Nasır harekâtına karşı Ortadoğu'da bir örgütlenmeydi Bağdat Paktı. Ancak Irak, temmuz 1958'de yapılan bir darbe sonrasında Sovyet yanlısı rejimin işbaşına geçmesiyle ittifaktan ayrılmıştı.

Trajikomik olan, Irak'ta askerî darbe olduğu gün Kral Faysal'ın Türkiye'ye gelecek olmasıydı. Bayar ve Menderes konuk kralı karşılamak için istanbul Yeşilköy Havaalanı'nda bekliyorlardı. Kral Faysal değil, ama devrildiğinin haberi geldi istanbul Yeşilköy Havaalanı'na!

Bunun ardından da Bağdat Paktı üyeleri Londra'da toplanarak, teker teker Amerika'yla savunma ve işbirliği anlaşmaları imzalanmasına ve paktın Bağdat'ta olan merkezinin Ankara'ya taşınmasına karar verdiler.

Bu ülkeler, Amerika'yla olan ilişkilerini daha da geliştirerek, örgütün adını 21 ağustos 1959'da Cento yaparak faaliyetlerine devam ettiler.

Cento giderek, ABD'nin Ortadoğu'daki casusluk örgütü haline geldi. Cento'nun bir istihbarat birimi de Ankara'daydı. Bu merkezde sadece istihbarat değil, Sovyetler Birliği'ne karşı dezenformasyon da yürütülüyordu. Yapılan anlaşmalar* Amerika'nın "iç kargaşa" durumları dahil her türlü dolaylı veya doğrudan saldırı durumlarında üye devletlere müdahale etmesi koşuluna kadar getirildi.

Cento, Ortadoğu'da Amerikan-İngiliz gizli servislerinin rahat, verimli çalışmalarında çok etkili oluyordu. Örgütün küçük hücrelerden oluşan istihbarat koordinasyon ve yönlendirme

birimleri kendi ülkelerinde operasyonlar yürütüyor-lardv...
Hiram Abas ve arkadaşları Londra'daki "Cento Koruyucu Güvenlik Kursu"nda, İran ve Pakistan'dan gelen meslektaşlarıyla kısa zamanda kaynaştılar.
Amerikalılar ile İngilizler dostluk kurmuşlardı. Aslında hepsi sıkı birer "antikomünist" olarak yetiştirilmişler ve ülkelerinde bu konuda "gözlerini budaktan esirgemiyorlardı." Ama işte yine de kursta gruplaşma olmuştu...
Eğitim daha çok psikolojik harbin nasıl yürütüleceği üzerineydi.
Bu kurslarda özellikle basında gazeteci yazarlardan oluşan bir "casus ağının" nasıl kurulacağı öğretiliyordu. Cento, medyada Sovyetler Birliği aleyhinde yazı yazanlara yüksek miktarlarda paralar ödüyordu, işin gülünç yanı, yazılan haber veya makalenin içeriğine değil, sütununa, santimine para verilmesiydi. Cetvelle ölçülerek para veriliyordu...
Bu "demode uygulama" 1974 yılına kadar devam etti.
O yıldan sonra artık para değil, "fırsat" vermeye başlandı!..
Basında "casus ağına" takılan gazetecilere, "görüş lideri" deniyordu.
Cento kursunda ayrıca, "gizlilik dereceli bilgilerin korunması, personel teftişleri" gibi konularla, "SSCB, Çin istihbarat teşkilatlan" hakkında bilgiler veriliyordu...
Hiram Abas Cento'da komünizmle mücadele yöntemlerini öğrenirken, Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki dostluk temelindeki ilişkiler de hızla geliyordu.
ilk adımı Türkiye, 8 eylül 1964'te attı. Hasan Esat Işık, Fahri Korutürk'ün yerine Şloskova büyükelçisi olarak Sovyetler Birliği'ne gönderildi. Bu atama Türk hükümetinin Sovyetler Birliği'yle ilişkilerine daha fazla önem verdiğini göstermek için yapılmıştı.
Sovyetler Birliği bu jeste hemen yanıt verdi: Ankara Büyükelçisi Nikita Rijov, Hasan Esat Işık şerefine bir öğle yemeği verdi. Yemekte Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin de hazır bulundu.
30 eylülde de Dışişleri Bakanı Erkin Moskova'ya gitti. Sovyetler Birliği, Kıbrıs konusunda Türkiye'nin yanında olduğunu belirtti, iki ülke arasında "Kültür Anlaşması" imzalandı.
Amerika ve NATO gelişmeleri endişeyle izliyordu... Ancak bir ay sonra rahat nefes alacakları bir gelişme oldu.
Bir ay sonrası...
Divan başkanı konuşurken delegelerin nefesleri bile duyulmuyordu.
Başkan da herkesin gözünün ve kulağının kendi üzerinde olduğunu bildiğinden, tane tane konuşuyordu: "Sadettin Bilgiç 522, Tekin Anburun 39 ve Süleyman Demirci 1 062 oy. Sayın Demirci, Adalet Partisi'nin genel başkanı seçilmiştir. Allah yolunu açık etsin..."
Divan başkanının bundan sonraki sözleri salonda yapılan tezahürattan duyulmuyordu...
tki ay sonra, ismet inönü başbakanlık koltuğundan indirildi. Kayseri AP listesinden bağımsız senatör seçilen Suat Hayri Ürgüplü başkanlığında, AP, YTP, CKMP koalisyonu kuruldu.
Süleyman Demire! başbakan yardımcısı olmuştu; deyim yerindeyse "devleti öğrenme stajına" başlamıştı...
Cento kursunda "stajyerlik yapan" Hiram Abas, yurda döndüğünde "öğretmeni" MAH Başkanı Fuat Doğu'nun, tuğgeneral olup kıtaya çıktığını öğrendi.
Fuat Doğu'nun yerine, MAH başkanlığına ikinci kez Ziya Şehşik getirilmişti.
Şehşik'in göreve ikinci kez gelişinde masonların bir rolü var mıydı ? Bilinmez, ama MAH Başkanı Ziya Şehşik, "mason olduğunu" reddeden Başbakan Yardımcısı Süleyman

Demirel'e "tuhaf şeyler" söylüyordu.

Demirel! çeşitli işlerinin yanı sıra MAH'da "mesaiye"-başlamıştı. Sonraki yıllarda o günleri gazeteci Cüneyt Arca-yürek'e şöyle anlatıyordu:

"Allah rahmet etsin, Ziya Selışık vardı, sık sık gelir ve 'iyi sıhhatte olsunlar da herhangi bir şey yok' der ve giderdi. Ben bu ifadeyi dinler, fakat hiçbir şey anlamazdım. Kimdi, neydi bu 'iyi sıhhatte olsunlar' derdim içimden. Utanır, Ziya Selışık'a soramazdım.

Sonunda bir gün dayanamadım, sordum Selışık'a, 'Kim bu iyi sıhhatte olsunlar?' Cevabı çok kısaydı: 'Ordu' dedi."

Başbakan Yardımcısı Demirci, devleti öğrenmeye çalışırken, mecliste yeni istihbarat yasa tasarısı görüşülmeye başlanmıştı...

MAH'ü, MiT oldu

1963'te ismet inönü koalisyon hükümeti tarafından meclise sevk edilen Millî istihbarat Teşkilatı (MiT) kanunu tasarısı, iki yıl sonra, 6 temmuz 1965'te yasalaştı.

Yasanın TBMM'den çıkana kadar geçtiği aşamaların öyküsü ilginçti:

1960'ta Bayar-Menderes yönetimini deviren ihtilalci subaylar, MAH'ta personel tasfiyesi yaptıkları günlerde; MAH'ın, CIA, Savak ve Mossad'la iç içeliğini, teşkilatın içinde asker-sivü çekişmesi olduğunu, hükümetlere istihbarat vermediğini, dış istihbaratla uğraşmak yerine iç siyasete karıştığını, Emniyet istihbaratı ve Genelkurmay istihbaratıyla aralarında rekabet ve çekişme olduğunu görmüşler, teşkilat yarasını çıkarmak için kollan sıvamışlardı. Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Başkanı Şinasi Orel'e görev verilmişti. Orel, MAH'ı daha belirgin biçimde organize edecek, görevlerini yasal hükümlerle sınırlandıracak bir millî istihbarat teşkilatı için komisyon kurdu. Üyeler arasında. Ankara Sıkıyönetim Karargâhı Komutanlığı'ndan Binbaşı Recep Ergun, MAH'ın hukuk müşavirleri, içişleri Bakanlığı adına Önemli İşler Müdürü Ergun Gökdeniz, Genelkurmay istihbarat Dairesi temsilcileri vardı.

Komisyon, MiT tasarısını hazırlarken dünyada benzeri bulunan gizli servislerin iç yapılarını, uğraşlarını uzun uza-dıya. incelemişti. Gizli servisler birbirine benziyordu.

"Yapısal ayrımlar" yoktu. Ancak uygulama yöntemleri aynydı. Örneğin ABD'de casusluk - espionaj- görevini CIA üstlenmişti. Karşıcasuslukla FBI ilgileniyordu. Sovyetler'de KGB'nin yanı sıra GRU örgütü vardı ve bu ikinci örgüt. Ordu istihbaratı diye anılıyordu.

Yasakomisyonunda hazırlanırken MtTe iki görev birden verildi. Bu ana kural hiç değiştirilmedi, tasan meclisten geçerken jde korundu. Komisyonun uzun süre tartıştığı ana konu, MtTe dışında kalan devlet istihbarat birimlerinin MITle organik ilişkilerinin nasıl düzenleneceğiydi. Bir eğilime göre, örneğin içişleri Bakanlığı istihbaratı da MiT bünyesine alınma-- İrdi, Genelkurmay istihbaratı MtTe dışında kalmalıydı, ama. "ötekiler" MtTe bağlanmalıydı. Emniyet Genel Müdürlüğü de "kontrespiyonaj" yapıyordu. Bütün istihbarat birimlerinin MtTe bağlanmasını savunanlar birbirinden ayrı örgütlerin aynı konulan araştırırken, ister istemez kimi çatışmalardan kaçınılamayacağını öne sürüyorlardı. Öteki istihbarat birimlerinin MtTe bağlanması fikrinden vazgeçildi.

Komisyon "MiT yasa tasarısnı hazırlayıp Millî Birlik Ko-mitesi'ne gönderdi. Onlar da meclise havale etti.

işte bundan sonrası biraz kafa kanşınıyordu. K Çünkü...

1961 Temsilciler Meclisi tutanaklarına göre (cilt 6, s. 2) sayılı MiT tasansı Temsilciler Meclisi'nde görüşülmek üzere Başkanlık Divanı'na verilmişti. Daha sonra Millî Savunma ve içişleri komisyonlarına ve Maliye Komisyonu ile Kur-ucu Meclis Bütçe Komisyonu'na

seçilen temsilci üyelerden, oluşan karma komisyona gönderilen tasarının metni ne yazık ki mecliste kayboluvermişti!

Basınakapalı görüşme

Sonunda şu oldu, bu oldu ve MiT yasa tasansı, 2 yıl sonra, 23 mart 1965 tarihinde meclis genel kuruluna geldi.

IMillet Meclisi'nde salı günü başlayan 79. birleşimde Baş-bahtan Suat Hayri Ürgüplü adına Başbakanlık Müsteşan Vekili Muhlis Fer ve Millî Emniyet Hizmetleri Başkanı Ziya Şehşik yazılı yetki belgesiyle oturuma katılmışlardı.

Başbakan adına konuşma yapmak üzere meclis kürsüsünde MAH başkanı vardı!

Başkan Ziya Şehşik, daha çok personel yasasıyla ilgili sorunlardan bahsettiyse de, millevekilleri dediklerinden fazla 'bir şey anlamadılar.⁴⁰

Ancak Tabîî Senatör Haydar Tunçkanat'ın konuşması Senato'yu sinirlendirmişti:

"27 Mayıs ihtilali'nden sonra Millî Emniyet Teşkilatımız bünyesindeki yabancı unsurlardan temizlenmiş ve teşkilata yeni bir düzen verilmeye çalışılmıştır, ihtilalin o günkü zor şartları içinde dahi, yeni bir teşkilat kanunu hazırlanması için emir verilmiş ve personel içinde tensikata (azaltmalara) geçilmiştir.

Rejimin güvenliği ile ilgili görevlerin içişleri Bakanlığı'na devri kararlaştırılarak kanun tasansına ithal edilmişti (içine alınmıştı). Bugün huzurunuzda gelen kanun tasansı o zamandan beri birçok tadillere uğradıktan sonra bugünkü şekli ile huzurunuzda gelmiş bulunmaktadır.

Bu devrede müttefiklerimiz Amerika'nın CIA istihbarat teşkilatının da gelip Millî Emniyetin içine yerleşmesi ve bizim hakkımızda elde etmek istedikleri siyasî, iktisadî, sınaî, sosyal ve diğer önemli istihbaratı yine bizim teşkilatımız aracılığı ile ve kendi paraları ile sağlamaları da Millî Emniyet Teşkilatı'nı dış istihbarattan ziyade iç güvenlik faaliyetlerine zorlamış ve bunda da basan sağlamışlardır. Bihassa teşkilatta önemli mevkiiler işgal edenlerin,' Amerikalılar tarafından tertiplenen dış seyahatlere katılmaları ve hibe şeklindeki bazı yardımlar Amerikalıların bu teşkilatın sırtından kendi millî güvenliğimiz aleyhine geniş imkânlar sağlamalarına sebep olmuştur."⁴¹

Hiram Abas ve tüm teşkilat meclisteki taruşmaları gazete sayfalarından heyecanla takip ediyorlardı. Onların daha çok ilgilendiği, kendilerine daha iyi maddî olanak sağlayacak personel yasasıydı.

40*Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, dönem 1 (1965), cilt 37, s. 591.

41*Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi*, birleşim 86 (1S6S), cilt 28/1, s. 29 ve Haydar Tunçkanat, *Amerika Emperyalizm ve CIA*, Tekin Yayınevi, 1987, s. 97. .

Ancak meclisin daha sonraki birleşimlerinde neler olduğunu ne onlar ne de Türkiye öğrenebildi. Çünkü, MiT yasa tasansı, Büyük Millet Meclisi'nde görüşülürken Adalet Partisi'nden Giresun Milletvekili Ethem Kıkçoğlu ve 14 arkadaşının önerisiyle 10. maddeden sonra gizli oturuma geçildi. Ve bu nedenle tartışmalar hakkında bugüne kadar sağlıklı bir bilgi alınamadı.⁴²

1963'te ismet inönü koalisyon hükümetince parlamentoya sevk edilen tasan, iki yıl gecikmeyle, 6 temmuz 1965 günü 644 sayılı Millî istihbarat Teşkilatı Yasası adıyla yürürlüğe girdi.⁴³

1965 MİT Yasası'yla MAH ortadan kaldırılmamıştı. Tam tersine yeni kurulan MİT'in beynini ve çekirdeğini yine MAH oluştuyordu. Yapılan iş, yasanın gerekçesinde de açıkça belirtildiği üzere, MAH'ın yeni Anayasa karşısındaki hukukî statüsünün

belirlenmesinden başka bir şey değildi. Yani bir anlamda peçe değiştirilmiş, MAH'ın adı MiT olmuştu!

işin aslında ise, istihbarat örgütü sadece kâğıt üzerinde "yasal sınırlar" içine çeküebilmişti. Çünkü teşkilat elemanla-n hiçbir zaman kendilerini bu yasaya bağlı kalmadıklarını birçok yasadışı işlere girerek göstereceklerdi...

Yasa incelendiğinde. Millî istihbarat Teşkilatı'nın, Millî Güvenlik Kurulu'nun (MGK) bir organı şeklinde düşünülmüş olduğu görülüyordu. Sanki MiT, Millî Güvenlik Kurulu'nun bilgi toplama merkeziydi!..

MiT'in bilgi vereceği "protokol" sırası şöyleydi; cumhurbaşkanı, başbakan. Genelkurmay başkanı ve Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği.

MiT müsteşarının kim olacağına da MGK karar verecekti. Başbakan önerecek, MGK görüşüp karar verecek, cumhurbaşkanı onaylayacaktı...

644 sayılı yasanın 1. ve 2. maddelerine göre, MiT Basba-kanlık'a bağlı olarak kurulmuş, MiT müsteşar tarafından yönetilen ve Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığı (MAH), istihbarat Başkanlığı (1B), Psikolojik Savunma Başkanlığı

42 *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, dönem 1 (1965), cilt 37, s. 634, 635.

43 *Resmî Gazete*, 22 temmuz 1965, sayı 12055.

(PSB), idari işler Başkanlığı (ÜB) Teftiş Kurulu Başkanlığı ve Hukuk Müşavirliği'yle diğer gerekli dairelerden oluşuyordu. MiT'in daire başkanlarını büe, MGK belirleyecekti. Daire başkanlarını, MiT müsteşarı önerecek MGK görüşecek, başbakan ve cumhurbaşkanının onayıyla atama yapılacaktı...

1965 yılına kadar, içişleri Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı bünyesinde 4 000 memurla işlerini yürüten Türk istihbarat Servisi, bu tarihten sonra, ülke içinde ve dışında gerçek anlamda örgütlenmeye başladı.

MiT'in kendisine verilen görevleri yerine getirebilmesi ve devletin diğer istihbarat birimleriyle koordineli çalışması için ayrıca bir de. Millî istihbarat Koordinasyon Kurjulu (MIKK) oluşturuldu.

Yasanın 8'inci maddesindeki şemaya göre bu kurul, MiT müsteşarının başkanlığında; Millî Güvenlik Kurulu genel sekreteri veya yardımcısı, MAH ve istihbarat başkanları, Genelkurmay istihbarat başkanı veya yardımcısı, bakanlıkların istihbarat hizmetleriyle görevlendirilmiş daire ve benzeri kurumlar başkanları ile MiT müsteşarının çağıracağı kimselerden teşekkül ediyordu.⁴⁴

Tarihî dönemeç

MiT Yasası en çok Başkan Ziya Şelişik'ı üzdü. Yeni yasaya göre müsteşar 65 yaşını geçmiş olamayacaktı.

Ziya Şelişik, 1900 doğumluydu ve 65 yaşındaydı.

Yaş haddinden emekli oldu...⁴⁵

Eski Başkan Behçet Türkmen Adalet Partisi'ne girmişti. Ziya Şelişik da, "Siyasete aülsam mı" diye düşündü, sonra vazgeçti... s

44 MiT Yasası'yla ilgili ayrıntı bilgi için, Hikmet Özdemir'in AFA Yayınları'ndan 1989'da çıkan *Rejim ve Asker* kitabına ve Sami Kûçük'ün, *Cumhuriyet* gazetesi, 31.7.1965 tarihli

makalesine bakılabilir.

45 Yaş haddinden emekli olan bir diğer istihbaratçı ise Mazhar Eymür'dü. Adını, istan-

bul'daİtalyanların kurduğu bir dinleme merkezine verdiler; Mazhar Eymûr Dinleme Merkezi!

Hükümet MiT'in başına hemen bir atama yapmadı.

Ekim ayında genel seçimler vardı. Bu nedenle göreve "Vekâleten" teşkilatın Ankara bölge başkanlığını yapan, 1932 Harp Okulu çıkışlı Avni Kantan getirildi.

10 ekim 1965 seçimleri, başbakanlık koltuğuna 41 yaşındaki Süleyman Demirel'i oturttu.

Devletin yeniden yapılandığı bir dönem başlamıştı.

"Bazı kurumlar" dönüşüme uğruyordu... / 1952 yılında kurulan Seferberlik Tetkik Kurulu o yıl, "gerçek hüviyetine" kavuştu ve Özel Harp Dairesi adını aldı...

ilk başkanı Tuğgeneral Recai Engin oldu...

Seferberlik Tetkik Kurulu'nun başkanlığını hep albay rütbesindeki subaylar yapıyordu.

Şimdi "ihtiyaç" doğmuştu ki, daire büyütölmüş, tugay seviyesine çıkarılmış ve başına da tuğgeneral rütbesiyle bir paşa getirilmişti.⁴⁶

Bir pasa da MiTin başına getirildi: Fuat Doğu bu kez tuğgeneral rütbesiyle yeniden MiTin başındaydı...

; Kuşkusuz Başbakan Demirci, Fuat Doğu'yu tanıımıyordu. Bazı "sivil arkadaşlarının" önerisiyle Sivas'ta tugay komutanlığı yapan Fuat Doğu'nun adını Millî Güvenlik Kuru-lu'na sunmuştu.

isim kabul görmüşti; Tuğgeneral Fuat Doğu, 5,5 yıl sürecek olan görevine başlamıştı...

Hiram Abas'ın bulunduğu istihbarat başkanlığının başına İse Kurmay Albay Cihat Akyol getirilmişti.

ilginçtir ama, fikirleri ve istihbarat anlayışları aynı olan MiT istihbarat Başkanı Albay Cihat Akyol üe Mit Başkanı Fuat Doğu'nun arası hiçbir zaman iyi olmamıştı.

Cihat Akyol, binbaşırütbesindeyken MillîEmniyet Hiz-metleri'ndeçalışmış, kurmay albay rütbesiyle Kara Kuvvet-46Zamanla Türkiye'nin "ihtiyaçları" daha da artınca,Özel Harp Dairesi de bu ihtiyacıgideremediği için bir kez daha büyütöldü,Özel Kuvvetler Komutanlığıadınıaldı. 23 ekim**1982** yılında kurulanÖzel Kuvvetler Komutanlığı'nın başında da artık tuğgeneral değil, bir•korgeneral olacaktı. 1952 yılında Amerikalılarla küçük bir binada hizmet vermeye başla-ytn,özel harpünitesi, Seberbertik Tetkik Kurulu zamanla "kolordu" seviyesine gelmişti.

leri istihbarat başkanlığı ve Genelkurmay istihbarat başkan yardımcılığı görevlerinde bulunmuştu.

Paris'te NATO karargâhında kurslar gören Cihat Akyol, Moskova ataşemiliterliği de yapmıştı.

Fuat Doğu, Cihat Akyol'u "yerinde gözü olmakla" suçluyordu.

Sonunda devlet kavgaya müdahale etti.

Cihat Akyol, tuğgeneralliğe terfi ettirilerek Özel Harp Da-iresi'nin (ÖHD) başına getirildi...

O yularda, gerek MiT, gerekse ÖHD kadrolarının, başta Amerika olmak üzere, bazı Avrupa ölkelerine özel harp ve istihbarat kurslarına gitmeleri sıklaşmıştı.

CIA'yla ilişkiler kesilmemiş, artarak sürüyordu. Özel Harp Dairesi, Amerikan Askeri Yardım Kurulu'yla aynı binada, "teşriki mesai" yapıyordu!

1988'de Fuat Doğu'nun ziyaretine gelen misafirlerine söylediğine göre, "1965'lerde MÎT ile CIA aynı binalarda çalışmaya" devam ediyordu...

O günler, Devleti Kurtarma Planı, "Dev-Kurt Planı"nın Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay tarafından yürürlüğe konulduğu günlerdi. Genelkurmay bir genelge ya-

yınlayarak.*Komünizmle Mücadele* Metottan adlı kitabın askeri okulların ders programlarının içine alınacağını ve bütün Silahlı Kuvvetlerce okunacağını bildirdi... Radikal sağ kanatta da değişiklikler vardı: 1 ağustos 1965 CKMP kongresinde genel başkanlığa emekli Kurmay Albay Alparslan Türkeş seçildi... Devlet yeni döneme "eli silahlı" giriyordu... 28haziran 1965 tarihli oturumunda meclis, toplum polisinin zırhh araba ve otomatik makineli silahlar kullanılmasına izin veren yasayı kabul etti... Yeni döneme uygun cumhurbaşkanı da bulundu: Genelkurmay eski başkanı Cevdet Sunay! iddia: Cevdet Sunay 1966 yılının başında bir NATO toplanusuna katılmak için Paris'e gitmişti. Aynı günlerde eski Başbakan Suat Hayri Ürgüplü'nün oğlunun Paris'te düğünü vardı. Düğünde herkes Cevdet Sunay'ın cumhurbaşkanı olup olmamasını tartışıyordu. Eski Başbakan Ürgüplü bu düğünde Sunay'a bir teklifte bulundu: "Mason olur musun?" Ürgüplü ailesi Türkiye'nin önde gelen mason ailelerinden biriydi. Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay öneriye sıcak baktı. Dönüşünde Roma'ya uğrayıp masonluk yemini etti. iki ay sonra da, 17 mart 1966'da tabii senatörlük, 28 mart 1966'dâ ise cumhurbaşkanlığı yemini etti. Genelkurmay başkanlığına ise Orgeneral Cemal Tural getirildi. Tıpkı Sunay gibi Orgeneral Tural da, 27 Mayıs Hareke-ti'ne soğuk bakan subaylardandı...⁴⁷ Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay; Başbakan Süleyman Demirci; Genelkurmay Başkanı Cemal Tural; ÖHD başkanı, önce Recai Engin, ardından Cihat Akyol; MiT Başkanı Fuat Doğu... Ve "komünistlerin nefes alışlarını bile izlediğini" söyleyen, solcu milletvekillerinin meclisteki odalarında gizlice arama yaptıran, "zehir hafiye" içişleri Bakanı Faruk Sükan!.. Operasyon başarıyla sonuçlanmıştı... Gazeteciye**Özel** Harp dayacağı 8 eylül 1966... Gazeteci İlhami Soysal, Ankara Çankaya'daki evinden Kızılay'daki gazetesine gitmek için dolmuş beklerken, siyah bir Buick otomobil kendisini "buyur" edince, arabaya bindi. Şoför çok kibardı, iki yüz metre ileride bekleyen iki kişiyi 47Talat Turhan, Cemal Tural'ışöyle anlattı: "1958 yılında istanbul 66. Tümen komutanı. 27 Mayıs Hareketi içine davet edildi, kabul etmedi. 27 Mayıs'ta Gelibolu'da 2. Kolordu komutanı. O gün, ihtilalciler, 'Hemen istanbul'a gel'diyor. Makam arabasıylaüçkez Korudağı'naçıkıpçıkıp iniyor, bekliyor; 'Bakalım ihtilal başarılıolacak mı?' diye. Sonuçta başarılıolduğunu görünce, istanbul'a geliyor ve karşısınaçıkan iki kurmay yarbaya selama duruyor. Diyor ki; 'ihtilalin subayına selam durulur !' Sonuçta bu ikircikli S davranışını, ihtilalden sonraki yıllarda 27 Mayıs düşmanlığına dönüştürdü." daha aldı. Otomobilde kimse konuşmuyordu. Gazeteci Soysal, dışarıyı seyrederken, yanında oturan kişinin, "Sen bizim büyüklerimizi, komutanlarımızı nasıl tenkit edersin ?" diye küfretmesiyle irkildi. Ardından suratına ilk yumruğu yedi! Ankara dışına çıkan meçhul otomobil, dayaktan yüzü gözü kan içinde kalan gazeteciyi Çayyolu köyünde yol kenarına attılar... Haber başkentte bomba etkisi yaptı. Herkes birbirine aynı soruyu yöneltiyordu, "Kim

dövmüş ?"

Gazeteci Soysal aslında kendisi "kaşınmış"; *Akşam* gazetesindeki kösesinde, "Erkekçe" başlıklı bir yazı yazıp, Genelkurmay başkanlarının da yasalara saygılı olmak zorunda olduklarını söylemiş, daha sonraki makalelerinde de, komutanlara lüks köşkler yapılmasını eleştirmişti.

Önce uyarılmış, ardından imzasız mektuplar almış, ama orali bile olmamıştı! Şimdi de, kendisini kimlerin dövdüğünü ortaya çıkarmak için kollan sıvamıştı.

Buldu da: Soysal'ı dövenler, Özel Harp Dairesi'nden Yarbay Raci Tetik,⁴⁸ Astsubay Başçavuş Yüksel Aşçıoğlu ve Astsubay Sadık Görmez'di.

Buick marka otomobil Yarbay Raci Tetik'indi. Ancak kendisi gibi otomobili de "sırta kadem" basmıştı.

Yarbay Rac; Tetik, Kıbrıs'ta "kontgerillacılık oynasın" diye adaya gönderilmişti.

Bu arada kamuoyundaki yoğun baskılar nedeniyle, bu saldırıya göz yuman ÖHD Başkanı Tuğgeneral Recai Engin de "hava değişikliğine" Londra'ya ataşemüiterliğe gönderiliyordu...

Basında ilk kez; ÖHD subayı konuşuyor

Özel Harp Dairesi basının gündeminden uzun yıllar düşmedi. Kitabın yazarlarından Soner Yalçın, basında ilk kez. ÖHD'de subaylık yapmış bir Özel Harpçi subayla röportaj yaptı.

30 Eylül 1992 tarihinde yapılan röportajda Özel Harp Dairesi mensubu Binbaşı Bahadır

Özel bakan neler anlatıyordu:

48 Raci Tetik 12 Eylül 1980 Darbesi'nden sonra, işkenceleriyle meşhur (!) Mamak Askeri Cezaevi'nin komutanlığını yapacaktı.

"- Sayın Bahadır Özel, Özel Harp Dairesi'nde çalışmaya ne zaman başladınız?

- 1966 yılında üstteğmendim. araştırılıp, belli normlara uygunluğumuzu görünce bizi ÖHD'ye aldılar. Alınmadan önce takip ediliyorsunuz; dürüstlük, milliyetçilik, vatanseverlik gibi değerlere sahip olmanız gerekiyor. Kursu alınıyorsunuz; psikolojik harp, gerilla faaliyeti, özel harp konularının da dersler veriliyor. Komanda kursları da var. Tüm bunlardan geçenler ihtiyaca göre daireye alınıyor.

- t)k görev yeriniz ?

j)*Mücahit yetiştirmek üzere Kıbrıs'a gittim. Orada lider görevi yaptım. Tabii, subay olarak gitmedim, sahte bir kimlikle öğretmen olarak gittim. Mücahitleri asker gibi eğitiyorduk. Biliyorsunuz, 1952 yılından beri Kıbrıs'ta Türk Mukavemet Teşkilatı var. Söylendiği gibi fazla sayıda subay yoktu. 20-30 kişiydik. Çok sayıda olsaydık kokusu çıkardı. Gerçi 'Rumlara da Yunanistan'dan subaylar geliyordu, iki tarafta biliyordu aslında olayın gerçeğini.

- Kıbrıs'tan sonra Türkiye'de nerelerde çalıştınız ?

- Çeşitli bölgelerde çalıştım. Yerlerini söyleyemem. Bölge başkanlıkları vardı. Bölge başkanları albaydı. Onun emrinde 3-4 subay bulunur. ÖHD'nin o zaman toplam subay sayısı 50-60'ı geçmezdi. Şimdi ne kadar bilmiyorum. Benim " tek yaptığımı vatansever insanları -bunlara nüve verdik-ÖHD'nin emri altına almaktı.

- Sivil nüveleri nasıl seçiyordunuz?

- Önce takip ediliyorsunuz. Sohbetle görüşlerini filan öğreniyorsunuz. Sonra merkeze durumu bildiriyorsunuz. Merkez onaylarsa gidip adamla konuşuyorsunuz. Merkez, Ankara'daki daire. Adamla konuşmayı üst rütbeli subay yapıyor.

- Albay seçtiği nüveye ne diyor ?

- Detaya giremem, o zaman dairenin çalışmalarını ifşa etmiş olurum. Nüve gelişigüzel seçilmiyor, eğitimi vb iyi olmalı. Sır tutacak biri olmalı. Rasgele seçim yapılmıyor. Çok titiz davranmak gerekiyor.
- Nüveleri nasıl bir eğitimden geçiriyorsunuz ?
- Bunları söyleyemem.
- Silahlı eğitimi kim veriyor ?
- Bakın bu konuda kamuoyu yanlış yönlendirildi. Biz silahlı eğitim filan vermezdik. ÖHD'nin bir tek görevi vardır; yurt işgal edildiğinde düşmana karşı gerilla savaşı yapmak. Sabotajlar düzenlemek filan. ÖHD benim görev yaptığım 70'li yıllarda illegal faaliyet içinde olmamıştır.
- 70'li yıllarda MGK dış tehdit ve iç tehdit değerlendirmesi yaparken Sovyetler Birliği ve komünizmi tehdit olarak değerlendiriyordu. O halde ÖHD 70'li yıllarda oturup 'komünistlerin işgalini mi' bekleyecekti ? Yoksa işgal etmesini önlemek için birtakım illegal faaliyetlerle komünistlerin güçlenmesini mi önleyecekti ?
- ÖHD yasal bir kurumdu. Görevinin ne olduğu yasada bellidir. Genelkurmay Başkanlığı'na bağlıdır. Tartışmalar sırasında kimse çıkıp bunları söylemedi. Kimse ÖHD'yi savunmadı. Zaten ben bu nedenle 1979 yılında istifa ettim. Kurumun kamuoyunda bu hale gelmesinin nedeni Cihat Akyol'dur. Teşkilatı Cihat Akyol bozdu.
- ÖHD'nin hiç mi kusuru yoktu. İlk dönemlerinde personel maaşlarını ABD ödüyordu. Merkezi ABD'nin askeri yardım teşkilatı JUSMMAT ile iç iceydi. Bu nasıl bağımsız örgüt?
- Türk Silahlı Kuvvetleri'nde normal subay ne kadar maaş alıyorsa ben de o kadar aldım. Ben dolarla filan maaş almadım. Sonra tuttular, bizi MHP'li yaptılar. Yahu ne alakası var. *Bizzat* ben nüve olarak CHP'lileri, AFİlileri bile seçtim. MHP'yi çökertme uğruna ÖHD harcandı. Piyon olarak kullanıldık."

MfTte 67111er dönemi

MITin illegal faaliyetlerinin tartışıldığı günlerde Hiram Abas Tunus'a gidiyordu. Müsteşar Fuat Doğu, "Evladım" dediği Hiram Abas'ın yıldızını parlatmak için elinden geleni yapıyordu. Devletin üst kademeleriyle ilişki kurmasını istiyordu sürekli. 1 aralık 1966 tarihinde. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay resmî bir *ziyaret için* Tunus'a gittiğinde heyette Hiram Abas da vardı. Cumhurbaşkanı Sunay'ın güvenliğinden sorumluydu. Bir hafta süren ziyarette bir an olsun Sunay'ın yanından ayrılmamıştı. Özellikle mgilizce'siyle ve ana dili gibi konuştuğu Fransızca'sıyla Türk heyetinin dikkatini çekmeyi başarmıştı. Birkaç ay sonra ise yakın arkadaşlarını MITe çekmeyi başaracaktı... MITte, "67'liler" denilen bir grup vardı... Fuat Doğu asker olmasına rağmen teşkilatı sivilleştirmek istiyordu. Bu yüzden de 1967 yılında MİTe rekor sayıda personel alınırken, özellikle üniversite mezunu sivilleri tercih etmişti. Fuat Doğu'nun, asker istememesinin nedeni. Harp Oku-lu'nda belirli bir nosyonu alan subayların, daha sonraki dönemlerde ideolojik olarak yönlendirilememesiydi... Fuat Doğu'nun teşkilata personel alımında en büyük yardımcısı, Hiram Abas'tı. Hiram Abas, birlikte pipo içip, boks yaptığı arkadaşı Metin Olgaç'ın MfTe girmesine yardımcı oldu. Galatasaray'ın iki boksörü şimdi, MiT çatısı altında birleşmişlerdi... Yine Hiram Abas'ın Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden yakın arkadaşı Kompas Güngör

(Salman) de teşkilattaydı...

, Zamanla MIT'in üst düzey yöneticiliğine kadar yükselecek olan Mikdat Alpaz, Ertuğrul Güven, Şenkal Atasagun gibi isimler hep o dönemde teşkilata girenlerdendi.⁴⁹ İstanbul'da da yoğun çalışma vardı; 1967 yılında teşkilata giren en ünlü isimlerden biri de Mahir Kaynak'tı...⁵⁰

MIT'teki yeni yapılanmayı *Cumhuriyet gazetesini* bir yıl sonra haber yapıyordu: "Bundan bir süre önce Millî istihbarat Merkez Teşkilatı özellikle Siyasal Bügiler ve Hukuk Fakültesi mezunu olan lisan bilir gençler tarafından takviye edilmiş,

49Yıllar sonra, her üçünün de adı MIT müsteşarlığına aday olarak geçti. Aralarından Şenkal Atasagun, 8 Şubat 1998'de bu göreve getirildi.

50Mahir Kaynak MIT'e girişini kitabın yazarlarına şöyle anlattı: "Üniversitede aktif öğrenciydim. Solcuydum. Ama millîci bir solcu. O dönemde üniversitedeki bazı asisleri, benim -ki bunların teşkilatla ilişkisi olduğunu biliyordum- beni taciz etmeye başladılar. Alıştım...""
"dit de«diyorlardı. Sonra bana teklifi yaptılar. Düşündüm ve kabul ettim."

yurdun çeşitli kentlerinde de yeniden örgütlenme faaliyetine girilmiştir."⁵¹

Çerkez kökenli Fuat Doğu, Kafkas ve Orta Asya kökenli elemanlar arıyordu: Azerî, Gürcü, Çerkez, Abaza, Dağıstanlı, Özbek, Türkmen, Tatar...

Örneğin Harp Okulu'ndan atılan Enver Altaylı, tam Fuat Doğu'nun istediği özelliklere sahipti: hem ülkücü hem de Özbek'ti!..

Aslında Fuat Doğu'nun bu "personel politikasının" altında, CIA'nın isteği yatıyordu. Amerika, Sovyetler Birliği topraklarındaki, "Anadolu'yla akraba azınlıkları" kullanmak istiyordu. En iyi istihbarat kaynağı onlardı. Bu politikanın perde arkasındaki CIA görevlisi ise Özbekistan kökenli Ruzi Nazar'dı...

ikinci Dünya Savaşı'nda Kızıl Ordu'dan kaçıp Alman SS'lerine katılmıştı. Nazi ordusunun ünlü 'Türkistan Birliği'ni kurmuştu.

Kısa zamanda Nazi Generali Gehlen'in en güvendiği isimlerden biri oldu. Gehlen'in "CIA'laştırdığı adamlarından biri de Ruzi Nazar'dı.

1959 yılından beri Türkiye'deydi ve CIA ajanı olarak, Amerikan Büyükelçiliği'nde çalışıyordu! Ankara Bahçelievler'deki evinde her gün ünlü konuklarını ağırlıyor, sohbetler yapıyordu. Örneğin Ayten-Cüneyt Gökçer çifti bu ünlülerdendi.

O tarihlerde, CIA'nın "Antikomünist Orta Asya Operasyonu"nu planlayan bir diğer uzmanı da Paul Henze'di...

Bir diğer CIA şefi ise Graham Fuller'dı. Harvard Üniversitesi'nin "Rus incelemeleri" kürsüsünden lisans ve lisans üstü diploması vardı. Sovyetolog Fuller, 1964-1967 yılları arasında İstanbul'da görev yaptı. 20 yıl boyunca Sovyetler Birliği'ni çevreleyen ülkelerde görevlerde bulundu.

Nazi Generali Gehlen'in öğrencileri Türkiye'de iyi bir "ittifak" oluşturmuşlardı; Fuat Doğu, Ruzi Nazar, Paul Henze ve Graham Fuller!

⁵¹*Cumhuriyet*, 13 ağustos 1968.

Hıram Abas'ın hepsiyle de yakın mesaisi vardı...

Tabii bu teşkilatın "sivil unsurları" da vardı:

24 Şubat 1967 tarihinde CHP Aydın Milletvekili Şükrü Koç, mecliste düzenlediği basın toplantısında, "AP Senatörü (üstegmen-doktor) Fethi Tevetoğlu, özel olarak eğitilmiş bir CIA ajanıdır" dedi.

Senatör Tevetoğlu'nun adı daha önce, Türkiye'deki zararlı isimlerden" oluşan gizli bir

rapor hazırlayıp, CIA'ya ver-diğrlddialanyla gündeme gelmişti...&
'*'"CIA ajanlığı iddiasının bir önemi yoktu, önemli olan komünist ajanlığıydı! Ve MiT ile Emniyet sürekli komünist avındaydı...
Sovyetler Birliği gezisinden dönen Aziz Nesin, Komünist Partisi'nin gizli belgelerini getirdiği iddiasıyla gözaluna alınıp, dayak atıldıktan sonra serbest bırakıldı...
izmir'de konuşma yaparken tartaklanan Türkiye işçi Partisi Milletvekili Çetin Altan'ın "Aya Doğru" yazısından dolayı mecliste dokunulmazlığı kaldırıldı...
Ozan Hasan Hüseyin Korkmazgil, "Kızılırmak" şiirinde komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklanıp cezaevine kondu...
Ve aynı yıl, yani 1967'de Hiram Abas'ın "başına talih kuşu kondu!"

Hiram Abas'tan Demirel'e brifing

Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur'un makamına çıkmasının üstünden 10 yıl geçmişti. Q zaman duyduğu heyecan çoktan nasırlaşmıştı.
Baba Hilmi Abas oğlunun istihbarat teşkilatına girmesine önayak olmuştu, ama yıllar sonra sanki bundan pişman

52MiT psikolojik savaşıçerçevesinde elde ettiği "doğru-yanlış" bilgileri güvendiği "yazarlara" verip kitap olmasınisağlıyordu. Fethi Tevetoğlu'nun,*Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Hareketler*, (Ankara, 1967), Aclan Sayılğan'ın*Türkiye'de Sol Hareketler*(istanbul, 1968) bu tür yayımlara ikiörnektir. Her iki yazar da CIA ajanıRuzi Nazar'ın yakın arkadaş-şydı.

olmuş gibiydi. Oğlunu iş yerinde ziyaret edememekten şikâyetçiydi. Yakın arkadaşları Hilmi Bey'in bir gün oğluna şöyle dediğini duymuşlardı: "Çöpçü bile olsan hiç değilse yerini bilirdim, sokakta da olsa seni görmeye gelirdim. Şimdi çalıştığın yerde bir çayını içmeye bile gelemiyorum!"

Ancak şimdi oğlu Başbakan Süleyman Demirel'e brifing veriyordu.

Başbakan Demirel önemli konuklarını hep saat 22.00'de kabul ederdi. Hiram Abas'ı saat tam 22.00'de kabul etti.

Brifingin konusunu,-o tarihte bir yıllık MiT elemanı olan Mehmet Eymür anılarında şöyle anlatır: "Avusturya asıllı Adolf Slavik, 1918 tarihinde Viyana'da doğmuştu. Viyana Üniversitesi'nden 'hukuk doktoru' olarak mezun olan Slavik, 1932 yılında 'Hitler Gençleri' ve 'Avusturya Gençleri', 1938 yılında 'Waffen SS Teşkilatı' isimli Nazi organizasyonlarına üye olmuş ve aktif faaliyette bulunmuştu, ikinci Dünya Harbi sonunda Amerikalılara esir düşen Slavik, 1945 yılında Viyana'ya dönmüş ve Halk Mahkemesi'nde yargılanarak mahkûmiyet almıştı. Sovyet istihbarat teşkilatı KGB ile ilk teması Stein Cezaevi'nde başlayan Slavik işgal kuvvetlerinin Avusturya'yı terk etmesinden sonra Viyana'daki Sovyet Sefareti'ndeki özel bir şubeyi, KGB binbaşısı rütbesiyle yönetmişti. Daha sonra Cezayir'e giderek, Çekoslovak silahlarının dağıtımını organize eden Slavik, 1949-1960 yılları arasında çeşitli ülkelerde güvenilir bir Sovyet ajanı olarak çalıştı. 1960 yılında istanbul'a gelen Adolf Slavik ithalat-ihracat işleri ile iştigal eden bir şirkete hissedar olarak katıldı. Slavik bilahare şirketin tüm hisselerini alarak adını da değiştirdi. Faaliyetin maskelenmesi tamamlanmıştı. Şimdi istihbari çalışmalara başlamanın sırasıydı. Slavik, gazetelere Türkçe ders verecek öğretmen aradığına dair ilan verdi. Emekli Hava Subayı Küçükkuşutlu bu işe talipti.

MiT, Küçükkuşutlu ile temas kurdu. Faaliyet izlenmeye başladı. Slavik, Küçükkuşutlu'dan tanıdığı generallerin ve önemli görevlerde çalışan subayların listesini istedi. Bunu,

Türkiye'deki siyasî partilerin ve koalisyon hükümetlerinin durumu hakkındaki rapor isteği takip etti. MiT Küçük-kutlu'yu besliyor, iştahını kabartacak bilgiler Slavik'e akıyordu. Slavik'in faaliyeti ile ilgili birçok başka teması da öğrenilmişti. Sıra faaliyetin çökertilmesi safhasındaydı. Slavik, Küçük-kutlu'dan NATO'ya veya Harp Akademileri Komutanlığı'na girmesini istemişti. Küçük-kutlu'nun Harp Akademileri'nde tercüman olarak görevlendirildiğine dair belgeler ve kimlik kartları MiTçe hazırlandı. Slavik, 1 şubat 1967 günü, istemiş olduğu askerî maksatlı bilgileri Küçük-kutlu'dan alırken suçüstü yakalandı. Sorgulanmasından sonra 1. Ordu Askerî Mahkemesi'nde yargılandı ve Sovyetler lehine casusluktan 6 yıl hapse mahkûm oldu. Slavik daha sonra Bulgaristan'da "mahkûm Türklerle (iki MiT ajanı, y.n.) takas edildi."⁵³

Eymür'ün anılarını dinleyen teşkilattan arkadaşları, "anlatımı biraz abartılı" bulmuşlardı. Emekli Albay Küçük-kutlu kendisi korkup MiTe her şeyi anlatmıştı. O günlerde MiTin başanya ihtiyacı olduğu için, operasyonu "KGB'nin Türkiye'deki istihbarat ağını" çökertmiş gibi abartmıştı!..

MiT Müsteşan Fuat Doğu, kendisinin ve teşkilatının nasıl casus yakaladığını Başbakan Demirel'e göstermek için Slavik Operasyonu'nu fırsat bilmişti. Slavik yakalanmadan önce faaliyeti yürüten Hiram Abas'ı Başbakan Demirel'e göndererek prim yapma olanağı bulmuştu.

Gerçi MiT, sıradan bir operasyon yapmıştı. Ama Fuat Doğu, Başbakan Demirel'in "toyluğundan" yararlanmıştı. O tarihe kadar 20 KGB ajanı yakalanmıştı, ancak hiçbirinin operasyonu dönemin başbakanlarına anlatılmamıştı...

35 yaşında başbakana brifing veren Hiram Abas'ın teşkilatta "havasından" geçilmiyordu. Özellikle Fuat Doğu'nun "Evladım" sözleriyle başlayan övgülerini göğsü kabarak dinliyordu...

Hiram Abas'ın "havalarda uçtuğu" 1967 yılında, Türkiye'nin tam merkezinde bulunduğu bölgede, savaşlar ve darbeler birbirine kanışmıştı...

21 nisanda Yunanistan'da alt rütbeli subaylardan kurulu faşist cunta, genel seçimleri önlemek için darbe yaptı. Darbe, Türkiye'nin de ileriki yıllarda kendi topraklarında göreceği bir metotla yapılmıştı. Yunanistan'ın birçok yerinde, kimin yapağı belli olmayan bombalar patlatılıyor (örneğin Girit'te nedeni anlaşılamayan yedinci bomba 23 mart 1967'de patlamıştı), cinayetler işleniyordu.

Özel harp metoduydu; isteniyordu ki, Yunan halkı terörden bıksın, gelecek yönetime -bu darbe bile olsa- razı olsun! Darbenin arkasında CIA vardı. Çünkü yapılacak seçimlerde solun iktidar olacağına kesin gözüyle bakılıyordu.

Türkiye, komşusunda rejim değişikliğine yol açan darbeye tıpkı Amerika gibi sessiz kaldı... Yunanlı albaylar ilk "icraat" olarak, Kıbrıs'ta Enosis ilan etmek için kollan sıvadılar. Ada yine kanıştı. Grivas adlı eski bir faşist subay, EOKA adlı gizli örgütü aracılığıyla Türkleri vuruyordu. CIA'nın komünizm tehlikesine karşı yetiştirdiği "Kızıl Teke Derisi Örgütü" ile ırkçı Yunanlı subaylar da adaya dolmuştu.

TBMM bir kez daha Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs'a çıkmasına onay verdi. Onay verdi ama; ne Genelkurmay ts-tihbaratı'nın ne de MiTin, Kıbrıs'la ilgili bir dosyası yoktu...

Kıyılarda su derinliği nedir, adadaki Yunan ordusunun gücü ne kadardır, denizi mayınlamışlar mıdır, vs...

Bu soruların yanıtlan Türk istihbaratında yoktu!..

ABD Başkanı Johnson, özel elçisi Cryus Vance'yi arabuluculuk yapması için Atina ve

Ankara'ya gönderdi. 29 aralık 1967'de Kıbrıs'ta geçici Türk yönetimi ilan edildi... Bu arada Türk hükümeti 20 ocak 1968 tarihinde, -Amerika'dan iki gün önce- Yunanistan'daki albaylar hükümetini tanıdı!..

Atina'da deşifre olan "ikinci kâtip"

MfT, artık NATO müttefiki Yunanistan'ı "kara listesine" almıştı. MfT'in takip tarassut (gözetleme) elemanları Yunanlıların peşine düşmüştü...

Tabii Yunan Gizli Servisi'nin personeli de Türkleri izlemeye başlamıştı...

işin garip yanı, her iki ülkenin istihbarat teşkilatını CIA'nın kurup, eğitmiş olmasıydı...

Bakalım en çalışkan öğrenciler hangi taraftaydı?..

Yunanistan'dan bilgi ihtiyacı vardı, bu nedenle Hiram Abas'a Atina "seferi" gözüktü.

Hiram Abas, "istihbaratçı kimliği ortaya çıkmasın" diye; eşi Gülsen rfanım'ı, oğlu Cengiz ile yeni doğan kızı Cenani'yi de Yunanistan'a götürdü.

Tıpkı Batum'da olduğu gibi, yine Dışişleri mensubu kimliğiyle Atina'ya yerleşmişti. Bu kez görevi, Atina Büyükelçiliği ikinci kâtipliği idi!..

Terfi almıştı; konsolos muavinliğinden, ikinci kâtipliğe yükselmişti ⁵⁴

Hiram Abas'ın Atina'daki en büyük yardımcısı kuşkusuz

Türkiye'den göç eden Kumları.

Atina'nın en güzel semtlerinden Paleon Faliron, sanki bir fıkucak istanbul semtiydi.

Sokakta herhangi bir kişiyle rahatlıkla Türkçe konuşuluyordu. Bir diğer semt Kallitea'da da çok sayıda Anadolu'dan göçen Rum yaşıyordu. Nea Smirni (Yeni izmir) semtinde de öyle. Nea Filadelfiya'da ise, Türkiye'nin bazı şehirlerinin ve ilçelerinin adlarını, sokak ismi olarak görmek Abas ailesini çok şaşırtmıştı. Sık sık izmir Sokağı'na gidip, küçük lokan-1 lalarda yemek yiyorlardı. Etli kabak dolması, salçalı köfte, kıymalı patates, taskebabi, musakka ve zeytinyağlılar, yemek konusunda da hiç sorunu yoktu Abas ailesinin.

Atina'nın kuzey kesimindeki dağların adı Türk Dağları'ydı! Futbol takımı bile kurmuşlardı: AEK (Atletiki Enosis Kontsantinopoliton) yani, "istanbullular Spor Birliği".

| Yunanistan'da yaşayan insanların neredeyse yansıması | Türkiye'den göçen Rumlar oluşturuyordu. Hiram Abas aslında Atina'nın göbeğinde bir Türk lobisiyle karşılaşmıştı. Türkiye'den göçen Rumlar Türklere karşı hâlâ sıcak duygular içindeydiler ve Türkiye'ye hâlâ yürekten bağlıydılar. Türklerden bahsederken "biz", yaşadıkları ülke insanlarından "Yunanlılar" diye bahsediyorlardı... Yunanlılar bu nedenle göçmen Rumları hep "Türkî" diye küçümsüyorlardı!

Ve yıllardır birbirine karışmış, komşu olmuş iki toplum için şimdi ne yazık ki savaş canları çalışıyor...

Abas ailesi Atina'nın düzenine uyum sağlamakta biraz zorlandı. Örneğin buradaki çalışma saatleri Türkiye'ye hiç benzemiyordu.

M Hiram Abas'ın gerek Batum. gerekse Atina'daki "kadrosu", Dışişleri Bakanlığı'nın 1967'de yayımladığı mensuplarına ait katalogdan alınmıştır.

Atina'da 14.00-17.30 arası "siesta" saatiydi. Başkent Atina bu saatler arasında çalışmıyor, uyuyordu. Çünkü sıcak bunaltıyordu bu saatlerde. Yaşam, gece 22.00'den sonra başlıyor ve sabaha kadar sürüyordu. Tabii kaçta yatarsanız yatın, sabah 08.30'da işinizin başında olmak zorundaydınız.

Hiram Abas'ın "Atina macerası" da tıpkı Batum'da olduğu gibi daha bir yılı doldurmadan son bulacaktı, ikinci Kâtip Mustafa Hiram Abas yine deşifre olmuştu.

Hiram Abas, Atina'da Yunan Dışışleri Bakanhğı'nda çalışan K. Çangarakis adlı bir kadınla samimi olmuştu. Hiram Abas akşamları buluşup birkaç kadeh içki içtikten sonra "angaje" ettiği bu kadından çok özel bilgiler almaya başlıyordu. Aldığı bilgileri büyükelçilikten kriptoyla Ankara'ya gönderiyordu...

Her şey güzel gidiyordu...

Ancak kısa bir süre sonra şansı yardım etmese, az kalsın soluğu Atina Cezaevi'nde alacaktı...

Hiram Abas'ın, aÇığaje ettiğini düşündüğü kadın, Yunan Gizli Servisi'nin bir elemanıydı. Üstelik kadının kocası da, binbaşı rütbesiyle Yunan Genelkurmay İstihbaratı'nda çalışıyordu!..

Yunan Gizli Servisi, elemanları Çangarakis'in, Hiram Abas'tan öğrendiği bilgilerle Atina'daki "Türk Büyükelçili-ği'nin ikinci kâtibine" suçüstü yapmak için plan hazırladı. Hiram Abas'ın angaje ettiği başka bir Yunanlı olan 29 yaşındaki Atanassiadis Pantelis'ten bilgi ve belgeler alırken baskın yaptılar. Hiram Abas bu baskından kurtulup kendini büyükelçiliğe zor attı. Hemen o gece elçilikteki bir diplomatın otomobilinin bagajında Yunanistan'ı terk etti...

"Cusus avcısı" Hiram Abas, "faka basıp" açığa çıkmıştı!.. "Türk James Bond'u" ava gittiği her dış görevde avlanıyordu!

Akropolis gazetesi, Hiram Abas'ın, "Yunanistan hakkında; Amerikan askerî yardımları, verilen malzeme ve teslim tarihleri, Ege'deki füze üslerinin yerleri, liman, havaalanı, sanayi tesisleri hakkında ayrıntılar, Yunan savaş sanayii ve 2, 6, 8, 10, 11, 12, 15. Yunan tümenleri" konularında son derece gizli bilgileri toplamaya çalıştığını yazıyordu.

Hiram Abas'ın angaje ettiği Yunanlı 10 yıl ağır hapse mahkûm edilecekti. Yunan gazeteleri haberi şöyle veriyordu:

"Bir denizcilik işletmesinde çalışan 29 yaşındaki Atanassiadis Paritelis adında bir Yunanlı, Türk Büyükelçiliği için casusluk yapma suçundan 10 yıl hapse mahkûm edilmiştir. Savcının 'müebbet hapis' isteğiyle mahkemeye sevk edilen Atanassiadis, Türk Büyükelçiliği'nin ikinci kâtibi Mustafa Abas'a, Yunan donanmasının nerelerde bulunduğu, kesin rakamlarla gücü, Yunan Deniz Kuvvetleri'nin üsleri ve Kıbrıs'ta bulunan Yunan kuvvetlerinin mevcudu ile ilgili bilgiler ^vermekle suçlanmıştır."

Hiram Abas, dokuz ay önce gittiği Atina'dan haziran başında istanbul'a dönmek zorunda kalmıştı.

Doğrusu oldukça şanslıydı: eğer bir istihbaratçı müttefik bir ülkede açığa çıkarsa, o ülkenin büyükelçiliği ve konsolosluğu uyarılır ve ajanın ülkelerini terk etmesi istenirdi. Tıpkı Hiram Abas'ın başına geldiği gibi.

Eğer ülke dost ve müttefik değilse, işte o zaman casusun işi zordu. Tıpkı, Suriye'de Faik Kelican adlı MiT görevlisinin başına geldiği gibi, işkenceler görüp, cezaevinde zor şartlarda kaldıktan sonra, ancak karşılıklı casus takasıyla kurtarılabilirdi...

Veya MİT görevlisi Cenani Kocahakimoğlu'nun Irak'ta uğradığı suikast gibi, pusuya düşürölüp, açılan çapraz ateş sonucu suikasta kurban giderdi!..

CIA ajanı Clarridge, "Kıramla kardeş gibiydik"

Hiram Abas'ın istanbul'a döndüğü günlerde. Mayıs 68 Hareketi tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'yi de kasıp kavuruyordu. Özellikle üniversite gençliği yeni bir dünya özlemiyle ayağa kalkmıştı. 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlük ortamı. Türkiye'nin toplumsal gerçeklerinin daha tartışılır olmasını sağlamıştı. Özellikle aydınlar ve üniversite öğrencileri

arasında sosyalist bilinç hızla yayılıyordu. Öğrenciler Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının kurduğu Devrimci Öğrenciler Birliği (DÖB) ve adı daha sonra Dev-Genç olacak olan Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) çevresinde örgütleniyorlardı. 'Tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye' sloganıyla düzenlenen gösteriler ülkenin her yanına yayılıyordu. Resmî ideolojiye göre, 'komünizmin panzeri İslam'dı! Gelişen sol dalgayı kırmak için devlet kollarını sıvadı.

1946 yılında dinî amaçlı dernek sayısı 1 l'di. 1968 yılına gelindiğinde ise, dinî amaçlı demek sayısı 10 730'a ulaşmıştı. 1963'ten itibaren kurulmaya başlanan "komünizmle mücadele demeklerTnin sayısı 1968'de 141'e varmıştı...

"Umumî menfaatlere dayalı" derneklerin başında gelen "İlim Yayma Vakfı"nın (1971'de İlim Yayma Cemiyeti adını aldı) şube sayısı 46 olmuştu.

1951 yılında sadece yedi adet olan imam hatip okulu sayısı, 1968'de 69'a ulaşmış, aynı yıllarda Kuran kursu sayısı da 237'den, 994'e çıkmıştı.

Fahri Kuran kursu sayısı ise 3 573'tü...

Bir yandan da 27 Mayıs'ın tasfiyesi sürüyordu...

Cumhuriyet Senatosu, 27 Mayısçı beş tabii senatörün; Mucip Ataklı, Ekrem Acuner, Sezai Okan, Suphi Karaman ve Şükran Özkaya'nın dokunulmazlıklarını kaldırdı. 27 Mayısçılardan, Mustafa Kaplan, Şefik Soyuyüce, Münir Köse-oğlu ve Numan Esin de, Alparslan Türkeş'in partisi haline gelen CKMP'den ayrılmak zorunda kalmışlardı...

Devletin 27 Mayıs'a nasıl baktığını emekli Korgeneral Nevzat Bölügiray şöyle anlatıyordu: "Ben 1968-1970 tarihinde Genelkurmay İstihbaratı'nda kurmay subay olarak Yıkıcı Faaliyetler şube müdürü idim. O günlerde MTT'ne bize ulaşan istihbarat raporları genellikle, '1961 Anayasası'nın sağladığı geniş özgürlüklerden yararlanarak...' diye başlar ve anarşinin nedenleri arasına Anayasa'da sokulmuş olurdu. Kuşkusuz bu yorumlar aynı görüşleri, bir süreç içinde bize de aşılacak oluyordu."⁵⁵

27 Mayıs'a arak devlet değil, sokak sahip çıkıyordu!

Ve o yıllarda "1961 Anayasası'nın sağladığı geniş özgürlüklerden yararlanılarak" yapılan her "antiemperyalist" gösteri, karşısında polis, milliyetçi ve köktendincilerden oluşan "kutsal ittifakı" buluyordu... "İslam'ın siyasallaşması" devlet eliyle organize ediliyordu...

Toplumu dönüştürmeyi isteyenler güçlerini Atatürk devrimlerinden alıyorlardı. Miting ve yürüyüşlerinde "Atatürk geliyor" sloganı atılıyordu. Buna karşı çıkanlar ise çareyi dine sarılmakta bulmuş; devrimcilerle, muhafazakârlar tarihte bir kez daha karşı karşıya gelmişlerdi...

Ankara'da Millî Şahlanış Mitingi'nde binlerce sarıklı, "Ya-samız Ordumuz, İslamiyet'tir yolumuz" diye bağırıyordu, İstanbul'daki "Uyanış Mitingi"nde ise, "Komünizmi ezeceğiz, Türkistan'a geçeceğiz" sloganı atılıyordu...

Başbakan Demirel! İzmir'de İslam Enstitüsü'nün temelini tekbir sesleri arasında atıyordu... imam hatip okullarını bitirenlere üniversite sınavına girme hakkı verilmeye başlanmıştı... İlahiyat Fakültesi'nde başörtü giymek istemeyen Hatice Babacan adlı kız öğrenciyi protesto edenler okulda açlık grevi başlatmıştı...

Konya'da, bir grup Yeni Konya gazetesine saldırmış, "Yasasın şeriat" diye bağırarak grup, içki satan dükkânları ve lokantaları tahrip etmişti. Öğretmenlerin oturduğu Selçuk Mahallesi'ne girmeleri güçlükle önlenmişti, İçişleri Bakanı Faruk Sükan, "Sağ kışkırtıcılar solculardır" diyordu. Adana Osmaniye'de halk, "İstanbul'da Kuran'ı yırtmışlar" kışkırtmaları üzerine olaylar çıkarmıştı. Haberin asılsız olduğu sonradan anlaşılmıştı!..

izmir'de 10 ağustosta, üç olay arka arkaya meydana gelmişti: Hisar Camii'ne bomba, Amerikan Haberler Merkezi'ne molotofkokteyli atılmıştı. Komünizmle Mücadele Demeği'nde yangın çıkarılmak istenmişti. Dört gün sonra yakalanan sanıklar, "Bizlere yüklenen suç yalan, olayları bizzat içişleri Bakanlığı ve MiT tertipledi" demişlerdi...

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ikinci sınıf öğrencisi Mahmut Nedim Aksoy basın toplantısı düzenleyerek, "MtT üniversite içinde ajanlık yapmam için bana şantaj yapıyor"⁵⁶diyordu...

56Cumhuriyet, 14 nisan 1968.

Gençlik içindeki "ilerici-gerici" biçimindeki ayrımı 1968 yılında yerini, "sağcı-solcu" kavramlarına bırakmıştı. "Üniversite hastaneleri kurulsun; öğrencilere daha fazla burs sağlansın; üniversite idaresine öğrenciler de katılsın; üniversite mezunları işsizlik sigortasından yararlanılsın; Latince ders zorunluluğu kaldırılınsın" gibi masum isteklerle eylem yapan öğrencilere polis çok sert karşılık veriyordu...

Üniversitelerden toplam 308 öğretim görevlisi yayınladıkları bildiriyle, "NATO'yla ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesini" istemiş, istanbul'da öğrencilerin düzenlediği "NATO'ya Hayır" haftasında, toplam 106 öğrenci gözaltına alınmıştı.

7 mart 1968 günü Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ü yuhaladıkları iddiasıyla, dört üniversite öğrencisi gözaltına alınıyordu. Bu öğrencilerden biri de, "68 kuşağının simgesi" haline gelecek olan Deniz Gezmiş'ti...

15 mayısta istanbul ve Ankara'daki TiP kongrelerine saldırılar oluyordu. Kongrelerden birinin yapıldığı yer polis karakolunun 30 metre yakınındaydı, ancak polis salona 45 dakika sonra gelebilmişti. Ve ilk kan dökülüyordu...

24 temmuzda istanbul Hukuk Fakültesi öğrencisi Vedat Demircioğlu polisin açtığı ateş sonucu yaşamını kaybediyordu... Öğrenciler başka bir "arenaya" çekilmek isteniyordu!.. 1968, Türkiye'de uzun yıllar sürecek "iç savaşın" başladığı dönem olarak tarihteki yerini alacaktı...

işte o günlerde Türkiye'ye geldi, ABD'nin yeni büyükelçisi Robert Commer...

28 kasım 1968: ABD Büyükelçisi Robert Commer'ın Türkiye'ye gelişi istanbul'da gösterilere neden oldu. Eylemciler Büyükelçi Commer'ınÇift görevlisi olduğunu, Vietnam'da binlerce kişinin ölümüne neden olan 'yatıştırma programında' aktif rol oynadığını söyleyerek, Türkiye'nin yeni bir Vietnam yapılmak istendiğini belirtiyorlar ve ABD elçisinin ülkeyi terk etmesini istiyorlardı...

Bir hafta sonra CIA ajanı büyükelçinin makam arabası ODTÜ'de yakıldı...

Büyükelçi Commer'ın yıllar sonra söyledikleri sanki o1-1-4

SONER YALÇIN/DOĞAN YURDAKUL

Gençlik içindeki "ilerici-gerici" biçimindeki ayrımı 1968 yılında yerini, "sağcı-solcu" kavramlarına bırakmıştı. "Üniversite hastaneleri kurulsun; öğrencilere daha fazla burs sağlansın; üniversite idaresine öğrenciler de katılsın; üniversite mezunları işsizlik sigortasından yararlanılsın; Latince ders zorunluluğu kaldırılınsın" gibi masum isteklerle eylem yapan öğrencilere polis çok sert karşılık veriyordu...

Üniversitelerden toplam 308 öğretim görevlisi yayınladıkları bildiriyle, "NATO'yla ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesini" istemiş, istanbul'da öğrencilerin düzenlediği "NATO'ya Hayır" haftasında, toplam 106 öğrenci gözaltına alınmıştı.

7 mart 1968 günü Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ü yuhaladıkları iddiasıyla, dört üniversite öğrencisi gözaltına alınıyordu. Bu öğrencilerden biri de, "68 kuşağının simgesi" haline

gelecek olan Deniz Gezmiş'ti...

15 mayısta İstanbul ve Ankara'daki TiP kongrelerine saldırılar oluyordu. Kongrelerden birinin yapıldığı yer polis karakolunun 30 metre yakınındaydı, ancak polis salona 45 dakika sonra gelebilmişti. Ve ilk kan dökülüyordu...

24 temmuzda İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencisi Vedat Demircioğlu polisin açtığı ateş sonucu yaşamını kaybediyordu... Öğrenciler başka bir "arenaya" çekilmek isteniyordu!.. 1968, Türkiye'de uzun yıllar sürecek "iç savaşın" başladığı dönem olarak tarihteki yerini alacaktı...

işte o günlerde Türkiye'ye geldi, ABD'nin yeni büyükelçisi Robert Commer...

28 Kasım 1968: ABD Büyükelçisi Robert Commer'ın Türkiye'ye gelişi İstanbul'da gösterilere neden oldu. Eylemciler Büyükelçi Commer'ın *Çift* görevlisi olduğunu, Vietnam'da binlerce kişinin ölümüne neden olan 'yatıştırma programında' aktif rol oynadığını söyleyerek, Türkiye'nin yeni bir Vietnam yapılmak istendiğini belirtiyorlar ve ABD elçisinin ülkeyi terk etmesini istiyorlardı...

Bir hafta sonra CIA ajanı büyükelçinin makam arabası ODTÜ'de yakıldı...

Büyükelçi Commer'ın yıllar sonra söyledikleri sanki o

BAY PİPO

günkü eylemcilerin ne kadar haklı olduğunu doğrular gibiydi: "ODTÜ olayı bence siyaset bilimi açısından yeni bir geliş- menin göstergesiydi. Amerika'nın meselenin siyasî boyutunu göremeyip başarısızlığa uğramasının göstergesi, biz o yıllarda müfredatını teknik alanlara oturtmak suretiyle ODTÜ öğrencilerini politika dışı tutabileceğimizi sanmıştık. Elektronik ve fiziğin ağır konsantrasyon gerektiren dersleri o günkü kafamıza göre, öğrencilerin politize olmasını önleyecekti." 57

Görijünen oydu ki Büyükelçi Commer, bırakın Türkiye'nin içişlerine müdahaleyi, ODTÜ'deki ders müfredatıyla bile ilgiliydi...

Ve CIA'nın en deneyimli şeflerinden Commer, Türkiye'ye kendi "ekibiyle" birlikte gelmişti...

CIA'nın kontrterör merkezi başkanırken emekli olan Du-anne Clarridge, 1968-1973 yılları arasında CIA Türkiye istasyon şefiydi. Anılarını *Bütün Mevsimlerin* Casusu adlı kitabında topladı, İstanbul'a gelişini şöyle yazıyordu: "Haziran 1968'de İstanbul'a indik. Aynı gün bir yemeğe davetliydik. Ailen Dulles'in eski sevgilisi olan Betty Carp'ın Dolmabahçe açıklarına bakan evinde öğle yemeği yedik. Manzaranın keyfini çıkarıp, 6. Filo askerinin kıyıya taşınmasını seyreliyorduk. Askerler Dolmabahçe Sarayı'nın önünde şehir turuna çıkmak için otobüs bekliyordu. Aniden kalabalık bir öğrenci grubu stadyumu geçip aşağıya doğru aktı. Amerikan aleyhtarı sloganlar atıyor, denizci askerlere saldırıyorlardı. Betty'nin apartmanından Amerikan askerlerinin Boğaziçi'nin gri sularına atılmasını çaresizlikle seyrettik. Bu benim CIA kariyerimde terörizmle ilk karşılaşmamdır." 58

Nikaragua'daki solcu Sandinist yönetimini devirmek için sağcı kontraların örgütlenmesi ve uyuşturucu ticaretiyle Kİ." güçlendirilmesi; Latin Amerika'daki "ölüm mangaları'nın kurulması ve yönetilmesi; "Irangate" diye bilinen İran'a silah satılması ve elde edilen parayla CIA'nın tüm dünyadaki yeraltı operasyonlarının desteklenmesi gibi ileriki yıllarda bir-

57 Ufuk Güldemir, *Kanat Operasyonu*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1985.

58 CIA istasyon Şefi Clarridge tarih konusunda küçük bir yanılığa düşmüştü: 6.

Filolu İstanbul'a 15 Temmuz 1968'de geldi.

çok operasyonda CIA Kontrterör Dairesi Başkanı Duane R. Clarridge'in "imzası" olacaktı!.. Ancak o yıllarda "çömezdi".

CIA içindeki adıyla Deweyn Clarridge'in *Bütün Mevsimlerin Casusu* adlı kitabında Miran Abas da yer alıyordu: "Hiram Abas eşsiz biriydi. Kendi döneminden Türkiye'nin en iyi istihbarat memuruydu. Bu görüşü, onu tanıma ayrıcalığına sahip olan bütün yabancı istihbaratçılar paylaşırdı. Onunla iyi arkadaş olmuştuk, neredeyse Hiram Abas'la kardeş gibiydik."

Ama Hiram Abas "kardeşi" bu CIA şefinden ne yazık ki(!) ayrılmak zorundaydı...

Hiram Abas'ın 30 eylül 1968 günü Beyrut'taki görevine başlaması gerekiyordu...

Beyrut'ta da ikinci kâtip

Beyrut...

Zenginlik, sefahat ile yoksulluğun iç içe geçtiği 1,5 milyonluk bir başkent...

Farklı dinleri, mezhepleri, ırkları; farklı ideolojileri bir arada barındıran, Ortadoğu'nun en kozmopolit yeri...

Akdeniz, Ortadoğu, Balkanlar, Önyasya ve Afrika finans kapitalinin kol gezdiği serbest bölge...

CIA, KGB, Mossad, MfT... Casusların "cirit attığı", gizliden gizliye kapıştığı dünyanın en stratejik şehri...

Filistin Kurtuluş Örgütü'nün en önemli merkez üssü...

Beyrut'un en parlak zamanıydı o yıllar. 1967 yılındaki Arap-İsrail Savaşı'ndan sonra Beyrut daha da önemli bir kent haline gelmişti.

MITte dil bilen tecrübeli kadrolar çok azdı. Bu nedenle Hiram Abas'a bir kez daha dış görev yolu görünmüştü...

Fransızca ve İngilizce bilen Hiram Abas'a iki seçenek sunmuştu, "öğretmeni" MiT Müsteşarı Fuat Doğu; ya Paris'e gidecekti ya da Beyrut'a...

"James Bond" olma isteği tercihine yön verdi...

En yakın arkadaşı Mehmet Eymür neden Beyrut'u seçtiğini şöyle anlatıyordu: "O görev bakımından Beyrut'un daha aktif olacağı ve kendisinin daha yararlı hizmetler yapabileceği düşüncesiyle Beyrut'a karar vermiştir. (...) O silahların patladığı, casusların çarpıştığı Beyrut'u tercih etmişti."⁵⁹

Batum ve Atina'da deşifre olduğu için Beyrut'ta daha dikkatli davranıyordu...

Yine Dışişleri görevlisiydi ve yine Atina'daki gibi ikinci kâtipi!..

"Kamufle" olmak istediğinden ailesini de yine yanında götürmüştü...

Gülşen Abas yıllar sonra hep dost sohbetlerinde, "En mutlu olduğumuz yer Beyrut'tu" diyecekti...

Akdeniz'in kıyısındaki ünlü Hamra Caddesi'ndeki turlarını hiç unutamamıştı. Bazen çocuklarıyla birlikte gittikleri Commodore Oteli'nden de sık sık söz ederdi...

Yurt özlemini gidermek için, zaman zaman Akdeniz'in nefis mavisinin en iyi görüldüğü

"Ras Beyrut" denilen bölgeye B gidiyorlardı...

Filistinlilerin Gazze Şeridi'ni terk etmeye zorlanıp, Beyrut'a yerleşmelerine ailece tanıklık etmişlerdi.

' 27 ay kaldıktan Beyrut'ta iyi dostluklar da kurmuşlardı.

Askeri ataşe Muhittin Fisunoğlu ve eşi Neriman Hamm'la Rabieh bölgesindeki Türk sefaretinde bazı aksamalar bir araya geliyorlardı.

Ancak daha sonraki günler Abas ile Fisunoğlu ailelerinin arası açılacaktı...

Hiram Abas'ın Beyrut'taki arkadaşlarından biri de Roger Tamraz'dı...⁶⁰

Tamraz ailesi Lübnan'ın zengin bir Ermeni ailesiydi.

Tamraz ailesi CIA ajanlarıyla içli dışlıydı. Öyleki bazı CIA ajanları Beyrut'ta Tamrazların şirketlerinde çalışıyor gözüküyordu...

Lübnan karıştığında CIA'nın Beyrut şefi William Backley, Tamraz ailesinin uçağıyla ABD'ye kaçırılmıştı.

59Mehmet Eymür,*Analiz*, s. 55.

60 Roger Tamraz, 1995 yılında Bakü-Ceyhan Boruhattı'nın kulisini yapmak için, MHP lideri Alparslan Türkeş ve onun referansı ile Başbakan Tansu Çiller'le görüşecekti...

Amerikalı gazeteci James Risen, 27 eylül 1997 tarihli *Los Angeles Times*'ta Tamraz'ın, Özer Çiller'e rüşvet verdiğinin CIA tarafından tespit edilip, Beyaz Saray'a rapor edildiğini yazdı. Roger Tamraz'ın adı Azerbaycan darbesine de karıştı. Hiram Abas'ın Beyrut'ta tanıştığı bir diğer yabancı da Ab-durrahman Fevzi Gandur'du...

Gandurların da tıpkı Tamrazlar gibi, Ortadoğu'nun en büyük silah kaçakçılarından olduğu söyleniyordu...

Lübnan'da 200 000 Ermeni yaşıyordu... Hiram Abas, Atina'da Anadolu'dan gelen Yunanlılarla kurduğu ilişkiler gibi, Beyrut'ta da bu kez Anadolu'dan göçen Ermenilerle yakın dostluklar kurup, istihbarat ağı oluşturmaya çalışıyordu...

Tabii bu "kollektif bir çalışmaydı, CIA, Mossad, Savak ve MiT işbirliği yapıyorlardı...

Hiram Abas'ın Mossad içinde yakın dostları oluştu. Bunların başında ileriki yıllarda Mossad başkan yardımcılığına kadar yükselecek olan Ravfi Eytan vardı. Mavi gözlü, kısa boylu, şişman Ravfi Eytan ile Hiram Abas'ın dostluğu uzun yıllar sürecekti.

Hiram Abas, "Karanlıklar Prensi" adıyla tanınan CIA ajanı Frank Terpil'la da Beyrut'ta tanışacaktı. Binbaşı Terpil, Hristiyan gerillaların, yani falanjistlerin kampında "antikomünist militanlar" yetiştiriyordu. Aynı zamanda da silah kaçakçılığı yapıyordu...

Hiram Abas da kendisini silah konusunda daha iyi yetiştirmek için haftada iki üç kez sefaretteki poligonda atış talimi yapıyordu. Ancak sabit hedeflere ateş etmekten bıkmıştı.

"Kan görmeden" ateş etmenin zevki kalmadığı için, hedefe tavuk koymaya başlamıştı!..

Hiram Abas'ın kurşunlarına hedef olan tavuklar poligonu kan içinde bırakırken, İstanbul Taksim Meydanı'nda oluk oluk insan kanı akıyordu...

MİTindarbe ihban

16 şubat 1969...

Amerikan 6. Filosu'nu protesto eden üniversite öğrencilerinin üzerine, "Müslüman Türkiye" diye saldıranlar, Mehmet Ali Aytaç ve Duran Erdoğan'ı öldürüp yüzlerce eylemciyi yaraladı. "Kanlı Pazar"ı polis sadece seyretmişti...⁶¹

Benzer saldırı Ankara'da Yargıtay Başkanı İmran Öktem'in cenaze töreninde yaşandı.

Tekbir" getiren kalabalık, "Dinsizlerin namazı kılınmaz" diye cenazeye saldırdılar. Namaz, güvenlik güçlerinin duruma hâkim olmasından sonra camiye gelen ismet inönü'nün ısrarıyla küneabildi. Ertesi gün Ankara'nın o güne kadar gördüğü en büyük kalabalık toplanarak olayı protesto etti ve "Atatürk geliyor" sloganıyla Anıtkabir'e yürüdük

7 temmuzda. Kayseri'de, Türkiye'nin artık görmeye alıştığı provokasyonlardan biri daha yaşandı: iki cami ile imam hatip okulunun yakınında bomba patlatıldı. Ve doğal olarak Kayseri karıştı!..

"Müslüman" kimliği yerini "komandalara" bırakıyordu...

Partisinin adını Milliyetçi Hareket Partisi olarak değiştiren Alparslan Türkeş, ne yapılan

saldırılarla, ne de komando kamplarıyla bir ilgilerinin olmadığını açıkladı!..

Ancak gazeteler, Alparslan Türkeş'in Mudanya'da 35. Komando Kampı'nı açtığını, her bir komandoya yemek ve yatma dışında 350 000 TL maaş verildiğini yazıyordu...⁶²

Solcu öğrenci Taylan Özgür'ün 23 eylül 1969'da vurularak öldürülmesi üzerine, İstanbul'daki bazı alt rütbeli subaylar bildiri yayımlayarak, "Gençliğe sıkılan kurşun Mustafa Kemal'e sıkılıyor" dediler. Gazeteci Can Ataklı, Taylan Özgür'ün öldürülüşünü nasıl gördüğünü 17 ocak 1999 tarihli *Sabah* gazetesindeki köşesinde yazdı: "Annem babamla birlikte Beyazıt tarafından Kapahcarşı'ya gidecektik. O gün meydan çok kalabalıktı. Çünkü birkaç gün önce Milli Türk Talebe Birliği'nde yaptığı bomba elinde patlayan Mustafa Bilgi adlı sağcı öğrencinin cenazesi vardı. Bu nedenle Beyazıt Meydanı çarşafli, türbanlı kadınlar ve sakallı cüppeli erkeklerle doluydu. Biz o zaman Marmara sineması olan binanın

61KanlıPazar'a neden olan isimlerden biri de yazılarıyla islamcılarıkışkırtan MehmetŞevket Eygiydi. Ne ilginçtir, KanlıPazar'dan 20 gün sonra Hollanda'da bir bankaya M.Şevket Eygi adına 350 000 dolar yatırılmıştı. München Commerzbank A. G. Jumalist M.Şevket Eygi. Konte no: 86473/4936. Tarih: 8.3.1969. Para Cidde'den gönderilmişti. Ayrıntılıbilgi için, M.Şahap Tan'ın*Bugünün Dervishi MehmetŞevket Eygi Kimdir* kitabına bakılabilir.

62*Akşam*, 27.9.1969.

girişinde durup uzaktan kalabalığa bakıyorduk. Tam o sırada önümüzde, otobüs durağında siyah renkli bir otomobil durdu, içinden iki üç kişi fırladı. 1,5 metre kadar önümüzde yürüyen iki kişinin üzerine çullandılar. Bunlardan biri zorla otomobile bindirildi. Ama bu kişi otomobilin diğer kapısından çıktı. Arkasından biri ceketinin yakasını tuttu. Ceket ve gömlek yırtılarak gencin üzerinden sıyrıldı. Gencin üzerinde sadece kırmızı bir atlet kaldı. Koşmaya başlayan genç, yolu ayıran demir bariyerin üzerinden tam atlayacakken, yine 2 metre önümüzde duran, gri takım elbiseli biri, elinde rulo olarak tuttuğu gazeteyi kenara bıraktı, içinden çıkan silahı kaçan kişiye doğru yöneltti, nişan aldı. Mantar tabancası patlar gibi bir ses çıktı. Kaçan genç yere yığıldı, birileri koşup onu aldılar ve bir cipe bindirip götürdüler. Akşam radyo haberlerini dinliyorduk. Spiker, 'Bugün Beyazıt Meydanı'nda çıkan silahlı çatışmada Taylan Özgür adlı ODTÜ öğrencisi vurularak öldürüldü. Taylan Özgür'ün üzerinden iki tabanca çıktı' deyince donup kaldık. Çünkü öldürülen Taylan Özgür'ün üzerinde silah yoktu, çatışma çıkmamıştı, sadece bir tek el ateş edilmişti, ilk kez bir öğrenci liderinin, sokak ortasında, üstelik resmen öldürülmesi Türkiye'nin yakın geleceğini etkileyecek baskı tehdit döneminin habercisiydi."

Küçük rütbeli subaylar siyasî gelişmelerden duyduktan rahatsızlıkları dile getirirken, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin üst komuta kademesi hayli karıştı. Ve MiT, Türk Silahlı Kuvvetleri'ndeki her gelişmeyi Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a bildiriyordu. Genelkurmay eski başkanı Sunay'ın "onayladığı" raporlar Başbakan Demirel'e gidiyordu...

1969 yılında bir gün MİT'in verdiği rapor "doğru" çıktı. Başbakan Demirel'e gelen MİT yazısına göre: "Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural bir darbeye yönetime el koyma hazırlığı içinde"ydi.

Başbakan Demirel! hemen Köşk'e, Sunay'a koştu. Çankaya'daki zirvede Cevdet Sunay "Evet" dedi, ve "ne önerirsiniz?" diye sordu. Genelkurmay eski başkanının yanında olduğunu gören Demirci, "Yapacağımız iş basit, Genelkurmay Başkanı Tural'ı hemen emekliye sevk edip yerine başka birini getireceğiz" dedi. Türkiye tarihinde ilk kez; darbeye kalkıştıktan kuşkulanan bir Genelkurmay başkanının "yasal yollardan tasfiye edilmesi" gündeme geliyordu.

Demirel, Millî Savunma Bakanlığı Personel Dairesi Baş-kanlığı'na bir kararname hazırlattı. Bakanlar Kurulu toplandı. Başbakan Demirel, kabine üyelerine, "Şimdi üstü açık bir kararname gelecek. Hepiniz imzalayacaksınız'. Üstünü daha sonra biz, usulüne uygun doldurup gerekeni yapacağız" dedi.~

Yedi dakikada ^mzalar tamamlandı. Başbakan Demirel, müsteşarı Munis' Faik Ozansoy'la kararnameyi Köşk'e Cevdet Sunay'a gönderdi.

27 Mayıs İhtilalili'nin Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay, "darbe yapma ihtimaline karşı" Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural'ı emekliye sevk eden kararnameyi onayladı!.. Yeni Genelkurmay başkanı, Cumhurbaşkanını Cevdet Sunay'a bağliğıyla tanınan Orgeneral Memduh Tağmaç'tı.

Başbakan Demirel, Orgeneral Tağmaç'ı Genelkurmay başkanlığına getiren kararnameyi imzaladığı 11 mart 1969 tarihinde, "demokratik rejime bağlı subaylar da varmış" sevincini yaşıyordu...

Ne var ki, MiT Müsteşarı Fuat Doğu kaynaklı 'Tural Ope-rasyomTnun aslında Sunay-Tağmaç kliğı tarafından düzenlendiğini bundan iki yıl sonra, 12 Mart 1971 tarihinde anlayacaktı. ..

Başbakan Demirel'in bilmediğı tarihî bir gerçek daha vardı: 1946 seçimlerinden sonra, ismet inönü'nün seçimlere gitmeyeceğini düşünen DP yanlısı bazı subaylar, Ankara ve istanbul'da cuntalar kurmuşlardı.

istanbul'da "Yıldız Harp Akademileri Grubu" içinde Tuğgeneral Cevdet Sunay ile Kurmay Yarbay Memduh Tağmaç da bulunuyordu!

Bu grup gizli toplantılarını MAH'ın Parmakkapı'daki lokalinde yapıyordu.⁶³

Bir dönemin cuntacı ekibi Cevdet Sunay ve Memduh Tağ-

63 Ayrıntılı bilgi için bkz. Abdi ipekçi/Sami Coşar, *ihtilalin içyüzü*, İstanbul, 1965.

maç şimdi kendilerim devirecek bir hareket olmaması için, MiT Müsteşarı Fuat Doğu aracılığıyla Türk Silahlı Kuvvetle-ri'ni izliyordu.

Ve "27 Mayıs'ın albayları" tek tek tasfiye ediliyordu.⁶⁴"Balon Operasyonu" son rauntlardan biriydi.

Balon Operasyonu

Neydi bu "Balon Operasyonu ?"

En kısa anlatımla, MITin, Türk Silahlı Kuvvetleri içinde "9 Martçılar" diye bilinen cuntaya ajan sokup, toplantılarını kaydederek hazırladığı bir dosyaydı...

Peki, MITin izlemeye aldığı "9 Mart Cuntası" ne istiyordu? "Atatürk'ün başlattığı ulusal kurtuluş devrimi yan yolda bırakılmış ve yolundan saptırılmıştır. Türkiye'de yapılacak devrim, yarım kalmış Atatürk devrimlerini tamamlamaktır."

MiT 1967'den 1971'e kadar uzun bir süreç içinde "cunta-sal olayları ve gelişmeleri" izleyen bilgileri dosyalamış, bir raporla ilgililere sunmuştu.⁶⁵

Balon dosyasının bilgileri, MITin 9 Martçılar'ın arasına soktuğı ajan olan "Fakülteli" kod adlı, iktisat Fakültesi asistanlarından Mahir Kaynak'tan alınmaktaydı. Dosyanın izlenmesi görevi ise o zamanlar genç bir eleman olan (halen MiT müsteşar yardımcısı) Mikdat Alpay'a verilmişti. MiT ajanı Mahir Kaynak, 9 Martçılar'ın arasına nasıl sızdığını şöyle anlattı: Türk Devrim Ocakları'na gelip giden Cemal Mada-noğlu'nun yeğeni Hıfzı Kaçar beni 27 Mayıs'ın ünlü komutanlarından Cemal Madanoğlu ile tanıştırmak istedi. Kabul ettim. Ben o zaman Türk Devrim Ocakları'nın başkan yar-dımcısıydım. Madanoğlu ile yan yana gelince bana cuntaya girmemi teklif etti. Ben de kabul ettim.

Kamıma teypi koyup, sırtımda da anteni vardı, konuşmalan kaydederdim.

64Ağustos 1970'deki Yüksek Askerî Şûra'da, 56 general ve 516 albay emekliye sevk edildi. Bunların arasında 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Kemal Atalay da vardı. Demire! Atalay'a Kara Kuvvetleri komutanlığının söz vermiş, ama bunu başaramamıştı. Onun yerine bu göreve kitabın ilerleyen bölümlerinde yakından tanıyacağımız Faik Tütün atandı. Sunay-Tağmaçkilisi istedikleri değişikliği yapmışlardı.

65MİT, ihtiyaç gösterdiği için(!) bünyesi içindeki daire başkanlıklarına ek olarak 7'nci bir başkanlığı, Elektronik ve Teknik istihbarat Başkanlığını 1971 'de kurdu.

Toplantılar genellikle Madanoğlu'nun evinde olurdu. Bazen de İlhan Selçuk'un. Yıl 1966 filan. Madanoğlu beni herkesle tanıştırdı, referansım Madanoğlu olduğu için kimse benden şüphelenmiyordu...

İşin bence mükemmel yanı, ilk yıllarda Hiram Abas gibi Kontrespiyonaj'daki arkadaşlar benim ajan olduğumu bilmiyorlardı. Beni de cuntacı sanıp takibe bile almışlardı!"

Ama işin içinde iş vardı...

MİT'in Cujihurbaşkanı Sunay'a, Başbakan Demirel'e ve Genelkurmay Başkanı Tağmaç'a verdiği bu bilgiler, komuta kademesindeki "9 Martçı" Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur'a da gidiyordu.

Muhsin Batur, 27 Mayıs'ta Adnan Menderes'i Eskişehir'den Ankara'ya getiren eli Thomsonlu albay olarak o günün gazetelerinde resminin çıkmasıyla ün kazanmıştı. Ordu içinde "solcu" diye biliniyordu...⁶⁶

Yani MİT tarafından "izlenen" 9 Martçı generaBer, izlendiklerini biliyorlar, haklarında yukarıya ne bilgi gittiğini anında haber alıyorlardı!

Mahir Kaynak, bu gizli istihbarat savaşını şöyle değerlendiriyor: "Garip bir oyundu aslında hepsi. Ben bilgileri MİT'e aktanyorum, MİT bilgileri dosya haline getirip MGK'ya sunuyordu. MGK'da M paşalar da bilgileri tekrar cuntaya veriyordu ! MGK içinde cuntaya bilgi sızdıran bana göre, Muhsin Batur'du."

Cumhurbaşkanı Sunay'ın Muhsin Batur'u sevdiği ve koruduğu biliniyordu. Batur 1968'de korgeneralken Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel'i eleştiren uzun bir şikâyet mektubunu Sunay'a göndermişti. Daha sonra da Sunay ABD'ye yaptığı resmî ziyaretteki heyete askeri danışman olarak Batur'u almıştı. MİT Müsteşarı Fuat Doğu "Balon Operasyonu" dosyasını MGK'ya sunmadan önce Sunay'a ver-

66Muhsin Batur, zaten emekli olduktan sonra kontenjan senatörü oldu ve CHP'ye girdi. 12 Eylül'den önce CHP'nin cumhurbaşkanıdaydı. Daha sonra SHP'ye de üye oldu. Ancak partililer tarafından darbecilikle itham edilince istifa etmek zorunda kaldı. 1999 yılında vefat etti.

mis, tabii oradan da Batur'a gitmişti.

MİT raporunun MGK üyelerine açıklandığı gün Muhsin Batur Balon Operasyonu dosyasını çoktan okumuş, yanıtını bile hazırlamıştı...

Tarih 20 Ocak 1970. ,

Yer: Marmara Köşkü, yani Ankara Atatürk Orman Çiftliği'nde MİT'in hizmetine verilen bina.

Katılanlar: Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Başbakan Süleyman Demirel ve MGK'nın (o gün hasta olan Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç hariç) asker ve sivil üyeleri.

Cumhurbaşkanı Sunay toplantıyı açtı.

MİT Müsteşarı Korgeneral Fuat Doğu ve ekibi, Ordu içindeki cuntalarla ilgili Balon

Operasyonu hakkındaki uzun sunuşlarını yaptılar.

Sunay başka söz isteyen olup olmadığını sorunca, suçlananlardan Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur söz aldı.

Demokrasiye bağlılığı konusunda geçmişten örnekler verdikten ve Talat Aydemir'in ihtilal girişiminde bulunduğu 21 mayısta Ankara üzerinde havadan attırdığı bildiriye⁶⁷ okuduktan sonra şöyle dedi:

"MiT başkanının açıkladığı Balon Projesi meselesinin tamamen yabancı değilim. Orhan Kabibay, Ekrem Acuner ve Mucip Ataklı⁶⁸ gibi bazı kimseler bir buçuk, iki yıl evvel benimle de temas aradılar. Kendilerini, ihtilal için ortamın müsait olmadığı ve esaslı bir sebep bulunmadığı, Türkiye'yi dış dünyada desteksiz bırakacağı, ekonomik bir felakete yol açacağı ve eninde sonunda yine demokratik rejime dönüleceği gerekçeleriyle reddettim." inanılacak gibi değildi! Kendisine güvenip "ihtilal için fik-

67Türk milletince kabul edilmiş olan Anayasamızın meclis ve hükümet tarafından ihlal edildiği hususunda millet çoğunluğu vicdanında bir kanaat belirmediği müddetçe, ufak veya büyük olsun hiçbir zümre veya kuvvetin meşru düzeni bozmaya hakkı olmadığına inanmış biz havacılar, bu gibi hareketlere tevessül edenlere karşı aynı üniformayı taşıdığımız halde, silahla karşı koymaya azimliyiz. Türk milletinin geleceğini şahıs ve isteklerimizin üstünde tutarak arzularınızdan sarfınazar etmenizi ve kardeş kanı dökmekle önllemenizi son defa hatırlatırız. 1. Hv. Kv. K." Ayrıca, Marmara Köşkü'nde yaptığı konuşmanın tam metni için de bkz. Muhsin Batur, *Anılar ve Görüşler*, Milliyet Yayınları, temmuz 1985, S. 148-172.

68 Milli Birlik Komitesi üyesi 27 Mayısçı subaylarını" soran meslektaşlarını Muhsin Batur, cumhurbaşkanı, başbakan ve MiT müsteşarına isim isim söylüyordu!..

Sonra ne oluyor; Batur'a güvenen Ekrem Acuner'in dokunulmazlığı 20 temmuz 1970'te kaldırılıyordu! Gerekçesi, ihtilal hazırlığı! Acuner 23 temmuz 1970'te yaptığı basın toplantısında, "MiT'in şahsıma tevcih ettiği bir komplo ile karşı karşıya kaldığımı anladım" diyordu...

Neyse toplantıya dönelim;

Toplantının ikuacı versiyonu:

Balon Operasyonu olayını Demirel'den naklen anlatan gazeteci Cüneyt Arcayürek'e göre ise, Fuat Doğu cuntanın "Ordu üst kademeleriyle ilişkileri" olduğunu belirttiğinde Muhsin Batur "Kimi kastediyorsunuz ?" diye çıkış yapmıştı. Fuat Doğu, "Sizsiniz" dedi.

Somut soruya somut yanıtıktan sonra Muhsin Batur demokrasiye bağlılığını kanıtlayan geçmişteki eylemlerinden söz etti. 22 şubat darbe girişiminde uçaktan attığı demokrasiyle ilgili düşüncelerini içeren küçük bildiriye okudu. Batur anılarında Fuat Doğu'yla ilgili olarak surdan da söylüyor: "Ben o dönemde Fuat Paşa'nın bazı tutumlarını beğenmezdim, birbirimize karşı biraz kapalıydık. Yıllar sonra kendisi Lizbon'da büyükelçi iken yedi gün süre ile geçmiş dönemin konularını görüştük ve tartıştık. O dönemde basına yansıyanın ve bende bıraktığı izlenimin tersine, kendisinin doğru bir yol izlemiş olduğunu anladım ve takdir ettim."⁶⁹

Ardından, 24 nisan 1970 günü yapılan Millî Güvenlik Kurulu toplantısında MiT Müsteşarı Fuat Doğu söz alarak yine aynı konuyu gündeme getirdi, raporda suçlananlara Hava Kuvvetleri Komutanı Batur'un yanı sıra Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler de eklenmişti, ama suçlamalar biraz yumuşatılmıştı: "ihtilal heveslileri bilhassa Ankara'da artmıştır. Emekli General Madanoğlu, Doğan Avcıoğlu, Osman Koksall çalışma içindeler,

Millî Birlikçi Ekrem Acuner de 'Devrimci Kemalizm Grubu' olarak muvazzaf ve emekli subaylarla ilişki halindeler. Hıfzı Kaçar; Orgeneral Gürler ve **69**Muhsin Batur, a.g.e., s. 200, 201.

Orgeneral Batur'la ihtilalin liderliği için temas aramış, bu istek reddedilmişti.⁷⁰

9 Martçılar için önemli bir tehlike atlatılmıştı, ama MiT, cunta toplantılarını izlemeyi sürdürüyordu.

MiT, kamuoyunda "Madanoğlu Cuntası" diye bilinen 9 Martçılar'ın sivil kesiminin toplantılarını, 19 mart 1967'den 8 nisan 1971'e kadar dinledi. Cuntacıların arasına sızdırılmış olan ajan Mahir Kaynak, dört yılda bir kısmı Ankara, bir kısmı istanbul'da yapılan 61 gizli toplantıyı banda aldı.

Madanoğlu ve arkadaşları 12 Mart'tan sonra bu bantlara dayanılarak yargıldılar.

Belki de dünya istihbarat tarihinde bir rekor sayılabilecek olan bu dinleme olayının dört yıl boyunca açığa çıkmamasının başlıca nedeni darbecilerin ve özellikle örgütün lideri Emekli General Cemal Madanoğlu'nun Mahir Kaynak'a son derece güvenmesiydi.

Öyle ki, bu güvenden emin olan Mahir Kaynak, 24 ekim 1969 tarihindeki toplantıyı annesinin evinde düzenlemişti I Hatta, toplantıların "dinlendiği" yolunda aldıkları bilgilerin artması üzerine 24 eylül 1970 toplantısına katılanlar ceketlerini çıkardılar ve üstleri arandı, ama Madanoğlu herkesin üstünü Mahir Kaynak'a aratmıştı !⁷¹

Mahir Kaynak, karnındaki dinlemeci*hazı* ile sırtındaki antenin yakalanmasından, sağladığı bu güven sayesinde kurtulmuştu.

Madanoğlu ekibi aralarında ajan olabileceğinden kuşkulanıyordu. Mahir Kaynak anlatıyor: "Aslında cunta benim içlerine sızdığımı daha ilk günden beri biliyordu. Beni bilmiyorlardı, ama içlerinde ajan olduğunu biliyorlardı. Bir gün Sovyet basın ataşesi, Doğan Avcıoğlu'nu ziyarete geliyor. Sohbet ederlerken -dinlenmemesi için- cebinden bir kâğıt çıkarıyor ve kâğıda, içinizde ajan var, bilgilerinizi istihbarata veriyor' diye yazıyor. *Zaten bu nedenle şüphelendikleri Hay-ri Yalçiner adlı generali cuntadan uzaklaştırdılar.*"

70Batur'a göre MİT, bu muvazzaf ve emekli subayların adlarını da vermişti. Ayrıca kendisiyle Fuat Doğu'nün söylediği şekilde bir temas aranmamıştı. Muhsin Batur, a.g.e., s. 181.

71İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Savcılığı'nın 9.1.1973 tarihli iddianamesi (Madanoğlu Cuntası Davası iddianamesi).

MiT "açtığı" mektuptan nasıl karıştırdı ?

9 Martçılar, bu nedenlerle toplantılarının ve ilişkilerinin deşifre olmaması için çeşitli önlemler alıyorlardı. Konuşmaların herhangi bir yolla kaydedilme olasılığına karşı, kayıt cihazına parazit yaptırma amacıyla odanın orta yerinde radyo, teyp veya pikap gibi müzik aletleri çalışıyorlardı...

Birtakım "nazik" sayılan konularda konuşmak yerine kâğıt kalem kullanıyorlardı...

Ele geçmesi tehlikesi mevcut olduğundan çalışmalarında yazılı belge kullanmama kararına varmışlardı. O kadar ki, ileride aleyhlerine delü olmaması için okudukları gazetelerde bile iz bırakmamaya titizlik gösteriyorlardı...⁷²

Ancak bunun t^k istisnası, Cemal Madanoğlu'nun "Kadro Örgütü" başlığını taşıyan, örgütün tüzüğü ile "Devrim Genel Kurulu" başlığını taşıyan devrim programıyla. Devrim Genel Kurulu genel başkanlığına Cemal Madanoğlu, genel sekreterliğine Doğan Avcıoğlu'nun atandıklarını bir toplantıya yazılı olarak getirmiş olmasıydı. Madanoğlu'nun⁷³ kendi el yazısıyla ve 1965 seçimlerinden arta kalan oy pusulalarının arkalarına

yazdığı bu belgeler, daha sonra yargılanacakları davada karşılarına kanıt olarak çıkarılacaktı...

Deurim dergisi mensupları, MİT'in kendilerini nasıl izlediğini, gökte ararken yerde bulacaklarını akıllarına bile getiremezlerdi.

Türkiye işçi Partisi'nin (TiP) İzmir il Örgütü Kasım 1970 ortalarında bir gün postadan gelen bir zarfı açtıklarında, içinde partinin genel merkezinden gelen bir yazının yanında başka bir yazı daha bulunduğunu fark ettiler.

"TC MİT Müsteşarlığı" antetli kâğıda yazılmış, iki yerinde

72 *Devrim* dergisinin iki yazarı müdüründen biri olan Hasan Cemal anlatıyor: "Or-du'daki 30 Ağustos tayin terfileri gazetelerde yeni yayımlanmıştı. Ben de bu haberleri okurken bana yabancı olmayan bazı subay isimlerinin altını çizmiştim. Doğan Bey (Avcıoğlu) görünce bozulmuş, 'Aman bunu bir daha yapma !' deyip gazeteyi bana imha ettirmişti. Gizlilik esaslıo günlerde ! MİT hiç şüphesiz bazı yerleri dinliyordu. Örneğin o tarihlerde *Akşam* gazetesinin Ankara temsilcisi olan İlhamı Abi'nin (Soysal) bürosunda bir iki tane minnacık mikrofon bulmuştuk (Hasan Cemal, *Kimse Kızmasın Kendimi Yazdım*, Doğan Kitapçılık, Şubat 1999, s. 37)."

73 Emekli General Madanoğlu, 1965 seçimlerine İstanbul'dan bağımsız aday olarak girmişti. O seçimden kalan pusulaların arkasını müsvede kâğıdı olarak kullanıyordu. "ÇOK GİZLİ" damgası bulunan ve "İzzettin Cebe, Millî Emniyet Hizmetleri Başkanı Y." imzası bulunan yazıyı okuduklarında hayretten donakalmışlardı:

"IV. Mr. D. IX. Şb. Gr. / 343 S 74.

Konu: İbrahim Uzun Hk, Ankara,

27 Ekim 1970

İzmir ve Bölgesi Daire Başkanlığı'na

Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı İbrahim Uzun imzası ile Söke'den Doğan Avcıoğlu'na gönderilen mektubun bir sureti ilişikte gönderilmiştir.

Mektupta Kuş Adası İzmir sahil yolu güzergâhının, De-mirel ailesinin büyük hissesi bulunduğu ve Şevket Demi-rel'in de yönetim kurulu başkanı olduğu bildirilen Kuş-Tur Tesisleri'nin hazine arsası üzerine kurulmuş olduğu belirtilerek Doğan Avcıoğlu'nun bu haberleri piyasaya sürmesi, böylece Demircilerin yıpratılmaya çalışılmasının sağlanmadı istenmektedir. Nitekim *Devrim* gazetesinin 20 Ekim 1970 tarih ve 53 sayılı nüshasında bu mealde bir yazı neşredilmiştir.

Mezkur şahsa daha evvel de mektup yazdığı anlaşılan İbrahim Uzun hakkında gerekli incelemenin yapılarak, ideolojik durumu, temas ve faaliyetleri hakkında derlenecek bilgilerin gönderilmesini rica ederim." ⁷⁴

İşin aslı şuydu: MİT, Deurim'e gelen mektuptan açıyor, bir fotokopisini alıp aslını tekrar sahibine gönderdikten sonra "gereğini" yapıyordu. Hesap Uzmanı İbrahim Uzun, Demircilere ilişkin yolsuzluk' iddialarıyla ilgili olarak yaptığı incelemeleri bir mektupla *Devrim* Başyazarı Doğan Avcıoğlu'na göndermişti. Bu mektup Avcıoğlu'na varmadan önce MİT tarafından açılmış, kopyası alınıp, aslı yeniden dergiye gönderilmişti. Bu arada MİT İzmir Bölge Başkanlığı'na Uzun'un ideolojik durumu hakkında bilgi toplanması için bir talimat yazılmıştı. Ama MİT, TiP'in mektuplarını da Merkezi'nin İzmir örgütüne gönderdiği sonra yerine gönderilirken bir yanlış yapıyordu. TiP Genel Pir yazı okunduktan [yapılmış, MİT'in İzmir bölgesine gönderdiği İbrahim Uzun'la ilgili talimatı da bu zarfa konmuştu.

İşin dibi kurcalanınca, Daire Başkan Yardımcısı İzzettin Cebe'nin MİT'e "aile boyu"

yerleşmiş olduğu ortaya çıktı. Ce-be'nin kızları Nurdan ve Emel de MiT'te çalışıyorlardı. Ertan ve Taner Sürsal kardeşlerle evliyidiler. Yanlışlığı Cebe'nin büyük kızı Nurdan Sürsal yapmıştı. Cebeler ile Sürsallar Bah-çelievler son duraktaki blok apartmanlardan birinde, altı üsüü dairelerde oturuyorlardı. Sürsallann kız kardeşi de MiT'te tercüHfian olarak çalışıyordu. Rastlantı bu ya, Taner Sürsal mCKtuplan açılan İbrahim Uzun'la mesleктаştı, o da hesap uzmanıydı. Cebe'nin "dalgın kızları" için de "ideolojik durum araştırması" yapıldı. Temiz çıktılar! Olayda "komünist parmağı" olmadığı anlaşılmıştı !⁷⁵ Bir de şu anlaşılmıştı: MİT, "Demirci ailesini yıpratma fa-* aliyetlerine" karşı da istihbarat yapıyordu.

Haberleşme özgürlükleri çiğnenenDevrim ve TİP, MİTi ve PTTyi dava ettiler. Olay TBMM'de gündem dışı konuşmalarla dile getirildi.⁷⁶

'Terin kulağı var" diye düşünen 9 Martcılar, başka bir önlem olarak da, sivil kesimin ilişkide olduğu komutanlara kod isimleri vermişlerdi: Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Gürler: "Selim Bey", Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur: "Yavuz Bey", Korgeneral Atıf Ercikan: "Erçü Bey", Tümgeneral Celil Gürkan: "Nuri Bey", Hava Tuğgeneral Aydın Kirişoğlu...

Darbenin dönüm noktası: 9 mart

9 Martcılar başarıya ulaşsalar da bu isimlerden Faruk Gürler devlet başkanı, Muhsin Batur başbakan, Celil Gürkan başbakan yardımcısı. Atıf Ercikan Genelkurmay başkanı, Aydın Kirişoğlu Devrim Konseyi genel sekreteri olacaktı.

75 MillîEmniyet Hizmetleri BaşkanıKurmay Yüzbaşıizzettin Cebe hakkında, müsteşara yakınlığımedeniyle bir soruşturma açılmadı. 12 Martlar sonra Sadi Koçaşaleyhinde yazılan imzasız mektup olaylarına da adıkarişti, ondan da kurtuldu. Ama Nurettin Ersin'in müsteşarlığa gelmesinden sonra MiT'ten tasfiye edilenlerin arasındaydı.

76TBMM Tutanak Dera/dj, 27.1.1997.

Ama başarıya ulaşamadılar; bölündüler, ihanete uğradılar, tasfiye edildiler...

Ve 27 Mayıs'ın hemen ardından başlayıp on yıl süren darbe hazırlığının yenilgiyle sonuçlanan son raundu, on günlük nefes kesen bir süreye sığıdı:

2 mart günü Batur, 12 generali çağırarak bir nabız yoklaması yaptı. Çıkan sonuç sekiz generalin darbeden yana, ikisinin çekimser, ikisinin de karşı olduğuydu.

7 mart: CHP milletvekili ve darbeden sonra millî savunma bakanı yapılması düşünülen Fakih Özfakih'in evinde alalecele toplanıldı. Darbeciler telaşlıydı, çünkü Tağmaç bütün kuvvet ve Ordu komutanlarını "Genişletilmiş Komuta Konseyi" adı altında 10 mart günü Ankara'ya çağırmişti... Ne oluyordu ? Yoksa Tağmaç, Gürler-Batur cuntasının kendini devirecek bir darbe hazırlığında olduklarını haber almış, buna karşı önlem mi düşünüyordu ? Toplantıda bulunmayan Gürler'in de Tağmaç'a yaklaşmakta olduğu söyleniyordu. Sonunda, Genişletilmiş Komuta Konseyi toplanmadan, yani 9 martta düğmeye basılması kararlaştırıldı.

Toplantıda sık sık tuvalete giden Korgeneral Atıf Erci-kan'ın durumu kuşku uyandırmıştı. Kimileri prostatı, şekeri var derlerken, kimileri de, "Gerekirse Gürler'i de bertaraf edelim" yolundaki konuşmaları banta alıp Gürler'e ve Tağmaç'a dinlettiğini öne sürüyorlardı. Batur anlatımı: "Silahlı Kuvvetler'in Ankara grubunda en yüksek rütbeli subay, Korgeneral Atıf Erçikan'dı. Hemen hemen bütün toplantılar sıkı takip altındaydı, zaten Korg. Atıf Erçikan her toplantıya katılıyor, albayları tahrik edici konuşmalar yapıyor ve ertesi sabah ilk iş olarak ele alınan konulan Genelkurmay başkanına rapor ediyordu. Kendisi mart

yaklaşırken örgütten koptu. Zannedirim 12 Marttan sonra evinin bombalanması kendisinin bu oynak ve güvenilmez tutumundan olsa gerek."⁷⁷

9 mart, saat 17.00: beklenen gün gelmişti. Gürler ve Batur'un çağrısıyla Hava Kuvvetleri komutanının karargâhında dokuz darbeci general toplandı. Koridorlarda çoğu havacı birçok genç subay vardı; toplantıdan darbe için "düğmeye

77 Muhsin Batur, a.g.e., s. 218. /

basma" kararının çıkmasını bekliyorlardı.

Oysa bu, Batur'un deyişiyle "bir darbe girişimi toplantısı değil, bir darbe girişiminin durdurulması toplantısıydı. Toplantıya katılanlardan Tümgeneral Celil Gürkan'ın anlatımı ise Batur'unkinden çok farklıdır: "Benimle herhangi bir ilintisi yoktu, bir beraberlik içinde değildi bir hazırlığın içinde ve başında olmadığını söylüyordu, o zaman neden beni çağırır? Muhsin Batur bir kuvvet komutanı olarak karargâhında resmî çalışma odasında bir 9 mart günü Faruk Paşayla beraber/karacı, denizci, havacı (Korg. Atıf Erçikan, Tümğ. Celil/Gürkan, Tümğ. Şükrü Köseoğlu vs) çağırıyor. Erkekse desin ki bunları çağırdım, Nasrettin Hoca fıkraları anlattık, bir saat sonra yemeğe gittik desin çok daha onurlu bir şey olur. Ama onu demiyor, hareketi önlemeye matuf bir toplantıydı diyor. Harekete karar veren kişi senin karargâhında saat 17.30'dayaptığın toplantıya gelir de boynunu kemende uzatır mı?"⁷⁸

Generaller artık okun yaydan çıktığını belirterek "düğmeye basılmasını" istediler. Ama Faruk Gürler, "Hiçbir harekete tevessül edilmeyecek, varsa hazırlıklar durdurulacak, ya-nn genişletilmiş Komuta Konseyi toplanıyor, orada alınacak karar beklenmelidir" dedi ve toplantı bitti.

Batur, koridorda bekleyen genç subayların geri gönderilmesini emretti. Olaydan şu veya bu şekilde haberdar olan hiç kimse o gece uyumadı. Hepsinin kulakları kırışte, boşu boşuna Gürler'in düğmeye basmasını, Ankara'da uçakların uçmasını, tankların yürümesini, radyodan devrim bildirisinin okunmasını beklediler.

Hiçbir şey olmadı.

Gürler ve Batur devrim isteyen kurmaylarını durdurmuşlar, anayasasına kadar yeni bir rejim hazırlayıp anahtarını kendilerine uzatanlara sırtlarını dönmüşlerdi.

9 mart akşamı ihtilal toplantısından çıkan Gürler ile Batur, Genelkurmay başkanının ertesi gün toplanacak olan Genişletilmiş Komuta Konseyi onuruna verdiği yemeğe gittiler. 9 mart önlenmişti.

Artık Sunay ve TağmacTa birlikte 12 Mart'a yürüyeceklerdi.**Beyrut'ta Abas-Gündes kapışması**

9 Martçılar ihtilali yapamamışlardı...

Ancak;

2 mart 1969'da Hafız Esad Suriye'de;⁷⁹

25 mayıs 1969'da Cafer El Numeyri Sudan'da;

1 eylül 1969'da Kaddafi Libya'da başarmıştı...

Binlerce yıldır nice ihtilallere, ayaklanmalara ve cuntalara ev sahipliği yapan Anadolu topraklarında" tarihin yönünü değiştirmek isteyen" başka gruplar da vardı. Onlar Anadolu'da devrim yapmak istiyorlardı...

Kitle eylemlerinden kopan 68 kuşağı, "maceracı" eğilimlere rağbet etmişti: Onlarca idealist genç Suriye ve Lübnan'a gidip gerilla eğitimi alıyorlardı. "Ülkenin makus talihini" silahla değiştireceklerine inanıyorlardı...

Suriye El-Feüh Gerilla Kampı'nda eğitim gördükten sonra Türkiye'ye giriş yapan Fikir Kulüpleri Federasyonu eski başkanı Yusuf Küpeli sınırda yakalanmıştı. Yakalananlardan biri de, Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan'la birlikte idam edilen Hüseyin Inan'dı. 10 kasım 1969 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinin haberine göre, Türk güvenlik örgütleri dönüşünden haberliydi."

79 SeyfiÖztürk dokuz yılçeşitli bakanlıklarda bulunmuşTürk siyasîyaşamındaki ender renkli politikacılarından biriydi. Bir dönem Süleyman Demirel'in en yakınındaki siyasetçilerdendi. Demirelözellikle MiT'ten gelen gizli dosyaları SeyfiÖztürk'e okutur, böylece raporlarınözetini ondan dinlerdi l Soner Yalınçeşitli kez kendisiyle sohbet yapma olanağıbuldu.2 aralık 1991 tarihli görüşmesinde ilginçbir anısınıanlattı: "Başbakan Demirel yanıma geldi, 'Seyfi gel, seninle birşey konuşacağım' dedi. Ben sanıyorum ki makamında konuşacağız, 'Çıkalım' dedi, Başbakanlıktançıktık. Makam arabasına da binmedi, ben de binmedim. Dinleniyor diye binmedi. Kim dinliyor tahmin edersin ! Neyse, yürüyoruz. Makam arabalarımız ve korumalarda arkamızdan geliyor. Fısıldayarak dedi ki, 'Yahu Seyfi, Fuat Doğu geldi bugün bana. Bir haber verdi, doğru mu değil mi, bilmiyorum valla. Bizimkiler (MIT),ÇIA ile birlikte Suriye'de darbe yapacaklarmış. Hafız Esad diye bizimçok iyi tanıdığımız birÇerkez'i başa getirecektermiş. Adam bizeçok bağlıymış. Sen akşam radyoyu bir dinle de bana haber ver, işdoğru mu ?' Ayrıldık. Akşam radyoyu dinledim. Sahiden darbe olmuş. Hafız Esad da başa gelmiş. Lakin adam bizimkilerin değil. KGB'nin adamı çıktıarkadaş!" Kamuoyu, Fuat Doğu'nun "Çerkez arkadaşı" Hafız Esad'm o günden sonra Türkiye'nin ne denli "dostu* olduğunu yakından görecekti.

Hıram Abas, bölgedeki Türk öğrencilerin bulunduğu kampların yerlerini ve kimlerin askerî eğitim gördüğü bilgi lerini Mossad'dan alıyordu...

isterseniz buna bir MtTten bir de Mossad'dan tanık gösterelim.

Yedi yıl sonra "ABD hesabına casusluk" iddiasıyla tutuklanacak olan Mit görevlisi Sabahattin Savaşman anılarında şöyle yazıyor: "... iran'da şahlık rejimi mevcutken, birkaç ayda bir Savak ve israil servisi Mossad'la periyodik buluşmalar yapmaktaydık. Bu periyodik görüşmeler sadece idareci makamlar seviyesinde değildir. Çeşitli seviyelerdeki teşkilat kuruluşları müttefik sergisin kendi seviyelerindeki organlarıyla görüşürler. Bu görüşmede yalnız uluslararası konular değil, ulusal konuldr da ele alınır. Her ülkedeki sol faaliyetler, millî azınlıkların faaliyetleri, tedhişçi Filistin'e karşı önlemler, yıkıcı diğer faaliyetler, anarşi hakkındaki ikili üçlü temaslar kurulur. Bu görüşmelerde genellikle yol gösterici olan üstün tekniğiyle Mossad'dır ve Mossad'ın memleketimizde hayli geniş imkânları bulunmaktadır. Şahsî ve politik menfaatlerine engel olduğum için benim ekarte edilmem operasyonuna katılan karşıcasusluk ekibindeki şahıs (y.n. Hıram Abas, y.n.), Beyrut'ta böyle temaslarda çok bulunmuştu. Lübnan'da CIA'yla beraber operasyonlara katılan, onlardan yüklü ücret ve ikramiyeler temin eden, Filistin kamplarındaki bir kısım solcu genci hedef alan faaliyetlerde gösterdiği basan sonucu mükâfatlandırılan bu kişinin..."⁸⁰

Bir de Mossad'dan tanık demiştik, o da şöyle: "israil'de Ib-ranîce yayımlanan günlük*Ma'ariv* gazetesinin Mossad örgütünde görevli üst rütbeli bir subaya dayanarak verdiği haberde şunlar belirtiliyor: Mossad Türkiye'deki sol örgüt elemanlarını eğiten Filistin örgütleri hakkında MİTe önemli bilgi ve belgeler sundu. Bu konuda MİTe yardım etti."⁸¹

Ama gel gelelim sadece Türk solcuların peşinde koştukları için, ne Hıram Abas ne de

ondan sonra göreve gelen MİT e-lemanlar, o yıllarda temelleri atılan Ermeni terör örgütü Asala'nın Beyrut'ta kök salıp filizleneceğini görememiş, değerlendirememiş ve analiz edememişlerdi... Ve bu nedenledir ki, Asala şiddet eylemlerine başladığında MİT de, Türk devleti de "nereden çıktı bunlar" dercesine şaşır kalmışlardı!..

MITin sürekli iç politikaya endekslenmesinin faturası, Asala konusunda da ağır oldu: 28 Türk diplomatı öldürüldü. Ne yazık ki bunlardan biri de, 1967-1970 yılları arasında Beyrut'ta büyükelçilik yapan ismail Erez'di. Asala, Beyrut'ta görev yapan birçok Türk diplomatı, özellikle de diplomat kimliğindeki MiT görevlilerini hedef almıştı. Asala'nın bu bilgileri elçilikte "kavas" yani yardımcı hizmetli olarak çalışan Ermeni kankocadan aldığı yıllar sonra ortaya çıkacaktı.

Beyrut, MiT içinde yıllarca sürecektir bir kavganın da başlama noktası oldu...

iki MİT görevlisi; Hiram Abas ile Nuri Gündeş arasındaki amansız mücadelenin başlangıcı 1970'li yılların başıydı... / Önce taraflardan Nuri Gündeş'i dinleyelim:¹ "Ben asker kökenliyim. Paris'te Şef Karargâhı'nda görevliyken, binbaşılığında, Fransızca bünen bir subaya ihtiyaç başgösterdi, Fuat (Doğu) Paşa zamanında istanbul bölge başkanlığına tayin oldum. O zaman oranın ismi istanbul Merkez Şefliği idi. Mehmet Eymür'ün babası Mazhar Eymür Bey merkez şefiydi. Oraya geldim ve Espiyonaj Şubesi müdürü olarak geldim asker olduğum için. Muhtelif evrelerden geçtim, beni yurtdışına göndermek için askerî rütbemden soyutlanmam gerekliliği üzerinde ısrar ettiler. Ordu beni vermek istemiyordu, muhtelif yerlerde tahsile gönderdiler, Ortadoğu Amme Idaresi'ne, Fransa'ya Montpellier'e, beni • menagement hocası olarak Bursa'ya tayin etmek ve general yapmak istiyorlardı ve Ordu ile MiT arasında bir çekişme; fakat kızım Dame de Sion'da okuyordu.⁸² Onun okumasını sağlamak amacıyla askerlikten, yarıbaylığın son senesinde ayrıldım. Sonra bir sene hak verdiler, askerlik şubesinde al^ baylığa terfi ettim, istanbul'da bölge daire başkan yardımcılığına kadar çıktım. Oradan Beyrut'a gittim: üç sene Beyrut'ta kaldım. Efendim Hiram'la (Abas) benim aramda ihtilaf olamaz; çünkü çok uçurum farkı var; o şube müdürü, ben

82Nuri Gündeşin kızı istanbul Üniversitesi öğretim üyelerinden Nükhet Güz, bir dönem TRT Genel Müdürü Tayfun Akgüner'in de "danışmanlığını" yaptı.

başkanım. Yalnız kader bizi bazı görevlerde... Mesela Beyrut'ta halef selef olduk. O deşifre oldu, oradan gelenler deşifre olduğunu söylediler, beni tayin ettiler, onun yerine gittim...

Mesela yurtdışında, işte ben oradan üstün başarıyla geldim, o kovularak geldi..."⁸³

Söz sırası Hiram Abas'ın konuyla ilgili düşüncelerini anlattığı MiT eski daire başkanı Mahir Kaynak'ta: "Hiram Abas kendisi Beyrut'ta iken, Nuri Gündeş'in Beyrut'a gönderilmesini, bir başka ülkenin kendisine yaptığı operasyon olarak değerlendirdi. Yani Hiram'a göre, Nuri Gündeş kendisini kontrol için gönderilmişti. Hiram Abas'a göre. Gündeş'i yabancı güçler kendisine operasyon yapılması için göndermişti."

Hayretten küçük dilinizi yutacağınız bir iddia!.. Aynı zamanda kavganın boyutlarını da göstermesi bakımından hayli ilginç...

Kısaca ortaya çıkan sonuç şuydu ki Hiram Abas Beyrut'ta da deşifre olmuştu! Bunu Nuri Gündeş söylüyor, Hiram Abas da, Nuri Gündeş'in "kendisine karşı yapılacak operasyonda kullanılması için gönderildiğini" belirterek, deşifre olduğunu doğruluyordu.

"ikinci Kâtip" Mustafa Hiram Abas, Batum ve Atina'dan sonra Beyrut'ta da açığa çıkmıştı...

Nuri Gündeş, Hiram Abas'ın Beyrut'ta kurduğu ilişkileri bile kullanmak istemedi. Örneğin

Ermeni Fevzi Gandur'dan "yararlanmak istemediğini" yıllar sonra açıklayacaktı: "Fevzi Gandur Beyrutlu, benim zamanımda orada hedef olarak vermişlerdi, hatta, bir ara dediler ki bunun atlan vardır, seyislerinden istifade edin, istihbarat yapın diye, ben de bu adamdan ne istifade edeceğiz, başka elemanlarım var benim onların içinde onlardan bilgi alabilirim dedim ve bu suretle onu da eleman olarak almadım. O, Yukan Volta devletinin fahrî konsolosuydu. Silah için oradayken bir silah işine, tahmin ediyorum, Makine Kimya'yla ilişkili bir işe, o zaman bir duyumum var. Yani Makine Kimya Enstitüsü'yle silah alış-ın Nuri Gündeş, Susurluk Komisyonuüyelerine böylece biyografisini de anlatmışoluyordu. (Susurluk Komisyonu Tutanakları, Nuri Gündeş'in ifadesi, ciltII,s. ,1165-1169.) verişi hakkında bir işe girişecekler, bunu da kati bilmiyorum; ama bir duyumum var..."⁸⁴Nuri Gündeş, Gandurlann silah kaçakçısı olduğunu ima ediyor!.. Ve Hiram Abas ailesiyle birlikte 1 kasım 1970 tarihinde istanbul'a döndü. Artık, istanbul Kontrespiyonaj şube müdürüydü... Türkiye'de olaylar hızla ivme kazanıyordu. "Kimliği belirsiz kişiler" istanbul'daki Kültür Sarayı'nı yaktı. TiP Amasya il Başkanı Şerafettin Atalay öldürüldü... Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Ülkü Ocakları'na bağlı komandolar tarafından işgal edildi.. Silahlı çatışmalar, banka soygunları, adam kaçırmalar artıyordu. Toplum polisi önce Hacettepe Yurdu'nu, sonra SBF Yur-du'nu basıyor, yakaladığı öğrencileri döverek, sürükleyerek gözaltına götürüyordu. Ziraat Bankası'nın Ankara Küçükcesat Şubesi silahlı mili-tanlarca soyuldu... Amerikalı Çavuş James Finley kaçırıldı. Fakat zenci olduğu için özür dilenerek bırakıldı... TiP Sivas Yıldızeli ilçe Başkanı Ali Han Uluğ öldürüldü... Devrimci Avukatlar Derneği Başkanı Niyazi Ağımaslı Diyarbakır'da yakalanan gençlere MITin ajanlık önerdiğini söyledi.⁸⁵ Yabancı ajanlar da boş durmuyordu. Bunlardan biri de Aldrich Ames'ti. CIA ajanı olarak 1968-1971 yılları arasında Türkiye'de çalışmıştı. O dönemde Türkiye'de yaptıklarını, KGB adına casusluk yaptığı için 1994 yılında cezaevine girdiği ABD'de yazdığı *Bir Casusunitırafları* kitabında anlatıyordu. CIA ajanı Ames kitabında Deniz Gezmiş'ten de bahsediyordu. iddiasına göre, Ankara Basın Yayın öğrencisi güzel bir genç kıızı, 75 dolar karşılığı solcu öğrencilerin arasına sokup, bilgiler almıştı... ⁸⁴ Susurluk Komisyonu Tutanakları, Nuri Gündeş'in ifadesi, cilt II, s. 1175. ⁸⁵ *Cumhuriyet*, 7.3.1970. Ancak CIA ajanının bilmediği bir ayrıntı vardı; kız öğrenci CIA ajanıyla ilişkisini solcu öğrencilere anlatmıştı. CIA ajanı oyuna getirilmişti. Örneğin, "4 mart 1971 tarihinde solcu öğrenciler Basın Yayın Yüksek Okulu'nu basacaklar" bilgisinin verildiği gün. Deniz Gezmiş ve arkadaşları Ankara Balgat'taki ABD üssünden dört Amerikalıyı kaçırmışlardı! Ava giden avlanmıştı... 4 mart 1971 'de biri çavuş, üçü hava eri dört Amerikalı kaçırıldı. Dejriiz Gezmiş ve arkadaşları kaçırdıkları Jimmy Sexton, Riôhard Caraczi, James Gholson ve Larry Haevner'i Amaç Sokak, Martı Apartmanı üç numaraya götürdüler. Ertesi sabah Anadolu Ajansı'na bırakılan bir zarfta, eylemin Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu tarafından üstlenildiğini ve

serbest bırakılma koşullarını açıklayan bir mesajla, Amerikalıların kimlikleri bulunuyordu. Eylemciler 400 000 dolar fidyeyle tutuklu tüm devrimcilerin serbest bırakılmasını istiyorlardı.

ABD Başkam Nixon, Türk hükümetinden "tedhişçilerle pazarlık yapılmamasını" istedi. Güvenlik güçleri eylemcilerin saklandığını düşündükleri ODTÜ yurtlarını kuşattılar. Rektör Erdal inönü polisi okula istemedi. Ama içişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu jandarmaya yurtlara girme emri vermişti. Jandarmanın ateşine yurtlardaki öğrenciler karşılık verdiler. 5 martta direniş kırıldığında 3 ölü, 26 yaralı vardı ama Deniz Gezmişler üe kaçırılan Amerikalılar orada yoklardı. Amerikalı havacılar 8 martta serbest bırakıldılar.

Türkiye hızla yeni bir döneme giriyordu.

Ve bu yeni dönemde Hiram Abas'ı "yeni görevler" bekliyordu...

Üçüncü bölüm

Nazmiye Demirel istihbarat topluyor

10 mart 1971 çarşamba.

Genişletilmiş Komuta Konseyi¹ üyeleri Genelkurmay Başkanlığı'nda bulunan Yüksek Askerî Şûra salonunda toplandı.

Genelkurmay Başkanı Tağmaç başkanlığında 32 general ve amiralin katıldığı toplantının konusu "Hükümeti devirip yönetime el koyalım mı, yoksa sert bir uyarıyla yetinelim miydi. Altı saat süren toplantıdan sonra Ordu'nun müdahaleden yana olduğu anlaşıldı. Müdahale emir komuta zinciri içinde yapılacaktı ve uygulanacak yöntem dört komutana bırakılmıştı.

11 mart 1971 perşembe.

Öğleden önce.

Başbakan Süleyman Demirel neler olup bittiğinden hiçbir haber almıyordu, ama yine de tedirgindi, "istihbarat" alabilmek için çok ilginç bir yöntemle başvurdu: eşi Nazmiye Hanım'ı Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın eşi ile kuvvet komutanlarının eşlerinin katıldığı bir öğle yemeğine gönderdi. Nazmiye Hanım yemekten dönüştü, "Hiçbir şey görünmüyor, herkes sakın ve normal konuşmalar yâ-

1 O zamana kadar, askerîhiyerarşi geleneklerinde "Komuta Konseyi" deyimi vardı, ama "GenişletilmişKomuta Konseyi" diye birşey yoktu.

pildi" şeklinde izlenim getirdi !²

Oysa Nazmiye Hanım'ın eşine "her şey normal görünüyor" bilgisini verdiği saatlerde komutanlar Başbakan Demirel'e verecekleri muhtıranın müsveddesi üzerinde çalışmalar yapıyordu!

Saat 17.30.

Genelkurmay Başkanı Tağmaç'ın çağrısı üzerine Kuvvet Komutanları Gürler, Batur ve Eyiceoğlu Genelkurmay'a gittiler. Toplantının gündemi muhtıraydı. Genelkurmay Harekât Başkanı Korgeneral Kemal Taran'a bir müsvedde hazırlaması görevini verdiler ve dağıldılar.

Saat 21.30.

Kara Kuvvetleri Komutanı Gürler, Hava Kuvvetleri Komutanı Batur'un evine geldi. Önc^,

Deniz Kuvvetleri Komutam Eyiceoğlu, sonra da o saate kadar Cumhurbaşkanı Sunay'ın yanında olan Genelkurmay Başkanı Tağmaç eve çağrıldı.

Sunay'ın yanından dönmüş olan Tağmaç, cumhurbaşkanıyla neler konuştuğunu anlatmıyordu, ama müdahaleye henüz ikna olmadığı belliydi. Başbakan Demirel'in istifaya ikna edilmesini savunuyordu. Üç saat süren tartışmalardan sonra Cumhurbaşkanı Sunay'ın fikrinin alınmasına karar verildi. MiT Müsteşarı Fuat Doğu çağrılarak Sunay'a gönderildi. MfT Müsteşarı Doğu, Cumhurbaşkanı Sunay'a: "Sayın Cumhurbaşkanım, beni Genelkurmay başkanı gönderdi. Şimdi toplantılar. Yarın bir darbe yapacaklar. Size bildirmemi emrettiler" dedi. Haberi yokmuş gibi davranan Sunay, yorum yapmadı, "Peki Fuat Paşa" demekle yetindi.

Köşk'ten gelen cevap üzerine Tağmaç'ın da direnci kırıldı. "Yann bildiriği getirin imzalayayım" dedi.

Müdahaleyi cumhurbaşkanına bildirmiş olan Fuat Doğu yu o gece uyku tutmadı.

Söylediğine göre resmen bağlı

2 Demiret, MiT'ten emekli bir dostunun AP sempaticaneşinden de "istihbarat" alıyordu: komutanlarşubat 1971'de CumhurbaşkanıSunay'la Eskişehir'de bir toplantıyapmışlardı.

MİT emeklisinin eşi Demirel'e, Eskişehir'deki toplantıda, komutanların, Sunay'ın bir dönem daha cumhurbaşkanıkalmasında anlaşmaya vardıklarınıbildirdi (C. Arcayürek,*Darbeler ve Gizli Servisler*, s. 133,165).

bulunduğu başbakana bilgi vermemiş olmasının iç muhasebesini yapıyordu: "Eve geldiğim zaman düşündüm. Demirel'e söylesem karşı gelecek, karışıklık çıkacak, belki kan dökülecek. Ben şahsen bunu Demirel'e söylemedim. Söylemediğim için bugün çok memnunum."³

Her darbeden sonra aynı soru sorulur: .acaba MiT, bir askerî müdahale yapılacağını bağlı bulunduğu başbakana haber vermiş miydi ?

Evet vermişti.!

Ama darbeden sadece 2 saat önce! Ve cumhurbaşkanının emriylet^{1*}

MiT darbeyi bildiriyor!

12 Mart 1971 cuma.

Saat 10.45.

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, MiT Müsteşarı Korgeneral Fuat Doğuyı aradı ve gece kendisine verdiği haberi Başbakan Demirel'e iletmesini istedi.

Saat11.00.

Başbakan Demire! Güniz Sokak'taki evinden henüz çıkmamıştı.

Birinci kattaki telefon çaldı.

Arayan Fuat Doğuydu: "Sayın Başbakanım sizi sayın cumhurbaşkanının bir dileğini iletmek için rahatsız ettim. Biraz önce yanlarındaydım, Süleyman Bey istifasını versin buyurdular..."

Şaşırان Demirel, "Fakat Fuat Paşa, daha iki gün önce siz bana, cumhurbaşkanından başka bir mesaj getirdiniz. Sayın Sunay, 'Ben ne 22 Şubatlar, 21 Mayıslar gördüm, kaygı duymasınlar' demişti. Şimdi ne değişti de istifamı istiyor?" dedi boğuk bir ses tonuyla.

MiT Müsteşarı Fuat Doğu, üstü kapalı bir şekilde Ör-

;

3 Fuat Doğu bunlarıMehmet Ali Birand'ın 5 haziran 1994'te Show TV'de yayınlanan "12 Mart Belgeseli"nde ahlattı.

4 Demirel kendisiyle yapılan bir söyleşideşöyle diyor: "27 Mayısta rahmetli Adnan Bey'in,

12 Martta ve 12 Eylül'de benim resmen devletin bir organı tarafından bu hadiselerin olacağına dair bir bilginiz olmamıştır. Genellikle mesela Angola'da olan hareketleri biz biliriz de, Ankara'da olan hareketleri pek bilmeyiz"(Nokta, 16 mart 1986).

du'nun müdahale karar aldığını söyleyebildi. •

Demirci, "Fuat Paşa ben buraya seçimle geldim. Bunu nasıl yaparlar. Partimle konuşmam lazım" dedi.

Doğal olarak "emrindeki" MiT müsteşarından yanıt alamadı, telefonu kapattı.

Aceleyle Başbakanlık'a gitti. Bir yandan Millî Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu'nu çağırırken, bir yandan da kırmızı telefonla Cumhurbaşkanı Sunay'a ulaşmak istedi. Sunay telefona çıkmıyordu. Köşk bürokratları, "Bahçede dolaşıyor" gibi bahanelerle Başbakan Demirel'i oyalıyorlardı.

Demirel'in telaşa bir çare bulmaya çalıştığı sırada, dört komutan Genelkurmay başkanının makam odasında Tümgeneral Kemal Taran'ın hazırladığı muhtıra taslağı üzerindeki son düzeltmeleri yapıyorlardı. Kesin şeklini alan metni imzaladılar, %an bir zarfa koydular ve TKTy'e gönderdiler. Tağmaç, Gürler, Eyiceoğlu ve Batur'un imzalarını taşıyan "12 Mart Muhtırası", Tuğgeneral Musa öğün tarafından TRT Haber Müdürü Doğan Kasaroglu'na teslim edildi.⁵

Cumhurbaşkanı Sunay saat 13.00'e çeyrek kala gibi çıktı Başbakan Demirel'in telefonuna. Başbakan, "Böyle bir durum var. Çok yanlış oldu. Türkiye'nin itibarını da, demokrasiyi de zedeler. Ben size bunları daha önce de söyledim" dedi.

"Ne yapayım ? Beni de aştılar. Mani olamıyorum. Sağlık nedenleriyle istifa etseniz iyi olur" diye yanıtladı cumhurbaşkanı.

Demirel'in sağlığından bir şikâyeti yoktu. "Meclise giderim, güvenoyu isterim" diyebilirdi.

Telefonu kapattıklarında saat 13.00'ü gösteriyordu ve Spiker Çetin Çeki radyodan Ordu'nun verdiği muhtırayı okudu...

Başbakan Demirel! arkadaşlarıyla görüştü, istifa etmezse muhtıranın üçüncü maddesine göre Ordu meclisi kapatacaktı.⁵ O gün ayağı alışımsız olacak ki Musaöğün daha sonra TRT'ye genel müdür oldu. Tam 12 Mart günü tanışmış olan MusaÖğün ve Doğan Kasaroglu, 12 Eylül Darbesi'nden sonra kurulan ve darbeciler tarafından desteklenen Milliyetçi Demokrasi Partisi'nde (MDP) kurucu olarak yer aldılar.

Müsteşar Yardımcısı Muhlis Ferle Köşk'e yollayacağı istifa mektubunu yazmaya başladı...

Ana muhalefet cephesine gelince...

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü darbeye ilk gününden karşı çıktı ve 14 mart günü CHP grubunda çok sert bir konuşma yaptı.

Paşa'nın "yumuşatılması" gerekiyordu.

İş yine MiT Müsteşarı Fuat Doğu'ya düştü.

Demirel'e .istifasını istemekle görevlendirilen MiT müsteşarı, şimdi de İnönü'yü yumuşatmaya çalışacaktı.

Fuat Doğu müsteşarlık döneminin ilk yıllarından başlayarak fernet İnönü'ye hep yakın olmuştu. Şimdi, muhüracı-larla İsmet Paşa'nın Pembe Köşkü arasında mekik dokumaya başlamıştı. '

Komutanlar MiT müsteşarı aracılığıyla İnönü'ye en kısa zamanda demokrasiye dönüşeceği mesajını gönderiyorlar, bunalımdan çıkmak için kendisinden yardım istiyorlardı.

Sonunda İnönü'yü Ordu'nun yönetime el koymayacağına, 12 Martın Ordu'nun iç sorunlarından kaynaklandığına ikna eden Fuat Doğu, fırsatını yakalamışken komutanların,

CHP Genel Sekreteri Ecevit'in solculuğundan şikâyet ettiklerini de paşaya aktanvermişti laf arasında. Zaten MiT daha önce Ecevit'in "komünizmi öven Bursa konuşmasını" da el altından Turhan Feyzioğlu'nun Güven Partisi'ne ulaştırmıştı.

Bunlar inönü'yü rahatsız ediyordu, ismet Paşa yavaş yavaş Ecevit'e güvenini kaybediyordu. CHP Genel Başkanı ile *genel* sekreterinin arasına "MiT" girmişti!

Kutlu Savaş'ın "Haşhaş Raporu"

12 Mart ve ABD deyince akla gelen ilk konulardan biri, ABD ile Türkiye arasında yıllarca süren "haşhaş soru-nu"ydu.

ABD yönetimi "Amerikan gençliği uyuşturucudan zehirleniyor" gerekçesiyle harekete geçti, bunun baş sorumlusu olarak da hep haşhaş eken ülkeleri gördü. Bunların başında Türkiye geliyordu ve ABD Türkiye'yi uzun yıllar "haşhaş ekimini yasaklamaya" zorladı:

1950'de Adnan Menderes'ten istendi, reddedildi.

1965'te inönü'den istendi, reddedildi.

1965'te Demirel'den istendi, reddedüdi.

1970'te tekrar Demirel'den istendi, reddedüdi.

12 Mart'tan sonra darbecilerin denetimindeki Nihat Erim Hükûmeti'nden istendi. Kabul edüdi.

29 temmuz 1971'de Erim Hükümeti, 1972 yılından itibaren haşhaş ekiminin yasaklanmasına karar verdi.⁶

"fran 1969 yılında, topraklarında haşhaş tarımının tekrar yapılmasına izin vermişti, ilginçtir, bu kez Türkiye haşhaş ekimini yasaklıyordu. Türkiye önemli bir döviz kapısını kapatıyordu. Afyon üretiminde dünya üçüncüsüydu. Milyonlarca dolarlık geliri vardı. 90 000 aile haşhaş ekimiyle geçiniyordu..."⁷

Haşhaş ekiminin yasaklanması zorlamasının son reddinin ilginç de bir öyküsü vardı:

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) yöneticilerinden Nevzat Yalçıntaş, bir gün genç uzmanlarından birini çağırıp, "Şu haşhaş sorununun önünü arkasını bir inceleyin bakalım, gerçekten haşhaş ekimi yasaklanmalı ?" dedi.

Genç uzman sekiz ay araştırdı ve "Haşhaş Raporu"nu hazırlayıp sundu.

Gizli rapor DPT Müsteşarı Turgut Özal'ın önüne gitti. Rapor, "Haşhaş ekimi kesinlikle yasaklanmamalı ekimi yasaklamak ülkenin zarannadır. Ancak kaçağa karşı bütün tedbirler alınmalıdır" demektedir özetle.

Özal raporu beğendi, cumhurbaşkanına, başbakana ve Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'ne gönderdi.

Raporu yazan genç adamın adı Kutlu Savaş'tı.⁸

Raporun da etkisiyle AP hükümeti haşhaş ekiminin durdurulmasını isteyen Amerikan önerisini reddetti.

Dışişleri eski bakanlarından ihsan Sabri Çağlayangü haşhaş ile 12 Mart Askeri Darbesi arasında şöyle bir ilişki kurar:

6 Kamuoyunun büyük tepkisi sonunda bu yasak, 1973 seçimlerinden sonra kurulan CHP-MSP Koalisyonu tarafından kısmi olarak kaldırıldı.

7 Soner Yalçın, *Boco, Behçet Cantürk'ün Anıları*, SuYayınevi, 5. baskı, mart 1999.

8 Türkiye, Kutlu Savaş'ın adını 1. MiT Raporu, 2. MiT Raporu ve Susurluk soruşturmalarında duyacaktır. 1986'da adı MiT müsteşarlığı için bite geçmiş, ama sonunda Radyo ve Televizyon Üst Kurumu (RTÜK) başkanı olmuştur.

175

"Ben Dışişleri bakanıydım. Amerikan büyükelçisi bana geldi. 'Sayın Demirel'e söyleyiniz. Sizde nerede, ne. kadar haşhaş ekiliyorsa biz onun parasını verelim, ekimi durdursunlar' dedi. 'Peki söylerim' dedim. Sayın Demirel'e söyledim. Aldığım cevap şöyleydi: 'Bizim 27 ilimiz ve çevresinde haşhaş «kiliyor. Bizde ismini afyondan alan ilimiz var. Bunu yapamayız. Ama ekim alanlarını giderek daraltabiliriz.' Gittim, Amerikan elçisine söyledim. Bana, 'Beni bir kere bu konuda başbakanınızla görüştü-rebilir misinizVfledi. 'Peki söylerim' dedim. Gittim Demirel'e yine söyledik Demirci kabul etti. Aynı cevabı verdi Sayın Demirel. Bu görüşmeden sonra Amerikan büyükelçisi, 'Çok yazık, bundan fena neticeler doğacak' dedi. Çok fena neticeler belli oldu. Üç ay sonra bizim hükümetimiz düşürüldü."⁹ 12 Mart ve ABD deyince akla gelen başka bir konu ise dönemin Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Ba-tur'un 12 Mart Darbesi öncesi ABD'ye gitmiş olmasıydı.¹⁰ Ziyaretin resmî nedeni, ABD Hava Kuvvetleri Komutam Orgeneral Ryan'ın, Batur'a "Legion of Merit" nişanını verecek olmasıydı. Ama General Ryan, tören sırasında "darbenin ne zaman yapılacağı" konusunda Batur'un ağzını aramaktan da geri kalmamıştı: Orgeneral Muhsin Batur'un, bu geziye alışlagelenin tersine, yanına karargâhından hiçbir yardımcı almadan, deyim yerinde ise tek başına çıkması arkadaşları tarafından şüpheyle karşılanmıştı.

Batur ABD'den dönünce Kurmay Albay Kemal Tunuslu-oğlu'nun Tandoğan Meydanı'ndaki evinde bir toplantı yapıldı. Celil Gürkan ve diğerleri ABD temaslarının nasıl geçtiğini sordu. Batur'un yanıtı şöyleydi: "Benim onuruma verilen bir kokteylde Orgeneral Ryan ile baş başa olduğumuz sırada bana Türkiye'deki olaylar hakkında bazı sorular sordu ve sözü getirip: 'Siz askerler, bir müdahalede bulunmanın tam zamanı olduğunuzu düşünmüyor musunuz' gibi bir niyet yoklamasında bulundu.9İhsan SabriÇağlayangil,*Anılarım*, Yılmaz Yayınları, 1990, s. 63. 10 Ne hikmetse, 12 Eylül 1980 AskeriDarbeöncesinde de yine dönemin Hava Kuvvetleri KomutanıOrgeneral TahsinŞahinkaya ABD'ye gidecekti! Ben de açık vermeyen bir mukabelede bulundum."¹¹

12 Marttan haberi olan sadece ABD yönetimi değildi. İran Şahı Pehlevfnin de haberi vardı askeri darbeden:

Çağlayangil şahın acele çağrısı üzerine iran'a gitmişti. Şah, "Birkaç ay içinde Ordu Türkiye'de darbe yapacak" dedi. Türkiye'nin içişlerini ilgilendiren bir konuyla ilgili bir şey söylemek için Tahran'a çağrılmasını yadırgamıştı Çağlayangil. Ama şahın derdi sadece Türk hükümetini uyarmak değildi. Kendi canının derdindeydi: "Benim çevremde uğraşacağım sorunlarım var. Ruslara inanılmaz. Doğuda Pakistan sınırında Patonlar. Kuzey iran'da Kürtler. Biz çokuluslu bir devletiz. Babam cahil adamdı, ama bana daima Türklerle iyi geçin demişti. Sizde sağlam bir rejim oldukça benim için Türkiye sınırında mesele olmaz."

Sah istihbaratın kaynağını söylememişti. Ama Çağlayan-gil'in tahminine göre bilgi Savaktan gelmiş olabilirdi.

Savak bilir de Mossad bilmez mi ?

Dönemin CIA şefi Richafrd Helms, israil istihbarat örgütüyle yaptığı bir toplantıdan dönerken Ankara'ya uğradı:

"12 Mart'tan bir hafta veya birkaç hafta önce CIA Başkanı Helms, Tel-Aviv'den ülkesine dönerken açıklanmayan kısa bir ziyaret için Ankara'ya uğramış ya da başka bir deyimle Ankara'dan geçmişti. Sonradan öğrendiğimize göre görüştüğü ilgililere bir liste vermiş,

vakit geçirilmeden Ordu'dan ekarte edilmeleri gereken subaylardan söz etmiş ancak böyle bir tasfiye operasyonunun kamuoyunda yaratacağı çalkantıyı dikkate alarak, listede adlan yazılı, ama en üst düzeyde bulunan komutanların şimdilik yerlerinde bırakılmaları gerektiğini vurgulamıştı!.."12

11 Celil Gürkan, a.g.e., s. 205, 207. Muhsin Bakır'un reddettiği bu olay Gürkan ile Batur arasında tartışmalı olarak kaldı. Batur toplantının yapıldığı yeri de reddediyordu. Gürkan ise Yuvam Apartmanı'nda olan dairenin Tunusluoğlu'na ait olup olmadığını aradan geçen zaman nedeniyle tam olarak hatırlayamıyordu. Tunusluoğlu maalesef artık hayatta değildi. Ama güzel bir rastlantı Celil Gürkan'ı doğrudan doğruya yardımcı oldu: bu kitabın yazarlarından Doğan Yurdakul'un kayınpederi ile kayınvalidesi, Albay Tunusluoğlu'yla kapı komşusuydu. Mattepe Yuvam Apartmanı altıncı kat 17 numaralı dairenin sahibi Talat Özlü-şık ve ailesi ile 18 numaralı dairenin sahibi Kemal Tunusluoğlu ve ailesi hem komşu hem de yakın dosttular. Çocukları da arkadaştı. Bir motosiklet kazasında ölen besteci Uzun He-pa'nın eşi modacı Zeynep Tunusluoğlu, Kemal Tunusluoğlu'nun kızıydı.

12 Celil Gürkan, a.g.e., s. 207.

CIA'nın eylemlik katkıları

işin iç yüzünü "yabancılardan" öğrenmek için fazla beklemeye gerek kalmadı. Darbeden tam 9 ay 10 gün sonra bir İngiliz gazetesi yazıyordu olup biteni.

21 Ocak 1972 tarihli Daily *Telegraph* gazetesi CIA kaynaklarına dayanarak verdiği haberinde, CIA'nın hangi ülkelerde darbe yaptığının listesini yayımlarken, 12 Mart'ta listeye almıştı:

"1960. Türkiye. CIA'nın General Gürsel'e Menderes Hükümeti'ni devirmesi için yardımcı. 1971. Türkiye. Oğuz'un girişiminden hemen sonra hükümetin zorunlu istifasında CIA ajanlarının eylemli katkıları."

CIA'nın "eylemli katkıları"nın ne olduğunu kitabın okuyucuları artık tahmin ediyordur!

12 Mart'ın devirdiği hükümetin Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil ise başka bir kaynaktan okumuştur aynı listeyi.

Önce Gazeteci İsmail Cemle¹³ 12 Mart 1976'da *Politika* gazetesinde çıkan söyleşide patlattı ilk bombayı İhsan Sabri Çağlayangil:

"12 Martta CIA vardır. Büyük ölçüde vardır. 12 Martta haşhaş vardır. CIA Papadopoulos'ta vardır. CIA Gizikis'te vardır. CIA'nın nasıl hareket edeceği tahmin edilemez. Şimdi nasıl yapar CIA? Organik bağlarıyla yapar. Benim istihbarat şefim, kendisi farkında bile olmadan CIA benim altımı oyar. Elinde imkân var adamın. Girmiş, enfilte benim içimde. Onun için hiç şaşmam, aramam da, bulamam ki. Nasıl yaptı, bulamam."

Sonra bu söylediklerini düzeltmek isterken daha da açıklık getirdi:

"Demeç öyle değildi. Zaten demeç de değildi, bir sohbetti. Cem bana, 'Darbenin içinde Amerika'nın parmağı var mı?' diye sormuştu. Verdiğim cevapta *Economist* dergisinin 'Blue Report' adlı az sayıda basılan özel ekinde, CIA'nın darbe yaptığı ülkelerin bir listesini yayımlandığını, bunda 27 Mayıs ve

13 Bu kitabın yazıldığı sırada DSP-MHP-ANAP hükümetinin dışişleri bakanı

12 Mart'ın da CIA darbeleri arasında gösterildiğini söyledim. Mıfın CIA, Mossad ve Savak ile bilgi alışverişi içinde olduğu zaten biliniyordu."¹⁴

Tasfiyeler başlıyor

Yeni hükümet henüz kurulmamıştı. Ama "devlette devamlılık esas"tı. Yenisi "atanana" kadar Demirel! başbakanlığa vekâlet ediyordu.

16 martta 13 subayın emekliye sevk kararnamesi "getirildi" Demirel'in önüne.

Demirci, "Getirin imzalayayım" dedi.

Emekli edilenler arasında dört general ve bir amiral vardı: Tümgeneral Celil Gürkan, Tuğgeneral Şükrü Köseoğlu, Tuğamiral Vedii Büğet, Tuğgeneral Ömer Çokör, Tuğgeneral Mehmet Tuğcu.

Demirel'e muhtıra veren komutanlar, Demirci'! devirmek için birlikte yola çıktıkları, ama son anda ihanet ettikleri arkadaşlarının tasfiyesini aynı Demirel'e imzalattıyorlardı.

Karışık gibi görünse de anlaması zor değil, ihtilal her zaman olduğu gibi kendi evlatlarını yiyordu.¹⁵

Yoksa israil dönüşü Ankara'ya uğrayıveren CIA başkanının bıraktığı Ordu'dan tasfiye edilecekler listesi mi uygulanıyordu ?

9 Martçılar'ın üst düzeyinden geriye bir tek Kara Kuvvetleri Komutanı Gürler ile Hava Kuvvetleri Komutam Batur kalmıştı.

Ordu'da tasfiyelerin yapıldığı 16 mart gününün gecesi, dönemin öğrenci liderlerinden Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan Sivas Gemerek'te yakalanıp, Ankara'ya getirildi. Sinan Cem-gil ve arkadaşlarıyla buluşacağı Nurhak Dağlan'na ulaşamamışlardı.¹⁶

14 Cüneyt Arcayürek, *Darbeler ve Gizli Servisler*, s. 147.

15 1 ocak 1971'den 1 temmuz 1972'ye kadar geçen 18 aylık süre içinde Kara Kuvvetleri bünyesinden 115 subay, 89 astsubay, 64 Harp Okuluöğrencisi; Deniz Kuvvetleri'nden 78 subay, 10 astsubay, 32 öğrenci; Hava Kuvvetleri'nden 264 subay, 54 astsubay ve 70 öğrenci atıldı.

16 30 mayısta Adıyaman'ın inekli köyü yakınında kısıtılan Sinan Cemgil, Kadir Manga ve Alpaslan Özdoğan öldürüldü, iki arkadaşları da yaralı olarak yakalandı. 23 martta da Hüseyin inan, Kayseri Pınarbaşı'nda yakalandı.

Türkiye kaynakları, CHP Kocaeli Milletvekili Nihat Erim, 19 martta hükümeti kurmakla görevlendirildi. Partisiyle bazı sürtüşmeleri olduğu zaten biliniyordu. O gün partisinden istifa edince bir anda aranan "partilerüstü ve tarafsız" başbakan niteliğini de kazanmış oldu! Aslında Nihat Erim'e teklif bir önceki gün, 18 martta Çankaya Köşkü'ne çağrılarak, Cumhurbaşkanı Sunay ve Genelkurmay Başkanı Tağmaç tarafından yapılmıştı. Öteki üç komutanın bundan haberleri yoktu. Başbakanın atanmasında devre dışı bırakılmışlardı/Darbenin üstünden bir hafta geçmeden 12 Martçıar ayasında emir komuta Sunay-Tağmaç kliğinin eline geçmişti.

Nihat Erim'in başbakan olmasından iki gün sonra, Bülent Ecevit, "Bu muhtıra ortanın soluna ve bana karşıdır" diyerek CHP genel sekreterliğinden istifa etti.

Kabinede MİT kavgası

Bir hafta sonra açıklanan Erim kabinesine, muhtırada yer alan "reformları" gerçekleştirmek görevi verilmişti. Kurulan hükümete kamuoyunda "teknokratlar kabinesi" deniyordu.

Hükümette "siyasî işlerden sorumlu" başbakan yardımcılığına, 27 Mayıs Askerî Hareketi'nin kurmaylarından Sadi Koçaş getirilmişti. CHP Konya milletvekiliydi.

Ve MFT'nin ona bağlanması söz konusuydu.

Teşkilatı bilmeyen biri değildi.

Daha önce MITte reform yapılmasının düşünüldüğü iki kez, 1962'de ve 1965'te örgütün başına getirilmek istenmişti. Ama ikisinde de teşkilata Fuat Doğu'yu getirmek isteyenlere yenik düşmüştü.

Şimdi başbakan yardımcısı olarak MiT ona bağlanıyordu.

Ve MtTin başında hâlâ Fuat Doğu vardı. Hem de, Sunay ve Tağmaç'ın artık vazgeçilmez adamı haline gelmiş olan Fuat Doğu.

Çok önceki yıllardan kalan "çekişme" 12 Mart sonrasına taşınıyordu. MtTin tepesinde siyasî tarihimize "Koçaş-Doğu kavgası" adıyla geçecek olan çatışmanın fitili tutuşturulmuştu. Bu kavganın tüm ayrıntılarına az sonra gireceğiz. 12 Mart öncesinde, pipo tüttürürken istanbul'da bıraktığımız Hiram Abas'ı da orada unutmayalım.

Hiram Abas, 12 Mart 1971 saat 13.00 haberlerinde radyodan okunan muhtırayı dinlediğinde Beyrut'tan istanbul'a döneli dört buçuk ay olmuştu. Bölge Başkanı Necip Yusu-foğlu, Kontrespiyonaj Şube Müdürü Hiram Abas'tı. Eski bölge başkanlarından Mazhar Eymür'ün oğlu Mehmet Eymür de artık teşkilata girmiş ve Hiram Abas'ın ekibinde grup amiri olmuştu.

Ekip olarak uğraşı alanları, Hiram Abas'ın "uzmanlık alanı" olan Ortadoğu sorunlarıydı. Ama esas işleri, Filistin kamplarında eğitim görüp geri dönen ya da halen *orada* olan solcu Türkleri saptamak ve yakalatmaktı.¹⁷

Eski tüfeklerden (Türkiye'nin en eski kuşak komünistlerine böyle denir) Mihri Belli, mayıs ayı başında sınırdan gizlice geçti ve Şam'daki El-Fetih bürosuna gitti. Orada Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) lideri Yaser Arafat'la tanıştı. Eylül ayında Türkiye'ye dönerken sınırda Suriye askeri istihbaratı tarafından tutuklandı. Şam'daki El-Mezze Askerî Hapishanesi'nde üç aydan fazla tutuklu kaldı. Serbest bırakıldıktan sonra 1972 başında yine gizli yollardan yurda döndü.¹⁸

MfT-Mossad işbirliği gururla sunar!..

Hiram Abas ve ekibinin neler yaptıklarını Mehmet Ey-mür'den dinleyelim:

"O tarihlerde Arap talebelerin kurduğu birçok illegal cemiyet vardı. El-Fetih, El-Saika, Demokratik Cephe, Halk Cephesi, Irak Talebe Birliği, Suriye Talebe Birliği vb gibi. Kanunlarımıza göre kökü yurtdışında olan bu tip cemiyetlerin faaliyetleri yasaktı. Bu cemiyetlerin aşın soldaki Türk talebeleri ile irtibatları oluyor, onların Ortadoğu ülkelerinde terör eğitimi görmelerine ve silahlanmalarına aracılık yapıyorlardı.

(...) ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak bu cemiyetlerin

1712 Marttan sonra Filistin'e ilk gidenlerden biri de Mihri Belli'ydi. Kod adı Ebu

Hayr'dı(Faik Bulut,*Filistin Rüyası*,s. 77).

18Mihri Belli,*Mihri Bolli'nin Anıları, insanlar Tanıdım II*,Doğan Kitapçılık, s. 219-232. elebaşılarını tespit ettik. Bir kısmını 'sınırdışı ettik. Daha sonra sıkıyönetim bu cemiyetleri kapattı, iyi bir eleman ağı kurmuş ve her türlü yeni faaliyetin daha başlangıcında haberini almaya başlamıştık.

(...) Arap talebelerle irtibatlı olan Nahit Töre'yi Teşvikiye'deki bir evde bu şekilde, elemanlarımızdan haber alarak yakalatmışuk. Hedef ülkelere gelen giden mektuplar sansüre tabi tutuluyordu. Çok iyi Arapça bilen bir tercümanımız vardı."^{19/x}

MiT istihbarat Daire Başkanı Sabahattin Savaşman, Beyrut'ta görev yapan meslektaşı Hiram Abas için surdan söylüyordu: "Mossad'ın memleketimizde hayli geniş imkân- lan bulunmaktadır. Karşıcasusluk ekibindeki şahıs, Beyrut'ta böyle temaslarda çok bulunmuştu. Lübnan'da CIA'yla beraber operasyonlara katılan, onlardan yüklü ücret ve ikramiyeler temin eden, Filistin kamplarındaki bir kısım solcu genci hedef alan faaliyetlerde gösterdiği basan sonucu mü-kâfatlandırılan bu kişi..."²⁰

işte tam o sıralarda çıkmıştı teşkilatın tepesindeki kavga. Şimdi devletin doruklarında

kopan MiT fırtınasına kaldığımız yerden devam edebiliriz.

Sadi Koçaş-Fuat Doğu kavgası

Anımsayalım...

Önce Başbakan Menderes'in müsteşan Ahmet Salih Korur şaşırmıştı MITte neler olup bittiğine. Sonra 27 Mayısçılar.

Şimdi şaşma sırası 12 Mart'in başbakan yardımcısı Sadi Koçaş'a gelmişti.

Korur'dan Sadi Koçaş'a yirmi yılı aşkın bir zaman geçmiş, MAH'ın adı MiT olmuş, yasası çıkmış, ama teşkilatın işleyişi değişmemişti. Üstelik MiT müsteşan artık başbakan-lan aşmış. Genelkurmay başkanı ve cumhurbaşkanına istihbarat veriyordu. Dediğimiz gibi Sadi Koçaş teşkilatı tanıyordu, arkadaşları vardı. Ama daha işe başladıkları gün, di 19 Mehmet Eymür, *Analiz*, s.57, 58.

20 Sabahattin Savaşman, 3. *Adam Anlatıyor*, s. 24.

renişle karşılaşacağını doğrusu pek aklına getirememişti.

MİT'in ilk itirazı yeni bakanlardan Atilla Karaosmanoğlu'na'ydı. Bakanlar Kurulu açıklanır açıklanmaz MİT Müsteşarı Fuat Doğu, Başbakan Nihat Erim'e koşup ilk "ihbarını" yaptı:

"Karaosmanoğlu, Sosyalist Kültür Demeği kurucularındandır, Devlet Planlama Teşkilatı'ndayken sol eğilimli olarak tanınmıştır."

Karaosmanoğlu ABD'den, Dünya Bankası'ndaki görevinden ayırtılıp getirilmişti hükümete.

Başbakan Erim'in kafası karışmıştı. Karaosmanoğlu'nu Amerikalılar önermişti. MİT'in itirazına karşı referans olsun diye, hemen Dünya Bankası genel başkanı, ABD eski savunma bakanı Mc Namara'ya düşüncesini sordu. Temiz raporu" hemen geldi: "Mr. Karaosmanoğlu, başarılı, milliyetçi, pırl pırl bir beyindir." Bunları başbakandan duyan Sadi Koçaş kulaklarına inanamadı:

Türkiye Cumhuriyeti'nin bir bakanı, yabancı bir bankanın başından, ABD eski savunma bakanından soruluyordu !²¹

Ama bu Başbakan Yardımcısı Koçaş'ın şaşıracağı daha ilk olaydı. Kendi başına neler geleceğini henüz bilmiyordu.

27 Mart günü kabine içinde görev bölümü yapıldı. Karaosmanoğlu ekonomik işlerden, Sadi Koçaş siyasî işlerden sorumlu başbakan yardımcıları oldular. Koçaş'ın ağırlıklı görevi MGK ve MiT ile hükümet arasındaki ilişkileri yürütmektir.

Aksilik bu ya, Koçaş ertesi günü küçük bir trafik kazası geçirdi. Kaburgalarında çatlak vardı. Üç gün evden çıkamadı, başbakanı göremedi.

Dördüncü gün Başbakanlık'a gittiğinde onu bir sürpriz bekliyordu: görev dağılımı değişmiş, MiT ve MGK ondan alınıp başbakana verilmişti. Fuat Doğu, o yokken Cumhurbaşkanı Sunay'a ve Genelkurmay Başkanı Tağmaç'a gitmiş ve "kendisinin bir albayın (Koçaş) emrine verilmemesini, zaten kanunen başbakana bağlı olması gerektiğini" söylemişti.

Koçaş'ın istifaya kalkışması üzerine durum yeniden Cumhurbaşkanı Sunay'a intikal etti, onun da onayıyla yeni bir formül bulundu: MİT'in başbakan yardımcısına bağlanmasında yasal engel yoktu, MGK Genel Sekreterliği ve MiT Müsteşarlığı idari işlerde Koçaş'a bağlı olacaktı, müsteşar sadece kanunda yazılı bazı hallerde başbakana karşı sorumlu olacaktı.²² İlk kriz kâğıt üzerinde aşılmıştı. Ama aynı zamanda yaklaşık beş ay sürecek bir çatışmanın da ateşleyicisi oldu.

MİT'in tepesinde başlayan kavga derhal örgütün içine sıçradı. Bir taraf "MİT'i Koçaş'a

bağlamayacaklar" propagandasını yürütürken, öbpr taraf Fuat Doğu'nun gidici olduğu bilgisini yayıyordu. Teşkilat içinde birdenbire imzasız mektuplar fırtınası esmeye başladı. Cumhurbaşkanına, başbakana. Genelkurmay başkanına, MtTteki her ilgiliye mektuplar postalanıyordu.

Köçaş'ın adayları: Haydar Saltık, Cihat Akyol

Bazı çevrelere göre. Başbakan Yardımcısı Sadi Köçaş'ın MiT Müsteşarı Fuat Doğu'yla kavgasının nedeni, bu kritik göreve kendisine yakın bir kişinin gelmesini sağlamaktı. Bu kişi Köçaş'ın Harp Okulu'ndan sınıf arkadaşı ve aynı zamanda akrabası, MiT Dış istihbarat Daire Başkanı Abdullah Argun'du.

Bu olasılığın MiT içinde yayılması köstebeklerin hemen harekete geçmesine yol açtı. "Başkan adayı Argun" hakkında fısıltı gazetesi yayınına belden aşağı vurarak başlamıştı: "istihbarat çalışması yapıyorum diye, Ankara'nın ünlü Funda ve Milka pastanelerinden topladığı hayat kadınlarını teşkilata götürüp Nuri Gündeş ve Süleyman Yenilmez'le birlikte âlem yapan adam.

"Elindeki çantasını KGB'ye kaptıran bir istihbaratçı nasıl teşkilata başkan olabilir ?.."

Sadi Köçaş'ın MiTin başına düşündüğü bir diğer isim ise, Özel Harp Daire eski başkanı Tümgeneral Cihat Akyol'du.

22Aralık 1971'e kadar sürecek olan bu kısa dönem, MiT'in bir başbakan yardımcısına bağlandığı son istisna oldu. Bir de, ileride göreceğimiz Birinci MC döneminde "aşırıakımlar ve güvenlik konularını" incelemek üzere bazı bakanlar ve MİT temsilcisinden bir kurul oluşturulmuş, bu kurulun başına, MHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş getirilmişti. MİT dolaylı yoldan Türkeş'e bağlanmıştı!

Yatan arkadaşları. Fuat Doğu, 1969 yılında MiT istihbarat daire başkanı olan Cihat Akyol'un gözünün yerinde olduğunu düşünüp, ayağını kaydırıldığını daha önceki bölümde yazmıştık. Cihat Akyol, MiT'ten, Özel Harp Dairesi'ne "transfer" olmuştu...

Sadi Köçaş, yakın arkadaşı Cihat Akyol'u MiT'in başına getirerek Fuat Doğu'dan kurtulmayı planlıyordu...

Başbakan Yardımcısı Köçaş her fırsatta, Tümgeneral Akyol'un İngilizce, Fransızca ve Rusça bildiğinin altını çiziyordu. Arkadaşı, yıllarca istihbarat birimlerinde çalışmıştı ve deneyimliydi.

Sadi Köçaş'ın aklının bir köşesindeki aday ise, Haydar Saluk'tu. Kamuoyu Haydar Saltık'ı 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nden sonra yakinen öğrenecekti.²³

Sadi Köçaş stratejisini Fuat Doğu'yu MtTten uzaklaştırma üzerine kurmuştu. Ancak Fuat Doğu öyle kolay pes edecek bir istihbaratçı değildi...

Fuat Doğu ekibinden olduğunu gizlemeyen K. F. rumuzlu bir MtT mensubu. Gazeteci Arcayürek'e şunları anlatmıştı:

"Birdenbire serviste bir mektup salgını başgösterdi. Tabii mektuplardaki hedef, doğrudan Doğu Paşa'ydı. Öyle yazılmışlardı ki hukuk bilgisi olan birinin kaleminden çıkacağı anlaşılıyordu. O zaman anlayamamış, sonradan öğrenmiştik. Serviste Doğu'ya ve ona yatan olan bizlere karşı Köçaş yanlısı bir cunta kurulmuş. Cuntada Nuri Gündeş, Abdullah Argun, Mehmet Ali Kaşıkçılar, Necdet, Sadi Köçaş'ın sınıf arkadaşı Behçet'in olduğunu öğrenecektik. Tabii neden sonra !"²⁴

Olayı teşkilatın o günlerini bilenler şöyle anlatıyor;

Talat Turhan: "Sadi Köçaş'ın amacı MiT'te üst düzey görevli olan akrabası Abdullah Argun'u müsteşar yapmaktı. Bunu yapmaktaki amacı akrabasını yükseltmek değil, MİTe

hatam olma isteğiydi. Biliyordu ta MfTe haktan olamazsa başarıya ulaşamazdı. Fuat Doğu öteta kanadı temsil ediyordu. 27 Mayısçılar ile 12 Martçılar MfTte, hükümette ve Ordu'da **23**Sadi Koçaş, Haydar Saltık'ı MiT müsteşarı yapamadı, ama Haydar Saltık, Sadi Ko-çaş'ı 12 EylûTûn Millî Güvenlik Konseyi'ne "danışman" yaptı.

24Darbeler ve Gizli Servisler, s. 174, 175 Nuri Gündeş o sıralarda Beyrut'ta görevlidir. Eğer K. F.'nin verdiği bu bilgi doğruysa, çatılmaya o oa yurtdışından "katkıda" bulunmaktadır. Hepsinin emeldi albay olması da rastlantı m,dır bilinmez ! son kez kapıştılar ve galibi 12 Martçılar oldu."

MtT eski daire başkanı Mahir Kaynak: "Fuat Doğu, Sadi Koçaş ile mücadeleye girdiğinde teşkilatta mektuplar furyası başladı. Mektup yazarlardan biri de Hlram Abas'tı. ilk kazan kaldıranlardan biri Abas olmuştu. Bunun nedeni bence, Abas'ın kim olursa olsun kimsenin liderliğini kabul etmemesiydi. Önünün hep açılmasından yanaydı. Bu nedenle çok kişiyle, yani önündeki çok kişiyle kavga halindeydi."•/

Evet, Hiram Abas'la yeniden buluşuyoruz. MtTte tayamet koptuğu sırada demek ta o da kollarını sıvayıp dalmıştı kavgaya.

MtTin tepesinde meydana gelen çatışmanın boyutlarını biraz daha açalım.

Sadi Koçaş'a yapılan teklifler

Sadi Koçaş ile Fuat Doğu'nun "mücadeleleri" çok eskilere dayanıyordu.

Tarih, 27 aralık 1961.

Dönemin MAH Başkanı Naci Aşkun, 27 Mayıs 1960 Ha-reketi'ni birlikte yaptıkları arkadaşı Sadi Koçaş'a birlikte çalışma teklifi götürdü: "Size önermek istediğim asü görev muavinllğimdir. Fakat halen bu görevde Albay Fuat Doğu vardır. Örgütte uzun yular çalışmış, tecrübeli ve çalışkan bir insandır. Bu sebeple onu ayırmayı düşünmüyorum. Ama birinci adam olacak nitelikte değil. MiT Yasası çıktıktan sonra ben kalırsam benden sonraki en yüksek göreve, ben kalmazsam benim yerime geçirilmek üzere yetişmeniz için sizi şimdiden örgüte almak istiyorum. Size şimdi bağımsız çalışan istanbul daire başkanlığını teklif ediyorum. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Sayın Cevdet Sunay Üe ilişkilerim pek iyi değil. Kendileriyle hiçbir görev bağım olmamasına rağmen, sırf general olduğum için beni ve dolayısıyla örgütü kendi emrinde sayıyor. Nereye gidersem kendisine önceden haber vermemi istiyor. Genelkurmayla ilgili olsun olmasın her istihbaratın hatta haberin mutlaka kendisine de verilmesini istiyor. Bunlar pek önemli olmayabilir. Fakat şimdi özel istihbarat isteklerinde de bulunmaya başladı."²⁵

Sadi Koçaş, MAH Başkanı Naci Aşkun'un teklifini reddediyor. Anımsarsanız benzer bir görevi Kurmay Yarbay Talat Turhan'a da teklif etmiş, o da reddetmişti.

Aradan birkaç yıl geçti.

Suat Hayri Ürgüplü Hükümeti (1965) sırasında, Sadi Ko-çaş'a bizzat başbakan tarafından MİT müsteşarlığı teklif ediliyordu. Koçaş: "iyi, ama Sayın Başbakan üç ay sonra seçim var. Eğer AP iktidara gelirse ben nasıl çalışırım onlarla ?"

Başbakan Ürgüplü: "Onu düşünmeyin Sayın Koçaş. Onlar iktidara geldiği zaman siz teşkilata hâkim olmuş olacaksınız. Cumhurbaşkanı ve Millî Güvenlik Kurulu'nun asker kanadı sizinle beraber. Hiçbir şey diyemezler."

Dönemin Genelkurmay Başkanı Sunay da ısrar edince Koçaş kabul edecek gibi oldu.

Albay Cihat Akyol ve Albay Macit Akman gibi arkadaşlarını dolaşıp onaylarını aldı. Ama

Koçaş'a oyun oynanacak, Sunay sonradan Müsteşar Yardımcısı Fuat Doğu ve MAH başkam olarak iki general tayin edecekti. Gerekçesi de hazırdu: "Albayın emrine general verilmez t"²⁶

Fuat Doğu, Sadi Koçaş'ın MiT müsteşarı olmasını "rütbe farkıyla" önlemişti.

Mtrte "meydan savaşı"

Koçaş artık başbakan yardımcısıydı, üstelik MITten sorumluydu. Bu kez yenilmeyi istemiyordu.

Koçaş'ın MiT içinde bir "cuntası" var mıydı bilinmez, ama "adamları" olduğu muhakkaktı. Başbakandan ve kendinden saklanan dosyalar olduğunu da bu kanallardan öğrendi.

Bunlardan biri Yaşar Turiagür raporuydu.

Kimdi Yaşar Tunagür?

Bunu öğrenmek için 12 Mart öncesine kısa bir geri dönüş vaprnamız gerekecek.

Tunagür, izmir gezici vaiziyken Nurcu ve Atatürk düşmanı olduğu içişleri Bakanlığı tarafından belirlenmiş, buna rağmen 1965'te AP hükümeti tarafından diyanet işleri başkan yardımcılığına getirilmiş bir kişiydi. Zaman içersinde Tunagür'ün rejim aleyhtarı faaliyetleri basında sık sık yer almış, ancak iktidara sırtını dayadığı için kimse onu yerinden oynatamamıştı. Ama Tunagür'ün marifetleri bu kadarla kalmıyordu. Cumhuriyet gazetesi 1 mayıs 1969'da Dışişleri Ba-kanlığı'na verilmiş bir raporu açıklayarak. Yaşar Tunagür'ün Aramcofpetrol şirketi ve Rabıtatül-Âlemül-İslanı Der-neği'yle ilişkilerini belgeledi. Sık sık Irak'a ve Londra'ya seyahat ediyor, her yıl hac bahanesiyle Suudî Arabistan'a giderek Arap dernekleriyle durum değerlendirmesi yapıyordu.

Rezalet ayyuka çıkınca Tabî Senatör Mehmet Özgüneş, ocak 1970'te Senato kürsüsünden Tunagür'le ilgili bir konuşma yaptı ve ardından da Senato'da "Yaşar Tunagür'ün zararlı faaliyetlerini araştırma komisyonu" kuruldu.²⁷

Komisyon MITten bilgi istediğinde aldığı yanıt "MITte Tunagür'le ilgili belgeye dayalı bilgi olmadığıydı. MiT ve Demi-rel Hükümeti, Tunagür dosyasını hasıraltı etmişti. Tunagür'ün Başbakan Süleyman Demirel'in kardeşlerinden Hacı Ali Demirel'in en yakın dostu olduğu ve Nazmiye Demirel'in Çankaya'daki bir apartman dairesinde kira vermeden oturduğu da gene Özgüneş'in bilgisi dahilindeydi.²⁸

28 temmuz 1970 tarihli*Devrim* dergisinde de açıklanan bu MiT raporunda, Tunagür'ün Nurculuktan Kürtçülüğe, Komünizmle Mücadele demeklerinden milliyetçi öğretmenlere, Müslüman Kardeşler ve Irak'taki Nurculardan Rabıta örgütüne ve örgütün isviçre Şube Başkanı Dr. Said Rama-zan'a kadar ilişkiler zinciri anlatılıyordu. Sonuç olarak aşın sağın lideri haline geldiği ve doldurduğu kadrolarla Diyanet işlerini de buna alet ettiği belirtiliyordu.

işte Başbakan Yardımcısı Koçaş'tan saklanan dosyalardan biri buydu. Olay hakkında daha önceden bilgisi olan

2712 Mart hükümetinde devlet bakanıolan MehmetÖzgüneş, Yaşar Tunagür'üDiyanetten uzaklaştırdı. Ama 12 Eylül'de de devlet bakanıolan aynıÖzgüneşbu kez Rabı-ta'yla kendisi ilişki kurdu ! Rabıtaörgütüyle ilgili daha genişbilgi için bkz. Uğur Mumcu,*Ra-bıta*,um:ag ve Soner Yalçın,*Hangi Erbakan*,Öteki Yayınevi.

28İlham! Soysal,*Cumhuriyet*, 25.3.1987,

Koçaş, MITtn Senato Komlsyonu'na gönderdiği "Belgeye dayalı bilgi yoktur" yazısıyla, Cumhurbaşkanı Sunaya verdiği raporun bir kopyasını buldurttu. Bunları zamanı gelince kullanmak üzere çekmecesine koydu.

Diğer yanda MiT Müsteşarı Fuat Doğu her fırsatta aynı sözlerini tekrarlamayı sürdürüyordu; ona göre "anarşinin" kaynakları, 1961 Anayasası, bunun sonucu oluşan üniversite özerkliği, özerk TRT, basın özgürlüğü, bağımsız yargı, sendikalar, CHP'nin sol kanadı ve Cumhuriyet Senato-su'ndaki 27 Mayısçı tabii senatörlerdi!..

Hangi devlet yetkilisi istihbarata ilişkin bir şey sorsa, MiT müsteşarı hemen "anarşinin sebepleri" diye konuya giriyor ve bunları sıralıyordu.

Önerdiği çözüm ise hep aynıydı: Anayasa değiştirilsin, sıkı yönetim ilan edilsin, MiT'te dosyası olan bütün solcular tutuklansın!

Nisan ayı başında MiT, Bakanlar Kurulu'na yedi saat süren bir brifing verdi. Yedi saat boyunca yine aynı şeyler tekrarlandı ve yine haklarında ne bir belge, ne bir yargı karar gösterilmeyen birçok aydın suçlandı.

Toplantının sonunda söz alan Koçaş, MiT'in "daha kolay fakat renkli olaylarla ilgilenme eğilimini, hiç uğraşmamaları gereken iç politikaya yönelmesini, asıl görevlerini ikinci plana atmasını" eleştirdi ve "MiT Kanunu içinde kalacak faaliyetlerini destekleyeceklerini, ama bunun dışında özellikle partilerarası faaliyetlere yönelirlerse buna müsaade etmeyeceğini" kesin bir dille söyledi.

Kartlar açılmış, kılıçlar çekilmişti...

Bundan birkaç gün sonra 9 Martçılar'ın içinde bulunup da, toplantıları banda kaydeden Korgeneral Atıf Erçikan'ın evine bomba atıldı.

Sadi Koçaş, MiT müsteşarından bombayı atanlar konusunda istihbaratları olup olmadığını, terör eylemlerine karşı ne önerdiklerini sordu. Fuat Doğu iki dosyayla çıkageldi: bunlardan biri Anayasa'nın 40'tan fazla maddesinin değiştirilmesi, diğeri ise sıkı yönetim ilan edilmesiyle ilgiliydi.

Genelkurmay Başkanı Tağmaç da Anayasa değişiklikleri ve sıkı yönetim için hükümete baskılarını arırmıştı. Hükümet, özgürlüklerin kısıtlanması için kendilerinin dışında esaslı hazırlıklar yapıldığını ancak o zaman öğrenebiliyordu.

Devletin zirvesindeki bu tartışmalar sonucunda Koçaş, artık bir gerçeği görmüş oluyordu:

"Genelkurmay Başkanı maalesef cumhurbaşkanının kayıtsız şartsız emrindedir.

Cumhurbaşkanı da MiT müsteşarının etkisindedir. Yani onlar bir sacayağıdır."

Zaten, Koçaş'ın bu konularla ilgili olarak destek istemeye gittiği ismet inönü de ona, "Bugün, bir ay sonra, duruma Sunay'la Tağmaç hâkim. Şimdi anlıyorum ki onların akü hocası MiHrEmniyet (MiT)"²⁹diyordu.

Korgeneral Atıf Erçikan'ın evine bomba olayı üzerine Nihat Erim bir açıklama yaptı, alınacak önlemlerin "balyoz" gibi ineceğini söyledi. 26 nisan'da 11 üde sıkı yönetim ilan edildi.

Sunay-Tağmaç-Doğu üçlüsünün istediği olmuştu. Bu sayede "anarşi" konusunda hükümeti devreden çıkardılar ve sıkı yönetim komutanlarını perde arkasından yönlendirmeye başladılar.

MiT'in "Balyoz Operasyonu"

Sıkı yönetimin ilanının ertesi günü Cumhuriyet ve Akşam gazeteleri, Deürimve Ortam dergileri kapatıldı. Ardından da Türkiye İşçi Partisi, Millî Nizam Partisi, Dev-Genç, Ülkü Ocakları.

Balyoz sözcüğünü duymak, zaten tetikte bekleyen insan avcılarını harekete geçirmeye yetti. Özellikle de komutanı Faik Türün olan istanbul Sıkı Yönetimi "sıkı" çalışıyordu:

"Balyoz Operasyonu" başlamıştı...

Çetin Altan ve İlhan Selçuk tutuklandı. Daha sonra da Sabahattin Eyüboğlu ve Azra Erhat. Turhan Selçuk gözaltında dövüldü.

Aydınların tutuklanması başlar başlamaz işkenceler de beraberinde geldi. Gazeteci Emil Galip Sandalcıya gözaltında işkence yapıldığı, Gazeteci Nimet Arak tarafından hükümete duyuruldu.

29 Sadi Koçaş, a.g.e., s. 161-165.

MiT dosyaları raflardan indirilmişti. Tutuklamaların çoğu MiT'in sıkıyönetim komutanlıklarına verdiği "kara listelere" göre yapılıyordu. Ama MİTe bu kadarı yetmemişti.

Genelkurmay'da yapılan haftalık sıkıyönetim brifinginde müsteşar şöyle dedi: "Dev-Genç'e ait yardım makbuzlarının dip koçanlarını elde ettik. Dev-Genç'e yardım yapan herkesin adları şu an elimizdedir. Listelerini sıkıyönetim komutanlığına vereceğiz. Hepsini tutuklanırsa bu iş kökünden halledilecektir."⁰

Hükümet engel olmaya çalıştıysa da bir kere ok yaydan çıkmıştı.

Fuat Doğu brifingden çıkar çıkmaz tutuklanmasını istediklerinin isimlerini sıkıyönetime verdi. Böylece "şu veya bu nedenle" Dev-Genç'e bağış verenler de toplanmaya başlıyordu.

17 Mayıs'ta İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Efraim Elrom kaçırıldı.

Tüm Türkiye'ye yayılan ikinci ve daha büyük bir tutuklama dalgası da beraberinde geldi. Eylemi Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP-C) örgütü üstlenmişti. "Tutuklu devrimciler üç güne kadar serbest bırakılmazsa konsolosu öldüreceklerini" duyuruyorlardı. Hükümetin uzun tartışmalar sonucu hazırladığı bildiriye Sadi Koçaş radyonun 22.45 haberlerinde okudu: "Elrom hemen serbest bırakılmazsa, konsolosu kaçıran, öldürmekle tehdit eden veya onlara yardım edenler, onları tahrik edenler gözaltına alınacak. Kaçıranlar ve onlara yataklık edenler idamla yargılanacak. Elrom öldürülürse kanun geçmişe dönük olarak da uygulanacak"tı.

Bildirinin hazırlanması sırasında Özel Kalem'de olan MiT Müsteşarı Doğu, "Bildiri çok güzel oldu, yayınlanır yayınlanmaz ben valilerle temas ederim, bütün şüphelileri tutuklarız" demişti.

Ne diyorsa öyle oldu.

18 Mayıs günü 11 ilin sıkıyönetim komutanlığından ile geri kalan 56 ilin valileri korkunç bir insan avı başlattı.

Elrom'u THKP-C kaçırmıştı, ama Türkiye'nin dört bir yerinde, bu örgütle yakından uzaktan ilgisi olmayan yazarlar, çizerler, üniversite hocaları, öğretmenler, memurlar, öğrenciler gözaltına alınıyordu.

Ve Hiram Abas'a gün doğmuştu. Hiç sevmediği masa başı işini nihayet bırakmış, çift tabancası ve ağzından düşürmediği piposuyla "operasyon" sahnesine çıkmıştı.

"Sorgulardan" alınan bilgilerle saptanan evlerin basılması için kurulan ekibin başındaydı. MİT'ten alın-yedi kişinin bulunduğu ekipte Mehmet Eymür de vardı. Emniyet Birinci Şube ekipleriyle birjöcte çalışıyorlardı. MiT ekibi baskın sırasında geri planda katföör, esas olarak evin aranmasında rol alıyordu. Ama Hiram Abas'ın bu kurala uyduğu pek söylenemezdi.

Burada yapılacak bir saptama belki de Hiram Abas'ın neden "komünistlere karşı" hep en ön safta koştuğunu anlamaya biraz yardımcı olabilir. O dönemde Ortadoğu'daki gelişmeler ve İsrail'in Arap ülkeleriyle girdiği savaş, Türk hükümeti tarafından çekimsizlikle izlense de kamuoyunda, özellikle de sol ve sağın bazı gruplarında İsrail aleyhtan güçlü bir hava vardı.

Resmî ideoloji 10 yılı aşkındır "komünizmi" başdüşman olarak göstermişti. Ancak kamuoyunda yavaş yavaş masonluk ve Siyonizm de hoş karşılanmaz olmaya başlamıştı. Hiram Abas mason olarak biliniyordu. Bu söylentiye örtmek için görevi olmamasına rağmen herkesten fazla "antikomünist" gözükmesi gerekiyordu!

12 Mart'ın bu ilk büyük tutuklama kampanyasının boyutlarını anlamak için, sadece Faik Türein'ün emriyle gözaltına alınan ünlülerden bir kısmını saymak bile yeterliydi: Mümtaz Soysal, Cemal Madanoğlu, Doğan Avcıoğlu, ilhamı Soysal, Altan Öymen, Uğur Alacakaptan, Uğur Mumcu, Uluç Gürkan, Bahri Savcı, Muammer Aksoy, Bülent Nuri Esen, Behice Boran, Sadun Aren, Nihat Sargın, Adil Özkol, Tank Zafer Tunaya, Yaşar Kemal, Fazıl Hüsni Dağlarca, Fakir Baykurt, Kemal Türkler...

Tüm Türkiye'de süren beş günlük Balyoz Operasyo-nu'nun sonucu 547 tutuklu vardı. işin ilginç tarafı, 1961 Anayasası'nı hazırlayan öğretim üyeleri; Aksoy, Savcı, Soysal, Esen, Alacakaptan ve Tunaya'nın gözaltına alınmasıydı. Hedef belliydi; 27 Mayıs ve onun getirdiği özgürlükçü Anayasa!..

Gördüğü tablodan dehşete düşen Koçaş, "Bildirideki amacımız Konsolos Elrom'u kaçıranları korkutup serbest bırakmalarını sağlamaktı. Tahrik eden' deyince, basında AP iktidarını, Türkiye'nin bozuk düzenini tenkit eden ne kadar yazar, ne kadar üniversite hocası varsa hepsini tutukladılar. Yaptığımız hatanın azametini bir defa da *ozaman* anladım. Ve kendimi hiç affetmeyecektim böyle bir oyuna getirilmiş olmaktan dolayı"³¹ diyordu.

Yılmaz Güney'in evinde saklanıyorlar

22 mayısta istanbul'da. >kağa çıkma yasağı kondu ve kent, 30 000 güvenlik gücü tarafından didik didik arandı. Ama ne Elrom ne de kaçırılanlar bulunamadı.

Neden mi?

Çünkü eylemciler aramanın yapıldığı gece, ünlü sinema sanatçısı Yılmaz Güney'in evinin çatı aralığında saklanmışlardı.

THKP-C'nin hükümete verdiği üç günlük süre dolduğunda örgüt yönetimi "öldürelim mi, fidye alıp bırakalım nü" konusunu tartışmış ve "öldürme" karar çıkmıştı. Elrom'u Nişantaşı Hamarat Apartmanı'nda rehin tutanlar birkaç gün daha beklemek niyetindeydiler. Ama 23 mayısta sokağa çıkma yasağı uygulanacağını radyodan duyunca infazı erkene aldılar.

Sonrasını Askeri Savcı Naci Gür'ün iddianamesinden okuyalım: "(22 mayıs) Saat 18.00 sıralarında radyoyu sonuna kadar açan Mahir Cayan, 6,35'lik tabancasını Efra-im Elrom'un sağ kulak sayvanı ön üst kısmı, saçlı deri mıntıkasına yönelterek üç el ateş etmiştir.

Başkonsolos anında ölmüştür... Mahir Cayan, Hüseyin Cevahir ve Oktay Etiman evden ayrılarak Yılmaz Güney'in arabası ile beklediği sokağa gelmişlerdir. Yılmaz Güney ile saklanma konusunu konuşan sanıklar çatıya açılan bir kapağın varlığını öğrenince burada gizlenmeyi daha emin bulmuşlar; 23 mayıs 1971 günü aramanın biteceği vakte kadar burada gizlenmişlerdir." Elrom'un cesedi 23 mayıstaki aramalar sırasında Hamarat Apartmanı'nda bulundu.

Ama olayla ilgili spekülasyonlar günümüze kadar sürdü.

iddialara göre istanbul Emniyeti, Elrom'un kaçırılacağını bir ay önceden biliyordu. Sadi Koçaş da anılarında bu iddiayı doğruluyor. Elrom'un kaçırıldığının haber alınması üzerine içişleri Bakanı Hamdi Ömeroğlu, Koçaş'a şöyle diyordu: "Asıl suçlu istanbul Emniyeti'dir. 10-15 gün evvel Emniyet Genel Müdürlüğü, konsolosun kaçırılması ihtimalini tespit etti. Kendilerine emir de vermiş olmamıza rağmen nasıl ön-leneniez bu iş anlayamıyorum."³²

Hatta Emniyet bunu istihbarat örgütüne de bildirmişti. Elrom'un kaçırılacağına haberi MiT istanbul Bölge Başkanı Turan Deniz'e gelmişti.³³ iddialara destek olarak, bilindiği halde önlem alınmaması, üstelik Elrom kaçırıldıktan sonra sanki kaçırılanın onu öldürmesini ister gibi istanbul'un kanş kanş aranması gösteriliyordu. Sıkıyönetimin yürüttüğü tutuklama kampanyasıyla da yine Elrom'un öldürülmesi istenir gibiydi. Elrom öl-dürülürse, tutuklamalar gerekçe kazanacak, dış dünyaya "İşte görün bu anarşistler ne biçim insanlar" denebilecekti. Psikolojik harp uygulanıyordu!

Yüzbaşı İlyas Aydın ajan mıydı ?

Olaya adı karışanlardan ve Konsolos Elrom'u öldürdüğü söylenen THKP-C militanı, Hava Harp Okulu'nda istatistik öğretmenliği yapan Yüzbaşı İlyas Aydın'ın sonu da merak konusuydu. Ajan olduğu için Filistin'de öldürüldüğü söyleniyordu. Acaba öyle miydi, yoksa bugün bir başka kimlikle mi yaşıyordu ?

Mehmet Eymür ise şöyle diyor: "İlyas Aydın benim için de

32 Sadi Koçaş, a g.e., s. 213.

33İTÜÖğrenci Birliği BaşkanıHarun Karadeniz,*Yaşamımdan AcıDilimler*(MAY Yayınları, 1975) adlıkitabında 1971 yılında kaldığıMaltepe AskerîCezaevi'ndeki bir anısını şöyle anlatır: "Koğuştaki gençler CIA'dan MiT'ten bahsediyorlar ve onlarınküçümsüyorlar-dı. (27 Mayıs 1960 Hareketi ninönde gelen isimlerinden MBKüyesi) irfan Solmazer, 'Çocuklar siz MİT'İpek kenara atmayın, bu işler sizin bildiğiniz gibi değir dedi. Gençlerin umursamaz tavrınıgörünce Solmazer sinirleniyor; 'Siz biliyormusunuz ki, Elrom'un kaçırılacağı-nihükümet sekiz günönceden biliyordu.' Gençler pek ihtimal vermediler" (s 32-35). bir şüphedir. MiT değil, ama herhangi bir başka örgütün THKP-C içindeki ajanı olabilirdi."³⁴

THKP-C mensuplarından Yüzbaşı Orhan Savaşçı: "İlyas Aydın'ın ajan olduğu yolunda dün kuşklarımız vardı, bugün de vardır. Fakat bu kuşkulanan doğrulayacak kanıtları -maddî kanıtları- elde edebilmiş değiliz."³⁵Ertuğrul Kürkçü: "Şenim kanım da İlyas Aydın'ın ajan olduğu yolundadır. Ancak ben İlyas Aydın'ın bir kışkırtıcı ajan değil, bir muhbir olduğu kanısındayım."³⁶

THKP-C lideri Mahir Cayan, konuyla ilgili olarak dava ar-kadaş Oktay Etiman'a surdan söylüyordu: "İlyas Aydın'la MiT bağlantı kurmuş, MiT, İlyas'a ajanlık önermiş. Kabul etmesini, bize de istihbarat getirmesini istedim."³⁷

Bir iddiaya göre ise, Elrom, Araplarla yakınlaşmayı savunuyordu ve zaten Türkiye'ye sürgün gelmişti. Ülkesinde an-tifasişt olarak tanınıyordu. Zaten neden Elrom'un kaçırıldığı ise bugün hâlâ muamma. Çünkü, örgüt ıspanya veya Portekiz konsolosunu kaçırmak istiyordu, ancak bugün kimsenin de bilemediği bir nedenle birden Elrom'un "esir alınması" gündeme gelmişti.

iddialar çeşitliydi. Ama olayda polisin en azından ihmali bulunduğu saptanmıştı: iddiaları incelemek üzere Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanı Adnan Çakmak³⁸görevlendirildi.

Elrom'un öldürülmesinde istanbul Emniyetinin, ihmali görüldüğü için Emniyet Müdürü Muzaffer Çağlar ve Emniyet Birinci Şube Müdürü İlgız Aykutlu³⁹görevden alındılar. israil Başkonsolosu Elrom'un ölü bulunmasından sonra Mahir Cayan ve arkadaşları istanbul'da sıkışmışlar, yaka-lanmalar için takip ve baskınlar da yoğunlaştırılmıştı.

34Mehmet Eymür,*Analiz*, s. 84.

35Uğur Mumcu,*Çıkmaz Sokak*,s. 68,89.

36 Uğur Mumcu, aynıyer., s. 88, 89.

37 Turhan Feyztoğlu, *Mahir*, s. 364.

38 AdnanÇakmak, Mareşal FevziÇakmak'ın yeğenydi. 1973te Ziverbey'de işkenceli sorgulamaya alındı.

39 ligiz Aykutlu, 6şubat 1979 tarihinde uğradığısilahlısaldırısı sonucu öldürüldü.

27 Mayıs'ta basılan bir evde Necini Demir, ilkay Demir, irfan Uçar ve Necati Sağır yakalandı. 28 mayısta da Ziya Yılmaz, Ulaş Bardakçı ve Rüçhan Manas ele geçirildi. 30 mayısta ise Maltepe Rıhtım Caddesi'ndeki bir evde kısırılan Mahir Cayan ile Hüseyin Cevahir sığındıkları evin küçük kızı Sibel Erkan'ı rehin aldılar. Bina güvenlik güçleri tarafından kuşatıldı.

Kuşatma 51 saat saat sürdü. Sonunda dünya atıcılık şampiyonası üçüncüsü Deniz Binbaşı Cihangir Erdeniz,⁴⁰Hüseyin Cevahir'i uzaktan dürbünlü silahla tek atışta öldürdü.

Çıkan çatışmada Mahir Cayan yarak olarak ele geçirildi. Operasyona katılanlar arasında Hiram Abas'ın ekibi de var-

Hiram Abas'ın çarpışmaya girdiği iki genç Mahir Cayan ve Hüseyin Cevahir de kendisi gibi Siyasal Bilgiler Fakülte-si'ndendi. Aynı fakültenin mezunları iki ayrı gruptaydı!..

MiT'in yok ettiği rapor

Cezaevleri doluyordu, ama MiT doymuyordu. Bu kez de TÖS'ün⁴²kapatılmasını ve içindeki "komünistlerin" tutuklanmasını istiyorlardı.

20 mayısta Başbakanlık'ta yapılan brifingde MiT temsilcisinin verdiği bir örnek Sadi Koçaş- Fuat Doğu kavgasında bardağı taşıran son damla oldu.

Brifingdeki uzun izahlardan sonra Sadi Koçaş dayanamayıp müsteşara sordu: "Bir yazarın komünist olduğunu nasıl anlıyorsunuz ?"

Müsteşar Doğu, sorunun yanıtını konuşmacı olan MİT görevlisine bıraktı. Emekli subay olan MiT mensubu açıkladı: "Kara Harp Okulu'nda bir makineli tüfek hocamız vardı.

Tüfekte anza varsa tak tak seslerinden arızanın yerini ve sebebini hemen anlardı. Biz de komünizm konusuna o kadar alıştık ki bir yazıyı okurken komünizm propagandası olup olmadığını hemen anlarız. Sosyal adalet, sosyal güvenlik, reformlar, diye başlar, bu maske altında gider..."

Bu acayip benzetme hükümetin kesin kararını vermesi-

40Cihangir Erdeniz birkaç yıl sonra yarbay rütbesinden emekli oldu.İstanbul'da açtığı av malzemeleri satan mağazasında 23 haziran 1978 tarihinde öldürüldü.

41Mehmet Eymür, *Analiz*, s. 58.

42 O zamanlar 80 000'den fazla üyesi olan Türkiye Öğretmenler Sendikası.

ne yetmişti: Fuat Doğu gitmeliydi. Çünkü artık biliniyordu ki, MiT daha, THKP, THKP-C ve THKO arasındaki farkı bile bilmiyordu! Hepsini aynı örgüt sanıyordu!..

O ay sonundaki MGK'ya hükümet kanadı kararlı ve hazırlıklı gelmişti. Bu kez kulis çalışmasında başarılı olan hükümetti: Sadi Koçaş, manevî lideri ismet inönü'ye gidip destek sözü almış. Başbakan Erim de Cumhurbaşkanı Sunay'ı yumuşatmıştı.⁴³

MiT müsteşarı bilinen uzun sunuşlarından birini yapıp erken ayrıldı toplantıdan. Fuat Doğu gidince hükümet konuyu açmak için daha bir rahatladı. Aslında herkes ne konuşulacağını biliyordu, iş kurulduğu güçler dengesine kalmıştı.

ilk sözü Başbakan Yardımcısı Koçaş aldı ve hemen konuya girdi: MiT kendi yasasıyla belirlenen stratejik istihbarat görevini yapmak yerine, siyasî işler peşinde koşmak, tertipler

almak, siyasi akıl hocalığı yapmak, siyasi ve idarî icraatta bulunmak gibi görevi olmayan işler yapmaktaydı. "Bu suçtur" dedi Koçaş devam etti: "MIT'in yasadışı eylemlerinin bundan ibaret olduğunu da sanmıyorum. Biz bu suçun işlenmesine daha fazla tahammül edemeyiz. Şu kanaata vardık ki bu müsteşar ve onun istinat ettiği (dayandığı) ekiple MİT görev yapamaz ve biz de hükümet olarak bu zatla daha fazla çalışamayız."

Tartışmayı yöneten Cumhurbaşkanı Sunay'ın sözü bekletmeden verdiği Genelkurmay Başkan Tağmaç, özetle Or-du'nun böyle bir değişikliğe taraftar olmadığını söyledi; "Muharebe ortasında karargâh değiştirilmez" dedi. Sunay bu sözü, "Çay geçerken at değiştirilmez" biçiminde yinelerken Koçaş tekrar söz istedi.

İndirici darbeyi sona saklamıştı. Genelkurmay başkanına cevaben sözü, daha hâlâ Cumhurbaşkanı'nda olduğunu⁴³ Buçatışma sürerken Özel Harp Dairesi (ÖHD) başkanlığını Cihat Akyol yapıyordu. Geçen bölümlerden anımsanacağı gibi Koçaş'ın 27 Mayıs Darbesi'ne davet ettiği kişilerden biri de Cihat Akyol'du. 1967'ye kadar istihbarat daire başkanlığı yaptığı MiT'ten Fuat Doğu'yla anlaşamadığı için ayrılıp ÖHD'ye başkan oldu. Yani, Sadi Koçaş'ın kavgasında Cihat Akyol onun yanındaydı. 1971'de Trakya tümen komutanlığına tayin oldu ve ÖHD başkanlığını yardımcısı Tuğgeneral Kemal Yamak'a bırakan Akyol, 1973'te emekli oldu.

bildiği Diyanet işleri Başkanı Yaşar Tunagür dosyasına getirdi: "MiT yanlış, hatta yalan rapor da veriyor. Tunagür hakkında soruşturma açan Senato Komisyonu'nun bilgi isteğine MiT, 'Bu zat hakkında bilgi yoktur' diye cevap verdi. Ben bakan olunca yazışmaları okudum, MiT 'belgeye bağlı bilgi olmadığını' bildiriyordu."

Oyun tutmuştu, Cumhurbaşkanı Sunay hemen müdahale etti:

- Olma² öyle şey, o dosya duruyor bende. Koçaş:

- Oynaması lazımdı, ama oldu. Bunun üzerine MIT'ten Tunagür hakkında "belgeye dayalı bilgi" istedim, üç gün sonra dosya geldi.

Cumhurbaşkanı Sunay sinirlendi:

- Olamaz. Olursa ben o dosyayı Fuat Paşa'nın başına fırlatırım.

"İşte biz de başına dosya atacağınız bu müsteşarla çalışamayacağımızı söylüyoruz" diyerek Koçaş son noktayı koydu.

Genelkurmay Başkanı Tağmaç'ın direnci kırılmaya başlamıştı: "Hep Başbakan Yardımcısı Koçaş konuştu, başbakan ne diyor bu işe" diye yardım aradı. Ama bulamadı, Başbakan Nihat Erim'in yanıtı kesindi: "Sayın Koçaş hükümet adına konuşuyor, kendisiyle aynı görüşteyim."

Tağmaç bu kez komutanlara başvurdu. Kara Kuvvetleri Komutanı Gürler çekimser kaldı. Hava Kuvvetleri Komutanı Batur, "Hükümet bu müsteşarla çalışmam diyorsa çalışması mümkün değildir" dedi. Bakanlardan da -daha sonra başbakan olacak olan Millî Savunma Bakanı Ferit Melen hariç- destek gelmeyince Genelkurmay Başkanı Tağmaç "müsteşarını" kaybettiğini anladı.

Artık iş Fuat Doğu'nun yerine aday bulmaya gelmişti. Hükümet General Şefik Erensü'den söz edecek oldu. Tağmaç, "Çok bilgilidir, benden bile kültürlüdür. Ama emekli olmaz. Muvazzaf da vermem. Fuat Paşayı da bırakamam artık. Bir sivil bulsunlar" sekline dönüştürdü direnişini. Aday tartışması bir sonraki MGK'ya bırakıldı.

Dışişleri Bakanı Osman Olcay'ın deyişiyle hükümet o gün "MiT meydan savaşı vermiş ve kazanmıştı".

Ama yaralıyorlardı. Savaşın sadece bir cephesi kapanmıştı.

200 sayfa yırtık yer

Newsweek dergisi {22.11.1971) CIA'nın 1965 yılına kadar sürdürdüğü "yöntemleri artık değiştirmeye başladığını haber veriyordu:

"... 1965 yılına kadar CIA'nın temel birimi yabancı bir ülkedeki görevli ajanıdır. Bu ajan o ülkenin gazetecilerine rüşvet yedirip Amerika lehindeki yazılan yayınlatmakta yahut bir gün kullanabilecek siyasal hareketlere sessizce para yardımı yapmaktadır. CIA'nın adamları bulundukları ülke vatandaşlarının özel hayatını ve önemlerini incelemekte, şantaj yahut rüşvet yoluyla kimleri ajan olarak kullanabileceğini araştırmaktadır."

"... Zaman zaman CIA'nın daha cesur girişimleri olmuştur. Bunların bazılarını artık bilinmektedir. 1953'te Tahran'da düzenlenen ve sahi tekrar iktidara getiren hükümet darbesi, zengin petrol kaynaklarını Ruslardan uzak tutabilmiştir. Guatemala'daki solcu hükümeti deviren 1954 ayaklanması CIA tarafından düzenlenmiştir. Daha sonraları, çeşitli pis görevlerin yerine getirilmesini CIA başkalarına bırakmış, başkalarını kullanmıştır. CIA darbe kapasitesini kaybetmiş değil tabii."

CIA'nın "pis görevlerin" yerine getirilmesini "başkalarına" bıraktığı bu yeni strateji, birçok ülke gibi Türkiye'yi de yirminci yüzyılın son çeyreğinde yaşadığı kan, şiddet ve gözyaşı dolu bir döneme sokacaktı.

CIA dilinde "dirty action" (kirli harekât) denilen bu işlerin bırakıldığı Türkiye'deki "başkaları", zaten bir süredir görev basındaydılar.

İlilerin istifasından az önceydi. Kasım ayı sonlarına doğru Tümgeneral Memduh Ünlütürk, eski dostu Sadi Koçuş'u aradı, İstanbul'a tayin edildiği için veda etmek istemişti. Ko-çuş bu "mevsimsiz" tayine şaşırıp "Hayrola ?" diye sorunca, Ünlütürk, "Sayın Genelkurmay başkanı İstanbul'da çalışmamı emrettiler, 1. Ordu Karargâhı'nda olacağım. Kesin yerini ben de bilmiyorum"⁴⁸ yanıtını veriyordu.

Ünlütürk, Genelkurmay Başkanı Tağmaç'ın emriyle 1. Ordu'da, yani Faik Türün'ün yanında, "kesin yerini bilmediği" bir yere gidiyordu. Tıpkı bir süre sonra gözaltına alınmalarını emredeceği kişilerin "bilmedikleri bir yere" götürölmeleri gibi!

Komutanın da, tutukluların da neresi olduğunu geldikten sonra öğrenecekleri bu yer, MıT'in İstanbul'daki gizli sorgulama merkezlerinden biri olan Ziverbey'deki Zihnebey Köşkü'ydü.

29 kasım akşamı THKP-C'nin beş lideri tutuklu bulundukları Maltepe Askeri Cezaevi'nden

kaçtı: Mahir Cayan, Cihan Alptekin, Örne/Ayna, Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz, bir ay çalışarak kazdıkları tünelden hapishane dışına çıkmışlardı.

Hem nasıl kaçtıklarının hem de şimdi nerede saklandıklarının araştırılması gerekiyordu.

Peki, ama kim arayacaktı kaçanları ?

Evet, iyi tahmin ettiniz, Hiram Abas ve arkadaşları yine sahnede idiler.

Ünlü Zihniye Köşkü'nde ve Ankara'dan "bu işler için" özel olarak getirilmiş olan Tümgeneral Memduh Ünlü-türk'ün emrinde, sıkıyönetim. Emniyet ve MİT işbirliğinde. THKP-C liderleri tutuklanıp Maltepe'ye götürülür götürülmez cezaevindeki bazı görevlilerle ilişki kurdular, bir kısmını örgüte çekmeyi başardılar. Bunlardan biri de Teğmen Fuzuli Yazıcı'ydı. Örgüt mensuplarından Ulaş Bardakçı genç teğmenin kadın tutuklulardan Rüçhan Manas'a duygusal bir yakınlık duyduğunu fark etti ve onunla görüşmeye başladı. Teğmen Yazıcı'yı etkilemek üzere Mahir Cayan'ın kayınbiraderi ve örgüt militanı Yüzbaşı Orhan Savaşçı'yı devreye soktular. Böylece Teğmen Yazıcı onlara hem dışarıyla bağlantıda kuryelik yapmıştı hem de kaçma planına yardımcı oldu; hapishanenin ve zırhlı birliğin planlarını temin ederek tünelin nereden nereye kazılacağını saptanmasını sağladı.

Ama Teğmen Fuzuli Yazıcı ilişkisini saklayamadı. Cezaevi yönetimine tutuklulardan Rüçhan Manas'la evlenmek istediğine ilişkin bir dilekçe verince, 4 kasımda görev yeri değiştirildi, sonra da cezaevi tüzüğüne aylan davranıştan Selimiye'de gözaltına alındı. Yani Cayanlar kaçtığı sırada artık Maltepe'de değildi. Kaçma olayını soruşturanlar arasında Hiram Abas ekibinden Mehmet Eymür de vardı: "Çok çalışıyorduk... Cayan ve arkadaşları kaçmışlardı. Ankara'dan gelen Memduh (Ün-lütürk) Paşa olayın soruşturulması ile görevliydi. Teşkilattan istanbul Daire Başkan Yardımcısı Y. S. Albay (Yaşar Savaş) ile beni bu soruşturma ekibinde görevlendirdiler."⁴⁹

Hiram Abas ve ekibi artık istanbul Bölge Başkanı Turan Deniz'in denetiminden çıkmışlar, 644 sayılı MİT Yasası'na aykırı bir biçimde Tütün-Ünlütürk hiyerarşisi altında çalışıyorlardı.

Sorgulama ekibi zırhlı birlikteki erden subayına kadar hepsinin sicillerini inceledi, tutukevinde görevli bütün subay ve erlerle teker teker mülakat yaptı, ama bir sonuç alamadı.

Kaçış sırasında Selimiye'de tutuklu bulunduğu için kimsenin aklına gelmeyen Teğmen Fuzuli Yazıcı, Mehmet Ey-mür'ün aklına geldi, cezaevine verdiği evlilik dilekçesini görmüştü. Sıkıyönetim Komutanı Faik Tütün'den ve MİT Bölge Başkanı Turan Deniz'den izin alınarak Teğmen Fuzuli Yazıcı, Ziverbey'de sorguya alındı. Ve günler süren sorgulama sonunda Mehmet Eymür tarafından konuşturuldu.

Elde ettiği bu basan nedeniyle üslerinden çok fazla övgü alan Mehmet Eymür, Fuzuli Yazıcı'yı konuşturmuş olmaktan öylesine keyiflenmiştir ki, kitabında bu sorguyu en "ince ayrıntılarına kadar" tam dört sayfa ballandıra ballandıra anlatır. Örneğin şöyle: "O gece genç teğmen nöbetçiydi. Hücrelerin dışında oturduğu yerden hücreye bakarken Rüçhan Manas ile göz göze geldiler. Genç teğmen etkilenmiş, içinde bir şeyler kıpırdanmaya başlamıştı.

49Mehmet Eymür, *Analiz*, s. 58. Eymür'ün Y. S. rumuzuyla sözünüettiği Yaşar Savaş hakkında Talat Turhanşunları yazmaktadır: "12 Marttan sonra 'teknik sorgulama ekibinde' görev aldığı niçin eden Ulaş Albay Yaşar Savaş, Genelkurmay Başkanlığı'na verdiği dilekçesinde Ankara Merkez Komutanı Tefik Tütün'ün Orgeneral Memduh Tağmaçve

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'dan külliyyetli paralar alıp üzerine oturduğunu belirtmiş-
tir" (*Bomba Davası Savunma*, cilt 1, s. 122). Tevfik Türlüğün Kızıldere
Olâyı'ndan önce Ünye ve Fatsa'da yapılan operasyonlarda da çok para
harcadığı söylendi. Ünye'de tutuklananlardan Avukat Şener Sadi TBMM'ye verdiği
dilekçesinde şöyle yazdı: "Samsun Bölge Jandarma Komutanı Albay İl 6 Tümgeneral Tevfik
Türlüğ tarafından bizzat işkence yapıldı. Yüz bin lira para dahi teklif edildi." Faik
Türlüğün akrabası olan Tevfik Türlüğ, sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra hakkında çıkan
söylentiler üzerine Ankara merkez komutanlığı görevinden uzaklaştırıldı (Mehmet Kemal, 12
Mart, *Öfkeli Generaller ve işkence*, s. 271).

O günkü göz göze bakışma kısa bir süre içinde teğmenin Rüçhan Manas'a bağlanmasını
sağlamış, karşılıklı sohbet, sanılma ve öpüşmeler, nöbetçi subay odasına konulan bir yatak
ile neticelenmişti. Teğmen askerî birlik içindeki cezaevinde Rüçhan Manas'la ilişkisini iyice
ilerletmişti. Cezaevine rakılar getirtiliyor, çiğ köfteler yapılıyordu..." 5°
MIT'in sıkıyönetim emrinde sorgulama yapma kanunsuzluğu Ankara'da da yürütülüyordu.
İşkenceli sorgulamaların yapıldığı yerler İstanbul'a oranla biraz daha yaygındı: emekli bir
MIT mensubunun bize anlattığına göre, Yenimahalle MIT Merkezimin altındaki sorgu
odaları, Atatürk Orman Çiftliği'nde MIT'e tahsis edilmiş olan Marmara Köşkü. Atatürk
Orman Çiftliği Bira Fabrikası ile Çimento Fabrikası arasında telsiz tamirhanesi adı altındaki
sorgulama odası... ve bunlara Uğur Mumcu'nun ekledikleri:⁵¹ Bahçelievler'deki eski Gönen
Koleji ve Mamak Muharebe Okulu'ndaki radyo-evinin altındaki odalar...⁵²

Hiram Abas silahlı çatışmada

22 Ocak 1972'de İstanbul'da "Fırtına I Operasyonu" yapıldı. Saat 06.00'dan 18.00'e kadar
İstanbul yine didik didik arandı. Arananlardan Mahir Cayan, Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz
o gün Levent Menekşe Sokak no 1'deki evin alt katın-

>

50 Mehmet Eymür, *Analiz*, s. 61-'. Ziverbey'de verdiği kendisini suçlayan ifadeler yüzünden
Teğmen Yazıcı, THKP-C davası iddianamesinin 598'inci sayfasında şöyle yer aldı: "84-
Sanık Emekli Top. Tğm. Fuzuli Yazıcı'nın, muhafazasına memur olduğu tutuklunun
kaçmasını kolaylaştırmak ve fesat heyetinin varlığını bildiği halde derhal hükümete haber
vermemek suçunu işlediği sabit görüldüğünden, fiiline uyan TCK'nın 151/1..."

51 "Şu Kontrgerilla", *Cumhuriyet*, 7 Aralık 1992.

52 Soner Yalçın'ın notu: 9 Temmuz 1993'te, Hasan Yalçınla birlikte bir dönem MIT'in
Ankara'daki en önemli sorgucularından olan Engin Ataüenal'ın Ankara Batıkent'teki evine
gittik. MIT görevlisi Ataüenal, 12 Mart Darbesi sonrasında Ankara'da kurulan işkence mer-
kezinde Hasan Yalçın'a günlerce işkence yapmıştı. Haberşuydu; işkenceye uğrayanla iş-
kencecisi yıllar sonra buluşmuştu. Bu Türkiye'de ilk kez oluyordu. MIT'ten emekli olan
Ataüenal alkol bağımlısıydı. MIT'in kendisini sürekli takip ettirdiğini ve bir trafik
kazası süsüyle öldürüleceğini iddia ediyordu. Ruhsal durumu son derece bozulmuştu. MIT'e
nasıl girdiğini şöyle anlattı: "Giriş tarihimi hiç unutmuyorum. "30 Nisan 1970. Mülkiye'yi
bitirmiştim. Gül-veren Lisesi'nde öğretmenlik yapıyordum. Bir gün Ankara Kızılay'da yolda
yürürken iki kişi koluma girdi. Teklif ettiler kabul ettim. 1979'da MIT'ten ayrıldım,
Başbakanlıkla ve Maliye Bakanlığı'nda müşavirlik yaptım. 14 Nisan 1988'de emekli
oldum." *Aydınlık* gazetesi bu görüşmeyi dizi halinde yayımladı.

da kazılan çukurda gizleniyorlardı. Evde şüpheli bir durum görmeyen ekipler orayı
aramadan geçtiler. Genel aramadan bir süre sonra Mahir Cayan ev eşyası taşınıyormuş

süsü verilen bir kamyonetteki sandığın içinde Ankara'ya götürüldü. Ulaş Bardakçı ile Ziya Yılmaz o evde kalmayı sürdürdüler.

Mahir Cayan yakalanamamış, ama Teğmen Fuzuli Yazı-cı'nın ifadelerinden hareket eden Ziverbeyciler, başında Mahir Çayan'ın kayınbiraderi Hava Yüzbaşı Orhan Savaşçı'nın bulunduğu THKP-C'nin askerî kanadına baskınlara girişmiş, önde gelen birçok subayı ele geçirmişlerdi. Ele geçirilenlerden biri, örgüt içinde kuryelik yaptığından birçok örgüt mensubunu ve hücre evini tanıyordu ve bildiği evlerin hepsinin yerini ve iç yerleşim planlarını Ziverbey ekibine veriyordu.

Sıra yavaş yavaş daha büyük operasyonlara geliyordu. Hiram Abas ve ekibi yine başrollerdeydiler: "Olayların gelişmesi üzerine ilgili daire başkan yardımcısı dahil bu şubenin görevlileri Ziverbey'e dolmuşlardı. Memduh Ünlü-türk'ün⁵³ yeni karargâhı burasıydı. Ziverbey Köşkü bir anda Türkiye'nin en önemli yeri olmuştu. Bina gözaltına alınanlara yetmiyordu. Zemin kat ve müstemilatlar da kullanılmaya başlamış, dış emniyet ve nöbet hizmetleri için bir iki manga komando eri getirilmişti. Siyasî Şube, Merkez Komutanlığı ve Ziverbey Köşkü^{gözaltına} alınanlarla doluydu..."⁵⁴

Çayan'la arkadaşlarının izini sürüyorlar, Ziverbey'de alınan ifadelerden çıkan her evi basıyorlardı. Bazen de Ankara'ya gidip oradaki baskınlara katılıyor, geri dönüyorlardı. Bu arada Ziverbey'de sorgulananlardan biri Mahir Cayan ve arkadaşlarının Menekşe Sokak'taki evde saklandıklarını söyleyince oraya operasyon yapılmasına karar verildi. Ev 13 şubat akşamı üç kalabalık ekip tarafından kuşatıldı... Hiram Aba'8 ile Mehmet Eymür de operasyona katılanlar arasındaydı. Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz ve Ülkü Ahmet Cafer içerdeydiler. Ziya Yılmaz'ın panjurların kırırdamasından kuşkulanması üzerine dışarıyı kontrol eden Ülkü Ahmet Cafer sarıldıkları haberini verdi. THKP-C iddianamesine 53 MemduhÜnlütürk, 7 nisan 1991 tarihinde İstanbul'da öldürüldü.

göre, bunun üzerine evden dışarıya kurşun ve bomba yağmaya başladı. Dışardakiler de eve doğru gelişigüzel ateşe başlayınca ortalık toza ve dumana boğuldu. Kargaşalıktan ve karanlıktan yararlanan Bardakçı, Yılmaz ve Cafer bomba atmaya ve silahla ateş etmeye devam ederek arka pencereden bahçeye atlayıp kaçmayı başardılar.

Ziya Yılmaz anlatıyor

Bu kaçışın öyküsünü olayın baş kişilerinden Ziya Yılmaz, evin kroM^ini çizerek anlattı: "Villa tipi bir evdi. O gece oradan ayrılacağımız için bavullarımızı hazırlamış, bizi götürmeye gelecek olardan bekliyorduk. Evin iki taraftan da giriş kapısı vardı. Girişteki uzun bir koridorun sağında ve solundaki birer büyük salon arka bahçeye ve bir yamaca bakıyordu. Yamaç dik olduğundan o taraftan kimsenin gelmesi pek mümkün değildi. Ön cephedeki-yatak odasına gittim. Akşam olmuştu, biraz uzanayım demiştim, iyi ki gitmişim, pencerenin panjurunun kımıldadığını fark ettim. Ül-kü'ye 'Dışarıya bir göz atsana, galiba bir anormallik var' diye seslendim. Ülkü ön kapıya gidip baktı ve 'Sarıldık' diye bağırdı. O anda dışarıdan ateş açıldı, kurşun yağmaya başladı. Ön tarafta çok büyük bir bahçe vardı, oradan ateş ediyorlardı. Ulaş'la ikimiz ön pencereden karşılık verince dışarıdan gelen ateş biraz hafifler gibi oldu, Ulaş'a 'Sen kaç, ben seni korurum' dedim. Ulaş ateş ederek ön pencereden atladı, ben de iki tabancayla sürekli ateş ediyordum. Ulaş evin yanından arkaya dönüp kaçarken bir polisle karşılaşmış, onu vurup kaçmaya devam etmiş. O kaçınca ben salona geçtim, Ülkü'ye 'Sen teslim ol, sana bir şey yapmazlar' dedim. Hazırladığımız bavullardan biri dinamit doluydu. Kaçmadan önce, 'O bavula ateş etsem ev havaya uçar mı, zaman kazanır mıyım' diye düşündüm, ama sonra Ülkü'nün evde olduğu aklıma geldi. Hem

zaten patlayıp patlamayacağını bilmiyordum, şimdi bile bilmiyorum. Salonun penceresinden arka bahçeye atlayıp kaçmaya başladım. Bir ağacın altında dört beş polis vardı, yanımdaki el bombalarından birini onlara doğru fırlattım. Patlamadı, ama polisler tam siper yere yatmışlardı. Koşarak caddeye çıktım, Ulaş'a yetiştim. Bizim arkamızdan Ülkü de kaçmış. Kıyafetim böyle bir duruma hiç müsait değildi. Hanişu yün gömlekler vardır, vücuda yapışır, üstümde ondan vardı. Tabancalar belli oluyordu. Yoldan bir taksi çevirdik, 'Hastanede hastamız var' deyip Taksim'e dedik. Şoför pek inanmadı, ama herhalde tabancalardan ve halimizden korkup bizi götürdü. Oradan bir dolmuşla Beşiktaş'a indik. Dolmuştaki kalabalıkta durumumuz anlaşılmıyordu. Oradan da bir dolmuşla Arnavutköy'e gittik. Ulaş orada kaldı, ben daha sonra Fındıkzade'deki o yakalandığım eve geçtim."

içerden gelen ateşin kesilmesi üzerine eve giren operasyon ekipleri içerdekilerin kaçtıklarını anlayınca şiddetli bir tartışmaya giriştiler. Mahir Cayan'ın da içeride olduğunu ve ellerinden kaçırdıklarını sanıyorlardı. Her kafadan bir ses çıkıyor, Emniyetçiler MITçileri korkup kaçmakla ve kendilerini yalnız bırakmakla suçluyorlardı.

Evde bulunan örgüt içi belgeler THKP-C yönetici kademesinde ideolojik ayrılık başgösterdiğini, "şehir gerillası" eylemlerine karşı çıkan Yusuf Küpeli ile Münir Aktolga'nın "pasi-fistlikle" suçlanarak örgütten ihraç edildiklerini ortaya koyuyordu. Ziya Yılmaz'ın sonradan anlattığına göre, hapisten kaçanlar İstanbul'da ve Ankara'da sıkışmışlar, saklanacak ev bulmakta bile güçlük çekmişlerdi. Örgüt içi muhalefeti bastırmak için daha büyük bir eylem koymaları gerektiğini düşünüyorlardı. En uygun bölge olarak da henüz çok fazla tutuklama yapılmadığı için güçlerini korudukları Karadeniz'i, Ünye ve Fatsa çevresini görüyorlardı.⁵⁵

Menekşe Sokak'ta ele geçen belgeleri dikkatle inceleyen tecrübeli bir istihbarat teşkilatı, hapisten kaçanların yeni bir eylem koymak zorunda olduklarını, hatta bunu nerede nasıl yapacaklarını tahlil edebilirdi. Ama MITte değil böyle tahlil yapacak, daha yeni duydukları THKO, THKP-C adlarını anlayabilecek eleman bile yok denilecek kadar azdı.

Hele Hiram Abas'ın o "taraklarda hiç bezi" yoktu, "komünist" değil mi, onun için hepsi birdi.

Hiram Abas'ı esas ilgilendiren son operasyonda uğradıkları "korkaklık" suçlamasıydı. Bu çok ağnna gitmişti. Bundan sonraki baskınlara çelik yelek giymeden ve en önde girmeye karar vermişti. Eline geçecek ilk fırsatta cesaretin ne demek olduğunu herkese göstermek için sabırsızlanıyordu.

Bu fırsatı bir hafta içinde yakalayacağını henüz kendisi de bilmiyordu...

Hiram Abas vuruluyor

Menekşe Sokak'tan kaçan Ziya Yılmaz Fındıkzade'de Hüseyinye Safiye Özkan'ın, Ulaş Bardakçı ise Amavutköy'de Lale Ankdal'ın evinde gizlenmişlerdi.

Ziverbey'dekiler bunun istihbaratını 18 şubatta aldılar. Geceyansı her iki eve de baskın yapılması kararlaştırıldı. İlki Ziya Yılmaz'ın saklandığı eve yapılacaktı...

9 şubat 1972.

Saat 02.30.

Yer İstanbul Fındıkzade Kızılelma Caddesi, Tevfik Fikret Sokak, Kısmet Apartman'ının bodrum katı.

Buraya kadar bir sorun yok, herkes aynı şekilde anlatıyor. Yani tarih, saat ve yer tamam. Ama olayın bundan sonrası için iki ayrı anlatım var; biri dışarda olan Mehmet Eymür'ün, öteki içerde olan Ziya Yılmaz'ın anlatımı. Önce Mehmet Eymür'den dinleyelim, bakalım

Fındıkzade Baskını onun penceresinden nasıl görünüyor:

"Emniyet ve MiT elemanları evi sardı. MiT ekibinin başında Hiram Abas var. Bu kez çelik yelek giymemiş. Kalabalık bir grup sessizce apartmandan içeriye giriyor. Bodrum katındaki dairenin kapısını birkaç kez çalıyorlar, içeriden ses gelmiyor.

Hiram Abas'ın emri üzerine iki polis kapıya yüklenip kırıyor Eve dalınıyor. En önde Hiram Abas var.

iki odalı evin ilk odasında bulunan iki kadın evde kendilerinden başkasının olmadığını söylüyor.

Yine Hiram Abas en önde olmak üzere ikinci odaya girdiklerinde dört erkekle karşılaşıyorlar ve birdenbire silahlar patlıyor.

Kimin kime ateş ettiği belli değil. Ortalığı barut dumanı ve kokusu kaplıyor.

Hiram Abas elinde silahı sendeleyerek odadan dışarı çıkıyor.

Ziya Yılmaz onu, o da Ziya Yılmaz'ı yaralamıştı. Ateş edilen odadan haykırımlar ve inlemeler geliyordu. Kanlar içinde iki kişi sürünerek dışarıya çıktı. Çelik yelekli polisler yer değiştirerek içeriden açılan ateşe mukabele ediyorlardı. Biraz sonra içeriden 'Ateş kesin teslim oluyoruz' diye bağırma geldi. Polisler Tek tek ve yerde sürünerek çıkın' diye karşılık verdiler. Çıkanlardan biri örgütün muhasibi Ziya Yılmaz'dı. Polisler çekince buzda kayar gibi büyük bir kan izi bırakarak odanın ortasına geldi. Yan ölü gibiydi. Yerde cansız gibi yatanların pek yaşayacağına ihtimal vermiyordum. Hepsini yaşadılar. Çatışma bitmişti. Odaya girildi. Ziya Yılmaz'ın kullandığı silah 14'lü tabir edilen cinstendi, şarjörü özel yapılmış, 30 mermi alıyordu. Ziya Yılmaz kamından, bacağından ve kolundan üç kurşun yarası almıştı. Oradaki sahneyi gördükten ve bana adeta saatlerce sürmüş gibi gelen silah atışlarına şahit olduktan sonra onların nasıl yaşayabildiğine akıl erdiremiyordum.

Sonradan Hiram Bey'den odaya girer girmez Ziya Yılmaz'ın açtığı ateşle yaralandığını, kendisinin de ateşe cevap verdiğini. Ziya Yılmaz'ın kalorifer peteğinin üstüne çıkıp odada bulunanlardan birini önüne siper alıp kendisini koruduğunu öğrendik."⁵⁶

Bu anlatılanları bir de karşı taraftan dinlemek istediğimiz için Ziya Yılmaz'a başvurduk. Çok eskiden yakın arkadaşlarına anlatmıştı, ama bunlar basında yer almamıştı. Aradan onca zaman geçince Fındıkzade Baskını her anlatanın kendinden bir şeyler katmasıyla masalımsı bir havaya girmişti. Söze; "Ben Hiram Abas'ı tanııyordum. Yani o zaman onun o kişi olduğunu bilmiyordum. Baskın sırasında, da görmedim. Mehmet Eymür'ün kitabından öğrendim" diye girdi. Belli ki o gün yaşadıklarını çoktandır aklına getirmiyordu. Olayı bir de kendinden dinlemek istediğimizi söyleyip ısrar edince biraz düşündü. Gözleri daldı. Kolay değil, 28 yıl öncesine geri dönmesini istiyorduk. "Çizerek anlatırsam daha kolay olacak" dedi. Hiram Abas'ın onun için, "Arkadaşlarının arkasına saklandı" dediğini anımsatmış, buna ne dediğini de sormuştuk.

Kâğıt kalem istedi ve bir ev krokisi çizmeye başladı. Çizdiği bu krokinin üzerinden anlatıyordu:

"Daire bodrum katındaydı. Dairenin hemen girişindeki küçük bir odada dört kişiydik. Uzunca bir koridorun sonunda iki oda daha vardı, birinde iki kız arkadaş kalıyordu, öteki boştu. Bulunduğumuz küçücük odanın penceresi sokağa bakan yanm bir pencereydi, yani yansı kaldırıma kadar kapalı, yansükâldından yukarıya görüyor. Kapı odanın ortasından açılıyordu, kapının tam karşısındaki duvara bitişik bir gaz sobası vardı. Yani kalorifer peteği falan yok, zaten evde kalorifer yok. İki arkadaş (Serafettin Serdar ve Osman Cahit İyigün) o gaz sobasının yanına uzanmış uyukluyorlardı. Ben pencerenin tam

karşısındaki duvara dayalı olan sedire uzanmıştım, gece geç vakit olmuştu. Hüseyin Özkan da, 'Az ileri git' deyip yanıma uzandı. Odanın kapısı bize göre sedirin sağ tarafında, duvarın ortasındaydı. Açıldığı zaman içeriye ve bize doğru açılıyordu, içeri girenin bizi çok dar bir açıdan göreceği şekilde. Sobanın yanındaki arkadaşlar kapının arkasında kalıyor, görünmüyorlardı.

Bize kuryelik yapan arkadaş ellerindeymiş, anahtarı vardı, dış kapıyı açıp girmişler. Biz hiçbir şey duymamıştık. Birdenbire hem pencereden hem de odanın kapısından ateş başladı, kurşun yağıyordu. Pencere anlattığım gibi olduğundan menzile dışında kalıyorduk, oradan gelen kurşunlar kimseye isabet etmiyordu. Hüseyin sedirden aşağı kayıp yere yattı, o da hem pencerenin hem kapının atış menziline^ dışına çıkmış oldu. Ben sedirin üstünde oturur vaziyete geçtim, dediğim gibi kapıdan çok dar bir açıdan görülüştüm ve zaten içeri bakmadan gelişigüzel taradıkları için o ana kadar isabet almamıştım. Beş kurşunum vardı, silahımı sol elime alıp beşini de peş peşe sıktım. Tabii o zaman sol tara-fim hedef olmuştu, sol dirseğimden ve sol bacağımdan yara-landığımı hissettim. Dirseğimi parçalayıp geçen kurşun Hüseyin'in dizine gelmiş ve -onun da dizini dağıtmış. Benden başka kimsede silah yoktu. Kurşunlarım bitip silah sesi keşilince odaya doldular. Ölmediğimi anlayınca.

Vuralım mı, vurmayalım mı* diye tereddüt geçirdiklerini fark ediyordum. Başımda duran biriyle göz göze gelince bunu hissettim. Sa-nın silah sesleri kesildikten sonra tekrar ateş ederlerse savunmasız birini öldürdükleri anlaşılır diye vazgeçtiler. Ama götürürlerken çok hırpaladılar, beni gören her polis yumruk, tekme, dipçik vurmada geçmiyordu.

Yani arkadaşlarımla arkasına saklandım, siper aldım diye bir şey yok. Öyle olsa yakınımızda bir tek Hüseyin var, onun delik deşik olup ölmesi gerekirdi.

Hiram Abas'ın boynundan vurulmuş olduğunu çok sonra öğrendim. *Zaten yüz yüze bir çarpışma değildi ki kapı aralığından görmeden tarıyorlardı*, ben de kapıya doğru ateş etmişim. Kimseyi vurduğumun farkında bile değilim. Yüz yüze çatışma bile olsa, üstüne kurşun yağarken o kargaşalıkta nişan alacaksın, tam boynuna isabet ettireceksin, bu olsa olsa kovboy filmlerinde olur.

Anlrk *bir zaman* içinde olupbitti. Düşünün, beş kurşunun peş peşe sıkılması kaç saniye sürer ? Eymür'ün anlattıkları belki çok uzun süren çatışmalarda olabilir." "Emniyet Müfettişi Mehmet Ali"

Çatışma bitince Mehmet Eymür hemen hastaneye koştu. Boğazından ve omzundan yaralanmış olan Hiram Abas kendindeydi. Mehmet Eymür'e, "Hüviyetimin bulunduğu cüzdani ve silahımı sen al, sende kalsın, eve bir şey söylemeyin" dedi. Hiram Abas evdekilerin merak etmesini istememişti, ama annesi olayı biliyor, gizlilik kurallarına uyuyor, soğukkanlılığını koruyordu. SBFden gençlik arkadaşı Aydemir Koç bize surdan anlattı: "12 Mart döneminde bir çatışmada yaralanmıştı ve hastanedeydi. Ben yurtdışından izinli gelmişim, Hiram'ın başına gelenlerden haberim yok, Rok-san Hanım'ı ziyarete gittim. Sohbet ederken Kompas Güngör (Salman) geldi. Alçak sesle, Teyze'Aydemir'e söyledin mi' dedi. O da, 'Hayır, bilmiyormuş gibi davranıyor sandım hiçbir şey söylemedim' dedi. Meğer benim görevimin ne olduğunu bilmediğinden, gizli bir tahkikat yürütüyorum sanmış ve hiç renk vermemiş, ne ağlama ne sızlama... Annesi Roksan Ha-

B A Y]' M'O

nım'ın çelik gibi sinirleri vardı. Cesaret ve soğukkanlılık Hi-ram'a ondan geçmiş olmalı. Demek ki soğukkanlılık bunlarda genetik..."

Hiram Abas tanınmaması için başka bir kimlikle kamufle ediliyordu: "... Bu sırada Ziya

Yılmaz'ın kullandığı tabancadan çıkan bir mermi, görevliler arasında yer alan Emniyet Müfettişi Mehmet Ali'nin sol çenesinden girip boyun sağ nahiyesinden çıkmış, sağ köprücükten tekrar girerek, sağ sırttaajcalkmak suretiyle hayatî tehlike teşkil edecek derecede yaralanmıştır... "57

Hiram Abas "Mehmet Ali" kod adını kitabın ilerleyen bölümlerinde göreceğiniz gibi başka operasyonlarda da kullanacaktı!..

Mehmet Eymür şefini hastanede bırakıp çıkmak zorundaydı, operasyon devam ediyordu, o gece yapılacak bir baskın daha vardı. Yola Hiram Abassız devam edeceklerdi.

Gün ağarmaya başlamıştı.

Arnavutköy'de Mahir Cayan ve arkadaşlarının kalma olasılığının bulunduğu bir yer daha söylenmişti. Kesin yer belirtilmemişti, Üvez Sokak'taki üç apartmandan biri denmişti. Üçer katlı bu küçük apartmanları daire daire aradılar. Sabahın o erken saatinde uyandırdıkları insanların evlerini yatak odalarına kadar didik didik ediyorlardı. Sonuncu ve 8 no lu yüksek apartmana geldiklerinde apartman yöneticisin-• ' den bilgi aldılar. Apartmanda oturan kuşku pek bir kimse yoktu. Buna rağmen bodrum kattaki 1 no'lu dairenin kapı- ;~sını çaldılar. Kapıyı açan Lale Ankdal dairede yalnız oturduğunu söyledi. Ekiptekiler yine de dairede bir arama yapmak için dağılmışlardı ki koridorun dibindeki odayı arayan polisin sesi geldi: "Burada bir erkek ceketiyle peruk var !"58

O anda odanın duvar tarafından bir cayırtı koptu. Duvara dayalı fermuarlı elbise dolabının içinden otomatik tabanca ateşi başlamıştı. Ani açılan ateşle karnından vurulup yere düşmüş olan polis memuru Tamer Gürbüz, odanın kapısına gelen arkadaşlarına duvardaki dolabı işaret ediyor, ora-

57 THKP-C Davasıiddianamesi, s. 264. Hiram Abas'ın boynundaki yara iyileştikten sonra da etkisini sürdürecekt,ölünceye kadar nefes almasında güçlük yaratacaktı.

58Arananların fotoğraflarının bulunduğu afişlerde saçlarınınön tarafıiyice azalmışolduğu görülen UlaşBardakçı, bunu gizlemek için peruk takıyordu.

dan ateş edildiğini söylüyordu. Fermuarlı elbise dolabı bir anda kurşun yağmuruna tutuldu. Silah sesleri kesildiğinde yere devrilmiş olan dolabın fermuarını açan polisler, vücudunun her yerinden isabet alıp o anda ölmüş olan Ulaş Bar-dakçı'yla karşılaştılar.

Silah sesleri üzerine kaçıp apartmanın içinde bir yere sinmiş olan Lale Ankdal'ı da alıp götürdüler.⁵⁹

Aynı gün MiT Müsteşarı Nurettin Ersin'den bir kutlama ve teşekkür mesajı aldılar. Ersin mesajında başta Bölge Başkanı Turan Deniz olmak üzere tüm personele teşekkür ediyor, "Değerli arkadaşımız Hiram Abas'ı ayrıca takdir eder, acil şifalar dileği ile gözlerinden öperim" diyordu. Müsteşarın yasalarda izin verilmemiş olan bu "örtülü operasyonları" açık bir mesajla kutlaması alışlagelmiş bir davranış değildi. MiT Kanunu'na aykırı olduğu için yasadışı görülen bu eylemler basında eleştirildiği kadar teşkilat içinden de tepki görüyordu. "Hiram Abas ekibi kontrespiyonajla yetinmedi. MITte operasyon emniyet gibi değildir.

Beyinle çalışır. Esaslı bir istihbarat çalışması gerektirir, kulaktan dolma bilgiyle, teyit edilmemiş bilgiyle yapılmaz. Yukardakiler bunu bilmez, 'Şunu yakalayın, falana operasyon yapın' derler. Hiram Abas da böyleydi. MiT için her zaman CIA'nın organizasyonunu ideal olarak gördü. Oysa MiT'in operasyonu çok uzun bir süreç ister."

Hiram Abas o sırada yurtdışında bulunan eski amirlerinden K. A.'dan bir geçmiş olsun mektubu aldı. imza yerine "Kahraman Asker Şvayk" yazılmış olan mektup önce kendisine ve ailesine geçmiş olsun dilekleriyle başlıyordu, ama geri kalanı sanki Hiram Abas'ın

kişiliğini tanımlıyordu: "... Karakterini, heveslerini, deliliğini bildiğim için maalesef tahmin ettim. Artık sana nasihat vermekten, yazmaktan bıktım usandım. Birazcık şu ağabeyinin nasihatlarından nasiplen ne olur. Hayrola ne oldu ? Yine kahramanlık mı yaptın ? Değer mi bu risklere girmeye ? Çoluk çocuğunu hiç mi düşünmezsin ? Aklını mı yitirdin ? Bak oğlum aklını ba-

59Apartman, SiyasîŞube MüdürüMahmut Dikler'e aitti ve Dikler operasyonu telsizden izliyordu. Birlikte oturdukları kız kardeşi de apartman yöneticisiydi. Bu olaydan sonra polis teşkilatıçinde Dikler'e espri olsun diye "Komünist Mahmut" denmeye başlandı. 6şubat 1980 tarihindeöldürüldü.

sına topla. Geride bırakacaklarını, küçücük yavrularını bir gözünün önüne getir. Arkandan onlardan başka kimsenin ağlamayacağını peşinen bilesin. Birkaç gün ah, vah. aslan çocuktu vs derler, ondan sonra da realite ile baş başa kalınır..."⁶⁰

Hiram Abas yaralandıktan üç ay sonra bir geçmiş olsun mektubu da Lizbon'daki eski müsteşarından aldı. Fuat Do--ğu, yaralanma olayını kendisini Lizbon'da ziyaret eden Hiram'ın babası Hilmi Abas'tan öğrenmişti. "Beybabanı tanımak benim için büyük bir bahtiyarlık oldu. Senin gibi güler yüzlü, hoşsohbet ve gün görmüş olan bu çelebi insanla konuşmak, şu yalnızlık içindeki hayatımda bana renk verdi" diyordu mektubunda.

Kaptan Hilmi Abas, oğlunun yaralanmasından 'birkaç ay sonra yönetimi altındaki Ragıp Gümüşpala gemisiyle gitmişti Portekiz'e. Limana varınca oğlunun gençlik arkadaşı Boksör Sami'yi aramıştı.

Sami Onaran anlatıyor: "1971'de Lizbon'da başkâtiptim. Benden sonra Fuat Doğu büyükelçi olarak geldi. Bir gün telefon çaldı, arayan kişi, 'Ben Abbas Kaptan, Hiram Abas'ın babasıyım. Arkadaşlarını topla gel, benim gemide yiyip içelim' dedi. Biz de gemiye gittik. Hiram'ın bir çatışmada yaralanmış olduğunu o zamâh babasından duydum. Babası çok üzülyordu, oğlunun işi nedeniyle her an tehlikede olmasından memnun değildi. Hiram'ın babasını Büyükelçi Fuat Doğu ile tanıştırdım..."

Eski müsteşardan gelen mektuba çok sevinmişti Hiram Abas. Yeni müsteşardan gelen mesajı da geleceğe dönük olarak değerlendirecekti.

Bu arada Müsteşar Nurettin Ersin ve yardımcısı Recep Ergun teşkilatın başına geldiğinden beri MiT'te huzursuzluk azalacağına giderek artmıştı. Ersin ve Ergun aleyhinde Hiram Abas'ın kaleminden çıktığı söylenen imzasız mektuplar, bildiriler dolaşıyordu teşkilat içinde...

Oraya da geleceğiz, önce istanbul'daki operasyonlara biraz daha değinelim...

dan ateş edildiğini söylüyordu. Fermuarh elbise dolabı bir anda kurşun yağmuruna tutuldu. Silah sesleri kesildiğinde yere devrilmiş olan dolabın fermuarını açan polisler, vücudunun her yerinden isabet alıp o anda ölmüş olan Ulaş Bar-dakçı'yla karşılaştılar.

Silah sesleri üzerine kaçıp apartmanın içinde bir yere sinmiş olan Lale Ankdal'ı da alıp götürdüler.⁵⁹

Aynı gün MiT Müsteşarı Nurettin Ersin'den bir kutlama ve teşekkür mesajı aldılar. Ersin mesajında başta Bölge Başkanı Turan Deniz olmak üzere tüm personele teşekkür ediyor, "Değerli arkadaşımız Hiram Abas'ı ayrıca takdir eder, acil şifalar dileği ile gözlerinden öperim" diyordu. Müsteşarın yasalarda izin verilmemiş olan bu "örtülü operasyonları" açık bir mesajla kutlaması alışıl gelmiş bir davranış değildi. MiT Kanunu'na aykırı olduğu için yasadışı görülen bu eylemler basında eleştirildiği kadar teşkilat içinden de tepki görüyordu. "Hiram Abas ekibi kontrespiyonajla yetinmedi. MÎTte operasyon emniyet gibi değildir.

Beyinle çalışır. Esaslı bir istihbarat çalışması gerektirir, kulaktan dolma bilgiyle, teyit edilmemiş bilgiyle yapılmaz. Yukardakiler bunu bilmez, 'Şunu yakalayın, falana operasyon yapın' derler. Hiram Abas da böyleydi. MiT için her zaman CIA'nın organizasyonunu ideal olarak gördü. Oysa MiT'in operasyonu çok uzun bir süreç ister."

Hiram Abas o sırada yurtdışında bulunan eski amirlerinden K. A.'dan bir geçmiş olsun mektubu aldı. imza yerine "Kahraman Asker Şvayk" yazılmış olan mektup önce kendisine ve ailesine geçmiş olsun dilekleriyle başlıyordu, ama geri kalanı sanki Hiram Abas'ın kişiliğini tanımlıyordu: "... Karakterini, heveslerini, deliliğini bildiğim için maalesef tahmin ettim. Artık sana nasihat vermekten, yazmaktan bıktım usandım. Birazcık şu ağabeyinin nasihatlarından nasiplen ne olur. Hayrola ne oldu ? Yine kahramanlık mı yaptın ? Değer mi bu risklere girmeye ? Çoluk çocuğunu hiç mi düşünmezsin ? Aklını mı yitirdin ? Bak oğlum aklını basına topla.

59Apartman, SiyasîŞube MüdürüMahmut Dikler'e aitti ve Dikler operasyonu telsizden izliyordu. Birlikte oturduklarıkardeş de apartman yöneticisiydi. Bu olaydan sonra polis teşkilatıiçinde Dikler'e espri olsun diye "Komünist Mahmut" denmeye başlandı. 6şubat 1980 tarihindeöldürüldü.

Geride bırakacaklarım, küçücük yavrularını bir gözünün önüne getir. Arkandan onlardan başka kimsenin ağlamayacağını peşinen bilesin. Birkaç gün ah, vah, aslan çocuktu vs derler, ondan sonra da realite ile baş başa kalınır. Hiram Abas yaralandıktan üç ay sonra bir geçmiş olsun mektubu da Lizbon'daki eski müsteşarından aldı. Fuat Doğu, yaralanma olayını kendisini Lizbon'da ziyaret eden Hi-ram'ın babası Hilmi Abas'tan öğrenmişti.

"Beybabanı tanımak benimyiçin büyük bir bahtiyarlık oldu. Senin gibi güler yüzlü, hoşsohbet ve gün görmüş olan bu çelebi insanla konuşmak, şu yalnızlık içindeki hayatımda bana renk verdi" diyordu mektubunda.

Kaptan Hilmi Abas, oğlunun yaralanmasından 'birkaç ay sonra yönetimi altındaki Ragıp Gümüşpala gemisiyle gitmişti Portekiz'e. Limana varınca oğlunun gençlik arkadaşı Boksör Sami'yi aramıştı.

Sami Onaran anlatıyor: "1971'de Lizbon'da başkâtiptim. Benden sonra Fuat Doğu büyükelçi olarak geldi. Bir gün telefon çaldı, arayan kişi, 'Ben Abbas Kaptan, Hiram Abas'ın babasıyım. Arkadaşlarını topla gel, benim gemide yiyip içelim*' dedi. Biz de gemiye gittik. Hiram'ın bir çatışmada yaralanmış olduğunu o zaman babasından duydum. Babası çok üzülüyordu, oğlunun işi nedeniyle her an tehlikede olmasından memnun değildi. Hiram'ın babasını Büyükelçi Fuat Doğu ile tanıştırdım..."

Eski müsteşardan gelen mektuba çok sevinmişti Hiram Abas. Yeni müsteşardan gelen mesajı da geleceğe dönük olarak değerlendirecekti.

Bu arada Müsteşar Nurettin Ersin ve yardımcısı Recep Ergun teşkilatın başına geldiğinden beri MtTte huzursuzluk azalacağına giderek artmıştı. Ersin ve Ergun aleyhinde Hiram Abas'ın kaleminden çıktığı söylenen imzasız mektuplar, bildiriler dolaşıyordu teşkilat içinde...

Oraya da geleceğiz, önce istanbul'daki operasyonlara biraz daha değinelim...

Hiram Abas sorguda

Operasyondan vakit buldukça Ziverbey'deki sorgulamalara da katılıyordu Hiram Abas.

Ulaş Bardakçı'nın öldüğü Amavutköy Operasyonu'nda sağ ele geçen Lale Ankdal

Ziverbey'de sorguya alınmıştı.

Lale Ankdal, sorgu odasında tanıdığı Hiram Abas'ı daha sonra şöyle anlattı:

"işkence sırasında diğerleri ona 'Albay' ya da 'Yarbay' diye hitap ediyorlardı.⁶¹ Uzun boylu, kısa kesilmiş saçlı, açık renk gözlüydü Hiram Abas. Erenköy'de tutulduğum 4 no'lu hücreye birkaç kez geldi. Bir keresinde kolu sanlıydı. Daha önce Fındıkza-de Baskırı'nda yaralandığı için Amavutköy'de bizim eve yapılan ve Ulaş Bardakçı'nın öldüğü baskına katılamadığından yakınıyordu. 'Herkesin bir merakı vardır, kimisi pul koleksiyonu yapar ben de silahla oynamasını severim. Çocukluktan kalma bir alışkanlık işte' diyordu. Bu arada onun kafa yapısı hakkında beni dehşete düşüren bir şey anlattı, işkence yapmak benim için özel bir uğraş haline geldi. Mesela bir dostumun kansı kurbağadan çok korkar. Eğer bir gün ona işkence yapmam gerekirse, bir yatağa bağlar, bırakınm. Kurbağa zıpladıkça o kadın korkusundan ölür' diye devam etmişti. Bir insanın dost kabul ettiği başka biri için böyle bir şeyi düşünmesi gerçekten dehşet vericiydi."⁶²

Mehmet Eymür Ziverbey Köşkü'nde sorguladığı Lale Ankdal'dan kitabında L. A. rumuzuyla söz eder. Ankara Ko-leji'nde okumuş olan Ankdal'a kendisi de aynı okuldan olduğu için bu yoldan dostça yaklaşmıştı. Gözaltında olduğu sürece ona iyi davranılmasını sağlamaya çalışmıştı. Eymür'e göre Ankdal'ın gazeteye anlattığı "kurbağa" hikâyesi Hiram Abas'ın bir şakasından ibaretti! Çünkü Hiram Abas, kendisini iyi tanımayanların ne zaman şaka. ne zaman ciddi konuştuğunu anlayamadıkları bir kişiydi. L. A. da Abas'ın şaka yaptığını anlayamadığı için onu "işkenceci ve sadist" olarak görmüştü! Eli kolu bağlı, korku içinde sorgulanan bir sanığı kurbağa işkencesiyle tehdit etmenin nasıl bir "şaka" olduğunu herhalde ancak ruh doktorları çözebilir!..

Ziverbey Köşkü, bir süre sonra daha başka ünlü ve üst düzey kişileri "konuk etmeye" hazırlanıyordu. Hiram Abas'ın da bazılarında yine boy göstereceği yeni sorgulamaların. Oraya geçmeden önce, 1968'de büyük ideallerle başlanan bir yolculuğun 1972'de nasıl bir dramla sonuçlandığını gö-

Süleyman Demirel'i kaçırma planı

istanbul'dan kaçıp Ankara'ya gelen Mahir Cayan oradaki arkadaşlarıyla buluştu.

Sıkışıklıktan kurtulup nefes alabilmek için bir eylem yapmaları gerekiyordu. Süleyman Demirel'i kaçırmayı düşündülerse de devrik başbakanın Güniz Sokak'taki evinin çevresinde yaptıkları araştırma sonucu bundan vazgeçtiler.

Sadece Demirel'in evinin çevresinde değil, Ankara'nın her yerinde çok sıkı güvenlik önlemleri vardı. 13 şubatta Mahir Cayan ve birkaç arkadaşı Oğuzhan Müftüoğlu'nun kalmakta olduğu Yavuz dökmen⁶³ile Füsün Gökmen'in⁶⁴evine geçtilerse de, dışarda bir sivil polisin görülmesi üzerine oradan da ayrıldılar. Şubat sonuna doğru Müftüoğlu'nun yakalanması ve Koray Doğan'ın öldürülmesi üzerine, Mahir Cayan ve arkadaşları Ankara'dan ayrılıp, Karadeniz'e geçmeye ve Ünye Radar Üssü'ndeki İngiliz teknisyenleri kaçırmaya karar verdiler. 18 martta makarna yüklenen bir kamyondaki çuvalların arasına gizlenerek Ünye'ye geçtiler.

Türkiye, 27 mart 1972 günü, Ünye'de görevli ikisi İngiliz biri Kanadalı üç teknisyen Charles Turner, John Stuart Law ve Gordon Banner'ın THKP-C tarafından kaçırıldıkları haberiyle sarsıldı. Kaçırılanlar Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamlarının durdurulmasını istiyorlardı.

Konuyla ilgili Millî Güvenlik Kurulu bildirisi radyodan okunup, Başbakan Nihat Erîm'e tam yetki verildiği sırada

6324 kasım 1 998 tarihindeölenünlögazeteci ve*Hürriyet*köşe yazarı.

Mahir Cayan ve arkadaşlarıyla üç rehineden oluşan 14 kişilik topluluk, Niksar'ın Kızıldere

köyüne ulaşmış ve Muhtar Emrullah Aslan'ın evine yerleşmiş bulunuyorlardı. .
Bölgeye cemseler dolusu asker sevk edildi, helikopterler kaldırıldı, Ünye ve çevresi adeta bir askerî harekât bölgesi haline geldi, içişleri Bakanı Ferit Kubat, MiT Müsteşarı Kor-general Nurettin Ersin, Jandarma istihbarat Daire Başkam Tuğgeneral Vehbi Parlar, Ankara Merkez Komutanı Tevfik Türlü de olay yerindeydi.
Mahir Cayan ve arkadaşlarını hâlâ İstanbul'da aramakta olan Hiram Abas ve ekibi, Ünye'deki olayı duyduklarında akıllarına hemen Fatsalı olan Ziya Yılmaz geldi. Hiram Abas zaten kendisini yaralayan rakibini görmek ve tanımak da istiyordu. Mehmet Eymür yazıyor. "Kolu alçılı Ziya Yılmaz Erenköy'e getirilerek sorgulandı. Hiram Bey Ztyaya kendini tanıtarak, ateş ederken arkadaşlarını siper almasını yakıştıramadığını söyledi. Ziya inkâr etti. Ona göre öyle bir şey vaki değildi. Hiram Bey üstelemedi. Ringe çıkmış dövüşmüşler ve ikisi de hasar almışlardı. Ziyaya kişisel bir husumet duymuyordu."⁶⁵
Ziya Yılmaz'a bu olayı da sorduk. "Doğru. Kızıldere'den önce Mahirlerin nerede olduğunu sormak için beni tekrar MfTe götürdüler. O soruyu yapanın Hiram Abas olduğunu ben yine bilmiyordum. Hiram Abas olduğunu bilmediğim o kişi, 'Arkadaşlarının arkasına saklandın' dedi. Çatışmanın nasıl olduğunu anlattım. Bulduğum yerde arkasına saklanacak hiçbir şey yoktu. 'Ben sedirin üstünde açık hedeftim, sizler iyi nişancı, değilmişsiniz' dedim."
Ziya Yılmaz'dan bilgi alamayınca İstanbul MITten Yaşar Savaş, Mehmet Eymür ve iki eleman daha, yanlarına tutuklu bir üsteğmeni de alarak Ankara'ya geçtiler. Ankara bölgede onları bekleyen MiT ekibini de alarak Ünye'ye gittiler. Çok gitmek istemesine rağmen İstanbul Bölge Başkanlığı henüz tyileşmemiş olan Hiram Abas'a izin vermemişti. Gerisini, Kızıldere Operasyonu'na katılanlardan MiT görevlisi (haydi biz de rumuz kullanalım) K. D. bakın nasıl anlatıyor: • "Mahir Cayan Maltepe Askerî Çezaevi'nden kaçtıktan sonra biz onun Ankara Necatibey'deki Elektrik Etüt Dai-resi'nde çalışan kız arkadaşını takibe aldık. Her gün kızın peşindeyiz, adım adım takip ediyoruz. Sık sık Zafer Çarşı-sı'ndaki kitapçılara gidiyordu. Biz önceleri kitap alışverişi yaptığını sanıyorduk. Halbuki mesaj alışverişi yapıyormuş.
Bu kızın yardımıyla Ziya Yılmaz'ın Ankara makama fabrikasında çalışajı akrabası bir kamyon şoförü ayarlanıyor. Kamyon yolda*aranmadan hep rahatlıkla geçiyor. Çünkü elinde irsaliye belgesi var. Hatta kamyonun Samsun'a 13 km kala vantilatör kayışı kopuyor. Gidip Samsun'dan kayış alıp yola devam ediyorlar.
MiT'in Ankara ve İstanbul ekibi Ünye Jandarma Karako-lu'nda bir araya geldi. Ünye'de isimler tek tek araştırılarak herkes gözaltına alınıyordu. Çalışmalar sonucu Mahir Ça-yan'a rehberlik eden çoban (Mehmet Eymür'ün kitabında H. Y. rumuzuyla tanımladığı Yüncü Hasan denilen kişi, y.n.) bulundu. Çoban her şeyi anlattı. Aslında hep Kızıldere muhtarının ihbar'ettiği söylenir, ancak doğrusu çobanın verdiği bilgiler sonucu her şey ortaya çıkmıştır. Nevşehir'den komando taburu getirildi. Jandarma tümgeneralinin arabasından Ankara ile sürekli telsiz irtibatın-daydık. '
Biz ellerindeki yabancıları öldürmeyip bize teslim etmelerini istiyorduk sürekli. Mahir Cayan içeriden bağırdı. 'Atatürk Çanakkale'de yüzlerce İngiliz'i öldürdü. Ülkemizin bağımsızlığı için bir avuç İngiliz'i öldürmekten geri durmayacağız. Bu arada marşlar söylüyorlar. Slogan atıyorlardı... Söyledikleri marşlardan biri Mülkiye Marşıydı. Olay bittikten sonra öldürülenlerin kimlik tespitini yapıyoruz. Biz ölenlerin arasında bulunan kamyon şoförünü Er-tuğrul Kürkçü sandık. Yüzü fazla benzemiyordu, ama biz,

'Bak işte Ertuğrul estetik ameliyatla yüzünü değiştirmiş' dedik. Hatta gazete ve radyoda ölenler arasında Ertuğrurur adı da açıklandı. Sonra Ertuğrul'un babası, 'Bu benim oğ hım değil' deyince kafamız iyice karıştı. Evi tekrar aramay. başladık, işte o zainan Ertuğrul samanlıktan çıkıp teslim ol du. Hemen helikoptere bindirip Ankara'ya götürdük. Yanında bizden Gülleci Necdet dediğimiz bir arkadaş vardı, 16,5 metre gülle atardı, o götürdü Ankara'ya. Atatürk Orman Çiftliği bira fabrikası ile çimento fabrikası arasında bir bina vardı, orası bizim sorgu yerimizdi. Telsiz tamirhanesi olarak bilinirdi. ErtuğruTu orada sorguladık."

Kızıdere'de 30 mart, saat 14.30'da karşılıklı ateşle başlayan çatışma, güvenlik güçlerinin eve bazoka ve havan mermileri yağdırmasıyla kısa sürede sona erdi.⁶⁶Evin önüne serilen parçalanmış cesetlerin gazetelerde çıkan fotoğrafları uzun süre kimsenin gözlerinin önünden gitmedi: Mahir Cayan, Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Saffet Alp, Sinan Kâzım Özudoğru, Hüdaî Ankan, Ahmet Atasoy, Ertan Saruhan, Sabahattin Kurt ve Nihat Yılmaz ölmüşlerdi. Ertuğrul Kürkçü sağ yakalanmıştı.

Rehine teknisyenlerin Cayan'lar tarafından mı, yoksa dışarıdan yapılan atışlarla mı öldürüldükleri bir süre tartışma konusu oldu. Ama Ertuğrul Kürkçü, "Ben Mahir'le uğraştığım süre içersinde diğer arkadaşlardan biri veya birkaçı üç ingiliz'i vurarak öldürmüşlerdi" diyordu. Otopsiyi yapan Doktor Şehsuvar Savuran da "rehinelerdeki ölüm katılığının diğerlerinden daha fazla olduğunu; vücutlarındaki şarapnel yaralarının kanama yapmadığını, bunun da şarapnellerin ölümden sonra isabet etmesi anlamına geldiğini; sonuç olarak ingiliz teknisyenlerin son çatışmadan bir saat kadar önce ölmüş olduklarını" söylüyordu.⁶⁷

Yanında küçük bir makine götürerek fotoğraflar da çekmiş olan Mehmet Eymür'e, Kızıdere Olayı'ndan sonra arkadaşları "Gazi" unvanını verdiler. Operasyonda herhangi bir yara bere almamıştı, ama teşkilat içinde bir süre "Gazi Bey" adıyla çağrıldı.

Sağ yakalanan Ertuğrul Kürkçü'yü helikopterle olay yerinden götürdüklerinde yanında MiT elemanlarından "Ayı Mehmet" vardı. Yular sonra Ayı Mehmet adaşı Mehmet Eymür'ün Antalya'daki buz fabrikasında çalışacaktı...⁶⁶ Kızıdere Operasyonu'ndaÖzel Harp Dairesi (veya kontrgerilla) personelinin kullanıldığını, ileride Kenan Evren'in anılarındanöğrenilecekti. L

Deniz Gezmiş'leri kurtarmak isterken Kızıdere'de ölenler, onların idam sürecini hızlandırmış olduklarını nereden bileceklerdi?

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin inan, Kızılder-re'den bir hafta sonra, 6 mayıs 1972 günü sabaha karşı idam edildiler. "68 kuşağı" liderlerinden bir kısmının umutlan Kızıdere'de ve darağaçlannda dramatik bir biçimde son buldu...

Başbakan Nihat Erim'in umutlan ise idamlardan yirmi gün önce sorr bulmuştu, ikinci Erim Hükümeti 17 nisanda istifa etti.££ Cumhurbaşkanı Sunay'a sunulan istifa gerekçesi bu kez hastal'k değil, "aşın yorgunluk"tu. Sunay, Erim'in önerisiyle başbakanlığa bir süre Ferit Melen'in vekâlet etmesini uygun bulmuştu. Erim siyasal yaşamını bundan sonra kontenjan senatörü olarak sürdürecekti.⁶⁹

31 mart 1972 günü SBF birinci sınıf amfisinde yapılan Kızıdere Katlîamı'nı protesto toplantısından çıkanlar bildiriler dağıtıyorlar, boykot çağnsı yapıyorlardı. Göstericilerden 12'si yakalanarak gözaltına alındı. Bu 12 kişinin arasında o günlerde adı duyulmamış bir üniversite öğrencisi olan, ama bugün artık herkesin tanıdığı bir isim de vardı. Abdullah Öcalan!

Abdullah **Öcalan** ve Pilot Necati

Bu, Abdullah Öcalan'ın 1999'da Imralı'ya götürülmesine kadar geçen 27 yıldaki ilk ve son tutuklanmasıydı.

SBF birinci sınıf öğrencisiydi.

Yani o da Hiram Abas'la aynı fakültedendi!

7 nisan'da gözaltına alındı, 27 nisan 1972'de tutuklandı, 27 ekim 1972'de serbest bırakıldı.

Bu serbest bırakılma pek "normal" görünmüyordu.

Başlangıçta aynı davadan yargılananlar arasında, hakkında en ağır ceza istenen iki kişiden biriydi. Ama askeri

68 Sadi Koçuş, Erim'in idamların kendi zamanında yapılmaması için istifa ettiğini yazar, *12 Mart Anıları*, s.609.

69 Nihat Erim, 1980'de İstanbul Dragos'taki evinin yakınında düzenlenen bir suikastta öldürüldü. Savcı daha sonra "fikrini değiştirdi". Önce Öcalan hakkında istediği cezayı hafifletti, sonra da tahliyesini istedi, işi daha da ilginç kılan, bu askerî savcının antikomünistliğiyle ünlü Baki Tuğ olmasıydı. Deniz Gezmiş davasında da iddia makamında yer almıştı. Kolay kolay kimsenin tahliye isteğine katılmazdı.

Apo'nun tahliyesinden sonra da "garip" şeyler oldu. Önce askerliği ertelendi. Sonra da 21 yaşını geçmiş olduğu ve disiplin cezası almış bulunduğu halde, yönetmeliğe aylan olan burs isteği kabul edildi.

Gazeteci Uğur Mumcu öldürülmeden az önce başladığı ve tamamlayamadığı *Kürt* Dosyası'na, Öcalan'ın 12 Mart döneminde herhangi bir nedenle "kayınldığı" kuşkusunu araştırarak girişti.⁷⁰

Biraz ilerleyince PKK liderinin yakınında kuşkulu iki kişi daha olduğu bilgisine ulaştı: 1978'de evlendiği kansı Kesire Yıldırım ve yanından hiç ayrılmayan Ağrılı Pilot Necati.⁷¹

Öcalan, kendisine konuyla ilgili sorular soran gazetecilere, "Pilot Necati'nin MİT ajanı olduğunu bile bile yanında tuttuğunu, onu kullanarak MİT'i kandırdığını"

söylemişti.⁷² Bundan 4 yıl sonra Mahir Sayın'la yaptığı bir TV röportajında ise "PKK'nın kuruluş aşamasında Pilot Necati aracılığıyla MİT'in parasını yediklerini, Atatürk'ün manevî kızı Sabiha Gökçen'e suikast planı gibi bazı provokasyonlarda kullanılmak istendiğini" anlatacak ve "işte Uğur Mumcu bunları yazacaktı. Adam 10 gün sonra öldürüldü.

Bilemiyorum bunun etkisi var mı yok mu ? Bu açılsa çok iyi bir olaydır. Hatta tam bu aile ilişkisini, pilot ilişkisini inceliyordu" şeklinde imalarda bulunacaktı.⁷³

Mumcu'nun öldürülmesinden kısa bir süre sonra bir açıklama yapan ve o zamanlar CHP grup başkanvekili olan Uluç Gürkan konuya yeni bir boyut getirdi: "Ben, Uğur Mumcu, 70 Uğur Mumcu, *Kürt Dosyası*, um:ag, mart 1997.

71 Bu kişilerin MİT ajanı olduklarına ilişkin iddialar daha önce 7.8.1979

tarihli *Aydınlık* gazetesinde çıkmış ve Doğu Perinçek'in genel başkanı olduğu Türkiye işçi Köylü Partisi'nin bildirisinde yer almıştı.

72 Tempo, 14 nisan 1993.

⁷³ *Gazete Pazar*, 22 haziran 1977.

Prof. Bahri Savcı, Mümtaz Soysal gibi bazı isimler aynı koşu'da tutuklu idik. Bu koşu'da zaman zaman üzerlerinde Apo'nun yazdığı mektuplarla yakalanan bazı gençler getiriliyordu. Bizler bu gençlerin polis olduğundan kuşkulanyorduk. Gerçekten de iki üç gün gözaltında tutulan bu gençler daha sonra serbest bırakılıyorlardı. Ancak işin garip yanı, üzerinde mektup bulunan gençler birkaç günlüğüne de olsa içeri alınırken, mektubuyazan

Abdullah Öcalan, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde kimse dokunmadan öğrenciliğine devam ediyordu. O tarihlerde bizim aklımıza giren bu kuşku, uzun yıllar açıklığa kavuşmadı. Yıllar sonra, geçtiğimiz aylarda rahmetli Uğur Mumcu ile bir sohbetimiz sırasında yine gündeme geldi. Mumcu bu konuşmamızdan sonra konuyu araştıracağını söyledi. Ardından çeşitli kişilerle konuştuğunu duydum."⁷⁴

Uğur Mumcu'nun konuştuğu kişilerden biri, 12 Mart döneminde Öcalan'ın tahliyesini sağlayan Askeri Savcı Baki Tuğ'du. Artık emekli olmuştu ve DYP'den milletvekili seçilmişti. Uğur Mumcu'ya bazı belgeler arayacağını söylemişti.

Uğur Mumcu, Baki Tuğ'dan beklediği cevabı ve belgeyi bir türlü alamamıştı.

Mumcu'nun ölümünden üç gün sonra *Sabah* gazetesinden Nezih Tavlaş, Baki Tuğ'u aradı.

Aralarında şu telefon görüşmesi geçti: "- Baki Bey saygılar sunuyorum. Nezih Tavlaş ben.

- Buyur canım sağ olasın. Saygı benden canım.

- Şimdi bilmiyorum arkadaşlar şey yaptı mı ? Benim Uğur Ağabey ile çok yakın ve özel bir ilişkim vardı.

- Söyledi arkadaşlar söyledi, söyledi.

- Şimdi Baki Bey, ben, bundan yaklaşık 10 gün önce Uğur Ağabey ile yaptığımız konuşmada sizinle görüştüğünü söylemişti bana.

- Görüştü benle konuştuk. Biz 6 aydan beri konuşuyoruz.

- Öyleymiş.

- Ben şimdi üç akşamdan beri uyuyamıyorum.

- Evet efendim. Şimdi Uğur Ağabey'in bana aktardığı bir

74 *Günaydın*, 3 Şubat 1993.

şey vardı. Size de bunu bir iletirim istedim. Sizinle yaptığı konuşmada, kendisinin bu Apo'yla ilgili, Apo'nun tutuklanmasıyla ilgili şeyi araştırdığını -siz eksik olmayın yardımcı olmuştunuz kendisine- o, Apo'nun gözaltına alındıktan sonra salıverilmesi için size bir telkinde bulunduğu ve yukarıdan bir şey geldiğini söyledi bana.

- Şimdi, şöyle Nezih. Ben o tür bir olay hatırlıyorum ancak Apo'yla mı ilgili, başka mensupla mı ilgili onu çözemedik. Sayın Mumcu'ya da söylediğim oydu. Bana böyle bir şey gelmişti. Ancak onla ilgili mi, değil mi bende resmî yazı olacak dedim. Ben o yazıyı ararken o olay oldu.

- Yani size bu şahsı bırakın ya da bu şahsa dokunmayın gibisinden bir şey geldi mi ?

- O, -dokunmayın- mealinde değil -bizim mensubumuzdur- şeklindeydi. Yalnız o mu, değil mi çözemedik. O belgeyi arıyordum ben.

- Anladım. Yani belgeyle...

- Aradığım belge oydu bulsaydım onu verecektim."⁷⁵

Baki Tuğ telefonu kapattıktan sonra aradığı *Sabah* TBMM Büro Şefi Mehmet Çetingüleç'e de şunları söyledi: "Mumcu'ya söylediğim sürede istediğim belgeyi henüz bulamadım.

Bunu kendisine de en son telefon görüşmesinde bildirdim, inceleme 10-15 gün daha sürecek. Belgede bir şahıs ismi var. MİT hesabına çalışan bir şahsın ismi. O belgeyi arıyorum onu bulursak Uğur Mumcu'nun aradığı düğüm çözülecek."

Baki Tuğ hâlâ o belgeyi arıyor!..

Ama şurası belgelenmişti ki MİT, sıkıyönetim makamlarının "yanlışlıkla" tutukladığı ajanları olursa devreye giriyor, "mensubumuzdur" diye yazı gönderiyordu.

MİT ajanlarını sıkıyönetimden koruyor

tşte birkaç örnek:

Ankara Sıkıyönetim Savcılığı'na 1 eylül 1971 tarihli, MiT Müsteşarı Korgeneral Nurettin Ersin imzasıyla bir yazı geldi. "ODTÜ öğrencisi Eyüp Temeltaş, teşkilatımızca kendisinden uzun süre istifade edilmiş bir kimsedir. Adı geçenin durumunun açığa vurulması, gerek kendisi, gerekse teşkilatımız yönünden birtakım sakıncalar tevhit edecektir. Bu bakımdan Eyüp Temeltaş'ın durumunu deşifre etmeden, tatkiyat dışı bırakılması yerinde bir tedbir olacaktır. Bilgilerinize arz ederim."

25 ağustosta tutuklanan MiT ajanı Eyüp Temeltaş bu yazıdan iki gün sonra, 3 eylül 1971 tarihinde serbest bırakıldı... /

Prof. Uğur Alaoakaptan, Şevket Can Özbay⁷⁶ adlı bir hukuk fakültesi öğrencisi tarafından dekanlığı sırasında Dev-Genç'le işbirliği yaptığı şeklinde ihbar edilmişti. Bu kişinin MiT görevlisi olduğu dosyadan çıkan belgelerden anlaşılmıştı.

MiT ajan kullanır da polis boş durur mu ?

"5.3.1971 tarihinde ODTÜ'de cereyan eden olaylarla ilgili olarak hakkında gıyabi tevkif kararı verilmiş olan Sami oğlu, Terme 1951 doğumlu, ODTÜ Fizik Bölümü öğrencisi Mahmut Erdoğan daha önce mimlenmiş olup, 29.5.1970 tarihinde angajesi yapılmış ve kendisinden müteaddit raporlar alınmıştır."

18.6.1971 tarihinde tutuklanan Mahmut Erdoğan, Emniyet Genel Müdürü Sedat Kirtepe'nin bu yazısı üzerine sekiz gün sonra serbest bırakıldı...⁷⁷

... Sefer Sayılır... Kubilay Kılıç... Muzaffer Köklü... Ahmet Yılmaz... Uğur Sani... Mevlut Bayraktar... Sezai Akalın... Erdal Gökyüzü... ajan listesi uzayıp gidiyordu...

Sıkıyönetim mahkemeleri bu yazılara göre kararlar veriyordu:

"... Ankara Hukuk Fakültesi öğrencisi sanık Uğur Sa-ni'nin eyleme, suç konusu bildiriye dağıtanlar, suç failleri ile kesin deliller ortaya çıkarmak amacıyla Emniyetçe verilen görevi icabı katıldığı yolundaki savunması, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 18.3.1972 tarih ve 387 sayılı, 13.11.1972 gün ve 516 ve 28.3.1973 tarih ve 169 sayılı yazılan doğru-

76 imralı'daki Öcalan davasında müdahil avukatlık yaptı.

77 Uğur Mumcu, *Yeni Ortam*, 22 mart 1974 ve Orsan Öymen, *Milliyet*, 23 mart 1976.

landığından sanığın müsnet suçtan beraatine oybirliği ile karar verilmiştir..."

Ve Sıkıyönetim Mahfem⁶¹⁶¹¹¹'nde açılan davaların iddianameleri sanıkların işkenceyle alınan ifadeleriyle, bu ajanların ihbarlarından başka hiçbir delile dayanmıyordu.

Hatta bazı davalar bunlara bile dayanmayan senaryolar üzerine kuruluyordu^

"Uçak kaçırma örgütü" bunlardan biriydi.

THY'nin Boğaziçi Uçağı 4 mayısta kaçınarak Sofya'ya indirilmişti, uçağı

kaçıT^{311dort^S1} Deniz Gezmişlerin idamını önlemek istemişler*- Daha sonra teslim oldukları Bulgar makamları tarafından tutuklandılar.

Ama bu olay nedeniyle Ankara'da "gizli bir örgüt" keşfedilmişti ! Örgütün yöneticileri oldukları söylenen Altan Öy-men. Emil Galip Sandalcı, Erdal Öz, Mükerrrem Erdoğan, ilhan Kalayhoğlu, Abdi Yazgan, Ömer Polat başta olmak üzere otuzdan fazla aydın tutuklanmıştı. Zamanın Ankara Sıkıyönetim Adli Müşaviri Albay Muzaffer Gücür'ün Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Semih Sancar'ı inandırdığı senaryoya göre, tutuklananlar uçakta ^{oTluda} bulunan ismet inönü'yü Deniz Gezmişlerin idamını önlemeye razı etmek için bu eylemi yapmışlardı!

ışın aslı ise bu aydınların her birinin başka nedenlerle "mimlenmiş" olmaları. Örneğin Sandalcı, TRT Yönetim Kurulu'ndayken Muş» Öğün Paşa'nın TRT genel müdürlüğüne

getirilmesini eleştirmişti. Altan Öymen ve Erdal Öz idamlara karşı çıkmışlardı. Mükerrer Erdoğan, Deniz Gezmiş'in avukatıydı vs. Gerçek hava korsanları Sofya'da yargılanıp ikişer yıl hapis cezasına çarptırıldılar. Ankara'daki uydurma örgüt mensupla^{ise} dört-beş ay yatıp çıktılar. Sandalcı, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'na açtığı tazminat davasından beş bin lîf kazandı!

Diyarbakır'da Kuruştan Demokrat Partisi sanığı olarak yargılanan Şerafettin^Çi aleyhindeki tek delil MITin mahkemeye sunduğu mektup fotokopileriydi. Asılları hiçbir zaman bulunamayan uiektupların Irak KDP'den geldiği öne sürülüyordu. Elçi kenesine mektup gönderdiği söylenen kişiyi buldurup, böyle bir mektup yazmadığını kanıtlamasına rağmen sekiz ay yattı. Tahliyesinden sonra Diyarbakır MiT Bölge Başkanı Hava Albay Salt Faik Kelican'a gidip, durumu anlatan Elçi'nin aldığı yanıt şöyle oluyordu: "Serafettin Bey, bizim için önemli olan bir insana teşhisimizi koymaktır. Biz teşhisimizi koyduktan sonra o doğrultuda gerekirse tanık, gerekirse herhangi bir belgeyi mahkemeye sunmakta sakınca görmeyiz."⁷⁸

Albay Talat Turhan hakkında Boğaziçi Köprüsü'nün ayaklarına bomba kffyma planı yaptığı gerekçesiyle açılan "Bomba Davası"rjfc\$ daha sonra göreceğiz.

Asılsız veya gülünç ihbarlarla açılan davalar yüzünden bu ihbarları yapanlara "Sayın muhbir vatandaş" denmesi de o zamanlardan kalmadır. Birkaç çarpıcı örnek verip gecelim: 12 Marttan sonra gözaltına alınan en yüksek bürokrat olan TEK Genel Müdürü Mehmet Erdemir, AP eski milletvekili ve TEK Yönetim Kurulu üyesi Mehmet Ali Aytaç tarafından ihbar edilmişti. Aytaç'ın ihbarında (Jandarma Genel Komutanı Kemalettin Eken'e suikast girişimi duyulunca), "Bravo gençlere, kana kan gerekir" dediğini öne sürdüğü Mehmet Erdemir, Semih Sancar'dan sonra Ankara sıkıyönetim komutanı olan Namık Kemal Ersun'un emriyle gözaltına alındı. Beraat etti. Ersun karan temyiz etti, reddedildi... Ankara iktisadî ve Ticarî ilimler Akademisi Rektör Yardımcısı Naci Kınacıoğlu aynı akademiden Doçent Erzan Er-zurumluoğlu'nu ihbar etti. "Nisan'da kızıl bayrağı çekeceğiz" dediği iddia edilen Erzurumluoğlu, ailesiyle tatil kampında bulunduğu Erdek'ten apar topar Emniyet'e götürüldü. Hakkında takipsizlik karan verildi.

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Mümtaz Soysal bir resepsiyondaki sohbet sırasında, "Fakültede tek renk vardır o da kırmızıdır. Bunun değişik tonları vardır. Fakat başka renge müsaade edilemez" dediği için ihbar edildi. Soysal hakkında koğuşturmaya yer olmadığına karar verildi, ihba-n yapan Prof. Ali Ertuğrul ile Prof. Vedat Sezer hakkında iftira suçundan dava açıldı.

78*ikibine* Doğru dergisi, 17-23 ocak 1988.

Bu kadar ucuz kurtulamayanlar da vardı: Yazar Sevgi Soysal, 26 şubat 1972'de Çöl iskelesi adlı restoranda Altan Öymen'le yemek yerken "Silahlı Kuvvetler'e hakaret içeren" konuşmalar yaptığı gerekçesiyle ihbar edildi. Muhbirlerin tanıklığına dayanılarak 10 ay hapse mahkûm edildi!⁷⁹

Sofya'ya kaçırılan uçakta ismet Paşa'nın oğlu Ömer inönü de vardı demiştik.

Haber alan ismet İnönü bir kalp spazmı geçirdi.

Oysa ertesi gün CHP kurultayı toplanacaktı. 12 Marttan hemen sonra Ecevit'in genel sekreterlikten istifasıyla başlayan İnönü-Ecevit gerginliği, artık açık bir mücadeleye dönüşmüştü. Çözüm bu kurultaya kalmıştı.

Bir gün ertelenen kurultay, ismet Paşa'nın durumu biraz düzelince 6 mayısta toplandı.

Ve 6 Mayıs 1972'de ismet inönü'yü genel başkanlıktan indiren Bülent Ecevit CHP'nin yeni

lideri oldu.

13 mayısta Cumhuriyet tarihinin en kısa ömürlü hükümeti kuruldu: Kontenjan Senatörü Suat Hayri Ürgüplü'nün Bakanlar Kurulu, radyonun 13.00 haberlerinde açıklandı. Gece haberlerinde ise "onaylanmadığı" bildirildi. Yanm gün içinde Genelkurmay Başkam Tağmaç devreye girmiş ve Cumhurbaşkanı Sunay'a, "Böyle hükümet olmaz" demişti. 16 mayısta kurulan Ferit Melen Hükümeti ise Sunay'dan "onay", meclisten de güven oyu aldı.

Hükümet yenilenmişti, ama Türkiye'nin ufkunda kapkara bulutlar dağılmamıştı. Ağustos 1972'de Genelkurmay Başkanı Tağmaç'ın, mart 1973'te de Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın görev süreleri doluyordu. Ordu komuta kademesi her iki olayla ilgili kararını 12 Marttan hemen sonra vermişti. Bu karar temmuz 1971'de Eskişehir'deki gizli bir toplantıda Sunay'a tebliğ edilmişti: ağustosta Gürler, Genelkurmay başkanlığına getirilecek, sonra da Cumhurbaşkanı Sunay'ın görev süresi üç yıl uzatılacaktı! 79 Bu olayların ve daha fazlasının belgeleri 7Gündergisinde 19 aralık 1973'ten, 13şubat 1974'e kadar yayımlanmıştır.

Ama Sunay ikili oynuyordu. Ordu'daki Gürler karşıtı güçlü ekiple de ilişki içindeydi. Bu ekibin başını Faik Türün çekiyordu. Ankara Sıkıyönetim Komutanı Semih Sancar da Gürler karşıtı gruptaydı. Sancar'ın Demirci yanlısı olduğu biliniyordu.

Sunay, "Gürler'i ekarte ettiği" takdirde Türün'e de Genelkurmay başkanlığı sözü vermişti ⁸⁰Gürler karşıtı ekip, ilk aşamada Tağmaç'ın süresinin uzatılmasını istedi. Tağmaç'ın süresi uzatılırsa Gürler'in önü tıkanacak, seneye Kara Kuvvetleri komutanıhğ&ıdan emekli olacaktı. Bu yüzden kapalı kapılar arkasıraan Gürler'i yıpratma kampanyası başlattılar. Türün, eski dosyaları açtı, Gürler'in sol bir darbe içinde olduğunu kanıtlayacaktı. Ve başında kendi ekibinden Mem-duh Ünlütürk'ün bulunduğu Ziverbey'deki işkenceli sorgularla Faruk Gürler aleyhinde ifade toplanla çabasına girişti.

Devletin çatısındaki siyaset oyunu çok sert oynanıyordu...

MtTajanını harcıyor

Artık Ziverbey'e getirilen herkes iki kişi aleyhinde ifade vermeye zorlanıyordu: Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler ile Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur.

27 Mayıs'tari sonra bir ara MAH istanbul bölge başkanlığı'na getirilmesi düşünülen Kurmay Albay Talat Turhan, Ziverbey'e temmuz 1972'de alındı, O sırada MiT müsteşar yardımcılığı koltuğunda oturan Recep Ergun'la Kara Harp Oku-lu'nda sınıf arkadaşlardı.

31 gün süreyle işkencede kaldı. "Boğaziçi Köprüsü'nün ayaklarından birine bomba yerleştirmekle suçlanıyordu. Bu yüzden yargılandığı davanın adı da "Bomba Davası" olarak anıldı.. Ama ona asıl söylenmek istenen "Gürler ve Ba-tur'la Marksist-Leninist bir cunta içinde yer aldıkları"ydı.

işkenceciler kaba falaka ve elektrikten öte daha ince ve sistematik işkence yöntemleri uyguluyorlardı, işkence metotlarını nereden öğrendiklerini Talat Turhan daha sonra 80-80 Faik Türün, Sunay'dan bu teklifi aldığını daha sonraki yıllarda açıkladı. Faruk Gürler'i de "Marksist-Leninist bir cuntanın başı" olmakla suçladı. *Tercüman*, 6-25 aralık 1985.

katıldığı mahkemede açıklıyordu: "Washington Uluslararası Polis Akademisi, Panama'daki üslerde bulunan 'Southern Command (Güney Komutanlığı) bağlı Kontrgerilla Okulları, Albroom Hava Üssü'ndeki Inter-American Air Force Aca-demy..."⁸¹

Ziverbey'de sorgulanan herkese "Genelkurmay Başkanlığı'na bağh kontrgerilla örgütünde bulunduğu, kendilerinin Anayasa ve yasalara bağh olmadıktan" söyleniyordu. Köşk'teki

sistematik işkence, Kızıldere'den sonra sorgulamaları ele alan "kontrgerillanın teknik sorgulama timi" tarafından yürütülüyordu. Başında MiT istanbul Kontrkomü-nizm Daire Başkan Yardımcısı Eyüp Özalkuş vardı.⁸²

işkence köşkünün "misafirlerinden" Doğan Avcıoğlu anlatıyor: "Teknik yardım ve eğitim sağlama yoluyla CIA, ulusal gizli polis örgütlerine kolayca sızmayı başarmıştır. 1972 sonbaharında bana 'Kontrgerilla üssü' diye bildirilen ünlü köşke götürüldüğümde, odamdaki yatak bir Amerikan yatağı idi. Yatağın üstünde markası ve fiyatı yazılıydı: 'New Bea-uty Rest, 69,5 dolar.' Pencereleri siyah kâğıtla kaplanmış ve içinden tüten bir soba borusu geçen eski köşkün harap odasına, 69,5 dolar fiyatlı yeni bir Amerikan yatağı pek az yakışıyordu, ihtimal, köşkte benim görmediğim, fakat varlığını feryatlardan sezdiğim, Amerikan yardımından sağlanmış bir çok 'teknik araç' bulunmaktaydı. Kontrgerillada bana yöneltilen ve yazılı cevap istenen belli başlı sorulardan biri, Amerika'yı neden eleştirdiğimiz idi."⁸³

ilhan Selçuk da insanların bu köşkte neler çektikleri, ne işkenceler gördükleri hakkında bir kitap yazdı.⁸⁴

Ziverbeyciler çok "uğraştılar", ama sanıklardan ne kendilerini, ne de Orgeneral Gürler'i suçlamaya yetecek ifade alamadılar. Çünkü ilhan Selçuk. Doğan Avcıoğlu ve tıhami Soy-81 Talat Turhan,*Bomba Davası Savunma*, s. 191.

82Ziverbey'deki işkenceleri yöneten MiT görevlisi EyüpÖzalkuşile Bomba Davası'n-dan Gürler-Batur aleyhinde siyasîmalzemeüreten döneminünlüSıkıyönetim SavcısıSüleyman Takkeci (12 Eylül AskerîDarbesi'nde de DİSK ve BarışDavası'na baktı), daha sonra THY Sivil Savunma Kurumu'nda birlikteçalıştılar.

83Doğan Avcıoğlu,*Devrim ve DemokrasiÜzerine*,s. 103 ve Uğur Mumcu'nun*Suç-lular ve Güçlüler*kitabınaönsöz.

84*Ziverbey Köşkü*, Çağdaş Yayınları.

sal, Ziverbey'e götürülmeden önce nasıl ifade vereceklerini aralarında kararlaştırmışlardı. Savcıların ellerinde MiT ajanı Mahir Kaynak'ın katıldığı "cunta toplantılarını" kaydettiği bant çözümlerinden başka bir delil yoktu.

Davayı bu şekilde açamazlardı, kanıt gerekliydi.

MiT, ajanını tanık yapmaya karar verdi.

Ve ajanlarını Sıkıyönetim Mahkemeleri'nden koruma ilkesine istisna getirerek, sol örgütlerin içine soktuğu en önemli ajanı ola^TMahir Kaynak'ı deşifre etti.

Ayrıca Mahir Kaynak MITin koruduğu öteki muhbir veya ajanlar gibi salt istihbarat toplamak amacıyla görevlendirilmiş biri değildi. Bir ajan-provokatördü⁸⁵Bu görevde olanlar, istihbarat görevinin yanında, aralarına girdikleri insanları daha yıkıcı olmaya, daha fazla suç işlemeye kışkırtırlardı.

Kaynak, bu yüzden yurtdışına da gönderilememişti. Fuat Doğu Lizbon'a gitmeden önce MiT, başbakandan bir memuruna (Mahir Kaynak'a, y.n.) bir dış görev verilmesini istemiş, konu Sadi Koçaş'a havale edilmişti. Koçaş, memurun durumunu incelemiş, "Madanoğlu-Koksal dosyasının hazırlanmasında yardım eden ajan-provokatör" olduğunu görünce dış görev verilmesi talebini reddetmişti.⁸⁶

Sanıklardan elde edemediklerini ajan-provokatörlerini gözden çıkararak sağlayacaklardı. Mahir Kaynaktan sadece Madanoğlu davasına tanık olması değil, Gürler aleyhinde de tanıklık yapması isteniyordu. Açığa çıkma tehlikesiyle karşı karşıya kalan Kaynak, MITe direndi. "Olayın içindeyken, yaptığın yanlışlığı görüp itirafta bulunmuş gibi yap" dediler,

kabul etmedi. Rapor yazmasını istediler, reddetti. "Ben anlatırım, anlattıklarımı rapor haline getirirsiniz" dedi. Öyle yaptılar.

Mahkemede okunan raporların kendisine ait olduğunu kabul etti.

Ama Ziverbeycilerin foyası hemen meydana çıktı. Mahkeme heyeti, sanıkları beraat ettiren gerekçeli kararında MiT

85Kışkırtıcıajan.

86 Sadi Koçaş, *12 Mart Anıları*, s.318.

ajanının tanıklığına itibar etmedi. Anayasa Mahkemesi'nin son kararları buna olanak tanımıyordu. Ajanın raporunda ve duruşmalardaki ifadelerinde çelişkiler vardı. Tasdikli ve tasdiksiz raporları karşılaştıran mahkeme aralarında fark bulmuştu. Üstelik üzerinde değişiklik yapılan tasdiksiz rapor Faruk Gürler'le ilgiliydi!

Gerekçeli karardaki en önemli saptama şuydu: "Millî istihbarat Teşkilatı'nın görevleri arasında adli görev de ifa edeceğine dair herhangi bir hüküm mevcut bulunmamaktadır. MITin yaptığı takibin kanunî bir takibat olarak nitelendirilmesine ve kabulüne imkân görülmediği..."

Yani, Askerî Mahkeme, MITin sanıkları takibini yasadışı bulmuştu!

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay da mecliste grubu olan partilerin liderlerine bundan yakınıyordu: "Teypler delil sayılsa idi o zaman daha erken netice alınırdı. MITin temin ettiği deliller, teypler ve ajanlar delil sayılmadı. Anayasa Mahkemesi karan delilsizlik doğurdu.

Böylece senelerden beri hazırlanan dosyalar hiçe sayıldı."⁸⁷

Mahir Kaynak sonrasını şöyle anlatıyor: "12 Mart mahkemelerinde ben tanık olmak için mecburen kimliğimi açık ettim. Açığa çıkanları bir adamın yapabileceği hiçbir şey yoktur. Günlerce evden dışarı bile çıkamadım. Bir gün Hiram Abas beni Park Otel'e içki içmeye davet etti. Park Otel benim için çok lüks bir yerdi. Gittiğimde sıkıntılıydım. O ise çok rahatı, piposunu rahatlıkla tütürüyordu. Doğrusu bu rahat tavn beni etkiledi."

Talat Turhan ise bu durumu şöyle değerlendiriyor: "Balon Operasyonu'nda ajan harlandı, ama dava beraatla sonuçlanınca kabak değil de balon Mahir Kaynak'ın başında patladı. Zor ve sıkıntılı anlar yaşayan eski ajan kuralı bozan teşkilatını kural dışı da olsa sürekli eleştirdi. Sade vatandaş, eski MİTçinin söylediklerinin çok azını dile getirirse çoktan 141-142'nin hışmına uğradı."⁸⁸Kaynak'ın buna getirdiği açıklama ise şöyle: "Benim bertaraf edilmem onların kaybı

8713 Temmuz 1972 Florya KöşküTutanakları, Cüneyt Arcayürek, *Çankaya'ya Giden Yol*, s.312.

88Talat Turhan, *Doruk Operasyonu*, s. 47.

olacaktı. O yüzden hiçbir şey yapamadılar. Belki de şansım var, belki de ömrüm uzundu, bilemiyorum."⁸⁹

Bu olaydan sonra resmen MİT kadrosuna geçen Mahir Kaynak Ekonomik İşler Daire Başkanlığı'na getirildi. Öylesine işlevsiz bir yere getirilmişti ki bir gün Recep Ergun'dan "İran'daki tavuk fiyatlarını öğrenip hükümete bildirmek" görevini bile almıştı!

Çok sonraları MITten ayrılıp öğretim üyeliğine geri döndü. Artık teşkilatı daha rahat eleştirebilecekti.

MİT'in Marmara Brifingi

Faik Tütün ekibinin ağustos tayinlerini değiştirmeye gücü yetmedi.

Hava Kuvvetleri Komutanı Batur'un, Kara Kuvvetleri Komutanı Gürler'e desteği tamdı.

Gürler, Aslanlı Kapı'dan (Genelkurmay Başkanlığı) sonra Çankaya'ya tırmanırsa, en kıdemli orgeneral olarak Genelkurmay başkanlığı Batur'a geçebilirdi. "Uçan general" de denilen Muhsin Batur, Gürler karşıtlarına gözdağı vermek üzere Ankara üzerinde jetlerini uçurdu.

Muhsin Batur şöyle diyordu: "O arada benim emrimle Ankara semalarında jetler uçmaya başlamıştı. Ne yapalım... kimileri el altından maksatlarına ulaşmak isteyince bu yollara sapmak gerekli oluyordu."⁹⁰Başkenttiler bunu yaklaşan 30 Ağustos Bayramı'nın provası sandılar. Ama anlayan anlamıştı. Mücadeleye henüz hazır olmayan karşı tarafın direnci kırıldı, esas çarpışma ikinci raunda kaldı.

Memduh Tağmaç fazla direnemedi emekli oldu. Genelkurmay başkanlığına Orgeneral Faruk Gürler geldi.

Gelmesiyle birlikte, yakın tarihimizde devletin zirvesinde görülen en büyük kavgalarından birine start verildi. Sanki görünmeyen bir el devletin bütün güçlerini savaş sahnesine sürmüştü. Taktikler, ayak oyunları, ikili oynayanlar, köstebekler, dinlenen telefonlar, yaydan söylentiler, dedikodular, adam yıpratmalarla tam yedi ay sürecek bir savaş başlıyordu.

Savaşın nedeni açıldı: Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın görev süresi 1973 martında doluyordu. Bu durumda gelenek devam ederse onun yerine Faruk Gürler cumhurbaşkanı olacaktı. Ve bunun bütün dengeleri altüst etme olasılığı vardı.

Böylece Türkiye her şeyin cumhurbaşkanı seçimine en-dekslenÜiği bir döneme girdi. Faruk Gürler karşıtı ekip yerini sağlamlaştırmıştı: Faik Türein yerinde kalmış, Turgut Sunalp Genelkurmay ikinci başkanı olmuş, Semih Sancar Kara Kuvvetleri komutanlığına getirilmişti.

Şimdi bu cepheye çok önemli siyasî bir güç de ekleniyordu: AP Genel Başkanı Demire! henüz açıkça girmediği, ama yavaş yavaş hazırlandığı bu savaşta "solcu" Faruk Gür-ler'den 12 Mart'ın "rövanşını" almak istiyordu.

Ordu'nun zirvesindeki kavgalara katılmayı artık bir "görev" haline getirmiş olan MiT de mücadelenin taraflarından biriydi, istihbarat örgütünün Nurettin Ersin, Recep Ergun, Rüştü Kazandağı ve Hulusi Suman'dan oluşan dörtlü yönetimi Faruk Gürler'den yana saf tutmuşlardı. Nedeni açıldı: Pasif görevlerden alınıp oraya getirilmelerini 12 Martcular'a borçluydular.

Bu saflaşmanın ilk güç denemesi 3 kasımdaki "Marmara BrifingTnde⁹¹yapıldı. Brifing, dışarıdan bakıldığında devletin üst kademelerini "anarşi ve terörün kaynağı olan sol ve sağ örgütler" konusunda rutin bilgilendirme toplantılarından biriydi.

Ama işin perde arkası öyle değildi.

Toplantı MiTe ait bir yerde yapılıyordu ve o güne kadar bu brifingleri MiT'in vermesine alışılmıştı. Ama brifingi veren MİT değildi! Hatta brifing ekibinde temsilcisi bile yoktu! Brifing ekibi Turgut Sunalp, Memduh Onlütürk ve subaylarından oluşuyordu.

91Brifing, MiT'in Ankara Atatürk OrmanÇiftliği'ndeki Marmara Köşkü'nde yapıldığı için bu adlanmıştı. Bilgilendirme ekibinin hepsi askerdi ve rütbe sırasıylaşu kişilerden oluşuyordu: Turgut Sunalp, Abdurrahman Ergeç, Recai Engin, MemduhÜnlütürk, Fazıl Polat, Nahit Arda, Fikret Küpeli. Ali Pirgil, Turgut Akan Ragıp Horozoğlu, Sabahattin Ar, Necdet Timur.

"Anarşiyle mücadele" konusunda inisiyatif, Türein-Su-nalp-Ünlütürk ekibine geçmişti! Yani "Ziverbeycilere", yani kontrgerillaya...

Başında Gürlerci Nurettin Ersin ve ekibinin bulunduğu MiT, uyanıklık yaparak brifinge katılmamıştı ! Başlaması çok yaklaşan kavganın ilk devresinde pasif güreşerek ilk hamlenin Faik Türün cuntasından gelmesini beklemiş, sorumluluğun onlarda kalmasını hedeflemişti. Ama karşı taraf /uyumuyordu.

Gürler'in en cıvımlı destekçilerinden olan MiT'in yönetimini sarsmak için ilk gürültüyü Ersin'e karşı koparacaklardı.

Hiram Abas'tan Nurettin Ersin'e "muhtıra"

MiT Müsteşarı Nurettin Ersin'in, Fındıkzade ve Arnavut-köy baskınlarından sonra gönderdiği kutlama mesajı Hiram Abas'ta ikili bir etki yaratmıştı. Fuat Doğu'nun gitmesinden ve MiT'in tepesindeki değişiklikten pek hoşnut olmadığı için yeni yönetimden kendisine gelen kutlama ve geçmiş olsun dileklerine çok sevinemedi. Ama birçok kişinin "yasadışı" diye suçladığı operasyonların**bizzat** müsteşar tarafından kutlanması önemli bir olaydı. Onun "bildiği yolda" yürümesinin kapılarını açıyordu. Bundan aldığı cesaretle bölge yönetimini "baypas"⁹² ederek Nurettin Ersin'e ulaştırılmasını istediği uzun bir yazıyı kaleme aldı. Son olaylarla prestijinin çok yükseldiği istanbul bölgedeki arkadaşlarına da imzalatırdığı, kendisiyle birlikte otuz imzalı yazıyı, 7 ekim 1972'de istanbul Bölge Başkanlığı aracılığıyla müsteşara gönderdi.

Yazıda sekiz madde halinde "servis"in⁹³ sorunları anlatılıyor ve çözüm yollar öneriliyordu. Ama öyle bir bölüm vardı ki orada tam Hiram Abas'ın idealindeki örgüt anlatılıyordu: "Servisimizin Türkiye iç ve dış politikasında rol oynamasını ve bunun hükümet ve bakanlıklarca normal karşılan-

92Hiram Abas'ın ileriki yıllarda çok sık başvuracağı, hiyerarşiyi atlayarak enüst makama ulaşma yöntemine teşkilatta böyle deniyordu.

93İlginçbirözellik daha: mensuplarının büyük birçoğunluğu MiT'ten "teşkilat" diye söz ettikleri halde, Hiram Abas gerek yazarken, gerekse konuşurken hep "servis" deyimini kullanırdı. Bu deyim, genelde CIA ve Mossad ajanları tarafından kendiörgütleri için kullanılır.

masını gerekli görmekteyiz. Son sol hareketlerde servisin geçmiş yıllarda ne kadar haklı okluğu anlaşıldığı, dış temsilciliklerimizdeki bazı casusluk olaylarında servisimizin burarlarda ne kadar lüzumlu bulunduğu görüldüğü halde servis, ilgili bakanlıklardan ve hükümetten çalışmalarla ilgili gerekli tavizleri alamamıştır. Servis politika dışında, fakat Türkiye politikasını etkileyen ve hatta politikaya yön veren bir müessese haline gelmelidir." Yazının sonlarına doğru ise örgüt içi bir ihbarda bulunuluyordu: "ispat edemeyeceğimiz, fakat emarelerini şifahî olarak karinelerle belirtebileceğimiz bir husus, servis içinde idarî mekanizmaya etkisi olan, yabancı devletler lehine çalışan şahıs veya şahısların bulunduğudur. Geçmiş senelerde birçok emsal servislerde bu gibi olayların meydana çıkarılması nedeniyle bu hususa önemle eğilinmesini ve gerekli çalışmaların güvenilir şahıslar tarafından gizlilikle yapılmasını istemekteyiz." Bu son bölümün tercümesi, Hiram Abas'ın müsteşar eğer arzu ederse şifahî, yani sözlü bazı ihbarlarda bulunmak istemesiydi. Nurettin Ersin "muhtıra" diye adlandırdığı bu yazıya ya zıh tepkisini dört ay sonra gösterdi. Çünkü o sırada cumhurbaşkanına, başbakana, Genelkurmay başkanına ve kuvvet komutanlarına 2 aralık 1972 tarihli imzasız bir bildiri gönderilmişti. "Çiçeği burnunda" CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in masasına bile uzanmış olan mektupta şöyle deniyordu:

"Nurettin Ersin, Rüştü Kazandağı ve Recep Ergun'a açık mektup!

Son tutum ve davranışlarınızla gerçek niyet ve düşüncelerinizi bütün ayrıntıları ile ortaya sergilenmiş bulunuyorsunuz. Sizin kafanızda bulunan şahısların bu görevde bulunması bizler için, servis için büyük şanssızlıktır.

Daha dün operasyonlardaki hedefler arasında ismi geçen şahıslarla birlikte oyun tezgâhlayarak Çankaya Operasyo-nu'nu yürütmek için AP ileri gelenleri ile bazı devlet adamlarımızın telefonlarını dinlettiğinizi herkes biliyor. Cuntasal faaliyet yürüten**bazı** şahısların konuşmalarında MİTteki adamımız dedikleri Recep Ergun'u cuntacılar bilmekte ve ona güvenmektedirler. Sizler daha önceki Müsteşar Fuat Doğu ile MAH Başkanı İzzetin Cebe ve arkadaşlarını hırsızlıkla, ırz düşman^ ile itham etmek küstahlığını göstermiş müfteri durumu⁴na düşmüştünüz. Asıl siz R. K.'nın (Rüştü Kazandagi, y.n.)^e şine tahsis edilen otoyu, devletin herhalde size bu iş içi^ vermediğini idrak edebilecek durumdasınız. Bayan S. ile sizlerin de bir ilişkisi olmalı ki bu kadını yeniden işe aidini^

Sizler önceki dönemde kurulan şube müdür muav ri kadroları için konulan öğrenim mecburiyetini ne idûğü belirsiz kara cahil bir K. T. 'yi personel dair,başkan yardımcılığma tayin ettiniz. Bütün intibak ve tayinler,dururken personelde memur olarak çalışan eratin şub,muavinliklerine tayinini çıkardınız.

MİT'in selameti için açıklarınızı ve yolsuzluklarınızı dilik açıklamakta fayda görmüyoruz. Ancak sırtınızdaki^{umi} ~ formanın şerefini kurtarabilmek için bulunduğumuz makamlardan istifa ettiğinizi, çekildiğinizi 15 gün içimde aç^klarsanız yukarıda bir kısmı açıklanan çalışmaların^ umuma açıklanmayacaktır. Aksi halde bütün oyunlarınız hem MİT içinde hem de MİT dışında açıklanacak ve rezil olacaksınız-Bu açıklama Türkiye'de de bir Watergate Olayı yaratacaktır. MİTte sevilmiyorsunuz, istenmiyorsunuz.

Bunun için size 15 gün mühlet verilmiştir. MİTte soysuzların ve müfterilerin yeri olmadığını ve bannamayacakl^rını bilmelisiniz. Görevden çekilmediğiniz takdirde si^j başbakanın beyanları da kurtaramayacaktır."

Faik Türün cuntasının MİTteki yandaşları Nurettin E^r~ sin'i yıpratma harekâtım başlatmışlardı. Müsteşar Ersin, "Çankaya Operasyonu" yani Gürler'in seçilmesi için AP'nin ve başka devlet adamlarının {Semih Sancar'ın, y.n.) telefonlarını dinletmekle suçlanıyordu. Mektupçular böy^ıce MİT yönetiminin cumhurbaşkanlığı seçiminde kimi tuttuğunu da açıklamış oluyorlardı.

Müsteşar bu mektubun Hiram Abas ve arkadaşlar, findan yazıldığı kanısındaydı. MiT merkezi, İstanbul'daki otuz numaracının her birine birer uyan yazısı yolladı, Jmî?

a^{slz} mektubu yazmakla suçlanıyorlardı ve muhtıra ve niektu.t)i-in rg'n halinde gereken yasal işlemin yapılacağı belirtiliyordu.

Hiram Abas müsteşara yazdıkları yazıya böyle sert bir yanıtı hiç beklemiyordu. Hemen kaleme sarıldı ve müsteşarı bu kez sadece kendi imzasıyla yanıtladı.

Hiram Abas, 1 mart 1973 tarihli mektubunda, imzasız yazıların tarafından gönderildiği hükmüne varmış olmalarından duyduğu üzüntüyü bildirdi. O, böyle imzasız bir mektup gönderecek kadar "şerefsiz ve servis terbiyesinden uzak" biri değildi. O güne kadar kaç müsteşarla çalıştığını ve aldığı takdirleri sıraladı. Daha yakınlarda "Cumhurbaşka-nı'nın Tunus seyahatinde kendisini korumak şerefine eriştiğini" belirterek Sunay'ı da kendisine referans gösteriyordu.

Bu yazışmalardan sonra Hiram Abas, Müsteşar Nurettin Ersin gerginliği yatıştır gibi oldu. Daha doğrusu Ersin'i kızdıran "imzasız mektupçular" yayınlarına ara verdiler.

Çünkü mart ayı gelmiş, herkes gibi onlar da nefeslerini tutmuşlardı.

MtTteki kavganın son darbesi cumhurbaşkanı seçiminden sonraya ertelenmişti.

Cumhurbaşkanlığı seçimi MtTi bölüyor

Ziverbey'de işkenceyle alınan ifadeler hiçbir dava dosyasına konmamıştı. Ama birer kopyalan Süleyman Demirel'in kasasında gün ışığına çıkarılmayı bekliyordu. Mektupları ona kim vermişti ? Bir süre sonra AP'den milletvekili olacak olan Faik Tütün mü?⁹⁴ Orası bilinmiyor. Gürler'in cumhurbaşkanlığını engellemek için mi verilmişti ? işte burası kuşkusuz.

23 ocakta Başbakan Ferit Melen'in Demirel'i konuta çağırıp gizlice söyledikleri, AP genel başkanının açık mücadeleyi başlatmasına neden oldu. Başbakan Melen, "Sunay'ın süresini üç yıl uzatalım, Ordu'nun görüşü bu" demişti. Demirel!, sözlerinin Ordu üst kademelerine gideceğini bilerek Melen'e,

94 Konuyla ilgili bir yazısında Uğur Mumcu da, "Belki Faik Tütün vermiştir der. Ama buna bir not daha ekler: "Geçenlerde bir otomobil kazasındaölen 12 Mart savcılarında YargıçAlbay Naci Gür'ünüzzerinden dokuz ayrıkimlikçıkımmamışmıydı? Gazeteler, Albay Gür'ünüst derecede bir MİT görevlisi olduğunu açıklamamışmıydı?"*Cumhuriyet*, 17 mart 1978.

"Sonra? Üç yıl sonra da Gürler cumhurbaşkanı olsun. Böyle bir şey tartışılmaz bile" yanıtını verdi. Melen'den sonra başka arabulucular da geldi, hepsi Demirel'den "ret" cevabı aldılar.

Demirel, Ordu üst kademesinin Gürler konusunda fikir birliği içinde olmadığını biliyordu. Sancar'ın tutumundan haberi vardı.

Batur'un Gürler'le arasının açıldığı haberleri de geliyordu. En genç, ama aynı zamanda en kıdemli orgeneral olan Muhsin Batur, Garler'den artık geleneklerin değişmesini, havacılar da Genelkurmay başkanlığı yolunun açuabilme-sini istemişti. "Amerika'da havacılar da, denizciler de bu göreve gelebiliyorlardı." Ayrıca cumhurbaşkanı olursa arkasında Batur gibi güvenebileceği biri olmalıydı, Sancar ekibine güvenemezdi.

Faruk Gürler gelenekleri değiştirmeye yanaşmadı.

Gürler'in adı artık kulislere kamuoyu önüne çıkıyordu. AP üst düzey yöneticileri buna açıkça tavır koydular. Demirel Güven Partisi (GP) lideri Turhan Feyzioğlu Ue CHP'den ayrılıp Cumhuriyetçi Parti'yi (CP) kuran Kemal Satır'dan destek arıyordu. CHP'de belirgin bir tavır yoktu. Genel Sekreter Kâmil Kınkoğlu kulislere "Ecevit'in Gürler'e söz verdiğini" söylüyordu. Kasım 1972'de partisinden ve milletvekilliğinden istifa etmiş ve kontenjan senatörlüğüne getirilmiş olan ismet inönü'nün adı da bir ara kulislere dolaştı, ama Paşa eski Paşa değildi, arkasında siyasî bir destek kalmamıştı.

MİT'in iki kanadı da girmişti tartışmalara. Bir kısmı, "Müsteşar Ersin'in Gürler'i desteklediğini, Gürler seçilmezse Ordu'nun darbe yapacağını" yayarken, öteki bölümü, "Sunay'ın ve Kara Kuvvetleri Komutanı Sancar'ın Gürler'e karşı olduğunu" fısıldıyordu kulaklara.

Beklenen gelişme seçime bir hafta kala gazete manşetlerinde yer aldı: "Gürler Genelkurmay başkanlığından kendi isteğiyle emekli edildi. Semih Sancar Genelkurmay başkanlığına getirildi."

Gürler'e onu destekleyen 400 parlamenter olduğu söylenmiş, seçileceğinin kesin olduğuna inandırılmıştı.. "Sivüleşen" Gürler, cumhurbaşkanı tarafından kontenjan senatdtitigü-ne atandı. Çünkü, Anayasa cumhurbaşkanının TBMM {cinden seçtaesini şart koşuyordu!- Ardından sansür geldi. Ankara Sıkıyönetim Komutanı Namık Kemal Ersun'un yayınladığı

bildiri, cumhurbaşkanlığı seçimleriyle ilgili "Silahlı Kuvvetleri rencide edecek ve meclisin iradesini baskı altında tutacak yayınlardan kaçınılmasını" tavsiye ediyordu. Ecevit'in "Bu bir sansürdür!" demeci bile basında yer alamadı. Artık TRT'nin Gürler propagandası yapan yayınlarından başka bir şey kalmamıştı.

13 mart günü TBMM'nin dinleyici locası başta Semih Sancar, yüksek rütbeli subaylar tarafından doldurulmuştu. Bugün geri dönüp o fotoğrafa bakanlar parlamentonun Ordu tarafından işgal edilmiş olduğunu bile sanabilirler.

Bir tek Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur yoktu aralarında. Genelkurmay başkanlığı hayali suya düştüğünden beri Gürler'den desteğini çektiği söylentisi doğrulanıyordu.⁹⁵

Milletvekilleri mesajı hemen aldılar: "Gürler secilmezse jetler uçmayacaktı!"

Ve... Seçilmedi.

AP'li Tekin Anburun 292, Faruk Gürler 175, DP lideri Ferruh Bozbeyli 45 oy almıştı.

O gün yapılan üç turda da oranlar değişmeyince Gürler adaylıktan çekildi.

Jetler uçmadı, ama komutanlar o gece Cumhurbaşkanı Sunay'a gittiler. Önerdikleri yeni formül Sunay'ın süresinin bir iki yıl daha uzatılmasıydı. Sunay'ın cevabı o sıralarda Ankara'da anlatılan kendisiyle, ilgili fıkralara yakışır gibiydi: "Bir iki yıl için kimse evini bile kiraya vermiyor. Yeni bir dönem için olursa kabul ederim."

Gürler'in seçilememesi sorunu yeniden kitlemişti. Ordu'nun Köşkte bir AP'liyi istemediğinin bilinmesi, mecliste yeni yeni aday isimlerinin dolaşmasına neden olmuştu. MITte boş durmuyordu; MiT ile meclis arasına sanki bir istihbarat köprüsü kurulmuş, adaylık için kimin adı geçse

95*The Economist* 19 mart 1973'te şöyle yazıyordu: "Güçlüve popüler bir asker olan Muhsin Batur, General Gürler'in cumhurbaşkanlığını destekleyenlerden biriydi. Ancak Gürler'in yerine Genelkurmay başkanı olamayınca bu destek eridi."

onunla ilgili aleyhte söylentiler yayımlanıyordu kulislere.

Cumhurbaşkanlığı seçimi turları sürerken, Sunay'ın görev süresinin uzatılması için Anayasa değişikliği oylaması yapıldı. "Sunay formülü" bir oy farkla reddedildi: 300-299 !

Parlamento askerlere direniyordu.

Demirel ile Ecevit bir ara Anayasa Mahkemesi Başkanı Muhittin Taylan üzerinde anlaştılar. Kontenjan senatörlüğüne atanmasını istemek üzere Çankaya Köşkü'ne çıktıklarında, Taylan'ı dosyası Cumhurbaşkanı Sunay'ın önüne çoktan konmuştu: "Başkan, Deniz Gezmişlerin idamına karşı çıkmıştı!"

Sunay, Muhittin Taylan'ı senatoya atamayı reddetti. Konuyla ilgili son eylemi de bu oldu.

Süresinin dolduğu 28 mart günü de Köşk'ten inip senatodaki koltuğuna oturdu.

Çözumsuzlük sürerken ve Ordu'nun partiler üzerinde "Gürler'i seçmeleri için" baskılan yeniden artarken beklenmedik bir gelişme oldu: Demirel ile Ecevit Deniz Kuvvetleri eski komutanlarından, emekli Oramiral Fahri Korutürk üzerinde anlaşmışlardı. Konuyu açtıkları Feyzioğlu MITin yaydığı söylentiden, Korutürk'ün Moskova büyükelçiliği sırasında geçirdiği ruhsal bunalımdan söz ederek itiraz etti.⁹⁶

AP ve CHP liderleri ona aldırmadan Korutürk'e haber yolladılar. Hakkında kulislerde söylenenlere üzülüp İstanbul'daki evine çekilmiş olan kontenjan senatörü Korutürk, Ankara'ya döndü. Ve seçildi. 6 nisan 1973'te frak giyip Cumhurbaşkanlığı yeminini etti. Devletin en tepesinde bir istihbaratçı vardı artık; Fahri Korutürk, bir dönem Genelkurmay istihbarat Dairesi'nin başında bulunmuştu. Zaten istihbaratçı kimliği bilindiği için Moskova'ya

büyükelçi olarak gönderilmişti...

Ztverbey'de son perde

Daha önceki bölümlerden anımsayacak olursanız, 21 ocak 1972 tarihli DailyTelegraph gazetesi Türkiye'deki CIA ajanlarının eylemli katkılarından söz etmişti.

96İkinci Erim Hükûmeti'nin istifasından sonra tarafsız başbakan arayışları sırasında da Korutürk'ün adıgeçmiş, o zaman CumhurbaşkanıSunayşöyle demişti. "Amiral hastalık geçirdi. Sinirlidir, reaksiyoneldir. Haksız müdahaleler oldu mu tahammül edemez. Bir haftada istifa eder." Cüneyt Arcayürek, *Çankaya'ya Giden Yol*, s. 284.

Eski CIA ajanı Phillppe Agee ise *Fırar* kitabında şöyle diyordu: "CIA kendisinin en önemli düşmanları ve aleyhtarları hakkında geniş bir liste hazırlar. Bu liste bu kişilerin hayatlarını ve onların nasıl, nerede bulunabileceklerini de içerir. Amaç, askeri darbe olduğu zaman bu bilgi arşivini, o ülkenin gizli askeri istihbarat teşkilatına verip, bu kişilerin derhal bulunup tutuklanmalarını sağlamaktır. Darbe yapıldığında Amerikan aleyhtarları CIA'run sızdırdığı liste sayesinde tutuklandıklarında, o ülkenin istihbarat teşkilatı üyeleri kurumlaşmış işkence yöntemlerini bu insanlar üzerinde uygulurlar."⁹⁷

Amerikan aleyhtarlarının arasına kışkırtıcı ajan sokulması... eylemli katkılar... istihbarat elemanlarının kurumlaşmış işkence yöntemleri... O yıllardaki Türkiye'ye, özellikle de Ziverbey'e bakınca, sanki önceden yazılmış bir senaryonun adım adım sahneye konduğunu görür gibi oluyorduk.

Kurmay Albay Talat Turhan, "Boğaz Köprüsü'nün ayaklarından birine bomba koyma" suçlamasından mahkemeye çıkarılmayı beklerken, işkenceli sorgulamalarla "itirafları" alınan 22 kişi hakkında da "sabotaj davası" açılmıştı.

27 kasım 1970'te İstanbul Kültür Sarayı'nın yakılması...

5 mart 1972'de Marmara yolcu gemisinin yakılması...

28 haziran 1972'de Eminönü araba vapurunun batırılması...

Böunlar Türkiye'nin daha önce görmeye alışık olmadığı türden provokatif kirli operasyonlardı!..

Ama Ziverbeyciler "sabotajcıları" hem bulmuşlar hem de "itirafta" bulundurmuşlardı.

3 kasım 1972'deki Marmara Brifingi'nde Turgut Sunalp'in başında bulunduğu konuşmacılar, henüz mahkemeye bile çıkartılmamış olan' sanıkları suçlu ilan ettiler. Devlet büyüklerini şöyle "brife" ediyorlardı: "Neticede sabotajcıların hepsi tümü yakalanmıştır.

Bugün için edinilen kanaat, sabotajcıların sınırdışı Türkiye Komünist Partisi'nin ortaya sürdüğü büyük paralarla elde edilerek eyleme itildikleri merkezindedir. Hepsi tutuklanmış olan sabotaj ekibi, bir bütün halinde bir sendikanın görevli mensuplarıdır."

Sorgulamalardan vereceğimiz tek bir örnek, Sunalp ekibinin bu "kanaati" nasıl edindiğini anlamaya yetecektir: sanıklardan O. K. adındaki bir avukat, "gemi batırmak için Bülent Ecevit'ten 465 000 lira aldığını" itiraf etmişti!

Dava Turgut Sunalp'in İstanbul sıkıyönetim komutan vekili olduğu dönemde açıldı.

Ve sanırız artık bu davanın sonucunu tahmirvetmişsiniz-dir: idamla yargılanan 22 sanığın 22'si de beraat ettiler!

Faruk Gürrier'in cumhurbaşkanı seçilememesi Ziverbey ekibinin hızını kesmedi. Yeni hedefleri Gürler ile Batur'u cunta davalarının sanıkları haline getirmektir.

Talat Turhan önce "84 Sanıklı Dava" adlı davada yargılanıyordu. Mahkeme sanıkları beraat ettirmeye başlayınca Faik Tüür'nün emriyle 11 mayıs 1972'de "lağvedildi". Bomba Davası sürecekti, ama Talat Turhan ve davanın öteki sanıkları bir süre "beklemeye

alınmışlardı." Bekleyişin bir nedeni ifadelerinin siyasî arenada kullanılacak olmasıydı. Ama bir başka nedeni daha vardı: Ziverbey'de işkenceyle haklarında delil toplanmaya çalışıldığı, Kayacan, Batur ve Gürler'e ulaştırılmıştı. Madanoğlu davasından yargılanan emekli Hava Kurmay Yarbay Necdet Düvencioğlu, kendisinden işkenceyle bazı komutanların adının alındığını Numan Özdalga'ya iletebilmişti. Tuğamiral Numan Özdalga da bu olayı bir mektupla Muhsin Batur'a iletti. O da o sırada artık Genelkurmay başkanı olan Gürler'e. Bu koşullar altında Ziverbeyciler dava açılmasını bekletmek zorundaydılar. Bu davanın ilk iddianamesinde Gürler, Batur ve Kayacan'ın adı henüz geçmiyordu. Ama Gürler cumhurbaşkanı seçilemeyince bu generaller derhal savcının esas hakkında mütalaasına eklendiler ve Anayasa'yı ihlal etmekle suçlandılar.

Talat Turhan bu mütalaaya karşı yaptığı savunmada, "Sunay-Tağmaç cuntası ile Gürler-Batur cuntası arasındaki mücadelede kendilerinin piyon durumuna düşürüldüklerini" söyledi. "Anayasa'yı ilga suçu işlenmişse bunun baş sorumluları bu dört komutandı. Yok eğer Bakanlar Kurulu'nu cebren görevinden men etmek suçu söz konusuysa, tasfiye edülen Gürler ile Batur değil, başarıya ulaşan Sunay ile Tağmaç bu suçu işlemişlerdi." Turhan'a göre "Bomba Davası, Sunay-Tağmaç-Türün üçlüsü tarafından, Gürler-Batur-Ka-yacan üçlüsünü temizlemek amacıyla açılmıştı."

Mayıs ayı sonunda Ziverbey'deki konuklara emekli Tümgeneral Celil Gürkan da eklendi. 31 mayıs 1973 günü gözleri bağlanıp, bilekleri kelepçelenerek işkence köşküne götürüldü. Daracık bir odaya ellerinden ve ayaklarından zincirlenerek hapsedildi. Tuvalet ihtiyacını bile zincirli olarak görmek zorunda bırakıldı. Gözleri bağlı olarak kendisine "Albayım" diye hitap edilen birisi tarafından sorgulandı. Sorgusu sırasında sık sık Gürler ve Batur'a ağır hakaretler ediliyor ve onlardan hesap sorulacağından söz ediliyordu. Söz Atıf Er-çıkan'a geldiğinde, "Ondan bahsetmeyin, o görevli" dendi. Gürkan'dan, 16 mart 1972'de Ankara Kent Otel'i'nin gece kulübünde on üç emekli subay toplanıp. Silahlı Kuvvet-ler'den öç alma yemini ettiğini kabul etmesi isteniyordu, iddiaları reddetti. Daha sonra kâğıt kalem verilip. Gürler ve Batur'u suçlayan bir ifade yazması istendi. Üç kez baştan yazdırıldıktan sonra sonuncusu beğenilmiş olacak ki gözaltının altıncı gününde serbest bırakıldı. Tümgeneral Gürkan, serbest bırakıldıktan sonra kendisini sorgulayan kişinin Kel E. (Eyüp Özalkuş, y.n.) olduğunu öğrendi.⁹⁸

Celil Gürkan'la birlikte, emekli Tümgeneral Ömer Çok-gör, emekli Kurmay Albay İlyas Albayrak, emekli Deniz Binbaşı Erol Bilbik, emekli Kurmay Albay Bahattin Taner, emekli Kurmay Albay Nedim Arat ve Fakih Özfakih de Ziver-bey'e götürülmüşlerdi. Muhsin Batur ve Kemal Kayacan tertibin kendilerine doğru yöneldiğini fark edince "aktif müdahale" tehdidiyle bu tırmanışı durdurdular. Ziverbey'e götürülenler mahkemeye bile çıkarılmadan serbest bırakıldı. Askerî savcı görev yerini değiştirdi.

Ziverbeyciler zoru görünce rotayı değiştirmişlerdi.

Kimler geçmedi ki Ziverbey'den

Mareşal Fevzi Çakmak'ın yeğeni, eski Emniyet Teftiş Kurulu Başkanı Adnan Çakmak, oğlu yaşında erlerden küfür yiyordu. "

O sırada Genelkurmay başkanı olan Faruk Gürler'in oğlu Metin Gürler, 1 ekim 1972'de Ziverbey'e götürülüp, 7 ekimde kendisine ve babasına küfredilerek Sultanahmet Meydanı'nda serbest bırakıldı.

Gözaltına alınıp Ziverbey Köşkü'ne getirilen subaylara polisler tarafından işkence yaptırdığı için Tümgeneral Osman Fazıl Polat yıllarca Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından "afaroz-la"

cezalandırıldı/Ordu, sol görüşlü bile olsa subaylarına polisler tarafından işkence yapılmasını kabul edememişti.

Ziverbey Köşkü, "tarihsel işlevini" bitirdikten sonra sık sık ateşli tartışmalara konu oldu.

12 Mart döneminde bu köşke girebilen tek gazeteci Nimet Arzık oldu. Nimet Arzık, 27 Mayısçılardan Numan Esin'e burada işkence yapıldığını duymuş ve bunu Faik Türlenle konuşmak istemişti. Türlen, Arzık'ın köşkü ziyaretine izin ver-Hîf di. Memduh Ünlütürk de Arzık'a odaları gezdirdi."

Peki, ama yerinin sır gibi saklı tutulduğu Ziverbey Köşkü ve orada "sorguculann" tanınmamak için kurbanlarının gözlerini bağladığı işkenceler basına nasıl sızmıştı ?

12 Martta MiT istanbul Bölge Başkanı Necip Yusufog-hrydu.¹⁰⁰Yardımcısı da Süleyman Yenilmez'di. Darbenin ilk günlerindeki operasyonlar bu ikilinin yönetiminde yapılıyordu. Necip Yusufoglu Ankara'ya atandıktan sonra Ziverbey'in kontrolü Eyüp Özalkuş ve ekibinin eline geçti.¹⁰¹

işte Ziverbey Köşkü'ndeki insanlıkdışı davranışların gazetelere girmesi, bu ekibe karşıt olan Turan Deniz yandaşları

99Sıkıyönetim kalktıktan sonra Nimet Arzık artık yerini bildiği Ziverbey'e bir de Numan Esin'le birlikte gitti. 27 MayısçıEsin, köşkütanıdı, Kendisinin hangi odada sorgulandığımı anlattı. Daha sonraki yıllarda da Uğur Mumcu "Bomba Davası" yazı dizisini yazarken(*Cumhuriyet*, 9-13 kasım 1985.) köşküTalat Turhan'la birlikte ziyaret etti. Köşkünönündeçektirdikleri fotoğraf Talat Turhan'ın*Kontrgerilla Cumhuriyeti* adlı kitabının kapağında yer aldı.

100Necip Yusufoglu'nun işkencecilerden biri olduğu daha sonraki yıllarda gazetelerde yer aldı. Bkz.*Hürriyet*, 30 ocak 1978.

101Bu ekibin, daha sonraki yıllarınünlüfilm yapımcısıo dönemin subayıÜmit Utku, adıbazıyolsuzluklara ve provokasyonlara karışan SubayŞahap Atalay, ABD'dejsğitim. görmüşMehmet Erhan, Nezih Sarışgibi isimlerden oluştuğu basında yer aldı(*Aydınlık*, 2.8.1978).

sayesinde oldu. Onlara ise emekli Kurmay Albay Turan Çağlar¹⁰²yardım etti. Kitabın ilerleyen bölümlerinde tekrar karşılaşacağımız Turan Çağlar Yusufoglu'ndan sonra istanbul bölge başkanlığına gelen Turan Deniz'in yakın arkadaşıydı. Aynızamanda Gazeteci Nimet Arzık'la da iyi tanışırdı.

Sorumlulara gelince;

Ziverbey Köşkü için önceleri, "istanbul'da MfTe ait bir yer" diyorlardı. Ama daha sonra, "Ziverbey Köşkü nedir?" sorusu daha sık sorulur olunca yavaş yavaş itiraflarda bulunmaya başladılar:

Faik Türlen: "işkence iddialarına konu olan Erenköy, Ziverbey Köşkü'nde yapılan soruşturmaya bir kez yarım saat katıldım. Burada MITten gelen müşavirlerin görev aldığını gördüm. MİT, bilindiği gibi yan askeri bir örgüttür. Bu örgüt içinde büyük sayıda sivil giyinmiş asker görev yapmaktadır. Burada gözaltına alınanların gözlerinin bağlanması bu güvenlik elemanlarının tanınması için tedbir özelliğini gösterir."¹⁰³

"Ben Kadıköy'deki köşkü Kontrgerilla örgütüne özel olarak hazırlattım."¹⁰⁴

Turgut Sunalp: "Uygulanan sorgulama yöntemi özel bir teknik aslında. Özel olarak yetişmiş insanlardır bunlar... Bir kıza copla tecavüz edildiği iddia edilmişti, iddia eden kız da ciddi şekilde, ağır derecede komünistti. Özür dileyerek söylüyorum, taş gibi delikanlı

oğlanlar var elimizde, yirmi yaşında, yirmi bir yaşında. Yani kalkıp da bir kıza bu yoldan iş-kence yapacaksa copa müracaat etmek ihtiyacını hisseder mi ? Yani bazı şeyler var böyle mantıkla çürütülüyor. Benim bildiğim o köşkte bir tek tokat atılmıştır. Bir asker kişiye."¹⁰⁵ Memduh Ünlütürk: "Başta sıkıyönetim komutanı olmak üzere, yardımcıları Donanma Komutanı Oramiral Kemal Ka-yacan. Kolordu Komutanı Korgeneral Turgut Sunalp, MiT Müsteşarı Korgeneral Nurettin Ersin bölgedeki garnizon (102 Emekli Kurmay Albay Turan Çağlar, 27 Mayıs'tan sonra kurulan Silahlı Kuvvetler Birliği adlı hareketin istanbul kesiminin imzaladığı 1961 protokolüne katılmıştı. Çağlar, Talat Aydemir hareketlerinde de yer almıştı.

103 *Hürriyet*, 27 Ocak 1978.

104 *Yankı*, 1 Temmuz 1993.

105 *Nokta*, 3 Kasım 1985. Sunalp'ın söz ettiği tokat olayı, Talat Turhan'ın Eyüp Özalku tarafından tokatlanmasıdır.)

komutanı Tümgeneral Rüştü Naiboğlu, bazı askeri savcı ve güvenlik kuvvetleri yetkilileri sık sık buradaki çalışmaları izlemişlerdir. "¹⁰⁶

Demirel ve Adalet Partisi, bütün bunları bile bile 1973'te Faik Türein'ün Kara Kuvvetleri komutam yapılması için Genelkurmay Başkanı Semih Sancar'a baskı yaptılar. Ama iş işten geçmiş, Türein'ün emekliliğine, Eşref Akıncı'nın Kara Kuvvetleri komutanı yapılmasına karar verilmişti.¹⁰⁷ Demirel ünlü "Dün dündür, bugün bugündür" sözünü de Sancar'la yapılan gizli görüşmelerin basına yansması üzerine yapmıştı!

/

MiT'te mektuplar savaşı

"Gürler operasyonu"ndan sonra sıra MiT'in yönetimindeki Korgeneral Nurettin Ersin ekibini tasfiyeye gelmişti. Bir ara kesildiği sanılan "imzasız mektup furusu" yeniden başlatıldı: Bu kez "1 numaralı bildiri" başlığıyla.

"idealist MiT mensupları" diye başlayan "1 numaralı bildiri", tüm MiT çalışanlarının dolaplarına konmuş, cumhurbaşkanından başlayıp gazete bürolarına dek dağıtılmıştı. Şöyle diyorlardı idealistler:

"Vatanperver, namuslu insan kisvesi altında teşkilatın üst kademesinde görev alan Nurettin Ersin, Recep Ergun, Rüştü Kazandağı, Hulusi Suman ve şürekâsı şahsî çıkarları yolunda müstevililerle işbirliği yapacak derecede pervasızca hareket ederek, servis sırlarını uluorta her yerde anlatmaktadırlar. Hükûmetüstü bir teşkilat olan servisi şahsî menfaat ve çıkarları uğruna, efkârı umumiye nezdinde taraf tutucu bir duruma düşürmüşlerdir.

Cumhurbaşkanlığı seçiminde oynanan komedi bunun bariz bir örneğidir.

Zaten hakkımız olan ve kafasızlıkları yüzünden bugüne kadar verilemeyen birkaç yüz liralık yan ödemeyi temin edip, personelin karnını doyurdum diyerek, personelin gözünün memleketin ve MiT'in gerçeklerini görmeyeceğini zanneden ve Faruk Gürler'i tutup, Süleyman Demirel'in ve Semih Sancar'ın telefonlarını dinleten, Naim Talu'ya Ermeni çocuğu

106 Uğur Mumcu, *Cumhuriyet*, 13 Nisan 1973.

107 Muhsin Batur, *Anılar ve Görüşler*, s.361.

dedirten, Fahri Korutürk'ün akıl hastası olduğu söylentisini çıkarttıran ve genel sekreteri ile emir subayını MiT'i idarede söz sahibi yapan Ersin, Ergun ve Kazandağı generaller gaflet ve ihanetin içinde yüzmektedirler..."

MiT içinden bir grup, müsteşar ve üst düzey bazı görevlilerin kellesini istiyordu.

Müsteşar Nurettin Ersin tüm teşkilata yolladığı 14 haziran 1973 tarihli yazıyla bu mektupların "malum mihrakların işi" olduğunu söyleyerek ortalığı yatıştırmaya çalıştı. Hiram Abas ile Mehmet Eymür imzasız mektupları üreten bu "malum mihrakın" Ankara'da, "Personel Güvenilirliği Daire Başkanlığı" olduğu kamsındaydılar.¹⁰⁸ Ne kadar isa-batli bir "tahminse", başında bir albayın bulunduğu bu daire bir süre sonra kapatıldı! Müsteşar tarafından durumdan haberdar edilen Başbakan Ferit Melen durumu idare etmeye çalıştı. Ama Genelkurmay Başkanı Semih Sancar telefonlarının dinlenmesine köpürmüştü. *Zaten* Ersin'in gitmesini isteyenlerle birlikte olan Sancar'ın öfkesini dindirmek mümkün olmuyordu.

Sonuçta ne mi oldu ? Ersin ekibi bu yeni saldıran dalgasına dayanamayıp yenik düştü. Temmuz 1973 sonunda Müsteşar Nurettin Ersin ile yardımcısı Recep Ergun kışlarına geri döndüler. Ersin Adana 6'ncı Kolordu komutanlığı, Recep Ergun Afyon yurtiçi menzil komutanlığı görevine gönderildi. Aslında yükselemeyecekleri yerlere atanmışlardı, ama şansları yaver gitti. Bir yıl sonraki Kıbrıs Barış Harekâtı, Ersin ile Ergun'u¹⁰⁹ kurtardı, yükselişleri devam etti ve 12 Ey-lül'de de yıldızları parladı.

MİT müsteşarlığına vekâleten Tuğgeneral Bülent Türker getirildi.

108 Mehmet Eymür, *Analiz*, s. 97.

109 Soner Yalçın'ın notu: Recep Ergun'la 1992 yılının ekim ayıbaşı mecliste bir görüşme yapmıştım. O dönem MİT'in sivilleştirileceği tartışmaları vardı. Söylediklerini not etmiştim: "MİT müsteşarı için hükümet herhalde uygun bir isim arıyor. Tabii oraya paraşütle gelecek bir insanı bilmek zor bir olay. Allah kolaylık versin gelecek kişiye. Teşkilatı tanzim etmek zordur. Orada yetişmeyen birinin işi gerçekten zordur. 1954 yılında Hüseyin Avni Göktürk ile sonra Bükreş'te elçilik yaparken getirilen Celal Tevfik Karasapan teşkilata hâkim olamadılar. Sadece odalarında oturdular." Recep Ergun o günlerde ANAP milletvekiliydi. Ve MİT'in başına sivil bir kişinin getirilmesine karşıydı...

Filistin'de öldürülen devrimciler

Hiram Abas ve ekibi operasyonlardan alınmış, Kontrespi-yonaj'daki işlerine geri dönmüşlerdi. Ortadoğu sorunlarıyla da "ilgileneceği" devam ediyorlardı. Nuri Gündeş ise 1971'den beri hâlâ Beyrut'taydı.

Mossad, israil'in istanbul Başkonsolosu Efraim Elrom'un mayıs 1971'de öldürülmesi olayından sonra Türk solu ve özellikle Filistin'de bulunan mensupları üzerinde çalışmaya başlamıştı. Çok kısa bir sürede bu örgütlerin Filistin kamp-laftındaki silahlı eğitim notlarından malî kaynaklarına kadar /elindeki bütün bilgileri MİT'e ulaştırmıştı. *Zaten* o sıralarda Beyrut ajan kaynıyordu. Eski bir Mossad ajanı olan Victor Ostrovski'nin anlattığı ve Kanadalı Gazeteci Claire Hoy'un kaleme aldığı *Hile Ybiu*¹¹⁰ adlı kitap israil gizli servisinin Filistin Kurtuluş Örgütleri içindeki haber sızdırma, yanlış yönlendirme, servisten servise ajan devşirme, sabotaj, suikast, bilgi toplama ve ajan sokma gibi faaliyetlerini ayrıntılarıyla anlatır. Dönemin içişleri Bakanı Suriye ve Lübnan'ı ziyaret etmiş ve bölgedeki Türk "teröristlerin" teslim edilmesini istemişti Suriye Türklerin ülkedeki varlığını inkâr etmiş, Lübnan hükümeti ise yakalayıp teslim edeceğine söz vermişti. Beyrut'taki Türk devrimcilerinin kaldıkları evler sık sık baskına uğruyordu.

Filistin'deki Türk devrimcileri konusunda MİT-Mossad işbirliği, semeresini 21 şubat 1973'te çok kanlı bir biçimde verdi. Türkiye ihtilalci İşçi Köylü Partisi (TİKP) üyesi Bora Gözen ve arkadaşlarının bulunduğu Nahr El Bared Kampı'nı basan israil birlikleri, kamptaki hemen herkesi katlettiler.¹¹¹ ! MİT-Mossad ortaklığı Elrom'u kurtaramamış

olmanın intikamını mı alıyordu ? •

Bora Gözen, Kerim Öztürk, Cafer Topçu, Ali Kiraz, Gürol İlban, Şükrü Oktu, Ahmet Özdemir ve Yücel Özbek, geceya-nsı aniden başlayan israil topçu ateşi altında neye uğradıklarını anlayamadan parçalanarak can verdiler. Bombardı-

110 Türkçesi E Yayınları tarafından 1990'da yayımlandı.

111 O sıralarda Filistin'de bulunan CengizÇandar (halen *Sabah* gazetesi yazarı) ve Şahin Alpay (halen *Milliyet* gazetesi yazarı), kısa bir süre önce bu örgütten ve kamptan ayrılmışlar ve Avrupa'ya geçmişlerdi. Şans eseri ölümünden kurtulmuşlardı...

man sırasında Türklerin olduğu barakanın dışında nöbet tutan Faik Bulut ağır yaralı olarak esir alındı.

Gecenin karanlığında Türklerin olduğu yeri elleriyle koymuş gibi bulan israililerin baskını, tipik bir ortak operasyon biçiminde hazırlanmış ve planlanmıştı: önce her türlü istihbarat yapılmıştı, kamptakiler isim isim biliniyordu, silah ve cephane durumları hakkında bilgi alınmıştı, operasyondan bir süre önce yavaş yavaş boşaltılmaya başlanan kamptaki Türklerin savunması zayıftı ve bölge hakkında bilgileri yoktu, dahası kampın Filistinli yöneticileri arasında silah ve uyuşturucu kaçakçısı olan "köstebekler" vardı. Operasyondan yaralı olarak kurtulup israil'e götürülen Faik Bulut, bütün bunları tutukluluğu sırasında öğrenecekti, hatta kendisini sorgulayanlar kamptaki Türklerin fotoğraflarını bile göstermişlerdi.¹¹²

MİT'in Martı Operasyonu

Hiram Abas ekibi aralık 1972'de Mehmet Erel adında bir şüpheliyi sorgulamıştı. Mehmet Erel geçmiş yıllardaki bir MAH-CIA ortak operasyonunda kullanılmıştı. Ama 1958 yılından beri Bulgaristan'la çok sıkı iş ilişkileri vardı ve o zamandan beri Bulgar casusu olduğundan kuşkulanılıyordu. Sorgulamayı Hiram Abas'ın görevlendirdiği Mehmet Eymür yaptı. Mehmet Erel bütün soruları yanıtladı ve 70-80 sayfalık ifade verdi.¹¹³

Bu ifadeden, takip şefliği ve sorgu bürosu amirliği gibi önemli görevlerde bulunmuş "Şemsi Bey" adındaki MiT mensubunun Bulgarlarla ilişkileri; Bulgarların, sağcı-İslamcı ilim Yayma Demeği'ne para ve silah yardımı yaptıkları gibi bilgiler almışlardı. Mafyayla ilgili bazı bilgilere de ulaşmışlardı, 114

112 Faik Bulut, *Filistin Rüyası* adlı kitabında bu olayı tüm ayrıntılarıyla anlatır.

113 Mehmet Eymür bu sorgudan şöyle söz eder: "Onun kibarlığı, bizim de ona kibar davranmamıza neden oluyordu" (*Analiz*, s. 100). Demek ki MiT'in sorgulamalarında "kibar davranmak" istisnaya dır

114 Mehmet Erel'in ifadelerinde Bulgar istihbaratına tanıştırdığı kişiler arasında Olga-çay adlı bir diplomatın da adı geçiyordu. Büyükelçi ismail Berdük Olgaçay bunu dört yıl sonra öğrendi ve emekliliğinde yazdığı *Tasma//Çekirge* adlı kitapta, Hiram Abas ve Mehmet Eymür'ü, CIA'nın Türkiye istasyon Şefi Paul Henze'in adamları olmakla ve masonlukla itham etti.

Türkiye'de, önceleri sigara, viski, oyun kağıdıyla başlayan kaçakçılık, giderek demir, sac, dövizle büyümeye başlamış, nihayet uyuşturucu ve silaha el atmıştı. Uluslararası boyut kazanmaya başlamıştı.

Darbe yapanlar rejimi korumak için harekete giriştiklerini göstermek ve sadece solcuların üzerine gitmediklerini ispat etmek için, 12 Mart Askeri Darbesi'nde de yeraltı dünyasının ünlü isimlerini gözaltına aldılar.

Haziran 1973'te İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Faik Tu -rün "Babalar Operasyonu"

yapılmasına karar verdi. MiT ile Malî Şube ortaklığında yapılan ve Mehmet Eymür'ün de katıldığı "Martı Operasyonu"nda, yeraltı dünyasının ünlü isimleri gözaltına alınıp, sorgulandı, ev ve işyerlerinde aramalar yapıldı. Aramalarda birçok bürokrat, subay ve emniyetçinin ünlü babalarla çekilmiş fotoğrafları, mektupları, kartvizitleri bulundu. Daha da önemlisi, o zamanlar İstanbul emniyet müdür yardımcısı olan Şükrü Balcı'nın mafyayla ilişkisi olduğu ortaya atıldı. Tutuklanan mafya babalarının ifadelerinde, Şükrü Balcı'nın Hüseyin Uğurlu, oğulları Abuzer ve Mustafa Uğurlu, silah kaçakçısı Zihni İpek ve silah ve uyuşturucu kaçakçısı Mahmut Karaduman gibi yeraltı dünyasının ünlülerinden rüşvet aldığı, bazı suçlarına ve Bulgaristan'dan kaçak silah getirmelerine göz yumduğunu söylediler.

İşte tam bu noktada Faik Türün Şükrü Balcı'yı korumak üzere soruşturmaya müdahale etti. Bu müdahale fevziye şöyle geçti: "Aynı tarihlerde İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Faik Türün, soruşturmayı yapanların makamına çağırarak o anda İstanbul emniyet müdür muavini olan Şükrü Balcı'nın aşın sola karşı çok darbe vurmuş bir kimse olduğunu, yolsuzluklarının duyulması halinde bunun sol mihraklarca istismar edilebileceğini belirterek, Şükrü Balcı ile ilgili kısımların ifadelerden çıkarılmasını, aynı bir dosya haline getirilmesini, kendisinin idarî soruşturma açtırarak neticesinde Şükrü Balcı'yı cezalandıracağını belirtmiştir. İşlemler sıkıyönetim komutanının talimatı doğrultusunda geliştirilmiştir."¹¹⁵

115 Birinci MİT Raporu'nun ekleri, Belge-5:ŞükrüBalcı'yla ilgili yazışma. Korgeneral Türün, Şükrü Balcı hakkındaki iddiaların mahkemeye intikalini işte böyle önledi. Sonra da tahmin edileceği gibi hiçbir soruşturma yapılmadı, hatta Balcı terfi ettirildi.¹¹⁶

Öteki sanıklar çeşitli ağır cezalara çarptırıldılarsa da, bir yıl sonra 1974 affından yararlanarak serbest kaldılar.

"Martı Operasyonu" bazı "ilk"lere yol açtı:

Cezaevine konulan babalar ileri tarihlerde silah ticaretine girişecekleri örgütlerle ve liderleriyle ilk kez burada tanıştılar.

MiT ve Türk Silahlı Kuvvetleri yeraltı dünyasını ilk kez bu operasyonda yakından tanıdılar. Fazla da samimi oldular; yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden Oflu Hasan (Cevahir) öldüğünde Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın oğlu Dr. Atilla Sunay¹¹⁷ cenazeye çelenk gönderecekti...

Babalar Operasyonu, uzun yıllar sürecektir bir çatışmanın da başlangıç noktası oldu: MiT ile Emniyet'in bugüne kadar birbirlerini suçlayagelmelerinin ilk kıvılcımı atıldı.

Emniyet, MİT'in yasal olarak böyle bir operasyona yetkisi olmadığını söyledi. MiT ise yeraltı dünyasıyla ideolojik örgütlerin ve diğer ülkelerin istihbarat teşkilatlarının içli dışlı olduklarını söyleyerek mafya operasyonlarının kendilerinin eylem sahasına girdiklerini belirtti.¹¹⁸

Ecevit'in telefonu MİT üzerine kayıtlı!

Ferit Melen Hükümeti istife edince, Ecevit ile Demirel yeni başbakan konusunda anlaşamadılar. Ayrıca Demirel, Ecevit'in "fikir suçlularının affı" önerisine sıcak bakmıyordu. AP ile CHP arasındaki diyalog koptu. Demirel, Turhan Feyzioğlu'nun CGP'siyle (Cumhuriyetçi Güven Partisi) anlaşarak

(116 Bu olayın tekrarı 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nde aynen yaşanacaktır, İstanbul Emniyet Müdürü Şükrü Balcı bu kez İstanbul 1. Ordu Komutanı Orgeneral

NecdetÜruğkoruyacaktır.

117 CumhurbaşkanıCevdet Sunay'ın oğluDr. Atilla Sunay daha sonraki yıllarda Amerikan vatandaşiolup, buülkede yaşamaya başladı.

118 Bu tartışma 1983'tekiİkinci Babalar Operasyonu'nda, 1987'deki Birinci MİT Raporu'nda ve 1996'dakiİkinci MİT Raporu'nda da sürmüştür. ")

Naim Talu'yu başbakanlığa getirdi. 14 ekimdeki seçimlere bu hükümetle gidildi.

Ağustosta Muhsin Batur ile Faik Türün de emekli olunca TSK açısından 12 Mart bitmiş oldu.¹¹⁹

Seçimlere katılacak "yeni" bir parti vardı: Necmettin Er-bakan'ın Millî Selamet Partisi (MSP). Erbakan, Millî Nizam Partisi'nin (MNP) Anayasa Mahkemesi tarafından kapatıl-masından sonra isviçre'ye gitmişti. 12 Martçılar AP'nin tek başına iktidara gelmesini istemiyorlardı. Ayrıca radikal Is-Jörn'ın reformcu islam'la önlenebileceğini düşünüyorlardı.⁷ Bu nedenlerle Erbakan'ın Türkiye'ye dönüp parti kurmasını uygun görüyoldardı. Orgeneral Muhsin Batur ile Orgeneral Turgut Sunalp isviçre'ye gidip Erbakan'a "dönerse başına bir şey gelmeyeceği" güvencesini vermişlerdi.¹²⁰ Erbakan da bu güvenle, Türkiye'ye dönerek 11 ekim 1972'de Millî Selamet Partisi'ni kurdu.

CHP'nin AP'yle "af" konusundaki anlaşmazlık sonucu hükümet dışında kalması, seçim kampanyasında işine yaradı. Ecevit mayıs ayı sonlarında "MITin ne yaptığı karanlık-tadır"¹²¹ diyerek karanlık güçlere karşı mücadele sinyali verdi. Seçim kampanyası boyunca işkencecilerden ve kontrgerilladan hesap sorulacağı konularını işleyen CHP, seçimlerden birinci parti olarak çıktı.

14 ekimde yapılan seçimlerde CHP 186, AP 149, MSP 49, DP 45, CGP 13, MHP 3, BP 1 sandalye kazandılar. CHP-MSP'yle koalisyon hükümeti kurdu, Ecevit ilk kez başbakanlık koltuğuna oturdu.

Koalisyon ortakları siyasî af konusunda anlaşmışlar. Hem sağ hem de sol görüşten siyasî tutuklulara af çıkarılacaktı.

Askerî hapishaneler de çok hareketliydi. Siyasî tutuklular, af çıkacağından emin, hani hani eşyalarını topluyor, valizlerini hazırlıyorlardı. Tutuklu aileleri üç yıla yakın süredir

119 Bir sûre sonra Batur CHP'ye, Türün AP'ye girdi, ilerleyen bölümlerde bu ikilinin 1980 cumhurbaşkaniseçimlerinde yine karşıkarşıya geleceklerini göreceğiz.

120 Soner Yalçın,*Hangi Erbakan*, s. 77, 76.

121*Hürriyet*, 27 mayıs 1973.

hasret oldukları evlatlarının, eşlerinin özledikleri yemekleri pişirmek için kollan sıvadılar. Ama kamuoyu henüz MSP'nin oyunlarının tadını tatma-mıştı. CHP çiçeği burnunda ortağına karşı iyi niyetle doluydu.

Bu yüzden önce Türk Ceza Kanunu'nun 163. maddesinden yatanların, yani şeriat düzeni kurmak isteyenlerin affının görüşülmesini kabul etti.

163. madde affı göz açıp kapayıncaya kadar geçti genel kuruldan.

Sıra 141., 142. ve 146. maddelerden yatanların, yani solcuların affına gelmişti.

Ama o da ne ?

MSP sıraları bomboştu.

Erbakan ve arkadaşları istediklerini elde ettikten sonra sırı kadem basmışlardı.

Çoğunluk sağlanamadığından solcu tutukluların affı gerçekleşmemişti.

Daha "balayı günleri" dolmadan ortağının ilk ihanetine uğrayan CHP, Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.

Yüksek Mahkeme'nin karan eşitsizliği ortadan kaldırdı.
Solcu tutuklular da üç ay gecikmeyle, haziranda hapisten çıktılar.
Af sorununu çözen Başbakan Ecevit'in gündeminde MiT vardı.
Seçimlerden kısa bir süre sonra, Madanoğlu davasında Mahir Kaynak'ın MiT ajanı olduğunun açığa çıkmasına Ecevit'in tepkisi sert olmuştu. *Yankı* dergisine verdiği demeçte: "Önemli devlet kuruluşlarının kışkırtıcı ajan kullanmak gibi hiçbir demokratik hukuk devletinde kabul edilemeyecek bir huydan ve uygulamadan henüz vazgeçtiklerine güvenmiyoruz. Vatandaşlar, kışkırtıcı ajanlara karşı uyanık olsun" diyordu.
Sanki bu demeç bekleniyormuş gibi eşzamanlı olarak CHP Genel Merkezi'ne Ecevit'in telefonunun dinlendiği yolunda bir ihbar geldi. CHP'lilerin yaptığı araştırma sonucu Ecevit'in makam telefonunun MİT'in üzerine kayıtlı olduğu ve faturalarının MiT tarafından ödendiği anlaşıldı. Soruşturmalar uzadıkça uzadı. Sonunda Ecevit, "gizli saklı faaliyetleri olmayan politikacıların konuşmalarının dinlenmesinin sakıncası olmadığı" gibi bir görüş ortaya koyunca skandal unutulmaya terk edildi.¹²²
Bu olaydan iki ay sonra Talat Turhan, 11 şubat 1974'te Başbakan Bülent Ecevit'e bir mektup göndererek, Erenköy'deki Ziverbey Köşkü'nde işkence gördüğünü yazıyor, işkencelerin sorumlusu olarak Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün ile Tümgeneral Memduh Ünlütürk'ü suçluyordu.

Seçim meydanlarındaki sözlerinin tersine, artık "geçmişe sünger çekmeye" karar vermiş olan Ecevit, konunun üstüne I ^gitmedi.

Ama o ne kadar kaçarsa kaçsın kontrgerilla konusu peşini bırakmıyordu.

ABD parayı kesince...

Başbakan Ecevit temmuz ayında Genelkurmay başkanının şaşırtıcı bir talebiyle karşı karşıya kaldı. Orgeneral Sancar örtülü ödenekten "birkaç milyon lira" istiyordu. Ecevit anlatıyor: "O yıllarda milyonlar büyük paraydı, benden istenen miktar da örtülü ödenekteki paranın tümüne yakındı. Genelkurmay'dan bu paranın ne amaçla istendiğini sordum. 'Özel Harp Dairesi için istiyoruz' yanıtı geldi. Öyle bir resmî dairenin *ozamana* kadar adını bile duymamıştım. Şimdiye kadar bu dairenin ihtiyaçtan nereden karşılanıyordu diye sordurdum. O zamana kadar bu dairenin tüm giderlerini, bir gizli ödenekle ABD'nin karşıladığı, ancak artık ABD'nin bu katkıyı kestiği bana bildirildi. Bu dairenin, Özel Harp Dairesi'nin nerede bulunduğunu sordum. 'Amerikan Askerî Yardım Heyetiyle aynı binada' yanıtını aldım. Bu yanıtlar beni hayrete düşürdü ve kaygılandırdı."¹²³

Millî Savunma Bakanı Hasan Esat Işık, Paris ve Moskova büyükelçiliklerinde bulunmuş deneyimli bir diplomat ve

122Faruk Bildirici, *Gizli Kulaklar Ülkesi*, s. 67.68.

123Ecevit bu sözleri, Kenan Evren'in 1990'da *Mili/yene* yayımlanan, sonra da kitap olarak çıkan *Anılar'makarşı*, *Milliyette* kasım 1990'da çıkan yazı dizisinde söylüyordu. Bu yazı dizisi de daha sonra *Karşı Anılar* adıyla kitap oldu. Ancak, yine Ecevit ile Sancar arasındaki bu görüşme, daha önce Cüneyt Arcayurek'in 1985'te yayımlanan *Demokrasinin Sonbaharı* adlı kitabında yer almıştı (s. 372).

devlet adamı olduğu kadar cesaretiyle de tanınırdı. Paris büyükelçiliği sırasında başkonsolosluktaki bir görevlinin sürekli olarak Paris'teki öğrencileri juma ülediğini, büyükelçilikteki MiT tarafından atanmış bir kişinin de raporlarını doğrudan Ankara'ya gönderdiğini 'saptadı. MiT görevlisinin direkt ilişkisini kesti ve her türlü yazışmanın kendisinden geçeceği ilkesini uygulatarak MfTe karşı koydu.

Hasan Işık, temmuz ayı başında bir gün ok gibi Devlet Bakanı ismail Hakkı Birler'in odasına daldı. Gerisini Birler anlatıyor: "Onun kızgınlığı, sevinci ve coşkusu hep çok abartmalı olurdu. 'Özel Harp Dairesi kucağımıza düştü' dedi, 'biliyorsun bu daireyi Amerika kurmuştur. Kontrgerilla örgütü bu daireye bağlıdır. Millî Savunma Bakanhğı'nın bu gizli örgüt üzerinde hiçbir denetimi yoktur. Örgütün talimatı da Amerika'dan gelir.' Kıbrıs çıkartması dolayısıyla Amerika Türkiye'ye kızdığı için dairenin tahsisatını ödememiş. Özel Harp Dairesi bu durumda Millî Savunma'dan bütçe istemek zorunda kalmış. Hasan Bey bu konuyu Bülent Ecevit'e açmış, o da 'Ne istiyorlarsa verelim, gerekirse meclisten ek bütçe alırız' demiş. Sayın Işık bu konuda çok heyecanlıydı, bana 'Sen benim yanımda olacak mısın, olmayacak mısın' diye sordu. 'Bunların ne olduğunu artık öğreneceğiz, Özel Harp Dairesi'ni kontrolümüze almak için bundan daha iyi fırsat olamaz. Bütçelerini karşılayacağım, ama bir şartla, bunların girdisini çıktısını öğrenmeliyiz. Kimler yönetiyor bu örgütü ? Asıl amaçları nedir ? Örgüt nasıl çalışıyor ? MTTle ilişkisi nedir ? Personel durumu nedir. Amerika'dan nasıl ödenek alıyorlar? Bütün bunları bilmeden beş para veremeyiz.' Ben, 'Elbette Hasan Bey, sizin yanınızdayım' dedim.

Akşam birlikte konuta gittik. Hasan Bey konuyu açtı. Bülent Bey, 'Evet' dedi, 'Jusmmat'¹²⁴ sorunu. (Özel Harp Daire-si'ne Jusmmat deniyordu.) istedikleri parayı vereceğiz, ama önce onlar bizim istediğimiz bilgileri versinler.'

124 Truman Doktrini çerçevesinde Türkiye'de 10 ağustos 1947 yılında "Amerikan Askerî Yardım Kurulu" (Jusmmat) kuruldu. Kurul adını 1958 yılında "ABD Askerî Yardım Kurulu" (Jusmmat) olarak değiştirdi. Amerikalılar kurula büyükönem veriyorlardı, başında hep tümgeneral bulunduruyorlardı. 1965 yılında Seferberlik Tetkik Kurulu'nun, Özel Harp Dai-resi'ne dönüştürmesi" Ankara'da aynı binada "hizmet" verdiler. Jusmmat'ın ayrıca, Genelkurmay içinde de bir odası vardı!

Hasan Bey bu karan Özel Harp Dairesi'ne iletti, ama bir türlü onlardan istediğimiz bilgiler gelmedi. İş uzattıkça uzattılar. Sonunda 12 ekimde Ecevit istifa etti. Bu sorun nasıl sonuçlandı, ne ben öğrenebildim ne de Hasan Bey !"¹²⁵

Ecevit Türkiye Cumhuriyeti başbakanının *ozamana kadar* haberi olmadığı, devlet belgelerinde adı geçmeyen, ABD'den gelen gizli ödenekle ve ABD Askerî Yardım Kurulu'yla aynı binada çalışan bu dairenin işlevleri ve kuruluş biçimi hakkında bilgi istedi. Başbakan Ecevit ile Millî Savunma Bakanı Işık'a brifing verecek olan ÖHD'ciler, önce brifingin yapılacağı Başbakan-lık J46 nutu'nun duvarlarında mikrofon bulunup bulunmadığını anlamak için elektronik aygıtlarla iyice taradılar!

Yine Ecevit anlatıyor: "Bilgi vermek üzere rahmetli Semih Sancar'la o sırada Özel Harp Dairesi başkanı olduğunu öğrendiğim Tuğgeneral Kemal Yamac ve bir iki subay geldiler. Anlattıklarının özeti şu idi: ÖHD, Türkiye'nin veya bir kısım topraklarımızın düşman istilasına uğraması durumunda, istilacılara karşı gerilla yöntemleriyle ve her türlü yeraltı etkinliğiyle mücadeleye hazırlanmak üzere kurulmuştu. Adları gizli tutulan bazı Vatansever gönüllüler' Özel Harp Daire -si'nin sivil uzantısı olarak çalışmak üzere ömür boyu görevlendirilmişlerdi. Gereğinde bu gönüllü sivil vatanseverlerin kullanmaları için de Türkiye'nin bazı yerlerinde gizli silah depolan oluşturmuşlardı."

Edindiğimiz bilgilere göre Özel Harp Dairesi, Rum baskısına karşı Kıbrıs'taki Türk direnişiyle ilgili bazı işlevler de üstlenmişti. O yüzden sorunun üzerine gitmeyi, Kıbrıs Başı Harekâtı sonrasına ertelemek zorunluluğunu duyduk. Fakat Kıbrıs Başı Harekâtı'nın hemen ardından hükümetten ayrıldık."¹²⁶

Kıbns Harekâtı yüzünden kapanan ÖHD konusunun daha çok uzun yıllar konuşulacağını ilerleyen bölümlerde göreceğiz.

Son bir noktayı, daha belirtip geçelim. Ecevit, ÖHD'nin üzerine Kıbns Harekâtı yüzünden gidemediğini belirtirken şunu vurguluyordu: "Diyorlardı ki, Rum tarafında Özel Harp Daire-si'nin adandan varmış, onlardan bilgi alınıyormuş. Oysa bunlarla harekât sırasında telsiz irtibatı bile kuramadık."¹²⁷

Kıbns'ta istihbarat savaşı

Fransız *Le Monde*¹²⁸ gazetesi, Kıbns'ın süper güçler için taşıdığı önemi şöyle yazmaktaydı: Adadan gelen son haberler, ABD, ingiliz ve Sovyet gizli istihbarat teşkilatlarının amans bir mücadeleyi sürdürdüklerini belirtmektedir. Kıbns kaynaklarının bildirdiğine göre, ingiliz gizli servisi ve ünlü CIA, adanın Kirenya bölgesindeki Karavas'ta kurmuş oldukları büyük dinleme merkezlerinden Ortadoğu'daki bütün radyofonik yayınları izlemektedirler. Buna karşılık Sovyetler Birliği'nin Lefkoşa Elçiliği'nde olağanüstü kabul edilecek sayıda diplomat bulunmaktadır. 60 diplomat görev yapmaktadır. Bu kimselerin çoğu gizli ha-beralma uzmanıdır ve görevleri adadaki ingiliz askeri üssü ile israil'i sürekli tarassut altında tutmaktır."

Kıbns konusunda Yunanlılar da ikiye bölünmüştü: Gri-vas (arkasında ABD ve israil desteği vardı) Kıbns'ı Yunanistan'a bağlamayı amaçlarken, Makarios (arkasında Sovyetler Birliği ve Araplar vardı) Kıbns'ın bağımsızlığını hedef almaktaydı. ABD Dışişleri eski bakanı Henry Kissinger anılarında şöyle diyordu: "Makarios'a baydığımızı doğruydum. Ama onu devirmek için plan yapmadık. Kıbns'ı Doğu Bloku'na sokmak istemesinden endişe duyduğumuz ise doğrudur. Castro olduğu için değil, her iki süper devleti birbirine karşı kullanmaya çalıştığı için."¹²⁹

NATO'nun hedefi ise Ortadoğu'nun en stratejik adasını ne olursa olsun, şemsiyesi altında tutmaktı... Bu nedenle Makarios Üe Türkiye'nin ittifak yapmasından korkuluyordu. Çünkü Türkiye o yıllarda geçmiş dönemlere oranla biraz daha bağımsızlıkçı bir dış politika izliyordu... Türkiye'nin Kıbns'a müdahalesinden 25 yıl sonra yazılan bir kitap ise, 1960'lı ve 1970'li yıllarda Kıbns üzerinde oynanan başka bazı oyunları aydınlatıyordu.

Brendan O'Malley ve lan Craig adlarında iki ingiliz gazeteci bu yıl yayımlanan kitaplarında, 1964'te yapılan gizli bir Amerikan-İngiliz planını aydınlatıyorlardı. ABD ile İngiltere 1960'tan beri Kıbns'ın "kontrollü olarak bölünmesinden" yanaydılar ve "kendi üsleri ve dinleme faaliyetlerini sağlama almak için İngiltere'nin çekilme ihtimaline karşı her zaman Tür-kivenin bir miktar toprağı kontrol etmesinden yanaydılar." Plana göre Rumlar Enosis ilan edecek, Türkler de ABD'ye üs garantisi karşılığında belli bir bölümü işgal edebilecekti. Bu nedenlerle, Kissinger'ın 1974'te "Watergate Skanda-h'yla boğuşurken Kıbns'la fazla uğraşmadığı" açıklaması doğru değildi. Kissinger, Ecevit'i arayıp surdan söylemişti: "Köprübaşını ele geçirdiniz. Takviye güçleriniz de adaya çıkmak üzere. Ateşkes ilan ederseniz yine de güçlerinizi yığmayı sürdürebilirsiniz."

Yunanistan'daki Albaylar Cuntası 15 temmuz 1974'te Kıbns Cumhurbaşkanı Makarios'u devirip yerine EOKA'cı Nikos Sampson'u¹³⁰ oturttu. Bunun üzerine Başbakan Ecevit, Londra ve Zürih anlaşmalarından doğan müdahale hakkının kullanılması için ingiltere'nin işbirliğini aradı. Bundan bir sonuç alınamayınca, Türk Silahlı Kuvvetleri 20 temmuz 1974 günü Kıbns'a çıktı.

Askeri harekât iki aşamalı planlanmıştı. Birinci aşama bir köprübaşı tutulup, diplomatik görüşmelerle sonuç almaya çalışmaktı. Cenevre'de yapılan baş görüşmelerinde Kıbnslı

Rumlar oyalama taktiği kullanmaya başladılar. Bu arada Kıbn'staki Türk birliklerinin önüne mayın döşendiği haberleri gelince, ikinci aşama, yani elde edilen bölgenin genişletilmesi harekâtına girildi. 14 ağustosta ilerlemeye başlayan Türk birlikleri adanın yüzde otuzdan fazla bir kısmını kontrol altına aldıktan sonra durdular.¹³¹ Kıbn'sta o gün Türkiye'nin yarattığı fiilî durum günümüze kadar süregeldi.

130 Sampson, sahibi olduğu *Mahi* (Savaş) adlı gazetede darbeden 25 yıl sonra yazdığı yazıda cunta tarafından kullanıldığını itiraf etti. (*Hürriyet*, 16.7.1997.)

131 Mehmet Ali Birand, 30 *Sıcak Gün* adlı kitabında Kıbrıs Müdahalesi'ni gün gün anlatmaktadır. Milliyet Yayınları.

Türkiye, dış istihbarata en çok gerek duyduğu Kıbrıs Müdahalesi sırasında iç politikayla ve kendi iç çalışmalarıyla uğraşan MİT'ten bir verim alamamıştı. MİT'in dış istihbarattaki zayıflığı ve yabancı servislerin yanıltıcı etkilerine açık hale gelmesi nedeniyle istihbarat daha çok Genelkurmay çevresine akmaya başlamıştı. Siyasîler de MİT'e güvenmez olmuşlardı. Harekât sırasında ne MİT'in ne de ÖHD'nin çalışmaları hükümet tarafından yeterli görülmemişti. Harekât büyük ölçüde Genelkurmay istihbaratına ve Dışişleri Bakanlığı'nın sağladığı açık istihbarata dayanılarak yürütülmüştü.

MİT müsteşarının kuşku ölümü

Kıbrıs Savaşı olanca sıcaklığıyla sürerken ve yeterli istihbarat alınamazken, MİT'in başında hâlâ vekâleten Bülent Türker vardı.

MİT müsteşarlığına kimin getirileceği tartışmaları altı aydır sürüyordu.

Sonunda bir isim üzerinde uzlaşma sağlandı:

MİT müsteşarlığına 28 şubat 1974'te emekli Koramiral Bahattin Özüiker getirildi. 1914 istanbul doğumlu olan Ba-hattin Özüiker, 1933'te Harp Okulu'ndan mezun oldu. ABD'ye Türkes'le birlikte giden ilk subay ekibindendi. 27 Mayıs'tan önce kurulan "Silahlı Kuvvetler Birliği" örgütü üyelerinden ve 21 ekim 1961 ihtilal bildirisini imzalayanlardandı. 1964'te donanma komutanlığı, 1966'da Genelkurmay istihbarat başkanlığı yaptı. Koramirallikten emekli oldu.

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk kendisi gibi denizci olan Özüiker'i müsteşarlığa getirmek için tam altı ay mücadele vermek zorunda kalmıştı.

Özüiker geldiğinde, Fuat Doğu'nun son zamanlarında başlayan ve bütün bir Nurettin Ersin döneminde süren kavgalar dinmemişti.

Teşkilat içinde sürüp giden çalkantılar 1970'lerin başında Beyrut'ta başlayan bir çatışmanın, Hiram Abas-Nuri Gündeş kavgasının yeniden tutuşmasının da habercisi gibiydi.

Hiram Abas'a ağustos 1974'te Beyrut'a gitme görevi verildi. Nuri Gündeş Beyrut'tan dönerken, bu kez de Hiram Abas tekrar oraya gidiyordu.

Anımsarsanız 1970'te de Hiram Abas dönerken, Nuri l Gündeş Beyrut'a gitmişti. Ne hikmetse hiçbir zaman ikisi aynı anda Beyrut'ta olamadılar. Sanki görünmeyen bir el, Ü ikisinin aynı bölgede bir arada çalışmasına izin vermiyordu! •>, Sanki Hiram Abas istanbul'da olduğu için, Gündeş, Beyrut dönüşü Ankara'ya atanıyordu!

Nuri Gündeş, Ankara'da personel daire başkanlığına getirilmişti.¹³² Daire başkanlığına terfi ederek gelmişti, çünkü Beyrut'a gitmeden önce istanbul bölge başkan yardımcısıydı. PU yüzden yakınlarına, "Hiram Abas Beyrut'tan kovu'-' larair döndü, ben üstün başarıyla geldim" diye övünüyordu. Hiram Abas bu çok kısa süreli görev için Beyrut'a giderken yanında Mehmet Eymür de vardı. EOKA'nın ve Kıbrıs Rum Kesimi'nin bölgedeki faaliyetleri, Filistin Kurtuluş Örgütü'yle (FKÖ) ilişkileri, Filistin'den Kıbrıs'a silah ve

cephane sevkiyatı hakkında bilgi toplamaları gerekiyordu.

Mehmet Eymür anlatıyor: "Herkesin birbirini vurduğu Beyrut'a giderken bize bu kritik görev emrini veren zamanın Müsteşarı rahmetli emekli Amiral Bahattin Özüiker sanki geri dönmeme ihtimalimiz varmış gibi sarılıp bizi öpmüş, sırtımızı sıvazlamıştı. Hiram Bey'i babası Abbas Kaptan'dan, beni ise Bahriyeli olan dayılarım dolayısıyla tanıyordu. Her ikimizle de şakalaştı. Bana, 'Ne o bıyıklar öyle; manavlara dönmüşsün' diye takıldı. Yanından ayrılır ayrılmaz bıyıklarımı kestim."

O tarihlerde Hiram Abas da favori bırakıyordu. MiT Müsteşarı Özüiker, onun da favorilerine takıldı mı bilmiyoruz. Mehmet Eymür devam ediyor:

"Bu seyahatte Beyrut Elçiliği Konsolosu Bilge Erol'la tanıştık. Renkli bir kişiliği olan Dışişleri'nin 'Korkunç Yengesi' ile dostluğumuz, takip eden yıllarda da devam etti. Onun dostu olmak her zaman düşmanı olmaktan daha iyiydi. Bir kez hışmına uğradım ve birbirimize girdik, ama sonra ilişkimiz düzeldi."^{1^}

Bilge Erol da ilişkiyi doğruluyor; "Hiram Abas'ı 1974-

132 Nuri Gündespersonel subayıydı. Genelkurmay'da protokolşubesinde deçalışmış, orada enüst düzey subaylara yakın olmuştu.

133Mehmet Eymür,*Analiz*, 1976, s, 106.

1976 yılları arasında Beyrut Büyükelçiliği'nde Konsolosluk Şubesi'ni tedvir ettiğimiz zaman tanıdım. Kendileri Beyrut Büyükelçiliği'nde benden önceki dönemde görev almışlar ve görevi bugün meşhur bir isim olan Nuri Gündes Albay'a teslim etmişler. Biz bir müddet sonra eşimin bıçaklanması dolayısıyla 1975 ekim ve kasımında Hacettepe Hastanesi'ne geldiğimiz dönemde, Hiram Abas ve Mehmet Eymür ikilisinin, teşkilattaki mevcut kumanda merkezi ile çok büyük sancılan

olduğunu kendilerinden dinlemiştik." X

Bu nottan sonra tekrar dönelim Müsteşar Bahattin Özülker'e; "Arnavut Bahattin" olarak bilinen Müsteşar Özülker, Kemalist yanıyla tanınan, kısa süreli görevi sırasında kendisini teşkilata sevdirmiş bir müsteşardı. Göreve MİT'in olaylara bakışını eleştirerek başlamıştı. MİT'in olayların kaynağında hep solculan gören tutumunu beğenmiyordu. Ona göre en büyük ve yakın tehlike ilticaydı.¹³⁴

Hükümetler, Genelkurmay ve başta CIA olmak üzere müttefik istihbarat örgütleri, ne İslamî ne de MHP gibi milliyetçi örgütler hakkında bilgi istiyordu. Örneğin, CIA'nın tek öğrenmek istediği Türkiye'deki sol hareketlerdi. CIA bu yıllarda MİT'ten hep sol örgütlere ilişkin raporlar istiyordu.

Müsteşar Özülker MİT'in önceki tutumlarını eleştiren bir rapor hazırladı. Bu raporu yazdıktan bir hafta sonra, 26 Eylül 1974'te, bir denetleme için gittiği Samsun'daki otel odasında ölü bulundu. Yanında, 12 Mart'ta İstanbul bölge başkan yardımcısı olan, Kızıldere Operasyonu'na da katılmış bulunan, o sırada Ankara bölge başkanı emekli Albay Süleyman Yenilmez vardı.

Olayla ilgili olarak görüşlerine başvurduğumuz üst düzey yöneticilikten emekli iki MİT mensubu ölümün kuşkulu olduğunu belirttiler: "Bir ilaç var çaya atılıyor. Üç dakika içinde kalp krizi geçiriyor, ve arkasından ölümü getiriyor. Otopside ne olduğu anlaşılmıyor." Emeldi Binbaşı Erol Mütercimler 5 Ocak 1997 tarihli *Aydınlık* dergisinde, "Bahattin Özülker'i zehirleyerek öldüren kişi yurtdışına kaçırıldı. Sonra da yurtdışında yok edildi" diyeyazdı.

Bahattin Özülker'in eşi ise kocasının bir cinayete kurban gittiğine emindi.

Bahattin Özüiker'in ölümünden sonra yine Bülent Tür-ker, bu kez iki aylığına müsteşar vekilliğini yürüttü.

Müsteşarlığa 25 kasımda emekli Orgeneral Hamza Gür-güç getirildi. Hamza Gürgüç, 1913'te Sinop'ta doğdu. 1933'te Harp Okulu'ndan mezun oldu. Washington kara ataşe muavinliği, Bükreş ataşemiliterliği (o dönemde Bükreş büyükelçiliğinde, kısa bir süre sonra MAH başkanı olacak Celal Tevfik Karasapan vardı), Dağ Tümeni komutanlığı, Güneydoğu Avrupa Müttelik KKK Türk yardımcılığı, Cento Türk askeri temsilciliği. Genelturmay istihbarat başkanlığı, Yüksek Askerî Şura üyeliği, 3. Ordu komutanlığı yapmış. 1974 yılında orgenerallikten emekli olmuştu.

Gelmesiyle birlikte çarpıcı bir gerçekte karşılaşp hayrete düşmesi de bir oldu: "Müsteşar olduğumda MITi ABD, İngiltere. Fransa, İtalya, B. Almanya, İran ve İsrail ile çeşitli konularda işbirliği yapar buldum. Bu ülkelerin bazılarından miktarca farklı para ve malzeme alıyorduk. Bu münasebetlerin geçmişini aradım, ortada hiçbirine ait yazılı bir belge yoktu..."¹³⁵

12 ekim 1974'te CHP-MSP koalisyonu yıkıldı. Ecevit'in istifası birçokları tarafından "erken seçime gidip Kıbrıs zaferiyle yükselen itibarını oya çevirme arzusu" olarak yorumlandı. Ama kendisi bu yoruma itiraz ediyor ve istifasının nedeninin Erbakan'a güvensizlik olduğunu açıklıyordu.

Ecevit'in istifasından sonra yeni hükümet arayışları başladı. Kontenjan Senatörü Sadi İrmak'ın kurduğu hükümet 450 kişilik meclisten sadece 18 milletvekilinin güvenoyunu aldı! Bu bir rekordur!

Ve 31 mart 1975'te AP, MSP, MHP ve CGP'nin oluşturduğu Birinci Müliyetçi Cephe (MC) kuruldu...

Kurulmasıyla birlikte "bazı vatansever gönüllülerin" ha-

135 Dönemin MİT Müsteşarı Hamza Gürgüç'ün ölümünden sonra yayımlanan anıları, Mehmet Yalçın, *Aktüel*, 18-24 temmuz 1991.

rekete geçmesi de bir oldu. Terör olaylarında ölenlerin sayısı 1974'te 4'ken, 1975'te 35'e; 1976'da 104'e ve 1977'de 292 kişiye fırladı. 1974'te Ecevit'e verilen brifingde sözü edilen Özel Harp Dairesi'nin sivil uzantısı olarak ömür boyu çalışmak üzere görevlendirilmiş, adları gizli tutulan kişilerdi bunlar. Türkiye 1975-1980 yıllarını bu kişilerin yarattığı korkunç bir terör dönemi olarak yaşadı.¹³⁶

Demirel'in başbakanlığındaki koalisyon hükümetinde MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş başbakan yardımcısı oldu. MİT de onun sorumluluk alanına giriyordu.

Alparslan Türkeş'in MİT'e nasıl el attığı birkaç yıl sonra ortaya çıkacaktı...

Türkeş'in kasasındaki MİT raporu

1970'li yıllara biraz ara verelim.

12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nin olduğu gün tüm parti genel merkezleri gibi MHP'nin Ankara Bahçelievler'deki genel merkezi de aranmıştı.

Alparslan Türkeş'in odasındaki özel kasasında ilginç bir rapor bulundu. Rapor MİT'ten geliyordu.

Raporun içeriğinden yazılış tarihinin MC hükümetinin kurulmasından hemen sonra, 1975 nisan ayı olduğu anlaşılıyordu.

Türkeş'in beş yıl özenle sakladığı MİT raporunu kimin gönderdiği belli değildi, imzasız rapor şöyle başlıyordu:

"Naçiz bir MİT mensubu olarak bundan sonra vereceğiniz büyük mücadelede kendisine

büyük vazifeler düşen Millî istihbarat Teşkilatı'nın, basiretsiz ve yeteneksiz ellerde adeta millilik vasfı kaybettirilmiş hazin ve elem verici halini acı fakat gerçekleri yansıtan bu raporumla zaüâlinize duyurmayı bir borç bildim.

30 temmuz 1971 tarihinde teşkilattan uzaklaştırılan Korgeneral Fuat Doğu'nun yerine dört sene içerisinde atanan, teşkilat ve istihbarat bilgisi ve tecrübesinden yoksun üç müsteşar ile aynı paraleldeki general başkanların isabetsiz

136 Soner Yalçın/Doğan Yurdakul,*Reis, Gladio'nun Türk Tetikçisi* adlı kitabın ikinci bölümü tamamen bu olayları anlatmaktadır.

ve yeteneksiz şevki idareleri sonucu teşkilat her müsteşar değiştirildiğinde gizli servis hüviyetini yitire yitire nihayet bugünkü hazin durumuna getirilmiştir."

Buraya kadar şu sonuç çıkıyor: raporu yazan, eskt müsteşar Fuat Doğu'ya yakın bir MiT görevlisiydi. Fuat Doğu'ya yakın olan bu MiT görevlisinin aynı zamanda yönetici konumunda da olduğu anlaşılıyor. Çünkü Fuat Doğu'dan sonra arka arkaya müsteşarlık yapan dört müsteşarı da yakından tanımaktadır.

"Nurettin Ersin; Gürlerdydi!"

Raporun eleştiri oklan önce Nurettin Ersin'e yöneliyordu: "1) Temmuz 1971 yılında müsteşarlığa getirilen Korgeneral Nurettin Ersin tarafından alınan bir kararla teşkilat bir gizli istihbarat servisi fonksiyonunu bir tarafa bırakıp;

a) Adeta eşkıya takibine çıkan bir jandarma taburu gibi başında müsteşarı olduğu halde zamanın içişleri bakanının peşinde mahalle aralarından dağ başlarına uzanan bir sahada elde tüfek anarşist avına çıkarılmıştır.

b) O tarihe kadar büyük bir titizlikle maskelenen teşkilata ait sorgulama tesisleri personeli ile sıkıyönetim komutanlıkları emrine verilerek bir mahalle polis karakolu ölçülerine bile sığmayacak fütursuz bir aleniyet içerisinde MiT adı altında beceriksizce sorgulamalar yaptırılmış ve dolasıyla teşkilatın gerek basında ve gerekse halk efkârı üzerinde her türlü itibar ve güveninin sarsılmasına sebep olunmuştur.

2) Gene aynı devrede, cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında parlamentoda cereyan eden demokratik parlamenter nizamın mevcudiyeti mücadelesinde, teşkilat mensupları General Nurettin Ersin, MAH Başkanı Tuğgeneral Rüştü Ka-zandağı, istihbarat Başkanı Tuğgeneral Recep Ergun ve Ankara Bölgesi DaireT3 Başkanı Piyade Albay Süleyman Yenilmez tarafından Faruk Gürler'in cumhurbaşkanı seçilmesini temin maksadıyla parlamento kulislerinde senaryolar tertiplemeye ve parlamenterleri Silahlı Kuvvetler'in adı kullanılmak suretiyle Gürler lehinde oy temini için vazifelendirilmiş-

! lerdir.

3) Gene bu devrede zamanın Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ı yanıltmak için hilafı hakikat MiT raporları düzenlenmiş Köşk'ün telefonları dinlenilmeye yeltenilmiş, Sayın De-mirerin ev telefonları ise devamlı surette dinlenilmiştir. (Su-nay'a sorulabilir.) Bu devrede teşkilat adeta Silahlı Kuvvet-ler'deki cuntanın tam bir istihbarat ve terör örgütü olarak kullanılmış bu çirkin ve utanç verici davranışlara tahammül edemeyen yüksel tahsilli, milliyetçi ve bilgili yüzlerce MÎT mensubu üzülmeye teşkilattan ayrılmak mecburiyetinde bırakılmışlardır."

Ağır eleştirilere maruz kalan Nurettin Ersin, mektubun Türkeş'in özel kasasından çıktığı 12 Eylül günü, askerî darbe yapan Millî Güvenlik Konseyi'nin beş generalinden biriydi...

"Solcu" MiT müsteşarları l

MiT görevlisi Türkeş'e gönderdiği raporunda, Nurettin Er-sin'den sonra vekâleten MÎT

müsteşarlığına gelen Tuğgeneral Bülent Türker için de hiç iyi sözler sarf etmiyordu:

"Bülent Türker ise;

- a) Teşkilat ve istihbarat bilgisi noksanlığım, personele hakaret etmek, izzetinefisleri ile oynamak ve dolayısıyla sindirmek suretiyle örtme gayreti içine girmiştir.
- b) Ortanın solu görüşe yatkın, Ecevit sempatizanı AP ve sağ partiler tandansı karşısında olan bu general Millî Güvenlik Kurulu'na cumhurbaşkanına ve Silahlı Kuvvetler komutanlarına sunulan MiT raporlarında maksatlı olarak aşırı sağ ve milliyetçilik faaliyetlerini adeta aşın solun tahribatından daha tehlikeli bir şekilde gösterme gayreti içine girmiştir.
- c) Aşın milliyetçidir şeklinde fişletilmek suretiyle yüzlerce gencin ve öğretmen burs almalarına, yurtdışına çıkmalarına memuriyet almalarına mani olunmuştur.
- d) Sayın Ecevit tarafından çok beğenilen ve takdir edilen General Türker, gene Sayın Ecevit'in emri ile teşkilatta milliyetçi, sağcı ve AP sempatizanı olarak tespit ettirdiği oldukça kabarık bir yekûn tutan M/T personelini tasfiye hazırlığı sırasında, müsteşarlığa merhum Amiral Özülker'in getirilmesiyle bu tasarrufu akim (sonuçsuz) bırakılmıştır." Raporu yazan MiT görevlisi, Samsun'da otel odasında ölen MiT Müsteşan Bahattin Özülker'i de beğenmemektedir:

"Merhum amiral, insan olarak muhterem ve iyi bir kişi olmasına rağmen gene teşkilat konularına yabancılığı ve meslekî yetersizliği sebebiyle General Türker'in ve Sayın Ecevit'in oyuncağı durumuna girmiş ve bunun neticesinde;

- a) Bölge daire başkanlıklar ve haber kaynaklarından gelen sol ve aşın sağ faaliyetlerle ilgili raporlar, teşkilatta böy-^e dedikodulara yer vermeyin, bunlar hayalî ve uydurma raporlardır, şeklinde dosyalara atılmasını ve itibar edilmemesini emretmiş.
- b) Psikolojik savunma başkanlığı tarafından programlı bir şekilde sanayi mües-eselerinde ve işçi teşekküllerinde tertiplenen aşın sol ve yıkıcı faaliyetleri önleyici ve işçileri aydınlatıcı mahiyetteki konferanstan Sayın Ecevit'in emri ile hemen durdurulmuş ve bu konferanstan tertipleyciler hakkında sual açtırmaya kalkmış.
- c) Psikolojik savunmanın başında bulunan Ali Kuralı'nın sağ tandanslı ve milliyetçi bir görüşe sahip olması karşısında psikolojik savunma faaliyetlerine MiT içinde yer yoktur, bu başkanlık MiT bünyesinden çıkarılacaktır şeklinde bir görüşle bu başkanlığın komünizm ve aşın uçlarla mücadelede zaten haddi asgariye indirilmiş birkaç kırıntı faaliyetine de nihayet verdirmiş.
- d) Bu arada eski CHP Kastamonu milletvekili adayı olup yoklamayı kazanamayınca teşkilata giren Kemâl Eker'i idari işler başkanlığına getirmiş ve onun marifeti ile tahsilsiz, yeteneksiz fakat CHP sempatizanı olan bir kısım personeli layık olmadıktan halde şube müdürü ve daire başkan yardımcısı gibi kilit noktalanna getirmek olmuştur."

"Komünizmle mücadele etmeyen müsteşar"

Raporu yazan MiT yöneticisinin Alparslan Türkeş'e şikâyet ettiği bir diğer MİT müsteşan ise Hamza Gürgüç'tü:

"Her şeyi herkesten iyi bildiğim ve her şeyin kendisinden başkası tarafından yanlış bilindiği ve uygulandığı vehmi içerisinde bulunan, kelimenin tam manasıyla renksiz ve herhangi bir heyecan ve hayatiyetten mahrum bulunan bu şahıs ise, beş aylık müsteşarlığı sırasında en önemli fonksiyonlarını zaten yitirmiş olan teşkilatı şu şekle sokmuştur;

- a) Müsteşarlık merkez daireleri dahil bütün bölge daire başkanlıkları ve bölge müdürlükleri personeli, muhtelif mihrak ve vasatlarda cereyan eden olaylara hemen bütün kapı ve pencerelerini kapatarak adeta kış uykusuna yatırılmıştır. Merkezlerin bütün faaliyeti,

müsteşar tarafından yapılacak denetlemelere, eldeki mevcut eski kırıntı bilgilere brifingler ve şemalar çizmek ve hazırlamakla meşguldürler. Bu arada hâlâ aldıkları eski terbiye icabı, vazife aşkı ve şevki Üe teşkilata hizmet arz etmek isteyen ajan ve mutemetlerimizin vaki müracaatlarına bile amirler, 'Ne söyleyecekse telefonda söylesin veya yazsın da göndersin' şeklinde cevap vermekte ve memurlarını terslemektedirler.

b) Hemen hemen en küçüğünden en büyüğüne kadar bütün teşkilat mensupları bizzat müsteşar tarafından, 'tabldot, kantin, iş ocakları talimatından başlayıp adeta bahçede nasıl gezilir, merdivenden nasıl inilir, çiçek nasıl dikilir adlı talimat ve etütlerin' hazırlanması ve müzakeresi üe vakit öldürmektedirler.

e) Gizli faaliyetlere operasyonlara ve ajanlara sarf edüme-si gereken gizli ödeneğin sarfında, Muhasebeyi Umumiye Kanunu'nda büe bulunmayan öyle kayıt ve formaliteler konulmuştur ki, görevlüler bu parayı operasyon ve ajan faaliyetleri için sarf etme yerine, operasyon tertiplememeyi ve ajan kullanmamayı daha uygun bulmaktadırlar. Şimdi MiT bir tasarruf sandığı gibi tasarruf ettiği bu on beş müyon lirayı Sayın Ecevit'in önerdiği halk sektöründe yatırım sermayesi olarak kullanılmak üzere yüzde 10 faizle Halk Banka-sı'nda muhafaza etmektedirler.

d) Yıkıcı faaliyetlerde mücadele için sarf edüme üzere devlet tarafından verilen bu 15 müyon lira Halk Bankası'nda işletilirken. Psikolojik Savunma Başkarüğü'nca hazırlanan antikomünist mahiyetteki makale ve broşürlerin bastırılma sı ve yayımlanması, dairesince müsteşara teklif edüldüğünde bizzat müsteşarın cevabı, 'Ben icra değilim. Bu makale ve yazüan Başbakanlık'a gönderin. Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü marifetiyle neşretsinler' şeklinde olmaktadır.

e) Gene bizzat Müsteşar Hamza Gürgüç'ün emirleri üe artık MiT raporlarında sol, aşın sol, komünist gibi ifadelerin kaldırılması ve kuüamlmaması gayreti içine girilmiştir. Bu deyimleri kullanan memurlara bizzat müsteşar, 'Komünist ne demek, komünizm dünyada tahakkuk etmemiş, komünizm ütopyaadır, hal böyle iken bir şahsa nasü komünist dersiniz' sualini sormaktadır. Gene müsteşarın, üzerinde ısrarla durduğu bir konu kendisinin tarafsız olduğu, teşkilat mensuplarının dolasıyla teşküatin da mutlaka tarafsız olması gerektiğidir. Ancak burada tarafsızlık ölçülerinin sunnı vermemektedir. Devletin bekası üe üğü millî güvenlik istihbaratını yapmakla görevli bir teşküat nasü renksiz ve tarafsız olur? "• f) Hemen her seviyedeki vasatlarda ve bilhassa SÜahlı Kuvvetler üe cumhurbaşkanlığı nezdinde, teşküat görüşü olarak yaymak istediği bir fikir de; sağcı tabir olunan dindar vatandaşlar tarafından masumane emeller ile tertiplenen Kuran kursları ile, solun ortaokul sıralarındaki öğrencüler-den başlatıp çeşitli sınıf ve seviyelerde uyguladığı ideolojik eğitimi aynı seviye ve tehlikede imiş gibi gösterebilme gayreti içinde olmasıdır.

g) Bugün sokaktaki sade vatandaşın büe renklerini teşhis ve tefrik ettiği, sağ ve sol tandanslı basın hakkında dahi teşkilatta sol veya aşın sol ifadesini kullandırtmamakta ve görevlileri, 'bu tabirler yerine bir kısım basında intişar eden' deyimini kullandırmaya zorlamaktadır.

h) En önemli konulardan bir tanesi de, çok yakın bir ge-| •• lecekte, işbirliği halinde bulunduğumuz yabancı servislerle olan münasebetlerimizin müsteşarın medenî münasebetler ölçülerine sığmayan çok garip bir tutumu sonucu kopmak üzere olmasıdır. Bu servisler temsilcileri üzerinde adeta kiracısına katini tahliye etmesini büdiren bir ev sahibi edasıyla çeküen protesto mahiyetindeki memorandumların reaksiyonu çok üzücü olmuştur."

Ve MiT görevlisi raporunu bir taleple bitiriyor:

"Bu ölçüler ile hareket eden bir müsteşann (Hamza Gürgüç) yönetimi altında bulunan bir Millî İstihbarat Teş-kilau'nın komünizmle mücadelele koalisyon protokolünde ., ve hükümet programında birinci planda ele alan milliyetçi partiler topluluğu hükümeti ile birlikte çalışmasına ve komünizm ile mücadelede bu iktidara ne ölçüde yardımcı olabileceğini takdirlerinize sunarım."

MHP lideri Türkeş'in yıllarca özel kasasında sakladığı MiT raporu burada bitiyordu.

MtTten Türkeş'e rica

Alparslan Türkeş'in kasasında bir başka MiT belgesi daha vardı. Bu belgede ise, MITte hangi kişilerin nereye atanmasının iyi olacağı belirtiliyordu.

"1- Albay Cahit Vural: Genelkurmay İsth. Bşk. da görevli. MAH bşk. yardımcısı veya güvenlik daire başkanlığına atanması."

Burada araya girip daire başkanlığına atanması istenen Albay Cahit Vural'la ilgili bilgi vermemiz gerekiyor: 12 Mart Darbesi'nde Ankara'da "hayli etkin görevler alan" Albay Vural, Genelkurmay istihbarat Başkanlığı bünyesinde, Gerillaya Giriş adlı bir kitap yazdı. Albay Vural kitabında, "gerillaya karşı mücadelede yardımcı faaliyetlerden nasıl yararlanılacağını" bakın nasıl anlatıyor: "Kalabalık şehirlerde kışkırtıcı ajanlar organize edilip üniversite ve fabrikalara sokulurlar. Endüstri ve eğitim merkezlerini ele geçirirler. Bu ajanlar sabotaj malzemeleri ile yıkıcı harekâta bulunurlar. Tedhiş hareketleri düzenleyerek gaye uğruna soygunlar yaparlar, cinayet işlerler."

MITten "sorumlu" Türkeş'ten istenen atamalara devam edelim:

"2- Visali Günaydın, PSB'nda görevli, MAHK (Komünizm) daire başkanlığına atanması;

3- Topçu Albay Alaattin Tosun, Genelkurmay İsth. Bşk'nda görevli. Ankara bölge başkanlığına getirilmek üzere uygun bir göreve tayini;

4- Fuat Birsay, istanbul bölge daire bşk. yrd.'dan emekli. Kendisi ile görüşülmesinde yarar vardır, istanbul bölge daire bşk.'na vey , uygun görülecek bir göreve atanması;

5- Jan. Yb. Hasan Cemil Erdem, Nevşehir Jandarma komando Tb. K. iken Kıbn's'a gönderildi. Ankara'ya uygun görülecek bir göreve atanması;

6- Metin Erdem, PSB'da görevli, Ankara Bölge d. bşk g. şb. md. atanması.

Not: diğer görevler için uygun aday kişiler bulup tezkiye edemediğimi üzüntü ile arz ederim."

Son cümle gösteriyor ki, MiT görevlisi oturup Alparslan Türkeş'e rapor yazmamıştı.

Türkeş illegal yoldan MtT hakkında bilgi istemiş ve rapor bunun üzerine yazılmıştı. Çünkü raporu yazan MiT görevlisi istenen tüm görevlere uygun birilerini bulamadığını belirtmekteydi.

Ama bu arada MITte dosyası bulunan CHP milletvekille-tjıfın listesini de Alparslan Türkeş'e ulaştırmakta bir sakın-//cagörmemişti. MİT'in izlemeye alıp, araştırmalar yaptırdığı ve takip ettiği CHP'liler şunlardı:

Bülent Ecevit, Mahmut Türkmenoğlu, Mustafa Üstün-dağ, Orhan Birgit, Hasan Esat Işık, Mustafa Ok, Deniz Bay-kal, Orhan Eyüpoğlu, M. Yılmaz Mete, Ferda Güley, Selahat-tin Cizrelioğlu, Turan Güneş, Ali Topuz, Önder Sav, Cahit Karakaş, Cahit Kayra.

MiT yasal olarak başbakana bağlıydı, ama Türkeş'in MtTle ilgilenmesinin formülü hazırды, içinde MiT'in de bulunduğu kurulun başına Türkeş getirilmişti.

"Aşın akımları ve güvenlik konularını inceleyerek, sonucu Bakanlar Kurulu'na sunmak üzere bir kurul görevlendirilmişti. Bir devlet bakanı veya başbakan yardımcısı baş-

kanlığında bazı bakanlar ve MtT temsilcisinden oluşan bir kuruldu bu. AP hükümeti zamanında bu kurulun başına, MHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş getirildi, ilk toplantıya yanımda Millî Emniyet Hizmeti başkanı ile gittim. Türkeş, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk ve biz çalışmaya başladık."¹³⁷

Gestapolaşan MiT

Ekim 1975'teki Millî Güvenlik Kurulu toplantısında Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş'in "Asayiş Planı" kabul edildi.

O yıl CHF'nin Uşak, izmir, Fethiye gibi birçok mitinginde olaylar çıktı. Ülkücüler Ecevit'in mitinglerini basmaya başladı.

MHP'nin "MfTi ele geçirme planı" da adım adım yürüdü. Özellikle Müsteşar Yardımcısı Tümgeneral Nihat Yddız'ın çabalarıyla, 12 Martta adı işkenceciye çıkmış kişiler MiT içinde cunta oluşturmaya başladılar. Daire başkanlıklarının hemen hepsi MHP'ye yakın kişilerin eline geçiyordu.

Emekli bazı MiT mensuplarının anlattıklarına göre Müsteşar Hamza Gürgüç başta MiT Yasası olmak üzere yasalara o derece bağlıydı ki, teşkilattakiler bu yüzden kendisine "Kanunî Hamza" derlerdi. Zaten az önce gördüğümüz Tür-keş'e gönderilen raporu yazanlar da, Gürgüç'-ün bu yönlerinden ve "tarafsızlığından" nasıl rahatsız olduklarını açıkça ortaya koyuyorlardı.

Peki, Birinci ve ikinci MC dönemleri boyunca görev yapan "Kanunî Hamza", olup biten kanunsuzluktan görmüyor muydu ? Görüyor, "esef ediyor" ama kendinden istenilenleri de yerine getiriyordu.

Gürgüç'ün anılarından okumaya devam edelim:

"MHP, MfTe nüfuz etme çabası gösteriyordu. Fakat başarısızdı. AP iktidara gelince başbakan, MiT değerlendirmelerini eleştiren emirler göndermeye başladı. Emir ve istekler dozunu artırdı. Başbakan haber kaynaklarını ister oldu. Ayrıca 1973 affı ile hapisten çıkanların nerelerde bulunduklarını da istiyordu. Başbakanın istihbarat konularında kimlerden faydalandığını araştırınca, karşımıza MHP'liler çıktı.

Esefle söyleyeyim ki, MiT şüphelileri namı altında eski komünistlerin adreslerinin takibi de görevlerimiz arasındaydı. Başbakan eski devirlerden kalan alışkanlığından, bu adresleri istemekteydi. Ne yapacağını merak edip, bunlardan TRT'dekilerin listesini verdim, istanbul, Ankara ve izmir belediyelerinde çalışanların da listesini hazırlattım. Aradan haftalar geçti, bunlara bir şey olmadı. Ben de diğer listeleri vermeyi kestim.

Seyfi Öztürk anarşi ile mücadele için öyle şeyler söyledi, öyle şeyler yapmamızı beklediğini ifade etti ki, kendisine kanunumuzun müsait olmadığını hatırlatmak mecburiyetini duydum. Bunun üzerine anarşistleri kastederek, 'Onlar kanunla mı hareket ediyor?' deyince 'Biz hukuk devletiyiz. Eşkıya olamayız' cevabını verdim...

Ülkücü demek mensuplarının gördüğü teşvik nedeniyle bir gün Bay Demirel'e, Bay Türkeş'i kastederek, şu yardımcınıza lütfen söyleyiniz, bir gün gelir onu asarlar, demek ihtiyacını duydum. Bu konulan hep dinleyip konuşmayan başbakan, ilk kez 'Ben onunla konuşurum Hamza Paşa' deyince hayret ettim."¹³⁸

1976'ya geldiğimizde MİTte artık Türkeş'in akrabaları bile vardı. Türkeş'in dünürü Şahap Homriş, MtT Hukuk Dai-si'nin başına getirilmişti. Damat Yüzbaşı Davut Homriş de 'Özel Harp Dairesi'nde görev yapıyordu. Şahap Homriş'in Türkeş'le yakınlığı çok eskilere dayanıyordu. Türkeş'in 30 kasım T 960 günü "14'ler" içersinde yurtdışına sürgüne gönderildiğinde Türkeş'e yakınlığıyla bilinen Türk Kültür Dernekleri de kapatılmıştı. Ve bu

derneklerin başında Şahap Homriş vardı!..

16 yıl önce Türk Kültür Dernekleri'nin başından devlet tarafından uzaklaştırılan "dünür" Şahap Homriş, bu kez MtTin önemli t>ir koltuğunun başına oturuvermişti: hukuk müşavirliği. Kim bilir, belki de artık MITin hukuk dışı uygulamalarını önleme işi de MHP'den sorulacaktı!

Türkeş'in dünürü Şahap Homriş Fuat Doğu'nun has adamıydı. MITe 1966 yılında getirilmişti. CIA görevlisi Ruzi Nazar'ın da yakın dostuydu.

Fuat Doğu'nun, Hiram Abas'ın istediği oluyor, MiT hızla Gestapolaşıyordu!..

1976 yılında dönemin içişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk'le birlikte Almanya'ya giden, istanbul Emniyet Müdürü Mustafa Yiğit ilginç bir anısını anlatıyordu:

"Almanya'da bizi Anayasa'yı Koruma Örgütü'nün Başkanı Bay Mayer'le görüştüler. Bay Mayer bize önce, 'Siz polis misiniz, istihbaratçı mısınız ?' diye sordu. Biz kendisine, 'Hem polisiz hem de istihbaratçıyız' yanıtını verdik. O, 'Olmaz' dedi. Nedenini sorunca, 'Siz öyleyse düpedüz Gesta-posunuz' dedi. Doğrusu Bay Mayer'in sözü canımızı sıkıyordu. Sonunda izah etti. Kendi polislerinin geniş yetkiye sahip olduğunu söyledi. Ama istihbarat biriminin operasyon yapma yetkisi ve gücü olmadığını belirtti. Sonra da, 'Çünkü, aynı örgüt hem istihbarat yapar hem operasyona giderse orada sanık karşısında tarafsız olamaz' dedi. Sonra düşündük ki Bay Mayer'in dediği doğrudu."¹³⁹

MtT, MITi izliyor I

Nuri Gündeş'in 1974'te Ankara'ya dönüp personel daire başkanlığına getirilmesiyle birlikte, Hiram Abas-Nuri Gündeş kavgasının yeniden patlak vereceğinin ilk belirtileri de görülmeye başlandı.

Ankara merkezde kaynaşmalar oluyordu. O arada Mehmet Eymür 1975'te takip şube müdürü olarak Ankara'ya getirilmişti. Olayları yakından izleyebiliyordu. Hiram Abas bölge başkan yardımcısı olarak istanbul'da kalmıştı, ama merkezde olup bitenleri Ankara'daki yakın arkadaşından günü gününe öğrenebiliyordu:

Nuri Gündeş'in rakipleri olan istihbarat Daire Başkanı Necip Yusufoglu (12 Mart'ın istanbul bölge başkanı) ile Diyarbakır bölge başkanlığından Ankara'ya atanan Faik Keli-can 'takibe alınmışlardı. MiT yine MtTi izliyordu...

Takip Şube Müdürü Mehmet Eymür kendisine verilen bu görevin arkasında ne yattığını biliyordu:

Esas mücadele konusu, o tarihlerde boş olan MITin en önemli birimi MAH başkan yardımcılığı koltuğuydu. Nuri Gündeş ile MAH başkanlığına vekâlet eden Mehmet Ali Kaşıkçılar bu koltuğu karşıtarafa kaptırmak istemiyorlardı, istihbarat Daire Başkan Yardımcısı Sabahattin Savaşman da onların safındaydı. Eymür'ün bu takip görevine yaptığı itiraz amirleri tarafından müsteşara iletildi ve sonunda takipten vazgeçildi.

Aslında, Faik Kelican, Başbakan Demirel'in bir ara müsteşar yapmayı bile düşündüğü bir yakınıydı. Takipten vazgeçilmesinin önemli nedenlerinden biri de buydu.^{14 °}

(139)Oktay Ekşi,*Hürriyet*,29 haziran 1994.

140 16 mart 1989 tarihli görüşmesinde Mehmet Eymür, Soner Yalçın'a, "Aslında De-mirel de MİT'İsivilleştirmek istedi. Onun adayıda Faik Kelican'dı" diyerek bilgiyi teyit ediyordu.) Faik Kelican kendi isteğiyle emekli oldu. Necip Yusufoglu ise olası bir Nuri Gündeş operasyonundan Mehmet Eymür tarafından kurtarıldığını öğrenince, zaten koruyucusu olduğu Hiram Abas ekibine daha da yakınlaştı.

Nuri Gündeş'in rakiplerini tasfiye etmek için "MtTi MITe izlettirme" operasyonlarında

Kelican ve Yusufoglu kadar şanslı olmayanlar da vardı. Yeni hedef Nuri Gündeş'in personel dairesinin bağlı bulunduğu idari işler Başkanı Kemal Eker'di. Celal Bayar'ın eski yaveri olan Eker'iri gelini Sonia, Belçika asıllıydı. MiT içi mücadelede her yol "meşru" sayıldı-ğı için Eker'in tasfiyesinde basın da kullanıldı. Bir gün bir gazetede gelin Sonia'nın kayınpederi Kemal Eker'in makam otosuna binerken fotoğrafı yayımlandı!

Elbette bu "iş" için de Mehmet Eymür'ün başında olduğu Takip Şubesi kullanılmıştı. Eymür bu kez "kurbanı" koruya-mamıştı. Kemal Eker emekliye sevk edildi. Nuri Gündeş bir rakibini daha safdışı bırakmıştı.

Sürüp giden bu gerginlik, sonunda kavgaya dönüştü.

1976 yılında MITte reorganizasyon hareketi başlatılmıştı. Başında Nuri Gündeş'in yer aldığı bu "yeniden yapılanma" girişiminin dış görünüşteki amacı, istihbarat ile değerlendirmenin birbirinden ayrılması, çalışma tarzının "modernize edilmesi"ydi.

Nuri Gündeş TBMM Susurluk Komisyonu'nâ verdiği ifadede şöyle diyordu: "Dönmeden evvel Bahaddin Özülker Amiral, Türk gizli servisinin reorganize ve modernize edilmesi için benim mazide aldığım buna ilişkin eğitimle ilgili olarak beni personel başkanlığına getirdiler. Ömrü vefa etmedi, Hamza Paşa geldi. Hamza Paşa'ya bu durumu anlattık ve bir reorganizasyona gittik. Teşkilat o dönemde, 1976'da yüz sene ileriye giden bir atılım gösterdi reorganizasyonda. Her şey modernize edilmeye başlandı, her şey kompüte edilmeye başlandı ve esaslı bir tabana oturtuldu." ¹⁴¹

141Meclis Susurluk Komisyonu Tutanakları, s. 1165-1166, 1191. Hasan Fehmi Güneşanlatıyor: "Nurettin Ersin Paşa MiT'in başındayken CIA ile MiT arasında bir işbirliği anlaşmasıimzalandı. Buna göre NATOülkelerine ve ABD'ye bilgi aktaracaktık. Bilgi alışverişi yapılacaktıMiT'in teknik donanımıCIA tarafından sağlandı. Bilgisayarlar getirildi. Bilgisayar terminallerine CIA istediği girişçıkışlarıyapmıştı. MiT'in terminallerinden dilediği anda istediği gibi elbette yararlanıyordu.

Nuri Gündeş teşkilatı "yüz sene ileriye götürdüklerini" söylüyordu, ama Hiram Abas grubu hiç de aynı kamda değildi. Mehmet Eymür bu "reorganizasyonun" Gündeş'in kendi yerini sağlamlaştırma ve rakiplerini tasfiye operasyonu olduğunu söylüyordu. ¹⁴²

Peki ama hangisine inanılacaktı? ikisinden birine mi, ikisine birden mi, yoksa hiçbirine mi ? Dilerseniz gelin her iki belgede yazılanları alt alta koyup kapışan grupları karşılıklı konuşuralım.

Nuri Gündeş: "Bizim zamanımızda toplar, değerlendirir ve bu üd faaliyeti destekler üç ana ünite vardı. Hamza Pa-şa'nın zamanında şu üç noktadan hareket ettik. Bir adam hem haberi toplar hem de değerlendirirse sübjektif olarak kendi topladığı habere doğrudur der. Onun için toplamayla değerlendirme arasına bir çelik duvar girsin, haber faktörlerinden yoksunsa değerlendirme, yahu sen bana bu haberi gönderdin ama, üç tanesi noksan... Yani, bir otokontrolle böyle bir sistem yapmıştık." (Tercümesi: Hiram Abas operasyon yapmasın, sadece değerlendirme yapsın!)

Mehmet Eymür: "Nuri Bey tesir kabiliyetini ustaca kullanarak Müsteşar Hamza Paşayı etkisine almış, teşkilatta re-organizasyon yapmak bahanesi ile teşkilatın şemasını değiştirek, kademe kademe yerini sağlamlaştırmaya başlamıştı." (Tercümeye gerek yok!)

Nuri Gündeş: "O grup bunun böyle olmadığını, toplamanın ve değerlendirmenin aynı ünite olduğu üzerinde ısrar ediyordu. Ben daha aktif olduğu için bu organizasyonun daha randımanlı olacağını, onlar da öbür organizasyonun daha randımanlı olacağını iddia

ediyorlardı." (Tercümesi: karşı taraf direnmiyor!)

Mehmet Eymür: "Haber toplama ve kıymetlendirme birimleri ayrıldı. Teşkilatın kuruluşundaki en önemli temel birimlerinden biri olan Kontrespiyonaj Dairesi bir kıymetlendirme ünitesi haline getirildi." (Tercümesi: bizim istihbarat olanağımızı elimizden aldılar!)

Nuri Gündeş: "Hiram Abas reorganizasyonu bozdu. O zaman öyle bir programa geçildi, tez ve antitez. Yani onlar da bunu kabul ediyorlar." (Tercümesi: biz kazandık!)

Mehmet Eymür: "Bazı personelin tasfiyesi için başında bulundukları ünitelerin fonksiyonları azaltıldı, bazı personel için yeni fonksiyonel üniteler kuruldu. Müsteşar yardımcılığı ihdas edilerek bu makama General Nihat Yıldız atandı. Nuri Bey'in Personel Dairesi, idari tşler'den koparak müsteşara bağlı müstakil bir ünite haline geldi."

(Tercümesi: Gündeş çevirdiği dolaplarla yerini sağlamlaştırıyor!)

Kavga bu noktadayken, yukarıdan gelen bir atama emri ateşe benzin dökmüş gibi oldu. Hıram Abas, Ankara Kontrespiyonaj daire başkanlığına atanmıştı.

Tam da gönlünde yatan istanbul bölge başkanlığını ele geçireceğini sandığı bir sırada Ankara'ya atanmak, Hiram Abas için ağır bir darbeydi. Ankara'daki kavganın o ana kadarki aşamasından iki taraf da hasar görmüştü.

Biraz daha kazançlı olan Nuri Gündeş'in kaybı, Abas ekibini koruyan Yusufoglu'nu tasfiye edememiş olmasıydı. Hiram Abas'ın ise başına getirildiği bölüm istihbarattan koparılmış, hiç sevmediği "masa başı değerlendirme" işine indirgenmişti.

Yıllar sonra yine Ankara'da

Hiram Abas, 1976 yılında Ankara'ya geldi. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olduktan sonra başkente sadece resmî ve özel ziyaretler nedeniyle kısa süreler için gelmişti. Şimdi artık uzun bir süre için ve Kontrespiyonaj daire başkanı olarak Ankara'daydı. Hiram Abas Ankara'da pek yalnızlık çekeceğe benzemiyordu. Bağlı olduğu istihbarat başkanı, istanbul'dan iyi tanıdığı Necip Yusufoglu'ydu. Yine istanbul'dan tanıdığı Süleyman Yenilmez Ankara bölge başkanıydı.

Yakın arkadaşı Mehmet Eymür takip şube müdürüydü. 12 Mart'ta birlikte çalıştıkları Yaşar Savaş, Eymür'ün daire başkanıydı.

Hiram Abas çocuklarının okulu nedeniyle ailesini İstanbul'da bırakmış, Ankara'ya "bekâr" gelmişti. Eymür'ün nazik davetini kabul ederek onun Kavaklıdere'de kirada oturduğu çatı katındaki evinde birlikte kalmaya başladılar.

Hiram Abas Ankara'da istanbul'dan tanıdığı birine daha rastlamıştı: Mahir Kaynak.

"Ben Ankara'ya tayin olduktan sonra Hiram Abas da tayinle Ankara'ya gelince arkadaşlığımız arttı. Daire başkanı olarak Ankara'ya gelmesi kıdem olarak iyiydi. Ancak o istanbul bölge daire başkan yardımcılığını istiyordu. Ankara'ya gönderildiği için bozuktu, istanbul yaptığı iş için daha etkiliydi. Ankara'da bazen Mehmet Eymür'le kaldı, bazen teşkilatın evlerinden birinde yalnız kalırdı. Ailesini getirmedi. Çapkındı. Bana tabanca kullanmayı o öğretti. Öğle paydoslarında tavla oynardık. Bazı akşamlar da birlikte rakı içerdik."

Hiram Abas, "beyaz Türk'tü"; oruçla namazla arası iyi değildi ! iyi bir rakı içicisiydi...

Hiram Abas yeni görev yerinde yeni durumlarla karşı karşıyaydı. Dış politikadaki değişiklikler dış istihbaratın ve kon-trespiyonajın önemini artırmıştı.

Hiram Abas'ın tam Ankara'ya geldiği sıralarda Türkiye, onun 1970'ten beri Mossad'la

birlikte takip ettiği Filistin'e karşı yumuşama havasına girmişti.

1976'daki 7. İslam Konferansı İstanbul'da toplanmıştı. Türkiye bir yandan Kıbrıs nedeniyle ABD'nin uyguladığı ambargo, bir yandan da petrol fiyatlarındaki baş döndürücü artışlar nedeniyle İslam ülkelerine yaklaşıyordu. 1967'den beri üye olmadan katıldığı konferansa Türkiye o yıl tam üye olarak katılma kararını aldı. Rauf Denktaş'ın da hazır bulunduğu konferansa Türkiye "Kıbrıs tezi"ni kabul ettirdi. Konferansın İsrail ve Siyonizm'i kınama kararına paralel olarak Türk hükümeti de FKÖ'nün Ankara'da büro açmasına izin vereceğini açıkladı.¹⁴³

143 İsrail'e karşı bu soğuk tavır hükümetleri üzerindeki MSP etkisiyle devam etti. MSP 1979'da İsrail ile ilişkisini kesmediği için Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkin'i düşürdü, 28 Ağustos 1980'de de Türkiye Kudüs'teki başkonsoloslukunu kapattı. 12 Eylül Askeri Rejimi ABD'nin "yeşil kuşak" projesi uyarınca İslam ülkeleriyle ilişkileri artırdı ve İsrail ile ilişkiler "donduruldu". Ta ki MİT 1982'de Asala'ya karşı Mossad'la ortak eylemlere girişene kadar. Kıbrıs Müdahalesinden sonra ABD'nin uyguladığı silah ambargosu, Yunanistan'la Kıbrıs ve Ege sorunun yüzünden her geçen gün artan gerginlik istihbarat örgütlerine de yansımıştı. MC Hükümeti MIT-CIA ilişkileri ve kontrgerilla iddialarından bunalmıştı. Üstelik AP önde gelenlerinden Çağlayan-gÜ'nün açıklamalarından¹⁴⁴ sonra daha da dikkatliydi. Hükümetin bu çabası MİT'te de bazı sırların Yunanistan'dan saklanması, hatta "dost" servislere karşı daha temkinli olunması şeklinde yansıyor.

1; Hiram Abas teşkilat içindeki kavgasını bu yeni politikala-Hıran'a uydurarak yürütmek zorundaydı. MHP'liler bazı kilit görevlere gelmişlerdi ama, MİT'te "yeniden yapılanma" adı altındaki iç çekişmeler sürüyordu. Nuri Gündeşle kavgası kızışıyordu.

Birinci raundun yaralanmış sarmaya henüz vakit bulamamış olan iki ekip, yeni mücadelenin sahasını Ankara olarak belirlemişti. "Yakın ve atak dövüş uzmanı" Hiram Abas ile "strateji ve taktik ustası" Nuri Gündeş artık aynı şehirdeydi.

Hiram Abas'ın hem bu kavgada üstünlük sağlamak hem de eskiden olduğu gibi operasyonlu "güzel" günlere dönmek için esaslı bir fırsat yakalaması gerekiyordu.

Bu fırsatı Ankara'ya geldikten bir süre sonra yakalayacağını ileride göreceğiz.

Tam o sırada başka bazı ülkelerle birlikte Türkiye'yi de sarsan yeni bir olay patlak verdi.

Lockheed rüşvet skandalı

Amerikalı Senatör Frank Church, Şubat ayı başında bütün dünyayı sarsan bir açıklama yaptı: Lockheed uçak firması, Japonya, Almanya, İtalya, Fransa ve Türkiye'de toplam 15 milyon dolar rüşvet dağıtmıştı. Bunun 876 000 doları Türkiye'deki üst düzey yetkililere dağıtılmıştı. ABD Senatosu Dışişleri Komisyonu Alt Komitesi Başkanı Church, 144 Çağlayan'ın 12 Mart'tan sonraki ünlü "CIA altımızı oymuş" sözleri.

Kıbrıs Savaşı nedeniyle silah ambargosu uygulanan Türkiye'ye nasıl uçak satılabildiğini de araştırıyordu.

Haberin duyulmasıyla birlikte "Lockheed rüşvet skandalı" bütün Türkiye'nin konuştuğu tek konu haline geliverdi.

Türk Silahlı Kuvvetleri, Kıbrıs Müdahalesi sırasında düşen uçaklarını yenilemek ve hava gücünü artırmak için 1974-1975 yıllarında Lockheed firmasından 40 adet F-104 savaş uçağı satın almıştı. Uçaklar Lockheed lisansı ile İtalya'da üretim yapan Aeritalia şirketinden alınmıştı.

Hemen TSK ile Millî Savunma Bakanlığı yetkililerinden oluşan bir araştırma komisyonu kuruldu, başına da Korgeneral Musa Ögün getirildi. TBMM de olayı soruşturmak için bir

meclis araştırma komisyonu kurulmasına karar verdi.

Komisyonlar çalışmaya henüz başlamışlardı ki, skandal içinde yeni bir skandal ortaya çıktı: Aeritalia şirketi, eylül 1975'te deprem felaketine uğrayan Lice'ye okul yapılması için Hava Kuvvetleri Komutanı Emin Alpkaya'ya 30 000 dolar göndermişti. Bütün gözlerin üzerine çevrildiği Alpkaya, "konudan Genelkurmay Başkanı Semih Sancar'ın haberinin olduğunu" söyledi.

işte kıyamet de o zaman koptu. Genelkurmay başkanının haberi yoktu! Sancar'ın Cumhurbaşkanı Korutürk ve Başbakan Demirel'ie anlaşarak istifaya zorladığı Emin Alpkaya, 5 martta kendi isteğiyle emekli oldu. Yerine gelecek komutan terfi sırasına göre Orgeneral İrfan Özyaydınlı veya Orgeneral Ethem Ayan'dı. Genelkurmay'ın önerisine karşın, Başbakan Demirel! sürpriz yaparak komutanlığa Korgeneral Cemal Ergin'i atadı. Özyaydınlı, Yüksek idare Mahkemesi'ne dava açıp bu tayini iptal ettirdi. Bunun üzerine Hava Kuvvetleri komutanlığına Ethem Ayan getirildi.

Alpkaya hakkında 7 nisan'da açılan dava jet hızıyla görüldü ve 30 nisan'da beraatla sonuçlandı. Genelkurmay Başkanı Sancar karan temyiz ettiyse de Askeri Yargıtay beraat kararını onayladı. Bir genel, bir ara seçim geçti, hükümetler değişti, Ordu komuta kademesi değişti, Lockheed skandalıyla ilgili soruşturmalar da sürdü gitti. Sonunda dosya 12 Eylül'den önceki son hükümetin başbakanı Demirel'in şu sözleriyle kapandı: "Bence Lockheed bir muammadır. Üzerinde çok uğraşılmış, bir şey çıkarılamamıştır. Kişi suçu ispatlanmadıkça suçsuzdur, ispatlarsa ben de üstüne varırım. Biz üstümüze düşeni yaptık. Çok iyi yaptık..."¹⁴⁵

Ağustos tayinlerinde Ordu'nun üst kademelerinde de MİT'te olduğu gibi MHP'ye yakın isimler kritik görevlere getiriliyordu:

Kenan Evren Ege ordu komutanlığına atandı. Evren'in bu göreve gelmesinde Türkeş'in de katkısı olmuştu. Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş, Başbakan Demirel'e "Evren benim sınıf arkadaşımdır. Ordu komutanı yapılırsa iyi olur" demişti. Bu görüş, Demirel tarafından Genelkurmay Başkanı Sancar'a iletilmişti. Ondan boşalan ve Özel Harp Dairesi'nin bağlı olduğu Genelkurmay ikinci başkanlığına Orgeneral Vecihi Akın geldi. Genelkurmay istihbaratının başına Özel Harp Dairesi'nin ilk komutanı Korgeneral Recai Engin getirildi.

Ama en önemlisi Orgeneral Namık Kemal Ersun'un Kara Kuvvetleri komutanlığına getirilmesi idi.

Ankara sıkıyönetim komutanlığından sonra emekli olmaması için yıllardır kullanılmayan Kara Kuvvetleri komutan yardımcılığı kadrosu onun için yeniden açılmıştı.

Aslında Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Ersun'un Kara Kuvvetleri komutanı olmasını istemiyordu. Bu nedenle kararnamesini de bir süre imzalamadı. Ancak hükümetin ısrar sonucu imzalamak zorunda kalmıştı.

Bu isimlerin kritik noktalara gelmesinin TSK içindeki kulisini yapan kişi ise Genelkurmay Başkanı Sancar'ın özel kalemi Albay Orhan Kilercioğlu'ydu. Bir yıl sonra, yani 1977'de Genelkurmay Başkanı Sancar'ın görev süresi doluyordu. Yerine gelecek kişi ise Ordu geleneklerine göre Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun'du...

"MHP devletin en önemli kalelerini bir bir ele geçirdi, MC'den acilen kurtulmak gerek" diyen Ecevit ile kendine özgü nedenlerle seçimden "tek başına iktidar" uman AP anlaşınca, TBMM 5 haziran 1977 tarihinde erken genel seçim yapılmasına karar verdi.

Seçimlere giderken MİT'teki durum Uğur Mumcu'nun bir yazısında anlatılıyordu: "Acaba

Ülkü Ocakları, MHP ve kanlı olaylar hakkında Millî Güvenlik Kurulu'na şimdiye dek hiç rapor verilmiş midir ? Siyasal Partiler Yasası'nda herhangi bir derneğin bir siyasal partiyi desteklemesi yasaklanmıştır. Acaba MiT Müsteşarı Sayın Hamza Gürgüç, Millî Güvenlik Kurulu'na bu konuda bir bilgi vermiş inidir?

Millî Güvenlik Kurulu'nun yaşadığımız olaylar hakkında tam, güvenilir ve inanılır bilgi alabilmesi için, MiT ve öteki güvenlik kuvvetlerine çöreklenmiş MHP eğilimli görevlilerin temizlenmesi gerekmektedir. Türkeş bir bakıma köşeleri tutmuştur: kendisi Millî Güvenlik Kurulu'nda, yandaşları ise güvenlik örgütlerinde...

Türkeş Millî Güvenlik Kurulu'ndayken, yaşadığımız olay lar konusunda hiçbir etkili önlem alınmaz. MiT, Türkeş yanlılarından arındırılmalıdır."¹⁴⁶

Meclisin erken seçim kararını alır almaz hem MiT içindeki hem de Ordu ve ÖHD içindeki MHP yanlıları harekete geçti.

Sol yani CHP tek başına hükümet olabilirdi. Bu "düzen değişikliği" demekti! MiT, CHP milletvekillerinin 64'ünün aşın solla irtibatlı olduğunu bildiriyordu. Teşkilatın iddiasına göre yeni seçimde bu rakam daha da artacaktı!

Mirin cunta raporu kayboluyor I

Bir şeyler yapmak gerekiyordu. Kollar sıvandı...

istanbul Göztepe Yeşil Çeşme Sokak 9/9 adresindeki daire nisan ayı boyunca hayli hareketli gecelere tanıklık etti.

Ev sahibi Rafet Kaplanı başta bazı üst düzey komutanlar olmak üzere işadamları, siyasetçiler ve bürokratları ağırlıyordu.

Ev toplantılarının değişmez baş konuyu ise Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun'du...

işin garip yanı ise MITin bütün bu ev toplantılarını rapor etmesine rağmen bu bilgilerin nedense ne Cumhurbaşkanı-I hğı'na, ne Başbakanlık'a ve ne de Genelkurmay Başkanlığı'na bir türlü ulaşamamasıydı!

Raporlar teşkilat içinde görünmez eller tarafından yok ediliyordu...

12 Mart generallerinden hepsi tasfiye olmamıştı. O dönemde*! kalanlardan Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Na^ıfık Kemal Ersun, seçimlerde tek başına iktidar olacağı-| na kesin gözüyle bakılan CHP'nin önünü kesmek için darbe girişimine hazırlanıyordu.

Ersun, 1961'de Yassıada irtibat Bürosu'nda görev yaparken Silahlı Kuvvetler Birliği adlı örgütün üyesiydi ve örgütün 21 ekim 1961 ihtilal protokolünü imzalayanlardandı. Talat Aydemir 1963'te komutanı olduğu Harp Okulu'nun öğrencileriyle birlikte giriştiği darbeye başarısız olup idam edilmişti. Ardından Türk Silahlı Kuvvetleri'nde ilk kez yaşanan bir !' olay olmuştu: öğrencilerinin hepsinin Ordu'dan atıldığı Kara Harp Okulu 1963 ve 1964 dönemlerinde mezun vermemişti, işte böyle bir dönemde Aydemirin arkasından Harp Okulu komutanlığına getirilen Namık Kemal Ersun, 1968'e kadar bu görevde kalmıştı.

Ersun'un yıldızı 12 Martta parlamıştı. Emekliliğini beklerken, önce Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağ-maç tarafından sıkıyönetim koordinasyon kurulu başkanlığına, arkasından da Semih Sancar'dan sonra Ankara sıkıyönetim komutanlığına sonra da Sıkıyönetim Koordinasyon Komitesi'nin başına getirildi.

Darbe hazırlığı içinde yer aldığı iddia edilen Orgeneral Suat Aktolga da aynen Namık Kemal Ersun gibi 21 ekim protokolünü imzalayan eski cuntacı subaylardandı. Harp akademileri komutanlığı yapmıştı.

Aydemir'in 1963'teki darbe girişimiyle Ersun'un 1977'deki darbe girişimi arasında ilginç bir benzerlik daha vardı: Alparslan Türkeş desteği! Türkeş, Talat Aydemir'le işbirliği yapmış fakat sonunda cuntayı ihbar etmişti. Simdi de Namık Kemal Ersun'la işbirliği yapıyordu. Acaba sonlan da benzecek miydi ?

5 haziran 1977 seçimlerine giderken Türkiye, art arda gelen depremler gibi peş peşe gelen olaylarla sarsıldı. CHP'nin seçimlerden tek başına iktidar olarak çıkma olasılığının belirmesi üzerine seçimleri yaptırmama planı artık devreye girmişti.

Yılın ilk üç ayında terörden ölenlerin sayısı 59'ken, seçim . kararının alındığı nisandan seçimin yapıldığı 5 hazirana kadar bir buçuk ayda tam 133 kişi ölmüştü.

Ve provokasyonların ardı arkası kesilmiyordu... insan ister istemez 12 Mart 1971 Askerî Darbesi'yle ilgili *Daily Telegraph*'ın yazdıklarını anımsıyordu: "1971. Türkiye. Ordu'nun girişiminden hemen sonra hükümetin zorunlu istifasında CIA ajanlarının eylemleri katkıları..."

1 Mayıs 1977'de istanbul Taksim Meydanı'nda düzenlenen ve Türkiye'nin o güne kadarki en büyük kitle gösterisi olan işçi Bayramı kutlamalarına yapılan provokasyon sonucu 34 kişi hayatını kaybetti.

29 mayısta Sirkeci Gan'na ve Yeşilköy Havaalanı'na valiz içinde bırakılan saatli bombaların patlaması sonucu 5 kişi hayatını kaybetti.¹⁴⁷ İnceleme sonucu patlayıcıların "Ordu malı" olduğu anlaşıldı!

Psikolojik harp de stratejinin bir parçasıydı; 31 mayıs 1977 tarihli Tercüman gazetesinde "Almanya'da kurulduğu" bildirilen Türkiye Sosyalist Devrim Konseyi" (TÜSDEK) imzalı bir bildirinin haberi yayımlandı. Bildiri: "Grevler 1977 seçim öncesi 39 BS 4 KK, 63 BKL eylemleri ile istenilen düzeye ulaşamazsa, süratle THY-4, DD-6, MEK-4 ve DiSK 19, 23, 27 eylemleri uygulamaya alınacaktır" gibi şifreli izlenimi veren 11 maddeden oluşuyordu. TÜSDEK adlı "örgüt", 1 Mayıs Katliamı'nın ve Yeşilköy Havaalanı ve Sirkeci Garı bombalamalarının hemen ardından "zuhur etmişti". Ve hazıranda Orgeneral' Ersun'un darbe girişiminin açığa çıkarılmasından sonra ortadan kaybolacak, bir daha da TÜSDEK adını duyan olmayacaktı!

147İtalyan Gladio'sunun 1980'de Bologna Gan'na bir valiz içinde bıraktığı bombanın patlaması sonucu 85 kişi ölmüştü. Yöntemler arasındaki benzerlik ilginç değil mi ?

25 mayısta Başbakan Demirci, "Seçime üç gün kala talihsiz işler olabilir, hiç görmediğimiz talihsiz işler" dedi.

29 mayısta izmir Çiğli Havaalanı'nda CHP lideri Bülent Ecevit'e suikast girişiminde bulunuldu. Alandaki bir güvenlik görevlisinin "özel" silahından çıkan mermi Ecevit'e isabet etmedi, CHP yöneticisi Mehmet İsvan'ı yaraladı. Ecevit olayı şöyle değerlendirdi: "Çiğli Havaalanı'nda, önce varlığı inkâr edilen, sonra gizli bir devlet deposundan alındığı ortaya çı-rtfan bir silahla, bana ve eşime düzenlenen ve arkadaşımız Mehmet İsvan'ın ağır yaralanmasıyla sonuçlanan suikast girişimi."¹⁴⁸

Ve seçime iki gün kala, CHP'nin 3 haziranda Taksim'de yapacağı seçim mitinginden önce Başbakan Demirel'den Ecevit'e Taksim mitinginde suikast yapılacağı uyarısı geldi. Demirel! suikastın, "3 haziran Taksim Meydanı'nda CHP mitingi sırasında Sheraton Oteli üst katlarındaki odalardan birinden uzun namlulu ve dürbünlü bir tüfekle ateş edileceği, bu teşebbüsün 29 mayıs 1977 günü izmir'in Çiğli Havaalanı'nda cereyan eden olayla birlikte 1 Mayıs 1977'de Taksim Meydanı'nda vukua gelen olaydan cesaret alan, iç barışı bü^ yük ölçüde sarsabilecek kanlı tertiplere karar veren ve ayn-ca 5 haziran 1977 tarihinde

yapılacak olan seçimlerden bir fayda ummayan, seçimlerin yapılmasını istemeyen kişilerce" yapılacağını bildiriyordu.

Bu uyarıya rağmen CHP mitingi görkemli geçti ve "O gün orada olacağım" diyen Ecevit de konuşmasını yaptı. Bir şey olmadı.

Ama Demirel'in bu bilgiyi nereden aldığı tartışma konusu oldu.

Demirel olayı gazeteci Cüneyt Arcayürek'e şöyle anlattı: "MtTten altında imza olmayan -onlar böyle davranır- antetsiz bir kâğıt getirdiler. Bu yazıda Ecevit'e Taksim Meydanı'ndaki CHP mitingi sırasında suikast yapılacağını ihbar edildiği bildiriliyordu. Sordum MtTe doğruladılar. Vahim bir olaydı. Düşündüm, Ecevit'e gerçekten bir suikast yapılırsa bunu daha önce neden bildirmediğim söz konusu olabilirdi. Bildirirsem haberin yayılması başka etkiler yapabilirdi. Fakat düşündüm taşındım Ecevit'e bu ihban bildirmenin başbakanın sorumluluğu gereği olduğuna karar verdim."¹⁴⁹

Bu kitabın yazarlarının görüştüğü emekli bir MiT mensubu da aynı yönde konuştu:

"Ecevit'e suikast haberi bize geldi. KGB'den gelen bir yanlış yönlendirme de olabilirdi.

Ama biz Başbakan Demirel'e bildirmeye mecburduk."

Ama olayla ilgili önemli bir iddia daha vardı. Alman istihbarat Örgütü'nün (BND) önemli isimlerinden Dr. Hans Ekart Kannapin, suikast bilgisini *Tercüman* gazetesinin sahibi Kemal Ihcak'a söylemiş, o da Başbakan Süleyman Demirel'e aktarmıştı. Uğur Mumcu'nün verdiği bu bilgiyi, Cüneyt Arcayürek *Darbeler ve Gizli Servisler* kitabının ikinci baskısına not olarak ekledi.¹⁵⁰ Dr. Kannapin, Gladio'nun kurucusu Nazi Generali Gehlen'in öğrencisi, CIA ajanı Ru-zi Nazar ile Alparslan Türkeş'in yakın dostu, MiT görevlisi Enver Altaylı'nın "hamisi", Alman istihbaratçı bir Türkolog'du !

ÖHD konusu Köşk'te

Daha 5 haziran seçimlerinin sonuçları kesinleşmeden, iki önemli gelişme yaşandı.

1) CHP lideri Ecevit ÖHD'yi Cumhurbaşkanı Korutürk'e şikâyet etti.

2) Namık Kemal Ersun, ağustos şûrası beklenmeden emekliye sevk edildi.

Ecevit, 1974'te, Kıbrıs Müdahalesi'nden önce Sancar'dan duyduğu "devlet sırrını, yani ÖHD gerçeğini, kendi deyimiyle "bir zehir gibi içinde saklamıştı." Ama 1 Mayıs ve kendisinin Taksim mitingi provokasyonlarında ÖHD'nin "sivil kesiminin" kuvvetli kuşkulandı ve bu sim artık saklayama-yacağına karar verdi.

6 mayısta Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e gidip bütün kuşkulandı bir anlattı. Korutürk bunları yazılı vermesini istedi. Ecevit, bu isteği yerine getirmeden önce partisinin 7 mayısta İzmir'de yapılan açık hava toplantısında isim vermeden, "devlet içinde fakat devletin bilgisi ve denetimi dışında" bir örgütten söz etti. Herkes bunu MiT sandı!

Sonra da Korutürk'e istediği bilgileri içeren bir mektup gönderdi. Ecevit'in mektubunda yazarlarla ÖHD ve kontrge-rilla başbakanlık yapmış bir devlet adamının kaleminden ilk kez resmiyet kazanmış oluyordu. Bu bakımdan mektubun önemli maddelerini anımsamakta yarar var: "Söz konusu örgüt gerilla ve kontrgerilla savaşları için ve her türlü yeraltı faaliyetleri için planlar yapar ve insan yetiştirir. Gizlilik içinde çalışır, demokratik hukuk dışındadır.

12 Mart döneminde sözü çok geçen ve 'kontrgerilla' denen kimselerin bu örgüte bağlı olma olasılığı vardır.

Bu eylemlerden bazıları görünürdeki çoluk çocuk değil, ancak güçlü bir örgüt tarafından düzenlenecek niteliktedir. Özellikle 1 Mayıs 1977 Taksim Olayı bu izlenimi vermektedir.

Bu örgütte görev almış, yönetici olarak çalışmış kimselerden bazıların emekli olduktan

sonra da, bilgilerini ve yetiştirdikleri elemanları, siyasal nitelikteki eylemler için kullandıklarını gösteren belirtiler vardır."

Ecevit mektubunda komando kadrolarından ve maddî destek veren bazı işadamlarından da isim vererek söz ediyordu.¹⁵¹

Korutürk mektubun birer kopyasını, 10 mayısta Başbakan Demirci ve Genelkurmay Başkanı Sancar'a gönderdi.

Mektubu alan Demirel de Ecevit'e bir mektup gönderdi ve vehme dayanarak tahkikat yapılamayacağını, en ufak bir delili varsa bildirmesini istedi.

Bu mektupların 5 şubat 1978'de basında çıkmasıyla birlikte tartışma yeniden hareketlenecekti.

Hareketlenen bir başka yer ise Ordu üst kademeleriydi. Namık Kemal Ersun'un ağustosa iki ay kala zamansız emeldi edilmesi kamuoyu için şaşırtıcı olmuştu.

151Bu işadamlarının isimleri açığa çıkmadı. Ama bir yıl sonra Konya'da yapılan bir cunta toplantısına Sakıp Sabancı ile Halit Narin'in de katıldığını göreceğiz. Yorum yok !..

O arada Genelkurmay Başkanı Sancar'ın "Türk Silahlı Kuvvetleri macera peşinde koşanlara asla iltifat etmeyecektir" demesinden gereken anlam çıkarılabilir, ama biz bu zamansız emekliliğin esas nedenini yine yabancılardan öğrenecektik: *Washington Post* un yazdığı habere göre, 5 haziran seçimlerinin hemen öncesinde ihtilal girişiminde bulunan başta Orgeneral Namık Kemal Ersun olmak üzere 200 subay emekliye sevk edilmiş ya da tutuklanmıştı.

New York'ta yayımlanan *The Christian Science Monitör* ise biraz daha ayrıntı veriyordu: Türkiye'de 5 haziran seçimlerinden önce girişilen bir ihtilal teşebbüsü güçlükle önlenmişti. MHP lideri Albay Alparslan Türkeş'in idaresinde aşın sağcı 200 kadar subay ihtilal teşebbüsüne girişmiş, bu teşebbüste üç de general yer almıştı. Amerikan gazetesine göre bu generallerden ikisi Namık Kemal Ersun ile Musa Ogün'dü.

Önce darbenin lideri Kara Kuvvetleri Komutanı Namık Kemal Ersun tasfiye edilmişti. 1963'te darbe girişiminde bulunan Talat Aydemir'den Harp Okulu komutanlığını devralan Ersun'un yazgısı da halefine benzeyecekti ama bir farkla: Aydemir hayatını kaybetmişti, Ersun sadece üniformasını kaybedecekti. Üstelik birkaç yıl sonra da İş Bankası Yönetim Kurulu'na alınacaktı î¹⁵²

Darbenin öteki liderlerinin tasfiyesi ağustostaki Yüksek Askeri Şûra'ya kalmıştı.

Ordu'da büyük operasyon

Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Ersun'un emekli edilmesinden birkaç gün sonra 5 haziran genel seçimlerinin kesin sonuçları da açıklanıyordu: CHP 213, AP 189, MSP 4, MHP 16, CGP 3, DP 1 sandalye kazanmışlardı.

152Orgeneral Ersun darbesinin o zamanki PKK yönetimine de dolaylı etkileri olmuştu. Abdullah Öcalan, yanından hiç ayrılmayan Pilot Necati'nin "merkez"den yönlendirildiğinden hatta "MiT'in adamı" olmasından şüpheleniyordu ya. İşfe o Pilot Necati bir ara ortadan kayboldu. Öcalan bunu "Ankara Emniyet Müdürlüğü'nden Komiser Kemal'in -Yazıcı-oğlularına yönelik bir provokasyonu sırasında keşfettiklerini" söylüyordu. Pilot Necati'nin Namık Kemal Ersun'un yapması beklenen darbe girişiminde yer aldığını öğrenmişlerdi.

Darbe olacak ve kendilerinin işi de sabaha karşı bitirilecekti. Darbe yarım kalınca Pilot da grup içindeki görevine geri dönmüştü. (Gazete Pazar, 22 haziran 1997.)

Darbecilerin önlemek uğruna Türkiye'yi kan gölüne çevirdikleri sonuç gerçekleşmiş, CHP seçimden birinci parti olarak çıkmıştı.

Cumhurbaşkanı Korutürk, hükümeti kurma görevini Ecevit'e verdi. CHP liderinin kurduğu azınlık hükümeti meclisten güvenoyu alamadı.

21 temmuzda Demirel'in başbakanlığında AP, MSP ve MHP^len oluşan ikinci MC Hükümeti kuruldu. Böylece geri kafan darbecilerin emekliliklerini imzalamak yine Demirel'e kalmış oluyordu!

Ersun'dan iki ay sonra, ağustos tayinlerinde de darbenin öteki elemanları tasfiye edildi. Genelkurmay İstihbarat'ın başında bulunan Recai Engin¹⁵³ emekli edilen komutanlar arasındaydı.

12 Mart Darbesi'nin TRT Genel Müdürü, Lockheed Soruşturma Komisyonu Başkanı Musa Ögün de emekli kervanına katılan isimlerdendi. Perde arkasında Türkeş'in bulunduğu bir cunta daha tasfiye edilmişti...

Ordu'daki çalkantılar durulmadığı için. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Sancar'ın görev süresi bir yıl uzatıldı.

Orgeneral Ersun yerine Kara Kuvvetleri komutanlığına kimin getirileceği Demirel Hükümeti ile Köşk'ün arasını açtı:

Teamüllere göre 1. Ordu Komutanı Orgeneral Adnan Er-söz'ün Kara Kuvvetleri komutanı olması ve ertesi yıl Orgeneral Sancar'dan boşalacak Genelkurmay başkanlığına gelmesi gerekiyordu. Cumhurbaşkanı Korutürk'ün tercihi de Orgeneral Ersöz'den yanaydı. Ama Başbakan Demirel'in 3. Ordu Komutanı Orgeneral Ali Fethi Esener'i¹⁵⁴ Kara Kuvvetleri komutanı yapmak istemesi ortalığı kaşındı.

1531977 seçimleri yapılmadan önce darbe girişiminde bulunduğu için emekli edilen Recai Engin'in kardeşi Vasıf Engin, MİT binasına çıkarak intihara teşebbüs etti, kurtarıldı. Ancak daha sonraki yıl bu kez tabancasıyla intihar ederek hayatını noktaladı.

154Orgeneral Ali Fethi Esener 12 Eylül'den sonra Süleyman Demirel'in emriyle kurulan "Büyük Türkiye Partisi"nin genel başkanlığına getirildi. Ancak Esener Paşa, eski arkadaşlarından oluşan Milli Güvenlik Kopseyi'nin vetosunu yemekten kurtulamadı ve partisi kapatıldı.

Bu çekişme sonucu bir karar verilemeyince Orgeneral Esener de, (daha sonra MİT müsteşarı olacak olan) Orgeneral Ersöz de emekli edildi.

Ferruh Sezgin, binbaşı rütbesindeyken TSK'dan ayrılmak zorunda kalan MHP'li subay. Parti içinde genel sekreter yardımcılığına kadar yükseldi. Yazdığı kitapta şunları anlatıyor: "Ersöz de Ersun gibi Silahlı Kuvvetler'deki 'nadir beyinlerden' biriydi. Olağanüstü mesleki bilgisi ve sergilediği 'ikna edici lider' tipiyle bir cazibe odağıydı. Kuvvet komutanlığı için adı söz konusu olunca, kendisinin solcu olduğu dedikoduları başlatıldı.

Ersöz solcu değildi. Değildi ama, geleneksel devletçilikten ayrılmaya kapitalizme kaymaya da hiç taraftar değildi. O günlerde Silahlı Kuvvetler'in meyli de Ersöz'den yanaydı. Rahatça iddia edilebilir ki, Ersöz şayet Genelkurmay başkanlığına kadar yükselse ve 12 Eylül kendisinin komutasında yapılışaydı, ne milliyetçiliğin katledilmesine bulaşırdı ne de kapitalizme geçişe izin verirdi. Belki Türk milliyetçileri hayallerindeki milliyetçi asker modelini yine göremezlerdi ama, Türkiye de bugünkü Türkiye olmazdı."¹⁵⁵

Kara Kuvvetleri komutanlığı aniden boşalınca, devlet kuşu sonradan herkesin tanıyacağı bir ismin başına kondu: İzmir'de Ege Ordu komutanlığında emekliliğini beklemekte olan Orgeneral Kenan Evren Kara Kuvvetleri komutanı oldu. Evren'in yazgısını değiştiren ve önce Genelkurmay başkanlığı, sonra da devlet başkanlığı yolunu açan bu atamada yine Türkeş'in rolü vardı: "30 ağustos 1977'de Kara Kuvvetleri komutanlığına bir atama

yapılmadan orası boş kaldı. Ben de yeni komutan adayı olarak hükümete Kenan Evren Paşa'yı önerdim. Koalisyon ortaklanma dedim ki: 'Madem Ali Fethi Paşa'yı atamak mümkün olamadı. Kenan Evren Paşa'yı Kara Kuvvetleri komutanı yapalım. Şartları da müsaittir.'¹⁵⁶Kenan Evren'e bu desteği veren Türkeş, onun gün gelip darbe yapacağını, partisini kapatacağını ve kendisini hapse atacağını nereden bilebilirdi ki ? Ama bir bildiği doğrudur; Evren'le aynı görüşteydiler ve bu nedenle 12 Eylül Askerî Darbesi sonrasında partisi,için, "fikirleri iktidarda kendisi hapiste" tanımını yapacaktı... Darbecilerden boşalan yerlere gelenler arasında yine 12 Eylül'de tanıyacağımız başka ilginç isimler vardı:

Sedat Celasun Genelkurmay ikinci başkanlığına;

Tahsin Şahinkaya Millî Güvenlik Kurulu genel sekreterliğine;

Nurettin Ersin 1. Ordu komutanlığına getirildi...

Donanma komutanlığına getirilen Oramiral Nejat Tümer ise,J*Ö80'de Bülend Ulusu'dan boşalacak Deniz Kuvvetleri komutanlığına hazırlanıyordu...¹⁵⁷

Evet, görünüşe göre darbeciler tasfiye edilmişti. Ama haziran 1977 darbecileri tasfiye edilmiş, onların yerini 12 Eylül 1980 darbecileri almıştı!..

"CIA ajanı" yakalanıyor

- 118-52-17, tamam,

- 126-14-61, tamam.

İstihbarat Daire Başkanı Necip Yusifoğlu ile Kontrespi-yonaj Daire Başkanı Hiram Abas "karargâhta"¹⁵⁸telsizden gelen şifreli mesajları dinliyorlardı. Yusifoğlu'nun odasının-dayduar ve Mehmet Eymür'ün Takip Şubesi'nin yürüttüğü çok kritik ve riskli bir operasyonu izliyorlardı.

- 118-52-17, tamam,

- 126-14-61, tamam.

"Ne diyorlar?" diye sordu İstihbarat Daire Başkanı Yusifoğlu. Şifreler sadece bu operasyon için özel olarak düzenlenmişti, takipçilerle Hiram Abas'tan başkasının anlaması olanaksızdı.

1

"Hedef elindeki çantayla bilinen sokağa girdi Paşam, çok tedirgin, sık sık arkasına bakıyor" diye izah etti Hiram Abas.

15712 Eylül Darbesi sırasında, Alparslan Türkeş'in MHP Genel Merkezi'ndeki odasında Deniz Kuvvetleri komutanlığına, Oramiral Arif Akdoğanlar'm yerine Oramiral Nejat Tümer'in getirilmesini istediği yazılıbelge bulundu. Oramiral Tümer'in Deniz Kuvvetleri komutanıolmasıiçin Bülend Ulusu'nun görev süresi bir yıl uzatılmıştı.

158 MİT'çiler Ankara Yenimahalle'deki MİT merkezine "karargâh" derler. O zamanlar. MİT personelinin büyükçoğunluğunun asker olmasından ileri gelen bir alışkanlık olabilir. "Eyyvah"dedi Yusifoğlu, "çok tecrübelidir, takibi fark etmesin ?"

Hiram Abas sakindi, "Merak etmeyin Paşam, bizimkilerin hepsi işinin ehlidir. Zaten artık gittiği adres belli oldu."

Zamangeçmek bilmiyordu. Aralık ajandaydılar, "karargâhtaki" oda çok iyi ısınmıyordu ama paşanın alnında boncuk boncuk terler birikmişti. Yusifoğlu çok sıkıntılıydı. Müsteşar operasyona razı olmuştu, ama bastan yapılmasına kesinlikle karşıydı. Sadece uzaktan fotoğraf ve videoyla kanıt toplanmasını istemişti. Takipçilerin ufakık bir hatası her şeyi berbat edebilirdi. Bu endişe onu bunaltırken telsiz yine çalıştı:

- 120-43-34, tamam,
- 126-14-61, tamam. v

"Hedef apartmana girdi" dedi Hiram Abas sorulmasını beklemeden. "Girerken de arkasına bakıyordu, acemi gibi davranıyor." Yusufoglu'nun heyecanı yatışmamıştı, alındaki terleri mendiliyle silerken sordu:

"Bir aksilik çıkmaz değil mi ? Yani bir hata falan... Belki de artık takibi kesmelerini söyleyebiliriz."

Hiram Abas bir yandan soluk almadan telsizi dinliyor di-, ger yandan istihbarat daire başkanını sakinleştirmeye çalışıyordu. Operasyonu durdurmasından korkuyordu. "Müsterih olun Paşam, şimdiye kadar çok iyi gitti. Apartmandan çıkarken de videoya kaydetmeleri gerek. Biraz sonra her şey biter..." Ama çok kısa bir süre içinde telsizden cızırtılar gelmeye başladı. Gürültüler arasından güçlükle bir şifre duyulabildi:

- 128-35-35, 128-35-35...

"Neler oluyor ?" diyerek ayağa fırladı Yusufoglu. Hiram Abas, bu sonucu önceden biliyormuş gibi, "Bizimkiler içeri girdiler" dedi. Yusufoglu durmadan "Olamaz, yapamazlar. Yetkileri yok. Mahvolduk" demeye başlamıştı ki, telsiz yeniden çalıştı, artık şifre yoktu:

- Hedef enterne, tamam... Görev bitti, tamam...

"Bu bizim Mehmet" dedi Hiram Abas, "operasyon başarılı Paşam, adam iş üstünde yakalandı. Kader müsteşarlığın emrini dinlemedi!.." Keyifle piposunu yaktı...

Takvimler 10 aralık 1977'yi gösteriyordu.

MiT istihbarat daire başkan yardımcısı, başka bir deyişle teşkilatın üç numaralı adamı Sabahattin Savaşman, Amerikalılara "devlet sırlarını" verirken suçüstü yakalanmıştı...

Neler olduğunu anlamak için biraz geriye dönmemiz ge-*•' rekecek. Çünkü bu öykünün ayrıntıları, MiT içindeki ekipler kavgasında akla gelen gelmeyen her türlü casusluk yönteminin nasıl kullanıldığını gözler önüne serecektir...

Hiram Abas'ın Ankara'da başına getirildiği Kontrespiyo-naj Dairesi, Sabahattin Savaşman'a bağlıydı. Yani Hiram Abas, operasyon düzenlediği Savaşman'ın maiyetinde çalışı-yprduy Jüram Abas Ankara'ya geldikten kısa bir süre sonra Nuri Gündeş-Hiram Abas kavgasındaki saflar aşağı yukarı bir netlik kazanmıştı, iki tarafın güçleri mevkilerinin önemine göre şu şekilde sıralanmışlardı:

Emekli Kurmay Albay Nuri Gündeş cephesi:

Sabahattin Savaşman {istihbarat daire başkan yardımcısı, asker}.

Nuri Gündeş (personel daire başkanı, asker).

Mehmet Ali Kaşıkçılar (MAH başkanvekili, sivil).

Müsteşar ve müsteşar yardımcısı askerdi ve reorganizas-yon hareketinde Nuri Gündeş'i desteklemişlerdi. Kavga başlayınca tarafsız kalacak, kavga bitip ortalık yatışınca Gündeş'ten yana olacaklardı.

Hiram Abas cephesi:

Necip Yusufoglu (istihbarat daire başkanı, asker).

Süleyman Yenilmez (Ankara bölge başkanı, asker).

'Hiram Abas (Kontrespiyonaj daire başkanı, sivil).

Mahir Kaynak (ekonomik işler daire başkanı, sivil).

Mehmet Eymür (takip şube müdürü, sivil).

Galip Tuğcu (iç istihbarat başkan yardımcısı).

Ayrıca hukuk dairesi başkanı, Türkeş'in dünürü Şahap Homriş gibi MHP'liler de kavga başlayınca bu cepheden yana olacaklardı.

Bu tablodan çıkarılabilecek sonuçlar şunlardı: 1) Hiram Abas Ankara'ya geldikten sonra yaklaşık bir yıl içinde önemli bir gücü lehine çevirmeyi başarmıştı. Girişeceği "büyük" bir operasyonu sonuna kadar götürebilecek kadar desteği vardı. Hatta müsteşarın sessiz kalmasını bile sağlayabilirdi. Bu öyle bir operasyon olmalıydı ki, hem Kontrespiyonaj dairesini "pasifleştirme" çabalarını kırmalı hem Nuri Gündeş cephesinden parça kopartmak hem de kendisinin hedefine ilerlemesini sağlayacak derecede prestij kazandırmalıydı. 2) MiT içindeki mücadelenin temeli sık sık iddia edildiği gibi bir asker-sivil karşıtlığı değildi. Nuri Gündeş'in onun "asker düşmanı" olduğu propagandasını yaymasına karşın, Hiram Abas'ı koruyanlar arasında MITte önemli bir gücü temsil eden askerler de vardı. Zaten asker-sivil ayrımı uygulamada değil, kafalardaydı. Hiram Abas'ı yıllarca koruyup destekleyen, yükselmesini sağlayan eski Müsteşar Fuat Doğu asker değil miydi ? Teşkilata her fırsatta sivil personel alan Fuat Paşa olmamış mıydı ? istihbarat Daire Başkan Yardımcısı emekli Kurmay Albay Sabahattin Savaşman'a teşkilattakiler "En Sivil Asker" adını takmamışlar mıydı ?

MITte "Takış" grubu

1926'da doğan Sabahattin Savaşman muhabere subayı olarak Kore Savaşı'nda görev yaptı, 1963'te de Kahire'ye askerî ataşe olarak gönderildi. 1968'de kurmay albay rütbesiyle Ordu'dan ayrıldıktan sonra MİTe girdi. Kısa süre içinde Ortadoğu bölgesi muavinliği, Ortadoğu bölgesi başkanlığı, "elçilik başkâtibi" görüntüsü altında üç yıl Kahire'de istihbaratçılık yaptıktan sonra Ankara'ya dönüp MiT Okulu'nda öğretmenliğe başladı. 1976'da istihbarat dairesi başkanlığına getirildi. Basamakları öyle hızlı çıkmıştı ki, sekiz yıl içinde sıradan bir haber değerlendirciliğinden, MITin üçüncü adamlığına yükselmişti. Savaşman, 12 Mart öncesi ve sonrasında MGK'ya brifing veren MİT ekiplerinde de yer almıştı. Hiram Abas, yöneümü altında bulunduğu Savaşmanla daha ilk günlerden itibaren anlaşmazlık içine girmişti. Bu anlaşmazlığın nedeniyle ilgili olarak olayın kahramanlarının farklı iddiaları vardı:

Mehmet Eymür'ün iddiası: "Hiram Bey'in amiri durumunda olan Savaşman'ın Batılılarla ilgili çalışmalara özel ilgi göstermesi, bu konulardaki evrakları bir süre elinde alıkoyması dikkatini çekmiş. Hiram Bey'in kanaati, Savaşman'ın İran'da askeri ataşelik yaptığı zaman angaje edildiği idi."¹⁵⁹Görüşlerine başvurduğumuz emekli iki üst düzey MİT mensubu da bize benzer şeyler söylediler: Sabahattin Savaşman istihbarat raporlarını 'Ben bunları inceleyeyim' diye bir iki gün kendinde tutardı. Sonra üzerinde hiç not, karalama falan olmadan temiz geri verirdi."

Sabahattin Savaşman'ın iddiası: "Darbeden sonra (12 Mart, v>n.) iki büyük şehir karargâh kurmuş ve yönetimin en üst katlarından kaynaklanan asker-sivil karması, cunta adı verilen bir ekip doğdu. Bana karşı düzenlenen operasyonun planlarını yapan kişi cuntanın karşıcasusluk bölümündeki koludur. Kendisiyle aramda uzunca bir süredir husumet bulunması hadisenin nedenidir. Daha sonraları ben kudret kazanınca, menfaat yolları kapandı tabii. Aktif görev imkânları kalmadı. Bir bölgenin başına da gelemedi. Yabancı uyruklu bir kadınla ilişkisini açığa çıkarmam bana olan nefretini daha da artırdı. Darbe döneminin beşli çetesi içinde yer almıştı bu şahıs. Meşhur köşkte (Ziverbey, y.n.) bir a-raya gelen bu beş kişi (Yusufoğlu, Yenilmez, Savaş, Abas, Ey-mür, y.n.) CIA'ya yaptıkları hizmetleri örtbas etmek, kanundışı eylemlerini unutturmak için şimdi de bana karşı birleş-

tiler. Bu operasyonda karşıma çıkarılanlar hep o günkü iktidarın, hatta iktidarın bir kanadının (MHP) adamlarıydı."¹⁶⁰

Ve Mahir Kaynak'ın bize söyledikleri: "Hiram Abas iddialı bir isimdi. Tavrı hükmediciydi. Lider konumundaydı. Liderliğini kimseyle paylaşmak istemezdi."

Peki ama, MAH'a girdiği andan itibaren kendini CIA'yla içli dışlı ilişkiler içinde bulan, hatta bazen maaşını bile oradan alan, ilerleyen yıllar içinde ortak operasyonlara katılan Hiram Abas, ne olmuştu da birdenbire CIA düşmanı kesilmişti? Çantasına uydurma belgeler koyduğu amirini neden Amerikalılara "Devlet sırlarını satıyor" diye suçüstü yakalatmıştı? Yabana atılamayacak bir iddiaya göre. Savaşman ile Hi-ram Abas MİT'in denetimi dışında ayn bir istihbarat ekibi kurmuşlarda Takiş" adı verilen bu grup, başta CIA olmak üzere yabancı istihbarat örgütlerine dolar karşılığı bilgi ve belge satıyordu, iki istihbaratçı zaman içinde anlaşmazlığa düşünce Hiram Abas bir komplo düzenleyerek Savaşman'ı tasfiye hareketini gerçekleştirmişti.

Bu iddia, 12 kasım 1990'da çeşitli kişi ve kuruluşlar üe gazete yazarlarına gönderilen imzasız bir mektupta yer alıyordu, imzasız mektupta yer alan iddialardan bazıları şöyleydi: "Eski MiT müsteşarlık binasının 4'üncü katında CIA üe müşterek operasyonlar yürüten Takiş" grubu MtTten ayn olarak ayn bir takip ünitesi oluşturmuştur. Oluşturulan bu ekip elemanları da maaşlarını dolar bazında almaktaydılar. Bu takip grubunun başına da rahmetli Hiram Abas ve takip müdürü olarak Mehmet Eymür getirilmişti. MiT takip şube üe Takiş aradaki katı kompartımantasyon nedeniyle, kesinlikle yatay ve dikey örgütlenmede birbirlerini tanımamakta idüer. Standart olarak Takiş daha yüksek konumda idi. Hiram Abas o günkü kariyeri itibariyle Kurmay Albay Sabahattin Savaşman'a karşı sorumlu idi. Savaşman olayı Takiş; grubunun 1976'da lağvedilmesiyle ortaya çıkmıştır. O güne kadar MiT'ın elde ettiği bugüer Farabi'deki binada CIA'nın süzgecinden geçirilmekteydi. Türkiye'nin 70 cent'e muhtaç olduğu dönemlerde bazı önemli haberler ügüi dış ülkelere niteliğine göre 500 000 US dolara saülabüüyordu. Sabahattin Savaşman bu dönem içinde mahkûm olmuştur. Teşküat içinde bu durumu denetleyecek herhangi bir makam söz konusu değüdi."

Mektubun yazarı bu bilgüeri 13 yıl saklamış, Hiram Abas'ın öldürülmesinden bir buçuk ay sonra açıklamıştı. MiT mensubu olduğunu söylüyor, can güvenliği nedeniyle isim ve imza koyamadığı için özür düyordu.

Mektupta yazılaman bir an için doğru kabul ettiğinde, insanın aklına çeşitli sorular takılıyordu:

Acaba mektubun yazarı da Takiş" görevlülerinden biri miydi ? Savaşman'ın başına gelenlerden korktuğu için sakladığı sırlarını, Hiram Abas ölünce mi açıklamaya karar vermişti? Hiram Abas ile Savaşman bu işte ortaklarsa sonra ne olmuş da birbirlerine girmişlerdi? Takiş neden lağvedilmişti? Yoksa Takiş lağvedilince Hiram Abas bu ortaklığın ortaya çıkacağından çekinmiş de onun için mi Savaşman'a bu komployu hazırlamıştı? Geçelim.

Mektup imzasız olduğu için üzerinde yorum yapmanın gereği de kalmıyor. Ama, Savaşman'ın anılarında da bu mektubu tamamlayan ve doğrulayan bazı bugüer olduğunu söylemeden geçmeyelim. Ayrıca Mehmet Eymür'ün, Savaşman'ın bu işten aldığı bir maaş ikramiyenin, Amerika'da bir "çöpçü maaşı" kadar düşük olduğunu belirterek, "Devletin hayatı, çok gizli millî bugileri ucuza satılmıştı"¹⁶¹ dediğini de unutmayalım.

Bu iddialardan hangisinin doğru olduğunu bilemeyiz, çünkü MiT gibi gizli bir teşkilatın

içinde çıkar çatışması olursa, herkes rakibi veya rakipleri hakkında "inandıncı" suçlamalarda bulunabilir, kanıtlar ve deliller imal edebilirdi.

Ama bu iddialardan hangisi doğru olursa olsun, Hiram Abas'ın, Savaşman'ı gözüne kestirdiği ve mücadeleyi onun şahsına yöneltmeye karar verdiği açıkça görülüyordu. Bunun için arkadaşın Süleyman Yenümez ve Mehmet Eymür vasıtasıyla birkaç "deneme" yaptı, yani Savaşman'ı takip ettirdi. MıTin MfTi takibi işi yine Mehmet Eymür'e düşmüştü. Eymür bu konuda artık epey tecrübe kazanmış sayılırdı: İstanbul'da Yümez Güney'e bügi sızdıran Necati Binbaşı, Ankara'da önce Necip Yusufoglu ile Faik Keli-can'ı, sonra da Kemal Eker'i takip etmişti. Bu takipten sonra, "Kemal Eker olayı benim de gözümü açtı ve başında bulunduğum ünitenin bir daha bu tip olaylarda kullanılmama-sına gayret ettim"¹⁶² demişti. Demişti demesine ama o söz o zaman söylenmişti. Şimdi Hiram Abas istiyordu ve Savaşman takip edilecekti. Emrinde yeni teknik araçlarla donatılmış yeni kadrolarla güçlendirilmiş aralarında kadın memurların da bulunduğu bir ekip vardı. Takipçiler, Savaşman'ın bir İngiliz'in ve bir Amerikalının evine girip çıktığını "saptadılar". Daha doğrusu saptamadılar da bilgi tazelediler, çünkü her ikisi de MıTin yakından tanıdığı kişilerdi, İngiliz gizli servisinden Robin Seeley, gizli bir ajan değil, MıTin tanıdığı resmî hüviyete sahip biriydi. Amerikalı William Philips ise CIA'nın Türkiye istasyon şefiydi. Gerçi diplomat hüviyetindeydi ama gerek MıT, gerekse Ankara'nın diplomatik çevreleri onun kim olduğunu biliyordu. Örneğin takipçilerden Süleyman Yenilmez, Philips'i Savaşman'dan daha iyi tanıyordu. Savaşman'ın iddiasına göre "Kafkasyalı (Süleyman Yenilmez), Jimmy (William Philips) ile birlikte operasyonlara girmişti, onun yemek ve kokteyl arkadaşıydı, içtiği su ayn gitmezdi. Her yaz tatilinde bütün ailesini Amerikalıların kampında barındırırdı."¹⁶³

MıTin 3. adamı Savaşman, Philips'i, CIA'nın eski istasyon Şefi Paul Henze onuruna MfTin Marmara Köşkü'nde verdiği veda davetinde tanımıştı. Paul Henze ile Hiram Abas ve Mehmet Eymür'ün ne kadar yakın ilişkiler içinde olduklarını bilmeyen yoktu. Eski CLA şefinin giderken ilişkilerini yeni şefe devretmiş olduğu muhakkaktı.

O tarihlerde bu olaylara çok yakın olan eski bir MıT mensubuna göre; "NATO ülkelerinin teşkilatların iç içelik ilişkilerine son verilmiş, yeni yaratılan kuralla göre, her teşkilat diğer teşkilatlarla ilişki kuracağı irtibat elemanları saptamıştı. Savaşman MıTin CIA'yla irtibat subayıydı. CLA MıTe bir bilgi vereceğiz *aman* Savaşman'a veriyordu. MıT CIA'yla bir şey vereceği zaman Savaşman bunu iletliyordu. Savaşman yakalandığı o buluşmada normal görevini yapıyordu."

Savaşman bunu kendisi de söylüyor: "Biz teşkilat olarak Philips'in başında bulunduğu heyete istihbaratı, kendi ülkemizin başkentinde, düzenli raporlar halinde teslim ediyorduk. Hatta bununla kalmıyor, konular üzerinde tartışmalı toplantılar düzenliyor, CLA mensuplarının sorularını cevaplıyorduk."

163 Sabahattin Savaşman, 3. *Adam Anlatıyor*, s. 37. Doğan Yurdakul'un notu: Sabahattin Savaşman'ın savunması ve anıları 1979'da *Aydınlık* gazetesinin Ankara temsilcisiyken elime geçmişti. Savaşman hakkındaki yargı kararları kesinleşmemişti ve üstelik duruşmalarla ilgili yayın yasağı vardı. Anıları, herhangi bir Ortadoğu ülkesinde geçiyormuş şekline sokarak ve isimleri değiştirerek 30 Temmuz 1979 gününden başlayarak yayımladık. Örneğin anılardaki "Jimmy", CIA istasyon Şefi William Philips'tir. "Kafkasyalı" MıT Ankara Bölge Başkanı Süleyman Yenilmez'dir, vs. Savaşman'ın anılarında isimleri geçenlerin gerçek kimlikleri ilk kez *Bay P/po*'da yazılıyor.

Mehmet Eymür'e göre, Müsteşar Hamza Gürgüç başkanlarla görüşüp konuyu onlara da açmış, ne yapılması gerektiği konusunda fikirlerini almıştı. Hiram Abas'ın suçüstü yapılması teklifine karşı Mehmet Ali Kaşıkçılar ve Nuri Gündüş bir balkanlar toplantısında konuyu ortaya aüp Savaşman'ı ititötta zorlamayı telkin etmişlerdi. Kesin bir karar alınama-I mıştı. Yine Eymür'e göre bu tip faaliyetlerde personel daire başkanının (Nuri Güideş) operasyonel konularda bilgisi olması ve fikir yürütmesi mutat bir davranış değildi. Hiram Abas Savaşman'ı izletirken, 10 .aralık 1977 günü eline hiç beklemediği müthiş bir fırsat geçti. Savaşman, Mahir Kaynâk'a gidip bir belge istemişti. Gerisini Mahir Kaynak'tan dinleyelim:

"Hiram'la sohbetlerimizde, bazı kişilerin teşkilata sızma l olduğunu konuşurduk, ortak tespitler yapardık. Savaşman fi bana göre sızmaydı. Onu ben keşfettim. Bir gün Savaşman bana geldi. Dışışleri Bakanı ihsan Sabri Çağlayangil Sovyetler Birliği'nden dönmüştü ve iki ülke ikili bir anlaşma imzalamıştı. 'Bu metni bulabilir miyiz' diye sordu. Ben hemen bu isteğin Savaşman'ı kullananlar tarafından istendiğini anladım. Durumu Hiram Abas'a söyledim. Hiram Abas, 'Metni ele geçirip verelim sonra takip ederiz' dedi. 'Nasıl ele geçiririz, Dışışleri bunu bize vermez' dedim. Ne yapacağımızı düşünürken, ben dedim ki, 'Ben uyduruk bir metin yazayım, bir elemanımızı da Dışışleri'ne metni almaya gönderir gibi yaparız.' Savaşman inansın diye kendisine gittim, 'Metni Dışışleri'nden alacağız ancak hemen gidip gelmesi için otomobilinizi verebilir misiniz ?' dedim. Kendisi çok cimriydi ama hemen verdi. Bizim eleman Dışış-leri'nde dolaşırken ben uyduruk bir metin yazdım. Eleman dönünce hazırladığım metni Savaşman'a verdim. Savaşman mesai bitimini bile beklemeden hemen dışan çıktı. Hiram Abas ekibi bunu takip etti ve evde yakaladı. Yakalandığında masanın üzerinde benim hazırladığım uyduruk ikili anlaşma metni vardı. Biz Savaşman'ın hangi istihbarat adına ça hştığını bilmiyorduk. Öyle söyledikleri gibi günlerce filan da takibe almadık. Her şey o gün oldu ve bitü. Bizimkiler içeri girince Amerikalı ve ingiliz'le karşılaştılar. Bunlar başka ülkenin elemanları da olabilirdi."

Mahir Kaynak için olay bu kadar basit bir şekilde olup bitmişti. **Taraflar operasyonu anlatıyor**

Ama biz şimdi bölümün başındaki 10 aralık 1977 akşamına dönelim. Öyküyü bir de birinci derecedeki görgü tanıklarının, Eymür ile Savaşman'ın anılarından yan yana getirerek izleyelim.

Savaşman o akşam karargâhtan çıkarken Mehmet Ali Kaşıkçılar'a rastlamıştı. Kaşıkçılar ona "Sabahattin, çantan yeni mi ?" diye sormuştu. Yani Başkanlar Kurulu kararını Savaşman'a hissettirmeye çalışmıştı. *Ozaman* bu soruya bir anlam veremeyen Savaşman yakalandıktan sonra bu ikazı anlamadığına çok yanacaktı.

Sabahattin Savaşman (S. S.): "Yağmurlu bir kış günüydü. VVilliam ile buluşmak için oğlumun işlerini örtü olarak kullanmaya karar vermiştik." (Savaşman oğlunu öğrenim i-çin Oxford'a göndermek istiyordu.)

Mehmet Eymür (M. E.): "Neticede karargâh Savaşman'a suçüstü yapılmasına karar verdi. Kapıda bekleyecek ve çıktığı zaman suçüstü yapacaktık. Evlerin içine girmemiz uygun görülmemişti. Ben böyle bir suçüstüne karşıydım. Böyle bir suçüstü Savaşman'a hiçbir suç yüklemeyecekti, her şeyi inkâr edip kurtulabilirdi. Hiram Bey de böyle bir suçüstü yapılmasına köpürmüş, böyle yapılacaksa hiç yapılmasın diyordu." (Zaten bu yüzden emri dinlemeyip eve girdiler!)

S. S.: "Odamdaki masamın gözünden belgeleri alıp eve getirmiştım. Bunlar yabancı bir

ülkeyle ilgili olduğu için riski azdı."

(Mahir Kaynak'ın hazırladığı sahte belgeden söz etmiyor.)

M. E.: "Ses tespiti yapacak, video ve fotoğraf çekecek, kapıdan çıkar çıkmaz Savaşman'ı enterne edecek personel toplu halde ve ayrı ayrı her iki adrese göre talimatlandırıldı. Savaşman alındıktan sonra bindirileceği kapalı minibüs bile hazırды."

(Yani Savaşman'ı mutlaka alacaklardı.)

S. S.: "Evden belirlenmiş saatte çıktık, kontrtakipcinin peşimde olduğunu sanıyordum. Oğlumu bıraktıktan sonra eve dönerken William'ın evinin bulunduğu bir alt sokakta arabayı park ettim. Bizim takipçiden ses seda yoktu."

(TzÜapciler cümbür cemaat oradaydı ama Savaşman fark etmiyordu.)

M. E.: "Savaşman Çankaya'dan aşağıya Nenehatun Cad-desi'nin altındaki eve doğru yürüyor, tereddütlü adımlarla kaderine doğru gidiyordu. Adres belli olmuştu."

(Birine göre Güvenlik Caddesi, diğerine göre Nenehatun. Ankara'yı tanıyanlar bu caddelerin pek de yakın olmadığını bilirler.)

S. S.: "Hiçbir şeyden şüphelenmediğim ve ziyaretimi Amerikalıların bayramı vesilesine bağlayabileceğim için eve girdim."

(Arkasından da takipçiler topluluğu!)

M. E.: "Y. S. Albay (Süleyman Yenilmez), ben, teknik ekip, birkaç takip personeli apartmanın içine girdik. Onsager'in kapısına kadar gelip kulağımızı dayayıp içeriyi dinlemeye çalıştık, içeriden gelen konuşmalar anlaşılıyordu."

(Yani her türlü riski almış, tedbiri bırakmış durumdalar, içerden biri tesadüfen kapıyı açacak olsa, kulakları kapıya dayalı vaziyette yakalanmalarını nasıl izah edecekler?)

S. S.: "Bizimki, arkadaşı, aileleri hep oradaydı."

(İçerdekiler rahat, Noel kutlaması havasındalar.)

M. E.: "Bir ara üst üste çekilen ve bir fotoğraf makinesinin deklanşör sesine benzeyen bir ses duyduk. Arada evin içinde gelip gidenlerin ayak sesleri duyuluyordu."

(Eymür'ün kulağı mikrofilm makinesi sesi duyacak kadar hassas, mikrofilm makinesinin "çıt" sesi ayak sesinden kuvvetli !)

S. S.: "Daha esas mevzuya girme imkânı bile bulamadan kapı çalındı."

(Dışardakilerin acelesi var.)

M. E.: "Her şey bir anda oldu. Kader müsteşarlığın emirlerini dinlememiş ve Savaşman'ın kurtulmasına imkân vermemişti."

(Kader mi, yoksa Hiram Abas mı müsteşarlığın emirlerini dinlememişti ?)

S. S.: "Meslektaşım sakın bir şekilde yerinden kalktı, kapıyı açınca beynimden vurulmuşa döndüm."

(Davetsiz misafir!)

M. E.: "Birden kapı açıldı ve Lyle Onsager ile karşı karşıya kaldık. Kocasını Inarae de arkasındaydı."

(Biz dememiş miydik, şimdi ayıkla pirincin taşını!)

S. S.: "Kafkasyalı (Süleyman Yenilmez) ve silahlı adamları karşımdaydı. Demek uzun süredir izliyorlardı. Bir anda şimşek çaktı kafamda; Williams'la irtibat halinde miydiler ?"

(Bir anda bu kadar çok şeyi düşünebilmek için doğrusu çok hızlı çalışan bir beyin.)

M. E.: "Y. S. Albay (Yenilmez) ayağını araya koyarak kapıyı yüzümüze kapatmak isteyen ev sahiplerine mani oldu. Kapıyı iterek önde biz, arkada ses ve film ekibi ve de diğerleri içeri girdik."

(Sürpriz! Herkese iyi Noeller!)

Bizce bu iki hikâye arasında, birinin "Kapı çalındı", ötekini "Aniden içerden açıldı" demeleri dışında bir çelişki yoktu!

Hikâyelerin bundan sonrası birbirini az çok tutuyor. Savaşman enterne edildi. Takipçiler belgeleri elleriyle koymuş gibi buldu. Savaşman aşağıda kendini bekleyen minibüse tı-kılarak karargâha götürüldü-

MiT merkezinde zamanında kendisinin hazırlamış olduğu odada sorgulandı. Hiram Abas, Savaşman'ı sorgularken bol bol poz verip fotoğraf çekti. Hem bir gövde gösterisi hem de Savaşman'ın iyi muamele gördüğünü gösterme amaçlı olan bu fotoğraflar daha sonra gazetelerde yayımlanacaktı.¹⁶⁵

Hiram Abas-Mehmet Eymür ikilisi operasyon jonucunda ceplerini de doldurmuşlardı. Hiram Abas 1 500 TL, Mehmet Eymür 500 TL ikramiye almışlardı MiT müsteşarından. CIA istasyon Şefi William Philips'in defterinden çıkan ve başka MİT mensuplarıyla yaptığı görüşmeler üzerinde durulmadı, bunlar örtbas edildi.

Çok gizli kalması gereken böyle büyük bir casusluk olayı, sorgulama bittikten sonra gazetelere sızdırıldı. 25 ve 26 aralık 1977 tarihli gazetelerde: "MiT istihbarat daire başkan yardımcısı casusluk iddiasıyla tutuklandı", "Amerika ve ingiltere hesabına casusluk yapıyordu" haberleri yer alıyordu.¹⁶⁶

Olayın mahkemeye intikal edene kadarki süreci tam bir kanunsuzluk örneği idi. Basına sızdırılan haberlerle sanık suçlu ilan edilmiş, mahkemeye çıktığında çoktan "casus" damgasını yemişti.

Daha sonra Türkeş'in dünürü MiT Hukuk Dairesi Başkanı Şahap Homriş de devreye girdi. İddianamenin hazırlanmasında çalıştı. Yani Savaşman'a komplo kurup yakalayanlar şimdi iddia makamı olmuşlardı.

Savaşman'ın avukatları Münir Tüfekci başı ile Süreyya Uy-sal'a baskı yapılıyordu. Necip Yusuf oğlu, Tüfekci başı'nın bürosuna kadar gelmiş, "Bırak bu dosyanın peşini!" demişti. Hatta Savaşman dosyası bir gün ansızın avukatların bürosundan kayboluvermişti! Dosyanın içinde elbette Savaşman'ın mahkemede yapacağı savunma da vardı!

MtTçi MITçiye işkence yapıyor 1

Gizli yapılan duruşmalar sırasında Savaşman MITteki ifadelerinin işkenceyle yapıldığını söyledi.

MtTçi MITçiye işkence yapar mı ?

Aslında bunu en iyi Savaşman biliyordu: çünkü kendisi de işkenceciydi ve anılarında da anlatmaktaydı: "istihbarat okulunda verdiğim sorgulama tekniği derslerinin bir gün bana karşı kullanılacağını hiç düşünmemiştim. Bu konuda en son Amerikan kaynaklarını tarayarak derlemeler yapmışım.

165 Bu fotoğraflar yıllar sonra Mehmet Eymür'ün *Milliyet* gazetesinde yayımlanan anılarında kullanılacaktı. *Milliyet*, 23.5.1991.

166 Hiram Abas ekibinin basına haber ve belge sızdırma alışkanlığına ilerleyen bölümlerde de rastlayacağız.

Sorgu odasına (MiT merkezindeki, y.n.) elektrikli işkence aletlerini ve ışık verme aparatlarını ben yerleştirmiştim, işkencenin maddi ıstırapı üzerinde değil, metotlu bir şekilde beyin yıkanması ve psikolojik etkiler üzerinde sıkça dururdum. Hatta birçok meslektaş beni robotlaştırma uzmanı olarak tanırdı..."

Ve Savaşman bir meslektaşına yaptığı işkenceyi anlatıyordu: "Yıllar önce, bir sosyalist ülke

hesabına casusluk yaptığı iddiasıyla bir görevlimizin ifadesi alınmıştı. Sorgu sırasında uyguladığımız yöntemler sonunda kendisinin de katkısıyla essiz bir senaryo hazırlandı. Ama mahkeme safhasında, her şeyi inkâr etti ve heyete bir kibrit kutusu uzattı. Kutunun içinde sorgu odasında topladığı soyulmuş deri parçaları bulunuyordu. Sonunda bizim delillerle görevli ağır bir cezaya çarptırıldı. Ancak, Yüksek Mahkeme'nin karan sonunda beraat etti."¹⁶⁷

Demek ki MİTçi MİTçiye işkence yapıyormuş!

Ama Mehmet Eymür bunu reddediyordu: "Sorgusu kısa sürmüştü. Kendisine iyi muamele etmiştik. Akşam yemeklerinde beraber oluyor, zaman zaman gece dışarıya yürüyüşe çıkıyorduk."¹⁶⁸

Şahap Homriş'in de "katkısıyla" hazırlanan iddianameye göre Savaşman, CIA'nın Türkiye istasyon Şefi VVilliam Philipps'e Türk Sovyet ilişkileri, Kıbrıs'taki göçmenler ve ta-nm işçileri, Suriye Genelkurmay başkanının Moskova gezisi notları ve KGB'nin Türkiye'deki çalışmaları hakkında bilgi ve belge vermişti, İngilizlere de; Suriye, Irak ve öteki Ortadoğu ülkeleri hakkında gizli kalması gereken bilgileri vermişti.¹⁶⁹

Hiram Abas ekibi, "Savaşman suçunu itiraf etti" diyordu. Ama Savaşman MİT sorgusundaki ifadelerini reddettiği mahkemede çok daha önemli itiraflarda bulunmuştu: MİT, kuruluşundan beri CIA'yla iç içeydi. MİT'in CIA'dan gizli saklı hiçbir sırrı yoktu. 20 MİT görevlisi CIA adına çalışmaktaydı. Üstelik bu bilgilerin CIA'nın Türkiye istasyon Şefi Philipps'e verilmesiyle bizzat Savaşman'ın kendisi "resmen" görevlendirilmişti...

Sonuçta görünen o ki; belgelerin verilmesi normaldi ama Savaşman'ın yaptığı tek hata, bunları üstlerini atlayarak CIA'ya vermiş olmasıydı.

Savaşman bu son itirafıyla 'Vatana ihanet' suçu değil, olsa olsa idari soruşturmaya konu olabilecek bir disiplin suçu işlemiş olduğunu kabul ediyordu.

Genelkurmay Askeri Mahkemesi 9 nisan 1979'da MİT istihbarat Daire Başkan Yardımcısı Sabahattin Savaşman'ı 17 yıl 6 ay ağır hapis cezasına, çarptırdı.

Dava sonuçlandıktan sonra Savaşman'ın yakınları çeşitli girişimlerde bulundular.

Savaşman'ın akrabası olan Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Hilmi Fırat, MİT'in Hamza Gürgüç'ten sonraki MİT Müsteşarı Adnan Ersöz'e gitti.

12 Eylül'den sonra da Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Haydar Saluk'a gidildi.

Talep aynıydı; "yeniden muhakeme" için başvuruda bulunulsun!...

Bunlardan bir sonuç çıkmadı. Savaşman 1985'e kadar yattığı askeri hapishaneden meşruten tahliye oldu. Birkaç yıl sonra beyin damarlarında bir kireçlenme oldu ve felç geçirdi. Bir yıl sonra kalp krizi sonucunda öldü.

Hiram Abas'ın MİT'in üç numaralı adamını "casuslukla" suçlayıp mahkûm ettirmeye kalkışmak kadar son derece büyük bir riski göze almış olmasının en önemli nedenlerinden biri de MİT İstanbul bölge başkanlığı koltuğuydu. Hiram Abas-Nuri Gündeş kavgasının temelinde İstanbul'u paylaşa-mamak vardı.

Hiram Abas, Savaşman'dan giderek Nuri Gündeş'e ulaşmayı hedefliyordu. Ama olmamıştı...

Şimdi bize, "Peki ama İstanbul'da bu kadar paylaşamayacak ne var?" diye soracak olursanız, buna "Ne yok ki!" yanıtını veririz, ilerleyen bölümlerde bu sorunun yanıtını bol bol alacaksınız. Ama yine de birkaç ipucu verelim: İstanbul'da güç, para, yeraltı dünyası, iktidar vardır. MİT bölge başkanlığı İstanbul'un imparatorluklarından biridir. Ve en önemlisi teşkilatta daha yukarıya giden yollar oradan geçmektedir.

Mahir Kaynak da söylüyor: "Hiram Abas istanbul bölge daire başkanlığını istiyordu. Ankara'ya gönderildiği için bo zuktı, istanbul yaptığı iş için daha etkiliydi. Hiram Abas iddialı bir isimdi. Tavn hükmediciydi. Lider konumundaydı. Liderliğini kimseyle paylaşmak istemezdi. Yenilgiyi asla kabul etmezdi, zamanı gelince strateji gereği geri çekilmeyi bilmezdi. O yüzden kaybetti." Nuri Gündeş de Susurluk Ko-misyonu'na verdiği ifadede anlatıyor; "Hiram Abas beni, onun istanbul'a tayinini önlemekle suçladı." Sabahattin Savaşman operasyonu tamamlandıktan sonra Hiram Abas ve Mehmet Eymür ödüllendirildiler. Kutlamaları kabul ettiler. Ama ödüller Hiram Abas'a, istanbul Nuri Gündeş'e verilmişti!

Nuri Gündeş, bundan sonra 7 yıl (1977-1984) bölge başkanlığı yapacağı istanbul'a hareket ediyordu...

Hiram Abas ekibi arkasından dedikoduya başladı; "Nuri Gündeş, MiT personel daire başkanlığı döneminde Müsteşar Hamza Gürgüç'ün oğlunu iyi bir yere tayin ettirdiği için ödül olarak istanbul'u aldı." **Konya'da cunta toplantısı**

MITte kapışmalar sürerken Türkiye'de oluk oluk kan akıyordu. MiT Müsteşarı Hamza Gürgüç'ün Ankara'daki evinin önünde bile bombalar patlıyordu.

Sakin, heyecansız kişiliğiyle tanınan Hamza Gürgüç bile ne yapacağını şaşırmış durumdaydı...

Ve "ikinci MC" fazla hükümette kalamıyor, AP'den 12 milletvekilinin istifasıyla 31 aralık 1977 tarihinde düşünülüyordu.

Bu 12 kişiden H'inin bakan olduğu Ecevit başbakanlığı'ndaki CHP+bağımsızlar hükümeti 2 ocak günü kuruldu.

MC hükümetinin gensoruyla düşürülüp CHP hükümetinin kurulduğu son iki haftada siyasi cinayetler sonucu 30 kişi öldürülmüştü.

Türkiye bir kez daha Özel Harp Dairesi tartışmalarına sahne oluyordu...

12 Mart'ın Başbakan Yardımcısı Sadi Koçaş'ın nisan 1978'de *Müliyet'te* yayımlanan andan ÖHD ve kontrgerilla tartışmalarını bir kez daha alevlendirdi. Koçaş yazı dizisinde kontrgerilla ve işkence konusuna da değiniyor ve başta Memduh Ünlütürk olmak üzere suçlananları açıklama yaparak kendilerini aklamaya çağınıyordu.

CHP Erzincan Senatörü Niyazi Unsal, CHP izmir Milletvekili Süleyman Genç konuyu meclis kürsüsüne taşımışlardı.

Özel Harp Dairesi eski başkanı Cihat Akyol kendisinin hedef olarak gösterilmesinin nedenini sohbetlerinde söylüyordu. MiT içindeki Fuat Doğu ekibinin bilinçli olarak adını ortaya attıklarını belirtiyordu. Fuat Doğu'nun kininin geçmediğini belirtiyordu.

Özel Harp Dairesi ve Cihat Akyol'la ilgili bilgilerin ne kadarının Fuat Doğu tarafından sızdırıldığı bilinmiyor.

Ancak ÖHD "içinden" bazı CHP'lilere bilgi veren kişi. Havacı Yüzbaşı Salih Zeki Yılmaz'dı. Bu sosyal demokrat subay, devletin birtakım illegal işlere girip solcuları provoke etmesini hiç hazmedememişti...

Mecliste, Özel Harp Dairesi'yle ilgili hararetli, kavgalı oturumlar yapılırken, Başbakan Ecevit, 30 mayıs 1978'de Washington'da ABD Başkanı J. Carter'la görüşme yapıyordu. Amerika'dan binlerce kilometre uzakta Konya'da ise, bambaşka bir toplantı yapıyordu.

Özel Harpcilerin pes etmeye hiç niyetleri yoktu...

Bir yıl önceki Askeri Şûra'da Orgeneral Sancar'dan boşalan Genelkurmay başkanlığına 2. Ordu Komutanı Orgeneral Vecihi Akın'ın adını kimse önermemişti.

Çünkü herkes biliyordu ki, tasfiye edilen Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun'a en yakın komutanlardan biri de Vecihi Akın'dı. Bu nedenle adı telaffuz bile edilmemişti. Orgeneral Akın 2. Ordu'ya atanmıştı.

Ancak "cunta virüsü" bir komutanın kanına girmeye görsün!..

Tarih 13 nisan 1978.

Yer 2. Ordu Komutanlığı'na bağlı Konya Orduevi.

Orgeneral Vecihi Akın'ın konukları var:

Özel Harp Dairesi'nden Genelkurmay istihbaratının başına gelip 1977 cuntasıyla emekli edilen Recai Engin konukları arasında. Kara Harp Okulu Komutanı Sami Karamısır,¹⁷⁰Özel Harp Dairesi Komutanı Albay İsmail Hakkı Özkan, Eğridir Komando Okulu Komutanı Aşır Özözer,¹⁷¹Suat Aktolga gibi subayların yanında iş dünyasından da iki tanınmış isim vardı: Sakıp Sabancı ve Halit Narin.

MİT toplantıyı rapor edince, 2. Ordu Komutanı Orgeneral Vecihi Akın İzmir'de, NATO karargâhında kızığa çekilecekti!..¹⁷²

Burada bir aynnuyı not etmek gerekiyor; 1970'li yıllarda TSK içinde Konya'daki 2. Ordu Komutanlığı çok önemliydi. Genelde 2. Ordu komutanları, Kara Kuvvetleri komutanlığına getiriliyordu. Ancak bu teamül daha sonraki yıllarda değişecek, İstanbul'daki 1. Ordu Komutanlığı daha fazla önem kazanacak ve buradan Kara Kuvvetleri komutanı olma teamülü başlayacaktı.

Bunun nedeni İstanbul sermayesinin Ordu içindeki gücünün artmasıydı!..

Ne tesadüftür, 1960'lı, 1970'li yıllardaki cunta hareketlerinin pek çoğunda hep Özel Harp Dairesi'nin komutanları yer alıyordu...

Hep söylendiği gibi Özel Harp Dairesi, küçük bir karargâh ise ve amacı da sadece işgal durumunda düşman kuvvetlerine sabotaj yapacak örgütlenmeyi sağlamaktan ibaretse, bu Özel Harpçi komutanlar neden hep cuntaların içindeydi ?

Yoksa söylenenlerin tersine özel Harp Dairesi, kontrgeril-anın merkezi miydi ? Yoksa Özel Harp Dairesi 12 Mart öncesi ve sonrası, 1977 seçimleri öncesi ve sonrası birçok provokasyonun tertipçisi miydi ?

170Sami Karamısır, Seferberlik Tetkik Kurulu'nün ilk komutanlarındandı. Emekli olduktan sonra 1983 yılında Kuzey Kıbrıs'ta Zefiros Oteli yakınlarında bir kampda CIA ve Suudi Arabistan istihbarat örgütünün denetiminde Suudi askerlerine eğitim yaptırdığı MİT tarafından saptanınca Kuzey Kıbrıs'tan kovuldu. Daha sonra Suudi Arabistan şirketi Faisal Finans Kurumu'nun Faisal Eğitim Yardımlaşma Vakfı'nın (FEY) başkanlığını yaptı. 10 Ekim 1993 tarihinde Refah Partisi'ne kaydoldu.

17112 Mart Darbesi'nin ünlü komutanı Faik Türlen'in damadı.

172Yıllar sonra, Konya toplantısına katılan komutanlardan Vecihi Akın, Ak Sigorta YKüyeliğine; Namık Kemal Ersun, İş Bankası YKüyeliğine; Suat Aktolga, Lassa; dönemin Genelkurmay Başkanı Semih Sancar, Akbank YKüyeliğine geleceklerdi. Generaller yıllar sonra Sabancı Holding'de buluşacaklardı.

Başbakan Ecevit MİT'e güvenmiyor ve teşkilata çekidüzen vermek istiyordu. Gerçi MİT, Ecevit Başbakan olur olmaz, "dosyasını" yırtınıştı.¹⁷³

Ecevit'in MİT'e güvenmediğinin en somut örneği şuydu: Başbakan Ecevit'in bir özelliği vardı, bazı gazetecilerle çaylı toplantılar yapar, Türkiye'yi ve dünyayı değerlendirirdi. Birkaç kez Marmara Köşkü'nde toplantı yapıldı, sonra Ecevit birden Köşk'te gazetecileri toplamaktan vazgeçti. Nedeni MİT'in orayı dinlediğiydi...

Başbakan Ecevit, Müsteşar emekli Orgeneral Hamza Gürgüç'ten memnum değildi. MiT müsteşarlığına emekli Orgeneral Adnan Ersöz'ün getirilmesini MGK'ya kabul ettirdi. Ersöz, 13 temmuz 1978 tarihinde görevine başladı.

Daha önce görmüştük; Adnan Ersöz'ün Kara Kuvvetleri komutanı olmasını dönemin başbakanı Demirel istememişti.

"işkenceci Hiram Abas"

Hiram Abas ve arkadaşları o günlerde oldukça sıkıntılıydı. Adnan Ersöz'ün "solcu" olduğu ve MHP tandansh teşkilat mensuplarını MtTten atacağı dedikoduları kulaklarına gelmişti... Sonunda korktukları başlarına gelecek Müsteşar Ersöz, MiT içindeki ülkücüleri dağıtmaya başlayacaktı.

Başbakan Ecevit özel olarak Mahir Kaynak'ın teşkilattan atılmasını istiyordu. Kışkırtıcı ajanların MiT'ten temizlenmesini istiyordu...

Bu arada MtTten yoğun istifalar yaşandığı bilgileri basına sızıyordu. Dönemin içişleri Bakanı İrfan Özaydın MtTten ayrılmaları istifa değil, partizan olan bazı kişilerin istifaya zorlandığı şeklinde açıklıyordu. Özaydın'ın iddiasına göre bu kişiler Aydınlık gazetesine bilgi ve fotoğraf veriyorlardı.

12 temmuz 1978 tarihinde Aydınlık gazetesinin İstanbul'daki merkezini polis bastı.

Gazete 7 ağustos günü haberi patlattı: "işte kontrgerilla şefleri!"

173 *Milliyet*, 26 şubat 1988.

İlk sırada Nuri Gündeş vardı.

Bir gün sonra 8 ağustos günü *Aydui* Jc'nın manşetinde Hiram Abas vardı: "İstanbul'daki bütün provokasyon ve tertiplerin ardındaki beyin: M. Hiram Abas. CIA ve MİT adına Faik Türen'e danışmanlık yapıyor. İstanbul kontrgerilla karargâhı ile CIA ve MİT'in irtibatını sağlıyordu. Gemi batırma olayları, Elrom olayı. Fırtına tatbikatları gibi tertip ve saldırılar Hiram Abas'ın başı altından çıktı. Hiram Abas operasyon ve işkence hastası. Görevli olmadığı halde 12 Marttaki bütün baskınlara, operasyonlara en önde katıldı. Provokasyonları yönetti. Yeni işkence yöntemleri geliştirdi ve bu yöntemlerin uygulanmasında bizzat katıldı."

Aydınlık gazetesinin yayını üzerine Necati Zincirkıran Günaydın gazetesindeki başyazısında, "Hiram Abas Ortadoğu'nun en önemli casusuydu. Aydınlık gazetesini böylesine önemli bir casusumuzu ortaya çıkardığı için kınıyorum" diye yazıyordu...

Hiram Abas, gazeteye manşet olmasına üstelik fotoğrafının yayımlanmasına çok kızmıştı. Yıllarca gizliliğe dikkat ettiğini söylüyordu. Yine deşifre olmuştu. Kimliğini korumak için, Ali Çankaya'nın hazırladığı *Mülkiye ve Mülkiyeliler Tarihi* kitabına bile biyografisini göndermemişti.

Ali Çankaya yine de Hiram Abas'ın biyografisini kitabına alıyordu:

"Hilmi Abbas ile Fatma Hanım'ın oğludur. 1932'de İstanbul'da doğdu. 1952'de Saint-Joseph Fransız Lisesi'ni (İstanbul) bitirdi. SBF'den mezuniyetini müteakip tayin edildiği İstanbul maiyet memurluğunda bir süre bulunup silah altına alındı; yedek teğmen rütbesiyle terhis olduktan sonra tekrar İstanbul maiyet memurluğuna döndü. Eylül 1961'de Dışişleri Bakanlığı Teşkilatı'na girdi. Bir süre bu teşkilatta çalışıp tespit edilemeyen bir tarihte Batum Başkonsolosluğu muavinliğine getirildi. Bu görevden ne zaman merkeze döndüğü belli değildir. Yine bir süre merkezde Kıbrıs-Yunanistan Da-iresi'nde çalışıp 6.1.1966'da Atina Büyükelçiliği'nde 2. kâtipliğe; 27.9.1969'da da merkezde bir göreve getirildi. Halen (nisan 1970) merkezde çalışmaktadır. Evli olup cinsleri tespit edilemeyen iki çocuğu vardır

(haziran 1968). Fransızca bil diğı sicilinde yazılıdır: Tamamlayıcı bilgi için muhtelif tarihlerde kendisine yazılan 5 mektuba, mantıkla bağdaştırılması mümkün olmayan birtakım sudan bahaneler ileri sürmek suretiyle, cevap vermek nezaketini ve izarını göstermemiştir. Resmi 1952-1957 yularından birine ait olup SBF Arşı-vi'nden alındı."

MİTte çalıştığı bilgisini yine de saklamayı becermişti. Ali Çankaya*Dışışleri* Yüüğü'na bakarak Hiram Abas'ın biyografisini kaleme almıştı. Ancak bilmiyordu ki, yıllıktaki bilgiler Hiram Abas'ın gittiğı ülkelerde deşifre olmaması için bilerek yanlış yazılmıştı...

Athını basınakim sızdırdı ?

Hiram Abas ve Nuri Gündeş neden gazeteye manşet oldular?

12 Mart operasyonları sırasında MİT İstanbul Bölge Başkanı Turan Deniz inisiyatif dışı bırakılmış, MİT elemanları emirleri doğrudan doğruya Memduh Ünlütürk ve Faik Türün'den almışlardı.

Zaten daha sonra da Turan Deniz Bonn'a atanmış yerine de Nuri Gündeş getirilmişti...

Gazeteye bilgi veren emekli Kurmay Albay Turan Çağlar, adaşı Turan Deniz'in çok yakın arkadaşıydı. İkisi de 1942 Harbiye çıkışlı, hava muhabere sınıfındandı.

Turan Çağlar, arkadaşına yardım etmek için Hiram Abas, Nuri Gündeş ve bazı MİTçilerin 12 Mart'ta işkenceci olduklarını Gazeteci Nimet Arzık'a sızdırdı.

Turan Deniz yıllar sonra bu yayın aracılığıyla intikam almış oluyordu.

Fakat Turan Çağlar'ın "bilgi sızdırması" yanına kalmıyordu ! MİT görevlileri tarafından kaçırılıp bir güzel dövölüp ifadesi alınacaktı... Turan Çağlar'ın dövölmesi üzerine MİT Müsteşar Yardımcısı Recep Ergun, İstanbul MİT Bölge Başkanı Nuri Gündeş'i, "Sen kim oluyorsun da bir emekli kurmay albayı keyfi olarak alıp sopalı-işkenceli sorgulayabiliyorsun" diye azarladı.

Turan Çağlar sıradan bir asker değildi. 21 ekim 1961 pro tokolüne imza atan 38 subaydan biriydi. Üstelik cuntanın Hava Kuvvetleri istanbul temsilcisiydi...

Yalnız küçük bir kusuru vardı; ağzı fazla sıkı değildi.

istanbul Harp Akademileri'ndeki toplantıyı da gazeteci Bedii Faik'e söylemişti. Böylece cuntacılar arasına bir de gazeteci katılmıştı...

Turan Çağlar 22 şubat 1962 cuntası içinde de vardı. O dönem istanbul Radyosu müdürüydü. Radyo o yıllarda oldukça önemli bir ihtilal aracıydı. Kim radyoyu ele geçirirse onun darbe yapma şansı daha yüksekti! Bu nedenle böylesine önemli bir sorumluluğı ona vermişlerdi.

Gerçi başarısız olmuşlardı.

Ancak ne Talat Aydemir ne de Turan Çağlar yüyacaktı.

Turan Çağlar, bu kez 21 mayıs 1963 cuntası içinde yer alacaktı, ihtilal gecesı Talat Aydemir'i Kara Harp Okulu kapısının önünde karşılayan üç emekli subaydan biriydi.

Fakat yine hezimete uğradılar...

Son darbe üç idam sehpasının kurulmasına neden olmuştu. Turan Çağlar canını kurtarmıştı...

Bu kitabın yazılannndan Doğan Yurdakul da Turan Çağ-lar'ı yakından tanıyordu: "Turan Çağlar'ı, Nimet Arak aracılığıyla tanımışım. Kısa zamanda iyi dost olduk. Bu dostluğumuz *Aydınlık* 'kontrgerilla' yayınından sonra da sürdü, istanbul'a gidişlerimde zamanım varsa Çağlar'a da muhakkak uğrar hatırını sorardım. Banş Manço'nun kayınpederi olduğunu da o gidişlerimde öğrenmişim. Oldukça mütevazı bir yaşantısı vardı. Annesi de onun evinde kalıyordu. Bu uğ-rayışlardan birinde annesiyle birlikte mahallelerinde geçen

gölünç bir olayı anlatmışlar, ben de bunu köşe yazılarımdan birinde isim vermeden kullanmışım.

Turan Çağlar 12 Eylül'den bir ay kadar önce beni Ankara'dan arayarak heyecanlı bir sesle İstanbul'a çağırdı. Randevuyu evinde değil, Divan Otel'i'nin pastanesinde vermişti. Önemli şeyler anlatacağım sezdiğimden, iznini alarak randevuya yanımda *Aydınlık yazı* kurulundan {onun da tanıyıp güvendiği} bir arkadaşla birlikte gittim. Takım elbisesine uygun bir papyon takmıştı. Bizi bekliyordu. Hemen söze girdi: 'Darbe geliyor. Komuta kademesi emir komuta zinciri içinde yönetime el koyacak. Haydar Saltık da kuracakları yönetimin genel sekreteri ve güçlü adamı olacak. İrıcayı, Kürtçü-lük hareketlerini ve anarşiyi gerekçe yapacaklar.' Ama beni sadece bunları söylemek için çağırmamıştı. Asıl kendisi için endişeleniyordu. 'Size de vuracaklar. Onun için beni tanıyan arkadaşlarınız lütfen bir süre ortadan kaybolsunlar. işkenceye dayanamayıp benim adımları verirler. Tutuklanırım. Bu yaşımda buna dayanamam' demişti..."

Aydınlık gazetesinin bilgi kaynağı sadece Turan Çağlar değildi. 1976 yılında MfTte "temizlik operasyonu" sonucu 8 üst düzey yöneticiyi teşkilattan zorunlu emekliye ayırmışlardı. Hemen hepsi "sosyal demokrat" kimlikle tanınıyordu. Bunlardan Kemal Eker, "gelini yabancı uyruklu" diye teşkilattan "kovuluyordu!" Belçikalı gelini Eker'in makam otomobili girerken görüntülenmişti. Tabii bu işi Mehmet Ey-mür'ün başında olduğu Takip Şubesi yapmıştı.

Kemal Eker kimlerin kendisine oyun oynadığını iyi biliyordu.

Çoğu daire başkanlığı görevinde bulunmuş 8 MiT görevlisi Danıştay'a dava açıp tekrar MfTte dönüyorlardı...

Gazetenin bilgi kaynakları arasında Kemal Eker de vardı.

Kemal Eker'in verdiği bilgi ve belgeleri trenle Ankara'dan İstanbul'a getiren Aydın bk muhabiri, "Ahtapot Operasyonu" sonucu trende MiT tarafından soyuluyordu.¹⁷⁴

Gazetecinin çantasında işkenceci MfT görevlilerinin adları vardı. 12 Mart Darbesi'nin Başbakan Yardımcısı Sadi Ko-çaş'ın MiT müsteşarlığına getirmek istediği akrabası {MiT personel daire başkanı} Abdullah Argun, adını listede görünce kalp krizi geçirip vefat ediyordu.

Başta MiT, Emniyet olmak üzere devletin birçok kurumundaki iç çatışmalar taraflar tarafından hep basına sızdırılır. Nitekim Aydın bk'ın yaptığı yayın da bunun somut bir örneğiydi. Aydın bk'ın bilgi kaynakları arasında, 12 Mart döneminde işkenceden geçmiş kişilerde vardı. Yapılan bir çağrı

174 *Aydınlık* gazetesi muhabiri Ünal inanç'ı trende soyan MiT görevlisi Kemal Düşünceli, yıllar sonra çantasını çaldığı gazeteciyle arkadaş olacaktı.

üzerine toplanan onlarca işkence mağduru, işkencecilerin kimliğini, "iğneyle kuyu kazar" gibi birbirleriyle konuşarak tespit etmişlerdi.

Gazetenin yazdığını MiT Müsteşarı Adnan Ersöz de doğruluyordu. Müsteşar Ersöz, 15 ekim 1978 tarihinde Fonta dergisinin yazılı sorularına şu yanıtı veriyordu:

"12 Mart'tan sonraki operasyonlarda MiT mensupları zaman zaman ve yer yer soruşturmalarda uzman olarak bulunmuşlardır. Ama bunların içlerinde aşırı işgüzarlık yapmış, iddia edilen suçları işlemiş kimseler olmadığını bugün kimse iddia edemez.

MfTte temizlik yapılmasını isteyenler (CHP hükümeti) kısmen haklı olabilir. Geçmiş devirlerde en hafif tabiriyle usulsüzlük yapmış olanlar, emir ve direktiflerin sınırlarını aşmış olanlar bu yollardan gayretkeşlikle suç işlemiş olanlar, kafaları sadece bir tarafa göre

şartlanmış olanlar vardır. Ama bunların tespit edilmesi, haksızlığa maruz kalmadan kanun çerçevesinde tesirsiz hale getirilmeleri kolay olmayacaktır. MiT mensupları 12 Mart sonrasının çok küçük bir 'grup tarafından yaratılan aşırıdıklarının ezikliği içindedirler." MiT Müsteşarı Adnan Ersöz teşkilata bambaşka bir hava getirmişti. Kapalı kapılar ardındaki MITi kamuoyuna açıyordu, ilk kez bir MiT müstesan açıkça basına demeç veriyordu. Müsteşar Ersöz, o günlerde resepsiyonlara, törenlere, toplantılara katılıyor, sık sık sivillerle sohbet ediyordu. Ersöz Paşa'nın sıcak yaklaşımı ve teşkilatı konusunda yer yer özeleştirici yapması takdir ediliyordu. Pekki MiT Müsteşarı Ersöz, teşkilatındaki "aşırılığa, işgüzarlığa" tamamen son vermiş miydi?..

Milletvekili oğluna MiT dayacağı

Tarih 6 Kasım 1978.

Yunanistan'ın Ankara Büyükelçiliği binasının inşaatı sürüyor.

MiT, "böcek" denilen dinleme cihazlarını binaya yerleştirmek için operasyon düzenleyecek.

Mehmet Eymür'ün başını-

da olduğu Takip Şubesi de gözcülük yapacak.

Operasyonun güvenliğini sağlayacak personeli taşıyan iki askeri kamyon MiT merkezinden yola çıkıyor.

Ancak yolda bir aksilik oluyor. Özel bir otomobil en arkadaki kamyonun yol istiyor ancak bir türlü alamıyor. Kamyon şoförü MiT görevlisi biraz acemi, önündeki kamyonu kaybedeceğinden korkuyor.

Otomobil sürücüsü sürekli klaksona basıyor. Mehmet Eymür olaya müdahale ediyor, özel otomobildeki genci cadde ortasında "evire çevire" dövüyor.

Eymür'ün bu hareketi operasyonu tehlikeye sokuyor. Hırsını alamıyor, otomobil plakasından evin adresini tespit ediyor. Eve gidip genci kolundan tutup MITe götürüyor...

Mehmet Eymür'ün bu hırsını arkadaşları bile anlamakta zorlanıyor.

Sorgulama için MITe götürülen genç teşkilatta da dayak yemekten kurtulamıyor. Ancak gencin CHP Erzincan Milletvekili Nurettin Karsu'nun oğlu olduğunun ortaya çıkması bir anda ortalığı kanştırıyor.

CHP bu olaydan sonra mecliste MITin faaliyetleriyle ilgili olarak genel görüşme açılmasını talep ediyor. Başbakan Ecevit, partililerini sakinleştirmek için, Mehmet Eymür'ün teşkilattan hemen uzaklaştırılmasını istiyor. Eymür, MİT Okulu'na "öğretim görevlisi" olarak atanıyor.

Mehmet Eymür "ortalık yatışınca kadar" Amerika'ya gidiyor. Ancak CHP'liler olayın peşini bırakmıyor. "İşkenceci" MİT görevlisinin teşkilattan atılmasını istiyorlar. Bunun üzerine Mehmet Eymür MİTten alınarak, Devlet İstatistik Enstitüsü'ne veriliyor. Tam bu sırada CHP hükümeti düşüyor. AP azınlık hükümeti kurulunca Mehmet Eymür tekrar MİTe dönüyor. Yeni görev yeri Kontrespiyonaj Daire Başkanlığı emrinde, Batı devletleri şube müdürlüğüydü. Amiri Hıram Abas'tı. İkili yine buluşmuşlardı...

12 Mart Askeri Darbesi'nden sonra artık MİTin kirli operasyonları arka arkaya kamuoyu tarafından öğrenilmeye başlanmıştı. Teşkilat sürekli prestij kaybediyordu. Personel bulmakta bile zorluk çekiliyordu...

MİT daire başkanları özellikle Ankara'daki Mamak, Polatlı gibi askeri okullara gidip komutanlardan, akıllı yedek subayların MITte çalışması için aracı olmaları isteniyordu. Hatta bazı askerî okullara yedek subayların askerlik bitiminde MITte çalışmaları için el

ilanları asılıyordu.

öğrencilere MtTten mektup

1978 öğrenim yılının sonuna doğru Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi ile Hukuk Fakültesi'nin bazı öğrencilerine pulsuz kimden geldiği belli olmayan mektuplar gelmeye başladı.

Gelen mektup, bir devlet kurumunun personele ihtiyacı olduğunu belirtiyor ve işe girmek isteyenlerin "posta kutusu 507" numaraya mektupla başvurmasını istiyordu. Mektubun altında personel daire başkanvekili sıfatıyla bir imza vardı.

Başvuran öğrenciler olayın sırrını çözdüler. "Bir devlet kurumu" olarak belirtilen yer MITti!

Bu yöntemle teşkilatın üniversite mezunu açığını kapatmak isteyen kişi ise Personel Daire Başkanvekili Erkan Er-sü'dü.¹⁷⁵

MiTe o tarihe kadar genellikle tavsiyeyle personel alınıyordu. Tavsiye edilenler de ya personel ya da asker çocuğuydu.

644 sayılı yeni MiT Yasası'ndan sonra yine tavsiyeyle eleman ahım vardı, ancak personel adayı dilekçeyle teşkilata başvurmak zorundaydı. Sonra hakkında tahkikat yapıldı: kim vs gibi. 1971 yılından sonra sınavlar başladı. Artık sınavla personel alınmaya başlandı. Sınavlarda güvenlikle ilgili basit sorular soruluyordu. Yine de MiTe o yıllarda giren kişi sayısı oldukça azdı.

MiT "hani hani" personel aradığı o günlerde ülke kaynıyordu.

"Görünmez eller" devreye girmişti...

17 nisan 1978... Malarya Bağımsız Belediye Başkanı Ha-mit Fendoğlu'na gönderilen bombalı paketin patlaması sonucu, belediye başkanı, gelini ve Üd torunu can veriyordu. Kahveler, belediye otobüsleri taranıyor, vapur İskelelerin-175Yankı, 9-15 ekim 1978. de, postanelerde saatli bombalar patlatılıyordu.

Cezaevinden sadece Gazeteci Abdi İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca kaçmamıştı. Son 1,5 yıl içinde Erzurum'dan 11, Sağmalcılar'dan 13, Van'dan 58, Adana'dan 16 mahkûm kaçmıştı...

Öğretim üyeleri, gazeteciler, eski bakanlar ve başbakanlar, senatörler, milletvekilleri; toplumda saygınlık uyandırmış isimler tek tek öldürülüyordu...

Toplumsal kısımlar yaşanıyordu; Kahramanmaraş'ta, Çorum'da, Sivas'ta...

MiT o günlerde ne yapıyordu, hiç istihbarat alamıyor muydu ?

Tarih 13 ekim 1979.

Adana Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Nevzat Bölügi-ray MiT Bölge Müdürlüğü'nü ziyarete gitti.

"Hem ziyaret etmek hem de bazı isteklerimi iletmek amacı ile MiT personelinin bulunduğu yere gittim. Bir cadde üzerinde büyük bir apartmanın önünde durduk. Apartmanın kapısında beni karşıladılar ve içeri girdik. MiT diye girdiğim yer bildiğimiz bir apartman dairesiydi. Ben ise geniş bir bahçe içerisinde gizlenmiş güvenli özel yapılmış bir bina ve kapısında da sivil bir kuruluş adı yazılı bir levha göreceğimi sanıyordum. Şaşırdığımı gören görevliler özel bir binalarının bulunmadığını ve bu nedenle bir apartman dairesinde oturduklarını açıklıyordu. Ya güvenlik? Apartmanın kapısına dikilen iki nöbetçi erle sağlanıyordu. Güya gizliydi, ama burasını herkes biliyordu..."¹⁷⁶

Yıllar geçti ama uygulama hiç değişmedi. MiT binaları çoğu zaman espri konusu olmaya hâlâ devam ediyordu: beyaz eşya satan Trabzonlu bir esnaf, mağazasını başka bir yere

taşımış, boşalttığı dükkânın camına da, "Yeni yerimiz MITin tam karşısıdır" diye yazmıştı.. 27 nisan 1999 tarihli *Milliyet* gazetesindeki küçük ilan dikkat çekiciydi: "Demetevler'de geniş, MiT manzaralı şahane daire, acilen satılık."

Diyarbakır'da ise dolmuş şoförleri, MITin bulunduğu bölgeye giderken. "MITe... MiT'e" diye bağırarak yolcu top-luyorlardı. Aynı durum Ankara Bahcelievler semti için de geçerliydi...

176 Nevzat Bölügiray, *Sokaktaki Askerin Dönüşü*, s. 71, 72.

MiT sorguya girsin mi, girmesin mi ?

Kanın Türkiye'yi yutmaya çalıştığı o günlerde MiT toplayabildiği kadar istihbaratı san zarflar içerisinde sıkıyönetim komutanlarına göndermekle meşguldü...

Adana Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Nevzat Bölügi-ray anlatmaya devam ediyor: "Bölgedeki MiT görevlilerine iki de bir, 'Bana laf değil, somut hedef gerek' dedikçe onları üzdüğümü biliyordum. Sınırlı olanaklarıyla benim istediğimi yapmaları olanaksız gibiydi. Buna karşın Adana'da çok önemli bir terör örgütünün içine sızmayı başarmışlardı. Ancak örgütü suçüstünde yakalayabilmek için zamanlamayı sağlayamıyorlardı. Örgüt içindeki elemanın bunu o anda bildirmesi çok güç bir işti. iki ay süren bu çalışmaları büyük bir sabır ve umutla izledim. Sonunda zamanlama ayarlanmış ve operasyonun düzenlenebileceği bildirilmişti. MITin eşgüdümünde güvenlik amirleri gerekli planlamayı ve hazırlıkları yaptıktan sonra kararlaştırılan günde örgüt evine baskın düzenlenerek ikisi polis, kırk sekiz örgüt üyesi ele geçirildi.

Birkaç ay sonra yeterli kanıt bulunmadığından bu tutuklular bırakılınca MiT, Emniyet ve mahkeme arasındaki birbirini suçlamalar yineleni.

Gerçekte MiT terörün genel tablosunu çizer, geleceğe dönük genel yorumlar yapar, örgütleri saptar ve bir kısım üyelerini de ismen belirler ve Emniyet'e verir. Bundan sonra on-lan suç kanıtlarıyla yakalamak için operasyonlar düzenlemek güvenlik kuvvetlerine düşmektedir. Eğer operasyon başarılı olursa bu basan Emniyet'in oluyordu. Basan sağlanmazsa Emniyet suçluların kanıtlarıyla yakalanmalarını sağlayacak tüm ayrıntılı bilgileri MiTin vermediğinden yakınırdı. MiT ise yasalar nedeniyle *bizzat* bir operasyon yönetemez ancak yardımcı olabilir.

Genelde bunların hepsinde de bir gerçeklik payı vardır. MiT bazen bu tür suçlamalara yanıt vermek ister gibi derle-

diği bilgileri Emniyet yerine daha üst kademelere verebilir, Emniyet de başansının sadece kendisinde olması için MITe bilgi vermeyebilirdi.

MiT ve Emniyet arasında eşgüdüm eksikliği ve rekabet her zaman sürmüştür. Ancak bir toplantımızda hukukî bir sorun ortaya çıktı.,

MiT temsilcisi: 'Efendim, bazen çok önemli örgüt eleman-lan yakalanıyor. Bunların sorgulanmalarında çok önemli ipuçlarının ele geçirilmesi olası. Ancak Emniyet bizim sorguda bulunmamıza izin vermiyor ya da zorluk çıkarıyor.'

Emniyet müdürü: "Yasalara göre soruşturmada polisten başka hiç kimse bulunamaz. Biz önemli ifadeleri onlara verebiliriz.'

MiT temsilcisi: 'Önemli olan sadece ifadelerin bize verilmesi değildir. Gerek örgütlerin gerekse ideolojilerin çok geniş ve karmaşık yapılan bakımından bu konular da özel bir bilgi ve yetiştirmeyi gerektirmektedir. MITin elemanları bu konuda uzmandırlar.'

Emniyet müdürü: 'Ama yasaya göre sorgulara katılamazsınız'."

Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Bölügiray'ın kafası ka-nışmış, ikilemde kalmıştı. Yine de

kararnı verdi:

"Geçmişteki sıkıyönetim dönemlerinde MIT'in özel sorgulama ve işkence savlarına bulaştığı düşünülürse buna izin vermem olanaksızdır benim için."

Ancak yine de orta yol bulundu: "Sorgulamayı polis yaparken uygun bir yerden MiT uzmanı dinlesin. Bu arada sorulması gereken bir konu olursa uygun bir zamanda sorgulamayı yapan polise bildirsın ve o da sorgulamasında bunla -n göz önüne alsın."

Komedi filmi gibi...

MiT ile polisin ortak hareket etmesi isteniyordu. Ancak ne MiT içinde ne de Emniyet içinde bir birlik yoktu.

Valiler, emniyet müdürleri bile bölünmüştü:

1979 yılının meclisteki son birleşiminde, eski vali ve eski Emniyet Müdürü AP Milletvekili Ömer Naci Bozkurt, içişleri Bakam Hasan Fehmi Güneş'le tartışıp, öfkeyle çantasını bakanana fırlatınca, açılan çanta bir gerçeği gözler önüne serdi. Belgelerde, vali ve emniyet müdürlerinin "menfi-müspet" diye ikiye ayrılmış oldukları görüldü.. Yani vali ve emniyet müdürleri sağcı ve solcu diye ayrılmıştı! Üsteyi kimin hazırladığı hiçbir zaman bilinemedi. içişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'in "başından bela eksik olmuyor"du.

FKÖ'nün Ankara'da büro açmasının hemen ardından, Filistinli dört gerilla 13 temmuz 1979'da Mısır'ın Ankara Bü-yükelçiliği'ni bastılar. Bir polis memuruyla bir bekçiyi öldürdükten sonra elçilik personelinin rehin aldılar. Kaçmaya çalışan bir Mısır görevlisi de pencereden düşüp öldü. Gerillalar, Türkiye'nin Mısır'la diplomatik ilişkisinin kesilmesini, Filistin devletinin meşruiyetinin tanınmasını, Mısır'da tutuklu bulunan arkadaşlarının serbest bırakılmasını ve Türkiye'den gitmek için uçak istiyorlardı.

"Filistin Devriminin Kartalları" adlı örgüt adına hareket ettiklerini söyleyen gerillalar Türkiye halkına karşı olmadıklarını vurguluyorlardı. Başında Ebu Firas'ın bulunduğu FKÖ temsil heyeti Türkiye'ye geldi. Yapılan görüşmeler sonrasında gerillalar baskının ikinci günü teslim oldular. Gerillaların teslim olması sırasında CHP hükümetinin içişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'in Filistinlileri yanağından öpmesi uzunzaman tartışma konusu oldu. Güneş ise baskınla ilgili istihbarat yoksunluğundan yalanmıştı. Güneş şöyle diyordu: "MiT'ten birkaç Filistinlinin gelerek israil Büyükelçi-liği'ne eylem yapacakları bilgisini vermişlerdi. Aylarca aradık, bütün otelleri gözledik. MiTe başvurdum. 'Daha ne kadar bilgi varsa gönderin' dedim. Şöyle düşünüyordum: MiT herhalde aldığı ilk bilgiyi kovalıyordu, istihbaratın gereği buydu. MiT'ten gelen cevap: 'Kaynağımız bilgiyi kesti' oldu. işte tam bu sırada Filistinliler Mısır Büyükelçiliği'ni bastı."

istihbaratı vermesi gereken kişi Kontrespiyonaj'ın başında bulunan Hiram Abas'tı.

Filistinlilerin kendisine "attığı kazığın" öcünü yıllar sonra alacaktı Hiram Abas!..

CIA ajanları Türkiye'de esrarengiz işler yapıyor, ama MiT Kontrespiyonaj Bölümü duyarsız davranıyor. Hükümet belgeleri değişik kanallarla öğreniyordu.

içişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'i telefonla arayan

Amasya Belediye Başkam CHP'li Gündüz Türen heyecanlı bir sesle şöyle diyordu: "Sayın Bakanım, Robert Alexander Peck¹⁷⁷ adında bir Amerikalı dolaşıyor buralarda. Anka-ra'daki büyükelçilikte ikinci kâtipmiş. Bana da geldi ilginç sorular soruyor; 'Amasya'da Sünnîlerle Alevîlerin oranı nedir; Amasya'da sağcı mı, solcu mu çok; Amasya'daki çatışmalar mezhepsel mi, etnik mi yoksa ideolojik nedenlerden mi kaynaklanıyor gibi.' Amerikalı benzer sorulan Çorum'da da sormuş. Sayın Bakanım ne yapalım ?"

Bakan, Amasya Valisi Aydemir Ceylan'ı arayarak durumla ilgilenmesini istedi. "Esrarengiz

Amerikalı" kibar bir biçimde göz hapsine alındı.¹⁷⁸

Olaydan iki gün sonra Karadeniz gezisine çıkan Bakan Güneş'e gazeteciler "esrarengiz Amerikab"yı sordular. Bakan, "Her şeyden haberimiz var, Amerikalı diplomatı dikkatlice izliyoruz" deyince, ABD Ankara Büyükelçisi Spain, Hasan Fehmi Güneş'in "özür dilemesi ve sözlerini geri almasını" istedi.

Amerikan büyükelçisinin tabîi isteği olmadı. Ama içişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş, 5 ekim 1979 tarihinde, "Aynur Aydan tertibi" nedeniyle istifa etmek zorunda bırakılıyordu... CHP hükümeti de uzun ömürlü olmuyordu...

Yeni müsteşar Türker

16 ekim 1979 tarihinde Ecevit başbakanlıktan istifa etti. Ardından MiT Müsteşarı Adnan Ersöz görevinden ayrıldı. Hiram Abas ve arkadaşları rahatlamışlardı. O günlerde piposunu keyifli tütürüyordu Hiram Abas...

MfTe 19 kasım 1979 tarihinde atama yapıldı. Göreve Korgeneral Bülent Türker getirildi. Müsteşar Bülent Türker teşkilata yabancı biri değildi. 26 temmuz 1973-27 şubat 1974 tarihleri arasında vekâleten ve 26 eylül 1974-24 kasım 1974 tarihleri arasında asil olarak iki kez müsteşarlık koltuğuna oturmuştu.

177 Robert Alexander Peck o tarihte CIA'nın istasyonşefiydi. Açığaçıknca yerine Paul Henze ikinci kez Türkiye'ye gönderildi.

178 "Esrarengiz AmerikayıOrman idaresi'nin misafirhanesinde göz hapsinde tutan dönemin Amasya Valisi Aydemir Ceylan, bu onurlu tavrınınödülünü, bir daha hiçbirşehre vali yapılmayarak aldı. Emekliliğine kadar yaklaşık 20 yıl merkez valiliğinde bulundu !

Şimdi üçüncü kez görevinin başındaydı!

25 kasım 1979 tarihinde meclisten güvenoyu alan AP azınlık hükümeti göreve başladı. Başbakan Demirci, yeni MiT Müsteşarı Türker'le çalışacaktı! Başbakan Demirel'in MtT müsteşarını kendisinin seçmesine izin verilmemişti. Askerlerin herhalde bir bildiği vardı!.. Başbakan Demirel'in bir numaralı sorunu ülkede akan kanın bir türlü durmamasıydı. MtT Müsteşarı Türker'i çağırarak brifing aldı.

Acil önlemler alınması için, Devlet Bakanı Ekrem Ceyhan'un başkanlık ettiği, Adalet Bakanı Ömer Ucuşal, Millî Savunma Bakanı A. İhsan Birincioğlu, içişleri Bakanı Mustafa Gülcüğü ile. MGK Genel Sekreteri Oramiral Arif Akdoğanlar'ın katıldığı 27 kasım tarihli toplantıda MiT müsteşarı olarak Bülent Türker de vardı. "Devleti harekete geçirmek" için bir an önce çalışmalara başlama karan aldılar.

Benzer sözler 4 aralıkta Genelkurmay Başkanlığı toplantı salonunda da dile getirildi. Sıkıyönetim komutanları toplantısında ilk konuşmayı, İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Necdet Üruğ yaptı:

"Gerekli istihbarat sağlanamamaktadır. MtTten ve Emniyet'ten zikre şayan bir destek görülmemiştir. MiT ile polisin arası kopuktur. MiT anarşik istihbarat yapmalıdır. MtT-polis işbirliği kanunlaştırmalıdır. iki teşkilat arasında karşılıklı güven havası yaratılmalıdır. Bugün MtTten maalesef hiçbir resmî rapor alınamamaktadır. MiT de polis teşkilatı gibi politikadan arındırılmalıdır."

Diğer sıkıyönetim komutanları benzer sözler sarf ettiler. Orgeneral Selahattin Demircioğlu: "istihbarat gelmiyor, çok iyi bir istihbarat teşkilatı kurulmalıdır, istihbarat için özel eğitilmiş personel yetiştirilmelidir."

Korgeneral Ragıp Uluğbay: "istihbarat yok denecek kadar azdır."

4 aralık toplantısından sonra Genelkurmay Başkanlığı Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi

Başkanı Tümgeneral Selahattin Cambazoğlu hazırladığı "tedbirler" dosyasını başta Başbakanlık oimak üzere "devletin sınır merkezlerine" gönderdi. Raporun MITle ilgili bölümlerinde Tümgeneral Cambazoğlu şunları yazıyordu: "Polis ve MITteki soruşturmaların zaman zaman sıkıyönetim savcılarının nezaretinde yapılmasına yetki verilmelidir.

"MiT de polis gibi siyasetten arındırılmalıdır.

MiT tarafından yeterli düzeyde istihbarat temini ve süratle ulaştırılması yönünde ciddi tedbirler alınmalıdır, istihbarat temini için harcanan ödenekler artırılmalıdır.

Esas istihbarat sağlayıcı organ olarak MtT, anarşik istihbarat yapacak şekilde yetki, teşkilat çalışma yöntemleri bakımından yeni bir reorganizasyona tabi tutulmalıdır.

istanbul MiT Bölge Başkanlığı daha tecrübeli personel ile takviye edilerek daha etkin ve verimli yöntemleri uygulaması sağlanmalıdır."

15 aralıkta Başbakan Demirel'in başkanlığında, Başbakanlık Müsteşarı Turgut Özal, MGK Genel Sekreteri Oramiral Arif Akdoğanlar, Genelkurmay Başkanlığı Sıkıyönetim Komutanlıkları Genel Koordinatörü Tümgeneral Selahattin Cambazoğlu ve MiT Müsteşarı Bülent Türker'le üniversite rektörlerinin katıldığı bir toplantı yapıldı.

Demire! MTT merkezinde

22 aralıkta Başbakan Demire! MtT merkezine giderek brifing aldı. Demirel, "Komutanlar teşkilatınızın örgütler hakkında bilgisinin bulunmadığını şikâyet ediyorlar. Eğer varsa da biz bu bilgileri alamıyoruz diye yakınıyorlar. Neden vermiyorsunuz" diye sordu.

Müsteşar Bülent Türker kısık sesle, "Ama efendim hepsini verdik" dedi.

Şaşıрма sırası Demirel'deydi. Toparladı, "Canım siz de bir daha verin" dedi.

Başbakan Demirel 25 aralık 1979'da MiT Müsteşarlığına resmî bir yazı gönderdi.

(Başbakan özel/11-03214.) Demire! MiT Müsteşarı Türker'den, "ülkede huzursuzluk çıkaran kaynakların, mihrakların ve bunların mensuplarının tümünün" tarafına gönderilmesini rica ediyordu.

MiT zaten komutanlar için böyle dosya hazırlamıştı, istenilen dosya başbakana gönderildi.

Başbakan da dosyaların içeriğine bile bakmadan Genelkurmay başkanı, millî savunma bakanı, içişleri bakanı, adalet bakanına gönderdi.

Sıkıyönetim komutanları şikâyetçiydi. Adana Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Nevzat Bölügiray anlatıyor:

"Başbakan Süleyman Demirel'in emriyle MiT Müsteşarlığı, Sıkıyönetim Komutanlıkları'na birer dosya gönderdi. Bu dosyada terör örgütlerinin; örgüt şemaları, ilişkileri, yapısal özellikleri, bilinen liderleri genel çizgileriyle anlatılıyor ve bazı isimler de bildiriliyordu. Bu dosyanın gönderilmesinden sonra artık teröristlerin belirlendiğine ve gerisinin sıkıyönetimlerin çabasına kaldığına inanmış görünen büyüklerimiz, bizim hemen davranıp teröristleri yakalamamızı bekler gibiydiler. Ne çare ki, güvenlik güçlerinin bir kişiyi suçlayıp adaletin önüne çıkarabilmesi için bazı somut tanık ve kanıtlara gereksinme vardı..."¹⁷⁹

*

AP hükümeti ülkede akan kanı durdurmak için elinden geleni yapmaya çalışıyordu. Başbakan Demirel 5-6 şubat günleri Ankara'da 16 ilin valisiyle bir toplantı yaptı. Hassas illerin valileri bölgelerindeki durumları özetlediler. Valiler MITten de şikâyetçiydiler. Şanlıurfa valisi: "MiT ile sıkıyönetim arasında diyalog kesilmiştir. MiT, 'Biz istihbarat yapıyoruz, sıkıyönetim çalışmıyor' derken, sıkıyönetim komutanı da, 'MiT bir şey vermiyor'

diyor. MiT takviye edilmeli."

Tunceli valisi: "istihbarat yok. MiT deşifre olmuş, binası ulan bombalanıyor."

Van valisi: "istihbarat yok, acilen düzeltilmelidir."

Artvin, Kars, Ordu, Hatay, Ağn, Adıyaman, Hakkâri, Siirt, Mardin, içel, Adana, Diyarbakır, Gaziantep valileri genellikle hep aynı nokta üzerinde duruyorlardı: istihbarat yok!..

Herkesin yakındığı MÎT, o günlerde neler yapıyordu ?

Hıram Abas-Klaus Kinkel dostluğu

Alman istihbaratçıların Hıram Abas'a verdikleri kodun adı; "Hanf ti. Türkçesi kenevir!¹⁸ ° Klaus Kinkel adı, Türkiye kamuoyunun bildiği bir isimdi. 1990'lı yıllarda Almanya dışişleri bakanlığı görevinde bulunan Klaus Kinkel, 1978-1982 yılları arasında da Alman istihbarat Teşkilatı'nın (BND) başında bulunmuştu.

Weilheim Barış Politikası Araştırmalar Enstitüsü Başkam Erich Schmidt-Eenboom, Klaus Kinkel'in BND'nin başında ş bulunduğü dönemi *Gölge Savaşçısı* adlı bir kitapta anlattı.

Kitapta Kinkel ile MiT ilişkisi hakkında ilginç bilgiler bulunuyordu. BND'nin yurtdışında kurulan ilk merkezlerinden birisi, Gehlen kolu tarafından Ankara'daki Alman

Büyükelçiliğ'i'nde ve istanbul'da kurulmuştu. Samsun'da da üssü vardı. BND ve MiT bu dönemde istanbul Boğazı'ndan geçen Sovyetler Birliği gemilerini fotoğraflıyorlardı.

MiT ile BND ilişkisi çok iyiydi. Hitler'in komutanlarından Albert Kesselring'in oğlu Rainer Kesselring, 1978'de MIT'in bilgi ve arşiv sistemini kurmuştu.

Klaus Kinkel'in MIT'ten direkt temas kurduğı kişi Hıram Abas'ü. BND, Hıram Abas'a "Hanf (kenevir) kod adını vermişti. BND'nin "patronu" Kinkel, neden MiT müsteşarlarıyla değil de Hıram Abas'la ilişki kurmuştu ?

Nazi Generali Gehlen'in "çıraklarının" bir gün "usta" olup birbirleriyle ilişki kurması doğaldı.

Peki, "hassas görevler" üstlenen "Hanf kod adlı Hıram Abas ne tür bilgüer veriyordu Klaus Kinkel'e ?

Gölge Savaşçısı adlı kitap bu sorunun yanıtını vermiyor. Ancak MtTin BND'den aldığı bilgilerle neler yaptığını yazıyor:

"BND, Almanya'ya iltica eden muhalif kişiler hakkında bilgileri 'Hanf'a ilette. Bu bilgiler üzerine MiT, Batı Avrupa'da

180 Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan *Türkçe Sözlük* kitabında kenevir: "Kendir-gillerden, sapındaki liflerden halat, çuval gibi kaba örgüler yapılan, iki evcikli bir bitki"

ağustos 1980'de Achim kentinde Kâtip Sultan'ı, Hollanda'da Nubar Yahm'ı öldürdü.

Berlin'de ise Celaletun Kesim ecek 1980 tarihinde MtTin talebi üzerine Türk

Federasyonu" mi-litanlan tarafından öldürüldü."¹⁸¹ Kitaba göre, Hıram Abas ve arkadaşları, Türkiye'de akan kanı durdurmak değil daha fazla akması için çaba sarf ediyorlardı sanki!..

işte, darbe planı

Hükümet toplantı üzerine toplantı yapıyor, silahların susması için hal çareleri arıyordu.

Ancak "birileri" hal çaresini çoktan bulmuştu...

1976-1980 yılları arasında ABD Başkanı Jimmy Carter'ın millî güvenlik müşavirliğini yapan Zbigniew Brezinski, Po-wer and Principle adlı kitabının 373'üncü sayfasında bakın ne yazıyor:

"Iran islam devrimiyle ilgili durum Başkan Carter'ın huzurunda tartışılırken ben, 'bir siyasal değişikliğin harekete geçmesi gerektiğini ifade ettikten sonra, Türkiye'de tıpkı Brezilya'da

olduğu gibi bir askeri darbenin -ki zamanla sivil idareye dönüşmektedir- en iyi çare olduğunu savundum."

Burada anımsatma yapmakta yarar var. Kenan Evren Genelkurmay başkanı olarak 7-18 haziran 1980 tarihinde ABD'ye gitti. Gezisi sırasında Brezinski'yle de görüştü. Başkan Danışmanı Brezinski, "istikrarlı bir Türkiye istiyoruz. Ancak Türkiye bu konuda iyiye gitmiyor, bir şeyler yapmak lazım" diyordu.

Öyle ya, ABD'nin elinin altından İran ve Afganistan kaymıştı. Türkiye'yi kaybetmeyi göze alamazdı.

ispanyol siyaset bilimcisi Prof. Miguel Angel Cabrera, *Avrupa'da Güvenlik: Yunanistan* adlı kitabında benzer şeyler yazdı: "Beyaz Saray başlangıçta müdahaleyi istemiyordu.

Washington, Türkiye'de demokrasinin sürmesinden yanaydı ve bu nedenle Ecevit't destekler görünüyordu. Ancak Pentagon ve CIA darbeye ısrar edince, Beyaz Saray operasyona onay vermek zorunda kaldı." Emekli Korgeneral Nevzat Bölügiray *Sokaktaki Asker* adlı kitabında 12 Eylül Müdahalesi'ne giden olayların tarihsel sıralamasını şöyle yazıyor:

6 mart 1978... Kenan Evren Genelkurmay başkanı oldu. Temmuz ayında müdahale fikri Genelkurmay'da konuşulmaya başladı.

11 eylül 1979... Orgeneral Haydar Saltık, Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'in emriyle cunta hazırlıklarına girişti. "Darbe Planlama Birimi"ni oluşturmaya başladı.

19 kasım 1979... Generaller müdahaleyi tartıştılar.

27 aralık 1979... Hükümete uyan mektubu verildi.

19 şubat 1980... Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin'in görev süresi bir yıl uzatıldı.

4-16 mart 1980... Genelkurmay Başkanı Evren ve kuvvet komutanları, Orgeneral Haydar Saltık başkanlığındaki grup tarafından hazırlanan, "müdahale stratejisini" içeren dosyaları incelediler.

2 nisan 1980... Kenan Evren ve kuvvet komutanları, sıkıyönetim komutanları tek tek dolaşarak müdahale kararına onay aldılar.

4 haziran 1980... "Bayrak Harekât Planı" hazırlandı.

17 haziran 1980... Müdahale karar sıkıyönetim komutanlarına sözlü olarak tebliğ edildi.

4 ağustos 1980... Müdahaleden vazgeçildi.

2-4 eylül 1980... Bayrak Harekât Planı ikinci kez sıkıyönetim komutanlarına tebliğ edildi.

Ve 12 Eylül 1980... Askerler "komuta zinciri dahilinde" yönetime el koydular. Hükümet düşürüldü, parlamento feshedildi, siyasî partiler kapatıldı.

Askerî darbenin bilançosu korkunçtu; 650 000 kişi gözaltına alındı... 50 kişi idam edildi...

229 kişi işkencede can verdi... Kayıpların sayısı ise hâlâ bilinmiyor!

181 *Frankfurt M Press*, 12 mayıs 1995.

Dördüncü bölüm

İstifa etmesi istendi

MiT Müsteşar Yardımcısı Tümgeneral Mustafa Arda'nın kendisiyle acilen görüşmek istemesine bir anlam veremedi.

Makam odasına girdiğinde Tümgeneral Arda kafasını kaldırmadı bile, dosya içindeki birtakım kağıtlara imza atıyordu.

Bir an ayakta durdu, oturması söylenmemiştir, yine de masanın yanında duran iki siyah meşin koltuktan birine oturdu...

Tümgeneral Arda imzalarını bitirmiş olacak ki, dosyayı kapatıp, kafasını kaldırdı, soğuk bir ses tonuyla, "Hoş geldin" dedi.

"Hoş bulduk Paşam, beni emretmişsiniz."

Tümgeneral Arda, oldukça ağır sözler söyleyerek Hiram Abas'ın hemen teşkilattan ayrılmasını istedi...

Hiç beklemiyordu. Tokat yemiştir gibi oldu...

"Askerlere" karşı olmadığım gösterir birkaç cümle sarf etti. Ama bunlar formalite konuşmalarıydı, bunu ikisi de biliyordu...

istifasını yazmak için izin isteyip kalktı...

Süngüsü düşmüştü...

Kızgındı; oysa üç ay önce, 23 ağustos 1980 tarihinde istifa etmişti.

İstifa metnini İstanbul Bölge Başkanı Nuri Gündeş'e vermişti.

"... Sonra Hiram Abas bu 12 Eylül'den evvel istifa ediyor, istifasını veriyor. Kime veriyor, bana getiriyor veriyor, 'Ağabey sana veririm ancak' diye.

On tane madde yazmış, benim de iştirak ettiğim şeyler var içerisinde, bazı düzeltilmesi gereken şeyler var. Ben dedim ki, 'Hiram öyle olmaz bu iki maddeyle olur. Bir istifa dilekçesinde bu olmaz geçerli değildir' ama Ankara bunu muameleye koyuyor, bunlar iki kişi istifa ediyorlar. Mustafa Arda Paşa diyor ki, 'Bayrak harekâtına ait istifa emirleri geçerli değildir, buyurun gidin' diyorlar."¹

"istifa metninde" Hiram Abas ne yazmıştı:

"Ülkemizdeki sıkıyönetim ve rejimin, yıpratıcı anarşi ve terör ile Türkiye'ye karşı, bilhassa Varşova Paktı üyesi ülkelerin yürüttüğü espionaj ve yıkıcı faaliyetlere karşı mücadelenin ana görev olarak MiT Müsteşarlığına ait olduğuna inanmaktayım.

Türkiye dışında ülkemiz misyon mensuplarına devamlı yapılan saldırıların önlenmesi için uygulanacak karşı çalışmaların da MiT Müsteşarlığı vazifeleri arasında bulunduğu kanısındayım.

Türkiye'yi parçalamaya yönelik anarşi ve terör ile bölücülük eylem ve çalışmalarının durdurulamamış olması, MiT Müsteşarlığı'nın görevinde basan sağlayamadığını göstermektedir. Bu ise müsteşarlığın çalışma usul ve metotlarında, personel politikasında acele revizyona gidilmesi gereğini ortaya koymaktadır.

Böyle olduğu halde, MiT Müsteşarlığına bir sene süreden beri yeni personel alınmamakta, kadrolar ortalama yüzde 30 seviyesinde tutulmakta ve MiT Müsteşarlığı iç ve faaliyet politikasından memnun olmamaları neticesi, son sekiz ayda 150 kişi civarında, yetmiş ve aktif görevde çalışan memur ve idareci, MiT Müsteşarlığından ayrılmış bulunmaktadır. Ayrıca müsteşarlıktan kopmaların devam edeceği, personelin büyükçe bir bölümünün dışarıda iş aramasından anlaşılmaktadır. Bu sene yapılan terflerden sonra, kadrosu yükselmiş olduğunda daha üst görevlere tayinlerinin yapılması gereken MiT Müsteşarlığı mensuplarının atamalarının yapılmamış ve bütün tayinlerin de durdurulmuş olduğunu öğrenmiş bulunmaktayım.

Mezkûr husus, MiT Müstesarlığı'nın mevcut ve yararsız faaliyet ve personel politikasını, önümüzdeki günlerde de sürdüreceğini göstermektedir.

Maruz durum muvacehesinde, bugünkü MiT Müsteşarlığı yönetiminde yararlı hizmet yapamayacağıma inandığımdan, emeklilik muamelelerimin yapılmasını emir ve tensiple-rinize sunarım.

23 ağustos 1980

Hiram Abas KED (Kontrespiyonaj Daire) Başkanı"

işin özeti, sondan ikinci paragraftı; Hiram Abas terfisi geldiği halde yükseltilmediğinden, özellikle de; "istanbul bölge başkanı" veya "istihbarat daire başkanı" yapılmamasından şikâyetçiydi.

istanbul bölge başkanlığı "yolunu" Nuri Gündeş'in kestiğini düşünüyordu ve bu nedenle de gidip "istifa metnini" ona vermişti!..

Zaten bunu Nuri Gündeş de söylüyordu: "istanbul'a gelmesine mani olduk diye, herhalde bunlarda bir sıkıntı başladı."²

Nuri Gündeş, "Zapt edemeyiz^ diyerek Hiram Abas'ın istanbul bölge başkanı olmasını engellediği iddiası, aradan bunca zaman geçmesine rağmen hâlâ çürütülemedi....

Nuri Gündeş ile Hiram Abas arasındaki kavga 1980 yılında daha da artmıştı. Yular sonra Meclis Susurluk Komisyo-nu'na ifade veren Nuri Gündeş bakın o günkü çekişmeleri nasıl anlatacaktı:

"Başbakan Demirel'e bir mektup yazıyorlar. Diyorlar ki, 'Nuri Gündeş, (Deniz) Saykalla işbirliği yaparak komünistleri doldurdu.' Baykal Bey'i hiç tanımam. 'Ama eğer siz bunu istanbul'da tutarsanız, teşkilata komünistler doldurur' diyorlar. Tam hiç unutmuyorum, Nihat Erim'in öldüğü zamana rastlıyor, ağustosun 20'sinde bu mektup yazılmış. Ben de Armutlu'dayım. Başbakan Demirel! beni alelacele çağırdılar. Hani bayrak yansında istaka teslim eder gibi, bölgeler beni arabayla getirdiler, (istanbul valisi) Nevzat Ayaz'ın odasına gittim. Sayın Demirel! dedi ki (istanbul'da terörü önlemek için), 'Neler yapacaksın ?' dedi. Ona anlattım, işin ö-nüne nasıl geçilir, 15 tane madde saydım. 'Bunları bana anlatma, bunlar meclis aritmetiği' dedi. 'Ama bunların çoğunu bana söyleyen olmuyor' dedi. 'Göreve devam edin' dedi. Bu görüşmeye hiçbir anlam veremedim. Sonra bir yerden bir mektup ele geçirdik. Bunun altıncı sayfasında şu yazılı: 'Milliyetçi Hiram Abas'ın istanbul'a gitmesini komünist Nuri Gündeş engelliyor!' istanbul'da Ordu komutanı filan beni o kadar seviyorlar ki terfi ettiğim halde 79'uncu maddeye göre istanbul'da kalmam için ısrar ediyorlar. Bunlar da benim kendilerini engellediğimi düşünüp başbakana mektup yazıyorlar..."³

"Köstebek HiramAbas nuT

Tekrar başa dönelim; MiT Müsteşar Yardımcısı Tümgeneral Arda, Hiram Abas'ı çağırıp, oldukça ağır sözler sarf ederek neden istifasını istemişti.

Sorunun yanıtını, o dönemde MITte daire başkam olarak görev yapan Mahir Kaynak verdi:

"Teşkilatta güç mücadelelerinde hep mektuplar dolaşır ortalıklarda. 12 Eylül öncesinde de, hemen sonrasında da Müsteşar Bülent Türker için de, diğer üst düzey yöneticiler için de mektuplar ortalıkta dolaşıyordu. Sonra bir dedikodu çıktı, 'Mektupları Mahir Kaynak yazıyor' diye. Müsteşara çıktım, 'Sayın Müsteşar ben size karşı biriyim, ama mektupları ben yazmadım, ayrıca yazanı da biliyorum, ancak size söyleyemem' dedim. Müsteşar Türker, 'Ben mektupları kimin yazdığını biliyorum; çünkü mektupları daktilo eden kişi, bir nüshasını da bana veriyor' dedi. Evet, müsteşar da mektupları Hiram Abas'ın yazdığını

öğrenmişti. Ve Hiram Abas'a 'Git' dediler, teşkilattan ayrılmaya mecbur ettiler..." Askerler MiT içinde kapışmada, "sivil" Hiram Abas'ı değil; "Albay" Nuri Gündeş'i destekliyorlardı...

istifa metnini iki satır yazdı, ilişik kesme formlarını doldurdu, yakın arkadaşlarıyla vedalaştı ve 23 yıldır görev yaptığı teşkilattan ayrıldı.

Son günlerde piposunu dişleme alışkanlığı edinmişti. Hakarete uğradığını hissediyordu, rahatlamak için müsteşara mektup yazmaya karar verdi:

"Ülkemizi bütünüyle sarsan, demokratik rejimi ve sıkıyönetimin amacına ulaşamaması nedeniyle, Ordumuzu ve devletin temel kuruluşlarını yıpratana, iç ve dış terörizm ile anarşiye karşı, MiT Müsteşarlığı'nın etkin bir mücadele veremediğine inandığımdan, görevimden ayrılırken, aşağıdaki hususların, makamlarına arzında yarar görmekteyim. Hizmetten artık ayrılmış bulunduğumdan, davranışında, vatanımın selameti dışında bir amaç gütmeyeceğimin bilinmesini takdirlerine sunarım.

- istihbarat servisleri, iş konularda derledikleri bilgileri ilgili makamlara ulaştırmakla beraber, bu bilgileri operasyonlarda da hasmı tesirsiz hale getirmeye, ifna etmeye yöneltirler. Anarşi ve terör konularında bu durum örgütlerin parçalanması, lider kadrosunun gözden düşürülmesi, dışarıdan oluşturulan silah, para yardımının kestirilmesi çarelerinin araştırılması ve uygulanması şeklinde olabilir.

-Terör ve eylemlere karşı mücadele, eylemden sonra suçluların aranıp, yakalanması şeklinde olamaz. Suç odakları kurutulur, bu da istihbaratla sağlanır. Halbuki, maruz husus MiT Müsteşarlığı'nın bugünkü çalışmalarıyla yapılmamaktadır. Müsteşarlık, örgüt kadrolarında tespit edebildiği isimleri ilgililere vermekle yetinmekte olup, görevini yaptığını zannetmektedir.

- Tevkifatlarda, sorgulamalara girmekten müsteşarlık emirleri ile kaçınılmakta ve istihbaratın ana kan damarlarını oluşturan ajanlama faaliyeti yapılmamaktadır.

Terör, anarşi dönemlerinde, tetkik, tahkik, yaklaşma gibi uzun süreli çalışmalar için devlet güçlerinin zamanı yoktur. Ajanlar verdikleri bilgi ve hasıla ile kontrolde tutulur, hizmete zorlanırlar. Ayrıca, çabuk ve ani sorgulamalarla yeni terör odaklarına da yönelinilir. Servis bu çalışmaları yapmadığından, inisiyatifi teröre kaptırmaktadır.

- Terör ve anarşiye karşı, halkın, devletin yanında olmasını sağlamak büyük önem taşımaktadır. Bu ise devletin anarşiye karşı üstünlüğü yavaş yavaş ele geçirmesi ve halkın psikolojik şekilde bu yardıma hazırlanması ile olur.

MiT Müsteşarlığında bir Psikolojik Savunma Bakanlığı mevcut olduğu halde, hiçbir faaliyet yürütülememektedir."

Burada araya girip yukarıda paragrafların özetini yapmak gerekiyor.

1) Hiram Abas, tıpkı 12 Mart Askerî Darbesi'nde olduğu gibi, 12 Eylül'de de MiT'in operasyonlara aktif olarak katılmasını;

2) MİT elemanlarının sorgulara mutlak surette girmesini istemektedir.

3) "Ani" ve "çabuk" sorgulamaktan maksadı ise; MiT'te "bilgiyi getiren" ile "bilgiyi değerlendiren" birimler farklıydı, iki ayrı birim oluşturulmasının nedeni, bilgiyi getirenin, bilgisinin doğru olduğuna inanıp yanlış değerlendirmeler yapmasını önlemektir. Ancak bu görüş teşkilat içinde tartışmalara neden oldu. Hiram Abas ve arkadaşları "bilgiyi getirenin" onu aynı zamanda "değerlendiren kişi" de olmasını istiyorlardı. Karşı görüş ise, "aynı kişiler, hem istihbaratı yapar hem de operasyona giderse orada sanık karşısında tarafsız olamaz" görüşünü ileri sürüyorlardı.

4) Hiram Abas, psikolojik savaşın yapılmamasından yakınmaktaydı. Yanılıyordu; üstelik psikolojik harbin Cumhuriyet tarihindeki en "bayağısı" yapılıyordu: örneğin, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nin hemen ertesi gününde, 27 Mayıs 1960 Hareketi'nin içinde yer alan. Millî Birlik Komitesi Üyesi Ahmet Yıldız'ın, belediye otobüsünde bir genç delikanlıya sarkıntılık ettiği iddiasıyla gözaltına alınması tertipleniyordu. Tercüman gibi sağ görüşlü gazeteler haberi birinci sayfalarında veriyordu. Komplonun amacı, 27 Mayıs Hareketi'nin gözden düşürülmesiydi.

Neler yazdırılmıyordu ki gazetelere; örgütü için anneannesini öldürenler, 37 kişiyi gözünü kırpmadan katleden Ak-

rep Nalan, gözleri görmeyen kocası ve 4 aylık yavrusunu bırakıp örgüte kaçan kadınlar vs vs...

Psikolojik savaş öyle bir yapılıyordu ki buna alet olan gazeteciler bu utancı ölüme kadar taşıyacaktı...

Mektubuna kaldığımız yerden devam edelim.

Mossad hayranlığı

"- Türkiye'deki anarşi ve terörizmin gelişmesi ve örgütlerin silah ihtiyacını temin konusunda, kaçakçılık büyük bir faktör teşkil etmektedir. Alınan bazı bilgilere göre, Türkiye'den uyuşturucu madde yurtdışına çıkmakta, karşılığında silah girişi olmaktadır.

Kaçakçılık konusunda, ilgili merciler arasında birçok toplantı yapılmış, MiT

Müsteşarlığı'nın bu konuda bilgi derlemesi kararına varılmıştır.

Ancak, kaçakçılık konusunun şaibeli bir iş olması, hudutlardaki bazı askeri ve sivil şahısların, görevlilerin bu konuya karıştıkları müşahade edildiğinden, MiT Müsteşarlığı konu üzerine yeterince eğilmemektedir. Müsteşarlıkta kaçakçılık ile ilgili bölümler kurulmamış ve kaçakçılık üzerine ajanlanma şifahî emirler ile önlenmiştir. Devletin kararına uygun olarak ve anarşi ile terörizmin önlenmesi yönünden MiT, mezkûr konuya çalışmalarını teksif etmelidir."

Araya girip bir not ekleyelim; Hiram Abas'ın bu teklifi, üç yıl sonra MITte yeni bir birimin (Kaçakçılık Daire Başkanlığı) kurulmasına neden olacaktı...

- Ülkemizin yurtdışında bulunan görevlileri, bir devamlılık içerisinde, Ermeniler tarafından şehit edilmekte ve kanlarının yerde bırakılmayacağı beyanları verildiği halde, herhangi bir işleme tevessül edilmemektedir. Konuyla ilgili olarak, MiT'in iç ve dışta elemanlanması, örgütlerin içine sızma çalışmaları yapmış olması gerekirken, böyle bir faaliyetü-rütülememiştir.

Yurtdışında görevli vatandaşlarımızın hayatlarını, Ermeni eylemlerine karşı ve ülkemiz dışında mukabil eylemler düzenleyerek korumaları icap etmektedir. Bunun geçerli örnekleri, Filistinlilere karşı israil tarafından verilmiştir. Görevin de sadece MiT Müsteşarlığı'na düştüğü kanısı taşınmaktadır." Hiram Abas, yaşamı boyunca teklif ettiği, hatta uyguladığı yöntemi bir kez daha dile getirmekteydi; teröristlere, onların metotlarıyla yanıt verelim!

Zaten yaşamı boyunca "hukuk devleti" sözünü duyduğunda hep bıyık altından gülmüştü... Verdiği örnek ise ilginçti ! Arkadaşlarıyla sohbetlerinde hep Mossad'ın yöntemlerini beğendiğini, gerçek istihbarat teşkilatını israililerin kurduğunu söylüyordu.

Hiram Abas'a göre, "gerekirse provokasyon yapılabilir, insan öldürmekten, bombalar atmaktan kaçınılmamalıdır!"

Bu yöntemleri fırsat buldukça da uygulayacaktı... . Bu arada buraya bir not düşmekte

yarar var:

19 ağustos 1980 tarihinde Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) Temsilcisi Ebu Firas'a Ankara'da Mossad tarafından suikast girişiminde bulunulduğu ileri sürüldü...⁴

•

Mektuba devam:

"- Siyasî ağırlık koyma bakımından Amerika, Kanada gibi ülkelerde Türk lobisi tesisinde yine MiT Müsteşarlığı'nın bazı görevleri yüklenmesi gerekli ise de bu konuda da müsteşarlık bir çalışma yapmamaktadır.

- MİT Müsteşarlığı'nın bugünkü kadroları tetkik edildiği zaman, ortalama 314 kadrosunun destek personeli olduğu, bu kadrolarda çok fazla kadın ve birbirleri üe yakın akrabalar (aile şirketleri gibi) Üe emeklilerin çalıştığı görülecektir.

Aktif faaliyeti gayet kısıtlı bir kadro ile yürütmeye çalışan bir istihbarat servisinden daha fazla basan beklemek, çok iyimserlik olacaktır.

- MtT Müsteşarlığı'nın kadrolarında müsteşarlık katına karşı bir güvensizlik doğmuştur. Bu, alt ile üst kopukluğu, tabii olarak hasılayı menfi yönden etkilemektedir."

Mektup, tıpkı 12 Mart 1971 Askeri Darbe sonrasında yazdıkları gibi "muhtıra" şeklinde kaleme alınmıştı.

Müsteşar Bülent Türker mektubu okumamış, sekreterine "arşive" kaldırmasını söylemişti...

Hiram Abas da mektubun bir nüshasını saklayacaktı, "ileride lazım olur" diye...

4 Mossad, 1972-1988 yılları arasında Filistin KurtuluşÖrgütü'nün 27 yöneticisineçoğölümle biten, suikast düzenledi.

Birden teşkilattan ayrılınca ne yapacağını şaşırان Hiram Abas'ın aksine, istanbul MiT Bölge Başkanı Nuri Gündeş'in "yıldızı" günden güne parlıyordu....

Bir gün Nuri Gündeş soluk soluğa Orgeneral Necdet Üruğ'un makamına çıktı. Çok önemli bir istihbarat almışlardı: Sosyal Sigortalar Göztepe Hastanesi'nin yataklarının altında, dolaplarının içinde silahlar saklanıyordu! Hastane silah deposu haline gelmişti...

Hemen Orgeneral Necdet Üruğ başkanlığında, MITten Nuri Gündeş, Emniyetten Hayri Kozakçıoğlu, Jandar-ma'dan Albay Ömer iskender'den oluşan bir operasyon heyeti oluşturuldu.

Yapılan operasyonda son derece titiz olunması gerekiyordu, söz konusu olan binlerce silahtı.

Nuri Gündeş koordinatörlüğünde operasyon yapıldı. Hastane didik didik arandı. Sonuçta sadece hastanenin iki kadın çalışanı, mesai saati içinde sevgililerinin kollarında yakalandı!..

Bir tek silah bulunamamıştı...

Halit Narin'in yanında

Dönemin parasıyla Hiram Abas'ın emekli maaşı 30 000 TL'ydi. Ekonomik olarak zor durumdaydı.

Millî Güvenlik Konseyi, 160 kişilik Danışma Meclisi'ni oluşturmak için başvurulان tek tek inceliyordu. Hiram Abas da aday olmak için başvurmayı düşündü. Sonra "Askerler beni istemez" diyerek vazgeçti..

Yardıma bir "birader" yetişti. Halit Narin! işadamı, aynı zamanda Türkiye işverenler Sendikası'nın (TiSK) Başkanı Halit Narin'in yanında çalışmaya başladı.⁵

5 Hiram Abas'ın, KoçGrubu'nda "güvenlik danışmanı" olarak görev yaptığıiddia edildi. Ancak kitabın yazarlarıbu iddianın doğruluğunu veya yanlışlığınıiteyit ettiremediler. Sadece bir not düşmek gerekiyor; Hiram Abas'ın anne tarafından akrabasıünlümimarİsmail

HakkıEldem, Koçaillesininçok yakın dostuydu. Aynızamanda KoçGrubu'ndaçalışıyordu. Belki onun aracılığıyla bir süreçalışmışolabilir.

Halit Narin o günlerde ödeme güçlüğü içindeydi. Zor durumda olan iki "birader" birbirlerine kenetlenmişlerdi.

Kimine göre Halit Narin'in bir şirketin yönetim kurulu üyesiydi.

Kimine göre ise korumasıydı. Hiram Abas'ın, Halit Narin'in yanına "Bodyguard olarak girdi" diye teşkilattaki rakipleri alay ediyordu.

Bir daire başkanının işadaminin yanında çalışması belki anlayışla karşılanabilirdi. Ancak Hiram Abas gibi teşkilatta "taraf olan birinin bir işadaminin yanında çalışması çok kabul görmemişti...

Aslında işin özü aynıydı; her ikisi de "tarafı."

TfSK Başkanı Halit Narin, askeri darbeyi arkasına alarak, devletin işçinin değil, işverenin yanında olması için çaba sarf ediyor ve bunda hayli basan kazanıyordu...

MITin "Ekonomi Masası" teşkilatta "kızak" yer olarak biliniyordu. Bu bölümde çalışanların öyle işadamlarıyla bilgi düzeyinde bile ilişkisi yoktu.

Tartışılan "Ekonomi Masası"nın bile ilişkisi yokken, Hiram Abas'ın istanbul sermaye çevresiyle ilişkisi nasıl başlamıştı...

Bir istihbaratçı işadamından ne alırdı ve karşılığında ne verirdi?

Hiram Abas, iş dünyasından bilgi mi almıştı, yoksa kendisini teşkilatta "bir yerlere" getirecek güç mü ?

İşadamları, tıpkı geleceği parlak siyasilere 'yatırım' yaptıkları gibi, MiT içinde de bazı personele 'yatırım' yapmış mıdır?..

Görünen o ki, işadamı MiT içindeki güçler savaşında taraf olmuyordu.

Halit Narin, Hiram Abas'ın "başdüşmanı" Nuri Gündes'in de yakın dostuydu. Halit Narin, istanbul MiT Bölge Başkanı Nuri Gündes'i de ziyaret ediyordu...

Peki, İşadamı Halit Narin ile Hiram Abas'ın ilişkisi ne zaman başlamıştı ?

ilişkinin Hiram Abas teşkilatta görevliken başladığının kanıtı; Gazeteci Rahmetullah Karakaya'nın kaleme aldığı /kiteUi'de Biten Babıali kitabı.

"Yıl 1979. Miüiyefte çalışıyordum. Ali Oğuz MSP istanbul senatörüdür. (...) Kayseri'nin şimdi mahallesi olan Germir köyündendir. Narin Tekstilin sahibi Halit Narin'in köylüsüdür. Köklü aile dostlukları istanbul'da da sürüyordu. Halit Narin o dönem, Türkiye işveren Sendikaları Konfederasyonu, TiSK'in de başkanıydı. Babası Npuülâh Narin'in Fatih Camii'ndeki cenaze namazına Senatör Ali Oğuz'la katıldık. Hatta Turgut Özal'ı da ilk kez orada gördüm.

Ali Oğuz (ortanca damadımız) Abdürrezzak'ın işe girmesi için Halit Narin'den randevu aldı. istanbul'u bilmediği için (Abdürrezzak'la) birlikte Bakırköy Yenimahalle'deki, Narin Mensucat Fabrikası'na gittik. Halit Narin'le randevumuz olduğunu söyleyince bizi odaya aldılar, içeride, esmer, "yüzünden düşen bin parça" misali sert bakışlı biri vardı. Kendimi takdim ettim. Durumu anlattım. Bizi oturttu. Başladı bizim damada ahiret sorulan sormaya. Önce 'Normaldir, işe alınan bir insana bazı sorular sormak gerekir' diye düşündüm. Fakat, durum o hale geldi ki, resmen sorguya alındık. Ben, sadece rehber olduğum için tahammül etmeye çalıştım. Müdahale etmemek için dişlerimi sıktım. Çünkü bir aksilik olsaydı, işin sorumlusu ben olurdu...

içeride yarım saatten fazla durduk. Belki de hayatımın en büyük sabrımı gösterdim o gün. Yoksa kapıyı vurup çıkmak, yapmayacağım şey değildi.

Sorular, sorular, sorular... Şaşırtmaca sorular... Tuzak sorular... Damat son derece saygılı, sıkılgan biriydi. Her sorusuna cevap yetiştirmeye çalıştı. Öyle bir sınavdan geçtik ki, damadın soykütüğü bile ortaya döküldü.

Nihayet sorgu sual bitti. Sonucu bize bildireceğini söyleyince, büyük bir baskıdan kurtulduk. Kendimizi dışarı atıp rahatladık.

Aradan yıllar geçti... Başbakan Özal'ın Suriye gezisinde bir MiT yetkilisi deşifre oldu. *Hürriyette* fotoğrafını görür görmez tanıdım. Meğer bizi yıllar önce Halit Narin'in odasında sorguya çeken kişi MfT'çi Hiram Abasmış !.."⁶

Halit Narin, antikomünist cephenin başında gelen bir adamdı. .Gözü karaydı; işçi grevlerine ve ücret artışlarına

6 Rahmetullah Karakaya, *ikitelli'de Biten Babıali*, Scala Yayıncılık, 1998, s. 107, 108 sert demeçleriyle karşı çıkan Halit Narin birçok çevrenin tepkisini alıyordu. Muhtemelen ölüm tehditlerine de maruz kalıyordu...

Anlaşıyor ki, bu zor günlerinde İşadamı Halit Narin'in yanında hep Hiram Abas vardı...

"Ah de vefa"... 30 000 liralık aile bütçesine Halit Narin'in katkısı Abas'ın rahatlatmıştı..

Halit Narin ile Hiram^^ ilişkisi çok enteresandı.

Uzaktan bakıldığında Hiram Abas işadamı Narin'in koruması gibiydi. Ancak Halit Narin, Hiram Abas'ın evine yemeğe gidiyordu, ailece de görüşüyorlardı. Samimiydiler.

Hiram Abas'ın şirkete öyle sık uğradığı yoktu.

Bazen Çınar Otel'i'ne gidip arkadaşlarıyla kâğıt oynuyordu...

İbrahim Tatlıses'in söylediği "Ayağında Kundura" türküsüne bayılıyordu..

Sık sık İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün atış poligonuna gidip ateş ediyordu.

Mehmet Eymür'ün tanıştırdığı, ikinci Şube Müdürü Mehmet Ağar'ın yanına uğrayıp çayını içiyordu. Zaman gelecek karşılıklı silah çekecek kadar birbirlerinden nefret edeceklerini, o günlerde ikisi de bilmiyordu.

Tüm bunlar Hiram Abas'ın, Narinlerin şirketlerinde hiç iş yapmıyor anlamına da gelmemeli. Yü 1981.

Halit Narin, sahibi olduğu Marmaris'teki Martı Otel'de, Millî Güvenlik Konseyi Üyesi Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin'i ağırlamak istiyordu. Ancak Muğla Valisi Çetin Birmek de Orgeneral Ersin'i bırakmak istemiyordu.

İşadamı Narin ile Vali Birmek tartışırken araya Hiram Abas girdi.

Vali Çetin Birmek Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden sınıf arkadaşıydı. Müzik yarışmasında sürekli "yendiği" arkadaşı...

Hiram Abas üniversite arkadaşını ikna etmeyi başardı.

İşin trajikomik yanı, bir zamanlar hakkında imzasız mektuplar yazılan MiT Müsteşarı Nurettin Ersin'in, "rahat edip, güzel saatler geçirmesi" için "muhalif personeli" Hiram Abas'ın çaba sarf etmesiydi.

Valinin direnmesine rağmen Halit Narin, Orgeneral Ersin'i otelinde ağırladı. 12 Eylül Darbesi'nin güçlü generali Ersin, bir dönem birlikte çalıştığı bir MiT görevlisinin, işadamlarının yanında "koruma" gibi çalışmasından hiç etkilenmedi.

"İltifatlara" rağmen, MiT eski Müsteşarı Ersin, sekiz yıl önceki teşkilat içindeki zor günlerini unutmamıştı, Hiram Abasla, ne 12 Mart'taki mektuplar fırtınasını ne de Halit Narin'le ilişkisini konuştu. Tanımamazlıktan gelmişti.

Konsey Üyesi Orgeneral Nurettin Ersin'in ağırlanması için elinden gelen çabayı gösteren

Hiram Abas'ın, bazı gazetecilerle arası hep iyi oldu. Bu ilişkilerini Halit Narin'e de taşıdı. Bazı gazetecilere Marmaris Martı Motel'de ücretsiz tatil olanağı sağladı. Misafirperverliğin bir karşılığı var mıydı ? Kim bilir!..

12 Mart Askerî Darbesi'nin MiT müsteşarı, 12 Eylül Askerî Darbesi'nin "kudretli generali" Nurettin Ersin, her yıl kutlanan "27 Mayıs Bayramı'nın kaldırılmasını Millî Güvenlik Konseyi'ne getirecekti. 1960 İhtilalinden 21 yıl sonra, 27 Mayıs artık tamamen tarihe mal olmuştu...

26 Mayıs 1981 tarihinde Anıtkabir'e yürümek isteyen 27 Mayıs'ın bazı Millî Birlik Komitesi üyelerine, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı izin vermemişti...

Hiram Abas "istihbarat deneyimlerini" işadamları Halit Narin'in hizmetine sunarken, MiT de boşdurmuyordu. "Sakıncalı yasaklı" politikacıları takip edip, haklarında rapor hazırlıyordu. Örnekler çoktu;

"Necmettin Erbakan manavdan bir kilo yeşil elma aldı. Yolda bir tanesini yiyip sapını çöpe attı."

Eski içişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'in, 6 Mayıs 1981 günü eşi ve arkadaşlarıyla Şanlıurfa gezisi de ayrıntılarıyla rapor ediliyordu. Üstelik Bakan Güneş'in not aldığı özel defterinin fotokopisi çekilip, rapora ek belge olarak sunuluyordu ! MtTin o günlerde hani hani siyasetçilerin peşinde koşmasının bir nedeni vardı. Millî Güvenlik Konseyi, 17 Haziran 1981 tarihinde, 52 numaralı bildirisiyle MİTe emir vermişti:

"Sıkıyönetim komutanlıkları ve MiT Müsteşarlığı, bilhassa AP ve CHP mensuplarının 12 Eylül'den evvel olduğu gibi birbirlerini suçlayıp suçlamadıklarını, gazete, mecmua ve diğer yayınlardan araştırılacaklardır. Bu tür açıklamalara ve yorumlara rastlanırsa. Genelkurmay Başkanlığı'na bildirilecektir."

"Yazar" MiT müsteşarı!

Hiram Abas'ın, işadamları Halit Narin'in peşinde; MtTin de politikacı takibinde olduğu o günlerde, MtTte görev devir teslimi yapıldı.

Teşkilatın yeni "patronu" Korgeneral Burhanettin Bigalıydı.

MiT Müsteşarı Korgeneral Bülent Türker Adana'ya, 6. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanı olarak atanmıştı.

"MtTin yeni patronu" Korgeneral Bigalı; üsteğmen olarak Kore Savaşı'na katılıp Liyakat madalyası almış; "millî güvenlik" konusunda kitaplar yazmış; Kara Kuvvetleri istihbarat başkanlığında bulunmuş, bir komutandı...

İlginç tesadüf; o da bazı MiT müsteşarları gibi Çerkez'di!..

MiT Müsteşarı Bigalı göreve başlayalı yirmi gün olmuştu ki Ankara'da, tüm istihbarat örgütlerinin bir çatı altında toplanması fikri tartışmaya açıldı...

Dönemin Genelkurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanı Korgeneral Nevzat Bölügiray anlatıyor:

"28 Ağustos 1981 tarihinde Türkiye'deki terörün nedenleri, önleme yöntemleri ve teşkilat gereksinmesini inceleyerek bir direktif hazırlanmasına başladık. Bu direktif benim başkanlığında; içişleri Bakanlığı, MGK Genel Sekreterliği, MiT Müsteşarlığı, Genelkurmay istihbarat Başkanlığı ve (Özel Harp Dairesi'nin bağlı olduğu, y.n.) Genelkurmay Hareket Dairesi Başkanlığı temsilcilerinden oluşan bir çalışma grubunca hazırlanıyordu. Aylarca süren bu çalışmalar arasında her temsilcinin hazırladıkları bölümleri bana getirmelerini istedim. Hepsini değerli çalışmalar yapmışlardı.

MtTten iki temsilci geliyordu; biri 'komünizm terör örgütleri', diğeri ise 'irtica terör

örgütleri' ile ilgili bilgiler hazırlıyordu. Komünizm belgesi onlarca sayfalık geniş bir hazırlığı içerirken, irtica belgesi sadece 3-4 sayfayı buluyordu. Bunu görünce birden sinirlenerek görevliye bağırdım. 'Kardeşim Türkiye'de irtica tehdidi, bu denli hafif mi ki anlatması birkaç sayfaya sığıyor. Biz burada tehdidin ayrıntılı bir değerlendirmesini yaptığımızı anlatmıştık. Gerçi MtTin sağ gözü iyi görmez, ama siz yine de irtica tehdidini yeniden ve ayrıntılı olarak değerlendirmeye çalışın' dedim. Bir hafta sonra geniş bir irtica belgesi önüme geliverdi.

Sonuçta dört parmak kalınlığında terör direktifi hazırlanarak, mart 1982 tarihinde Kenan Evren başkanlığındaki MGK'ya sunuldu. (...) Bu direktifin iki temel, konusu vardı; Temel Öneriler ve İçgüvenlik Komutanlığı.

İçgüvenlik Komutanlığı adını verdiğimiz bir kuruluş çatısı altında; Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Koruma, Sivil Savunma Komutanlığı, Psikolojik Harp Harekâtı Komutanlığı gibi kuruluşların toplanmasını öneriyorduk. İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner, buraya MiT Müsteşarlığı ile Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün de eklenmesini talep etti.

Kara Kuvvetleri Komutanı Nurettin Ersin, 'Eskiden politikacılar devlet yerine geçtiler. MtTe politika girmiştir, güçsüz kalmıştır ve hâlâ da güçsüzdür. İç istihbaratı Emniyet yapmalı, MtTin iç istihbaratı Emniyete verilmeli. Devlet istihbaratı MtTte kalmalı. İçgüvenlik Komutanlığı kuruluşu bence uygundur.'⁷

Ancak Millî Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren ve bazı komutanlar öneriye sıcak bakmayınca, çalışmalar durdurulacaktı...

Devlet istihbarat örgütlerinin bir çatı altında toplama önerisinin tozlu raflara kalktığı günlerde, Hiram Abas da ceza olarak köpeği Efe'yi evin küçük tuvaletine kapattı.

⁷Emekli Korgeneral Nevzat Bölügiray, *Sokaktaki Askerin Dönüşü*, Tekin Yayınevi, 1991, 8.61-66.

Köpeği Efe'nin sert olması için elinden geleni yaptıysa da, köpek aksine o derece uysal olmuştu. Efe'nin eve gelen herkesle samimi olması Hiram Abas'ı çıldırtıyordu. Bu nedenle zavallı köpeğe sık sık tuvalete kapatma cezası veriliyordu !

Hiram Abas köpek eğitimi konusunda hassastı. Yılışık, sokak köpeklerinden nefret ediyordu.

Bir gün lokantada, İstanbul Terörle Mücadele Sube-sfndeki dostlarıyla otururken, gazeteci bir arkadaşının beyaz kanişinin kendilerini rahatsız etmesine çok sinirlendi. Önce gazeteci arkadaşını köpeğini alıp götürmesi için ikaz etti ve arkasından ekledi: "Eğer bu iti buradan götürmezsen, ölüsünü götürmek zorunda kalırsın!"

Yedicanlar Lokantası'ndaki herkes bu sözlerin saka olduğunu sanıyor, ancak birkaç dakika sonra patlayan tabanca sesi, Hiram Abas'ın ne kadar ciddi olduğunu gösterdi! Gazeteci, beyaz kanişinin cansız bedenini Volkswagen otomobilinin arkasına koyup götürürken, gözyaşlarına hâkim olamıyordu. Ancak ağzını açıp Hiram Abas'a bir cümle bile söylememişti. Biliyordu ki, yıllardır tanıdığı bu adamın sinirlenince gözü hiçbir şey görmüyordu...

Hiram Abas emeklilik günlerinde de çelik yeleğini sürekli giyiyordu. Tabancasını da yanından hiç eksik etmiyordu...

Kıyafetleri ise çoğu zaman spordu; kadife pantolon, uzun balıkçı kazaklar, gömlekler ve mont...

Bazen yürüyüşlerine eski dostları da iştirak ediyordu. Onlara, "serüvenlerini" anlatmaya

bayılıyordu: "Bundan iki yü önceydi; Ankara'dan izin alıp istanbul'a çocukları görmeye gelmişim. Tam apartmana girerken birden evin sağ tarafında iki kişinin silahlarını çektiğini gördüm. Onlar daha ateşe başlamamıştı ki kendimi yere attım, yuvarlanarak park etmiş arabaları kendime siper ettim. Tabii bunlar beni vuramadıklarını anladılar ve topuklayıp uzaklaştılar..."

Hiram Abas da anı çoktu; fakat Ziverbey Köşkü'nden hiç bahsetmiyordu...

Ancak MtTteki işkencelerin sadece Ziverbey'le sınırlı olmadığı daha sonraki yıllarda açığa çıkacaktı...

Evren'in damadıyla dost

Adı Ferdi Tamer.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nde görev yaparken kolunu kaybettiği için, 1966 yılında üstteğmen rütbesinden emekli olunca yeni adresi MiT oldu.

MiT istanbul Bölge Başkanlığı'nda, sorgu şubesi başkan yardımcısı olarak çalışmaya başladı. Emekli olduğu 1983 yılına kadar, "12 Eylül işkencelerine" bizzat tanıklık yaptı. Askerî darbenin kara günleri ortadan kalkınca, vicdanına uyup bildiklerini basına açıkladı. Ferdi Tamer'in konuşmasına dönemin MiT istanbul Bölge Başkanı Nuri Gündeş neden olmuştu. Gündeş, 3 eylül 1988 tarihinde *Güneş* gazetesine, "Ben şerefli bir insanım ve önemli bir ismim var. Benim zamanımda teşkilatta bir tek kişiye bile işkence yapılmamıştır" dedi.

"Birincisi; 1980-1981 yılında casusluk suçuyla sorgulanan müstafi Yüzbaşı Muzafferle bağlantılı bulunduğu iddiasıyla biri doğudan, diğeri Trakya'daM birliklerinden getirilen iki üstteğmene işkence yapıldı. Sonra da iki üstteğmenin suçsuz olduğu anlaşıldı. Nuri Gündeş tüm bu işkencelere izin vermiştir.

ikincisi, Hasan Erol Aslan adlı kişi, bir kaçakçılık olayıyla ilgili listede adı geçtiği için sorgulanmak üzere MfTe alındı. Ama gözaltına alınan Hasan Erol Aslan, Gölcükteki bir paşanın yaveri binbaşının kardeşiydi. Bu ilişki kaçakçının serbest bırakılması için yeterli görüldü."

Her zaman eleştiri konusu oldu; işadamlarının, özellikle de adı yeraltı dünyasıyla anılan karanlık isimlerin, MiT'e maddî yardımda bulunmaları. Kimse eleştiriden etkilenmedi, bunlar, MiT'in eski binalarını onarttılar, yeni yapılan binaların yapımlarını üstlendiler, otomobil bağışladılar vs.

Taraflar, "Ne yapalım devlet ödenek vermiyor" bahanesiyle açıkladılar bu ilişkileri hep. Ferdi Tamer her çevrede, hırsızlık ve yolsuzluk iddialarını gündeme getiriyordu. Sonunda iddialar ayyuka çıkınca MiT Müsteşarı Korgeneral Burhanettin Bigalı, iç istihbarat Başkanı Tümgeneral Doğan Solmari'ı soruşturma için görevlendirdi. Ayrıca, Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı'ndan oluşan beş kişilik soruşturma komisyonu iki ay araştırma yaptı.

Bu arada Ferdi Tamer MiT Müsteşarlığı emriyle başka bir göreve atandı!..

Soruşturmanın "selameti" açısından Ferdi Tamer bir başka yere gönderilmişti, ama şikâyetle konu alan Bölge Başkanı Nuri Gündeş, makamında "unutulmuştu"!.. Soruşturmadan bir sonuç çıkmadı.. Ancak Ferdi Tamer susmamaya kararlıydı. Üstelik bir diğeri iddiası ise, Hiram Abas ile Nuri Gündeş çekişmesinin boyutunu gözler önüne seriyordu:

"Doğu Bloku'ndan bir istihbarat yetkilisi Türk Emniye-ti'ne sığındı, istanbul Emniyeti, MiT istanbul Bölgesi'nden yetkili birini istedi. MtTten bir uzman Emniyete gönderildi. Yetkili adamın bir talebiyle döndü. Ajan, 200 000 Türk lirası karşılığında Türkiye'deki tüm yerli ve yabancı ajanların listesini verecekti. Ancak Nuri Gündeş, ajanın kendi ülkesinde karşılaştığı bir olaya tepki sonucu giriştiği bu pazarlığı, söz konusu ülkenin bir operasyonu olarak değerlendirdi. Yetkili mercileri de bilgilendirmedi. Oysa zayıf bir ihtimal dahi olsa böyle bir olayda MiT Müsteşarlığı'nın ilgili dairesi haberdar edilmeliydi. Edilmedi, çünkü ilgili dairenin (Kontres-pinoaj'ın) başında Hiram Abas vardı."

Ferdi Tamer emekli olunca bu olayı Hiram Abas'a anlattı. Hiram Abas, konuyla ilgili olarak kendisine hiçbir bilginin ulaşmadığını söyledi. Ferdi Tamer, "Durumu acaba Cumhurbaşkanı'na bildirsem mi ?" diye Hiram Abas'a danıştı. Hiram Abas yerinden kalkarak heyecanla, "Tabî tabî mutlaka arz etmen gerekir" dedi.

Ferdi Tamer Ankara'ya gidip, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in MtTçi danışmanı Bedri Özdemir'le görüştü. Sözlerinin ispatı olan belgeleri tek tek verdi. Bu arada yanlarına Kenan Evren'in MtTçi damadı, aynı zamanda Cumhurbaşkanlığı güvenlik müşaviri olan Erkan Gürvit gelip, belgelere bir gö-zatinca, "Ooo, bu konulan kesinlikle intikal ettiremeyiz" di-yordu.

Sorgu Amiri Ferdi Tamer ne tanığı olduğu işkenceleri ne de yolsuzlukları Çankaya Köşkü'ne sunamadan istanbul'a geri dönmek zorunda kalıyordu...⁸

Kenan Evren'in damadı MiT görevlisi Erkan Gürvit o gün meslaktaşları Ferdi Tamer'e nezaketen kötü davranmıştı. Ancak Ferdi Tamer'i Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne Hiram Abas'ın gönderdiğini bilmiyordu. Eğer bilseydi tavn belki başka türlü olurdu. Çünkü Erkan Gürvit ile Hiram Abas çok samimiydiler...

TKP üyesi damat

Erkan Gürvit, 1971 yılında Kenan Evren'in kızı Şenay'la dünya evine girdiğinde, gün gelecek kayınpederinin "darbe lideri" olacağını bilmiyordu.

Gün gelecek, kayınpederi Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne kurulacak, yanına da "güvenlik müşaviri" olarak kendisini alacaktı.

12 Eylül Askeri Darbesi sonrasında kankoca Gürvitler yurtdışındaki görevlerinden Türkiye'ye dönmüşlerdi.

Şenay Gürvit, MİT Dış istihbarat Dairesi başkan yardımcısıydı. Annesi vefat edince, babası Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i temsilen yurtdışı gezilerine, "flrst lady" olarak Şenay Gürvit katıldı. Muhtemelen bu geziler sırasında yasal olarak MiT'ten izin alıyordu, işin garip tarafı, MiT personeli, ister işinin başında, ister mesai dışında veya tatilde olsun, yaptıkları her görüşmeyi, bulundukları her ortamı rapor etmek zorundaydılar. Şenay Gürvit, babası Cumhurbaşkanı Kenan Evrenle birlikte gittiği dış ülkelerdeki temaslarını rapor ediyor muydu? Şenay Gürvit'le görüşen kral, cumhurbaşkanı, başbakan ve eşleri, onun bir istihbarat yetkilisi olduğunu ve her söyleneni rapor etmek zorunda olduğunu biliyorlar mıydı ?

8 MiT'teki işkenceleri basına açıklayan Ferdi Tamer 18 aralık 1990 tarihinde, emekli maaşıyetmediği için, yeraltıdünyasınınnünlüsü Dündar Kılıç'tan aldığı sermayeyle açtığı Üsküdar'daki tıpçüdükânınınönünde öldürüldü! Suikastı, gazeteleri telefonla arayarak, "işkenceci Ferdi Tamer'i Ünal Mahallesi'nde cezalandırdık" diyen TKP/ML TİKKO örgütü üstlendi. Bir gün sonra gazeteleri arayan kişiler saldırıyla TKP/ML

TİKKOörgütünün ilgisi olmadığınısöylediler. Ancak olaydan bir hafta sonra,örgütün yayın organlarısuikastüstlendiklerini belirttiler.

Abaslar ve Gürvitler ailece görüşüyorlardı... Gürvit ailesi istanbul'a geldiğinde bir gece mutlaka Hiram Abas'ın evine konuk oluyorlardı...

Cumhurbaşkanı kızı ve damadı olsalar da, arkalarında onlarca koruma bulunsa da, güvenlikleri açısından misafirlikte fazla kalamıyor, genelde kaldıktan Harbiye ya da Fenerbahçe Orduvine'ne gidiyorlardı...

Erkan Gürvit'e, görev yaptığı Cumhurbaşkanlığı Köş-kü'nde ve orduevlerinde hep "Komutanım" diye hitap ediliyordu...⁹

Türkiye'nin en güvenli mekânlarından orduevlerinde Şenay-Erkan Gürvit çifti, "aranan bir kişiyle" rahatlıkla buluşup, saatlerce sohbet ediyorlardı...

Kimdi bu güvenlik güçlerinin aradığı kaçak ?

istanbul 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'nın, 2 aralık 1982 gün ve 1980/3971 sayılı yakalama emri listesinin 267. sırasında bulunan bu kaçağa kimse dokunamıyordu...

ibrahim oğlu, 1948 Malatya doğumlu, Ankara Erzurum Mahallesi, Geçini Sokak 31/8'de oturan sanık, Türkiye Komünist Partisi (TKP) üyesi olma iddiasıyla aranıyordu.

Maksut Göksu adındaki bu aranan şahsa kimsenin do-kunamamasının nedeni, onun Cumhurbaşkanı Kenan Ev-ren'in damadı olmasıydı! 10

Evren'in; bir damadı MtT görevlisi, diğeri TKP üyesiydi!

Damatlar, orduevinde buluşup, kayınpederleri sayesinde "Türkiye'nin nasıl kurtulacağını değil, kurtulduğunu" konuşuyorlardı...

Öğrencilik yıllarında arkadaşlarıyla, "Türkiye'nin nasıl kurtulacağı" tartışmalarını çoktan unutmuşlardı..

Kayınpederleri de gelecek kuşakların benzer tartışmaları yapmaması için çaba sarf ediyordu o günlerde...

Kod adı "Mihri"

Yüksek Öğretim Kanunu (YÖK), 6 kasım 1981'de yürürlüğe girdi. Harp Okulları'nın müfredatı da yine değiştirildi. Örneğin, 12 Eylül Darbesi'nden önce, Türk inkılap tarihi, ders kitabında 27 Mayıs 1960 Askerî Harekâtı'na geniş yer verilmekte ve Demokrat Parti yöneticileri sert bir biçimde eleştirilmekteydi. An^ak bu dersten 27 Mayıs bölümü çıkarılmıyordu! Tıpkı 27 Mayıs Bayramı'nın kaldırıldığı gibi...

Üniversitelerdeki idarî özerklik kaldırıldı. 1402 sayılı kanunla "sakıncalı öğretim üyeleri" üniversiteden uzaklaştırıldı. Kimdi bu sakıncalı bilim adamları ?

"Bunları (öğrencileri) asıl kışkırtan ağababaları (öğretim üyeleri) nerede ? Asıl suçlu onlar, neden yakalanmıyorlar ? Bu düşüncüyü bizim kafamıza (askerlerin) sokan, MITin sürekli olarak bu yönde verdiği bilgiler ve raporlardı.

5 ocak 1983 tarihinde Genelkurmay ikinci başkanı (Orgeneral Necdet Öztörün) beni çağırarak elime bir dosya verdi.

- Bölügiray, bu dosyada üniversite ve yüksek okullardaki sakıncalı öğretim üyelerinin isimleri ve eylemleri var. Bunları sıkıyönetim komutanlıklarına bildirelim ve işlerine son verilmesini isteyelim.

- Yazılı emir olarak mı göndereceğiz ?

- Hayır hayır. Sadece isimleri bir yazı ile bildirelim. Görevlerine son verilmesini sıkıyönetim komutanlarına ben telefonla bildiririm.

- Dosya nereden geldi/ üzerinde resmî bir yazı göremiyorum.

- MGK'dan geldi, (Orgeneral Necdet) Üruğ Pasa elden gönderdi, isimleri (MiT) saptamış ve bize göndermişler, uygulamasını biz yapacağız."

Durum çok ilginçti. Dosyada 82 öğretim üyesinin adı bulunuyordu. Bunlardan sadece üçü irtica, ikisi MHP yanlıydı.

öğretim görevlisi solcuydu. 8'inin ne olduğu bile belli değildi.

(...) Kuşkusuz görevine son vermede en büyük rolü MiT üstleniyordu. Göreve alınmada yapılması zorunlu güvenlik soruşturmaları MiT ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nden yapılıyordu.

"Çoktan rahmetli olmuş bir komutanımızın dul eşi bana başvurdu. Oğluna Ordu Pazan'na giriş kartı çıkarmak istiyor, ancak verilmiyordu. Nedeni; on yıl önce 1971 yılında SBF de (yasal) bir derneğe üyeymiş!

Başkanlığımıza sivil memur alınacak, MiT'ten temiz bilgi geldi, Emniyet'ten sakıncalı!"¹¹

Bir anısını da MiT Mersin sorumlusu anlattı Gazeteci İrfan Taştumur'a; "Ben Mersin'e tayin olduktan sonra, bir gün önüme evrak getirdiler. Bir öğretmenin güvenlik soruşturmasıyla ilgiliydi. Açtım baktım ki benden sordukları, benimle birlikte Mersin'e tayin olan eşim. Şu işe bakın benim karımı bana soruyorlar, güvenilir mi, güvenilmez mi diye."

Üniversitede okuyan Cengiz Abas'ın "güvenlik soruşturması" diye bir sorunu hiçbir zaman olmadı.

Onun sorunu babasıyla ilişkilerindeydi. Hiram Abas oğlunu kendisi gibi yetiştirmek istiyordu; maço, sert ve serüvenci...

Zaten adını da "Cengiz" koymasının nedeni, ünlü Moğol imparatoru Cengizhan gibi güçlü olması istendi.

Ancak Cengiz Abas, babasına inat annesine benzedi; içe-kapanık, zarif, duygusal, romantik...

Cenan Abas ise tıpkı babasıydı. Atak, maceracı ve silahlara düşkün!

Fenerbahçe kürek takımındaydı. Kaslarını; hızlı kürek çekmek için değil, iyi tabanca kullanmak için geliştiriyordu. Hiram Abas kızının üzerine titriyordu. Cenani, televizyonda bir dizide küçük bir rol aldı. Kızının "artist olmasına" çok kızacağından, dizinin yayınlandığı gün, Hiram Abas'ın televizyon karşısına geçirmemek için tüm apartman seferber olmuştu.

Fuat Doğu nasıl Alman Nazi Generali Gehlen'den etkilen-

11 N. Bölüğü, *Sokaktaki Askerin Dönüşü*, Tekin Yayınevi, 1991, s. 154,159.

misse, Hiram Abas da Fuat Doğu'dan etkilenmişti.

Sıralamanın son halkasında ise, Mehmet Eymür'ün Hiram Abas'ı örnek alması var...

Gehlen-Fuat Doğu-Hiram Abas-Mehmet Eymür...

Mehmet Eymür, 12 Mart Darbesi'ni yakından yaşamıştı. Ancak 12 Eylül Darbesi'nin "sıcak günlerini" Bulgaristan'da geçirdi. "Mihri" takma adıyla Bulgaristan'daki Türk mafyasının içine sızdı!

Bu "içine sızma" konusu Türkiye'de sonraki yıllarda çok tartışılacaktı, İstanbul Emniyet Müdürlüğü eski amirlerinden Ahmet Ateşli, "Mehmet Eymür Türkiye'de yaşadığı pembe hayatı yeterli bulmamış, yurtdışına görevli gitmiş, görevine ihanet ederek, vatandaşlıktan çıkardan kişiyle beraber gezip dolaşmış, yiyip içmiştir"¹²diyerek konuya bambaşka bir boyut getirmişti.

Atina'da Hiram Abas'ın başına gelenler, Bulgaristan'da da Mehmet Eymür'ün başına geldi. Yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden Dündar Kılıç o tarihlerde Bulgaristan'da bulunan

"meslektaşı" aynı zamanda eniştesi Oflu ismail'den (Ha-cı Süleymanoğlu) duyduklarını şöyle aktaracaktı: "Mehmet Eymür'ü Bulgarlar öldürecek. Bulgar üst düzey yöneticilerinden birinin kızına lokantada sarkıntılık yaptı. Daha sonra kızın evine gitmiş, sarkıntılığı uzatmış, Bulgarlar bunu öldürmeye karar vermişler. Eymür zannederek, (10 eylül 1982) Yüzbaşı Bora Süerkan'ı öldürdüler."¹³

Mehmet Eymür'ün Bulgaristan'dan apar topar döndüğü 1982 yılında Hiram Abas, "özel bir görev" aldı ve silahlarını kuşanarak bir kez daha Beyrut'a gitti...

1,5 yıl çalıştığı işadamı Halit Narin'in yanından ayrılmış yine devlet "hizmetine" dönmüştü!..

12 *Nokia* dergisi, 28 ağustos 1988.

13 İlginçtir; Mehmet Eymür anılarını kaleme aldığı 'Analizadlık' kitabında, Bulgaristan'daki günlerine sadece iki satır değinmektedir! Niye acaba ? Meraklılar; Mehmet Eymür'ün Bulgaristan'daki "maceraları" ve yeraltı dünyasıyla "mücadelesi" için, bu kitap yazarlarının çıkardığı; *Reis, Gıaio nün Türk Tetikçisine Beco, Behçet Cantürk'ün Anılanad-* lık kitaplarına bakabilirler, (y.n.)

Kod adı "Mehmet Ali"

Beyrut...

Lübnan Havaalanı'nda Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden arkadaşı Hiram Abas'ı birden karşısında gören "Harlem Erol", "Vay, Hiramcığım" diye okul arkadaşına sarılmak üzereyken, Hiram Abas'tan midesine bir yumruk yiyor, "Sus ulan, burada sakın bir daha ismimi söyleme: benim adım Mehmet Ali!"

"Harlem Erol" sasırda da hemen kendine geliyor, öyle ya okul arkadaşı bir MiT görevlisi. O da oyunun bir parçası oluyor kısa bir süre, "Hey Mehmet Ali nasılsın ?" diyor, sesini de biraz yükselterek!..

Hiram Abas, 10 yıl önce, 12 Mart Darbesi sırasında yaptıkları baskınlarda kullandığı "Mehmet Ali" kod adını değiştirmemişti...

Yanındaki genç arkadaşı da "Yakup" kod ismi kullanıyordu. "Yakup" Hiram Abas'a yakın bir meslektaşının emanetiydi.

iki ay önce...

Tarih 8 ağustos 1982.

iki Asala militanı; Levon Ekmekçiyan ve Zohrap Sar-kisyan Ankara Esenboğa Havaalanı'nı bekleme salonundaki yolcuların üzerine bomba atıp, otomatik silahlarla ateş açtılar. Kanlı bilanço: 9 ölü 78 yaralı. Ölenlerden biri de Sarkis-yan'dı.

Asala artık Türkiye'nin göbeğinde, ülkenin başkentinde eylem yapmaya başlamıştı.

Devletin üst zirvesi artık "bir şeyler" yapmak gerektiğine inanıyorlardı...¹⁴

Asala eylemleri bitmiyordu. Önce bireysel olarak başlayan Asala eylemleri artık sistemli, organize bir şekilde yapılıyordu.

ilginçti, Asala'run hedefindeki Dışişleri mensuplarının yüzde 60'ı MiT

görevlisiydi. Şaşırtıcı bir biçimde, özellikle Bey-1424 ekim 1975 tarihinde

Büyükelçi İsmail Erez öldürüldüğünde, KGB Türkiye'ye işbirliği önerdi. "Batı, Ermeni milliyetçiliğini körüklüyor, bu konu Ermenistan'a sıçrayabilir, gelin işbirliği yapalım" dediler. Türkiye öneriyi ABD'ye götürdü. Yani akıl aldı! Tabi! sonuç çıkmadı, işbirliği yapılamadı.

rufta görev yapan Türk istihbaratçılar Asala'nın hedefiydi.¹⁵27 ağustos 1982 tarihinde, Asala eylemlere başladığı 1973 yılından beri Ük kez bir askeri kişiyi hedef almıştı; Türkiye'nin Kanada'daki kıdemli askeri ataşesi öldürüldüğünde, Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Türk hükümeti, Türkiye Cumhu-riyeti'ne açılmış bir savaş olarak gördüğü- bu cinayetleri sona erdirmek için gerekli bütün önlemleri almakta kararlıdır. Bu bağlamda gücümüzü gerekli yerlerde ve gereken zamanlarda kullanmamız doğal karşılanmalıdır" diye demeç verdi.

işte tam o günlerde Kenan Evrenin damadı MiT görevlisi Erkan Gürvit, Hiram Abas'ın evine misafirliğe gitti.

iki meslektaş Asala eylemlerini konuştular, neler yapılacağını tartıştılar.

Hiram Abas "göreve" hazır olduğunu söyledi...

Erkan Gürvit, ağabeyi Hiram Abas'tan aldığı yanıtla Ankara'ya döndü.

Ağustos ayının son günü...

Cumhurbaşkanlığı Güvenlik istihbarat Daire Başkanı Erkan Gürvit, Ankara Emniyet Müdürü Ünal Erkan, Siyasî Şube Müdür Yardımcısı Cevdet Saral'la birlikte Mamak Cezaevi'ne gitti. Tutuklu bulunan Levon Ekmekçiyan bir günlüğüne alınıp Ankara Emniyet Müdürlüğünde yeniden sorgulandı.

"Yeniden" olmasının nedeni, bu kez sorguda Hiram Abas'ın olmasıydı...

Hiram Abas sordu. Asala militanı Ekmekçiyan -belki idam cezasından kurtulurum diye- yanıtladı.¹⁶

Hiram Abas özellikle Asala'nın Beyrut'taki merkezini öğrenmeye çalışıyordu, isimler, adresler...

Hiram Abas bütün bilgileri kafasına yazıp, sahte pasaportla Beyrut'a uçtu...

Yanında kimler vardı ?..

Farklı görüşler var; kitabın yazarlarının görüştüğü iki üst düzey MtT yetkilisi surdan söylüyordu:

15 *Aksiyon* dergisi, 16 şubat 1996.

16 Levon Ekmekçiyan, 28 ocak 1983 tarihinde Ankara Kapalı Cezaevi'nde idam edildi.

"Başlarında Hiram Abas olduğu halde ipini koparmış 14 kişi Beyrut'a gitti, Mossad yardımıyla Asala'ya misillemelerde bulunuldu. Sonra durum ortaya çıktı. Hiram Abas emekliydi, kendisini orada resmîleştirmek çok zordu. Az kalsın dünyayı ayağa kaldıracak büyük bir skandal yaşanacaktı. Bu işten teşkilat zor sıyrıldı."

Bir başka iddiaya göre ki, -bu iddianın sahibi çok deneyimli bir gazetecidir- "Beyrut'a iki kişi gitti; Hiram Abas ve binbaşı rütbesiyle Ordu'dan ayrılan emekli bir Özel Harpci. Hiram Abas Beyrut'taki eski ilişkilerini kullanarak, 9 kişi (lejyoner) kiraladı. Eylemi Asala'ya karşı bu 11 kişi yapıldı. Hiram Abas burada yaralandı..."¹⁷

Dönemin Günaydın gazetesine göre ise, "Beş kişilik buyurucu tim Lübnan'a gönderildi."¹⁸

Bir başka deneyimle Gazeteci Yalçın Bayer köşesinde, "1980'in başlarında Ermeni terörü ile dışarıda mücadele eden efsaneleşen 6 kişi vardı. Onlar sahte kahraman değillerdi.

Liderleri Hiram Abas öldürüldü, diğer üçü eceliyle öldü. Kalanlardan biri bugün üst düzey görevde, biri de sivil hayatta..."¹⁹ diye yazdı.

Sonuç; Asala'ya karşı eylemlerde bulunmak üzere Hiram Abas Beyrut'a gönderilmişti...

Erkan Gürvit yıllar sonra, 1 mart 1998 tarihinde, Hiram Abas'ın Beyrut'a nasıl gittiğini *Hürriyet* gazetesi Ankara Temsilcisi Gazeteci Sedat Ergin'e anlattı: "Bilindiği üzere 1982 ağustosunda Esenboğa Havaalanı'nda kanlı bir eylem yapılmış, eylemcilerden biri ölü

diğeri yaralı ele geçirilmiş ve zannediyorum tem celsede idama mahkûm edilmiş idi. Karardan sonra eylemci Levon Ekmekçiyen, Millî Güvenlik Konseyi'ne müracaat ederek pişman olduğunu, kandırıldığını, her şeyi açıklayacağını belirterek, ölüm cezasının affedilmesini talep etmiştir.

17İstihbarat servislerinin "adam kiralayıp" kullanmaları bilinen bir gerçektir. Örneğin, CIA, 8 mart 1985 tarihinde Beyrut'ta, tamamen "yerlilerden" kiraladığı bir ajan grubu, İslamî Cihat lideri Fadlallah'a patlayıcı dolu otomobille suikast düzenletti. Fadlallah'ın sağ kurtulduğu suikastta, 80 kişi ölmüş, 200 kişi yaralanmıştı.

18Günaydın, 29 ağustos 1982.

19Hürriyet, 27 nisan 1999.

Bu müracaat üzerine Ekmekçiyen'la Mamak Cezaevi'nde müteaddit görüşmeler yapılmıştır. Ekmekçiyen'in vereceği bilgilere çok önem veriyorduk. Zira 1976'dan itibaren örgütlü bir şekilde yurtdışındaki temsilciliklerimize saldıran ve nihayet Ankara'da da eylem yapan Asala hakkında hemen hemen hiç bilgi sahibi değildik ve ilk kez Asala militanı ele geçmişti. Bu görüşmelerde Ekmekçiyen Türkiye'deki eylem hazırlıklarıyla Beyrut'taki Asala merkezleri ve eğitim yerleri ile ilgili bilgiler vermiştir. Bu bilgiler büyük ölçüde teyide muhtaçtı ve bunların bir şekilde çözülmesi gerekiyordu. O tarihlerde bölgede MiT'in imkânları yoktu. Dışişleri Bakanlığının ise imkânları çok kısıtlıydı. Beyrut'ta tam bir kargaşa hüküm sürüyordu, işte bu sırada Ankara'ya her geldiğinde bana uğrayan merhum Hiram Abas, bu adresleri bulabileceğini belirterek, ısrarla gönüllü olarak gitmek istemiştir.

Sonuç olarak en sağlıklı bilgilerin Hiram Abas tarafından temin edileceği kanaatine varılmış ve Beyrut'a gönderilmiştir. Nitekim merhum Hiram Abas bir süre dönmüş, bazı bilgileri temin etmiş bazılarına ise ulaşamamıştır. Gelen bu son bilgilerle dosya tamamlanmış ve 'Ekmekçiyen'in Verdiği Bilgiler' adı altında MtTe gönderilmiştir, işte Cumhurbaşkanlığı'nda yapılan bütün işler budur."

Burada araya girip, sizleri birkaç yıl geriye götürelim:

Asala'ya karşı "aynı yöntemlerle" cevap verilmesi düşüncesi, 12 Eylül'den daha gerilere, Alparslan Türkeş'in MHP'si-nin de içinde yer aldığı, Başbakan Demirel'in MC hükümetlerinin ürünüydü:

MiT müsteşarlığı yapan, emekli Orgeneral Hamza Gürgüç anılarında bu olayı anlatıyor: "Dış memleketlerde diplomatlarımız Ermeni teröristler tarafından öldürülmeye başlanınca, 'Biz de öldürelim' düşüncesi aldı yürüdü. Bu yaklaşım Millî Güvenlik Kurulu'nda da dile getirildi. Birçok işte olduğu gibi bu tür girişimler için de gözlerini MtTe dikenler oldu. MiT yalnız istihbarata karşı koymada silah kullanmaya yetkili bir teşkilattı. Yurtdışında silah kullanması mümkün olmadığı gibi, bu tür bir eğitimi yoktu. Devletin, MiTten böyle bir görev beklemesini doğru bulmuyorduk. Bu girişim ister bir devlet teşekkülü, ister özel bir teşkilatla yapılsın, 'devlet*' olmaya yakışmazdı kanısındayım. Ayrıca diplomatlarımıza yapılan suikastları arttırabilirdi de. Devletimizin böyle bir işe girişmesinin zaman içinde dünya kamuoyunu aleyhimize çevireceğini hesap etmemek akılsızlık olurdu. Ermeni'nin öldürdüğü Türk, devletimizin memuruydu. Yankısı büyüktü. Öldürülecek Ermeni böyle miydi?

Bu ve benzeri düşüncelerle MiT'in veya tutulmuş insanların bu tür girişimlerine karşı çıkarak, 'Öldür' emrini verecek makamların, bu makam ne olursa olsun günün birinde açıklanacağını belirttim. Başbakan Demirel'in ben bu konuşmayı yaparken yüzüme tebessümle baktığını hatırlıyorum. MGK'da bu konu bir daha konuşulmadı..."²⁰

Köprünün altından çok sular akmıştı. 'Türk James Bond'u Hiram Abas görev başındaydı. işte "Mete Bey"

"Mehmet Ali" kod ismini kullanan Hiram Abas Beyrut'a iki kez gitti, ikincisinde sağ kolunun omuza yakın yerinden kurşun yedi. Türk Büyükelçiliği'nde tedavi edildi. Hiram Abas'ın altı kişilik ekibi vardı. Kendisi ve "Yakup" sivildi. Diğer dördü Özel Harpçi askerdi. Askerlerden biri bugün general rütbesinde görev yapıyor! Beyrut'un ünlü Apart Oteli'nde kalıyorlardı. ikişer ikişer dolaşıyorlardı. Yani kompartıman usulü çalışıyorlardı. Gündüz uyuyup gece "mesai" yapıyorlardı. Ekmekçiyan'ın köyüne gidip annesiyle bile görüştüler. Oğlunun idam edilmeyeceği sözünü verdiler. Hiram Abas çok iyi Arapça konuşuyordu. Bu özelliği ona başka kapılar da açıyordu. Asala operasyonu için Beyrut'a giden Hiram Abas, Filistinliler ile Mossad arasındaki "esir değişiminin hakemliğini" yapmıştı!

Kendilerini yeraltı dünyasının elemanları olarak göstermişlerdi, ama istihbaratçı oldukları kısa zamanda kulaktan kulağa yayılmaya başlamıştı.

Asala'nın iki merkezi vardı; Beyrut ve Paris.

20Aktüel, 18-24 temmuz 1991.

Hiram Abas, Beyrut ile Paris arasında mekik dokuyordu. Beyrut Elçiliği'nden yeterli yardımı alıyorlardı. Ancak Paris biraz sorun çıkarıyordu. Sonunda Hiram Abas'ın isteği oldu, Paris'e "tanıdık" bir isim atandı f

MiT personeli, yurtdışı görevlerine genellikle; konsolos muavini, ikinci kâtip gibi unvanlarla atanırlar, ilk kez 1982 yılında bir MiT görevlisi Paris'e, müsteşar yardımcısı statüsüyle atandı.

Asala'nın merkezi Paris'e gönderilen bu MiT görevlisinin adı; Metin Olgaç'tı! ismi anımsamışsınızdır; Metin Olgaç, Hiram Abas'ın Galatasaray Kulübü'ndeki boksör arkadaşıydı! Ringe çıkmaya ve pipo içmeye birlikte başlamışlardı...

1967 yılında MITe girmesini Hiram Abas sağlamıştı.

Müsteşar yardımcısı olarak Paris'e atanmasının nedenini yazmaya gerek yok!

Ancak sorulacak bir soru var; yıllardır basında yazılan, Susurluk Olayı'nda da adı geçen Asala'ya karşı eylemler organize eden, "Mete Bey" kimdi ?

Genellikle Türk istihbarat görevlileri kod isimleri şöyle belirtiyorlardı: görevlinin isminin ilk iki harfinden bir başka isim üretiliyordu:

Örneğin; Kâ-mil; Kaan Bey oluyor. Veya Turncay; Turan Bey oluveriyordu!

Biz tersten gidelim; "Mete Beyin gerçek adı neydi ?

Mecit, Metin, Melih, Merdan, Mert, Mehmet, Mesut, Mes-tan, Mevlüt...

Hangisi?..

Önce bir olayı nakledelim:

Yıl 29 kasım 1990.

Yer Ankara, Farabi Sokaktaki Mehmet Eymür'ün özel bürosu.

2000'e Doğrudergisinde Asala'ya karşı yurtdışındaki kaçak ülkücülerin kullanıldığı haberini yapmıştık.

Mehmet Eymür, ülkücüler Avrupa'da kullanan MiT görevlisinin adını vermişti: 'Teşkilat içinde Mete Bey olarak bilinir, asıl adı Metin Günyol'dur J Teşkilat onları kullandı, ilişkileri Mete Ağabey dedikleri Metin Günyol ile kurdular. Bu konuda Günyol Üe birbirimize girdik. Çünkü bunlar uyuşturucu ve yasadışı faaliyetlere kanışmışlardı. Yapılanların yanlışlığı ve bu insanların kullanılmaması gerektiğini Nurettin Ersin Paşa'ya yazdı olarak

bildirdim."

Mehmet Eymür'e göre "Mete Bey" Metin Günyol'du.

Acaba doğru mu ?

Metin Günyol, 23 eylül 1935 istanbul doğumlu. Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdikten sonra, iki yıl istanbul Üniversite-si'nde okuduktan sonra öğrenimini yanda bırakıp Almanya'ya gitti. Döndüğünde 30 yaşında, 1965 yılında MtTe girdi. 1974-1978 yılları arasında MÎT görevlisi olarak Almanya'da bulundu. Burada MHP teşkilatlarıyla yakından ilgilendi ! Bu nedenle tekrar Türkiye'ye döndüğünde, Abdi ipekçi suikastını MiT adına soruşturdu. Mehmet Ali Ağca'yı ilk sorgulayan ekip içinde yer aldı.

Bir iddiaya göre, iki yükh üniversite tahsili olduğu için, hep ikinci sınıf uzmanlık kadrosunda kaldı, bir türlü terfi edemedi ve 22 mart 1981 tarihinde MtTten ayrıldı. ikinci bir iddiaya göre ise, MÎTten ayrılmasının nedeni, Asala'ya karşı yapılacak eylemlerde görev) alacaktı, resmî bir görevi olması Türkiye'yi zor durumda sokacağı için emekli edilmiş görünüyordu!

Tura Turizm'ln görevlisi olarak Ispanya-Mayorka Adası'na gitti.

"ipekçi cinayetini soruşturan MÎT görevlisi, bu soruşturmadan sonra istifa edip, ispanya'nın Mayorka Adası'nda turizm bürosu açıyor. Ağca her nedense, Papa suikastından önce Mayorka Adası'na gidiyor!"²¹

O tarihlerde Mehmet Ali Ağca'nın Mayorka Adası'nda bulunmasını Metin Günyol tesadüf olarak açıkladı.

Metin Günyol Meclis Susurluk Komisyonu'nda şunları söyledi: "Ben 'Mete Bey' diye karşınıza getirildim. Basın kupürlerini biriktirdim hep, kilit adam 'Mete Bey' diye geçiyor. Demek ki 'Mete Bey' diye biri var. Ama 'Mete Bey' Metin Günyol mudur? işte onu bilmiyorum. Bildiğim ben değilim."

Metin Günyol, 1982'nin ekim ayında tekrar MtTe döndü.

Görünen o ki, Metin Günyol yedi aylık kısa bir görev için teşkilattan ayrılmıştı. Aksini düşünmek biraz saflık olur!..

Ancak bir noktanın altını çizmekte yarar var; Metin Günyol, MİTe döndükten sonra Avrupa'da özellikle de Paris'te Asala'ya karşı eylemler yapılmaya başlandı.

Eylemlerin kod adı "Marsilya Operasyonu"ydı...

22 mart 1983... Paris'te Asala lideri Ara Tdranyan'ın otosuna bomba konulması; (bomba patlamadı).

3 temmuz 1983... Paris'te Ara Toranyan'ın babasının emlak dükkânına bomba konulması (bomba patlamadı); aynı . gün bir Ermeni kitapçısının bombalanması.

27 temmuz 1983... Fransa/Alfortville Ermeni Kültürevi ve Asala'nın basın bürosunun bombalanması.

28 temmuz 1983... Paris Ermeni Kültürevi ve Radyoe-vi'nin bombalanması;

6 aralık 1983... Paris, Ara Toranyan'ın otosuna ikinci kez bomba konulması; 17 mart

1984... Fransa/Marsilya Ermeni Gençlik Örgütü binasının bombalanması;

1 mayıs 1984... Paris, Henri Papazyan'ın otosuna bomba konulması; (bomba patlamadı).

4 mayıs 1984... Fransa/Alfortville Ermeni Anıtı, Ermeni Gençlik Örgütü binası, spor salonu ve karakol ile itfaiye aracının bombalanması.

24 haziran 1984... Paris, Ermeni Gençlik Yurdu'nun bombalanması.

25 kasım 1984... Fransa/Salle Pieyel, 16 Ermeni örgütünün toplantı yaptığı salonun

bombalanması.

5 aralık 1985... Paris, Ermeni bir şahsın öldürülmesi.

15 aralık 1985... Fransa Lyon, Hayk Demircioğlu'nun öldürülmesi...²²

Burada bir yanlışlık yapmayalım, Asala'ya karşı eylemler sadece Fransa'da olmamıştı, İngiltere, Belçika, Hollanda,

22 27 temmuz 1983 tarihinde, BBC televizyonunun "Newsnight" adlı haber programına katılan Dışişleri Bakanımız Tümkmen, programın sunucusu Unda Alexander'ın, "Asa-la'nın iki merkezi olduğunu bitiyoruz, bunlardan birisi Beyrut'ta diğeri Paris'te Türk gizli servislerinin buralara gönderdiği timlerin, teröristleri elimine etmek için operasyonlar yaptıklarını doğru mu" şeklindeki sorusunu şöyle yanıtlıyordu: "Hayır, biz resmî (devlet) terör üredediyoruz ve bu tür eylemlere başvurmuş değiliz.*•

nuda Günyol ile birbirimize girdik. Çünkü bunlar uyuşturucu ve yasadışı faaliyetlere karışmışlardı. Yapılanların yanlışlığı ve bu insanların kullanılmaması gerektiğini Nurettin Ersin Pasa'ya yazdık olarak bildirdim."

Mehmet Eymür'e göre "Mete Bey" Metin Günyol'du.

Acaba doğru mu ?

Metin Günyol, 23 eylül 1935 istanbul doğumlu. Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdikten sonra, iki yıl İstanbul Üniversite-si'nde okuduktan sonra öğrenimini yanda bırakıp Almanya'ya gitti. Döndüğünde 30 yaşında, 1965 yılında MİTe girdi. 1974-1978 yılları arasında MİT görevlisi olarak Almanya'da bulundu. Burada MHP teşkilatlarıyla yakından ilgilendi ! Bu nedenle tekrar Türkiye'ye döndüğünde, Abdi ipekçi suikastını MİT adına soruşturdu. Mehmet Ali Ağca'yı ilk sorgulayan ekip içinde yer aldı.

Bir iddiaya göre, iki yıllık üniversite tahsili olduğu için, hep ikinci sınıf uzmanlık kadrosunda kaldı, bir türlü terfi edemedi ve 22 mart 1981 tarihinde MİT'ten ayrıldı. ikinci bir iddiaya göre ise, MİT'ten ayrılmasının nedeni, Asala'ya karşı yapılacak eylemlerde görev alacaktı, resmî bir görevi olması Türkiye'yi zor durumda sokacağı için emekli edilmiş görünüyordu!

Tura Turizmin görevlisi olarak İspanya-Mayorka Ada-sı'na gitti.

"ipekçi cinayetini soruşturan MİT görevlisi, bu soruşturmadan sonra istifa edip, İspanya'nın Mayorka Adası'nda turizm bürosu açıyor. Ağca her nedense, Papa suikastından önce Mayorka Adası'na gidiyor!"²¹

O tarihlerde Mehmet Ali Ağca'nın Mayorka Adası'nda bulunmasını Metin Günyol tesadüf olarak açıkladı.

Metin Günyol Meclis Susurluk Komisyonu'nda şunları söyledi: "Ben 'Mete Bey' diye karşınıza getirildim. Basın kupürlerim biriktirdim hep, kilit adam 'Mete Bey' diye geçiyor. Demek ki 'Mete Bey' diye biri var. Ama 'Mete Bey' Metin Günyol mudur? işte onu bilmiyorum. Bildiğim ben değilim."

21Uğur Mumcu, "Karanlık Bilmece, Mayorka", *Milliyet*, 2 şubat 1992.

Metin Günyol, 1982'nin ekim ayında tekrar MİTe döndü.

Görünen o ki, Metin Günyol yedi aylık kısa bir görev için teşkilattan ayrılmıştı. Aksini düşünmek biraz saflık olur!..

Ancak bir noktanın altını çizmekte yarar var; Metin Günyol, MİTe döndükten sonra Avrupa'da özellikle de Paris'te Asala'ya karşı eylemler yapılmaya başlandı.

Eylemlerin kod adı "Marsilya Operasyonu"ydı...

22 mart 1983... Paris'te Asala lideri Ara Töranyan'ın otosuna bomba konulması; (bomba

patlamadı).

3 temmuz 1983... Paris'te Ara Töranyan'ın babasının emlak dükkânına bomba konulması (bomba patlamadı); aynı gün bir Ermeni kitapçısının bombalanması.

27 temmuz 1983... Fransa/Alfortville Ermeni Kültürevi ve Asala'nın basın bürosunun bombalanması.

28 temmuz 1983... Paris Ermeni Kültürevi ve Radyoe-vi'nin bombalanması;

6 aralık 1983... Paris, Ara Töranyan'ın otosuna ikinci kez bomba konulması; 17 mart

1984... Fransa/Marsilya Ermeni Gençlik Örgütü binasının bombalanması;

1 mayıs 1984... Paris, Henri Papazyan'ın otosuna bomba konulması; (bomba patlamadı).

4 mayıs 1984... Fransa/Alfortville Ermeni Anıtı, Ermeni Gençlik Örgütü binası, spor salonu ve karakol ile itfaiye aracının bombalanması.

24 haziran 1984... Paris, Ermeni Gençlik Yurdu'nun bombalanması.

25 kasım 1984... Fransa/Salle Pieyel, 16 Ermeni örgütünün toplantı yaptığı salonun bombalanması.

5 aralık 1985... Paris, Ermeni bir şahsın öldürülmesi.

15 aralık 1985... Fransa Lyon, Hayk Demircioğlu'nun öldürülmesi...²²

Burada bir yanlışlık yapmayalım, Asala'ya karşı eylemler sadece Fransa'da olmamıştı, ingiltere, Belçika, Hollanda,

22 27 temmuz 1983 tarihinde, BBC televizyonunun "Newsnight" adlı haber programına katılan Dışişleri Bakanlıklar Türkmen, programın sunucusu Unda Alexander'ın, "Asala'nın iki merkezi olduğunu biliyoruz, bunlardan birisi Beyrut'ta diğeri Paris'te. Türk gizli servislerinin buralara gönderdiği timlerin, teröristleri elimine etmek için operasyonlar yaptıkları doğru mu" şeklindeki sorusunu söyle yanıtlıyordu: "Hayır, biz resmî(devlet) terör üredediyoruz ve bu tür eylemlere başvurmuş değiliz."

Avusturya, Almanya'da da benzer operasyonlar gerçekleştirilmişti. Ancak Avrupa'daki eylemler genellikle Paris merkezli yapılmıştı.

Operasyonları gerçekleştiren timler, kompartıman usulü çalışıyordu. Yani herkes kendi birimini biliyordu. Örneğin Hiram Abas'ın altı kişilik ekibini diğerkileri bilmiyordu.

Asala'ya karşı yapılan eylemlerde genellikle yurtdışındaki işçiler kullanılmıştı. Özellikle de kesin dönüş yapacak aileler seçiliyordu. Ülkücülerin kullanıldığı iddiası ise hep reklam amacıyla o çevreler tarafından çıkarılmış yalanlardı.

Kullanılan kişiler genellikle resmî kişilerle temas kurmazdı. Yasaktı.

Bütün ülkeler için kuraldı; legal rezistansla kesinlikle illegal iş yapılmazdı. Ancak silahların ülkeye sokulmasında "diplomatik valizlerin" kullanıldığı da bir gerçektir!

"Dışarıdan kullanılan ajan kişi, ya millî motifle ya da maddî motifle hareket eder. Hiçbir istihbarat örgütünün bundan başka metodu yoktur. Maddî motifle hareket eden para karşılığı yapar, kimseyi tanımaz, hapse düşerse kendine sahip çıkılmayacağını bilir. Millî motifle hareket eden zaten gönüllüdür, başına bir aksilik gelse de ülkesini kolay kolay satmaz."

Tekrar sorumuza dönelim; Asala'ya karşı eylemleri organize eden "Mete Bey" kimdi? Acaba, MİT tarihinde görülmemiş bir kadroyla Paris'e, müsteşar yardımcısı sıfatıyla giden Hiram Abas'ın yakın arkadaşı Me-tin Olgaç, bu "Mete Bey" in kim olduğunu bilir mi? Ne ilginç, Asala'nın iki merkez üssünde; Beyrut'ta Hiram Abas; Paris'te Metin Olgaç görevliydi...

"Lübnan'da Türk teröristler"

MiT'in o kadar personeli varken, Beyrut'a Hiram Abas'ın gönderilmesinin nedenleri vardı: Birincisi Beyrut'u; ikincisi bölgedeki Mossad ilişkilerini iyi biliyordu!

Asala ve Beyrut'taki Filistin Kurtuluş Örgütü'yle son derece iyi ilişkileri vardı. Bu ittifak Asala'nın da tıpta FKÖ gibi, Mossad'ın "düşman örgütler" sıralamasında yer almasına neden olmuştu. Zaten israil Asala'yı, 1972 Münih Olimpiyatları Köyü Baskını'nda Filistinli Kara Eylül örgütüyle işbirliği yaptığını belirleyip kara listesine almıştı.

Asala konusunda Mossad ile MtT işbirliği yapıyordu. Örneğin israil, 4 temmuz 1982 yılında Lübnan'a saldırdığında. Türkiye'ye, "başta Bekaa Vadisi olmak üzere Lübnan'daki birçok gerilla kampını basacaklarını, eğer isterse Asala kamplarının bulunduğu yerlerdeki operasyonlara ka-tilabileceğini" bildirdi.

İsrail'in o yıllarda Türkiye'ye Asala konusunda "yardım" etmesinin nedeni vardı. 12 Eylül 1980 Darbesi öncesi, AP Azınlık Hükümeti Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen, israil'le sıcak ilişkileri nedeniyle bakanlıktan gensoruyla düşürülmüştü. 12 Eylül Askerî Darbesi'nden sonra da israil'le ilişkiler dondurulmuş, diplomatik ilişkiler en alt düzeye indirilmişti. Bunun nedeni İsrail'in, Müslümanların kutsal şehri olan Kudüs'ü başkent ilan etmesiydi...

Türkiye küçük bir grupla, Zahle kenti yakınlarındaki Asala kamplanna yapılan operasyonlara katıldı. Burada ilginç bir olay meydana geldi; Asala'nın örgüt kayıtları, üyeleri, tetikçileri, para kaynakları listeleri de ele geçirildi, ancak Mossad bunu Türkiye'ye vermedi...²³

Bu arada İsrail'in Lübnan'daki baskımları sürerken, Türkiye'deki (6 temmuz 1982 tarihli) gazetelerin manşetlerini Mossad "üretimi" haberler süslüyordu:

"İsraillilerin ellerine geçen Türk teröristlerin adlarını açıklıyoruz..." . "İşte İsrail'in ele geçirdiği 26 Türk terörist." "FKÖ umutsuz bir direniş içinde."

"Kaçak Türk teröristler Şam'da bakkal dükkânı açmış." Asala, Lübnan'daki kamplanna yapılan baskınlarda Türkiye'nin de yer aldığını öğrenir öğrenmez, iki militanını; Le-von Ekmekçiyan ve Zohrap Sarkisyan'ı, Esenboğa Havaalanı'nı bombalamaları için Türkiye'ye gönderdi...

23 Murat Yetkin, *Ateş Hattında Aktif Politika*, Alan Yayıncılık, 1992, s. 175 176.

Hiram Abas, 1968-1970 yılları arasında. Lübnan'da, Mossad'la çok iyi ilişkiler geliştirmişti. Özellikle, Filistinliler Türkiye'yi dost bilip Beyrut Elçiliği'yle yakın ilişki içindeydi. Hiram Abas bu yakın ilişkiden elde ettiği bilgileri verip, Mossad'dan Filistin kamplarındaki Türkler konusunda ayrıntılı istihbarat raporları alıyordu...

Bu istihbarat alışverişinde, 1950'li yıllardan beri Beyrut'ta silah kaçakçılığı yaptığı iddia edilen, Hiram Abas'ın yakın dosttan Gandur ailesinin de yardımları var mıydı ?

Beyrut silah kaçakçıları'nın merkeziydi. Alman, Günther Leinhauser, Ermeni asıllı Amerikalı Sarkis Soghanalian, CIA Albayı Sam Cummings, CIA ajanı Frank Terpil, CIA ajanı Edward Wilson başta gelen silah kaçakçılarıydı.

Asala gibi illegal silahlı örgütün "savaş malzemelerinin" nereden geldiğini kuşkusuz en iyi silah kaçakçıları bilirdi!..

Hiram Abas'ın silah kaçakçılarıyla ilişkisi ne düzeydeydi ?

Gerek CIA ve Mossad'la, gerekse silah kaçakçılarıyla. Asala konusunda bilgi alışverişi yaptığı konusunda, "eski meslektaşlarının" kafasında kuşku yoktu...

İsrail 2 500 kişiyi öldürmüş, FKÖX'e Asala gibi "düşman unsurlarının" önemli kadrolarını Lübnan'dan atmış, ancak Lübnan'a tam anlamıyla hâkim olamamıştı...

Lübnan'daki vahşetin görüntüleri dünya televizyonlarında gösterilince, birçok ülkede olduğu gibi Türkiye kamuoyu da israil'e tavır aldı.

O güne kadar israil'le ilişkilerini hep gizli yürüten Türkiye hükümeti de, Filistinlilere karşı yapılan bu vahşet karşısında, suskun kalamadı, israil'i kınadı, ilişkilerini dondurduğunu açıkladı.

israil'in yardımına her zaman olduğu gibi Amerika Birleşik Devletleri koştu...

28 eylül 1982.

Ankara Esenboğa Havaalanı'nda olağanüstü önlemler göze çarpıyordu. Dışişleri Bakanlığı Protokol Genel Müdürü Akgün Kıcıman son hazırlıktan titizlikle kontrol ediyordu.

Kenya, Fas ve Mısır'a da uğrayan özel uçak, havaalanına indi.

Protokol genel müdürü heyecanla uçağın kapısına yöneldi.

Heyecanlı olmasının iki nedeni vardı. Nedense bu önemli konuğun gelmesi Dışişleri Bakanlığı'nca gizli tutulmuştu. Birkaç Dışişleri bürokratı dışında konuğun Türkiye'ye geleceğinden kimsenin haberi yoktu.

Heyecanlı olmasının ikinci nedeni ise, protokol müdürü yaşamında ilk kez bir CIA başkanını görecektiydi...

CIA başkanı 36 saat süren Türkiye gezisinde bir dizi resmî görüşme yaptı. Başbakan Bülend Ulusu'yla da görüştü.

CIA başkanıyla görüştüğünün duyulmasının ardından Başbakan Ulusu şöyle diyecekti, "Her dost ve müttefik ülkeyle çeşitli konularda işbirliği söz konusudur. Haberalma ve istihbarat konusunda da işbirliği yapılması tabiidir. Görüşülen konular arasında nelerin olduğunu söylemem mümkün değildir. Konuların devlet istihbaratı ile ilgili olduğu açıktır."

• •

CIA, Türkiye'nin, Arapların ve kamuoyunun baskısıyla, israil'e karşı cephe almamasını ve soğukkanlı tutumundan vazgeçmemesi gerektiğini söylemişti. Sorunu çözeceğini de belirtmişti. CIA; Ortadoğu'da Arap olmayan ve Batı yanlısı iki ülke, Türkiye ile israil'in gizil flörtünün bozulmasını istemiyordu.

Hiram Abas'ın, Asala operasyonun da kullanılmasının önemli bir nedeni de birkaç yd sonra ortaya çıkacaktı...

Aslında Beyrut'taki Asala baskınları bir başka istihbarat servisinin "sponsorluğunda" yapılmıştı. Yani Beyrut'a, kim gönderilirse gönderilsin, "Asala'yı yok eden kişi" olarak anılacaktı. Üstelik Hiram Abas'ın imajını daha da güçlendirmek için, Beyrut'ta girdiği bir çatışmada yaralandığı da iddia ediliyordu !..

işin özünde, Hiram Abas sadece bir Ermeni'yi angaje ederek, Asala militanlarının gittiği bir kahveye bomba koydurmuştu ! Hepsini buydu.

Ancak amaç, Beyrut'taki "başarının" getirişini bir başka alana taşımaktı. "Aşala'yı yok eden yaralı kahraman" Hiram Abas, birkaç yıl sonra hangi göreve soyundurulacaktı ?

Beyrut operasyonu yoksa sadece "imaj tazelemek" için mi yapılmıştı?

MİT'in 3. adamı Sabahattin Savaşman'ın, "CIA ajanı" olarak yakalanması gibi, sözde Beyrut operasyonu da, MİT'e hâkim olmak için ileride kullanılacak stratejik bir taktik miydi?

Yine CIA ajanı!

Emekli Kurmay Albay Sabahattin Savaşman'ın "kaderini", 5 yıl sonra, meslektaş; emekli Kurmay Albay Turan Çağlar da paylaşacaktı...

Turan Çağlar, 16 mart 1983'te, eşinin ifadesine göre, "bir operasyon için bilgisine başvurulmak üzere" İstanbul'daki evinden alındı. Nuri Gündeş başkanlığını yaptığı MiT İstanbul Bölge Başkanlığı'nda 20 gün sorgulandıktan sonra, TCK'nın 133'üncü maddesi uyarınca casusluk suçlamasıyla Genelkurmay Askerî Mahkemesi'nde yargılanmak üzere Ankara'ya gönderildi, iddianamede. ABD'li diplomat William Philips'e güncel haberleri değerlendirme notları verdiği yazılıydı. Alışveriş fotoğraflanmış, notlar ele geçmişti. Komployla karşı karşıya olduğunu söyleyen Turan Çağlar, hapisten bazı gazetecilere hayatının tehlikede olduğunu yazdı.²⁴

Konuyu fazla dağıtmadan buraya bir olayı aktarmak gerekiyor. Çünkü casusluk tanımı, görünen o ki Türkiye'de "göreceli" bir kavram.

12 Eylül Darbesi'ntn TRT Genel Müdürü Doğan Kasaroğ-lu, 12 Mart Darbesi'nin TRT Genel Müdürü Korgeneral Musa Ogün'e, yemek yedikleri bir sırada Ankara Milka Restaurant'ta bir anısını anlatıyor:

"Şimdi size bir sır vereceğim. Onu dinleyin; biliyorsunuz siyasete bulaşmadan önce StSAVın genel koordinatörü idim. 1982'de Anayasa taslağının açıklanacağı günlerde CIA'nın Türkiye'deki görevli adamı Paul Henze, vakfa geldi. Bizden, Anayasa taslağını istedi. Acele ediyordu. Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanı Prof. Orhan Aldıkaçtı, SİSAV yönetim kurulu üyesi olduğu için hemen ondan bir taslak istettik. Taslak geldi, CIA görevlisi Amerikalıya verdik. Adam baştan sona şöyle bir göz gezdirdi. Sonra arka sayfaya takılıp, 'Bunlar olmamalıydı' dedi. Adeta sinirlendi. Takıldığı maddeler, eski siyasîlere yasaklar getiren maddelerdi."²⁵

Peki Turan Çağlar Amerikalıya ne tür bilgiler belgeler vermişti ? Bu konuda hiçbir bilgi yok! Nuri Gündeş, Turan Çağ-lar'ın haklarındaki bilgiyi nereden bulup *Aydınlık* gazetesine verdiğini röportajında söylüyor: "Turan Çağlar çok iyi bir arşivci. Gazetelerden derlediklerini dosya haline getiriyor. Hi-ram Abas ile ilgili *Aydınlıkta* verdikleri de gazete haberleriydi."

Ahlakî yönü ayn; herhangi bir Türkiye Cumhuriyeti va-, tandaş, açık istihbaratı, yani gazete ve dergilerden kestiği kupürleri derleyip, dosya haline getirip, bir Amerikalıya verirse casusluk mu yapmış olur ? Üstelik bunun karşılığında para da alırsa suç işlemiş olur mu ? Ya da Türkiye'deki gelişmeler konusunda bir Amerikalıya siyasî analizler, değerlendirmeler yaparsa, casusluk, vatana ihanet gibi çok ağır bir suçlamayla kendisini hâkim karşısında bulur mu ? Yani bu işin cezaî bir müeyyidesi var mı ?

Soruların yanıtlarını birkaç sayfa erteleyip, biz tekrar kaldığımız yerden Turan Çağlar olayına devam edelim:

"Causus değil, Amerikan sempatzanımı, fakat bu husus hiçbir zaman memleket sevgisi üzerine çıkamaz, çıkmamıştı." Duruşmaları sırasında bu sözlerle casusluk iddialarını reddeden Turan Çağlar'ın avukatı Yüksel Özdemir, savunmasında müvekkilinin casuslukla değil, ancak *zaman* aşımına uğramış bir dolandırıcılıkla suçlanabileceğini belirtti. Avukat Özdemir, "Lakabı sarhoş olan Amerikalı, müvekkilimden yazılı mütalaa isteyince ve para teklif edince, Ameri-25 Hulusi Turgut, *12 Eylül Partileri*, ABC Ajansı Yayınları, 1986, s. 41.

kalıyı dolandırmayı düşünmüş ve TCK'nın 503. maddesini oluşturan dolandırıcılık olayının bütün koşullarını gerçekleştirmiştir" dedi.

Başta başbakanlık yapmış Tansu Çiller olmak üzere Türkiye'de birçok siyasetçi, akademisyen, ABD Büyükelçiliği'ne, Türkiye'yle ilgili değerlendirmeler, analizler içeren raporlar yazıp vermişlerdi.

Peki niye emekli bir kurmay albay en ağır iddia, casusluk ithamıyla kamuoyu önünde suçlu duruma sokuluyordu ?

"Mesleği" konusunda hayli tartışmalar yapılan Amerikalı bir kadınla, birkaç yıl aynı evi paylasan üst düzey bir MiT yönetici, neden soruşturma bile geçirmezken, emekli bir kurmay albay yaşamına mal olacak bir iddiayla kamuoyu karşısına çıkarılmıştı?

Bu ne acımasız bir "kan davasıydı?"

Sonuçta 15 yıla kadar hapsi istenen Turan Çağlar tutuklu bulunduğu Mamak Askeri Cezaevi'nde, 29 temmuz 1983 tarihinde öldü. GATA'nın otopsi raporuna göre, ölüm nedeni enfarktüstü.

Turan Çağlar, kalbi için gerekli ilaçları almamıştı...

Nuri Gündeş'in inanılmaz hırsı

Kitabın önceki sayfalarında Turan Çağlar'ın kimliği konusunda az çok ipucu yakalamışsınızdır; Türk Silahlı Kuvvetleri içinde 27 Mayıs 1960 Askeri Hareketi'nden önceki cuntalar içinde yer almış bir subaydı.

"ihtilal amacına ulaşmadı" deyip başkaldıran subaylar içinde yine o vardı. Kurmay Albay Talat Aydemir'in iki ihtilal girişiminde de ismini görüyoruz. Ordu içinde etkili bir isim ki emekli olduktan sonra Sabancı Grubu kendisini bünyesine aldı.

Gazetecilerle ilişkileri iyiydi.

MiT içinde taraftı. Bir dönem MtT istanbul bölge başkanlığı yapan Turan Denizle sınıf arkadaşlığının ötesinde çok yakındılar. Nuri Gündeş ve Hiram Abas ekiplerine karşıydılar. Turan Çağlar'ın özelliklerini sıraladıktan sonra soralım: Turan Çağlar, öldü mü, öldürüldü mü, yoksa intihar mı etti?

Cezaevinde bulunduğu gazetecilere, "öldürülme tehlikesinden" bahsetmişti. Demek ki Turan Çağlar, basma gelecekleri önceden tahmin etmişti.

Yıllar sonra Meclis Susurluk Komisyonu'na ifade veren Nuri Gündeş önemli bir ayrıntıyı ele veriyor: "Kalp hastasıydı. Mutlaka ilaçlarını alması gerekiyordu. İstanbul'da sorgu sürecince ilaç almasını kendisine biz hatırlatıyorduk. Ankara'ya gönderdiğimizde de yetkilileri uyardık, 'Aman bu adam ilacını alması lazım, yoksa ölür' diye."26

Nuri Gündeş'in sözlerine bakılırsa, "sakınan göze çöp batmıştı!"

Nuri Gündeş, 1976-1984 yılları arasında istanbul MiT bölge başkanlığı görevinde bulundu.

Bu sırada Turan Çağlar birkaç kez MtT elemanları tarafından kaçırılıp taciz edildi.

Aktüel dergisinin iddiasına göre, gazeteci dostu Nimet Ar-zık'la birlikte suikasttan kurtuldu.²⁷

Nuri Gündeş'in, adını *Aydınlık* gazetesine veren Turan Çağlar'ı susturmak için, bazı tertipler içine girdiğini düşünmek haksızlık olur!..

Zaten kendisi de o olaylardan sonra Turan Çağlarla ilişkisini bakın nasıl anlatıyor:

"Soru:

- Teşkilata zarar verdiğini belirttiğiniz bir insanın peşini bıraktığınızı. 1983'e kadar onunla uğraşmadığınızı söylüyorsunuz. Neden?

Nuri Gündeş:

- Bir mektupla bizden özür diledi. O günden sonra da bize karşı faaliyeti olmadı. Zaten bizi, MiT müsteşarına. Başbakan Ecevit'e şikâyet etmişti. Kasaya belgeler koyup başına bir

şey gelirse sorumlu olacağımızı söyledi. Peşini bıraktık. Başına taş düşse sorumlusu biz olacaktık. Koruduk bi-

26Nuri Gündeş, Meclis Susurluk Komisyonu İfadesi, s. 1171.

27*Aktüel*, sayı 346, 28 mart-1 nisan 1998.

le diyebilirim. Kontrespiyonaj zanlısı olarak karşımıza çıkana kadar da görüşmedik.

- Çağlar'ın 12 Mart'ta İstanbul MİT başkanı olan Turan Deniz'in kuryesi olduğu, Turan Deniz'in o dönemle ilgili adını aklamak için böyle bir operasyona giriştiği söyleniyor. Ne dersiniz?

- Sınıf arkadaşı ve dosttular, ikisi de hava muhabere subayıydı. 1971'e kadar İstanbul'da Turan Deniz'e yardımcılık yaptım. 1976'da başkan olarak geri döndüğümde beni çok övmüş bir insan için, bana husumeti olduğunu düşünmek istemiyorum."²⁸

Sonra MİT İstanbul teşkilatı, tesadüf eseri Turan Çağlar'ın ajan olduğunu keşfediyor! Amerikalıya bilgi sızdırırken yakalanması da ilginçti: "Bağlantıda olduğu Amerikalı ajan ile yaptığı telefon görüşmelerinde kendisini 'John' diye tanıtır. CIA görevlisinin telefonları MİT tarafından dinlenmektedir. Bir Türk'ün Amerikalılara kendisini başka bir adla tanıttığından kuşku duyarak yola çıkan MİT elemanları araştırmalarını derinleştirdiklerinde karşılarında Turan Çağlar'ı bulurlar."²⁹

Buradan şu sonuç çıkıyor; MİT, Türkiye'deki CIA ajanlarının telefonlarını dinliyor! Telefonlarının dinlendiğim, hem CIA ajanı hem de Turan Çağlar biliyor ki, takma isim kullanıyorlar.

Sonra da CIA ajanı ile Turan Çağlar adım adım izleniyor ve yakalanıyorlar...

Ne acı! CIA, Türkiye gibi bölgesel açıdan oldukça stratejik bir konumda bulunan bir yere "çaylak ajanlarını" gönderiyor!

Türk Silahlı Kuvvetleri içinde ihtilal girişimlerinde önemli görevler alan bir kurmay subay, bu kadar basit bir istihbarî operasyon sonucu yakalamveriyor!..

Her neyse!

Nuri Gündeş röportajına devam edelim:

"- Casusluk suçlamasından önce de Turan Çağlar'ın defalarca kaçırıldığı, sorgulandığı, hatta dövüldüğü söyleniyor. - Kötü muamele hiç yapılmamıştır. Kaçırıldığını iddia ettiği süreçle kontrespiyonaj zanlısı olduğu süreç farklıdır. Mektup, Batılı bir ülke adına haber derleme suçuyla sorgulanıp yargılanmasına başlandığı süreçle ilgilidir.

- Aydın'ın yazı dizisi sırasında ne oldu ?

- Bu MİT ve Ordu'yu hedef alan bir yazı dizisiydi. Kişisel kanaatıma göre güçlü bir Batılı gizli servisin 12 Mart döneminde görev alan kişileri hedef alarak alt ve üst kademe arasına nifak sokma girişimiydi. Aydın'la ilişkisi tespit edilmiştir. Bana bir mektup yazmış ve hiçbir ilgisinin olmadığını söylemiştir. Sözüne itibar edilip hakkında işlem yapılmamıştır.

- Çağlar'ın gazete kapısında adamlarıyla yakalanıp, Belgrad Orman'ında dövüldükten sonra yanınıza getirildiği söyleniyor.

- 15 ağustos 1978'de gazetede isminin çıkacağını haber aldım. Ayrıntılarını hatırlamıyorum, Çağlar'ı getirdiler. Ken-| dişine, bahsedilen dönemde yurtdışında görevli olduğumu, hatırlattım. Neden beni sorumlu tuttuğunu sordum, ihtiyarlık' dedi. Yanımdan aradı. Yanlışlık olmuş, Nuri Bey o dönemde yurtdışındaymış' dedi. Baskıya girildiğini söylemişler. 'Eyvah' dedi, gitti; bir daha da görmedik.

- Kontrespiyonaj olayı nasıl ortaya çıktı ?

- Askeri sırların bir Batılı servis mensubuna İstanbul'da / Verilmesi olayıdır. Suçüstü,

alışveriş anında yakalanmıştır. |; Sorgusunda her şeyi, biz sormadan anlattı. 'Her şeyimizi biliyorlar, bunu da bilseler ne olur' diye yaklaşıyordu konuya.

-Ailesi soruşturma için evden alınıp götürüldüğünü söy-|: lüyor. Siz, 'Suçüstü yakalandı' diyorsunuz. Sabahattin Savaşman olayında suçüstü vakasının tüm ayrıntıları, satılan

•('belgenin niteliği biliniyor. Çağlar olayında ise meçhul...

'- Biz bunları açıklama yetkisine sahip değildik. Ankara e düşündü bilemiyorum.

- Ailesi istanbul'daki sorgu döneminde telefonla konuş-jftuklannda, yüz yüze görüştüklerinde Çağlar'ın endişeli ol-madığım, normal davrandığını söylüyor. Ankara'ya gönderil-|] diğinde ise bir komployla karşı karşıya olduğunu, hatta öl-i'idürüleceğini söylemiş.

- Ona televizyonlu özel bir oda verdik. Başına bir şey gel-| jnesin diye doktor gözetiminde tuttuk. Her akşam doktorla videoya kaydettik. Kalp hastasıydı, ilacını almasını bile hatırlatıyorduk, istanbul'daki sorgusu bittiğinde Şenkal (Atasa-gun), evine götürüp ailesiyle görüştürmeyi düşündü. Ailesini MtTe çağırmaya karar verdik. Mavi odamızda buluşup hasret giderdiler. Sorgu odasına sadece bir kez, son gün girdim. Amerikalılara yazdığı mektubu hatırlatıp onun söylediği gibi oyunu kurallarına göre oynamamız gerektiğini, onun kaybedip bizim kazandığımızı söyledim. Ayrılırken yanaklarından öptüm. Sonra yargılanmak üzere Ankara'ya gönderdik, istanbul'da şikâyeti olan adam Ankara'dan bu mektubu yazmaz."

Nuri Gündeş, 15 yıl sonra. Turan Çağlar'ın Mamak Askeri Cezaevi'nden kendisine yazdığı mektubu medyaya verdi. Mektubun yazılış tarihi; 17 nisan 1983. "Aziz kardeşim Gündeş" diye başlayan mektup şöyle devam ediyordu:

"Sana bu mektubu 16 Mart 1983 tarihine kadar olanlara bir çizik atarak yazıyorum. Sizde, hatta şeref misafiri olarak değerlendirebileceğim kaldığım 15 gün içinde, en başta sağlığımı düşünerek yaptığınız ikram kadar her türlü hüsnü kabulü candan ve minnet dolu teşekkürlerimle mukabele etmek isterim. Sözlerimde katiyen bir dalkavukluk veya Osmanlı mürailiği olamaz, ama MtTe bu elemanlar yetkili olarak 20 sene evvel gelselerdi, Türkiye'de ne 12 Mart ve ne de 12 Eylül olurdu, isimlerini bilmediğim için sorgumu yaparken, benim sevgi ve saygımı kazanan iki değerli arkadaşşıma veda mektubumu yazmak isterdim. Hepinizin gözlerinden öperim. Milyonda bir dahi muğberliğim yoktur bunu bilhassa bilmenizi isterim.

imza

Turan Çağlar

Mamak Askerî Tutukevi

B Blok Subay Koğuşu,

ANKARA"

Nuri Gündeş'in kişiliği konusunda ipuçları bulunan rö portaja devam edelim.

"- 17 nisan 1983 tarihini taşıyan bir mektubu neden bugün açıklıyorsunuz?

- içeriği açısından bugünkü koşullara uygun bulduğum | için. Çağlar, mektupta istanbul'da, MITte sorguda bulun-• düğü günlerde şeref misafiri muamelesi gördüğünü, sağhğı-; na özen gösterildiğini belirtiyor. Tarafımdan sorgu için görevlendirilen iki Kontrespiyonaj uzmanı hakkında 'Bu eler i manlar yetkili olarak yönetime gelseydi ne 12 Mart ne de 12 Eylül olurdu. İsimlerini bilmediğim, sorgum sırasında sevgimi ve saygımı kazanan bu iki değerli arkadaşşıma da veda mektubu yazmak isterdim' diyor. Bu iki kişiden biri bugün MiT müsteşarı olan Sayın Şenkal Atasagun'dur. Diğeri ise 52 yaşında, yaş sınırından emekliye

sevk edilmiştir. Zanlı da olsa Çağlar niteliklerine sahip bir insanın değerlendirmesi önemlidir. Yani teşkilat içinden yetişmiş Şenkal Atasagun gibi bir kişinin MtTin başına geçmesi bir şanstır; şans iyi değerlendirilmeli.³⁰

- 'Şans'm iyi değerlendirilemeyeceği yolunda endişelere mi sahiptiniz ?

- Evet. Göreve yeni gelmiş birinin icraatını beklemeden değerlendirmeler yapılıyor. Fikri Sağlar MİT'in lağvedilmesini istiyor. Personel Daire Başkanlığı dahil üst seviyede birçok görev ifa ettiğim için biliyorum, MiT personeli böyle yaklaşımlardan rencide olur, çalışma arzulan körelir.

- Bir parlamenterin "MiT lağvedilmeir görüşü neden sizi böyle bir mektubu açıklamaya zorladı ?

3012şubat 1998 tarihinde MiT Müsteşarlığı'na atananŞenkal Atasagun, "Fransa ekolündendi r Galatasaray Lisesi'ni bitirip, iki yıl Fransa'da kaldıktan sonra dönüp Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi ve 1967 yılında MiT'e girdi. Girmesinde babasıemekli General Sahabettin Atasagun'un katkısıvardı. Fuat Doğu ve Hiram Abas ekolündendi. "İstihbaratçılığı,çömezlikten getir götüründen başlayaraköğrenecekti Hiram Abas'ın yanında."(*Aktüel*, "Flaş", sayı346,1998.) Uzun yıllar Kontrespiyonaj Bölümü'nde Sovyetler Masası'na baktı. MİTİstanbul bölge başkanlığı, Brüksel'de dışgörevden geldikten sonra 1994-1997 operasyonel daire başkanlığınıyaptı. Londra'ya "kızak" göreve gönderildi. Sonra MİT müsteşarlığıkoltuğuna oturdu.

(Not: MiT'inönemli isimleri nedense hep "Fransa ekolünden l"Şenkal Atasagun'danönce, 9 kasım 1992-11şubat 1998 tarihleri arasında MİT koltuğunda oturan Sönmez Koksall da, Hiram Abas gibi Saint-Joseph mezunuydu. Nuri Gündeşde anadili gitt Fransızca konuşuyordu t)

- Nedenini biraz önce söyledim. Ayrıca Şenkal Atasagun'la birlikte sorgu yapan diğer elemanımız yaş sının nedeniyle emekli olmuştu. 52 yaşında emeklilik zorunluluğu bir gizli serviste olmamalı, istihbaratçı şarap gibi eskidikçe değerlenir. İstihbaratçılık usta-çırak ilişkisiyle öğrenilir. Ustayı emekli edip genç yetiştiremezsiniz. Kaydırma gerekryorsa, Yaş Haddi Kararnamesi yerine 2937 sayılı kanunun 19'un-cu maddesince başka bir birime atanabilirler. Başbakan danışmanlığım döneminde yaş haddi taslağı incelemem için verildi. Doğru olmadığını belirttim. Bu ve benzeri konulardaki görüşlerim dikkate alınmadı. Ben de istifa ettim."

Özetle, Nuri Gündeş, bu mektubu medyaya vererek önce MiT Müsteşarı Şenkal Atasagun'un imajını güçlendiriyor. Ardından da, yaşın önemli olmadığını her türlü göreve hazır olduğunu ima ediyor. Bunun içinde yıllar önce vefat etmiş emekli bir kurmay subayın özel mektubunu kullanmaktan da rahatsızlık duymuyor...

Bu ne meslek hırısı, anlaşılır gibi değil!

Emekli Kurmay Albay Turan Çağlar "Amerikalılara bilgi satarken yakalandığı" günlerde, Turgut Özal, kuracağı siyasî parti için nabız yoklamak amacıyla Amerika'ya gitti. Endişeliydi, Millî Güvenlik Konseyi'nin parti kurmasına izin verip vermeyeceğini tahmin edemiyordu.

Katıldığı Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi'nde-ki (CSIS) toplantıda ilginç konuklar vardı; çoğu Türkiye'de büyükelçilik yapmış CIA'nın önemli isimleri; Robert Comer, George McGhee, Parker Hart, William Macomber ve CIA eski başkanı William Colby.

Ulusal Güvenlik Konseyi'nden de isimler vardı: Geoflrey Kemp, Dermiş Blair, James

Rentschler. ABD Dışışleri Türk Masası'ndan Larry Benedict ve Ed Dillory. Pentagon adına ise Yarbay Ken Hamilton ve Dvvhight Beach katılmıştı.³¹

Washington, New York, Houston arasında mekik dokuyan Özal, Dünya Bankası ve IMF yetkilileriyle de görüşmelerde bulundu...

Döndü, partisini kurdu. Anavatan Partisi "veto" yemedi.

ismet inönü'nün oğlu Erdal inönü'nün veto edildiği sıkı bir elemenden nasıl olduysa kurtuluvermişti!..

Emekli Korgeneral Nevzat Bölügiray, MiT'ten emekli olan general arkadaşına eylül 1992 tarihinde soruyor; "MiT yalnız solcular hakkında mı rapor verir ? Bakın Sayın Evren konuşmalarında • anılarında, 'Özal'ın Nakşibendî tarikatından olduğunu bilseydim kesinlikle seçimlere girmesine izin vermezdim' diyor. MITten gönderilen Sayın Erdal inönü ile ilgili -veto edilmesine neden olan- rakoru gördüm; ama Sayın Özal hakkında bir belge görmedim. Özal'ın irtica ile ilişkilerini, o zaman Sayın Evren'e bildirmediğiniz mi ?"

MITten emekli general; "Nasıl olur ? Ben Özal hakkında da bilgi verdiğimizizi anımsıyorum. Özal'ın Nakşibendî tarika-ti ve irtica ile ilişkilerini anlatan 15 sayfalık bir raporu Millî Güvenlik Konseyi'ne gönderdik" diye yanıtlıyordu meslektaşının sorusunu.³²

Veto edilmemesinde, vetoların açıklanacağı tarihten bir gün önce, 22 haziran 1983 tarihinde Türkiye'ye gelerek Kenan Evrenle görüşen ABD eski dışışleri bakanı Henry Kissinger'in, bir etkisi var mıydı ?..

Genelkurmay'da özel bir toplantı

Türkiye, "yeşil tonlu yeni elbisesini" giymeye hazırlanıyordu...

27 Mayıs Anayasası Türkiye'ye "bol gelmişti!" Öyle deniyordu...

Yeni Anayasa yüzde 91,3 oy yüzdesiyle kabul edildi.

Kenan Evren cumhurbaşkanı oldu... , Eski politikacılara 10 yıl yasak getirildi...

Askerler yönetimi tekrar sivillere bırakmaya hazırlanıyordu. Ancak devir teslimden önce devletin bazı kurumlarında değişiklik yapmak istiyorlardı.

23 aralık 1982.

Genelkurmay ikinci Başkanı Orgeneral Necdet Öztörün'un odasında, MiT Müsteşarı Burhanettin Bigalı, MiT Müsteşar Yardımcısı Tümgeneral Doğan Solman, MiT Daire Başkanı Galip Tuğcu, Emniyet Genel Müdürü Fahri Görgülü, Genelkurmay istihbarat Başkanı Korgeneral İrfan Tınaz, Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanı Korgeneral Nevzat Bölügiray ve yardımcı personellerin katıldığı bir toplantı yapılıyor.

Toplantının gündemi: kaçakçılık-terör ilişkisinin sahibinin bulunmadığı ve bu çok önemli konuya el atacak bir sorumlu bulunması ve devreye MITin de girmesi.

İlk sözü Orgeneral Öztörün aldı:

"Dünyanın kanaati bizim kaçakçılıkla mücadelemizin yetersiz olduğu ve ilgisiz olduğumuz yönündedir. Bu nedenle Ankara 4. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'nda özel bir mahkeme ve ekip oluşturuldu. Ayrıca (OLA ajanı, y.n.) C. Sterling ve (Uğur) Mumcu gibi özel çalışan yazarlar da var. Yakalananlara ait belgeler yanm yamalak olduğu için mahkeme adamları bırakıyor. Bu iş yalnız Emniyet ile yürümez. MiT de bu işe girmeli. Zaten yasaya göre bütün bilgilerin MtTe verilmesi gerekiyor. Kaçakçılık istihbaratını Genelkurmay istihbarat Başkanlığı kompütürüne yüklemeli."

MtT Müsteşarı Bigalı:

"Komutanım biliyorsunuz kaçakçılık konusu MiT Yasa-sı'nda yok. Bu nedenle bizim kaçakçılık ile ilgili hiçbir çalışmamız da bulunmuyor."

Emniyet Genel Müdürü Görgülü:

"Kaçakçılıkla herkes uğraştığı için hiç kimse bir şey yapamıyor. Yönlendirecek bir merkez lazım. Halen Emniyet Genel Müdürlüğü'nde bulunan başkanlık bir istihbarat örgütüdür ve bunun operasyon yapma yetkisi yoktur."

Devlet yeniden yapılıyor

Bu toplantıyı 6 mart 1983 tarihinde benzeri takip etti.

Toplantılar sonucunda: 6 haziran 1983 tarihinde MITte, Kontrespiyonaj Daire Başkanlığı bünyesinde Kaçakçılık Şubesi kuruldu.

Kaçakçılık Şubesi'nin başına Mehmet Eymür getirildi. Bulgaristan'dan apar topar döndükten sonra Mardin MiT bölge müdürlüğüne atanan Mehmet Eymür burada başta Yarbay Veli Küçük olmak üzere askerlerle yakın diyalog kurmuştu...

Aslında MITte sadece yeni bir şube kurulmamıştı, teşkilat yeni bir yapılanmaya gidiyordu. 1965 yılında sivil parlamentonun ürünü olan 644 sayılı yasanın aksine, beş generalden oluşan Millî Güvenlik Konseyi tarafından çıkarılan 2937 sayılı kanunla MITin üstüne peçe örtüldü.

Yeni yasa MITte neleri değiştirdi:

Millî Emniyet Hizmetleri (MAH) ve 1965 yılında MiT Kanunu çıkana kadar- personel kadrolarının çoğunluğu Millî Savunma Bakanlığı başta olmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü'nde bulunuyordu. Ordu'dan subay, astsubay ve askerî memur "ödünç" alınıyordu. Bunların terfi ve tayinlerinde büyük sorun çıkması üzerine 1965 yılında istihbaratçı askerî personelin MiT inhası ve MSB oluruyla çalıştırılmaya başlanmıştı.

1983 yılındaki değişikliğe göre: "Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarında olup MITte görevlendirilecek subay, astsubay, sivil memur, erbaş ve erlerin sınıf, rütbe ve miktarları her yıl ihtiyaca göre Genelkurmay Başkanlığı ve MiT Müsteşarlığı'nca müştereken tespit edilir" denildi.

Yani kontrol tamamen askerlere geçti. Öyle ki bir önceki yasada, asker müsteşarın görev süresince Silahlı Kuvvetler makamlarınca denetlenemeyeceği, teftiş edilemeyeceği hükme bağlanmıştı. 1983 yılında yasada bu hüküm kaldırıldı! Ordu'nun sivillere karşı MITi elde tutma yöntemlerinden biri de bu değişiklikti.

MiT müsteşarı Başbakanlık'a değil, başbakana bağlıydı.

Bu arada MiT Müsteşarlığı askerler için de "kıta hizmeti" sayılacaktı. Korgeneral dört yıllık hizmetini MiT Müsteşarlığı'nda geçirebilecekti.

Mensupları arasında "Şirket"³³ diye anılan MITin örgüt yapısı, *malî* kaynakları, kadro imkânları ve araç gereç durumu konusunda yıllardır sürdürülen açıklık terk edildi. Her yıl Bütçe Kanunu'yla birlikte mensuplarının tam sayısını, silah ihtiyacını kamuoyuna açık toplantılarda vermek MITi rahatsız etmişti. Örtü bunların hepsinin üzerini kapatıyordu...

33"Şirket" aslında CIA mensuplarının kendiörgütlerine verdikleri addır. BazıMIT mensuplarının da bu adıkullanmasıbir benzerlik mi, yoksa oradan etkilenme, taklit etme dürtüsümü?

MiT'i yeniden düzenleyen yasa, Danışma Meclisi'nde hiç tartışılmadan geçirildi. Zaten bu konuda basına haber yapma yasağı getirilmişti.

Yeni yasa MIT Müsteşarı Korgeneral Burhanettin Bigalı döneminde çıkarılmıştı.

"Benim zamanımda biz bu MIT Kanunu çıkardık, MIT'i yeniden reorganize ettik. O zaman sayın başbakana, devlet büyüklerine dedik ki: 'Efendim, dışarı giden heyetlerimiz var...'

(Görüşmelerden sonra) gece geliyorlar otel odasında bunu tezekkür ediyorlar, yarınki

müteakip taktiği belirtiyorlar. Bunu belirlerken dinleniyor odaları. Biz bunları brife edelim... (Heyetlerden önce) biz daha 15 gün evvel gidiyoruz, kontrol ediyoruz dinlemeler var mı ? Emin olun çantalar dolusu dinleme cihazlarıyla, ben kendi elimle götürüp göstermişimdir. Yani MiT'in çok kıymetli, özel vazifeleri var. Dışarıya giden bütün büyükelçileri biz MiTe davet ediyoruz, brifing veriyoruz. Bütün büyükelçilerimizin (elçilikleri) şeylerini senede iki üç defa gidip ekiplerimiz kontrol ediyor, dinleme var mı diyor. Şaşarsınız öyle memleketlerden, öyle şeyler çıkarıyoruz ki, hiç ummadığımız şeyler. Onun için bu gizli teşkilatların âleminde bu işler oluyor."³⁴

1983 yılında devlet sanki yeniden reorganizasyona tabi tutulmuştu. Devletin "sinir merkezleri" yeni baştan tek tek ele alınıyordu. Sivil parlamento kurulmadan önce "yangından mal kaçırır" gibi yasa değişiklikleri arka arkaya çıkarılıyordu..

17.8.1983'te Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Kanunu,

13.10.1983'te TBMM Genel Sekreterlik Teşkilat Kanunu,

1. 11.1983'te MiT Kanunu,

9.11.1983 yılında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, kanunları değiştirildi.

Millî Güvenlik Konseyi, "psikolojik savaşı" MİT'ten alıp, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği bünyesinde kurulan Toplumla ilişkiler Başkanlığı'na (TİB) verdi... Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde "psikolojik harp" konusunda kitap yazan komutanlardan biri de, İstanbul'daki azınlıklara yönelik 6-7 Eylül Olayları'nın planlayıcılarından Sabri Yirmibeşoğlu'ydü. *Modem Mücadele Yöntemine Özel Harp Uygulaması* adlı kitabında Yirmibeşoğlu, psikolojik savaşı yürütecek bir kuruluşa neden Toplumla ilişkiler Başkanlığı" adını verdiklerini şöyle açıklıyordu: "Günümüzde büyük bir uygulama alanı bulan psikolojik faaliyetlere, 'psikolojik harp' ve 'psikolojik hareket' deyimlerini kullanmaktan kaçınılmaktadır. Zira bu terimler uluslararası alanda politikacıların, diplomatların ve hatta bazı komutanların bile şüphe ile karşıladıkları sevilmeyen sözcükler olmuştur."

Asker, psikolojik harbe çok önem veriyordu. Bu nedenle, TİB'in başına, bir dönem Özel Harp Dairesi (ÖHD) Başkanlığı'nı yapan Tuğgeneral Doğan Beyazıt getirildi.

Devlette bu değişiklikler olurken siyasî yaşam yeniden şekilleniyordu.

Hıram Abas da 20 milyon seçmen gibi, 6 kasım 1983 tarihinde seçim sandığının başına gidip oyunu kullandı. Turgut Özal'a sıcak bakıyordu. Halkın yüzde 45'i gibi, o da oyunu ANAP'a verdi.

ANAP'a sıcak bakan başkaları da vardı: Amerikan sermaye çevrelerinin en güvendiği yayın organı, *Wall Street Journal*, Özal'ın veto yememesi için ABD yönetiminin Kenan Evren'e baskı yaptığını yazıyordu !³⁵

ABD Dışişleri eski bakanı Kissinger'ın vetolardan bir gün önce Türkiye'ye gelip Kenan Evren'le görüştüğünü yazmıştık.

Turgut Özal'ın "başına olmadık bir iş gelmemesi" için, Kenan Evren'in NATO'dan arkadaşı ABD Dışişleri Bakanı General Alexander Haig de, 13 Mayıs 1982 ve 12 Eylül 1983 tarihinde iki kez Türkiye'ye gelmişti...

Seçimlerden hemen sonra, Turgut Özal, ABD Ankara Büyükelçisi Robert Strausz Hupeye, yaptıkları yardımlardan dolayı "şükran mektubu" yazdı.³⁶

35 *Wall Street Journal*, 26 Ağustos 1983.

36 Gazeteci Muammer Yaşar Bostancı, 16 Ekim 1991 tarihinde "şükran mektubu'nun, orijinal metnini *Sabah* gazetesinde yayımladı. Gazeteci Ufuk Güldemir, *Texas Malatya* ad-

lık kitabında Turgut Özal'ın CIA'daki biyografisini şöyle yazdı: "Biz CIA'nın Özal biyografisini bizzat görmedik. Ama bunu gören bir kaynağın aktardığına göre, Özal bu dokümanda gelmiş geçmiş Amerikan yanlısı Türk lideri olarak takdim edilmektedir." Bilgi Yaynevi, 1992, s. 85, 86. .

Millî Güvenlik Konseyi, ABD'nin baskısıyla Turgut Özal'a başbakanlığı verdi. Ama bir de sürpriz yaptı; adada, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulduğunu dünyaya ilan etti!..

Yeni bir dönem başlıyordu:

Cumhurbaşkanı Kenan Evren,

Başbakan Turgut Özal,

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ,

MGK Genel Sekreteri Orgeneral Necip Torumtay...

Yeni dönemde Türkiye ilk olarak "çikita muz ithalini", "faturalı yasamı" ve "döviz serbestisini" tartışmaya başladı.

Ekonomide köklü kurumsal "reformlar" yapılıyordu...

Kültürel yaşamda da değişiklikler yavaş yavaş kendini hissettirmeye başlamıştı. "Kamu yaran, kamu hizmeti" unutulmuş, "köşe dönmecilik" başta edilmmişti...

"Sistem" bir kez daha kendini "yeniliyordu!.."

Babalar Operasyonu sonucu kavga başlıyor l

"Piyasa"nın yeniden şekillendiği o günlerde, Mehmet Eymür Hiram Abas'la ilişkisini hiç kesmedi. Her daim ustasından feyiz aldı. Tıpkı Babalar Operasyonu'nda olduğu gibi...

Yeraltı dünyasının ünlü isimlerini, Behçet Cantürk, Dündar Kılıç ve Abuzer Uğurlu'yu MITte sorgulamak için Genelkurmay Başkanlığından izin istedi.³⁷

Mehmet Eymür'ün isteği Genelkurmay Başkanlığı'nca uygun bulundu...

Aslında, 12 Eylül Askerî Darbesi'nin ilk günlerinde, 11 ekim 1980 tarihinde İstanbul'da yeraltı dünyasına mensup 27 kişi Kabakoz'daki Deniz Piyade Üssü'ndeki gözetiminde gözaltına alınmış, sorgularından sonra hepsi serbest bırakılmıştı. Ancak ikna olunmamış olacak ki, bu kez yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden 23 kişi, 22 nisan 1981 tarihinde bir kez daha gözaltına alınmıştı.

"Babalar", MIT İstanbul Bölge Başkanlığı ve İstanbul

37MIT'in 9 Şubat 1984 tarih, 01.10-11.02-254/214177-152711 sayılı yazısı. '

Emniyet Müdürlüğü birlikte sorgulamış, daha sonra polis sorgulamadan çekilip operasyonu MITe teslim etmişti. Sorgulamayı Cengiz Abaoğlu başkanlığında MIT İstanbul Kaçakçılık Birimi yapıyordu.

Silah kaçakçılığıyla örgütlerin direkt bağlantısı olduğu düşünülüyor ve altında "ideolojik nedenler" aranıyor, örgütlerin dış bağlantıları üzerinde de duruluyordu. Ancak yine sonuç alınamamıştı.

13 Aralık 1981 günü gözaltına alınan yeraltı dünyasının 15 ünlü ismi tutuklandı. Ancak onlar da mahkemede salıverildi...

Dündar Kılıç ise 3 Ocak 1982 tarihinde gözaltına alınıp, 17 Ocak günü özgürlüğüne kavuştu!..

Peki 12 Eylül'ün en sıcak günlerinde gözaltına alınan "Babalar Operasyonu"ndan niye bir sonuç alınamamıştı...

Mehmet Eymür, yeraltı dünyasıyla MIT İstanbul Bölge Başkanlığı'nın "organik ilişkisi" olduğunu tahmin ediyordu.

İşte bu nedenle üçüncü kez Babalar Operasyonu'na start verildi.

Mehmet Eymür kendisine güveniyordu, hemen kollan sıvadı.

2 yıl sonra "babalar" bir kez daha "babalara geldiler!.."

Abuzer Uğurlu zaten Mamak Askerî Cezaevi'ndeydi, "yakalanması" kolay oldu!

Dündar Kılıç ve Behçet Cantürk ise istanbul'da oturuyorlardı.

Mehmet Eymür, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Kaçakçılık istihbarat Hareket Daire Başkanı Atilla Aytek'le birlikte, istanbul'a baskınlar düzenleyip, iki ünlü "baba"yı yakalayıp Ankara'ya getirdiler.³⁸

Dündar Kılıç 29 şubat 1984 günü saat 13.30'da Ankara'dan hareket eden Atilla Aytek ekibi tarafından, aynı gün

38Behçet Cantürk'ün, nasıl yakalandığı, kendisinin ve ailesinin işkenceli sorgudan nasıl geçirildiği, ifadesi ve mahkeme aşamaları, yurtdışı, mafya-Asala-PKK bağlantıları, cezaevi yaşamıyla nasıl öldürüldüğü konusunda ayrıntılı bilgi için; Söner Yalçın'ın Beco, *Behçet Cantürk'ün Anıları* adlı kitabına bakılabilir. Behçet Cantürk konusunda ayrıntılı bir kitap yazıldığı için, biz bu çalışmamızda sadece Dündar Kılıç'ın sorgusu üzerinde duracağız.

Dündar Kılıç kitap yayına hazırlanırken 10 ağustos 1999 tarihinde vefat etti.

saat 23.45'te istanbul'da yakalanıp Ankara'ya getirildi.

Burada araya girip bir bilgi aktaralım; Abdullah Çatlı, Oral Çelik gibi yurtdışındaki kaçak ülkücülerin Asala'ya karşı kullanılması gündem geldiğinde, bunların uyuşturucu kaçakçılığına bulaştığını tespit edip Hiram Abas'ı uyaran kişi Atilla Aytek'ti...

Hiram Abas Asala operasyonunda kendini hep yeraltı dünyasına mensup biri gibi göstermişti. Özellikle Beyrut'ta, Türkiye'den gelmiş uyuşturucu kaçakçılarıyla bol bol sohbet yapmıştı. Bu bilgilerini şimdi Mehmet Eymür ile Atilla Ay-tek'e aktarıyordu. ilginçtir, Mehmet Eymür de, Bulgaristan'da görev yaparken, kendisini yeraltı dünyasına mensup biri gibi göstermiş, kaçakçılarla içli dışlı olmuştu...

Öd istanbul doğumlu Mehmet Eymür ve Atilla Aytek'in; Ankara yerine, "kendi sahaları istanbul'da at koşturmaları" MiT istanbul Bölge Başkanlığı ile istanbul Emniyet Müdürlüğü'nü ayağa kaldırdı.

Türkiye'nin güvenliğinden sorumlu teşkilatlar bölünmüştü. Aralarında yularca sürecek inanılmaz bir mücadelenin temeli atılmıştı.

MiT Kaçakçılık Daire Başkanı Mehmet Eymür ile Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve istihbarat Hareket Daire Başkanı Atilla Aytek birlikte hareket ediyorlardı. Karşılarında ise MfT istanbul Bölge Başkanı Nuri Gündeş, istanbul Emniyet Müdürü Ünal Erkan ile yardımcısı Mehmet Ağar vardı...

Eymür-Ağar dostluğu

Aslında her şey bir yıl önce oldukça farklıydı...

Mehmet Eymür teşkilattan ayrılan Aydın Torunoğlu adlı arkadaşı aracılığıyla Mehmet Ağar'la tanışmış, adaş Meh-metler kısa sürede kaynaşmıştı, ikisinin de babası 27 Mayıs Askeri Harekâtı'nda "mağdur" olmuştu.

Ancak Mehmet Ağar o günlerde biraz üzgündü; MiTIn kendisi hakkında bir rapor yazdığını öğrenmişti.

Mehmet Eymür, arkadaşının daha fazla üzülmemesi için raporu soruşturdu.

Araştırması sonucu MiT İstanbul Bölge Başkanı Nuri Gündeş imzasıyla müsteşarlığa bir yazının ulaştığını öğrendi.

MiT raporunda, işadamları Kemal Derinkök'le ilgili infaz işinin savsaklanması için Mehmet Ağar'ın, Kemal Derin-kök'e aracılık yapan Türker Inanoğlu'ndan rüşvet aldığı belirtiyordu.

Yapacak bir şey yoktu; MiT Müsteşarlığı, raporu Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık ve Genelkurmay Başkanlığı'na iletmmişti. Bunun üzerine Mehmet Ağar'ı müfettişler soruşturmaya başlamışlardı.

Mehmet Eymür b'istanbul gezisinde durumu Nuri Gün-deş'e açtı. Gündeş hemen telefonla Mehmet Ağar'ı a/ayıp, raporu okumadan imzaladığını söyleyip özür diledi.

Nuri Gündeş daha sonra Mehmet Ağar'dan müfettişlerin isimlerini alıp kendileriyle konuşup dosyayı kapattırmıştı!..

Bu olay, Mehmet Eymür ile Mehmet Ağar arasındaki dostluğun güçlenmesine vesile oldu. "Adaşlar" birlikte çapkınlık yapıyor; Mehmet Ağar Ankara'ya gittiğinde Mehmet Eymür'ün bekâr evinde kalıyor, Eymür istanbul'a gittiğinde Ağar'da kalıyordu...

Mehmet Eymür "adaş Ağar vasıtasıyla Ünal Erkan'la da tanışmıştı.

Ancak Ünal Erkan'la aralarında bir soğukluk vardı:

"Ünal Erkan'ı istanbul emniyet müdürü olmadan önce Kemal Horzum'a karşı yürüttüğüm operasyonel bir faaliyetten isim olarak tanıyordum. Ünal Erkan'ın Kemal Horzum ve Ankaralı babalardan Kürt Ahmet'le çok içli dışlı olduğunu, bazı masraflarının Kemal Horzum tarafından ödendiğini, Kemal Horzum'un Ünal Erkan'ı istanbul emniyet müdürü yapmak için çaba harcadığını biliyordum. Ünal Erkan ile ilgili bir diğer bilginim ise Ankara'da emniyet müdürü olduğu tarihte Birinci Şube'de görevli Cevdet Saral ile birlikte Hica-bi Koçyiğit (MiT ajanı olduğu iddia edilmişti, y.n.) isimli ülkücüye düzmece ifadeler verdirerek ve bunu gazetelere el altından yazdırarak MITi çok güç durumda bıraktığıydı. Sonuçta Kemal Horzum'un vaatleri yerine geldi ve Ünal Erkan ve yakın kadrosu istanbul'a atandılar. Bu atanmadan önce tayine konu olanlar için üst makamlardan (MİT'ten) bilgi istenmişti. Ünal Erkan için olumsuz bilgi vermiştik. Atamalar buna rağmen gerçekleşti. Neden böyle seçim yapılmış, niye bu olumsuz bilgilere rağmen ısrarla Ünal Erkan üzerinde durulmuştu?"³⁹

MiT görevlisi Mehmet Eymür ve Emniyet Müdürü Ünal Erkan tanışmalarıyla birlikte, eski olayların üzerine "sünger" çekildi...

Ancak Mehmet Eymür, Atilla Aytek'le birlikte istanbul'da operasyonlar yapmaya başlayınca "geçmiş olaylar" bir kez daha gündeme geliverdi...

Tabii dostluk rafa kaldırılıyordu...

"Ünal Erkan, Atilla Aytek'in istanbul'da faaliyet göstermesini hazmedemiyordu. Ancak hangi kaçakçılık olayını ele alsanız mutlaka bir istanbul bağlantısı çıkıyordu, istanbul polisine havale edilen işler ya yön değiştiriyor ya da iki kelime ifade alınarak kapatılıyordu. Dünder Kılıç, Behçet Cantürk olaylarında bunu yaşamıştık.

"Bütün bu olumsuzluklara rağmen Atilla Aytek'i alıp istanbul'a götürdüm. Ünal Erkan, Mehmet Ağar, Necati Al-tuntaş hep birlikte yemek yedik. O tarihte görevde olmayan Hiram Abas da yemeğe katıldı."

Hiram Abas tarafları barıştırmak için arabulucu rolüne soyundu...

iki tarafı da istanbul'da bir et lokantasında buluşturdu.

Ancak yemekte bir sonuç alınamadı. Ünal Erkan'ın olumsuz tutumu ve Atilla Aytek'i suçlayan konuşmaları keyifleri kaçırmıştı.

Yemekte anlaşma olmadı...

Mehmet Eymür'ün anlatımlarına devam edelim:

(39) Mehmet Eymür'ün sözünüettiği bilgiler, 30 nisan 1984 tarihli, "çok gizli" kayıtlı MİT raporunda geçmekteydi. Söz konusu MİT raporu, Kemal Horzum'un Emniyet içindeki iliş-

kilerini, Nusret Oemirelle yakınlığını ve yolsuzluklarını ele almaktaydı. Rapor, cumhurbaşkanı, başbakan ve Genelkurmay başkanına gönderilmişti, ilginçtir, rapordan beşay sonra Başbakan TurgutÖzal, 5 ekim 1984 tarihinde Kemal Horzum'un Afyon'daki suşışeleme tesislerini hizmete açtı1 .)

"Ünal Erkan ile arkadaşları bu mücadelede her türlü yöntemi kullanıyorlardı, istanbul'da görev yapmanın avantajlarından yararlanarak basında aleyhimizde yazılar çıkartıyorlardı. MtTe ve Emniyet Kaçakçılık Dairesi'ne bilgi veren ajanları gözaltına alıp hakkımızda sorgularına başvuruyor, bunları deşifre ediyorlardı. Bize yakınlığı ile tanınan basın mensuplarını sindirip işlerinden attırıyorlardı. Atilla Aytek ve ben istanbul'a gidişlerimizde bizi takibe aldırıyor, telefonlarımızı dinletiyorlardı."

Nasıl kapışma ama!..

MtTte büyük kapışma

Aynı kapışma MiT içinde de sürüyordu. Hiram Abas-Nuri Gündüş taraflarının yıllardır süren kavgalarında yeni bir sayfa daha açılmıştı.

Dündar Kılıç, 1-24 mart 1984 tarihleri arasında .Ankara'da Ordu istihbarat Okulu'nda sorgulandığında, MiT içindeki kapışmayı da bir gün açığa çıkaracağını o günlerde elbette bilmiyordu.

ilk günleri Mehmet Eymür şöyle anlatıyordu: "Dündar Kılıç ilk sorguya alındığında kendinden çok emin ve adeta birkaç gün sonra serbest kalacağına inanmış bir halde idi. Sorguyu yapanlara karşı, küstah ve tehditkâr bir hava ile konuşuyordu. Bana, 'En üst kademelerden, paşalardan size bir talimat verilmedi mi' diye soruyordu. Gülüp karşılık vermiyordum. Aynı şeyi tekrarladığı bir gün, 'Kimlerin talimat vermesi lazım' diye sordum. 'Sizin amirleriniz' diye cevap verdi. Biraz daha deşince (MiT) Müsteşar Yardımcısı Sedat Semerci'nin adını vererek, 'Beni iyi tanıması lazım. Allah Allah, demek talimat vermedi' diyerek hayretini belirtti. Sedat Semerci Paşa'ya Dündar Kılıç'ın söylediklerini ilettim. Kızarak tepki gösterdi ve Dündar Kılıç'a küfür etti. Kendi adının karıştırılmasından rahatsız olmuştu."⁴⁰

Tanıdığı üst düzey yetkililerden umduğunu bulamayan

40 Mehmet Eymür'ün 8.3.1988 tarihinde Başbakanlık TeftişKurukı'na verdiği 18 sayfalık yazılıifadesi.

Dündar Kılıç, gördüğü işkenceler dolasıyla bilip bilmediği her konuda, ne soruluyorsa yanıt vermeye başlayacağı uzun sorgu dönemine girdi...

"istanbul'da MiTte kaçakçılık olaylarına baktığını bildiğim Cengiz Abaoğlu'nu 1980 yılı (1-2 Eylül Darbesi) banş harekâtından sonra 27 kişiyle birlikte Kabakoz'da sıkıyönetimce gözaltında tutulduğumuz zaman tanıdım. Buradaki sorgu ekiplerinin başında MiTten Cengiz (Abaoğlu) Bey, Emniyetten Mali Şube Müdürü Hikmet Yapar vardı. Ancak sona doğru polisleri bu görevden aldılar. Ben Cengiz (Abaoğlu) Beyi ilk olarak o tarihlerde tanıdım. Kabakoz'dan çıktıktan üç ay sonra Yasar Yamak (Topal Yaşar) istanbul'da Kabataş se-tüstündeki bir büroya beni çağırdı. Gittiğimde Cengiz (Abaoğlu) Bey de oradaydı.

Kabakoz'da bulunan Nizamettin Aytemiz (Laz Nizam) mahkemede, Cengiz (Abaoğlu) Bey'in aleyhinde ifade vermişti. Kendisine işkence yapıp zorla ifade alındığını, buna karşılık başkalarının korunduğunu söylemişti. Cengiz Bey, Nizamettin Aytemiz'in bir açığını yakalamak istiyordu, Yaşar Yamak'a onun için gelmişti. Ama Yaşar Yamak'la Nizamettin Aytemiz'in aralan bozuktu. Benden yardım istiyorlardı. Ben teklifi olumlu karşıladım.

Cengiz Abaoğlu ile bu şekilde gelişen bir yakınlığımız oldu, ilişkilerimiz bir dostluk ve onun isyeriyle ilgili konularda oldu. Hatta birkaç kez kendisine 'Ağabey para filan lazım olur mu ?' diye sordum. Reddetti.

1984 yılbaşından 3-4 gün önce Cengiz Bey beni ziyarete geldi. Yılbaşı nedeniyle kendisine iki adet Lonjin marka saat verdim. Bir tanesini istanbul MiT Şefi Nuri Gündeş'e götürmesini, bir tanesini de kendisinde alıkoymasını istedim. Cengiz Abaoğlu'na başka hediye vermedim."

Mehmet Eymür başkanlığındaki MiT sorgu ekibi Dünder Kılıçtan, teşkilat içindeki "bir numaralı hasımları" Nuri Gündeş ve ekibi hakkında bilgi almak için var güçleriyle çalışıyorlardı.

Dünder Kılıç, MiT istanbul Bölge Başkanı Nuri Gündeş'le ilişkisinin nasıl başladığını da anlattı:

"Ankara Hacettepe'den gençlik arkadaşım olan Ali Aslan I yaklaşık 4 yıl kadar önce istanbul'da büroma geldi. Kendisi istanbul MiT Bölge Başkanı Nuri Gündeş'in akrabasıymış. Nu-rt Gündeş'i telefonla aradı, konuşurken benden de söz etti. Te-tefonu bana verdi, ben de Nuri Bey'e hürmetlerimi sundum. Oflu İsmail'in adamlarının karıştığı bir olayda (Nuri Gündeş) benden yardım istedi ve iki adamını göndererek bir Renault Station ile beni aldirttı. Kendisinin elmi öptüm ve bana yakınlık gösterdi, çay ikram etti. Yanımda çalışan eski MiT mensubu olan Şemsi Ülen-gin'in iyi bir insan olmadığını, yanına yabancı uyruklu kişilerin gelmesi halinde kendisine bilgi vermemi istedi. Bunun b dışında ben Nuri Bey'in bürosuna gitmedim. Ancak kendisi r ile birkaç kez Maksim, Bebek Belediye ve Taşlık gibi yerlerde karşılaştık. Bir kez de Erdoğan Demirören'in bürosunda karşılaştım. Ancak, beni orada tanımadı veya tanımamazhk-tan geldi."⁴¹

"Cem Reklam'ın müdür odası şirketin sahibi Dünder Kılıç, MiT istanbul Bölgesi eski takip müdürü Cem Reklam yöneticisi Şemsu Ülengin ve MiT yurtdışı istihbarat başkanlığı, Diyarbakır bölge başkanlığı gibi görevler yaptıktan sonra MfTten ayrılan emekli Hava Albay Faik Kelican, hararetli bir konuşmaya dalmışlar. Faik Kelican, MITten arkadaşı Ülen-gin'e dert yanıyor; 'Şemsiciğim, inanır mısın evime bile gidemiyorum. Anarşistler peşimde. 20 günde 18 ilçe gezdim onları atlatabümkek için.' Lafın burasına Dünder Kılıç giriyor ve soruyor, 'Ağabey devlet seni korumuyor mu?' Kelican, belinden silahını çıkarıp gösteriyor, Vallahi bir tabancamız var işte...' Bundan sonraki gelişmeleri Dünder Kılıç anlatıyor: 'Cem Reklam'da Faik Beyle konuştuğumuz günlerde Ben Hilton'un kumarhanesini işletiyordum. Faik Bey durumunu anlatınca derhal Hüton'da kendisine bir oda ayırttım ve 3 sene orada ağırladım. Kapısında bekledik, silahlı biri gelip vurmasını diye.."

Dünder Kılıç'ın videolu sorgusunun metni MiT Müsteşarı Burhanettin Bigalı'nın önüne götürüldü. Nuri Gündeş ve

41Noktadergisi, 9 ekim 1988 tarihinde Dünder Kılıç'ın "hatıralara defterini" haber yaptı. Cengiz Abaoğlu hakkında hemen soruşturma açıldı.

Nuri Gündeş ve en yakın adamı Cengiz Abaoğlu Ankara'ya çağrıldı. Dünder Kılıç'ın ifadesi, yüzlerine okundu, ikisi de iddiaları reddetti. Bu arada Nuri Gündeş, "Dünder Kılıç'ın sorgusuna ben de katılayım, birkaç soru da ben sorayım" dedi. isteği yerine getirildi. Dünder Kılıç'a daha önceki söyledikleriyle ilgili birkaç soru sordu. Yeraltı dünyasında nice ince ayak oyunlarını atlatıp yıllarca ayakta kalmış Dünder Kılıç, "Vaziyeti" hemen anladı.

Daha önceki verdiği ifadeleri bir güzel yumuşattı.

MIT'in istanbul kanadı soruşturmayı başarıyla geçti. Ancak karşı taraf pes edecek gibi görünmüyordu.

Hiram Abas emekli olduğu halde konuyla yakından ilgiliydi...

Dündar Kılıç'ın ifade tutanaklarının bir nüshası da Hiram Abas'a geliyordu!

Nuri Gündeş aleyhine ifade bulmak için, o da çaba harcamaya başladı...

Örneğin, MiT görevlisi Mustafa Ercan'ı Nuri Gündeş aleyhine ifade vermeye ikna etti.

Mustafa Ercan, Ankara'ya giderek Mehmet Eymür'e ifade verdi.

"14 ekim 1984,

Dündar Kılıç'la ilgili soruşturma sürdürüldüğü sırada istanbul Bölge Daire Başkanlığı'ndan Mustafa Ercan benimle görüşme arzusunu eski mensuplarımızdan Hiram Abas kanalıyla belirtmişti. O tarihte işlerin yoğunluğu dolayısıyla bu mümkün olmamıştı. Mustafa'nın telefon numarası ve görüşme arzusu sayın iç istihbarat başkan yardımcısına iletilmişti. .

Bilahare istanbul'a gittiğim zaman ziyaret ettiğim Hiram Abas'ta, Mustafa'nın el yazısı ile vermiş olduğu bir imzalı ifadesinin suretini gördüm. Nuri Gündeş, Cengiz Abaoğlu ve Bilgeç Kurtuluş'u suçlar mahiyette bazı bilgileri ihtiva ediyordu. Bildiğim kadarıyla bu ifade cumhurbaşkanına verilmiştir.

10-15 gün kadar önce Mustafa, Ankara'dan telefon etti. Kendisiyle ancak akşam görüşeceğimi söylemem üzerine aksam evime geldi. Sayın Süleyman Yenilmezle görüşmek istemesi üzerine kendisini başkanına götürdüm. Bana anlattığı hususlar aşağıda sunulmuştur: 1- Benim Dündar Kılıç ile ilişkim emir ile olmuştur. Daire Başkanı Nuri Gündeş ve Cengiz Abaoğlu beni Dündar Kılıç'a kendileri yolladılar. Bana Dündar'a söyle, bu Şemsi

'Olengin (emekli MtT mensubu) çok konuşuyormuş, bunu yanından atsın dediler. (...)

Ben Ankara'ya gelip ifade vermek istedim, ancak kabil olmadı. Bunu engellediler. Hatta Cengiz Abaoğlu, Nuri Bey'in bana çok kızdığını zira müsteşara mektup yolladığımı duyduğunu söyledi. Ben de kesinlikle böyle bir şey olmadığını belirttim. Bunun üzerine Cengiz benim yanımdan Nuri Bey'e telefon etti ve benim söylediklerimi tekrarladı. Nuri Bey de, 'Ben Mustafa'ya inandım, zaten bu işi Süleyman (Yenilmez) Bey ile Mehmet Eymür kurcalıyor. Bütün İstan-

; bulla uğraşan onlar' demiş. Cengiz bana herkesin yanında, 'Benim bildiğim Mustafa bunu Eymür'ün yanına koymaz' dedi. Yani beni tahrik etmeye çalıştı. Bu konuşma sırasında Şenkal Atasagun (şimdiki MiT müsteşarı, y.n.) da yanımda-daydı."⁴²

MtT görevlisi Mustafa Ercan istanbul'a döner dönmeyiz, evinin önünde saldırıya uğradı, dövüldü. Ve iddialarını geri almak zorunda bırakıldı...

Aynı şekilde MiT görevlisi Alpan Atikkan da, MtT görevlisi Cengiz Abaoğlu hakkında benzer iddialar ortaya atınca, dayaktan payını aldı...

Uzatmayalım, sonuçta ne oldu ?

Nuri Gündeş makam olarak yükseltilerek MiT dış istihbarat başkanlığına getirildi...

MtTte bir kez daha mektuplar raporlar savaşı başlamıştı. Bu kez Mehmet Eymür hakkında imzasız yazılar ortaya

çıktı.

"Mehmet Eymür Bulgaristan'da görev yaparken Türki-

42 10 kasım 1987 tarihinde Mehmet Eymür tarafından yazılan ve kamuoyunda Birinci

MİT Raporu olarak bilinen "etüt" çalışmasının, "1 no'lu belgesi: MİT görevlisi Mustafa Er-

can'ın ifadesi."

ye'den kaçan yeraltı dünyasının ünlü isimleriyle yakın ilişki içine girdi. Hatta Oflu ismail'den 65 000 dolar rüşvet alıp ona sahte pasaport sağladı..."

"Çukurova HoloÜngle ilgili bir kaçakçılık soruşturmasında Mehmet Rado'nun adının dosyadan çıkarılmasını sağladı..."

"Bulgaristan'da birlikte olduğu kadını (Fatma Ishakova Demirova) Türkiye'ye getirip ona sürücü belgesi almak için uğraştı!..."

"12 Eylül Harekâtı sırasında polisin aradığı bir Kürt'ü günlerce evinde sakladı..."

"Dedikodular" soruşturmalara neden oluyordu...

Yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden Behçet Cantürk'le "ilişkisi" olduğu gerekçesiyle 18 haziran' 1984 tarihinde istanbul'dan gözaltına alınarak Ankara'ya getirilen Ahu Tuğba ve Oya Aydoğan'ı Kaçakçılık istihbarat Daire Başkanlığı'nın Karanfil Sokak'taki merkezinde Atilla Aytek sorguladı...

ifadeleri alınan "sanatçılar" serbest bırakıldı. Ama olayın dedikodusu kolay kolay unutulmadı. Atilla Aytek, Ahu Tuğba ve Oya Aydoğan ile "ilişki kurmuştu!"

Önceleri "basit bir dedikodudan" ibaret olan bu olay, daha sonra Atilla Aytek hakkında soruşturma açılmasına neden oldu...

Kavga inanılmaz boyutlara gelmişti. Emniyet istihbarat Daire Başkanı Fevzi Karaman'ın mektuplarının MiT görevlisi tarafından çalındığı ortaya çıktı,⁴³

Taraflar yeri gelince "alttan" da vuruyordu.

Mehmet Eymür'ün bir gece kulübünden sarmaş dolaş çıktığı Hülya Süer adlı şarkıcıyla fotoğrafı çekilmişti. Fotoğraf Mehmet Ağar'ın kasasında saklanıyordu, "ileride lazım olur* diye...

Mehmet Eymür ve Atilla Aytek, Dünder Kılıç ve Behçet Cantürk'e istanbul Emniyet Müdürlüğü'nün "icraatlarını soruyorlardı.

Dünder Kılıç en ağır ithamları istanbul Emniyet eski mü-

43 F. Sağlar/E.Özgönül,*Kod AdıSusurluk*, Boyut Yayınları, 1998.

Şükrü Balcı için yaptı:

Şükrü Balcı halen Amerika'dadır.⁴⁴Şükrü Balcı'nın j Üyüdüğüme göre oğlu da Amerika'daymış. Orada bir çiftlik | Satın aldığını duydum. Şükrü Balcı 'istanbul Gazinocular Kralı' diye tanınan Fahrettin Aslan İle yakın münasebetleri vardır. Duyduğuma göre, kendisi Fahrettin'le birtakım gayrimüslimlere baskı yapıp korkutarak, 2 milyara yakın veya daha fazla para toplamışlar."

Atilla Aytek yeraltı dünyasına düzenledikleri operasyonlar sırasında Mehmet Eymür'e bir kişiyi tanıttı: Tank Ümit !⁴⁵Tank Ümit o tarihten sonra MİT ajanı olarak çalışmaya başladı.

Mehmet Eymür'ün MITteki personel hakkında elde ettiği bilgileri müsteşarının önüne koyduğu gibi; Atilla Aytek de öğrendiklerini rapor haline getirip içişleri Bakanlığı'na verdi, içişleri Bakanlığı Müsteşarı Galip Demirci, 14 mayıs 1984 tarih ve 34-2/1612 saydı yazıyla Başbakanlık'a soruşturma açılmasını isteyen bir yazı gönderdi:

"Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nca gözaltına alınan Dünder Ali Kılıç'ın ifade tutanağında adı geçen bazı kamu görevlilerinin kaçakçılarla ilişki kurduğu, bazılarının istanbul'da gayrimüslimlere baskı yaparak para topladığı, döviz ve hammadde kaçakçılığı yaptığı iddiası ile bazı kişilere şantaj yaparak para sızdırdığı, bazı kumarhaneleri ve lüks ran-devuevlerini haraca bağladığı, bazılarının sağlanan bu paralarla yurtdışında çiftlik

aldığı, bazı görevlilerin kaçakçılara bilgi sızdırdığı, hakkında yakalama emri çıkartılan kaçakçılara yakalanacağını duyurduğu ve kaçakçılar tarafından maaşa bağlandığı, lüks otellerde misafir edildiği, emirlerine koruma görevlisi ve özel araba tahsis edildiği konularını incelemek, (...) belirtilen konularda adı geçen MiT görevlilerinin ifadesinin alınmasını arz ederim."

441979 yılında istanbul emniyet müdürlüğüne getirilenŞükrüBalcı, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nde koltuğunu koruyan ender emniyet müdürterindendi. 3 mayıs 1983 tarihinde ABD Büyükelçiliği'ne güvenlik müşaviri olarak atandı. 1999 yılında vefat etti.

45TarikÜmit'in; biyografisi, Mehmet Eymür, Mehmet Ağar, Korkut Eken, AbdullahÇatlıgibi "Susurluk kahramanlarıyla" ilişkileri veölümüyle ilgili bilgiler için bakınız; S. Yalçın/D. Yurdakul, Re/s,*Gladio'nun Türk Tetikçisi*, Su Yayınları, 1999. ; Sonuçta, Ünal Erkan ile Mehmet Ağar yapılan soruşturmalar sonucu aklandı I Ünal Erkan ile Mehmet Ağartn, "öğretmenleri" Şükrü Balcı da, istanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nln 2 aralık 1986 tarihli duruşmasında beraat etti...

Ne MITteki, ne de istanbul Emniyeti'ndeki rakiplerini yerlerinden etmişlerdi. Üstelik rakipleri hiç de kolay lokma değildi. Ancak pes etmeye hiç niyetleri yoktu. İleriki yıllarda yazacakları "MİT raporu" Türkiye'nin dengelerini sarsacaktı. Kavga bitmemiş, sadece ertelenmişti!

MITInmagazin merakı

Bir noktanın altını çizmekte yarar var; Mehmet Eymür yine "kanunsuz" bir iş yapıyordu, tıpkı 12 Mart Askerî Darbe-si'nde olduğu gibi.

1983 yılında "reforma" tabi tutulan MiT Yasası, tıpkı 1965 yılında olduğu gibi teşkilatın görev sahasını şöyle be-lirliyordu: "MiT, devlet güvenliği için istihbarat oluşturur, ifade alma ve sorgulama yapma yetkisi yoktur."

Peki Mehmet Eymür nasıl oluyor da, Dünder Kılıç, Behçet Cantürk gibi yeraltı dünyasının ünlü isimlerini Ankara'da, -sanıkların mahkeme ifadelerine göre- 55 gün MiT binalarında sorguya çekebiliyordu ?

Türkiye'de yasaların tatbiki kişilere göre değişiyor muydu?

MiT görevi dışına çıkmıştı.

Ve iş bir kere "zıvanadan" çıkınca bakın neler neler oluyordu...

Yeraltı dünyasının ünlü isimlerine salt kaçakçılıkla ilgili değil, başka konularda da sorular yöneltiyorlardı...

işte MiT Müsteşarlığı'nın Ankara Sıkıyönetim Savcılığı'na gönderdiği Dünder Kılıç'ın sorgu bantlarından bazı ilginç notlar:⁴⁶

46MİT Müsteşarlığı'8 ekim 1985. 01.10-11.02-254/241095-119849 sayılıyazısında şöyle diyor: "1-25 mart 1984 tarihleri arasında ifadesi alınan Dünder Kılıçla ilgilises bant-larivebantözetlerini havi liste ilişikte sunulmuştur.*Arz* ederim. Müsteşar adına Tümgeneral HilmiŞengün."

"13-B" numaralı banttın: "Sorgulayacı:

- ' -Daha önceleri Emel Saym'la Semiramis Pekkan'la dost hayatı yaşayan Abdi ipekçi sonraları bu yaşantısını şarkıcı Hümeysra ile sürdürmeye başlamıştır. Böyle bir şey var mı ?
- Vallahi hiç duymadım efendim.
- Bu ilişkiden haberdar olan Hümeysra'nın kocası kimdi? Fikret Hakan mı?
- O da ib.,nin biri efendim. (...)"

"6-A" numaralı banttın: "-Banukim?

- Banu, Banu Alkan'dır efendim.
- Bilmiyorum herhalde o...
- Banu Alkan'ı öyle şahsen tanırım efendim.
- Nereden tanıyorsun ?
- Film artisti.
- Var mı bir şeyin münasebetin ?
- Yok, yok münasebetim yok. Ben hiç öyle kadınlarla ilişki kurmam efendim.
- Niye?
- Onlar tehlikeli olur.
- isimliler yani.
- Zararlı onlar efendim.
- Ne zararı olacak yani.
- Olur olur efendim.
- Koparırın kafasını olur biter, zararlı olur mu ?"

"5-A" numaralı banttın:

- "- Muazzez Abacı ile tanışıyorsunuz herhalde ?
- Tanışırız efendim.
- Şimdi kürden yaşıyor, ne yapıyor?
- Vallahi bilmiyorum, birisini bulmuştur.
- Bulmuştur dimi?
- Tabu tabî."

" 11-A" numaralı banttın: ,

"- Daha hoş şeyler bahsedelim yorulduk biraz.) Bu artistlerden kimleri tanıyorsun. Gönül Yazar'ı tanırın bir kere.

- Hepsini tanırım efendim, fazla samimiyetim olmaz.
- Samimi tanıdığından "şey olup" kimleri tanıyorsun.
- İbrahim Tatlıses'i tanırım.
- Ne yapayım İbrahim Tatlıses'i, ben diyorum ki şöyle Emel Sayın, Ajda Pekkan filan.
- Hiç görüşmedim ki.
- Hangisini tanırın.
- Görüşmem onlarla.
- Hani zamparalık ara sıra var diyordun, bunlardan yok mu?
- Bunlara sadece şov yapar..."

"5-B" numaralı banttın:

- "- Erdoğan Demirören'in var mıdır, öyle dolambaçlı işleri?
- Vallahi hiç duymadım inanır mısınız.
- Ajda Pekkan'la geziyormuş, ne yapıyormuş ?
- Evet, öyle efendim."

Sorgu bu şekilde uzayıp gidiyordu...

Bu tür soruların bir "anlamı" vardı kuşkusuz..

Cinsel şantaj ve komplo; Türkiye'de olduğu gibi dünyada da istihbarat teşkilatlarının kullandığı en iyi metotlardan biriydi...

Örneğin; 5 ekim 1979 tarihinde *Hafta Sonu* gazetesi, içişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'in dansöz Aynur Aydan'ın Beşiktaş Barbaros Bulvarı'ndaki evine geleceğini, kendilerine

telefonla bir erkek sesinin ihbar ettiğini yazıyordu. Telefondaki erkek, evin adresini de vermişti.

Haber sonrası ne oldu; başta Gazeteci Abdi ipekçi cinayeti olmak üzere birçok suikastın, karanlık provokasyonların üzerine cesaretle giden; olayların altında dış bağlantılar arayan; CIA ajanlarına rahat vermeyen, MtTe baypas yapılmasını Başbakan Ecevit'e öneren; Emniyet Genel Müdürlüğü istihbaratını güçlendirip, bu amaçla okul açan; içişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş istifa etmek zorunda bırakılıyordu...

Bu nedenle Dündar Kılıç'a yöneltilen sorulara "basit magazin haberleri" diye bakmamak gerekiyor...

"Baba" ajanlar!

Mehmet Eymür ile Atilla Aytek'in yeraltı dünyasına dönük operasyonlarının gürültü koparmasının bir başka nedeni daha vardı:

MİT ve Emniyet yeraltı dünyasından bazı isimleri kendisine "angaje" etmiş, ajan olarak kullanıyordu, işin gereği, kullandıkları kişilerin ufak tefek yasadışı işine göz yumuyordu.

Bu metot aslında dünyanın her yanında aynıydı.

Ancak iş Türkiye'de biraz farklıydı. Çünkü, yeraltı dünyasının yansı MtTe, yansı da Emniyete ajanlık yapıyordu! Do-lasıyla her gözaltına alınan şahıs istihbarat kurumları arasında kavgaya yol açıyordu; "Vay sen benim ajanımı nasıl alıp sorgularsın?"

İstanbul Emniyeti'nin operasyonlara tepki duymasının nedeni, yeraltı dünyasındaki ajanlarının yakalanıp sorgulanmasıydı.

Teorik anlamda İstanbul polisi haksızdı. Çünkü, "ajan" kullanma hakkı yasal olarak sadece istihbaratçılar için geçerliydi. Polisin "ajan" kullanma yetkisi yoktu. Yasa açıkça demiyor, ama ima ediyordu; "Polis ajan kullanırsa, o ajan, 'ajan provokatör' olur. Çünkü eylemlere kanşır. Polis de kendi istihbaratına dayalı dosya karşısında tarafsız kalmaz."

Bu hâlâ çok tartışılan bir konudur, biz kitaba dönelim; Emniyet ile MİT arasında kavga olduğu gibi bir de, MİT'in kendi içinde "benim ajanım" kavgası vardı. MİT İstanbul Bölge Başkanlığı, kullandığı adamların Mehmet Eymür tarafından kasıtlı olarak gözaltına alındığını iddia ediyordu.

Ünlü babalardan Topal Yaşar, yani Yaşar Yamak MİT içindeki kavga nedenlerinden biriydi. MİT İstanbul Bölge Başkanlığı, "Topal Yaşar benim ajanım" diyordu. Mehmet Eymür ekibi ise, "Topal Yaşar yasadışı işler yapmaktadır" deyip gözaltına almıştı.

Hadi çıkın işin içinden, acaba kim haklı ?

"Ajan" Topal Yaşar tüm "mesaisini" MtTe vermiyordu... "1980 yılının ilkbaharında Avhi Karadurmuş, Bedri İstanbullu, Yaşar Yamak (Topal Yaşar) ve Hayrettin Yağcı'nın olduğu bir silah bağlantısına 5 milyon lira ile ortak olmuş, 12 Eylül sonucunda geciktirilen bu silah bağlantısı, 15 000 adet italyan yapısı Baretta marka silahı, 1981 yılında Mersin Limanı'ndan makine parçası adı altında çıkartarak İran'a sevk edilmek üzere. İran Kürt Demokrat Partisi Lideri Kasım Lo'nun yakını İranlı Hacı Abdullah'a teslim etmiş ve bu silah işinden 15 milyon lira kâr sağlamıştı..."⁴⁷

Yüce Divan'da yargılanan Gümrük ve Tekel eski bakanı Tuncay Mataracı, MİT ajanı Topal Yaşarla ilgili olarak şunları söylüyordu:

"Ben Yüce Divan'da yargılanırken Topal Yaşar isminde biri, tanık olarak dinlendi, inanması güç, ama bu tanık, mahkemede resmen sigara kaçakçılığı yaptığını söyledi, işin

ilginç yanı, ne savcı, ne de yargıçlar bu adam hakkında bir işlem yaptılar. Kimse ona dokunmadı, dokunamadı."

MITin ajan olarak kullandığı bir diğer yeraltı dünyasının ünlü ismi Abuzer Uğurlu'ydu.

1974-1979 yılları arasında "Yıldırım" takma adıyla MiT tarafından kullanılmıştı.

Mehmet Eymür, MiT Kaçakçılık Daire Başkanlığı bünyesinde, "Hizmete Özel" kaşeli *Kaçakçılık, Terör ve Devletin Güvenliğine Eskileri* adlı "Kırmızı Kitap"ında Abuzer Uğurlu hakkında bilgiler vardı. Bu kitaba göre, M. Ali Ağca "İpekçi'yi vur" talimatını, Abuzer Uğurlu'dan almıştı. Aksaray ve Beya- •. zıt civarında Marlboro sigarası işinin Ağca'ya ihale edileceği de kendisine vaat edilmişti.⁴⁸

Papa suikastı soruşturmasını yürüten italyan savcılığı. Mehmet Ali Ağca'nın Abdi İpekçi'yi, Abuzer Uğurlu'nun emriyle öldürdüğünü iddia etmişti.⁴⁹

Bulgaristan'ın yıllarca kullandıktan sonra Türkiye'ye iade ettiği ve döner dönmez Mamak Askerî Cezaevi'ndeki hücresinde ölü bulunan yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden Bekir Çelenk de MiT ajanı mıydı ?..

47Behçet Cantürk'ün 6 temmuz 1984 tarihli adlımuş. 1984/2439 18 sayılı sorgusu, s. 13.

48 Abuzer Uğurlu'nun Abdi İpekçi cinayetiyle ilgisi, ülkücülerle bağlantısı ve yeraltı dünyasındaki "ağırlığı" gibi ayrıntılı bilgiler içti. *Reis, Gladio'nun Türk Tetkici*. 40 *The New York Times*, 11 haziran 1984.

Papa suikastını soruşturan italyan savcılar, Bekir Çelenk'in telefon defterinde istanbul MITe ait telefon numaraları tespit etmişti.

Peki yeraltı dünyasının ünlü isimleri MITe "yardımcı" oluyor da, MiT personeli yeraltı dünyasına çalışmıyor muydu?..

Kimin eli kimin cebinde

Tümgeneral Mustafa Arda adını anımsadınız mı ?

Hıram Abas'ı teşkilattan kovandı MiT müsteşar yardımcısı.

Tümgeneral Mustafa Arda emekli olduktan sonra ne yaptı dersiniz? Meslekti „1 emekli Korgeneral Orhan Süerdem'le birlikte "işadamı" Kemal Horzum'un Hortaş şirketine ortak oldu.

Kemal Horzum kim ? Emlak Bankası'nı dolandırdığı için yargılanan (ki sonra mahkûm oldu); mafyayla içli dışlı olduğu söylenen; kara para akladığı belirtilen; hayalî ihracatçı ve kaçakçı olduğu iddia edilen "işadamı!.."

MiT eski müsteşar yardımcısı Tümgeneral Arda, Kemal Horzum, "demir kaçakçılığı" yaptığı şeklindeki teşkilatının raporunu da okumamıştı herhalde! Yoksa "şaiabeli" bir işadamıyla niye ortak olsun ?..

5 mayıs 1983'te, iki paşa toplam 1 milyar TL (500 000 dolar, y.n.) ile Hortaş hisselerinin yüzde 82'sini elinde bulunduruyordu.

Hayli yüksek bu parayı iki emekli generalin nereden buldukları o günlerde hayli tartışıldı. Ancak hiçbir devlet yetkilisinin aklına bir soruşturma açmak gelmedi!

Tümgeneral Mustafa Arda siyasetle de ilgiliydi; MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp'e, Kemal Horzum'u tanıştıran kişi olarak biliniyordu. Malum, MDP Ankara'daki ilk siyasal çalışmalarını Horzum'un "Mavi Ev"inde yapmıştı!..

MiT Müsteşar Yardımcısı Arda ile Kemal Horzum ayrıca, Özel havayolları şirketlerine izin veren yasa çıkınca, 9 kasım 1984 tarihinde B. C. Havayolları AŞ'yi kurmuşlardı.

Bu şirketin öyküsü de hayli ilginçti. Şirketin adı "İranga-te" skandalında da geçmişti...

CIA'nın, İran'a gizli yollardan sattığı füzeleri Horzum'un bu şirketi mi taşımıştı?⁵⁰

Tümgeneral Mustafa Arda ve onun MITten "kovduğu" Hiram Abas; emekliliklerinde, ikisi de özel sektöre hizmet yansına girmişlerdi.

Biri Kemal Horzum'un yanında diğeri Halit Narin'in!..

Bu arada teşkilat içindeki "yanş" da gizliden gizliye devam ediyordu...

Dış istihbarat Daire Başkanı Nuri Gündeş, bir yurtdışı gezisinden döneri Mehmet Eymür'ün çantasını aratnnyordu...

Nuri Gündeş bu gücü nereden bulmuştu ?

Anlatalım.

Yeraltı dünyasının ünlü isimleri hakkında işkenceli sorgulamalarda alınan ifadeler dışında hiçbir delil bulunamamıştı.

Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi, MfTe devamlı "Elinizde delil var mı" diye soruyordu. Mahkemeye sadece sorgu bantları, videolar gönderiliyordu.

Burada araya girip bazı tanımlara açıklık getirelim.

İfade, istihbarat açısından sadece bir hipotezdir. Hipotezin doğruluğu yanlışlığı ancak araştırma yapılarak bulunabilir.

Ancak polisteki anlayış MITte de vardı; delilden zanlıya değil, zanlıdan delile gidiliyordu.

Yani, sanığı alıp işkence yapıyorlar sonra da akükları ifadeleri delil diye mahkemeye sunuyorlardı!..

Bu kolaycılık "Babalar Operasyonu"nu yürüten Mehmet Eymür'ün de gözden düşmesine neden oldu.

MİT Adana Bölgesi'nin emrine verildi. Eymür Ankara'dan gitmek istemiyordu. Devreye, Hiram Abas'ın ricasıyla Cum-nurbaşkanı Kenan Evren'in damadı Erkan Gürvit girdi.

Müşteşar Burhanettin Bigalıyla görüştü.

Torpil etkisini gösterdi, Mehmet Eymür'ün ailevî durumu gözönünde bulundurularak tayini MiT Okulu'na yapıldı,

Mehmet Eymür ANAP'a da dargındı. Yeraltı dünyasıyla DYP ve Genel Başkanı

Hüsamettin Cindoruk'un ilişkisi ol-

50 Kemal Horzumla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. AtiHa Akar, *Horzum Labirenti*, BOS Yayınları, 1989.

düğünü göstermek için çok çaba sarf etmişti. Bu konuda Dünder Kılıç'ı çok zorlamıştı.

Aldığı bilgileri "özel dosya"yla Başbakanlık Konutu'na göndermişti.

Fakat Turgut Özal, şimdi kendisini ortada bırakmış, sahip çıkmamıştı...

Üstelik Özal ailesi için, "Ermenilerle savaşmıştı!" Nasıl savaştığını kendi ağzından

dinleyelim: "Kızıyla (Zeynep Özal) ilgili operasyonu bana ilk olarak Semra Özal söyledi.

Davulcunun (Asım Ekren) etrafında Ermenilerin bulunduğunu, çok borca battığını, bu nedenle aileye sokulmak istendiğini söyledi. Ben ise kızlarına dikkat etmeleri gerektiğini,

kötü yerlere girip çıktığını söyledim, isteklerini müsteşarıma açıp açamayacağımı sordum.

Açın dedi. Müsteşarlık emir verdi, davulcuyu araştırdık. Gerçekten de makul biri değildi.

Ben Semra Özal'a, 'Kulağını çekip biraz sıkıştıralım mı ?' diye sordum. Onaylayınca

İskender'e (Çolak, Ankaralı mafya babası) söyledik. 'Madem devlet istiyor' diye adamın yakasına yapışmışlar."

"Zeynep Özal-Asım Ekren Operasyonu'nu Mehmet Eymür kimle birlikte organize ediyordu dersiniz: "Korkunç Yenge" Bilge Erol'la!

"MfTiri Papatya Kanadı" diye isim takılmıştı o günlerde...

Hiram Abas'ın yakın arkadaşı Bilge Erol, o günlerde "First Lady" Semra Özal'ın en yakın

dostuydu...

Operasyonla sadece Mehmet Eymür-Bilge Erol ikilisi ilgilenmiyordu. Mehmet Ağar başta olmak üzere, istanbul Em-niyeti'nden bir ekip de davulcu damadın peşine düşmüştü...

Ama helal olsun, âşıklar hepsini alt edip evlendiler...

Ekipler aileden zılgıt yediler.

Belki de özallar evliliği engelleyemediği için, bu zor gününde Mehmet Eymür'e destek vermemişti...⁵¹

51Ancak MİT, Asım Ekren'in peşini bırakmadı. 1 ağustos 1985 tarihli MİT MüsteşarıBurhanettin Bigalı'nın imzasıyla MİT istanbul Bölge Başkanlığına bir yazıgönderilerek, "Asım Ekren'inçevresinde genellikle Ermenilerin bulunduğu ve dikkat edilmesi" gerektiği bildiriliyordu. MİT, "konunun darçerçeve de tutulması kaydıyla, güvenilir elemanlar tarafından araştırılmasını" istiyordu. Erbil Tusaip, *Plastik Papatya Kokusu*, Bilgi Yayınevi, 1993, s. 113,114.

MITteki Kaçakçılık Birimi önce küçültüldü, yurtiçindeki ünitelerinin kapısına kilit vuruldu, sonra da 1988 yılında tamamen kaldırıldı.

işte Nuri Gündeş bu nedenlerle gözden düşen Mehmet Eymür'ün üzerini arattırabiliyordu. Birim etkisizleştirildi, ama dosyalar yok edilmedi. Üstelik dosyaların tamamı Mehmet Eymür'ün özel arşivinin en müstesna yerine konmuştu, zamanı gelince oradan çıkarılmak üzere...

Kaçakçılık birimlerinin kapatılmalarına neden olan bir başka olay ise az kalsın Kuzey Kıbrıs'la diplomatik krize yol açacaktı.

Yeraltı dünyasının ünlü ismi Behçet Cantürk'ün yargılandığı Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 4 no'lu mahkemesinin 6 aralık 1985 tarihli duruşmasına adeta "bomba" düştü.

Duruşmada Behçet Cantürk'ün MITteki videolu ifadesi izlendi. Cantürk, ifadesinin bir yerinde, "Kıbrıs'a Mehmet Gözen denilen kişiye eroin sevkıyatı yaptık. Mehmet Gö-zen'in Rauf Denктаş'ın oğlu Raif Denктаş'la. ilişkisi vardı. Bunlar çok iş yaptılar. Raif Denктаş ingiltere'ye eroin sevk ediyormuş. Biz Kıbrıs'a üç seferde 15 kilo eroin gönderdik."

Duruşmayı izleyen basın mensupları Behçet Cantürk'ün ifadesinin bu bölümünü gazetelerinin manşetlerine taşıyınca iki ülke arasında diplomatik sorun ortaya çıktı.

KKTC Cumhurbaşkanlığı Siyasî işler Özel Danışmanı Raif Denктаş sert bir açıklama yaparak, "konuyla ilgili olarak ne kendisine ne de KKTC güvenlik birimlerine hiçbir soru sorulmadığına" dikkat çekerek, MITi eleştirdi.

Duruşmadan 19 gün sonra Raif Denктаş, Magosa-Lefko-şa karayolunda arabasıyla bir kamyonun çarpışması sonucu can verdi.⁵²

' A

KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denктаş yıllar sonra, MITin oğluyla ilgili iddialarını şöyle yorumladı: "Raif e sırf soyadı Denктаş olduğu için çok hakaret, çok saldırı yapıldı- ttham-nua bulunuldu. Türkiye'de bilinmeyen eller beni uzlaşma-İ« mecbur etmek için aleyhime veya Raif in aleyhine çeşitli • Jler sızdırdılar. Bunları MiT'ten bazı işgüzarların sızdırdı-ı tespit etük. Amaç bizim zayıflayıp, anlaşılmaya mecbur ^ .namızdı. Bunu beni sindirmek için Türk istihbaratının Er kesimi veya bazı isimleri yaptı."

Cumhurbaşkanı Denктаş "bu gücü" MiT'ten bazı kişile-rih nereden aldığını bilmediğini belirtirken satır arasından mesaj veriyordu: Turgut Özal'ın Kıbrıs'a olan öfkesi şu ıdı; 'Kendisinin tam göreve (başbakanlığa) geleceği günlerde 1983'te KKTC'yi ilan etmekle

başına bir sıkıntılı hal yarattık. O, onu anlayamadı bir türlü."⁵³

Hakikaten kimin eli kimin cebindeydi, anlamak zor!..

Özal'ın gizil planı

"Asala'yı bitiren Hiram Abas teşkilata geri dönüyor!" 1985 yılının ortalarına doğru Mfi-te herkes bu dedikodu-vu yayıyordu.

Hiram Abas'ın adı, geçtiği sohbetlerde mutlaka "Asalayı İ bitiren adam" olarak anılıyordu. Sahi, 1982-1984 yılları arasında Beyrut ve Paris te bulunan Hiram Abas, Asala'yı bitirmiş miydi ?

Tarih aksini iddia ediyor; çünkü Asala eylemleri bitme misti: ,-..

9 mart 1983... Belgrat Büyükelçisi Galip Balkar ve şoförü Necati Kaya öldürüldü.

16 haziran 1983... istanbul Kapalıçarşı'yı kana bulayan Asala müitanları 3 kişinin ölmesine

25 kişinin yaralanmasına neden oldular. .. 14 temmuz 1983... Brüksel Ataşesi Dursun Aksoy öldü-

"15 temmuz 1983... THYnin Paris'te Orly Havaalanı Bürosu bombalandı, ikisi Türk, sekiz kişi öldü...

29 ekim 1983... Beyrut Büyükelçiliği'ne üç Asala militanı bomba ve otomatik silahlarla saldırı girişiminde bulundu.

S3 *Milliyet*, 9 ocak 1985.

28 mart 1984... Tahran Büyükelçiliği saldırıya uğradı. Askeri Ataşe Yardımcısı ismail Pamukçu ağır yaralandı.

15 nisan 1984... Tahran idari Ataşesi tbrahim Özdemir-ci'nin evi tarandı.

28 nisan 1984... Tahran Büyükelçiliği Sekreteri Şadiye Yönder ve eşi Işık Yönder'e yayılım ateşi açıldı. Işık Yöhder vefat etti.

20 haziran 1984... Viyana Büyükelçiliği çalışma Ataşesi Erdoğan Özen otomobiline yerleştirilen bombanın patlama: sı sonucu öldü.

19 kasım 1984... Viyana'da BM'de görevli Enver Ergür otomobiline açılan ateş sonucu öldü.

15 mart 1985... Kanada Ottavva Büyükelçiliği'ni basan üç Asala militanı aralarında Büyükelçi Coşkun Kırca'nın 14 yaşındaki kızının dahil olduğu 11 elçilik mensubunu rehin aldı. Kırca ikinci kattan atlarken yaralandı. Beş saat süren operasyon sonucu militanlar yakalandı, bir Kanada güvenlik görevlisi öldü.⁵⁴

Tarihî gerçeklerin bir önemi yoktu! Psikolojik savaşın bütün metotları kullanılıyor ve Hiram Abas, Ankara'da "Asa-la'yı bitiren adam" olarak takdim ediliyordu devlet ricaline!.. Peki Hiram Abas'ın adı ne oldu da birdenbire başkent kulislerinde konuşulmaya başlamıştı. Ankara'da neler oluyordu?..

(54)Asala'yı; ne Hiram Abas gibi "özel görevliler" ne de kullanılan eskiülküçüler bitirmişti. Kuşkusuz bu "örtülüoperasyonların" etkisi vardı. Ancak Asala'yıasıl bitiren unsurlar; a) Orty gibi Avrupa'da kuleleri hedef alan "kör teröre" başvurarak büyük taktik hatasıyapması, b) kendi içindeki Hınçak-Taşnak fraksiyonlarına bölünmesi, c) Türkiye içindeki Ermeni vatandaşlardan hiçdestek görmemesi, d) başta ABD olmaküzere Batı'dan yeterli destek alamamasıdır...)

Hiram Abas'ı kim önerdi?

Başbakan Turgut Özal artık somut bir gerçeğin farkındaydı: hükümet olmuştu, ancak iktidar değildi.

Örneğin, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ'la ilişkisi çok kötüydü. Genelkurmay Başkanı, Özal'ı "yok" sa yiyordu. Hitap ederken "sayın" sözcüğünü hiç kullanmıyordu. "Başbakan" diye hitap ediyordu ! Dost sohbetlerinde Özal'dan, "o adam" diye bahsediyordu. MSP ve MHP'den aday olan bir politikacının nasıl veto edilmediğini bir türlü arılamıyordu zaten...

Başbakan Özal, -hakkında konuşulanları biliyordu. Ayrıca, Orgeneral Üruğ'un, kendinden sonra Genelkurmay Baş-kanlığı'na Orgeneral Necdet Öztörün'u getirmek istediğini duyuyordu.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren ise hâlâ Ordu'nun etkisin-deydi. Meclisten geçen birçok yasa'yı imzalamaktan kaçınıyordu. Başbakan Özal da kanun hükmünde kararnamelerle yönetiyordu ülkeyi!..

Başbakan Özal, iktidarı ele geçirmek için, kafasındaki dört aşamalı bir stratejiyi yaşama geçirmek istiyordu:

- 1) Ordu'nun tepesinde Necdet Üruğ-Necdet Öztörün'un 2000 yılına uzanan askerî hiyerarşisini bozmak.
- 2) Genelkurmay Başkanlığı'nı Millî Savunma Bakanlığı'na bağlamak.
- 3) Güneydoğu'da bir "süper vali" aracılığıyla askerî güçleri denetim altına almak.
- 4) MITi sivilleştirmek; başına öncelikle sivil müsteşar getirmek...

İşe önce MiT'ten başladı...

Başbakan Turgut Özal'ın bir özelliği İsmet inönü'ye benziyordu, ikisi de istihbaratı seviyordu. Bu nedenle teşkilatla ilişkilerini hep sıcak tutmak istemişler, gelen istihbarat raporlarını Süleyman Demirel gibi yardımcılarına bırakmayıp, bizzat kendileri okumuştular. Başbakan Özal, bunca yıllık devlet bürokrasisindeki görevinden dolayı biliyordu ki Millî istihbarat Teşkilatı hep sivillere uzak olmuştu.

MITi yanına almadan iktidar olamayacağını biliyordu.

Hükûmete ilk geldiği günlerde MtTten alamadığı istihbaratı polisten almak için Emniyeti yeni baştan oluşturmayı planlamış ve yeni bir Polis Yasası çıkarmak istemişti. Ancak istediği yasa teklifi meclis ve Cumhurbaşkanı Kes^n^an Evren tarafın-dan çok biçilmişti. Hatta yasa tasarısının g*Sörüşmesi sırasında ANAPlılar ile Halkçı Partili mületvekilleri yu-umruldaşmışlardı.

Polisten sonra tekrar MITe yöneldi.

MtT'in başına birdenbire sivil bir müs^teşar getirmesinin imkânsız olduğunu biliyordu.

Genelkurms-ay'ı bu konuda ikna etmek zordu.

Bu nedenle ikinci adamlığa sivil birini getirmeyi düşünüyordu...

Danışmanlarıyla kollan sıvadı...

Önce Saffet Ankan Bedük düşünöldü, ^akat Bedük sempatiyle bakmadı.

Sonra Vecdi Gönöl'ün adı üzerinde duruldu. Ancak Vecdi Gönöl'ün islamcı kimliği yüzünden, "askerler istemez" diye hemen vazgeçildi.

Bir ara Kutlu Savaş'ın adı geçti. O zamanlar Başbakanlık Teftiş Kurulu başkanındı.

"Pratiktir, sorundan çabuk giderir" denildi. Çok genç olması nedeniyle vazgeçildi.,.

Özal yakın ekibiyle birlikte MITe sokacak "kulağın" ararken, danışmanlarından Bülent Öztürkmen, Hiram Abas'ın ismini ortaya attı.

Hiram Abas Ue Bülent Öztürkmen MtTten tanışıyorlardı. Özellikle 12 Mart Askeri Darbesi döneminde yakın mesai içinde olmuşlardı. Bülent Öztürkmen, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni 1962 yılında bitirip MITe girdi. MiT içinde MHP ekibine yakındı. Zaten

MHP'li Ağâh Oktay Güner'in bakanlığı döneminde, Ticaret Bakanlığı müsteşar yardımcılığı görevine getirildi. 12 Eylül'den kısa bir süre önce silahlı saldırıya uğrayıp ağır yaralandı. Amerika'da tedavi gördü. (Bu suikastın siyasî değil, çapkınlık yüzünden yapıldığı da iddia ediliyor.) Aynı zamanda bu ülkede ticaret müşaviri olarak büyükelçilikte görev yapıp. Özal Hükûrfleti'nin kurulmasıyla birlikte DPT müsteşar yardımcılığına getirildi. Aynı zamanda Eximbank Yönetim Kurulu üyeliği yapıyordu! Basında adı "hayalî ihracata yol veren bürokrat" olarak geçti.

OYAK-Renault Yönetim Kurulu başkanlığından, şirketin ortağı Fransızların baskısıyla ayrılmak zorunda kalmıştı.

Bu arada Semra Özal'ın yanından ayrılmayan, Hiram Abas'ın "Beyrut arkadaşı" Bilge Erol da devreye sokulmuştu.

"Hiram Abas lobisi" Başbakanlık Konutu'nu sarıp sarma - lamıştı.

Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ndeki kulis çalışmasını ise damat Erkan Gürvit yürütüyordu.

Zaten Hiram Abas son bir yıldır sık sık Ankara'ya geliyor, Yalı Restaurant'ta, RVde Erkan Gürvit ve MiT içindeki en yakın arkadaşlarından Bedri Özdemir'le buluşuyordu.

Arkadaşlarına artık açık açık söylüyordu: Teşkilata dönmek istiyorum!"

TBMM Başkanı Necmettin Karaduman da "işin" içine çekilmişti. Başbakan Özal, Karaduman'ı, MiT eski müsteşarı Fuat Doğu'ya göndermişti.

Karaduman Üe Fuat Doğu'nun dostlukları 1950'li yıllara dayanıyordu. Fuat Doğu MAH Adana bölge başkanıyken, Necmettin Karaduman da mülkî idare basamaklarını tırmanmaya Adana'dan başlamıştı.

ANAP, Fuat Doğu'nun "MtTin sivüleştirilmesi" isteğine sıcak baktığını biliyordu. Yaşı 65'i aşmamış olsa, Özal'ın MiT Müsteşarlığı için düşündüğü tek isim Fuat Doğuydu.

Meclis Başkanı Karaduman gençlik arkadaşından akıl istedi, bir de isimler!..

Fuat Doğu'nun verdiği isimler arasında Hiram Abas da vardı...

Turgut Özal ve yatan çevresinin kafası karıştı. Hiram Abas'ı tanımıyorlardı. Özellikle de "Hiram" adına takılmışlardı.

Özal sonunda sağ kolu Hasan Celal Güzel'e, "Sen adamı çağır, bir konuş bakalım, nedir ne değildir, öğrenelim" dedi...

"Gel bakalım Hiram Usta"

Ağzında piposuyla, Ankara Kızılay'daki Başbakanlık binasına girerken, 28 yıl önce

Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korurla yaptığı görüşmeyi anımsadı.

Yaşamında ne çok değişiklikler olmuştu. Yanında Erkan Gürvit vardı. Sekreter fazla bekletmeden içeri aldı.

Duyduğu sesle hafif irkildi: "Gel bakalım Hiram Usta!" Yüzünün kızardığını hissetti.

Mason olduğunun ima edilmesinden hep rahatsızlık duymuştu. Özal ve çevresinin muhafazakâr olduğunu biliyordu. "Hiram Usta" sözünde hafif bir alay hissetmişti...

Başbakanlık Müsteşarı Hasan Celal Güzel, gönlünü almak için, "Sizin için Asala'yı bitiren kişi diyorlar. Methinizi çok duyduk. Lütfen buyurun oturun" dedi.

Hiram Abas'ın bürokratlara hiç benzemeyen rahat tavn; bacak bacak üstüne atması, pipo yakması ve hoş sohbet olması Hasan Celal Güzeli etkiledi.

Güzel, Turgut Özal'ın MJfT konusundaki düşüncelerini anlatmaya başladı; "Biz teşkilatın daha operasyonel olmasını, dinamik hale gelmesini istiyoruz."

Hiram Abas ile Erkan Gürvit birbirlerine bakıp gülümsediler.

Aynı şeyleri düşünüyorlardı...

Görüşme olumlu geçti. Hasan Celal Güzel raporunu verdi; "Müspettir!"

Başbakanlık binasına 10 km uzaklıktaki Çankaya'daki Başbakanlık Konutu'nda da yine Hiram Abas hakkında kulis yapıyordu.

Mehmet Eymür, Atilla Aytek ve Bilge Erof, Semra Özal'ı ikna etmeye çalışıyorlardı. Hiram Abas'ı öve öve bitiremiyorlardı.

Semra Özal da ağzındaki baklayı çıkardı: "Hiram Abas'ı bize çok sevdiğimiz, saydığımız bir dostumuz olan Bülent Öztürkmen tavsiye etti. Kaldık! teşkilatın başına bize muti olacak bir adam istiyoruz. MİTe ait hiçbir rapor ne bize ne de Köşk'e gönderiliyor. Bunlar devlet içinde devlet gibi davranıyorlar. Ne Konut'u ne de Köşk'ü adam yerine saymıyorlar." Semra Özal'ın kastettiği kişi Genelkurmay Başkanı Orgeneral Üruğ'du.

Konuklar hep bir ağızdan, "inanın Hiram Bey tam sizin istediğiniz biri" dediler. Sonra da aynı cümleyi söyledikleri için hep birlikte tebessüm ettiler...

Turgut-Semra Özal çiftinin MİTten yakınmalarının en r önemli nedenlerinden biri de, teşkilatın Başbakanlık Konu-e tu'nu dinlediğini düşünmeleri idi... Telefon dinlenme olaylarını, *Gizli Kulaklar Ülkesi* kitabında toplayan Gazeteci Faruk Bildirici, Başbakanlık Konutu'nda ortaya çıkan vericilerle ilgili ilginç bilgiler toplamıştı.⁵⁵

Turgut Özal'ın 1983 seçimlerinden sonra Başbakanlık Konutu'na yerleşmesi kolay olmadı. Birkaç ay sonra tatsız bir sürprizle karşılaştı. Dönemin bakanlarından biri Özal'ın masasında duran telefonla oynarken ahizenin içinde minik bir verici buldu. Heyecanla Özal'ın yanına koştu. Telefondan çıkardığı böceği gösterdi. Özal, 'Bunu kimseye söyleme, gizli kalsın' dedi. Öbür telefonlara da bakıldı, aynı tip verici yatak odasındaki telefonda da çıktı. Özal, MİTte güvendiği bir kişiyi çağırdı. Konut'un elektronik cihazlarla kontrol edilmesini istedi. Beş yerde daha böcek çıktı. Duvarların içinde bile böcek vardı! Özal anladı ki, özel konuşmalarını Konutta yapmayacaktı...

Konut'u dinleyen dinleyeneydi. Bir ara böcekler daha çok saksılardan çıkmaya başlamıştı. O dönemde Konut'a sürekli çiçekler geliyordu. Böceklerle ilgili bir araştırma sonucunda da, Konut'un bahçivani, ABD Büyükelçiliği'nin bahcervaniyle dost olduğu ve çiçeklerin oradan geldiği ortaya çıkmıştı!

Genelkurmay Başkanı Üruğ, Hiram Abas isminin MİT müsteşar yardımcılığı için telaffuz edildiğini duymuştu.

MİT Müsteşar Yardımcısı Tümgeneral Teoman Ko-man'dan boşalan yere Dış istihbarat Daire Başkanı Nuri Gündeş'in gelmesini istiyordu.

Aslında daha birkaç ay önce Cumhurbaşkanı Evren de, "Müsteşar yardımcılığına kendi içlerinden birini getirsinler" demişti. "Evren de, Nuri Çündeş'e yeşil ışık yaktı" şeklinde yorumlanmıştı bu sözler.

MİT Müsteşarı Korgeneral Burhanettin Bigalı da, Hiram

55 Faruk Bildirici, a.g.e., s. 137-139.

Abas'ın teşkilata gelmesine şiddetle karşı çıkıyordu. Ancak onun muhalefeti de etkisiz kaldı. Çünkü askerler "damat faktörünü" unutmışlardı!..

Sonunda Hiram Abas kararnamesi, Genelkurmay'ı ikna için tam 45 gün Başbakanlıkta bekletildi. Özal, Ordu'yu bu atamayla tamamen karşısına almak istemiyordu...

Cumhurbaşkanı Evrenle yaptığı görüşme sonrasında Hiram Abas'ın kararnamesini imzalayıp Köşk'e gönderdi.

Cumhurbaşkanı Evren de beklemeden bastı imzayı.

Hiram Abas MfT müsteşar yardımcısı olmuştu...

Hiram Abas'ın MîT'in "ikinci adamlığına" getirildiğinin duyulmasının ardından, Ankara'nın Yenimahalle semtindeki MfT merkez binasında, Nuri Gündeş beyaz bir kâğıda istifasını yazıyordu...

"En kıdemli başkan bendim. Millî Güvenlik Kurulu'nda Kenan Pasa, Necdet Üruğ Pasa'ya demiş ki, 'Onlar içinden seçsinler yardımcıyı.' Beni namzet gösterdiler. Sonra türlü sebeplerden dolayı olmadı, ben de devlet ricaline, 'Ben askerim ve benim emrimde çalışan bir adamın emrine girmem; onure bir insanım, on saniye bile durmam' dedim. Necdet Üruğ Paşa'nın ricalarına rağmen Hiram Abas'ın gelişiyile o gün teşkilattan ayrıldım."⁵⁶

Tarih 12 ocak 1986.

MfT binasından bu kez Hiram Abas içeri giriyor, Nuri Gündeş dışarı çıkıyordu. "Hiram Abas MfTe tekrar geldi" diye teşkilattan ayrılan sadece Nuri Gündeş değildi. Ayrılanlardan biri de Metin Günyol'du. Peki emekliliğini isteyen Metin Günyol kimin yanında çalışmaya başladı dersiniz: Halit Narin! Gelin de çıkın bu karmaşık ilişkiler zincirinden!

Bu raundu "Hiram Usta" kazanmıştı...

Çatışmanın temelinde, Hiram Abas ile Nuri Gündeş'in kişisel çekişmesi mi vardı ? Tabî ki hayır.

Kapışmanın tarafları; sermaye içinde, Ordu içinde ve siyasetin içinde de vardı...

56Nuri Gündeş, Meclis Susurluk Komisyonu ifade tutanakları, s. 1166.

Eymûr'ün evine taşındı

İstanbul'daki Abas ailesinde sevinç ve hüznün iç içe geç-| misti. Üniversiteyi bitiren oğulları Cengiz Abas, özel bir şirketin yurtdışı şantiyesinde çalışmak için Libya'ya gitmişti.

Şimdi de, MfTe dönen "evin reisi sikhlanı kuşanıp" An-| kara'ya gidiyordu.

Evinin Ankara'ya taşınmayı düşünmüyordu.

Evin Üd erkeği de gurbete gidiyordu...

İstanbul'da hüznün Ankara'da sevinç vardı;

MîT içindeki Hiram Abas ekibi bayram yapıyordu. Beş yıl-| lık hasret sona ermişti...

Mehmet Eyrriür, "patronu" Hiram Abas'ın gelişini coşkuyla anlatıyor: "Dönüşü birçok kişi tarafından samimi bir sevinçle karşılandı. Daha önce arkasından atıp tutanlar, küfür edenler, teşkilata dönmemesi için bakanları, paşaları, parti liderlerini kapı kapı dolaşanlar da, artık onu ne kadar sevdiklerini, nasıl yakın olduklarını söylüyorlardı. Hiram Bey onların da dostu, kardeşi ve ağabeyi olmuştu.

Müsteşar Yardımcısı Hiram Bey'in odasının açıldığı koridorda uzun bir kuyruk oluşmuştu. Herkes tebrik etmeye gelmişti."⁵⁷

Tebrikleri kabul eden Hiram Abas hemen Müsteşar Biga-lı'nın makamına çıktı.

Korgeneral Bigalı, Hiram Afaas'ı ilk kez o gün gördü. Asker ciddiyeti içinde Korgeneral Bigalı, Hiram Abas'a, elini uzatıp, soğuk ses tonuyla, "Hoş geldiniz" dedi...

Gelmesine çok karşı çıkmıştı, ama Cumhurbaşkanı Evren Üe Başbakan Özal'ın, bir bürokrat için bu kadar istekli olmalarını da anlayamamıştı.

Bu nedenle uzun uzun Hiram Abas'ı süzdü.

Aklına son Millî Güvenlik Kurulu toplantısında Başbakan Özal'ın kendisine dönüp, "Alın bir güzel yetiştirin, çalıştırın" sözlerini anımsadı.

Hiram Abas'ın dört kademe birden atlayarak MîT müste-

57Mehmet Eymür, *Analiz*, Milliyet Yayınları, 1991, s. 137.

şar yardımcılığına gelmesi teşkilatta tepkilere neden oldu. Sadece merkezde daire başkanlığı görevinde bulunmuştu. Bölge başkanlığı bile yapmayan biri, birden teşkilatın iki numaralı adamı yapılmıştı.

Türkiye bünyesinde oluşturulan 11 bölgenin istihbaratı Hiram Abas'a bağlıydı.

Bu, şu anlama geliyordu: "MiT dört paketten oluşur. En etkini istihbarattır. Devletin tüm istihbarat birimlerinin bir araya geldiği, Millî İstihbarat Koordinasyon Kurulu'nda, konuya en çok hâkim olan kişi iç istihbarat başkanıdır. MİT'in iç istihbarat başkanlığını ele geçiren, bir bakıma devleti ele geçirmiş demektir."

Hiram Abas'ın oturduğu koltuğun stratejik önemi bu nedenle çok fazlaydı...

Teşkilata geldiğini "hissettirmek" için birtakım değişiklikler yapmak istiyordu. Neler yapmak istediği sır değildi, 1980 yılında MtT müsteşarına yazdığı mektupta bunun izleri vardı...

Örneğin, psikolojik savaş...

* MiT bünyesinde psikolojik harbi yapacak en iyi kişi Hi-ratn Abas'a göre, Mahir

Kaynak'u. Onun insanları etkilediğini y,âkinen biliyordu.

Mahir Kaynak o tarihte MITten emeldi olmuş, Ankara'da Gazi Üniversite3i'nde öğretim üyeliği yapıyordu.

Bir akşam yemeğinde yan yana geldiler.

Yemeğin,bir başka nedeni daha vardı; Mahir Kaynak, meslektaş Hiram Abas'ın teşkilata geri dönmesi için ANAP nezlinde kulis çalışması yürütenlerden biriydf.

Yemek Hiram Abas'ın teşekküf etmesiyle başladı.

Sonra konu asıl meseleye geldi.

Teşkilatı'daha operasyonel yapmak istediğini, aktif istihbarattan yana olduğunu, MtTi tam kapasiteyle çalıştırmayı planladığını heyacanla anlattı.

Ancak Mahir Kaynak üniversitede kalmaktan yanaydı...

Hiram Abas, yaşamı boyunca "operasyonel-istihbarat-tan" yanaydı.

O tıpkı 12 Mart Askerî Darbesi'nde kendisinin yaptığı gibi, istihbaratçıların elinde silah, operasyon yapmasını isti yordu. Tıpkı CIA.ve Mossad ajanları gibi...

Bu amaçla "Güvenlik Daire Başkanlığı⁵⁸"kurdu.

Başına Mehmet Eymür'ü getirdiği birimin tüm elemanları, Genelkurmay Özel Harp Dairesi'nden alındı. Bunların en ünlüsü Yarbay Korkut Eken'di! .

Özel Harpçi Yarbay Korkut Eken, Güvenlik Dairesi başkan yardımcısı yapılmıştı.

Hiram Abas ile Mehmet Eymür, 1986 yılında Ankara Göl-başı'ndaki Özel Tim Eğitim Merkezi'nde yeni bir silahın denemesini yaparlarken tanışmışlardı Korkut Eken'1.

Hiram Abas kendisi gibi attığını vuran, ABD'de özel harp eğitimi alan Yarbay Korkut Eken'e.hayran olmuştu.

Korkut Eken gibi Özel Harp Dairesi'nden ayrılıp, MtTe girerek Hiram Abas ekibine katılan bir başka subay ise, Binbaşı Yavuz Ataç'ti.⁵⁹

MtTte o döneme kadar, iç ve dış istihbaratının başında tümgeneral ve tuğgeneral rütbesinde bir paşa bulunurdu. Psikolojik İstihbarat Propaganda Birimi'nin başında ise al-bay bulunurdu. '

58 Bu dairenin adı zamanla Kontrterör Dairesi adını aldı.

59 Kamuoyu Yavuz Ataç adını 1990'lı yılların sonlarında öğrenecekti. MiT'in Dış Operasyonlar Dairesi Başkan Yardımcısı Ataç'ın, Tevfik Ağansoy, Alaattin Çakıcı gibi ülkücülerle yakın ilişkisi vardı. Bu "ilişki" Ataç'ın ülkücülere pasaport vermesi seviyesinden, Çakı-

cı'nın, Ataç için MİT müsteşar yardımcılığına getirilmesi için hükümet nezlinde kulis faaliyetleri yürütmesine kadar geldi !.. Çakıcı ile Ataç dostluğu herkesi kışkırtacak düzeydeydi. Alaattin Çakıcı Fransa'da yakalandığında üzerinden çıkan "kırmızı pasaportu" Yavuz Ataç vermişti! Zaten Alaattin Çakıcı'nın kız kardeşinin nikâhında da iki şahitten biri Yavuz Ataç'tı. İHD Başkanı Akın Birdal'ın vurulması olayını düzenleyenlerden M. Cemal Ku-laksızoğlu da Yavuz Ataç'ın yakın ilişkide bulunduğu ülkücülerdendi. Emekli olmadan önce son görev yeri Pekin Türk Büyükelçiliği'nde idarî ataşe olarak çalıştığı iddia edildi. Çin'i ' bölmek için Sinkiang Bölgesi'nde (Doğu Türkistan) ayaklanma çıkartmaya çalışıyordu l Bu provokasyon kokan eylemleri kim adına yaptığı ise "meçhuldü". MiT'in bazı operasyonlarda kullandığı iddia edilen ülkücü Alaattin Çakıcı'yla ilişki kurduğu iddia edilen ANAP Milletvekili Eyüp Aşık, 7 ocak 1999 tarihinde istanbul 6 No'lu DGM'de verdiği ifadesinde, "Çakıcı'nın yakalanması konusunda görüştüğümüz Emniyet yetkilileri, Çakıcı'yı Amerika'da CIA'nın kullandığını ve Türkiye'ye vermeyeceğini iddia ettiler. Çakıcı'yı, 'Hükümet ABD ile anlaştı, seni Türkiye'ye verecekler' diye kandırıp Amerika'dan çıkmasını sağladık, sonra gittiği Fransa'da yakalandı" dedi. Milletvekili Aşık'ın sözleri doğrudur. ABD'de yeraltı dünyasıyla mücadele eden "Marchal Servis" adlı polis örgütü, Çakıcı'nın yerini Öğrenmesine rağmen yakalamak için elini bile oynatmıyordu. Sürekli Türkiye'yi oyalıyordu. Niye ?.. Sorunun yanıtını, MİT, ülkücü ve CIA sacayağında aramak gerekiyordu...

Not: ilginçtir, Korkut Eken de, Yavuz Ataç da, bir dönem birlikte çalıştıkları eski şefleri Mehmet Eymûrle zamanla kanlı bıçaklı oldular

Şimdi yeni kurulan güvenlik daire başkanlığına bir sivil getirilmişti. MFTtekl siviller kritik görevlere getiriliyordu. Askerler durumdan hiç hoşnut değillerdi...

Hiram Abas, MiT Yasası'na rağmen, teşkilatı silahlı operasyon yapacak, "küçük CIA" haline getirmeye başlamıştı...

Hiram Abas'ın teşkilatı CIA ve MOSSAD gibi operasyonel hale getirmek istemesi salt kendi düşüncesi değildi. Hiram Abas bu fikri, "öğretmeni" MiT eski müsteşarı Fuat Do-ğu'dan almıştı.

Zaten Fuat Doğuyula ilişkisini hiç koparmamıştı.

Şimdi de Başbakan Turgut Özal arkanındaydı ve sınırsız destek veriyordu...

Başbakan Özal Genelkurmay'a, Güvenlik Daire Başkan-lığı'nın PKK'ya kan'ı kullanılacağını söylemişti..

iki yıl önce, PKK'nın 15 ağustos 1984 tarihinde Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla start verdiği silahlı eylemlerini "önemsiz bir olay" olarak değerlendirip, tatilini kesmeyen Başbakan Özal, şimdi MİTi yeni konseptte uygun hale getirmek istediğini söylüyordu.

Başta Hiram Abas olmak üzere Güvenlik Daire Başkan-lığı'nın Özel Harpci subayları sık sık, Güneydoğu'ya gidip, "incelemelerde" bulunuyorlardı. Hatta gizlice sının bile geçiyorlardı. Maceracı hareketleri askerler kadar polislerin de tepkisini çekiyordu.

Dönemin Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü istihbarat Başkanı Hanefi Avcı, o günleri şöyle anlatıyor: "Önemli bir sanığın sorgusunu yapıyorduk, o tarihte Ankara MFTten bazı görevliler gelmişti, onlar da sorguya katıldılar, içlerinden biri, 'Ben sorguyu sanığın gözleri bağlı yapmam. Gözlerinin içine bakarım, doğru söyleyip söylemediği gözlerinden belli olur' dedi. O zaman 'Amm da hava basıyor' diye düşündük, adının Hiram Abas olduğunu sonradan öğrendik."

Tıpkı Hanefi Avcı gibi. Türkiye'deki Filistinliler de o günlerde Hiram Abas'ın adını yeni

öğreneceklerdi...

Sati Davası...

Tarih 24 temmuz 1985.

Ürdün Büyükelçiliği Birinci Kâtibi Ziyad Sati, Ankara'da uğradığı silahlı saldırı sonucu öldürüldü. MiT ve Emniyet, suikastın sorumluluğunu Filistinli Ebu Nidal Örgütü'nün üstlendiğini açıkladı.

Aradan bir yıl geçti.

MiT Müsteşar Yardımcılığı Hiram Abas ve Özel Harpçiler-den oluşan Güvenlik Daire Başkanlığı olaya el attılar.

Ekip imaja yönelik ilk çıkışını yapmaya hazırды.

1986 sonbaharının ilk ayında Ankara'da Filistinli avı başlatıldı. Özellikle üniversitelerde okuyan Filistinli öğrenciler. Ziyad Saü'nin suikastına kanştıkları gerekçesiyle bir bir gözaltına alındı.

Filistinli öğrenciler, MiT ve Emniyet'in katıldığı işkenceli sorgulamalardan geçiriliyordu.

Bu arada Muhammed Hilmi Musa adındaki Filistinli öğrenci işkence tezgâhında can verdi.[!] Türk yetkilileri böyle birini gözaltına almadıklarını, yakalamaya gittikleri kahvede Hilmi Musa'nın kahvehanenin tuvaletinin pençelisinden kaçıp kayıplara kanştığını iddia ettiler. Ancak ortada bir türlü açıklanamayan Filistinli öğrenci Musa'nın kanlı giysileri vardı... Sorgulamanın ardından Filistinli öğrencilerden 6'sı 11 ekim 1986 günü devlet televizyonundan milyonlarca kişiye katil sanığı olarak gösterildi. Ancak 6 kişiden 2'si ertesi gün serbest bırakıldı.

Psikolojik harp uzmanları görev başındaydı. Filistinliler "terörist" olarak gösterilmeye başlandı. Bu arada 80 Filistinli öğrenci sınır dışı edildi...

Gözaltındaki 6 kişiden ilk serbest bırakılanın adı, Rafet Şaban'dı. ODTÜ öğrencisiydi.

Gözaltındaki ifadesinde, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) Ankara temsilcisi Ebu Fi-ras'ı, Ebu Nidal'ın adamı olarak göstermişti.

Rafet Şaban'a göre, Ebu Firas, Türkiye'ye karşı çeşitli sabotaj planları yapmaktaydı. Serbest bırakılan Rafet Şaban nereden bulunduğu anlaşılma-yayanO) cebindeki Amerikan dolarlarıyla birlikte soluğu Avustralya'da aldı.

Ancak Ürdün devleti, diplomatını kimin öldürdüğünü öğ renmek istiyordu. Avustralyaya kaçırılan vatandaş Rafet Şaban'ı kolundan tutup Ürdün'e getirdi. Rafet Şaban, Ürdün adalet bakanıyla birlikte televizyona çıkıp açıklamalarda bulundu: ODTÜ öğrencisiyken uyuşturucu işi kullanılarak MiTe ajan yapılmıştı. Kendisinin imzaladığı ifadeyi aslında MiT yazmıştı. Hedefleri Filistin'in Ankara temsilcisi Ebu Firas'tı.

Rafet Şaban bu komplonun ardında kimin olduğunu da televizyonda açıkladı: Hiram Abas L

Rafet Şaban ne kadar doğruyu söylüyor bilinmez!.. Ancak o tarihte Hiram Abas'ın bir Filistinli lidere, "Ankara'daki diplomatınızı çekerseniz size her türlü kolaylığı sağlarız" dediği bilinen bir gerçek.

Ankara'yı terk etmesi istenen diplomat Ebu Firas'tı... Aslında o günlerde Firas'ın tayini çıkmıştı. Gideceği yer bile belli olmuştu: Moskova. Ancak Filistinliler, Hiram Abas'ın bu pervasızca çıkışından rahatsız olmuşlardı.

Üstelik Hiram Abas ikinci kez tehdit etmişti Filistinli lideri: "Bu adamı buradan alın, yoksa kefen içinde yollayacağız!" Ebu Firas'ın eşine de telefonlar geliyordu o günlerde, "Dul mu

kalmak istersin, yoksa boşanmak mı ?"

Bu arada gazetelere haberler u uruluyor, man etler atılıyor: "Ebu Firas takibe alındı"; "Bu ne biçim diplomat"; "Arafat, Firas'tan desteğini çekti"; "Firas, Nidal'ın adamı"; "Ebu Firas uyarıldı" vs vs vs...

Tehditler geri tepiyor ve Filistin yönetimi, Ebu Firas'ın Türkiye'de kalmasına karar veriyordu...

FK  lideri Yaser Arafat Türkiye'deki gelişmeleri şaşkınlıkla izliyordu. 26  ubat 1986 tarihinde Türkiye'ye resmî bir ziyarette bulunmuştu. Birkaç ay önce "devlet adamı protoko-l "yk kar ılanmı tı. Çok sıcak ilişkiler, ne olmuştu da birdenbire bozulup, Filistinlilere yönelik operasyonlar ba la-mı tı ? Bir türlü anlam veremiyordu...

Yaser Arafat, "diplomatinin başına bir şey gelmemesi için" en önemli adamı, FK  Dış ilişkiler Daire Başkanı Faruk Kaddumi'yi Ankara'ya gönderdi.

Faruk Kaddumi, Türkiye'ye gelişinde gazetecilere, "Bir istihbarat odağının Filistinlilere karşı önyargılı davrandığını" söyledi. Kaddumi diplomatik bir dil kullanmış, isim vermeden, Hiram Abas ekibini kastetmi ti...

O günlerde Mümtaz Soysal da gazetesindeki köşesinde olayların "Mossad imalatı" olduğunu iddia ediyordu.⁶⁰

Yaser Arafat da, 16 aralık 1986 tarihinde Türk basınına demeç veriyordu: "Kardeş Türklerle bizim aramızdaki ili kt-leri bulandırmak isteyenler Rafet  aban'ı kullanmışlardır."

FK ; Mossad'ın ünlü  eflerinden Arla Levin ile israil Millî Savunma Bakanlığı Genel Müdürü David Kemhi'nln, Hiram Abas'la birlikte kendilerine komplo hazırladıklarını iddi-a ediyordu...

Türkiye'deki gelişmeler Arap dünyasında da bomba gibi patlamı tı.

13 haziran 1987 tarihli sayısında Arapların  nl  gazetesi *ElRay El Em* man etinde, Türkiye istihbarat te kilatıyla (MiT), israil istihbaratı arasında (Mossad) sıkı işbirliği ortaya çıktı..." ingiliz Gazeteci Richard Deacon yazdığı *israil Gizli Servisi* fThe Israeli Secret Service) adlı kitabında; "israil'in en büyük  ansı gizil servisinin yabancı ülkelerin gizil servisleriyle kurmuş olduğu çok iyi ba lantılardı. Yabancı gizli ser-vislerdeki bazı ajanlar da İsrail adına çalışıyorlardı. Bu ajanlar genellikle çift taraflı çalışan türden olmalarına karşın Siyonizm'e karşı sempati duyuyorlardı. Ancak bu ajanların hiçbiri kendi  lkeleri için hayati önem taşıyan sırları israil'e vererek  lkelerine ihanette bulunmamı lardır"⁶¹ diye yazıyordu...

Karşılıklı iddialar sürerken dört Filistinli genç hakkında Ürdünlü diplomat Sati'yi öldürmekten açılan dava 7 temmuz 1987 tarihinde sonuçlandı:

Dört Filistinli beraat etti.. .

Büyük tantanalarla açılan dava sessizce sona ermi ti.

Aslında "Ortadoğu uzmanı" Hiram Abas da biliyordu, FK  ile Ebu Nidal  rg t 'nün kanlı bıçaklı olduğunu. 1982 yılında FK 'l  Muhammed Kaddumi, Türkiye'de Ebu Nidal taraftarlarınca  ld r lm  tı. Ebu Firas da, Ebu Nidal  r g t 'n n ölüm listesindeydi ve 1982-1984 yıllarında Ebu Nidal'ın iki suikast te ebb s nden kurtulmu tu. Peki Hiram Abas ve arkadaşlarının "amacı" neydi?..

Filistinli gençlerin avukatları Veli Devecio lu ve G nfer Karadeniz savunmalarında şöyle diyorlardı: "Olay, CIA-Mos-sad-MIT senaryosudur. Amaçlar arasında Türkiye'deki Filistin Kurtuluş  rg t  temsilcili ini kapatmak da vardır."

Filistinlilere karşı operasyonu yürüten Mehmet Eymür, olayın üzerinden    yıl geçtikten

sonra, 6 ağustos 1989 tarihinde,2000'e *Doğru* dergisi Ankara temsilcisi Hasan Yal-çın'a, "Sati Davası"nın perde arkasını anlattı:

"Sıcak bakmıyorduk yani Ebu Firas'a. Çünkü devamlı sağı solu bizim aleyhimize kışkırtan, devletin aleyhine kışkırtan yabancı bir temsilci olursa, Türkiye'nin işlerine bu kadar karışmaya yeltenirse ona kimse sıcak bakmaz. Sizin bir yayınınız vardı: 'Şeytan Üçgeni: CIA-Mossad-MiT ilişkisi' diye. İçinde Hiram Bey'le ilgili bir şey yok, ama gene siz içine yorum olarak Hiram Bey'i katmışsınız. Hiram Bey'i yıpratma kampanyasına Ebu Firasla girdiğinizi söyleyebilirim. (...) Ebu Firas'ın amacı, Hiram Bey'i mevkiinden attırmaktı. Ebu Firas, başbakanı (Özal) gitmiş ve Hiram Bey'i şikâyet etmiş bu Sati olayından sonra. Bütün yabancı misyon elçilerini kapı kapı dolaşıp propagandasını yapmıştır. Tabî MiT-CIA-Mossad ilişkisi fikrine yakın olan kişilerin kapısını çalmış-ur."62

Mehmet Eymür, 2000'e*Doğru* dergisindeki röportajında, Ebu Firas için "Bombalı mektup konusunda uzman bir terörist" demişti.

Mehmet Eymür nereden biliyordu acaba Ebu Firas'ın bu özelliğini?

Ebu Firas, Mehmet Eymür'ü ilginç bir noktadan yakalamıştı: "Mossad'ın benim hakkımda tuttuğu dosyada aynen bu ifade var, sözcüğü sözcüğüne."

62Mehmet Eymür'ün adını vermediği "yabancı misyon şeflerinden" biri de Suudî Arabistan'ın Ankara büyükelçisiydi. Başbakan Özal'la görüşen Suudî elçisi Ozal'a, "Müsteşar yardımcınız Hiram Abas, birçok Arap ülkesinde çok kötü tanınıyor ve kara listeye alınıyor, kendisi Mossad ajanı muamelesi görüyor" demişti...

işin tuhafı, Firas'ın bombalı mektuplarla tanışmasının hayli ilginç bir anısı vardı. Brezilya'da Rio de Janeiro kentinde Filistin temsilciliği yaparken, "Kardeş Ebu Firas'a" yazılı bir paket geliyor yılbaşı hediyesi olarak. Paketi konsolosluk önünde duran polise, Firas'ın kız kardeşi olduğunu söyleyen bir bayan bırakmıştı.

Firas'ın Brezilya'da oturan bir kız kardeşi vardı, ama o Rio'da oturmuyordu. Rio'ya gelse neden yukan çıkması ? Üstelik paketteki yazı da kardeşinin el yazısına benzemiyordu. Mossad hata yapmıştı...

Firas paketi hızla pencereden bahçeye fırlattı. Ve korkunç patlama meydana geldi. Brezilya polisine göre, paket içindeki bomba on kişiyi öldürecek güçteydi...

Hiram Abas, Filistin Temsilcisi Ebu Firas'ın kendisini yıpratmak için yoğun çaba harcadığını iddia ediyordu. Kendisiyle ilgili "yalan yanlış" bilgileri gazete ve dergilere Ebu Firas veriyordu. Ve Hiram Abas'ın bu nedenle, o yıllarda en büyük amacı, "terörist" olarak nitelendirdiği Ebu Firas'ın Türkiye'den kovulmasını sağlamaktı... israil, dolayısıyla Mossad'la ilişkiler zamanla o kadar arttı ki, Londra'da yayımlanan *Foreign Report* adlı derginin 24.2.1999 tarihli sayısında, Mossad ile MiT arasındaki işbirliğinin, 1993'te dışişleri bakanı olan Hikmet Çetin'in israil ziyareti sırasında imzalanan 12 maddelik anlaşmayla apayn bir içerik kazandığını yazdı. Anlaşma sonrası, geniş bir Mossad ajanları ağına istanbul ve Ankara'da kurulduğu kaydedildi. Dergi, Mossad'ın Tel-Aviv'deki iki departmanından Tevel" (dost yabancı örgütlerle işbirliği yürüten birim) ve "Tzomet" (Arap ajanlarını eğitmekten sorumlu birim) şubelerini Türkiye'de açtıklarını da yazıyordu. Bu dış kaynaklı habere bir de bizden bir haberle ek yapalım: Milliyet gazetesi 5 kasım 1994 tarihinde Başbakan Tansu Çiller'in israil gezisine ilişkin bir ayrıntıyı şöyle aktarıyordu: "Başbakan Tansu Çiller'in israil ziyareti sırasında güvenlik alanında yapılan anlaşmadan sonra dün MiT ve Mossad'dan yetkililer bir toplantı düzenledi. Başbakan Çiller'in hazır bulunduğu toplantıya MiT Müsteşarı Sönmez Köksal'ın dün uçakla gelerek katıldığı ve bugün de

Türkiye'ye dönmesi bekleniyor."

"Boks tekniğiyle işkence"

O günlerde bir haber, gazete manşetlerinden, dergi kapaklarından düşmüyordu: Ürdün'ün Ankara Büyükelçiliği Başkâtibi Zait Saü suikastıyla ilgili olarak, Ürdün Büyükelçiliği'nde tercüman olarak çalışan Adnan Musa Süleyman Amerin ile Esin Turizm firması müdürü, Azerbaycanlı Ali Kent ifadesinde yakalan-mıştı. Öd sanık da Suriye casusuydu! Gazete ve dergilerde boy boy fotoğrafları çıkıyordu.

»Suç listeleri hayli kabarıktı; Afşin-Elbistan Termik San-tralı'ni bombalamışlar, Kırıkkale MKE Barut Fabrikası'nı havaya uçurmak istemişlerdi.

İslamî Cihat Örgütü mensubu Ali Kent, Sivas'ta Alevî-Sünnî çatışması çıkarmak için provokasyon yapacaklarını. Atatürk Barajı'nı bombalayacaklarını da söylemişti.

Bitmedi. İran islam Devrimi'nin propagandasını yapmak, devrimi Jhraç etmek amacıyla Türkiye'den gençleri kandırıp iran'a yolladığını, bomba, sabotaj konularında eğittiklerini ve Refah Partisi'yle çok sıkı ilişkiler içinde olduklarını da itiraf etmişti!..

Ali Kent, 1967 yılında iran'dan Türkiye'ye gelip TC vatandaşı olmuştu. TRT Dış Yayınlar Bölümü'nde tercüman olarak çalışıyordu.

1986 yılının son aylarında, gazete ve dergiler günlerce Ali Kent'in itiraflarına yer verdiler. Sonra ne oldu ?

Ne olacak; Ali Kent önce 7 kişinin öldüğü 24 kişinin yaralandığı Kırıkkale MKE davasından beraat etti. Olayda sabotaj yoktu, patlamanın nedeni teknik arızaydı.

Sonra, Afşin-Elbistan Termik Santrali'ndeki patlamalarında proje hatasından meydana geldiği ortaya çıktı. Ondan da beraat etti. 13 ekini 1986 tarihinde gözaltına alınmasıyla başlayan "bombalı sabotajlı serüveni" 12 nisan 1988 tarihinde aldığı tahliye kararıyla son buldu...

Gazeteci Neyyire Özkan, 1980'li yılların son dönemlerinde Türkiye gündemini epey meşgul eden olayın peşini bırakmadı. Ali Kent'i, 1992 yılında istanbul'un varoşlarında buldu ve konuştu:

"Bir sabah evimden çıkıp işime giderken yanımda duran otomobildeki şahıslar ismimi sordu, söyledim. Beni otomo bile bindirip, boynuma torba geçirip, ağır hakaretler ederek IMITe götürdüler, ilk olarak bana, İslamî Cihat Örgütü üyesisin, Ebu Ni-dal'ın Türkiye temsilcisisin, Ürdünlü diplomatı öldürenlere de araba temin ettin' dediler, içime müthiş bir korku girdi. Bana 'MITtesin' deniyordu. Böyle söyleyen bana yumruk atmadan önce, Ta bunları kabul edeceksin ya da biz sana kabul ettirmesini biliriz' dedi. Ondan sonra girişti, boksör tekniği ile yumruklar indirdi. Gerisini hatırlamıyorum. Hücrede buldum kendimi. Bunlar kimdi, biliyor musunuz? Biri, Hiram Abas, diğeri Mehmet Eymür, Abas'ı ilk defa Başbakan Özal'ın yanında Suriye gezisine giden MiT görevlisi olarak fotoğrafı gazetelerde çıktığında tanıdım. Eymür'ü de öyle, çıkan fotoğraflarından. Yumruklarla başlamışlardı, suçlamaları kabul etmeyince falaka, elektrik, türlü türlü işkence, insanlıktan çıktım. Sorgunun üç ya da dördüncü günüydü GATA'ya kaldırılmışım. 13 ekimde gözaltına alınmışım.

Sorgu 31 gün sürdü. Bu süre boyunca nelere 'Evet' demedim ki: yüzünü görmediğim birine iran'dan oluk gibi akan paralan verdim! Hiç gitmediğim Elbistan'ın olmayan Posta Caddesi'nde, bulunmayan bir kahvehanede nasıl buluştuğumuzu uzun uzun anlattım! Sadece fotoğrafını gördüğüm kişilerin iş ortaklarım olduğunu teyit ettim. En fazla da tanıdığım 'o zavallı müteahhit' ile işlediğim cürümü itiraf etmekte zorlandım, ama kızım

imdadıma yetişt! Yan odadan gelen çılgınlık o zaman 15 yaşında olan genç kızıma ait olduğu söylendiğinde, artık suçlamalarla ilgili 'tereddüt' etmeyi bıraktım! Sonunda isnat olmuş tüm suçlamalara, 'Ben yaptım' demek zorunda bırakıldım.

Hayretler içinde kalıyorsunuz; gerçekten o ıstıraplar içinde, insan vücudunun kabul edemeyeceği ağırlıktaki işkenceler altında, çaresiz her şeye 'Evet' dedim. 20 yıldır görmediğim arkadaşlarımı suçladım, yüzlerine nasıl bakarım, diye düşünme düşünme..."⁶³

Ali Kent'e neden çok ağır suçlamalar yapılmıştı ? "Suriye casusu" ve aynı zamanda "İran İslamî Cihat Ö-

63-Aktüel dergisi. 15 ekim 1992.

gütü'nün mensubu" Ali Kent, cezaevinden çıktıktan sonra, elini kolunu sallaya sallaya İstanbul'da nasıl dolaşıyordu ? Bu kadar tehlikeli bir casusun, İstanbul'a yerleşmesine nasıl izin verilmişti ?

Anlaşılan Ali Kentin yıllarına neden olan olaylar zinciri, başka amaçlar için kullanılmıştı.

Ali Kent piyon olarak kullanılmıştı!

Neydi o amaçlar?

Hiram Abas'ın "yükselme" hırsıyla açıklanabilir mi bu amaçlar ?

Yoksa, Türkiye-İran ilişkilerini "baltalamak" isteyenlerin bir senaryosu mu, tüm bunlar?

Ortadoğu'da oyun çoktu...

Sinagog katliamı

Türkiye'de bulunan, İranlı, Filistinli, Suriyeli kısaca Ortadoğuluların arka arkaya gözaltına alındığı 1986 yılının sonbaharı hayli hareketli geçiyordu, İstanbul'da meydana gelen Sinagog katliamı dünya ajanslarını harekete geçirdi.

6 Eylül 1986 günü sabah saat 09. 15 sıralarında, İstanbul Kuledibi'ndeki Neve Şalom Sinagogu açılış yapıldığı gün, silahlı dört kişinin saldırısına maruz kaldı. Saldırganlar önce kapıdaki görevliyi, sonra da iç kapıdaki bir başka kişiyi öldürüp, ardından kapılan kapatıp sinagogda bulunanları otomatik silahlarla taramaya başladılar. Ayinde bulunan Eyüp, Balat, Fener gibi semtlerde oturan Musevî vatandaşlardan 2 1 'i öldü. Saldırganlar intihar saldırısı düzenlemişlerdi, attıkları bombayla ikisi can vermiş, ancak diğeri ikisi kaçmıştı...

Kanlı saldırıdan sonra Beyrut, Lefkoşa ve İstanbul'daki haber ajanslarını arayan kimliği belirsiz kişiler saldırıyı, "İs-lâmî Direniş", "Filistin intikam Örgütü", "Kuzey Arap Birliği Teşkilatı" adlı örgütlerin üstlendiklerini bildirdiler.

Gazeteci Cengiz Candar, 14-20 Eylül 1986 tarihli *Yeni Gündem* dergisine. Neve Şalom Sinagogu'ndaki katliamı kimin yaptırdığına ilişkin ilginç bir değerlendirmede bulundu:

"Yapılan saldırı emsalleri hatırlandığında Ebu Nidal grubu tarafından gerçekleştirildiği izlenimi veriyor. Arap ve Filistinli örgütlerinin birçoğuna İsrail Gizli istihbarat Örgütü/sızmış durumdadır. Mossad, Arap ve Filistinli örgütlerdeki 'maksimalist eğilimleri' özendiriyor olabilir. Zehirlenecek at-kmosfer baştan yana olmayan İsrail'in işine gelir."

Ç Filistin Ankara Temsilcisi Ebu Firas'ın, 21 Eylül 1986 ta-1 rihinde *Nokta* dergisine yaptığı açıklama, Gazeteci Cengiz Candar'ın değerlendirmesiyle örtüşüyordu:

"Bu eylemler Mossad'ın işine yarıyor. Bu sinagog baskınından kim kazançlı çıkacak? Bu noktada İsrail sempati topladı ve insanlar Filistinlilerden nefret etti. Bunu yapanlar bunun böyle sonuçlanacağını çok iyi biliyorlardı."

Ebu Firas bu arada "küçük bir ayrıntıyı" da sözlerine ekliyordu: Türk yetkililer Ekim ayının sonlarına doğru Michel Herbert isimli bir İsrailliyi İzmir Sinagogu'nun önünde yakalamışlardı. Bu adamın yanında içinde patlayıcı madde bulunan bir çanta ele geçirilmişti..."

Tartışmaya son noktayı Dışişleri eski bakanı İhsan Sabri Çağlayangil koydu ve olayın bir provokasyon olduğunu söyledi.⁶⁴

Eylemi kimin yaptığı ve yaptırdığı uzun süre gündemi meşgul ettikten sonra dosya kapatıldı...

Olaya kuşkuyla bakanlar, "Sinagog saldırısını, Türkiye ile Filistin Kurtuluş Örgütü'nün arasını açmak isteyenler mi yaptı?" sorusunu hep akıllarında tuttular...

Özal "sivü general" anyor !

Korgeneral Hayri Ündül, dünyayı şoke eden sinagog baskınından bir gün önce oturmuştu MiT müsteşarlığı koltuğuna.

Ve bu şanssızlığı, MITte görev yaptığı iki yıl boyunca da Korgeneral ÜndüTün yakasını bırakmayacaktı. . .

Süresini dolduran Korgeneral Burhanettin Bigah'dan sonra MiT müsteşarlığına kimin geleceği. Başbakan Turgut Özal ile Genelkurmay Başkanlığı arasında yine soğuk rüzgârların esmesine neden olmuştu.

64Nokta, 14 haziran 1987.

Başbakan Özal'ın kafasındaki plan, Hıram Abas'ı müsteşar yapmaktı. Ancak 1986 yılında henüz bunu yapacak gücü yoktu. .

Hıram Abas ve ekibinin Filistinli avı da işe yaramamıştı!

Bu nedenle MtT müsteşarlığı için "sivil pasa" aramaya başladı.

Aslında Burhanettin Bigalı'dan memmundu. MiT müsteşarlığında kalması için teklif götürdü: "Bigalı Paşa, seni Korgenerallik rütbesinden emekli yapalım ve uzun yıllar MITin başında turalım."

Korgeneral Bigalı teklife çok kızdı. Orgeneral olmak istiyordu. Başbakanın aksine kendisini hiç sevmiyordu. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Oruç'a çok yakındı. Özal MiT'in başına. Millî Güvenlik Kurulu toplantılarına bazen katılan, MGK Genel Sekreterliği Toplumla ilişkiler Başkanı Tümgeneral Teoman Koman'ı getirmeyi düşündü. Ancak Koman Paşa'nın "rütbesi" uygun değildi.

Askerler, Başbakan Özal'ın "sivil paşa" aradığını öğrenmişlerdi.

Bastırdılar, 12 Eylül döneminde, sıkıyönetim askerî hizmetler koordinasyon daire başkanlığı gibi kritik bir görevde bulunan Korgeneral Hayri Ündül'ü, MiT müsteşarı yaptılar.

Başbakan Özal, yeni müsteşarı hiç tanımıyordu. Tek bildiği, öyle kolay yabana atılacak bir general olmadığı ve istihbarat işlerine kafası çalışan biri olmasıydı.

En önemli özelliği şüpheliydi...

Hayri Ündül, teşkilat hakkında kulis almak için bir akrabası aracılığıyla eski bir MtT mensubuyla görüşmek istedi.

Ündül Paşa'nın akrabası MiT eski mensubuna randevuyu şöyle veriyordu:

"Ben sana telefon edeceğim. Telefonda, çocuğunun hastaymış gibi durumunu soracağım. Ve şu saatte gelebilir miyim diyeceğim. Verdiğim saat görüşmenin saati olacak. Buluşma yerini ise ben sana bir aracı aracılığıyla bildireceğim P ,

MiT Müsteşarı Ündül, telefonlarının dinlendiğinden şüphelenip bu çareye başvuruyordu. Ne kadar haklı olduğunu, Türkiye iki yıl sonra öğrenecekti...

özalekibinin MfTteki kodu: F-2

MfT Müsteşarı Hayri Ündül'ün işi hayli zordu. Teşkilat bölünmüştü.

Teşkilat içindeki Özalcdann kodu, "F-2"ydi. MiT'ten emekli olup da Özal'a yakın olanların kodu ise, "F-02"ydi.

Teşkilatın içinden hiçbir zaman gitmemiş "siyaset rüzgârı" yine güçlü esmeye başlamıştı. Başbakan Özal'ın, "özel büro" kurduğu ve siyasî rakipleri ile parti içindeki grupları izlettirdiği iddia ediliyordu.

Hasan Celal Güzel, Meclis Susurluk Komisyonu'na verdiği ifade de, bazı ANAP'lı milletvekilleri ile bakanlar hakkında dosyalar düzenlendiğinden bahsediyordu.⁶⁵

Bir dönem Adnan Menderes'in yaptığı gibi kendisine karşı çıkanlara Özal, dosyalarını gösteriyordu!

Örneğin, Turgut Özal, "Mustafa Tasar dosyası"nı bir kurmayına gösterip, "Bak senin Mustafa ne haltlar yiyor" diyordu. Ayrıca elinde Mustafa Taşarla ilgili video bant da vardı! Nereden geliyordu bu dosyalar, kimler veriyordu bu vide-o kasetlerini ?

Hiram Abas, Müsteşar Hayri Ündül'ü atlayarak direkt başbakana raporlar sunuyor, brifingler veriyordu.

Hiram Abas'ın, ANAP kabinesinden sıcak ilişkiler kurduğu bir diğer kişi ise Adnan Kahveci'ydi. O da kendisi gibi istihbarata, gizli dinlemeye ve "James Bond'luk oynamaya" çok meraklıydı...⁶⁶

Aklı hep silahlı operasyonlarda olan Hiram Abas, Başbakan özal'la çoğu zaman aynı görüşleri paylaşıyordu. Teşkilatın en önemli işi kontrespyohaj neredeyse unutulmuştu. Zaten Özal, Emniyet Genel Müdürlüğü Kanunu'na geçici 7'nci maddeyi ekledi. MîT'in dış görevleri sanki Emniyete de verilmişti!..

65Hasan Celal Güzel, Meclis Susurluk Komisyonu ifade tutanakları, s. 846-850.852.

66MîT Yasası'na göre müsteşarın kimlere bilgi ve rapor vereceği belliydi. Aksi takdirde, yasaya göre, 2 ile 8 yıl arasında değişen hapis cezalarına mahkûm olabilirdi. Ancak Türkiye ileriki yıllarda daha nelerle karşılaşacaktı; MiT'in başınaöyle müsteşarlar gelecekti ki, başbakan eşine bile brifing vereceklerdi...

Dış istihbarat şahtı şahbaz oldu.

O tarihten sonra yurtdışına birde, Emniyet kadrolarından "güvenlik ataşeleri" gönderilmeye başlandı. Devlete çok büyük bir maliyet yükleniyor, hiçbir iş yapmayan "güvenlik ataşeleri" elçiliklerde, konsolosluklarda, koruma memuru gibi oturuyorlardı. En güzel örneği, ABD'ye giden Şükrü Bal-cı'ydı. iddiaya göre ABD'den aldığı çiftliğinde yaşıyor, devletten de maaş alıyordu!..

MITin "ikinci adamlığıTna getirilen Hiram Abas kısa sürede iki kez ABD'ye gitmişti. Gidişi, görüşmeleri ve dönüşü nedense sır gibi saklanmıştı...

Ancak döndükten sonra bazı fikirleri daha hararetli savunmaya başladığı gözleniyordu...

Başbakanlık Konutu'nda Özal, Hiram Abas'ın da bazen bulunduğu sohbetlerde MITin sivilleştirilmesini tartışmaya açıyordu.

"Sivilleşmeden" herkes başka anlamlar çıkarıyordu. Ancak Özal ile Hiram Abas'ın görüşü birbirine çok yakındı.

Onlara göre sivilleşme MiT'in başına asker olmayan birinin getirilmesi demek değildi.

Teşkilatın içe ve dışa dönük olmak üzere, Amerika'daki CIA ve FBI gibi iki başlı olmasını istiyorlardı.

"MiT ikiye bölünsün, iç ve dış istihbarat olsun" diyenlerin gerçek maksatları bugüne kadar Türkiye'de hiç tartışılmadı.

Aslında, Amerikan metodunun ortaya atılmasının altında, Türkiye'nin federatif bir

yönetimle idare edilme isteği yatmaktaydı. Çünkü, ikiye ayrılmış modelleri genelde federal sistemler uygulamaktaydı. Bu modeli ortaya atanların gerçek niyetlerini söyleyememesinin altında, kamuoyundan alacakları tepki vardı...

MITi "sivilleştirme" için, "siyasî atmosferin" uygun olmasını bekliyorlardı.

Bu nedenle Türk siyasetinin temel "yasalarını" tartışmaya açmışlardı...

Nazi Generali Gehlen'in "öğrencisi"; Hiram Abas'ın "öğretmeni"; MiT eski müsteşarı Fuat Doğu, *Yeni Forum* dergisin de, "Bırakalım artık şu, 'Yurtta sulh cihanda sulh' ilkesini.

Cihan Türklüğüne dönelim" diye yazıyordu.⁶⁷

Yeni Forum, 1983 yılında kurulan, "CIA'nın örtülü kontrolü altındaki" Ulusal Demokrasi Vakfı'ndan (National Endowment For Democracy) 100 000 dolar yardım almıştı. Aydın Yalçın, neden yardım aldıklarını 1-15 nisan 1989 tarihli *Yeni Forum*'da, yardımın 'Türkiye'de totaliter rejimlere karşı ve demokrasinin yerleşmesiyle ilgili mücadeleye' katkı için verildiğini yazıyordu! CIA eski başkanı Stanfield Turner, *CIA, Gizlilik Demokrasi* adlı kitabında, CIA'nın paravan dernekler, vakıflar, sendikalar aracılığıyla "yararlı dost unsurları" desteklemek için her yıl milyonlarca doların gönderildiğini açıklıyordu. "Sendikalar, demekler bir tür paravan kuruluş görevi yaparak, para kaynağının CIA olduğu gerçeğinin öğrenilmesini önliyordu. Böylece bizden para alan yabancı sendika ve derneklerin 'Amerikan kuklası' diye anılmasını da önliyorduk."⁶⁸

MiT eski müsteşarı Fuat Doğu, Türkiye'nin Ortadoğu'da, Kafkaslar'da, Balkanlar'da aktif olmasını istiyordu. Hem siyaseten hem de askeri açıdan!

Fuat Doğu Türkiye'ye, Sovyetler Birliği'ne karşı "koçbaşı misyonu"nu üstlenmesini öneriyordu.

CIA'nın Türkiye istasyon Şefi Paul Henze de, o yıllarda benzer sözler sarf ediyordu. CIA Ortadoğu Masası eski şefi Graham Fuller, "Türkiye artık bir alt süper devlettir" sözlerini sık sık tekrarlıyordu: "Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra bütün Orta Asya ve Balkanlar, Türkiye'nin politik, ekonomik ve askeri etkisine açık hale gelmiştir." Hiram Abas ile CIA şefleriyle aynı görüşü paylaşıyordu...⁶⁹

"Yeniosmanlılık" fikri Türkiye'de yavaş yavaş dile getiriliyor, "Ortadoğu'da en yakın müttefikimiz artık İsrail" den-

67 *Yeni Forum*, 15 ekim 1986.

68 Adnan Akfırat, *Pentagon ve CIA Belgeleriyle Özel Savaş*, Kaynak Yayınları, 1997, s. 109, 110.

69 Konuyla ilgilenenler, Gazeteci Ufuk Güldemir, Graham Fuller röportajının yer aldığı 26.2.1990 tarihli *Cumhuriyet* gazetesine ve Paul Henze'in ABD Hava Kuvvetleri için hazırladığı, 32 sayfalık, "21 'inci Yüzyıla Doğru Türkiye" raporunun yer aldığı, 22 haziran 1994 tarihli *Aktüel* dergisine bakabilirler.

Yeni Forum dergisinde Aydın Yalçın, "Bir yerin statüsü değişince, (yani İran, Irak'a girerse) eski anlaşmalarda kabul edilen esasları gözden geçirmek söz konusu olabilir"⁷¹ diyordu.

Neydi eski anlaşmalar; "Musul-Kerkük, Misakı Millî sınırlar içindedir."

1936 yılında yapılan anlaşmaya göre de, Türkiye'nin Musul petrollerinde yüzde 10 hissesi vardı. Irak 50 yıldır bu hissenin kârını ödemiordu!

Zaten o bölgeler eskiden beri Türkmen değil miydi ?

"Ku(ü)rt politikacı" Kâmrân inan, 10 kasım 1986 tarihli *Milliyette*, "Kerkük'te Türk varlığı bulunmaktadır. Dolayısıyla Türkiye bu müdahalede hiç yoktur diye düşünülemez" diyor ve gerekirse askerî müdahaleyi de içeren aktif politikalar öneriyordu.

Tartışmaların yoğunlaştığı günlerde, ABD Savunma Bakan Yardımcısı Wilüam Taft, 7 kasım 1986 tarihinde, 24 saatlik bir yıldırım ziyaret için Ankara'ya geldi. Basın, Amerikalı Taft'ın koltuğunun altında "Pentagon'un Musul-Kerkük senaryosu"nun bulunduğunu yazıyordu...

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ, randevu-suz gelen ABD'li yetkiliyi kabul etmedi. ABD'liler, genelkurmayın bu tavrına çok şaşırdılar.

Amerikalılar anladılar ki, Türk Silahlı Kuvvetleri, Musul ve Kerkük'e müdahaleye karşıydı...

Türk Silahlı Kuvvetleri Musul ve Kerkük'e müdahale etmiyordu, ancak 15 ağustos 1986 tarihinde Kuzey Irak'ta bulunan PKK kamplarını havadan bombalıyordu. Ardından Türk Silahlı Kuvvetleri, 13 yıl sonra yine bir askerî operasyona başlıyor ve Kuzey Irak'a giriyordu. Ancak kalmak için değil, PKK kamplarını basıp dönmek için giriyordu...

Genelkurmay, Amerika'nın Kuzey Irak'ta 1965 yılından beri bir planı yürürlüğe koymak istediğini biliyordu. Musul-Kerkük bahaneydi, asıl amaç, bölgede özerk bir "Kürdistan" kurmaktı. Bunun "hamisi de" Türkiye olacaktı.

Genelkurmay, İran ve Irak'ı parçalamayı amaçlayan Amerika'nın, "Özerk Kürdistan" planının, ileriki yularda Türkiye'yi de böleceğini düşünüyordu...

Plandan haberdar olan Türk Silahlı Kuvvetleri, bu nedenle; ne siyasî otoriteyi ne de müttefik ABD'yi dinliyordu!..

Başbakan Özal, 2 şubat 1987 tarihinde ABD'ye gitti. Başkan Ronald Reagan'la görüştü. Özal'ın bu görüşmede. Genelkurmay Başkanı Üruğ'u "şikâyet ettiği" iddia edildiyse de doğrulanamadı...

Başbakan Özal Amerika'da Houston Methodist Hastane-si'nde baypas olup, iki ay sonra Türkiye'ye geldiğinde bir¹ sürprizle karşılaşacaktı...

TSK'nın üst tepesinde de "baypas"lar yapılacaktı...

Özal'ın "kulağı" paşalar!

Tarih 18 nisan 1987.

Türkiye, tarihinde ilk kez bir Genelkurmay başkanının görev süresi dolmadan emekliliğini istiyordu.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ, prosedür gereği ağustos ayını beklemeden, 15 haziran tarihi itibarıyla emekli olacağını açıkladı...

Orgeneral Üruğ neden erken emeldi olmak istemişti ? Eğer Orgeneral Necdet Üruğ, temmuz ayında toplanacak Yüksek Askerî Şûra'yı beklerse, temmuz itibarıyla Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndaki görev süresini doldurmuş olan Orgeneral Necdet Öztörün emekli olacaktı.

Orgeneral Necdet Üruğ, adaşının emekli olmasını istemiyor, yerine Genelkurmay başkanlığı koltuğuna oturmasını arzu ediyordu, işte bu nedenle emekliliğini öne almıştı...

Genelkurmay Başkanı Üruğ'un böyle davranmasının nedeni olarak şu yorum yapılıyordu: "Üruğ ve Öztörün Belçika Kulübü'nün üyeleridir. Bu ekip TSK'nın başına kimin geleceğini 2000 yılına kadar planlamışlardır."

Genelkurmay başkanıyla "yıldızlan hiç barışmayan" Başbakan Özal, Orgeneral Üruğ'un emekli olmasını "dört gözle" bekliyordu. TSK içinde kendine yakın bazı paşaların bulunduğu kulağına fısıdanmıştı.

Bunlardan biri; Orgeneral Recep Ergun'du...

Turgut Özal, Recep Ergun'la ANAFa geçen, eski MDP'li Mehmet Yazar'ın evinde

düzenlediği müzikli ev toplantıların-da samimi olmuştu.

Tanışmaları ise eskiydi; 1970'li yıllarda Millî istihbarat Koordinasyon Kurulu toplantılarından tanışıyorlardı. Biri Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarı, diğeri MÎT müsteşar yardımcısıydı. Ancak o yıllarda ilişkileri bürokratik ilişkiden öteye geçmemişti. Şimdi Mehmet Yazar'ın evinde, şarkılar söyleyip sohbetler yapıyorlardı.

Orgeneral Recep Ergun İstanbul 1. Ordu komutanıydı.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ, Başbakan Özal'ın yurtiçi ve yurtdışı seyahatlerinde karşılanmasını komutanlarına yasaklamıştı. Ancak Orgeneral Recep Ergun İstanbul'da bu yasağı deliyor, Fenerbahçe Orduevi'nin küçük pistini başbakanın helikopterine açmakta hiçbir sakınca görmüyordu.

Orgeneral Ergun gücünü yıllarca birlikte görev yaptığı Millî Güvenlik Konseyi Üyesi Nurettin Ersin'den alıyordu...

Recep Ergun, Başbakan Özal ve Nurettin Ersin'in desteğiyle önce Kara Kuvvetleri komutanı, arkasından da Genelkurmay başkanı olmayı düşlüyordu...

Bir dönem dayısı Genelkurmay başkanı Faruk Gürler'e destek veren iki komutan; Nurettin Ersin ve Recep Ergun şimdi yeğen Üruğ'a karşıydılar!

Üruğ'a karşı bir isim de. Güneş Taner'in babası Cengiz Taner'di. Cengiz Taner, Üruğ tarafından terfi ettirilmeyip emekli edilmesini hiç hazmedememişti.

Başbakan Özal'ın TSK içindeki ikinci "kulağı" Ege Ordu Komutanı Orgeneral Kemal Yamak'tı. Özal, Kemal Yamak'ı Genelkurmay başkanı yapmak istiyordu.

Başbakan Özal'a, TSK içinden bilgi taşıyan, nasıl stratejiler uygulaması gerektiğini söyleyen bir diğer kişi ise. Başbakanlık Müşaviri emekli Korgeneral Rüştü Nalboğlu'ydü! ABD/de sürekli oturma kartı (Green Card) sahibi emekli Korgeneral Naiboğlu, Özel Harp Dairesi komutanlığı yapmıştı. Naiboğlu, 1977 yılında Namık Kemal Ersun darbesine karıştığı için emekli edilmişti! ilginçtir Özal, devlet ricalinde bulunduğu dönemlerde, kendisine danışman olarak hep Özel Harpçileri ve darbecileri seçiyordu; Kemal Yamak, Re-cai Engin, Hulusi Sayın, Rüştü Naiboğlu vb.

Orgeneral Üruğ cephesi ile Başbakan Özal cephesinde son durum böyleydi. Gözler temmuz ayına çevrilmişti. Orgeneral Üruğ yapılacak bir törenle, Genelkurmay başkanlığım Orgeneral Öztörün'a devredeceğini davetiyelere bile yazdırmıştı.

Davetiyeyi gören Başbakanlık Müsteşarı Hasan Celal Gü-, zel apar topar Başbakan Özal'ın yanına gidip elindeki davetiyeyi uzattı.

Özal ile Evren o akşam gizlice buluştular. Strateji belirlediler.

Orgeneral Üruğ'u önce. Evren Köşk'e çağırıp konuştu, istifasının yanlış olacağını belirtti.

Orgeneral Üruğ kararlı olduğunu söyledi.

Genelkurmay Başkanı Üruğ'un Ordu'daki gücünü bilen Özal, "elindeki kartların" zayıf olduğunu biliyordu. Üruğ'a, "Görev sürenizi bir yıl daha uzatalım" teklifini götürdü. Üruğ reddetti, emekliliğinde v& yerine Öztörün Paşa'yı bırakmaya kararlıydı...

Evren ve Özal bir kez daha gizlice buluşup, Öztörün'u tasfiye etme karan aldılar. Hemen ardından Özal, 29 haziranda geceyansına doğru, Bakanlar Kurulu'nu topladı, Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Necip Toruntay'ın Kara Kuvvetleri Komutanlığı ile Genelkurmay Başkanlığı vekilliğine getirildiğini içeren kararnameyi, bakanlarına imzalatıp Köşk'e gönderdi. Başbakanlık önünde bekleyen gazetecilere, "Bakanlar Kurulu Orgeneral Öztörün'un Genelkurmay başkanı olmasını istemiyor" diye açıklama yaptı.

Ardından hemen istanbul'a hareket etti. Tarabya Oteli'ne yerleşti. Orgeneral Recep Ergun'u çağırttı, TSK'nın tepkisini merak ediyordu. Orgeneral Ergun, "Ordur bir kişinin peşinden gitmez, merak etmeyin" dedi.

Rahatladı. Ancak otelin çevresinde onlarca sivil polisin di zilmesi de gözlerden kaçmamıştı.⁷²

Özal aslında Genelkurmay başkanlığına Orgeneral Kemal Yamak'ı düşünmüştü. Ancak bunu yapacak gücü yoktu.

Evren ve Özal, Orgeneral Torumtay'ın, Genelkurmay başkam olmasında hemfikir olmuşlardı. Torumtay'ın karşı tarafı da fazla rencide etmeyecek bir isim olduğunu düşünüyorlardı...

Sıcak saatler yaşanıyor başkentte...

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, ABD gezisini ağustos ayına ertelediğini Amerika'ya bildirdi. Kararnamenin çıktığını öğrenen Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Öztörün emekliliğini istedi. İstifasının gerekçesini, "Özal ile laiklik konusunda farklılıklarımız var" diye açıkladı. Öztörün ile Özal'ın ilişkisi çok önceden bozulmuştu, Öztörün İstanbul 1. Ordu komutanlığı döneminde İlim Yayma Cemiyeti'ni kapattırmıştı. Kara Kuvvetleri komutanlığı döneminde de Özal'ın isteğine rağmen Ağn'da "ABD'nin Sesi Radyosu"nun kurulmasına izin vermemişti.

25 temmuz günü Orgeneral Torumtay Genelkurmay başkanı oldu. Burada bir anekdotu anımsatmakta yarar var: önceki bölümlerde okudunuz; Kurmay Albay Talat Aydemir siyasileri beğenmeyip darbe girişiminde bulundu iki kez. Sonuncusunda yakalanıp gözaltına alındı ve yargılanıp idam edildi. 22 şubat 1962 gecesi Kurmay Albay Talat Aydemir'i gözaltına almaya gelen askeri timin komutanı Kurmay Yarbay Necip Torumtay'dı. Talat Aydemir anılarında o geceyi anlatırken, Torumtay'ın çok acımasız olduğunu belirtiyordu. "Akademiye beraber okumuştuk. Yassıada'da irtibat bürosunda çalışmıştı. Bizimle birlikte yeminli subaylar arasındaydı. Bana karşı hep o kadar çok hürmetkar idi. Fakat ne olmuştu. Canavar kesilmişti; hiçbir isteğimi yerine getirmek istemiyor, dışarıda kar yağdığı halde, beni pijama ile sürükleyip kapıda bekleyen cipe bindirmek için uğraşıyordu..."

Kara Kuvvetleri komutanlığına, Ege Ordu Komutanı Orgeneral Kemal Yamak getirildi. Bu göreve gelmeyi bekleyen İstanbul 1. Ordu Komutanı Orgeneral Recep Ergun, Özal'dan "bakanlık teklifi" olarak

72 Orhan Tokatlı,*Kırmızı Plakalar*, Doğan Kitapçılık, 1999, s. 79.

emekli olmaya razı olmuştu. Orgeneral Ergun, önümüzdeki seçim meclise sokulup, savunma bakanı yapılacağı sözünü almıştı. Öyle ya, nasıl olsa Genelkurmay Başkanlığı, Savunma Bakanlığı'na bağlanacaktı...

Recep Ergun'a MİT müsteşarlığı da teklif ediliyor ancak o, savunma bakanlığına sıcak bakıyordu.

1. Ordu'ya Orgeneral Doğan Güreş, Ege ordu komutanlığına ise Orgeneral Muhittin Fisunoğlu getirildi.

Orgeneral Üruğ ekibi, Başbakan Özal'ın "Ordu'ya neşter atmasına" neden ses çıkarmamıştı ?

1) Orgeneral Torumtay'ı Genelkurmay ikinci başkanlığına Üruğ getirmişti. Ancak yine de kendisine mesafeliydi. Fakat karşı değillerdi, hatta ekipten sayılabilirdi!..

2) Yüksek Askeri Şûra'da, Sabri Yirmibeşoğlu, Burhanet-tin Bigalı gibi "Üruğcu" korgeneraller, orgeneral olup kilit görevlere gelmişlerdi.

3) Orgeneral Üruğ'un sevdiği. Kemal Yavuz, Eşref Bitlis, Hikmet Bayar korgeneral olmuşlardı. Atilla Ateş ise tümgeneralliğe getirilmişti. ÖzeÜe, Ordu'nun diğer kademeleri söylendiği gibi "neşterden" hiç etkilenmemişti... Başbakan Özal ise "Ordu'yu nasıl sivüleştirdiğini". Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay'ın kendisine "ne kadar bağlı" olduğunu Körfez Savaşı günlerinde yakından görecekti...⁷³

Gazetemanşetlerinde

Ordu'yu ve MİT'i "sivilleştiren" Başbakan Özal, şimdi Doğu ve Güneydoğu bölgesinde, Olağanüstü Hal Bölge (OHAL) Valiliği'ni oluşturmak için meclisi harekete geçirmek istiyordu.

Meclisten gerekli desteği bulamayan Özal, OHAL Valiliği konusunda kanun hükmünde kararname (KHK) çıkardı. Artık bölgedeki askeri güçler, MİT, Emniyet, OHAL Valiliği'ne 73 NecdetÜruğve NecdetÜztorun yıllar sonra, 10 eylül 1993 tarihinde asker-sivil arkadaşlarıyla birlikte Ulusal Birlik ve Dayanışma Derneği'ni kurdular.

bağlıydı. Yaptığı harcamalar, ihale ve Sayıştay yasaları kapsamındaydı. Köy ve mezraların yerlerini değiştirebilecekti. Yargıç, savcı ve jandarma dışında her kamu görevlisini görevden alma yetkisi vardı...

KHK'nin çıktığı 15 temmuz 1987 tarihinde OHAL valiliğine Hayri Kozakçıoğlu atandı... Bölgede yeni bir dönem başlıyordu...

Aynı zamanda komşu ülkelerle de yeni bir döneme giriliyordu. En somut değişiklik ise, PKK'ya destek veren Suriye'yle yaşıyordu...

OHAL valiliğine Hayri Kozakçıoğlu'nun atandığı gün, Başbakan Özal Suriye'ye gitti... Uçakta Başbakan Özal'ın yanında ayakta duran, kollarını Özal'ın başının üzerindeki koltuğa "laubali" bir şekilde dayamış, teklifsizce araya girip başbakana yöneltilen sorulan, duruş pozisyonunu bozmadan yanıtlayan, PKK'nın Şam'daki adreslerini, kamplarını bildiğini söyleyen bürokrat, gazetecilerin dikkatinden kaçmamıştı. Bilinen bürokrat tipine benzemiyordu, başbakanın yanında bile çok rahattı. Herkes birbirine "Kim bu adam" demeye başladı. Kimse tanıımıyordu.

Sonunda öğrendiler merak ettikleri bürokratin kimliğini; MİT Müsteşar Yardımcısı Hiram Abas!..

Sorular Hiram Abas'a yöneldi. Gazeteciler için bulunmaz bir fırsattı, karşılarında sorulan rahatlıkla yanıtlayan MİT üst düzey yöneticisi vardı.

Hiram Abas, gazetecilere MİTe ilişkin düşüncelerini söylemekten kaçınmıyordu: MİTin görüntüsü değişmeliydi, gizli kapaklı işlerle uğraşan karanlık bir örgüt imajı silinmeliydi. Avrupa ve Amerika'da olduğu gibi yeri, başkanı belli, açık, legal bir örgüt olmalıydı. Hiram Abas bunun yanı sıra MİTin görev alanının da değiştirilmesi gerektiğini özellikle vurguluyordu. Sürekli tekrarlıyordu gazetecilere; "Eskiden olduğu gibi MİTin görevi solcu avına çıkmak olmamalı, dışardan gelen tehditlere yönelik bir istihbarat çalışması yürütülmeli" diyordu, "iç güvenliği ve iç istihbaratı emniyet güçleri üstlenmeliydi..."

Hiram Abas "medyanın desteğini istiyoruz" diye noktalıyordu konuşmalarını. Destek geldi...

Hiram Abas, Suriye gezisinde gövde gösterisi yapmıştı. Medya, Hiram Abas'a geniş yer ayırdı. İ 7 temmuz 1987 tarihli Sabah gazetesi, "MİT müsteşarının (yardımcısının, y.n.) | Şam'da büyük şovu" manşetini atmıştı. Güneş ve Milliyet gazeteleri. Haftaya Bakış dergisi Hiram Abas'ın boy boy fotoğ-| raflarını yayımlayarak övgü dolu yazılan kaleme almışlardı.

Gazeteci M. Ali Kışlalı, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden yakın arkadaşı Hiram Abas için övgü dolu tanıtma yazılan yazıyor, medyayla kurduğu ilişkideki başarısını anlatıyor ve "hiçbir kampın adamı olmadığını" altını çiziyordu.

Medyanın projektörleri Hiram. Abas'a çevrilmiş, flaşlar onun için patlamıştı. Geziye katılan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, Müsteşar Nüzhet Kandemir ve "Su Raporu" hazırlayan Dışişleri bürokrattan gölgede kalmışlardı.

Hiram Abas'ın protokoldeki yeri de ilginçti: iki bakan ve müsteşarların bulunduğu listede beşinci sırada yer almıştı.

Müsteşar yardımcısı değil sanki MiT müsteşanydı!..

Dışişleri Bakanhğı'nın muhalefetine rağmen. Başbakan Özal, Hiram Abas'ın "desteğiyle" Suriye ile "Su Anlaşması" imzalıyordu. Örgütün "her şeyini" bildiğini söyleyen Hiram Abas'ın bulunduğu gezide, nedense anlaşmada tek satır PKK'dan bahsedilmiyordu!..

Peki Hiram Abas neden böyle "cilalanıyordu ?"

Başbakan Özal, Hiram Abas'ı MtTin patronluğuna getirmek istiyordu.

Medya aracılığıyla kamuoyu yaratma peşindeydi...

Ama bu stratejiye destek vermeyenler de vardı:

1ağustos 1987 tarihli sayısında.2000'e Doğru dergisi, "MiT müsteşar adayı mister komplot: Hiram Abas" kapağıyla çıktı.

Hiram Abas'ın, Suriye gezisinde çekilen ilk fotoğrafını kapaktan yayımlamıştı.

Dergi, Hiram Abas'ın Turgut Özal tarafından MITin başına getirilmeye hazırlandığını ileri sürüyordu. Özal'ın MITi sivilleştirilmede kalkış noktası Hiram Abas'ü.

Dergi yayına hazırlanırken Hiram Abas'la görüşmek istedi.

Hiram Abas o güne kadar hiçbir yayın organıyla röportaj yapmamıştı. Nedense2000'e Doğru muhabinine yanıt ver mek istemişti. Sesi madeni ve buz gibiydi. Ancak görüşme tam üç dakika sürdü. Hiram Abas tane tane konuştu:

"Hiçbir şekilde demeç vermeyeceğim. Şunu bilin ki devle tin bazı makamları vardır ki, bunlar yalnız devlet için görev yaparlar. Siz en iyisi Başbakanlıkla görüşün, doğrudan baş-bakanla görüşün. Beni bulmak için harcadığınız çabayı onunla görüşmek için harcasaydınız, başarırdınız."

Muhabirin, "MiT'in reorganizasyonu konusu basında son günlerde neden çok işleniyor" sorusuna şu yanıtı verdi: "Teşkilat kendini her zaman tanıtmak ister. Ben size bir şey sorayım, devletin o kadar çok müsteşarlığı var, neden hep MiT Müsteşarlığı'yla ilgileniyorsunuz ?"

Hiram Abas telefonu kapatırken, "inşallah bir gün görüşürüz, başka konularda da görüşürüz" demişti.

r2000'e Doğru dergisi, ağustos ayının ilk pazar günü bayi-lerdeydi. Pazartesi günü ise Hiram Abas'ın odasında ekip toplantısı vardı.

Mehmet Eymür anlatıyor:

"1987 yılında2000'e Doğru dergisinde Müsteşar Yardımcımız Hiram Abas'la ilgili aleyhte bir yayın çıktı. Araştırmalar ve gelen haberler bu yayının arkasında istanbul Emniyet Müdür Muavini Tayyar Seven, MİTten yeni emekli olan Nuri Gündes ve Cengiz Abaoğlu'nun olduğu doğrultusundaydı. Artık kendileri için çok tehlikeli buldukları Müsteşar Yardımcımız Hiram Abas'a karşı çalışmalara başlamışlardı."⁷⁴

O günlerde Hiram Abas'ın odası sık sık bu tür toplantılara sahne oluyordu. Başta Mehmet Eymür olmak üzere bazı MiT görevlileri. Emniyet Müdürü Atilla Aytek, Hiram Abas'ın

odasında sık sık bir araya geliyorlardı. Hiram Abas'ın hayal-gücü ekibini bile şaşırtıyordu, iki kişiyi bir arada görse hemen bir örgüt senaryosu hazırlayıveriyordu. Ona göre MfTin neredeyse yansı ajandı!..

Müsteşar olduğunda hepsini teşkilattan atacaktı...

74 Cüneyt Arcayürek, *Darbeler ve Gizli Servisler*, Bilgi Yayınevi, 1989, s. 342.

MtT müsteşarını Özal'a şikâyet etti

Şımarmışlardı...

Hiram Abas, MiT Müsteşarı Korgeneral Hayri Öndül'ü ar-k hiç umursamıyordu. Müsteşarı atlayarak direkt başba-

" kanla temas kuruyordu.

MfTin "görünmez patronu" Hiram Abas olmuştu. Ancak Müsteşar Hayri Öndül hiç de yabana atılacak biri değildi.

Müsteşar Öndül, Hiram Abas'ın kendisini atlayarak direkt Başbakan Özal'la görüşmesine tepki gösterdi. Müsteşar yardımcısının "adamlarını biçmeye" başladı.

Hiram Abas da, 31 ağustos 1987 tarihinde. Başbakan Özal'a "şikâyet mektubu" yazdı.

"Sayın Başbakanım,

Emrinizle 12 ocak 1986 tarihinden günümüze kadar MİT müsteşar yardımcılığı görevini şeref duyarak yürüttüm. Göreve başlarken hedefim MİTi, içte ve dışta devlet istihbaratını üretebilecek yeni norm ve iç düzenlemelere kavuşturmaktır.

Zamanın MtT müsteşarı ve halen 2. Ordu Komutanı Orgeneral Burhanettin Bigalı döneminde, kendilerinin bana itimat göstermesiyle teşkilatta yeni kuruluşlar ve düzenleme oluşturabüdüm.

Ancak yeni müsteşar Korgeneral Hayri Öndül ile servisin istikbali yönünden düşünce ve görüşlerimiz tamamen zıt düşmektedir. Bu ana fikir ayrılıklarını aşağıda bilgilerinize sunmaktan zaruret duyuyorum.

a) Sn. müsteşar personel ile sözleşme yapılmasına, asker ve sivil arasında bölünme olacağı gerekçesi ile tam olarak karşıdır...

b) Güneydoğu ve PKK olaylarında da sn. müsteşar ile görüşlerimiz tamamen ayn düşmektedir. Sn. cumhurbaşkanımız terör konusunda ülkelerarası işbirliğinin gerekliliğini çeşitli vesilelerle beyan etmişlerdir. Sadece bu konuda yabancı servislerle sıkı işbirliği gerekirken ve serviste bu bölümü yürüten Güvenlik Dairesi tarafından tesis edilmiş ve müsteşar yardımcılığına bağlanmışken, sn. müsteşar son olarak bu bölümü indi bir kararla kendine bağlamış ve işbirliğinin daha etkin hale gelmesi için Güvenlik Dairesi Başkanı Mehmet Eymür'ün bir dış seyahatini gerekçesiz iptal etmiştir." Buraya bir not koymak gerekiyor:

1) "Servis" adını CIA elamanları kullanmaktadır. MİT'e "servis" diyen Türkiye'de sadece Hiram Abas'tır!..

2) "İşbirliği" yapılması tartışılan ülke İsrail'dir!..

3) Hiram Abas, Mehmet Eymür'ün İsrail'e gitmesinin engellenmesini şikâyet konusu etmiştir.

4) Güvenlik Dairesi'nin ne yaptığını bilmek isteyen Müsteşar Öndül, bu birimi kendisine bağlamıştır. Hiram Abas'ın öfkesi asıl bu uygulamaydı.

Hiram Abas, "adamlarının biçildiğinden" yakınıyordu: "c) Senelik tayinler haziran ve

temmuz aylarında servis içerisinde icra edildiği halde sn. müsteşar eylül ayı içerisinde bana fikren yakın gördüğü güvenlik dairesi başkanı,, dış istihbarat daire başkanı ile Ankara bölge daire başkanını değiştirme hazırlığına girmiştir. Bu bölümler çok önemli fonksiyonlar yerine getirmekte olup, başkanları tecrübeli ve muvaffak servis mensuplarıdır. Yerlerine kolay eleman bulunamayacağı ortadadır. Tayinlerin hissi olacağına kaniyim.

d) Türkiye'nin istihbaratının çok güçlü olması gereğinden hareketle bütçemizin, bilhassa operasyonlarda kullanılacak gizli ödeneğin biraz geniş tutulması sn. müsteşardan tarafımdan istenmiş, ancak bu da kabul ettirilememiştir.

e) Son olarak sn. müsteşar tarafından, sn. başbakan ve sn. başbakanlık müsteşarı ile, iş temasım yasaklanmış, sebep olarak teşkilatta tek muhatabın kendileri olduğu ifade edilmiştir."

Mektubun fikrini açalım:

1) MİT Müsteşarı Ündül, teşkilat içinde Hiram Abas ekibini dağıtmaya karar vermiştir.

2) Hiram Abas, operasyonları için gizli ödenekten daha fazla para istemektedir.

3) Müsteşar Ündül, Hiram Abas'ın; Turgut Özal, Adnan Kahveci ve Hasan Celal Güzel'le görüşmesini yasaklamıştır.

Mektubun bundan sonraki bölümünde Hiram Abas'ın "talepleri" vardı: "Sn. Başbakanım, Ağustos döneminde çeşitli gazeteler ve dergilerde çıkan, değiştirileceği, yerine Sn. Recep Ergun'un veya benim atanacağım yazılarının müsteşarı çok rahatsız ettiği, makamına rakip olarak gördüğü beni tamamen pasifize etme çareleri aradığı anlaşılmaktadır.

MİT'te yetkiler tamamen müsteşarda toplandığından, bu durumda servise ve Türkiye'nin istihbari çalışmalarına bir katkıda bulunamayacağım düşünülmektedir. MİT müsteşarı olarak ancak bir senedir iş basında olan sn. korgeneralin ise. olaylara tamamen hâkim olamayacağına, personeli vasıflan ile bilemeyeceğine inanıldığından, yardımcı olarak, yanlışlığına inandığım kararların kuru takipçisi olmak istemiyorum. Servis personelinin müsteşar ve müsteşar yardımcısı arasında kararsızlığa düşmelerinden de endişeleniyorum. Devlet görevinde veya haricinde her an Türkiye'nin hizmetinde bulunacağıma emin olmanızı istirham ederim. Karar ve emirlerinizi bekleyeceğimi saygılarımla arz ederim."

Mektubun ana fikri: "Ben tam sizin istediğiniz gibi biriyim, beni hemen MİT müsteşarı yapın, yoksa ben ayrılıyorum!"

Hiram Abas, "teşkilattan ayrılıyorum" diye blöf yapıyordu. Bunu Turgut Özal da. Hasan Celal Güzel de biliyordu.

Biliyorlardı ki Hiram Abas kırılmıştı. Özal, kendisini Başbakanlık Konutu'na çağırdı, gönlünü aldı, ve "sabretmesi" gerektiğini belirtti...

Hiram Abas. "akıl hocası" Fuat Doğru'dan aynı sözleri işit-mişti. Beklemesi gerekiyordu.

Ne de olsa, "sabreden derviş muradına ermiş"ti!..

Hiram Abas sıkıntılı günlerinde, hemen boks eldivenlerini giyip, ringe çıkıp idman yapıyordu. Ne bokstan ne taşıdığı iki tabancasından ne de piposundan hiç vazgeçmemişti...

Bir de MHP'yle ilişkisinden kopamamıştı...

Ülkücülere Hiram Abas çengeli

"MHP'nin devamı olduğunu" söyleyen Muhafazakar Parti, 7 temmuz 1983 tarihinde kuruldu. Ancak bir türlü MHP'nin 12 Eylül 1980'den önceki gücüne ılaşamıyordu. Ali Koç'un genel başkanlığı döneminde Muhafazakâr Parti'nin, MDP'ye katılması fikri parti içinde hayli taraftar buluyordu.

ikisi de "devlet partisiydi !"

ikisi de Aydınlar Ocağı'ndan feyiz alıyordu!

Ancak 1985 yılında MDP kongresinde emekli Orgeneral Turgut Sunalp genel başkanlığı kaybedince proje askıya alındı.

O günlerde Muhafazakâr Parti'nin üzerinde ANAP lideri Turgut Özal'ın da gözü vardı.

Turgut Özal, ülkücülerin bir bölümünü ANAP'a almıştı. Ancak hepsini istiyordu.

Muhafazakâr Parti'nin kendini feshederek ANAP'a katılmasını istiyordu.

Bu nedenle ülkücülere yakın kurmaylarını kulis faaliyeti için görevlendirdi.

Kurmaylardan biri de Hiram Abas'tı!

Hiram Abas çalışmaya başlayınca karşısında Alparslan Türkeş'i buldu. Yılların kurt politikacısı yaslanacağı dayanağı biliyordu; Hiram Abas'ın çalışmalarını yoğunlaştırdığı günlerde Muhafazakâr Parti birdenbire emekli subayların istilasına uğradı! Üstelik çoğu parti yöneticisi olmuşlardı.

Görünen o ki bazı çevreler, "MHP'nin sivilleştirilmesine" karşı çıkıyordu!..

Turgut Özal-Hiram Abas operasyonu ülkücü camiada ters tepki alıyordu...'

Hiram Abas karşısında Özel Harpçi subayları bulmuştu...

Tarihî kavga başıyor

Hiram Abas ve MHPTi MiT ekibi, ülkücüleri ANAP'a getirme konusunda başarısız olmuşlardı.

Üstelik, Başbakan Özal'ın Ünal Erkan-Mehmet Ağar ikilisine sürekli her türlü desteği vermesi morallerini bozmuştu.

Ünal Erkan'ı istanbul emniyet müdürlüğünden uzaklaş-tıramadıkları gibi, Mehmet Ağar da Ankara emniyet müdürü olmuştu.

Başbakanlık Konutu "Emniyetin etkisine girmişti.

Üstelik Ünal Erkan-Mehmet Ağar ikilisi kendilerine "meydan okuyordu!" 4 kasım 1987.

Erkan-Ağar ikilisi, 13 yıldır MİTe ajanlık yapan Timur Hanoğlu'nun adını medyaya sızdırmıştı. Gazete manşetlerinde, "Sahte pasaportcu MiT ajanı çıktı" başlıkları vardı.

Peki ne olmuştu da birdenbire, 13 yıldır sahte pasaport hazırlayan MiT ajanı manşetlere çıkmıştı ?

Mehmet Eymür kapışmanın perde arkasını şöyle anlatıyordu:⁷⁵

"4 kasım 1987 tarihinde Hürriyet gazetesinde 'Ürperten itiraf, devlet uyuyor mu ?' başlığı ile Timur Hanoğlu isimli bir pasaport sahtekânıyla ilgili manşetten haber verildi. Dört, gün süren yayında MiT Kaçakçılık Dairesi'nin ajanı olan Timur Hanoğlu'nun bütün kaçakçılara ve Mehmet Ali Ağca'ya sahte pasaport düzenlediği ve bunları yurtdışına çıkarttığı yazılıydı. Timur Hanoğlu gerçekten de MITin kayıtlı elemanıydı. Teröristler ve kaçakçılarla ilgili binlerce bilgi vermiş ve birçoğunun yakalanmasını sağlamıştı. Teşkilat bu bilgileri polise de aktarıyordu. Timur Hanoğlu'nun MITle ilişkisi çeşitli nedenlerle İstanbul polisi tarafından da biliniyordu. Kendilerine yakın yeraltı mensupları ile ilgili bilgilerin bu kanaldan gelmesi istanbul polisini rahatsız etmeye başlamıştı.

Sonuçta Timur Hanoğlu iki üç kez gözaltına alındı ve yıldırılmaya çalışıldı. Bu biçimde sonuca yanlamayınca gazete yayınına başvurulup hem Timur Hanoğlu'nun can güvenliğini sarstılar hem de onu deşifre ederek MITi ve Emniyet Kaçakçılık istihbarat Dairesi'ni küçük düşürdüler. Bütün bu çirkin olayların planlayıcılan Ünal Erkan ile Mehmet Ağar'dı."⁷⁶

Mehmet Eymür bir noktayı unutuyordu. "Savaşı" başlatan Ünal Erkan ile Mehmet Ağar değil kendisiydi. 6 eylül 1987 tarihinde Hürriyet gazetesinde çıkan "Emniyet Örgü-tü'nde

takunyali kavgası" manşetini Erkan ile Ağar'ın yazdırdığı Emniyet Genel Müdürü Saffet Ankan BedükV. Mehmet Eymür ihbar etmişti!

75Mehmet Eymür'ün, "MİT RaporuŞeklinde Adlandırılan Etüdün Hazırlanması, Sız-masıveİçerdiği Bilgiler" başlıklı18 sayfalık, 8.3.1988 tarihli raporu

76Devletin istihbarat ve güvenlik güçleri arasındakiıçatışma hiçbitmedi.Örneğin, Susurluk Olayı'ntaraştıran Başbakanlık TeftişKurulu Başkanvekili Kutlu Savaş yazdığıraporda bu konuya değindi. Rapora göre, 1992 yılından 1997 sonuna kadar 100'ünüzerinde MİT kaynağı, yani MiT'e bilgi belge taşıyan kişi, diğer güvenlik birimlerince (polis-jandar-ma) sorguya alınmış, bunlarınönemli bir kısmışiddet dahil baskıya tabi tutulmuş, 25 civarında kaynak taraf değiştirmiş, 15'i faaili meçhul cinayete kurban gitmişti.

Hiram Abas, Mehmet Eymür ve Atilla Aytek gazete haberlerine ateş püskürüyorlardı. Ünal Erkan-Mehmet Ağar ikili sinin kendilerine açtığı "savaşa" karşılık vereceklerdi.

Kapışmaya Nuri Gündeş de katıldı. Emekliydi, ama öyle bir köşede oturacak bir istihbaratçı değildi. Hâlâ hırslıydı. MiT içindeki adamları sayesinde Hiram Abas ile arkadaşlarının her attıkları adımdan haberdar oluyordu. Hiram Abas ve ekibinin istanbul polisi hakkında bilgiler belgeler topladığını ve bunun devlet içinde büyük kapışmalara neden olacağını Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e ihbar etti.

MiT Müsteşarı Hayri Ondül, Köşk'te Cumhurbaşkanı Ev-ren'den, "Müsteşarsın, ama dünyadan haberin yok" sert sözlerini işittikten sonra hırsla makamına gitti ve Mehmet Eymür'den, neler olduğuna dair rapor istedi:

"Tahterevallinin bir ucunda Hiram Abas, diğer ucunda Nuri Gündeş var, bir o çıkıyor, bir diğeri. Nedir bu konular, sen bu konuları iyi biliyormuşsun. Bu Dünder Kılıç olayını. Nuri Gündeş'i filan bana bir etrafıca anlat. Ben seyahate gidiyorum, dönünce seninle şu yandaki odaya kapanalım, kapıyı kapayalım, akşama kadar oturalım."

Burada bir noktanın altını çizmekte yarar var: Hiram Abas-Mehmet Eymür-Atilla Aytek üçlüsü, MiT raporunda yer alan "Banker Bako"-Hüsamettin Cindoruk (ve dolasıyla DYP) ilişkisini içeren bir dosyayı siyasî yasakların kalkıp kalkmayacağını oylandığı 6 eylül 1987 tarihinden önce Başbakan Turgut Özal'a vermişlerdi. '

Raporu okuyan Başbakan Özal, basına demeçler vermeye başlamıştı: "1977'den. 1980'e kadar yeraltı dünyasının silah kaçakçılığını desteklediğini, terör ve anarşiye finansmanı bunların sağladığını biliyoruz. Biz, bunların çıkar için kullandığı yolları kestik. Bizim karşımızdakiler! finanse eden güçler bunlardır. Biz Anavatan Partisi olarak, devletten en fazla yardımı alıyoruz, 800 küsur milyon. Doğru Yol'un aldığı 50-60 milyon lira. Bizden daha fâzla harcama yapıyorlar. Onların yaptıktan kampanyayı biz yapamıyoruz. Bunların gerisinde biraz evvel bahsettiğim güçler var. Elimde bazı belgeler var. Ayrıca bir belge üzerindeyiz. Onu temin edersek, "Önemli bir şeyi ispat etmiş olacağız. 5 eylül'den evvel elimizde olursa açıklamayı yapacağım. Konusunu şimdilik veremem."

Referandumdan önce televizyonda yaptığı konuşmada Özal benzer sözler sarf etti ve oylamadan bir gün önce çok önemli açıklamalar yapacağını söyledi.

Referandumdan 10 gün önce, Başbakan Özal'ın kızı Zeynep Ekren, Paris'te oturan arkadaşı ünlü Menajer Erkan Özerman'la telefonda sohbet ederken, "Babam yakında Banker Bako olayını patlatacak, ortalığı yerle bir edecek" diyordu. Başbakan Özal. siyasî rakibi Süleyman Demirel'in yeraltı dünyasıyla ilişkisini açıklayarak, siyasî yasağının kalkmasını önlemeyi düşünüyordu.

Ancak Turgut Özal danışmanların uyanlarını dinleyerek beklenen açıklamayı yapmadı.

Danışmanlarına göre rapordaki bilgilerin belgeleri yoktu...

Hatta belge bulmak için "bomba ihbarı var" numarasıyla DYP Genel Merkezi bile arattırılmış. ancak yine de belge bulunamamıştı !⁷⁷

İstanbul Emniyeti Mali Şube Müdürü Cevdet Saral, Banker Bako olayını DYP'yle ilişkilendirmeyi reddettiği için Bingöl'e sürülüyordu.

Özetle. MİT raporu, MiT Müsteşan Korgeneral Hayri Ündül'ün, Mehmet Eymür'den bilgi istemesinden çok önce hazırlanıp Başbakan Özal'a sunulmuştu.

Kızı Cenân'ın düğünü

17 Kasım 1987...

Mehmet Eymür raporuna son şeklini verdi; Başbakan Özal'a sadece Banker Bako olayıyla ilgili dosyayı sunmuşlardı. Yeni rapora. İstanbul Emniyeti'nin "faaliyetleri" ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Oruç da eklenmişti...

77 ilginçtir, 29 Kasım 1987 genel seçimi;--ne Hüsamettin Cindoruk seçilmeyecek bir yerdön aday gösterilmiv.; Acaba Süleyman Demirel! MİT raporuna karşı "önlem" almak ' için 'rı CindorukLU ı ptilletveKili o'masını önlemişti⁷

MİT raporu 23 sayfaydı. Ekleri ise 125 sayfa... Hayli kalın dosyayı önce Hıram Abas gördü. Mehmet Eymür'e "Bırak birkaç gün okuyup, sana iade edeyim" dedi.

6 gün sonra...

Hıram Abas, Mehmet Eymür'ü makamına çağırdı. Raporu okuduğunu, içinden sadece eski bir MiT görevlisinin adı m çıkardığını söyledi.

Hayri Ündül o tarihte Ayvalık'taki MiT tesislerinde dinleniyordu. Hıram Abas MiT müsteşarlığına vekâleten bakıyordu. Raporun üzerine, "iyi bir çalışma, müsteşara arzı" diye not düşmüştü.

2 Aralık 1987...

Mehmet Eymür, Evren'in damadı Erkan Gürvit'e yazdığı rapordan bahsetti. Bahsetmesinin nedeni, son günlerde Gürvit'in sık sık Ünal Erkan ve Mehmet Ağar'la yan yana gelmesi ve Atilla Aytek aleyhinde konuşmasıydı. Erkan Gürvit'i etkilemek için yanında getirdiği raporu verdi.

Erkan Gürvit raporu soluksuz okudu, "Çok iddialı bir metin. Bu iddialar Atilla'nın (Aytek) ifadelerine benzıyor" dedi. Eymür, Aytek'in rapora hiçbir katkısı olmadığını söyledi.

Damat Gürvit raporun kendisinde kalmasını istedi. Eymür, sadece tek nüshasının olduğunu, yann fotokopi çekip ekleriyle birlikte Köşk'e göndereceğini söyledi.

6 Aralık 1987...

MİT raporu İstanbul polisinin eline geçti. Erkan Gürvit raporu hemen Ünal Erkan-Mehmet Ağar ikilisine ulaştırmıştı.

Ortalık gerildi.

Ve bu gergin ortamda Hıram Abas, 12 Aralık günü kızını evlendiriyordu.

Her iki taraf da Harbiye Orduevi'ndeki düğüne davetliydi...

Düğün salonu...

Gelin Cenân Abas, damat Taşkın Özgür ürkek bakışlarıyla konukları süzüyorlardı...

Ünal Erkan, Mehmet Ağar bir masada; Mehmet Eymür, Atilla Aytek bir başka masada oturuyorlardı.

Bu arada işadamı Vehbi Koç'un nikâh şahitliği yaptığı düğünde, orkestra hafif müzik çalıyor, davetliler dans ediyordu.

Mehmet Eymür'ün canı çok sıkındı. Başbakan Turgut Özal, göz ameliyatı için ABD'ye giderken havaalanında koltuğuna bir rapor sıkıştırılmıştı. Raporu Ünal Erkan ile Mehmet Ağar hazırlamıştı. Rapora göre, bizzat Başbakan Özal'ın da izin verdiği altın kaçakçılığıyla ilgili haberleri gazetelere, Mehmet Eymür ile Atilla Aytek sızdırıyordu...

Mehmet Eymür, "hesap sormak" için kalkıp Ünal Erkan-Mehmet Ağar ikilisinin masasına gitti.

Mehmet Eymür'ün masalarına doğru geldiğini gören Mehmet Ağar hemen ayağa kalkarak, "Masamıza gelerek bizi mahcup ettin ağabey" dedi. Taraflar soğukça el sıkıştılar...

Mehmet Eymür, adaşı Mehmet Ağar'a, "Bir saniye gelir misin, seninle biraz konuşalım" dedi.

Düğün orkestrası Sezen Aksu'nun "Gitme" şarkısını çalarken, Eymür ile Ağar salonun en ücra köşesinde duvar dibindeki boş bir masaya oturdular.

Erkan Gürvit, Saffet Ankan Bedük gibi MtTten, Emni-yet'ten birçok kişinin gözleri üzerlerine çevriliydi.

Mehmet Eymür henüz ağzını açmamıştı ki Mehmet Ağar, "Ağabey bizim hakkımızdaki raporu nasıl elin vardı da yazdın" deyiverdi.

Mehmet Eymür şaşırdı. Başbakan Özal'a kendisini neden şikâyet ettiklerini soracaktı. Ancak hiç beklemediği soruyla şoke oldu.

Yazdığı rapor Mehmet Ağar'ın eline, bu kadar kısa sürede nasıl geçmişti?

Hemen kendini toparladı, soruyu soruyla yanıtladı. "Altın kaçakçılığı ile ilgili haberleri benim sızdırdığımı başbakana nasıl rapor edersiniz ?"

Konuşmalarını giderek yüksek sesle yapmaya başlamışlardı ki araya düğün sahibi Hiram Abas girdi. Kızının düğününde bir tatsızlık çıksın istemiyordu. Herkesi bir araya getirip fotoğraf çekti...

Bu tarafların son kez bir araya geliyordu... 17 aralık 1987...

Erkan Gürvit telefonla Mehmet Eymür'ü aradı.

"İstanbul'dan bugün döndüm. Ünal Erkan ve Mehmet Ağar ile uzun uzun konuştum.

İddialarınızı tek tek çürüttüler. Ben bu raporu senin kasıtlı yazdığını düşünüyorum" dedi.

Yarım saat süren telefon görüşmesinde Mehmet Eymür yanıt olarak, "Ağabey sen o zaman yıllarca onlarla birlikte çalışmış Kemal Yazıcıoğlu ile görüş. Bir de onu dinle" diye yanıt verdi.

Hemen araya girip Mehmet Eymür-Kemal Yazıcıoğlu ilişkisini yazmak gerekiyor. Bunu en iyisi Mehmet Eymür'ün anlatması: "Eski yıllarda birlikte çalıştığım Kemal Yazıcıoğlu namuslu, şerefine düşkün, devletini seven bir polis müdürüdür. Kemal Yazıcıoğlu istanbul'da eski arkadaşı Ünal Erkan ve yardımcılarının (Mehmet Ağar vs) kanunsuz işlerini yakinen görmüş ve yapılanlara tahammül edemeyerek İstanbul'dan alınması için müracaat etmiştir. Ünal Erkan-Mehmet Ağar ekibi yakın tarihte *Hafta Sonu* gazetesinde yayımladıkları fotoğraf ve yazılarla Kemal Yazıcıoğlu'na bir darbe daha vurmuşlardır. Ünal Erkan-Mehmet Ağar ekibine karşı olan herkes çirkin faaliyetlerde karalanmaya mahkûmdur. Adı geçenler bu şantaj yöntemini pervasızca ve en üst makamlara kadar kullanmaya çalışabilirler."⁷⁸

Erkan Gürvit ile Mehmet Eymür, 23 ocak 1988 tarihinde Uludağ'da kayak yaparken bir kez daha karşılaştılar. Bu kez ikisi de, rapor hakkında hiç konuşmadılar...

21 aralık 1987...

Emniyet Genel Müdürü Saffet Ankan Bedük, MİT Müste-şarhı'na resmî bir yazı (sayı 3210) göndererek raporu istedi: "Kuruluşunuzca, Emniyet Teşkilatı mensupları ile ilgili olarak hazırlanıp yetkili yerlere gönderildiği ve takat genel müdürlüğümüze bildirilmediği anlaşılan, illegal olarak elde edilip tarafıma intikal ettirilen rapor ekte sunulmuştur. Rapor fevkalette ağır itham, ve iddalan ihtiva etmektedir. (...)Eki raporda belirtilen olaylar ve şahıslar hakkında tahkikat açılacağından kuruluşunuzda mevcut tüm bilgi, belge-ve delillerin genel müdürlüğümüze gönderilmesini emirlerinize arz ederim."

22 aralık 1987...

MİT Müsteşan Hayri Ündül hâlâ izinden dönmemişti. Vekil Hiram Abas, Emniyet Genel Müdürlüğü'ne cevabî bir yazı gönderdi:

"1- İlgide bahse konu rapor, 'istihbarî' mahiyette olup bu husus raporun ikinci ve son sayfasında özellikle belirtilmiştir. Rapor sonunda da sunulduğu üzere bu raporun 'hukukî bir delil olarak kullanılması' mümkün değildir.

2- Raporun dayan .ğı olan ve asılları mahfuz tutulan dokümanlardan bir kısmı bahsi geçen raporun ekinde ilgili üst makama sunulmuştur.

3- Çok gizli damgalı raporların illegal yollardan elde edilebildiği dikkate alındığında, ilgili yazıda talep edilen elimizdeki tüm bilgi, belge ve delillerin emirleri alınır, üst makama verilmesi uygun mütalaa edilmektedir."

Aynı günün akşamı...

Emniyet Genel Müdürlüğü'nden bir polis MiT'e giderek, gönderdikleri yazıyı alıp, teşkilatın gönderdiği cevabî yazıyı da. iade etti. Böylece iki kurum arasında yazışma yapılmamış oldu!..

Aslında, Emniyet Genel Müdürü Saffet Ankan Bedük, okuduğu MİT raporunu çok beğenmişti! Çünkü, Saffet Ankan Bedük, Galip Demirci, Vecdi Gönül, Abdülkadir Aksu gibi "Korkut Özal'm takunyaı öğrencileri" Ünal Erkan ile Mehmet Ağar'a rakiptiler...

Köstebek mektubu

MİT içinde kavga giderek dozajını artırmaktaydı.

Karşı ekip de Hiram Abas ve arkadaşlarına savaş açmıştı. Bu nedenle "TC Başbakanlık Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı" antetli "köstebek mektubu" ortaya çıkmıştı yine... Köstebek mektubunda, "Hiram Abas'a en yakın MİT personeli" diye üç sayfa tutan isim listesi veriliyordu...

"Mehmet Eymür, Tan Belen, ismet Erenspy, Nejat Soygü-der, Ferit Kalaycıoğlu, Mikdat Alpay, Hikmet Türel, Tanju Belen, Alaattin Bilaloğlu, Hüseyin Yücel, Faik Meral, Sadi Sancaktaroğlu, Turhan Türel, Yalçın Bozkaya, Cafer Aksakal, Hüsamettin Eralp, Mesut Emre, Şeref Dalmaz, Hulusi Özatay, Erkan Gürvit, Selahattin Savaş, Fevzi ilkay, Oral Türkmen, Ferit Öztekin, Şemsettin Susantez, Nejat Sözü-der, Ertuğrul Güven, Sadi Sağlam, Galip Tuğcu, Sezai Erdoğan, Dursun Özberk, ismet Almacık, Orbay Saran, Ertan Ömerbeyoğlu, Metin Olgaç, Kubilay Günay, Murtaza Sümer, Şenay Gürvit, Mustafa Savaşkan, Uğur Kentsu, Engin Taner, Erdoğan Akalın..."⁷⁹

"iş zıvanadan çıkmıştı." MİT içindeki "köstebek" teşkilatın kullandığı ajanların isim listesini de rahatlıkla basına sızdı-nveriyordu:

"Marmara, Ege, Akdeniz bölgesine bağlı bazı muhbirler: Veli Özataman, Niyazi Oktuna, Seçkin Ayna, Halıfl Aşkaran, Aziz Cevrimen, Mustafa Poyraz, Kemal Tatar, Ahmet Şendul, Serdar Üzenç, Bilal Kumkent..."

"Köstebek" mektubuna ek belge olarak, Hiram Abas'ın MiT Müsteşarlığına 31 aralık 1987 tarihinde yazdığı, 21.001.14/441 sayılı yazıda eklenmişti. Yazının altında Hiram Abas'ın imzası vardı.

MiT antetli bu yazıda Hiram Abas, "konu"yu "teknik yerleşme" olarak belirtmişti.

Köstebeğe göre Hiram Abas müsteşara gönderdiği yazıda, MİTe ve kendisine yönelik bir kampanyadan söz ediyor. Ve, Teşkilatımızı ve şahsımı tehdit edecek unsurları ortadan kaldırmak amacıyla Sayın Süleyman Demirel, Sayın Erdal İnönü. Sayın Doğu Perinçek, Sayın Erol Simavi, Sayın Uğur Mumcu'nun ev ve işyerlerine teknik yerleşme, posta denetimi hususunu emir ve mücadelelerinize arz ederim" diyordu.

Köstebeğin mektubunda Hiram Abas'la ilgili bir diğer iddiası ise şuydu:

"Hiram Abas teşkilat arsası diye Hazine'den Ankara Oran şehrinde arsa alıp. Seçkinler Yapı Kooperatifi'ni kurup. (MiT daire) başkanlarıyla ortaklaşa Ceylan İnşaat'la anlaşış bedava daire sahibi olmaya kalkmadılar mı ⁷⁸⁰

Yurtdışından teşkilata hibe arabalar arasında kaçak otomobil getirip burda satmadılar mı? istanbul bölgeye ait motorlarla sigara, viski kaçakçılığı yapmadılar mı? Teşkilatı (Halit) Narin'in emrine vermediler mi? Ajda Pekkan'ı Dr. Sezai Erdoğan'ın oğluna getirip günlerce kapatan, Ahu Tuğba ile sorguda geceleleyen bunlar değil mi ?"

iddialar sürüp gidiyordu... Kavga giderek cirkinleşiyor-du...

iki sayfalık mektupta Hiram Abas'ın CIA ve Mossad'la içli dışlı olduğu belirtiliyordu:

"Hiram Abas teşkilat bilgilerini CIA, Mossad ile ortaklaşa kullanan asker düşmanı biridir. Savaşman'ı casus diye yakalatan Eymürler sayesinde şimdi Amerikalılar karargâhtan çıkmıyor, en gizli yerlere giriyorlar. Askeri tatbikatlara bile Hiram Abas'ın yanında MiT mensubu gibi giriyorlar."

Mektubu yazanlar. Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in bi-

*f raz daha atak olmasını istiyordu: "Hiram Abas kızınızı ve da-| madınızı da kullanıyor. Diğer damadınız TKP, Türkiye Ko-fmünist Partisi üyesi olduğu dosya da Hiram Abas'ta. O yüz-

* den bir şey yapamıyorsunuz."

., Köstebek MİTe ilişkin istatistiksel çalışmaları da mektuba eklemişti: "MiT mensuplarının yüzde 25'i dinci; yüzde 38'i ülkücü ve yüzde 1'i ise sosyal demokrat." Türkiye'nin en gizli teşkilatının bilgileri ortalığa serpiştiriliyordu...

26 ocak 1998...

Genelkurmay eski başkanı Orgeneral Necdet Üruğ, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e, MiT raporundan bahsederek duyduğu üzüntüyü dile getiren bir mektup yazdı.

80 Mehmet Eymür, konuyla ilgili soruyu *Bulvar* gazetesine (15.6.1988) şöyle yanıtlıyordu:

"Bir kere adı Seçkinler değil. Seçkinler yolu üzerinde bir başka kooperatif var, onun adı. Bizimkilerin kooperatifi o değil. Bizimki resmî kurulmuş teşkilat mensuplarının ilk kooperatifi de değil. Oran'da Hazine'den alınmış, yasalara uygun bir şekilde kurulan bir kooperatif. Erkan Gürvit de bu kooperatifin üyesi. Hiram Bey de bu kooperatifin üyesi, ben de üyeyim, iddia edildiği gibi Ceylan İnşaat yapmıyor, inşaatı MESA yapıyor."

3 şubat 1988...

MiT Müsteşarı Hayri Ündül oldukça sinirliydi, izinden döneli iki gün olmuştu. Ama telefonları susmak bilmiyordu. Başta emeldi Orgeneral Necdet Üruğ, emekli MiT görevlisi Nuri Gündeş olmak üzere birçok kişi rapor hakkında üzüntülerini dile getiriyorlardı.

"Görünmez birel" raporu adı geçen kişilere tek tek el altından dağıtmaya başlamıştı.

Rapora karşı güçlü bir "muhalefet cephesi" oluşuyordu.

Müsteşar Ündül son aldığı telefonla kış gününde terlemeye başladığını hissetmişti.

Cumhurbaşkanı Evren kendisini acilen Köşk'e bekliyordu.

Köşk'e çıkmadan önce, Mehmet Eymür'ü makamına çağırttı. Kendisinden izin almadan nasıl böyle bir rapor hazırladığını sordu. Eymür, bilgilerin bizzat kendisi tarafından istendiğini hatırlattı. Hatta görüşme için randevu günü bile tespit ettiklerini, bunu da müsteşarın defterine yazdığını söyledi. ,

Müsteşar Ündül hemen defterine baktı, Mehmet Ey-mür'ün dediği doğrudu. Hata yaptığını hemen anladı, ama iş işten geçmişti...

MİT Merkezi'nde bir gazeteci

7 şubat 1988... Rapor basına sızdı... Peki kim sızdırmıştı ?

Hürriyet gazetesinden Bedir Seferoğlu ve İrfan Taştanur, "altın kaçakçılığıyla" ilgili görüşmeler yapmak, bilgi ve belge toplamak için 15 aralık 1987 tarihinde, Ankara'ya gitmişlerdi, irfan Taştanur bilgi almak için Mehmet Eymür'le görüştü.

"Lacivert renkli, sivil plakalı Renault binek otosu Anka-ra'daki MİT Müsteşarlığının nizamiyesi önünde yavaşladı. Otomobili kullanan sivil yarbayı (Korkut Eken) gören nöbetçi asker, çift kızaklı otomotik kapının düğmesine bası. Müsteşarlık binasıyla, daire başkanlarıyla, şube müdürlükleriyle yurtiçi ve yurtdışı istihbaratların toplandığı tesislerin bulunduğu alana girmiştim, içinde teyp ve fotoğraf malzemeleri bulunan çantamı otomobilde bıraktım. Şube müdürü ol düğünü öğrendiğim genç bir MİT elemanı bizi karşıladı. Yolun sağ yanında yer alan 'önemli bir merkeze' {Güvenlik Daire Başkanlığı} doğru yürüdük. Merdivenlerden çıktıktan sonra, karşımadaki sahanlıkta yer alan rengârek çiçekler, en gizli soruşturma ve sorguların yapıldığı yerde değil de bir otel lobisinde bulunduğumuz izlenimini veriyordu. Tertemiz koridorun sağında makam odaları yer alıyordu. Solda asker görevlilerin hizmet verdiği küçük bir çay ocağı. Koridorun sonunda yer alan bir odaya girdik. Yeşil çuha örtülü masa daha kısa olsa bir kumar masası diye nitelenebilirdi.

Bu uzunlamasına, ama küçük oda. MİT'in önemli istihbarat ve harekât planlarının yapıldığı toplantı salonuydu. Odada küçük bir süre oturmuştuk ki donuk bakışlı bir yet kili gelerek elimizi sıktı. Adı söylendiğinde belleğimi zorladım. Karşımda 12 Mart ve sonrasında adı kontrgerilla faaliyeti içerisinde geçen ünlü bir uzman {Mehmet Eymür} vardı. 'Çocuklar karnınız acıkmıştır. Hamburger söyledim Çaylarımız da hazır' dedi. Odada dört kişiydik. Biri bana aracılık eden "bir dost", biri askeri bir MİT yetkilisi, biri MİT müdürü ve sonuncusu da eski kontrgerilla elemanıydı.

Odadaki en yakın MİT görevlisine (M.Eymür'e) *Hürriyet* gazetesini için araştırdığımız konuyu kaba hatlarıyla anlattım. Bir kişi hakkında (Berber Yaşar Aktürk) bilgi almak istediğimizi söyledim.'o iş kolay' dedi. ' Ben size başka bir şey göstereceğim.' Genç MİT'çiye dönerek ' Benim masamın üzerindeki raporları getirir misin?' diye emretti. Önümüze konan raporun aylar sonra Türkiye'de fırtınalar koparacak bir rapor olduğunu nerden bilebilirdim. Rapor "Banker Bako olayı, bazı Kamo Görevlileri ve Emniyet Üst Yöneticileriyle ilgili Rapor" başlığı taşıyordu. Ekim ayı içinde *Hürriyet*'te bu konuda 9 gün süren bir yazı dizisi hazırladığımız için benim seçildiğimi anlamıştım.

Sayfaları çevirdikçe gözlerim fal taşı gibi açılıyordu. Birkaç sayfa okuduktan sonra 'okumakla yetinecekmiyim?' diye sordum. O zaman önüme küçük tekstir kağıtları uzatıldı. İsettiğim şeyleri not alabileceğimi söylediler. Raporu okuyup notları tutmaya başladıktan

bir süre sonra ünlü bir polis şefi de (Atilla Aytek) aramıza katıldı. Eymür, Atilla Ay-tek'e 'Ato' diye hitap ediyordu.

Bir yandan sohbet ediyor, bir yandan da notlar alıyordum.

'Siz yeni dönemde sivüleşiyormussunuz?..' diye sordum.

Tabii... Yeni politikamız, şahıs açık, faaliyet gizli politikası.'

'Bizde şahıs da açık, faaliyet de.'

Karşılıklı gülüştük.

MiT Müsteşarlığı'ndan yine kendilerine ait otomobille ayrılmadan önce sarılıp öpüştük.

Konuşmalarımız arasında 'Patron' diye adı gecenin kim olduğunu öğrenememiştim. ,

Müsteşarlığın nizamiye kapısı yine açıldı ve biz de uzaklaştık."⁸¹

Gazeteci İrfan Taştemur heyecanla İstanbul'a döndü. Ancak gazete yönetimi bilgilerin belgelere dayanmadığını ileri sürerek haberi yayımlamadı.

Bunun üzerine rapor Nokta dergisine gitti. Onlar da çekindiler.

Raporun son durağı 2000'e Doğru dergisi oldu.

Yayımlandığında son yılların en büyük skandali patlak verdi.

İlginçtir, MiT raporunu yayımlayarak Türkiye'nin gündemini belirleyen 2000'e Doğru dergisi ve Genel Yayın Yönet-, menî Doğu Perinçek hakkında o günlerde iki "illegal yayın" milletvekillerine, işadamlarına, sol çevrelere ve medya gruplarına postalanmaya başlandı. "2000'e Doğru'nun Yayınlan ve Gerçekler" adlı broşürde, Doğu Perinçek'in, TC devletini ve yerleşik değer yargılarını yıkıp, Türkiye'ye Marksist-Leninist-Maoist bir sistem getirmeyi amaçladığı veya kendisine bu tür faaliyetlerin yaptırıldığı açıkça gözlenmektedir" deniliyordu.

Özellikle sol çevrelere gönderilen broşür ise, "Muhbirlik, Devrime ihanet ve Doğu Perinçek" adını taşıyordu. "Sol jargonla" yazılmış broşür, anlatım bozukluklarıyla doluydu: 81 "MiT'teki görüşme" 15 mart 1988 tarihinde Gazeteci İrfan Taştemur'un İstanbul Cumhuriyet Savcı Yardımcısı Osman Cucük'e verdiği 8 sayfalık ifadede özetlendi. Mehmet Eymür, 6 haziran 1988 tarihinde Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı'na verdiği 2,5 sayfalık yazılı ifadesinde Gazeteci İrfan Taştemur'un MiT'e gelmediğini, görüşme yapmadıklarını iddia etti.

"Doğu Perinçek'in karşıdevrimci olduğunu" belirtip konuyu hemen MiT raporuna getiriyor: "Rapor mu, etüt mü, ne idü-gü belirsiz metinlerle aşk dedikoduları, Kuran yakılması, gibi aslı astan olmayan konulan yayımlamak devrimcilerin görevi midir? Perinçek (MiT raporu) bu yayınla ilgili olarak basın toplantısında MfT'çiler arasında geçen telefon konuşmalarını aldığı bir bandı da dinletmiştir. Bu bandı nasıl ele geçirdiği sorusunun yanıtı ise belirsizdir. Ancak akla işler istemez ilk olarak, Perinçek'in söz konusu bandı da Kto^cföe% de bilinen yakın ilişkilerine dayanarak MITten temin ettiği hususu gelmektedir."

2000'e Doğru dergisi iki "illegal yayını" da Mf »afcp postaladığını iddia ediyordu. Dergi muhabirleri yaptıkları araştırmalarda broşürleri yazan kişilerin isimlerinin ve ajanslarının sahte olduğunu ortaya çıkarmışlardı... ,

Kaynaklar MfTi gösteriyordu. MITin bu tür yayınlar için yaynevleri ve ajanslar kurduğu bilinen bir gerçektir. Ve Hi-ram Abas'ırî, "Kullanmıyoruz" diye yakındığı. "MITiKgpteikolojik savaş birimi" harekete geçmişti.⁸²

9 şubat 1988...

Çankaya Köşkü basın açıklaması: "Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e böyle bir rapor

gelmedi."

Başbakan Özal: "Böyle bir MiT raporu yok."

Ürüg: "Bu siyasî bir tuzaktır, resmî soruşturma açılmalıdır."

Perincek: "Rapor gerçek ve doğrudur, bu anlaşıldığı zaman hükümet istifa edecek inidir?"

Turgut Sunalp: "Bu Ürüg'a Çankaya yolunu (cumhurbaşkanlığı) kapama planıdır."

"Mehmet Ağar'ın çapkınlıkları"

"İstanbul dükaliğini yıkacağız."

Hiram Abas ve Mehmet Eymür son günlerde sık sık bu sözü telaffuz ediyorlardı. Bu nedenle rapordaki en geniş bö-

82 O tarihlerde "psikolojik harp" amacıyla, MGK Genel Sekreterliği TİB'in "desteğiyle", yurtiçinde ve yurtdışında yayın organları çıkarılıyordu; *DTL Panorama*, *DTL Times*, *Gurbet*, *Karagöz*, *Soşvergibi*.

lüm İstanbul Emniyetl'ne ayrılmıştı.

"Ünal Erkan başkanlığındaki İstanbul Emniyet Müdürlüğü üst düzey kadrosu İstanbul'daki yeraltı dünyasıyla ilişki içindedir. Bu ilişkinin en büyük koordinatörü emekli Cinayet Masası Şefi Ahmet Ateşli ve Müdür Yardımcısı Mehmet Ağar'dır.

Emniyet Müdür Yardımcısı Mehmet Ağar, Süleymançı Kemal Kaçar'ın koordinatörlük yaptığı şirketin sahipleri İbrahim Arslan ve Mahmut Şahinle yakın temas halinde olup, bu şahıslara gizli kalması icap eden soruşturma ve tahkikatlarla ilgili bilgi vermektedir, İbrahim Arslan Malatya valisinin şoförüken uyuşturucu ve silah ticareti yapmıştır.

Yeraltı dünyasını Ankara'daki üst düzey bürokratlara da Mehmet Ağar empoze etmekte ve Turan Çevik, Fevzi Öz, Necdet Ulucan gibi ünlü isimleri üst düzey bürokratlara ve hatta bakanlara tanıstırarak bağlantılarını sağlamlaştırmakta, faaliyetleri legalize etmektedir.

Mehmet Ağar, Nihat Gamandan, İsmail Taşkafa, Ziver Öktem ve Necati Altuntaş'ın gayri meşru paraları Mehmet Ağar'ın dayısı Yılmaz Akçadağ ve ortağı Ekrem Gocay'a verilmekte, bu şahıslar da paraları büyük işadamlarına vererek faiz almaktadırlar.

Mehmet Ağar'a ait 18 adet ev ve arsa tapusu dayısı Yılmaz Akçadağ'ın boşanmış olan eşi Şükran Akçadağ'ın üzerinedir. Dayısının eski eşi bu tapuların üzerinde gözükmemesinden rahatsızdır."

Mehmet Eymür, Türkücü Hülya Süer'le gazinodan çıkarken çekilen fotoğrafının acısını hiç unutmadı. "İntikam"ını aldı:

"Mehmet Ağar, dansöz Yonca Yücel'le dost hayatı yaşamaktadır. Dansöz sevgilisiyle Mehmet Ağar Ankara'da da konsomatris Nur'un evinde buluşmaktadırlar.

Mehmet Ağar İstanbul'da. ... noTlu telefonda bulunan Pınar isimli bir kadını Emniyet Müdürlüğü'nde üst rütbede bir kişiye sürmüş ve bu şahsın Pınar ile olan ilişkileri ve fotoğ-r. rJan İstanbul Emniyeti'nde Şantaj olarak kullanılmıştır.

Mehmet Ağar baz; üst düzey yetkililere İstanbul'a geldikleri dönemde kadın bulmakta ve daha sonra fotoğraflar çek tirerek şantaj unsuru olarak kullanmaktadır." Mehmet Eymür son cümlesinde bir şekilde kendi başına geleni mi anlatmaktaydı? Hülya Süer'i kim, kime "ikram" etmişti? "MiT üe Emniyet arkadaşlığı" bir dönem hayli ilginçti anlaşılan!..

MiT raporu basında yer aldıktan sonra gazetelerin manşetleri büe değişmişti. Artık basın MITle dalga geçmeye başlamıştı. 26 Şubat 1988 tarihli *Hafta Sonu* gazetesinin manşeti şöyleydi: "MITin rapor etmediği aşk!"

Emel Sayın senaryosu

Rapor'un hedef aldığı ikinci ekip, Nuri Gündeş ve arkadaşlarıydı.

"Dündar Kılıç sorgusunda teşkilatımızı ilgilendiren hususların Üzerinde durduk, İstanbul Daire Başkanı Nuri Gündeş, İstanbul (MiT) memurlarından Cengiz Abaoğlu, Haluk Anter, Mustafa Ercan ve Ankara (MiT) Daire Başkanlığı memurlarından Hacı Ali Aslan'ın Dündar Kılıçla teşkilatın bugisi dışında ve çıkar ilişkileri içinde bulunduklarını öğrendik. Öğrendiğimiz diğer bir husus Hacı Ali Aslan'ın, Dündar Kılıç'ın çok gizli bir biçimde Ankara'dan yollanacak bir ekip tarafından yakalanacağını haber alıp kendisine bildirmesi idi.

Nuri Gündeş'in Dündar Kılıçla ilgili soruşturmada, Şükrü Balcı, İstanbul Valisi Nevzat Ayaz ve Fahrettin Aslanla birlikte gayrimüslimlerden külliyetli miktarda haraç alınması olayına karışmış ancak bu konu bilahare çeşitli gerekçelerle örtbas edilmiştir.

Emin Cankurtaran'ın bir TIR'ı Edirne'de takılmıştı. Bunun üzerine Nuri (Gündeş) Bey, Cengiz'i (Abaoğlu) Edirne'ye yolladı. Cengiz Kapıkule Gümrük Müdürü Birol Kalkanla görüşerek TIR'ı kurtardı."

Rapor Başbakan Özal'ın "siyasî hasmı" Hüsamettin Cındoruk'u da hedef almaktaydı:

"Yeraltı dünyasının avukatlığını ve bu meyanda Ofluların (Osman Cevahiroğlu) ve Dündar Kılıcın avukatlığını yapmış olan Karadenizli (Samsun) Hüsamettin Cındoruk. eski Orta-köy Şifa Yurdu sahibi Banker Fikri Erdöş (ölü) ile de ilüak-hdır H Cındoruk'un Banker Bako ilişkisi avukat-sanık munasebetlerinden doğmayıp, Hüsamettin Cındoruk'un yeralü ilişkilerinden kaynaklanmaktadır.

O zaman ki MiT İstanbul daire başkanı olan Nuri Gündeş'in de Hüsamettin Cındoruk ve Dündar Kılıç'la yakın irtibatı bulunmaktadır. Nuri Gündeş zaman zaman teşkilatın imkânlarıyla Hüsamettin Cındoruk'un özel korumasını da yapmıştır.

1982'de Hüsamettin Cındoruk, Fikri Erdöş'ün Kuruçeşme'deki depolarına bir geminin mal boşaltması gerektiğini ancak İstanbul gümrüğünün buna izin vermediğini ve zorluk çıkartacaklarını söylemiştir. Bunun üzerine Nuri Gündeş İstanbul Limanı'nda görevli Gümrük Amiri Erkan Kılıç'a bir personelini (Mustafa Ercan) göndererek işin halledilmesini istemiştir. Süleyman Demirel'e yakınlığı olan Fikri Erdöş zamanında bu yakınlıktan istifadeyle Yapı Kredi ve İş Bankası'ndan büyük krediler almıştır.

DYP-yeralü ilişkilerine bir diğer örnek ise Sadettin Bilgiç-Kâğıthane'li Kürt Hasan ilişkisidir. Bu çok samimi ilişkinin yanı sıra Yahya Demirel'in bir ucu Selefyan'a diğer ucu Enis Karaduman'a uzanan ve sayısız irtibatları kapsayan yeralü ilişkileri sayılabilir."

Bir dönem Süleyman Demirel'in koruma polisliğini yapan, yeğen Yahya Demirel'in en yakın arkadaşı olan, Atilla Aytekin bu raporun hazırlanmasında bulunmuş olması DYP kanadını çok üzmüştü. Ve bunu hiç unutmayacaklardı...

Rapor basına yansıdığı anda en fazla gürültü koparan bölümü Genelkurmay eski başkanı Necdet Üruğ'la ilgili inanılmaz iddiaydı:

"Necdet Üruğ'un kadınlara düşkün olduğu ve 1981 yılında Fahrettin Aslan'ın İstanbul Sheraton Oteli'nde özel bir odada kalan N. Üruğ'a Emel Sayın ı getirdiği, bu tarihte Emel Sayın'ın Fahrettin Aslan'ın oğluyla evli olduğu söylentiler arasındadır."

Rapor, Cumhurbaşkanlığı adayları arasında adı geçen Necdet Üruğ'un yeralü dünyasıyla ilişkisi olduğunu iddia etmekteydi. " Adı geçen İstanbul 1. Ordu Komutanı olduğu devrede Şükrü Balcı, Fahrettin Aslan, Albay Fuat Dinçer ve eski MiT görevlisi Nuri Gündeş kanalıyla bazı ilişkileri olmuştu. Bu ilişkiler arasında Topal Yasar diye tanınan

silah-uyuşturucu kaçakçısı Yaşar Yamak bulunmakta olup, bu şahıs daha sonra general Necdet Üruğ önerisiyle MİT tarafından eleman olarak kuşanılmış. Ancak MİT'e bir yaran olmamıştır.

N Üruğ yolsuzlukları kamuoyuna aksetmiş olan Şükrü Balcı'yı ve İstanbul bölgesi eski daire başkanı Nuri Gündüş'ü devamlı himaye etmiş ve Şükrü Balcı'yı adeta kahraman gibi empoze ederek Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından mukadderatlandırılmasını sağlamıştır. Şükrü Balcı'yla ilgili yolsuzluk soruşturmalarının kapatılmasını da sağlayan N. Üruğdur. N Üruğ oğlu Hadi Üruğ yıllarca İstanbul yeraltı mafyasıyla iç içe olmuş Dündar Kılıç'ın maden işlerine girmiş, yeraltı dünyasının işlerini takip etmiştir."

Rapor, Genelkurmay eski başkanı Üruğ'a "alttan vurma-ya devam ediyordu:

»Bir zamanlar İstanbul Şişli'de Günaydın Apartmanı'nda ki 'Randevucu Mükü'ye ait evde sermaye olarak çalışan Gul-ser Bayer (Gül Gülser Hastan) kendisini N. Üruğ'un yeğen, olarak tanıtmaktadır (dayısı)."

Üruğ'a suikastı Apo önledi !

Emekli Orgeneral Üruğ neden MİT raporunun hedefi ol-

me 26 Ocak 1988 tarihinde Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i rapor konusunda uyarmıştı. O tarihte rapor basına

Şahin Cumhurbaşkanı Evren, neden raporun sızması için mî'n yanıtını almak için biraz gerilere gitmekte ya-

Eylül'ün stratejisi konusunda Evren ile Üruğ farklı düşünüyordu. Orgeneral Üruğ 12 Mart tipi bir askeri muda-hateden yanaydı. Yani meclis feshedilememeli, meclis içinden oluşturulacak bir hükümetle işler y^*^*^

Kenan Evren, Üruğ'un Ordu içindeki gücünü bildiği için ondan kurtulmanın yollarını arıyordu. Kafasında kendisinden sonra Haydar Saluk'ın Genelkurmay başkanı olması planı vardı.

Plan şuydu: Evren Genelkurmay başkanı olarak bir dönem daha kalacak, Üruğ 1. Ordu'da-orgenerallikte bekleme süresi 4 yılı doldurunca otomatikman emekli olacak.

Kenan Evren, Orgeneral Üruğ'u önce, "zayıf yerinden" \ırmayı denedi.

Millî Güvenlik Konseyi'nde başkan olarak darbeden sonra ilk kez geldiği İstanbul'da 1. Ordu Karargâhı'nda. brifing alıyordu. Birden Üruğ'a düdü, 'Senin polis müdürün hırsızmış, görevden al' dedi.

Söz konusu Emniyet Müdürü Şükrü Balcıydı.

Evren bu çıkışı damadı MİT görevlisi Erkan Güntin'in 'erdiği bilgiye güvenerek yapmıştı.

Ancak polis müdürü, yapı lan soruşturmalarda \e mahkemelerde aklandı.

Orgeneral Üruğ, Kenan Evrenin planla nm tek tek bozup atağa kalktı; Türk Silahlı Kuvvetleri'nde, kendisi için, ilk kez "Kara Kuvvetleri komutanlığı vekili" diye bir kadro oluşturuldu. Böylece emekli olması önledi.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Üruğ Ankara'ya geldikten sonra gücünü artırdı. Hatta Kenan Evren sık sık, "Bu dev leti biz mi idare ediyoruz o mu" demeye başladı. Orgeneral Üruğ'un yanıtı ise hep aynı oldu: "Bunlar politikacı oldular."

"1982 Anayasası hazırlanırken, cumhurbaşkanlığı maddesine, 'bir kez seçilme'

zorunluluğunun, ileride Üruğ'a olanak tanımak için konulduğu söyleniyordu. Madde görüşülürken Evren'in karşısında Üruğ oturuyormuş, iki kez seçilmesi söz konusu olunca Evren, Üruğ'la göz göze gelmiş ve 'bir kez seçilir' şartını kabul etmek zorunda kalmış"ü.⁸³

Kenan Evren ile Necdet Üruğ arasındaki gizli mücadele gizliden gizliye hep sürdü. 1983 yılında genel seçimlere gidilip gidilmemesi konsey üyeleri arasında tartışma konusu oldu. Millî Güvenlik Konseyi'nin bazı üyeleri iktidarı bırakma-

83Cüneyt Arcayürek, *Çankaya*, Bilgi Yayınevi, 1989, s. 79.

ya eğilimli gözüküyordu. Bunlar, Nurettin Ersin, Tahsin Şahinkaya ve Nejat Tümer'di. İşte bu kritik noktada Orgeneral Üruğ belirleyici rol oynadı. Ordu'nun terfi bekleyen komuta kademesi, seçimlerin bir an önce yapılması ve kışlaya dönülmesi taraftarıydı. Kuvvet onlardaydı. Böylece onların dediği oldu.. Orgeneral Üruğ da Genelkurmay başkanı oldu. 6 kasımda seçimlere gidilecekti...

Genelkurmay Başkanı Üruğ bu arada bir "devlet partisi" kurarak yakın arkadaşı ve Belçika Kulübü'nün üyesi, emekli Orgeneral Turgut Sunalp'ın başına gelmesi için çaba sarf etmişti.

Ancak Evren'in 4 kasım tarihinde televizyonda yaptığı konuşma MDP'yi değil ANAP'ı birinci parti yaptı.

Orgeneral Üruğ, ilk mağlubiyetini seçimlerden aldı. İkinci hezimetini ise, 1987 yılında Evren-Özal ittifakı karşısında gördü. Kendisiyle birlikte Orgeneral Necdet Öztoran da emekli edildi.

Genelkurmay Başkanı Üruğ devir teslim töreninin yapıldığı 2 temmuz 1987 tarihinde Cumhurbaşkanı Evren'in kendisine verdiği şildi koltuğun üstüne atı! İçi ile dışı arasında sanki bir zırh varmış gibi, duygularını hiç belli etmeyen, ölçülü ve iradeli asker, nasıl olmuştu da öfkesini açığa vurmuştu ?⁸⁴

Evren ve Özal'ın, 2000'li yıllara kadar sürecek Ordu atamalarının önüne geçmesinin nedeni, Genelkurmay Başkanı Üruğ'a cumhurbaşkanlığı yolunu kapatmaktı. Planlan şuydu; Evren, cumhurbaşkanlığı süresinin uzatılmasından yanaydı, Özal ise cumhurbaşkanlığı koltuğuna kendisi oturmak istiyordu.

Evren-Özal ikilisi, emekli olmasına rağmen Üruğ'un Ordu içinde hâlâ güçlü olduğunu biliyorlardı. Bu güçlülük Üruğ'un hem karizmasından hem de Genelkurmay eski başkanı Orgeneral Faruk Gürlerden geliyordu.

12 Mart döneminin güçlü orgenerali Gürler, cumhurbaşkanlığı yolunu denemiş ancak başarılı olamamıştı. Şimdi

' 84 Evren ile Üruğ'un ilişkileri bir daha hiç düzelmedi. Üruğ, Evren'in bulunduğu ne bir açmışa ne de bir toplantıya katıldı.

aynı yoldan yeğeni Üruğ geçebilecek miydi ?

Ne hazin bir olay; 12 Mart döneminde de Gürler-Batur-Kayacan ekibinin başarılı olmasını istemeyen Sunay-Tağ-maç ikilisi, "Bomba Davası"nı, karşı ekibi gözden düşürmek için planlamışlardı.

Yıllar sonra yeğen Üruğ'un da başına aynı oyunlar geliyordu.

Her iki olayda da MiT başroldeydi...

Orgeneral Üruğ askerliği boyunca MİTe hep soğuk bakmış ve teşkilatı sürekli "beceriksizlikle" itham edip aşağılamıştı.

MiT sanki şimdi yılların öcünü alıyordu...

MiT raporu medyada yer aldıktan sonra Emeldi Orgeneral Necdet Üruğ, 14 mart 1988 tarihinde bu kez Başbakan-lık'a (Başbakan Özal'a değil) sert bir mektup gönderdi. Başbakan Turgut Özal, konunun üzerinde "ehemmiyetle" durduklarını belirtmek için, 13 haziran 1988 tarihinde kendi el yazısıyla Üruğ'a cevabî mektup yazdı.

Ancak olan olmuştı; iddialar karşısında sadece Üruğ değil herkes şoke oldu. Üruğ 200 milyon TL'lik tazminat davası açıp, 40 milyon TL kazandı.⁸⁵ Ancak olan olmuştı, Üruğ konusunda şaibeler yaratılmıştı...

Zaten bu arada Amerika'da yayımlanan *Long Island Nervsday* gazetesi Pentagon'un hazırladığı bir raporu yayımlıyordu. Pentagon'un cumhurbaşkanı adayı Turgut Özal'dı!⁸⁶ Aradan iki yıl geçti...

16 ocak 1989 tarihli gazetelerde, Genelkurmay eski başkanı Necdet Üruğ'un ve Kara Kuvvetleri eski komutanı Necdet Öztörün'un "ani koruma" altına alındığı haberleri yer aldı. Emniyet Genel Müdürlüğü "bir suikast düzenleneceği yolunda bilgiler" edinilmesi üzerine, istanbul Emniyet Müdür-lüğü'nü uyarmış ve sıkı önlemler almıştı.

Polis PKK'den şüpheleniyordu...

10 ay sonra...

PKK lideri Abdullah Öcalan 1 ekim 1989 tarihinde haftalık *2000'e Doğru* dergisine inanılması zor açıklamalarda bulundu. PKK lideri Öcalan'a göre MiT, genelkurmay eski başkanı Orgeneral Necdet Üruğ'a suikast yapacaktı. Öcalan'ın ikinci cümlesi en az birincisi kadar şaşırtıcıydı: "Üruğ suikastını biz önledik!"

Emekli Orgeneral Üruğ'un, "yaşamının bir tesadüf sonucu kurtulmasını" Öcalan şöyle anlattı: "PKK gruplarının silahlı olarak istanbul'a geldiğine ve eylem yapacağına dair haberler üzerine kuşkulandım. Nasıl olur, bizim İstanbul'da eylem yapmak diye bir düşünce yönlendirmemiz yoktu. Bu arada eylem yapacak grup istanbul'da yakalandı. Gazetelerde Üruğ'a PKK'nin suikast düzenlediği haberini okuyunca o an kafamda kuşku uyandı. Örgütte hemen araştırma yaptırдыm. Biz, Üruğ suikast eylemini MiT ajanının kontrol ettiği bir grubun planladığını ve Sığbetullah Batur adlı ajanın burada başrolü oynadığını saptadık. Ama MIT'in amacının ne olduğunu bilemeyiz. Olabilir ki, egemenler arasındaki bir çelişmeyi de bu şekilde halledeceklerdi ve eylem PKK'nin üzerine atılacaktı."

Meclis MtTl tartışıyor

Bu notumuzdan sonra, tekrar kaldığımız yere, MiT raporunun yankılarına dönebiliriz:

MiT raporu basında yer alınca ortalık karışmıştı. Herkes raporu okuma peşindeydi.

TBMM Anayasa Komisyonu başkanı 80 yaşındaki Kâmil Tuğrul Coşkunoglu, odacısıyla meclis koridorlarında MiT raporu arattırıyordu!

Başbakan Turgut Özal gazeteleri hep geceleri okuyordu. Gazetelerin taşra baskılarını Konut'a getirtiyordu. O günlerde MiT raporuyla ilgili kendisini eleştiren makalelere ateş püskürüyordu.

16 şubat 1988...

MiT raporu meclis gündemine de geldi. SHP milletvekilleri MiT hakkında meclis araştırması yapılması için önerge verdiler. "MiT'in bu rapor içerisinde ileri sürdüğü iddialar doğru mudur? Bizim öncelikle araştırılmasını istediğimiz konu bu değildir. Bizi meclis araştırması istemeye yönelten nedenlerin başında MiT'in söyledikleri değil, tarafsızlığını yitirmiş bir görüntü vermesi, siyasal amaçlarla kullanıldığı izlenimini yaratmasıdır. Öyle ki, 'raporda, iktidarı kollayan, kayıran cümlelere bile rastlamak olası. Raporda, 'Anavatan Partisi'nin aldığı ekonomik tedbirlerle illegal gelir kaynaklarının kurutulması' sözcükleri başbakanın seçim biidirgele-rindeki sözcükler ile aynı."

Meclis araştırması açılması önergesinin altında 71 SHP milletvekilinin imzası vardı.

Mehmet Eymür, aynı gece saat 02.30'da, haklarında *Milliyet* gazetesine açıklamalarda bulunan, bir dönem Hiram Abas'ın MiTe dönmesi için birlikte kulis yaptıkları "Korkunç

Yenge" Konsolos Bilge Erol'un evini "basıyordu."

Eymür en çok özel yaşamıyla ilgili, "Mehmet Eymür de tıpkı Hiram Abas gibi karısıyla iki kez boşanıp evlendi" demesine kızmıştı...

Herkes gergindi. Dostluklar bitivermişti...

Hiram Abas-Mehmet Eymür ikilisi ile Erkan Gürvit, basında birbirleri aleyhine demeçler vermeye başladılar. Her iki taraf da birbirini raporu basına sızdırmakla itham ediyordu.

Erkan Gürvit 19-20 şubat 1988 tarihlerinde *Tercüman* gazetesinden Yavuz Donat'la konuştu:

"MiTe yakışmayan bir olay bu. Hesabı sorulmalıdır. Sızmanın hesabı, ihanetin hesabı... Bu etüt MiT tarihinin yüz karasıdır... Keşke raporu getirene, 'Al git, bana gelmemiş ol, ben bunu görmemiş olayım' deseydim."

Mehmet Eymür, Erkan Gürvit'e hemen yanıt verdi:

"Raporu Gürvit sızdırdı... Raporu elden ele dağıtıp, karşı bir cephe yaratmaya, raporu sulandırmaya çalışanlar düşünsün... Erkan Gürvit kimsesiz büyümüş, bazı kompleksleri olan bir kişi. meslek hayatında başarılı bir kişi değil bu nedenle daireden daireye sürülmüştür. Şimdi evlilik cüzdanının verdiği imtiyazla birçok kişinin hürmetini görüyor... 1 mart 1988...

MiT Müsteşan Hayri Ündül teşkilat mensuplarına, (01.427.41.28 sayıyla) bir yazı gönderdi: "Muhtemelen yanlış davranışların önlenmesi maksadıyla her konuda olduğu gibi bu konuda da bütün teşkilat mensuplarımızın soğukkanlılığını muhafaza etmelerini, lüzumsuz ve yersiz yorumlara sebep olabilecek davranışları önlemelerini, mevcut talimatlara ve geleneklere uygun çalışma düzenini sürdürmelerini ve konunun müsteşarlıkça en hassas şekilde takip edildiğini bilmelerini rica ederim."

Cumhurbaşkanı Evren 15 mart 1988 günü, İstanbul Harbiye Orduevi'nde medya mensuplarıyla yaptığı sohbet toplantısında damadına arka çıktı.

Evren gazetecilere MtT raporunu damadı Erkan Gürvit'in sızdırmadığını kanıtlarıyla açıkladı. Bir kere, damadı Gürvit'in elindeki raporun kenarlarında notlar vardı. Öte yandan dışarı sızan ve elden ele dolaşan kopyada Gürvit'in elindeki kopyadan farklı olarak satırların altı çiziliydi. Ayrıca "Erkan'da fotokopi makinesi de yok. Erkan çektirip dağıtmış olamaz"dı.

Cumhurbaşkanı Evren'in bu kadar rahat konuşmasının bir başka nedeni, SHP milletvekilleri tarafından verilen MiT hakkındaki meclis araştırma önergesinin 8 mart 1988 tarihinde ANAP milletvekillerinin oylarıyla reddedümesiydi.

Hiram Abas o sıcak günlerde hiç konuşmamayı yeğledi. Aslında oyuna getirildiğini geç de olsa anlamıştı. Emekli olmasına rağmen Nuri Gündeş yılların hasmına karşı geniş bir cephe oluşturmaya başarmıştı.

Zaten Hiram Abas da, Mehmet Eymür'le ilişkisini dondurmıştı...

MtTte gizli teyp

Tarih 15 nisan 1988.

MÎT Müsteşan Korgeneral Hayri Ündül, Mehmet Eymür'ü sohbet etmek için odasına çağırdı...

- Ne var, nı yok Mehmet?

- Sağ olun Sayın Müsteşarım, iyiyim, odamda oturuyor kompüler çalışıyorum.

- Haberler var diyordun ?

- Şenay (Gürvit) Hanım'ın⁸⁸odasında toplanıyorlar. Emre (Taner) Bey, Tan (Belen).
- Allah Allah Emre de mi ? *
- Evet, Erkan (Gürvit) Bey sağda solda konuşuyormuş, hepimizi dağıtacaklarmış.
- En başta ben, başka kim var ?
- Siz gidersiniz tabî, Hiram Bey gider, ben de giderim. (...)
- Yann öbür gün seni alırlar, bilmem Ulaştırma Bakanlığı-ğı'na, Hiram'ı alıp bilmem nereye danışmanlığa verirler. Benim çok işim var. Ama üzülüyorum, benim olanlarla ilgim alakam yok. Bunun için üzülüyorum. Esas davacı olacak benim. Hepinizden şikâyetçi olan benim. Neden; çünkü sizler hep beraber gruptunuz, işte Hiram, Erkan, ondan sonra Tunç, ondan sonra Tan, bunlar değil miydi burayı (MtTi) çevirenler?
- Evet efendim.
- Köstebek bunlar değil miydi oğlum. Buz gibi köstebek bunlardı. Birisi Köşk'e götürüyordu, taşıyordu. Birisi Başba-kanlık'a taşıyordu. Ondan sonra burada tayinler, tefeyyüzler, bilmem neler. Yapmayın yahu. Fakat *herzaman* söylüyorum, Hiram (Abas) benim şahsımla uğraşmamıştır.
- Hayır efendim.
- Makamla uğraşmış olabilir ama şahsımla asla. O bakımdan ben Hiram'a hiç kızmıyorum. Ama burada benim seninle konuşmama bile bozuluyorlar.
- Evet.
- Burda dedikodu çıkardılar, "Bu müsteşar ne biçim adam" diye. Ne yapacaktım, ne yapacaktım yani. Ben rahat konuşurum, cumhurbaşkanına da söyledim, "Ben mi getirdim Hiram'ı buraya" dedim. Başbakanlık'a bilgi gidiyor demedim mi ? Dedim. Başbakana da söyledim, emir komutayı bozmayın, ayıp oluyor demedim mi ? Dedim. Onun için yaptıklarını çekecekler. Ben tavrımı söyledim. Hiram için müsteşarlığa oynuyor dedim. Çünkü vaat edilmiş.
- 88 Bir kez hatırlatmakta yarar var.Şenay Gürvit, Kenan Evren'in MiT'te çalışan kızıdır. Hiram Abas'ın MİT müsteşar yardımcılığına getirilmesinde eşi Erkan Gürvitte birlikte etkin kırıis görevi yaptı, (y.n.)
- Evet vaat edilmiş tabî.
- Bu arkadaş bu duruma sokan, ona burayı vaat edenlerdir.
- Doğru efendim, çünkü bir ara ayrılmaya kalktı. Bekle dediler. Teşkilata gelişi de öyle.
- Ama ben dedim ki, "Kişisel olarak benimle hiçbir ilgisi yok. Ama bu bir mevki mücadelesidir. Suçu olanlar ona mevki vaat edenlerdir." Ve en önemlisi dedim ki, "O bilgi veriyorsa alanlar da onun kadar suçludur." Ama aynı bilgiyi Köşk de alıyordu. Hiram onlara da bilgi veriyordu.
- Bunu ben bilmiyordum efendim. Bu Erkan Gürvit, Dünder Kılıc'ın sorgusuna gelmiş girmiş.
- Girmiş mi?
- Tabî bizim sorgu şube müdür yardımcısı var, o biliyor.
- Vallahi evladım işler böyle...
- Mehmet Eymür MiT müsteşarıyla yaptığı konuşmayı gizlice teybe kaydetmişti, inanılacak gibi değildi. MtT görevlisi, MtT müsteşarıyla sohbetini teybe alıyordu, tşin garip yanı, MtT Müsteşan Ündül de, kendi elemanına güvenmeyip, makamına girişinde Mehmet Eymür'ü aratarmışu! Ancak aramada teyp bulunamamıştı!..

Aslında olayın belki de çok basit bir açıklaması vardı. O tarihlerde, 14 mart 1988'de Basbakanlık'ın yaptığı açıklamaya göre, MiT ve Emniyet Genel Müdürlüğü, 1 700 000 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşını fışkırmıştı...

Kimse kimseye güvenmiyordu! Ne kurumlar insanlara, ne kurumlar birbirine.

MİT Karıştıran "belge"

Müsteşar Hayri Ündül, anlatmaktan artık yorulmuştu: Tamam imza benim, bizim yazışma yaptığımız antetli kâğıtlara yazmışlar, bizim kaşeyi kullanmışlar, ama bu mektubu ben yazmadım!"

MİT Müsteşar Ündül'ün imzasını taşıyan, teşkilat antetli mektubun üzerinde, 10 şubat 1988 yazılıydı. 44.651.21/11 sayılı mektubun konusu, müsteşarın istifasıydı.

Cumhurbaşkanına arz edilen mektubun sahte olduğu ortaya çıktı. Ancak MİT müsteşarının imzasının atılabilmesi teşkilattan antetli kâğıt alınması hayli ilginçti. Üstelik mektuptaki bilgileri herhangi bir kişinin bilmesine de olanak yoktu. Güya Müsteşar Ündül'ün yazdığı mektup şöyleydi;

"Sayın Cumhurbaşkanım, başına sızan bu son olay la ı teşkilatta uygulanmakta olan yanlış kararların ürünüdür. Ancak kadrosu her ne kadar müsteşar yardımcısı olsa da Hiram Abas, kızınız ve de damadınız olan Erkan Gürvit, (ay nca) Semra Özal, (Jandarma Genel Komutan Orgeneral) Sı dat Celasun'un oğlu Yüzbaşı Celasun sayesinde benden yel kili durumdadır. Kendisine bağlı Güvenlik Şubesi bile var dır. Sadece kendisine hesap verir. Başına da zamanında (Sa bahattin) Savaşman olayııda kendisine yardım eden ancak dosyası her türlü adı suçla dolu olan Başkan Mehmet Ey mür vardır. Şu anda teşkilat tam bir çıkmazdadır. Son olay lar nedeniyle dosyalar kaybolmaya başlamıştır; başta tüm Türkiye genelinde teşkilata hizmet eden eleman listeleri, parti liderlerinin eşlerinin, Fikri Sağlar'ın, Doğu Perinçek'ini dosyası, hükümet içerisindeki aşırı dinci yetkililerin. Ordu mensuplarının dosyaları kaybolmuştur."

Sahte mektup, MİT Müsteşar Ündül'ün ağzından son günlerde teşkilat içinde neden "köstebek" olaylarının çıktığını da şöyle anlatıyordu:

"İhtimal teşkilat içinde 'köstebek'e sebep olan başlıca neden, son sözleşme olayı. Teşkilatın üçte biri aylık 900 000 TL üzerinden sözleşme ve üç ayda bir, bir milyon TL ikramiye statüsünde, geri kalan personel ayda 130 000 TL alıyor. (,'< >ğünün MİT personeliyim diyecek kimliği dahi yok. Bu koni ı lan Sayın Özal'a ilettiğim halde yalnız kaldım."

"Köstebek" mektubunda Hiram Abas'a da yer ayırmıştı: "Sayın Abas teşkilattan ıyn kaldığı yıllarda da MİT ile ili .ş kivi sürdürmüş, Halit Narlı.'in karanlık işlerini MİT peı s< >İK linc yaptırmıştır."

Sahte isfıfı metni Türk basınına bir süre oyalavncaku "Köstebek"ın mektubundan bir ay sonra Mehmet İ.;ı,n

"gerçekleri" anlatmak için Başbakanlık Tel t işKİ i. ul u !' ı • . ı nı Kutlu Savaş'ın karşısına ^eçti.

8 mart 1988 tarihinde M- hncî Evmür.BH'?! .W;;İ!IU ; .llu'na 27 sayfalık ifade verdi.

Ju Savaş ile Mehmet Eymür, 10 yıl sonra bir başka Pnporunda yine karşılaşacaklardı...

İ yine istifaya zorlandı

'mayıs 1988...

ata girerken ilk görüştüğü kişi. Başbakanlık Müste-et Salih Korurdu.

ikinci kez dönüşünde bu kez. Başbakanlık Müste-
1 Celal Güzelle görüşmüştü.

yine bir Başbakanlık Müsteşan Ahmet Selçuk'un undaydı...

molduğunu hissetti. Canı konuşmak istemiyordu. iu ki, yenilmişti... 1 yaktı...

lık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'ın gelip 1 ifadesini alması gururunu kırmıştı.

Özal'a kırılmıştı. Görev yaptığı sırada haftada , mutlaka görüşürlerdi. Oysa şimdi kendisini
tele-1 aramamıştı...

1 Abas belki farkında değildi ama. Başbakan Özal İen soğumaya başlamıştı. Performansı
Özal ve çev-| Şaşırtmıştı. Stratejik düşünen analizci bir kafa yapısı-1 olmadığını
anlamışlardı.

rat" sözcüğünün uluslararası karşılığı*unteüyen-* p'de "zekâ" anlamına geliyordu. Oysa
Hiram Abas /la değil "tabanca"sıyla hareket ediyordu. Halbuki, at entelektüel bir
faaliyetti...

rlardı ki, onun akli fikri vurup kırmadaydı. Macera-1 ŪZül'in kulağına kadar gelmişti,
teşkilat içinde bazı ki-PMiram Abas'a "Kovboy" adını vennişlerdi...⁸⁹

pJHarUv»nclllk Hiram Abas in ruhuna sinmişti. Mehmet Eymür'ün*Analiz* kitabında a, MiT
raporundan sonra emekli olduğunda, "Afrika'nın küçük birülkesine gi-nl Orada icra etmeyi
düşünmüştü" (s 152.). Sorulmadan edilmiyor; kim adına MI Afrika'nın o küçükülkesinde
mesleğini ?

l müsteşar yardımcısı, Ankara'nın göbeğinde, "yol vermedi" diye bir kamyon) dövmüştü.
Ayrılm müitaşar olacak birinin teşkilatta herkesi kucaklamasıgerekliyordu. Halbuki Hi-"
Hm Alim gök sınırlıbir ekipleçalışmıştı.

-Kili

S O N K R VA !.ÇI N / U O C A N YURDAKUL

Şansı dönmüştü gazetecilerle çok yakın ilişkisi vardı Yükselmek için onlarla iyi ilişkiler
kurmak gerektiğine inan ı yordu. Ama işte o ilişkiler bazen başına bela açıyordu. 111 ram
Abas bir gazetenin üst düzey yöneticisiyle telefonda ki ı nuşurken, MITin bir komşu ülkeye
yerleştirmek için, o fil keden devşirip yetiştirdiği bir ajanın açığa çıkmasına nedci ı olmuştu.
Olmadık zamanda övünüyordu, aslında bu huyu bir is tihbaratçı için gerçekten kötüydü ve
ne yazık ki bu kötü h 11 v onda vardı...

Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Selçuk, Başbakan Turgui Özal'ın isteğini üetti:

"Sayın Abas, sizi bırakmak istemiyoruz. Başbakanlık imi şaviri olarak sizi aramızda
görmek istiyoruz."

Reddetti. Bilmiyordu ki, beş yıl sonra "rakibi" Nuri Gün deş o koltuk için kimleri devreye
sokacaktı. Başta da Huşa mettin Cindoruk'u!..⁹⁰

Başbakanlık Müsteşarı Selçuk konuşuyor ancak Hiranı Abas dinlemiyordu, kafası
bambaşka yerlerdeydi.

MiTe ikinci kez dönmesinde en büyük yardımı yakın dos tu Erkan Gürvit'ten almıştı.

MtTten ayrılmasında da en b fi yük çabayı da yine o göstermişti!..

Üstelik bu olaydan kısa bir sonra Erkan Gürvit terfi al misti...

Aslında MÎT raporu patlak verdiğinde bir köşeye çekilip gelişmeleri izlemişti, ilgisiz
görünmeye çalışmıştı. Hatla Mehmet Eymür'ü feda etmeyi bile düşünmüştü. Ancak ra
kipleri, raporu fırsat olarak değerlendirmiş, "kellesini" isle mislerdi!

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, teşkilattan 6-7 kişinin "başını istediğini" açıkça söylemişti.
Gazeteci Tayyar Şafak. 7 ekim 1998 tarihinde*Akşam* gazetesinde bir anısını kaleme aldı:

"5-6 yıl önce bir televizyon programının çekimi için Marmaris'e gitmiştim. Kenan Paşa'nın konukuydum. Saal lerce hemen her konuyu konuştuk. O sırada yeni bir kitaba
90Nuri Gündeş 1993 yılında başbakanlık güvenlik müşaviri olarak Başbakan TansuÇiller'e danışmanlık yaptı. Meclis Susurluk Komisyonu'nda, "Sizi. SayınÇiller'e kimöneidi" sorusunuşöyle yanıtladı: "Hüsamet (Cindoruk) Bey söylemişolabilir." (Meclis Susurluk Komisyonu Tutanakları, s. 1187.)

BAY P I P O

4(C

[U. Aralarında yazamadıklarını anlatacak. 'Mesela', bir örnek verdi: 'Mesela MiT olayını yazıyorum. O za-• hakkında soruşturma yapılması için müfettişlere ştlm. Kitabımda o soruşturmayla ilgili raporlara jlm. Raporlara göre, Hiram Abas'la Mehmet Ey-l işine son verilmesi gerekiyordu. Ama verilmedi. Ba-ı birisi onları korudu. Benimki şüphe, kimden şüp-belki kitabımda anlatının.' Kenan Paşa söyle-l, onu o günlerde güç duruma sokan, o raporu yaz-l birisinin; ta 1987 yılından beri Çankaya'ya çıkma he-l yapan Turgut Bey olduğunu düşündüm." it bu "kellesi" istenenler: müsteşar yardımcısı, gü-t daire başkanı ve yardımcısı, iç işhbarat daire başka -, Esenboğa Havaalanındaki görevlisi vs...⁹¹
Müsteşarı gplcuk, gözlerini bir noktaya ba-! kalan Hiram Abas'a, Mehmet Eymür ve Korkut E-[] bazı arkadaşlarının Başbakanlık bölümlerine tayin [ini söyledi. Olumlayan bir şekilde kafasını salladı.

. yine de "bir şekilde" korunmuşlardı. Çünkü MİT H'run 26. maddesi, "MiT mensuplarının görevlerini yerken, görevin niteliğinden doğan veya görevin ifası ı işledikleri iddia olunan suçlardan ötürü hakların-takibat yapılması başbakanın iznine tabidir" hük-İçeriyordu. şbakan Özal, cezai takibata gerek görmemişti...

[Ötp yandan içişleri Bakanı Mustafa Kalemli, basının yaz-fun aksine, Kaçakçılık istihbarat Hareket Daire Başkanı Aytek'in görevden alınmadığını açıkladı. Bakan Kalem-"Atilla Aytek'i görevden almadık, kimseyi bir yere tayin etlik" şeklinde demeç verdi. Ancak Atilla Aytek, önce Eski-• emniyet müdürlüğüne, ardından da Emniyet'in "kızak osu" olarak bilinen APK'da "çürümeye terk edildi!"⁹²

11Görevden alınanlar arasında, Hiram Abas'ın ekibinden, MİT Esenboğa Sorumlusu Klyi Ulflen de vardı. KayaÜlgen, MillîSavunma Bakanhğı'na atandı. 28 aralık 1990 tari-tHMIfl MUİT Savunma Bakanlığı'ndan "çok gizli" ibareli 70 adet belgeyiçalıpİran'a verdiği id-İMiyli tutuklandı.

12Atilla Aytek her gittiği yere, ABD Ankara Büyükelçisi Hupe tarafından kendisine verilin 1»Hkkür belgesi"TMgötürdü, makamına astı.

Tarihin tokatı mıydı: Hiram Abas, teşkilatta görev y;ijini yıllar boyu hepv 27 Mayıs 1960 İhtilali'ne karşı m'ir.ıdı l' vermişti. Ve askeri hareketin 28. yılında MİTten ayrılın. ılt zorunda kalmıştı !..

Bir gün sonra...

Son kez MİTe gitti. Makamından özel eşyalarını topladı Bazı "lüzumsuz" belgeleri yok etti. Pipolarını, özenle s;ni|ı çantasına koydu. Makamındaki kitaplar arasından bir tanı sini yanında götürecekti. Zaten onu hiç yanından ayın 1 1, ı mıştı: "Başusta" olarak kabul ettiği Nazi istihbaratçısı (idi len'inServis adlı kitabını...

Beyaz kâğıda istifa dilekçesini yazdı. Her ayrılan teskl.it mensubuna personel işlerinden getirilen, »bildikleriyle ilgili hiçbir açıklamada bulunmayacağına" ait yemin belgesini imzaladı.

Büyük toplantı salonunda, başta Müsteşar Hayri Ündül, başkan ve daire başkanları olmak üzere küçük bir topluluğu k t a veda seremonisi yapıldı. Müsteşar Ündül ve Hiram Ab, ı s birkaç cümle formalite konuşmaları yaptılar.

Ve el sıkışmalar, öpüşmeler faslından sonra, küçük d çantasını alıp teşkilattan ayrıldı, bir daha hiç dönmek üzere... ö3

MİT Müsteşarı Hayri Ündül ise 29 ağustos 1988 tarihin de görevinden ayrılp, Milli Savunma Bakanlığı müsteşarı ol du.

Yerine, iki yıl önce Özal'ın MfTin başına getirmeyi düşün düğü Korgeneral Teoman Koman geldi...

MfTin yeni "patronu" 27 Mayıs 1960 Hareketi'nde İmni h'da infaz subayı olarak görev yapmıştı. 41 yaşında evlen misti. En büyük zevki ata binmekti. Kırbaç koleksiyonu ya pıyordu, bir de tabanca koleksiyonu.

Analizciydi. Kritik yerlerde görev yapmıştı; Özel Harp Da

93 Aradan yıllar geçti. MHT raporunun hedef aldığı Süleyman Demirel başbakan, Hu samettin Cindoruk TBMM başkanı, Nevzat Ayaz millî savunma bakanı oldu, Mehmet Ağm emniyet genel müdürlüğünden içişleri bakanlığına kadar yükseldi, Ünal Erkan rapordan sonra Edirne valisi yapılmıştı. O da devlet bakanlığı koltuğuna oturdu...

Yeraltı dünyasını? Onlar yine bildikleri işleri yapıyorlar...

Hiçbir yayın organının yayımlamaya cesaret edemediği MİT raporunu ortaya çıkaran Doğu Perinçek ise bu kitap yayına hazırlanırken "düşüncelerinin cezasını" Haymana Co zaevi'nde çekip yeni tahliye oluyordu, i..

***tc**

Genel Sekreterliği, TİB ve Kıbrıs. n devletin "sınır merkezlerinde" bulunanlar, hep bu Çekirdek" içinde görev yapıyorlardı ! Müsteşar Koman, göreve gelir gelmez aşın dinci ha'dikkat çekti, "asıl tehlikenin" komünizm değil, aşır-ı olduğunu söyleyerek herkesi şaşırttı. artık "yeni bir dönemi" başlıyordu... t Özal'ın bir dönem MfTin başına önerdiği Teoman iki yıl sonra teşkilatın başına geçmişti. Peki bu ata-ın dediği oldu" anlamında yorumlanabilir miydi ?

!

ilk tanıdığı yıllarda "sivil paşa" olarak değerlendirdi-Koman'ın, demeçlerini basından okuyup, istihba-ımını öğrenince çok şaşıracaktı. ğin Korgeneral Koman'ın şu sözlerine hiç katılmaya -

ıOln söylediği belli değil, 'MİT artık fonksiyonunu yeri-tlrcmez hale gelmiştir, köklü değişikliğe ihtiyaç vardır' ktedir. Bu sözler devamlı söyleniyor. 'Amerikan mo-lijçci'cevesinde MITte de, CIA-FBI gibi iki ayrı model yap-a-! tartışmaları yapılıyor. Herkesin millî yapısı kendi varlı-pk, kendi düzenine göre teşekkül eder. Elâlem ikiye ayr-Jfta bizim de böyle olması gerekmez. İkiye ayrılmış model-Lfederal sistemlerde görülür. Amerika Birleşik Devletle-Ic olduğu gibi. Bir süper güç olmuş, dünya çapında tfaatleri. alakalan var, oturmuş bir dış istihbarat kur-lj; merkezi haberalma teşkilatı, içeride de FBI kurmuş. İlin gibi tek servis olan ülkelerde var. Şimdi Amerika öyle ye bizim de illa CIA-FBI türü olmamız mı gerekir ? Efen-pı. 'başka ülkelerde olduğu gibi ikiye ayrılmalı' diyorlar. eti ? Vasıflan değişmiş. Hayır. Haber toplamının vasıf -değişik değildir. Ülkelerin vasılları değişiktir. Biz bir sût güç değiliz. Hal böyle iken niye bölelim. Bunları söyle yenler ne kadrtır ciddi etüt yaptılar ? Ama herkes konuşuyor Nry<" istinaden böyle

söylüyorlar, o da belli değil."⁴

MiT Müsteşan Korgeneral Koman, :950'lerle. ABD dün

94 9 temmuz 199i --irinde. MiT Mustpşan Korrk

:-, 48 qaz.--!f" ,y:- yi|*qıKonuçm

neraTeoman

yaya hükmetmek için nasıl CIA'yı kurduysa, "bulunduğu coğrafyaya etki etmek için Türkiye de 'kendi CIA'sını kın m.1 hdır" sözlerini kimlerin söylediğini iyi biliyordu. Ama "<ll>In matik bir dil kullanmayı" yeğliyordu... sivüleştirebilirdi.

Başbakan Özal'ın "MiT operasyonu" Hiram Abas ve dul>\ nin tasfiyesiyle hüsrarla sonuçlanmıştı...

Müsteşar Teoman Koman döneminde, "sokakta dolabın emekli subay kalmadı, hemen herkesi MiTe aldılar" diye < !<• dikodular çıkmaya başlamıştı...

Dedikodunun doğruluk payı da vardı: Hiram Abas'ları sonra sivillere karşın yine askerlerin teşkilat içindeki inisly; ı tıfl veya sayısal olarak oranı artmıştı...⁹⁵

"Sivil Paşa" Teoman Koman, Başbakan Özal'ı hayal kırık lığına uğratmıştı!..

Basına ilk kez konuştu

7 haziran 1988...

Hiram Abas yaşamında ilk kez*Sabah* gazetesinden Güi ı gör Mengi'ye röportaj verdi. Aslında tek bir gazeteye röportaj vermek istemiyordu. B;ı sın toplantısı düzenlemeyi düşünüyordu. Ancak yakın arka daşı bir gazeteci, "Şimdi basın toplantısına her yayın orga nından muhabir gelecek. Tabi2000'e Doğru, Nokta, Cumhu riyet. Söz gibi sol yayın temsilcileri gelip, gerekli gereksiz so rular soracaklar. En iyisi siz bir gazeteciyle röportaj yapın dahaiyi olur" dedi.

Önce Hürriyet gazetesinden televizyon kökenli bir gazeteciyle röportaj ayarlandı. Ancak nedense ondan hiç ses çık mtyordu. "Herhalde röportajın gazetelerinde yayımlanmasını istemiyorlar" diye düşündüler.

Son günlerde kendilerine yakın bazı gazetecilerin haberleri de gazete yönetimleri tarafından "kırılmaya" başlanmıştı.

95MiT'teki sivil-asker çatışmasının bir başka boyutu daha vardı; teşkilattaçay servisini erler yapıyordu. Sivillere göre, erler kendilerine iyiçay getirmiyor, tazeçaylarıhep subaylara götürüyorlardı! Siviller, "Eğer bir gün teşkilattakiçaycılar sivil olursa o zaman MİT sivilleşmişolacak" diye espri yapıyorlardı.

(NOT Oürvit. Mehmet Ali Yılmaz gibi bazı gazete patron-VRyarak, ricalarda bulunuyordu.

nşorMengi röportaj için günlerdir arayıp duruyordu.

l gazetesinde karar kıldılar...⁹⁶

poitajm giriş bölümünde Hiram Abas'ın biyografisine l sorular vardı..

.Mengi:

nızda bir yara izi görüyorum...

; Abas:

,di ekibimle yaptığım, kendi yetiştirdiğim ekibimle 156-157 baskın vardır. Bunların bir kısmı içerden dığı için silahlı çatışma şeklinde geçmiştir. Ve hepsi Jyetle bitmiştir. Bir tanesinde ben yaralandım, r arkadaşım yaralandı. Ama işler 'başarıyla bitirildi, /ımdan yemiştım kurşunu... Boğazımdan girdi, ce-l çıktı, iki metreden yedim kurşunlan... Odanın

içinin yani...

Amabenim çalışma azmim ve arzum bitmediği için 15(t sonra omzum bağlı olarak ben yine ekibimin başınday-

P. Sağ elim astada sol elim serbest..." <tTe ikinci dönüşünü şöyle anlatıyordu Hiram Abas: P""Kanm pek istemedi ama ben onlan da burada (istanbul) arak, Ankara'da göreve başladım. Daha kızım evlenme-. Ankara'daki 2,5 senelik görevimde günlük mesaim 11 InMattl. Fazla mesailer de oluyordu. Cumartesi günü 4 saat, [, «ynca pazar günü 4-5 saat çalışırdım. Yani bu 2,5 sene için

fc, çalışmaktan başka bir hayatım olmamıştır. ' Ailem burada (istanbul) olduğu halde çok az izinliydim **veh**ep hizmet verdim, inanıyorum ki, bir hizmet de gördüm,**ba**zı görüşler teşkilatta değişmiştir. Ve teşkilatıma daha fazlasını verme imkânı her zaman vardı." Ve konu MİT raporuna geldi...

"H. Abas:

- Şimdi rapor olayı geniş çapta ilk başlangıçta istismar

96Hiram Abas ile Güngör Mengi'nin röportajıdört gün*Sabah* gazetesinde yayımlandı.

Ayrıntılar için 7-11 haziran 1988 tarihli*Sabah* gazetesine bakılabilir. Bu kitapta sadeceönemli bölümlerin altınıçizmek içinözet yapıldı.

edildi. Başbakanımızın bir politikası olarak seçimlerde kullanılacağı noktası üzerinde spekülasyon oldu. Bu katiyen doğru değildir, katiyen... Başbakandan böyle bir emir alınmamıştır, başka makamlardan da böyle bir emir alınmamıştır. G. Mengi:

- Kutlu Savaş'ın hazırladığı raporda sizin de baştan beri olaylardan haberdar olduğunuz havası var. Ne diyorsunuz ?

- Tabii... Ondan evvel etütten haberim var gayet tabii ki... Ancak çocuğumun, kızımın düşününde ben bu raporun elde olduğunu duydum. Hatta ertesi günü bu Mehmet Ağar ve arkadaşlarını alarak, hiçbir şey de söylemeden yemek yedim. 'Nedir bu aradaki mücadele' diye... Onun için diyorum ki, işin içinde baştan itibaren yokum. Katiyen yokum...

Ocak sonuna kadar raporun etüdü, muayyen sayfalarının fotokopisinin elden ele gezdiği, hatta basında olduğu hepimiz tarafından öğrenilmiştir. Ancak raporda konu olan şahıslar tarafından hiçbir müracaat yapılmamıştır. Neden olduğu belli değildir. Beklenen tarih nedir? Beklenen tarih nedir ? Beklenen husus nedir ? Bilinmemektedir.

Ocak sonunda eski mensubumuz Nuri Gündeş'in, Necdet Üruğ'un mektubunu da alarak cumhurbaşkanına gittiği. Ankara valisiyle ve bizim müsteşarla görüştüğü haberi alınmıştır. Bu 2 aylık devrede niye iş uyutulmuştur ? Yahut nederi bir müracaat yapılmamıştır: bilinmemektedir.

- 'Mehmet Eymür'ün arkasında Hiram'ın beyni vardır' deniyor...

- Eveî, böyle denmiştir. Ama Hiram bu operasyonu bir yere karşı yapmaz ki... Kazancım ne olacak? Ben devletime hizmet vermek için görev yaparım, operasyonları yaparım. Ben masada çalışmadım. Az çalıştım.

Ben operasyon yaparken hâsıla görürüm. Bu operasyondaki hâsıla nedir? Benim Üruğ'la bir düşmanlığım yok. Benim Üruğ'la bir mücadele yoktur. Cumhurbaşkanlığına aday vryahut değil, beni hiç alakadar etmez. Belki cumhurbaşkanlığı seçimine girecekti.

Bilmiyorum. Belki politik bir güç kazanacaktı. Belki**ba**zı güçleri devam etmekteydi...

Ben çeşitli hükümetlerle görev yaptım ve hepsinden gayet iyi muamele gördüm. Demirel'le defalarca temas ettim, çalıştım ve takdirini göre! ü ir. Ecevit zamanında da görevimde yükseldim... Özal'la gayet iyi anlaşıyordum ve istihbarı yönden anlaşıyordum.

Ben size bu konuyu biraz açayım. Şimdi MiT'te sivil orijinliler, asker orijinliler vardır. Bana karşı olan gruplar tarafından, benim askere düşman olduğum fikri yayılmak istenmiştir. Size hakikati açıklayayım.

Ben bu arkadaşlarımı ve buna mümasil kaç kişiyi ordudan koparıp teşkilata aldığımı, isterse teşkilat verebilir adet olarak. Ben bunların peşinde koştum... Çünkü onlara ihtiyacım vardı. Ben ayrıca bizim kaynağımızı oluşturması için Harbiye'de 50 kişilik bir istihbarat sınıfı kurulmasını öner-mişimdir. Çünkü üniversiteden gelen miktarı az oluyor. Çeşitli yerlerde bunu ifade etmişimdir. "Bunları bize verin ama bir daha geri almayın." Bazı insanları çok rahatsız etmiştir... Nedeni şudur: benim 2 sene çalışıp Ordu'ya dönecek adama ihtiyacım yok. Hem her şeyini açıyorsun, geliştiriyorsun, sonra alıyorsun... Böyle adamlarla çalışamazsınız. Çünkü bu iş uzmanlık istemektedir. Bütün hayatını profesyonelce buna göre kurmak zorundadır.

Mossad'ın büyüklüğü... Mossad çok büyük deniliyor. Mossad'da aslında bir büyüklük yok. Ama Mossad aldığı bilgiyi anında icraata koyuyor. Biz de aslında o kadar bilgi topluyoruz, ama biz icraata daha az yöneliyoruz.

-Neden?

- Onlar harp içinde. Ve etraflarındaki diğer devletlerin tepkilerine bakmadan çalışıyor... Tabii artık Türkiye dışındaki görevlere de daha geniş olarak yönelmemiz gerekmektedir. Hem Türkiye'ye karşı yürütülen yıkıcı faaliyetler yönünden hem de dünyanın çeşitli yerlerinde bulunan Türk varlığının bir güç oluşturması yönünden. Bu Türklerin bir potansiyel olduğunu kabul etmemiz gerekir. Bir de dışarda her türlü yıkıcı faaliyete karşı savunma halinde olmamız gerekir.

- Yurtdışındaki Türklerden kastınız, Türk vatandaşları mı?

- Türk vatandaşları ve Türk kökenliler. En azından Türklüklerini devamlı hatırlarında tutmaları gerekir. Türkiye'nin içerisinde yaptıkları yıkıcı faaliyete karşı da, yabancıların faaliyetine karşı da çalışma yapıyoruz. Halkla çok iyi bütünleşme/sek, başarılı olmamız imkânsızdır."

4?4SONER YALÇIN/DOCAN YURDAKUL

Gazeteci arkadaşından destek makalesi

M. Ali Kışlalı, Hiram Abas MfTten ayrıldıktan sonra 8 haziran 1988 tarihinde *Tercüman* gazetesindeki köşesinden bir makale yazdı arkadaşları için:

"Arkadaşım Hiram,

Gazetecinin görevinin temelini, izlediği olaylarda mümkün olduğunca objektif kalarak araştırma teşkil eder. Gazeteci deneyim kazandıkça bu yeteneklerini de geliştirir. Günün birinde izlediği olayın kahramanları kendisine ne kadar "yakın" olurlarsa olsunlar gazeteci, .okurun kendisinden beklediği 'mümkün olduğunca tarafsız' tutumu otomatik bir şekilde sergiler hale gelir.

Bu girişi, kendisini 1953-1957 Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilik yıllarından itibaren sürekli olarak ve çok yakından tanıdığımız Hiram Abas ile ilgili bir yazı yazmak istediğimiz için yapıyoruz.

Türkiye'yi tehdit ettiği düşünülen 'aşın akımlar'dan hiçbirine ilgi duymayan, son derece sevdiği, karakterine kişiliğine uygun düşen mesleğinin gereklerini yerine getirmekten başka bir şey düşünmeyen Hiram Abas hakkında, zaman zaman gerçekte hiç ilgisi olmayan, yakıştırmaya haber ve yorumlara basında da rastlanmıştır. 12 Mart döneminde 'işkenceci' olduğu, tedhiş ile mücadele ederken sağ eğilime sahip bulunduğu yazılmıştır... 'işkenceci'

eleştirisi karşısında yıllarca suskun kalıp o 'işkenceci' denilen dönemde sorgulama görevinde bulunmadığı basit gerçeğini açıklamak gereğini bile duymamıştır.

1978-1979 yıllarında CHP iktidarında, 12 Mart döneminde unutulmaz gözüpek ve son derece yararlı davranışlarından dolayı hakkında MiT içerisinde olumsuz bir hava estirildiğini duyduğumuz zaman teşkilatı bağımsız, siyasî havalardan uzak ve diri tutmaya çaba gösteren Org. Adnan Ersöz'e bütün samimiyetimizle Hiram Abas hakkında bildiklerimizi anlatmamız, hakkındaki tek görüş ifademiz olmuştur."

Hiram Abas, arkadaşı M. Ali Kışlalı'nın makalesine kısa bir mektupla teşekkür etti: "Sevgili Mehmet Aliciğim, Bugün gazetende, benim için yazdıklarını okurken his-

B A Y F ! P O

lendim. Düşündüklerine ve ifade tarzındaki inceliğine teşekkürler ederim.

Ankara'ya gelirim mutlaka seni arayacağım. Benim istanbul ev telefon numaram 359...

Sen gelirken bir haber verir misin.

Seni saygıyla ve tekrar teşekkürle lokum yanaklarından öperim.

Hiram Abas. 9 haziran 1988"

Röportaja dönersek,

Hiram Abas'ın röportajında ortaya bir gerçek çıkıyor: MÎT raporu aylardır devletin elindeydi ve hiçbir devlet yetkilisi bir şey söylememişti.

Peki sonra neden fırtınalar koparılmıştı ?

Hiram Abas bunu Üruğ'un cumhurbaşkanı seçilmesini engellemek için yapıldığını iddia etmekteydi...

Peki bu komplo kim yapmış olabilirdi ?

Kenan Evren, Turgut Özal... kim... kim...

Cumhurbaşkanlığı seçimine bir yıl kalmıştı ve Türkiye'de arka arkaya ilginç olaylar meydana geliyordu...

Finale kanla gidiliyordu...

Kan dökülüyor t..

17 haziran 1988.

Yer: Ankara Atatürk Spor Salonu.

ANAP ikinci Olağan Kongresi yapılıyor. Belki de bu Genel Başkan Turgut Özal'ın son kongresi. Çünkü cumhurbaşkanı olmak istediği artık partililerce de biliniyordu.

Saat: 12.15.

Kürsüde konuşan Turgut Üzal'a üç el ateş açıldı. Kurşunlardan biri başparmağına gelen Özal, kürsünün altına saklandı...

Saldırgan Kartal Demirağ hemen salonda yakalandı. Önce adının Hayati ipek olduğunu söyledi ancak sonra gerçek hüviyetini açıkladı.

Afyon Dazkırı ilçesi doğumluydu. 12 Eylül 1980 öncesi Dazkırı Ülkü Ocakları ikinci başkanlığı yapmıştı. Yakın arkadaşını bıçakla yaraladığı için 17 ağustos 1985 tarihinde cezaevine girmişti. 20 ocak 1988 tarihinde Dalaman Ya-

' L) O C A \ V I R D A K I . L

naçık Cezaevi'ne gönderilmişti. Buradaki dördüncü gününde firar etmişti.

Başbakan Özal'a suikasttan 6 ay önce cezaevinden kaçan Kartal Demirağ'ın cebinden, 100 dolar, 200 mark ve 200 000 TL para çıkmıştı. Paraların kaynağı bilinmiyordu, tıpkı 6 ay nerede saklandığının öğrenilemediği gibi.

Kartal Demirağ askerî kamplarda eğitildiğini, MiT ten bazı kişilerle görüştüğünü iddia

etmekteydi...⁹⁷

Turgut Özal'a yapılan suikastın cumhurbaşkanlığı seçimiyle bir ilgisi var mıydı ? Hiram Abas'ın Başbakan Özal'a çektiği "geçmiş olsun" telgrafi ilişkilerinin tekrar başlamasına neden oldu.

Özal suikastı "kendi olanaklarıyla çözmek" istiyordu. Bunun altında, biraz da "devletin istihbarat örgütlerine güvenmeme" duygusu yatıyordu.

Yakın çevresindeki danışmanlarıyla birlikte Hiram Abas'ı da suikast araştırmasında görevlendirdi.

Suikastla ilgili olarak "akla hayale gelmeyecek" senaryolar üretiyorlardı. Bunlardan biri, suikastın arkasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Orgeneral Sabri Yirmibeşoğlu'nun olduğu iddiasıydı! iddiaya göre Türkiye'deki azınlıklara yönelik, 6-7 Eylül 1955 Olayları'nın "organizatörü" Özel Harpçi Yirmibeşoğlu, suikastı Özal'a cumhurbaşkanlığı yolunu kesmek için planlamıştı!..

"Belçika Kulübü"nün üyesi Orgeneral Yirmibeşoğlu'nun adı o günlerde Kara Kuvvetleri komutanlığı için geçiyordu.

Bir başka yoruma göre. Orgeneral Yirmibeşoğlu'nun önünü kesmek isteyenler bu senaryoyu ortaya atmıştı!..

Başbakan Özal, yaş haddi nedeniyle emekliliği gelen, Ördü içinde kendisine en yakın bulunduğu Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Kemal Yamac'ın süresini uzatmak istiyordu. Orgeneral Yamac'ın yerine üç aday vardı; MGK Genel Sekreteri Orgeneral Sabri Yirmibeşoğlu, Genelkurmay ikinci Başkanı Orgeneral Kaya Yazgan ve I. Ordu Komutanı Orgeneral Doğan Güreş...

Eki atamanın çok önemli bir nedeni vardı; Kara Kuvvetle-

97 Gazetec'i Çiğdem Anaf'ın Kartal Demirağ'la yaptığı röportaj "32. Gün", 14.6.1992.

rt komutanı olacak orgeneral, bir aksilik olmazsa muhtemelen, 1991 yılının Genelkurmay başkanı olacaktı!..

Eğer Orgeneral Yamac'ın süresi uzatılırsa üç orgeneral de emekli olacaktı. Hatta Orgeneral Yamac eylül ayna kadar koltuğunda oturduğu takdirde. Orgenerallikte bekleme süresini dolduran üç orgeneral de otomatikman emekli olacaktı. Ne oldu dersiniz ?

Tatilini Side'de geçiren Başbakan Özal'a, başlarında bir tümgeneral olmak üzere üç kişilik bir askeri heyet gidip. Yüksek Askeri Şûra'nın kararını imzalattılar.

Ordu'nun kararına göre. Kemal Yamac emekli, Doğan Güreş Kara Kuvvetleri Komutanı yapılmıştı...⁹⁸ Askerler Özal'ı "met etmişti." Biz tekrar Özal suikastına dönelim:

Adı Uğur Tonik. Emekli Yargıtay savaşıydı. Kemal Horzum'un Emlakbarık'ı 70 milyon dolar dolandırmasıyla ilgili soruşturmaya, Başbakan Turgut Özal'ın direktifiyle katıldı. Suikast olayından sonra Horzum'un bu işte parmağı olup olmadığını araştırmak da yine kendisine düşmüştü.

Araştırmaya başladığı günlerde İstanbul Ortaköy'de üç MiT görevlisi tarafından tehdit edildiğini açıkladı.

Emekli Yargıtay savcısı, Özal suikastının Horzum'la ilgili olmadığını belirtiyor ve ekliyordu: "O zaman bana Meclis (Horzum) Komisyonu'nda sordular. Dedim ki, 'Acaba Kaya Erdem ile bunların arasında bir ilişki var mı ?' Şu sorunun cevabı aranmalıydı; Kartal Demirağ'ın kurşunu hedefi bul-saydı, Özal ölseydi yerine kim gelecekti ? O zaman en popüler isim kimdi ?"⁹⁹

Mutlaka tesadüftür ve suikastla ilgisi yoktur, ama biz bir notu aktaralım: Başbakan Özal suikastından 5 ay sonra Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem görevinden istifa etti. Turgut Özal ile Kaya Erdem arasında "kara kedi" girdi, eski dostlukları bitti. Özal eski dostuna karşı çok kırgın davranıyordu.

96 Turgut Özal cumhurbaşkanı olduğunda, Özel Harpçi Kemal Yamak'ı unutmadı. Emekli Orgeneral Kemal Yamak'ı cumhurbaşkanı genel sekreteri yaptı. Genel sekreteri Kemal Yamak'la birlikte TSK içinde kendilerine yakın isimleri önemli görevlere getirmek istese de, hiç başarılı olamadı.

99 Röportaj Hakan Aygün/Reha Mağden, *Aktüel* dergisi, 25 Haziran 1992.

S O N K K Y A 1. C I N / i > O C A N V U R D A K (i L

Buarada Turgut Özal, suikastıyla ilgili sırlar "toprakı gömüldü... Denilir ki Özal, suikastın neden yapıldığını M arkasında kimler olduğunu öğrenmişti...

Mektuplar savaşı sürüyor

Başbakan Özal ile emekli Hiram Abas gelişen olaylar k; 11 şısında birbirlerine yine yapışmak zorunda kalmışlardı...

Hiram Abas, Özal suikastının perde arkasını araştırmak • n. MiT içindeki mektuplar savaşı "kıran kırana" sürüyordu

MiT içindeki "köstebek", basına gönderdiği, 16 ağuslar. 1988 tarihli mektubunda, "Şayet Türkiye'de mafyanın beli kınlacaksa" bazı MiT personelinin kesinlikle tasfiye edilmesi gerektiğini yazıyordu:

"Hiram Abas, Mehmet Eymür, A. Tan Belen, M. Ali Kasık çılar (MiT eski MAH başkanı), Nuri Gündeş (eski İstanbul bölge daire başkanı). Erkan Gürvit, İsmet Erensoy, Dursun Özberk, Emre Taner (iç. ish. bşk.), Hilmi Turgut (eski ATI başkanı) Nihat Doğramacı ve bunların ayakçı takımının araştırılması gerekiyor."

"Köstebek", teşkilat içindeki sözleşmeli uygulamasın; ı son verilmesini istiyordu. Aksi takdirde MiT'in arşivindeki tüm bilgilerini kamuoyuna açıklayacaktı: "Gerekirse en gi/li belgeler (Ankara) Ulus Meydanı'nda halka dağıtılacak."

"Köstebek", 1984 yılında Hiram Abas'ın emekli olmasına rağmen Dünder Kılıç'ın sorgusuna katıldığını iddia ediyor du.

Diğer sorgucuların da adlarını veriyordu: "Mehmet Eymür, Atilla Aytek, Dursun Özberk, Sorgu Şube Müdürü Ayhan Özmen (Komutan denenen şahıs) Süleyman Yenilmez, re vir başhekimisi Sezai Bey, İsmet Erensoy, Turan Tüten, Nejat Albay, Tan Belen."

"Köstebek" üst düzey mafya babalarına MiTten belge dii zenlenerek, teşkilat görevlisiymiş gibi yurtdışına çıkarıldıkları açıklıyor ve belgelerin basına postalanacağı tehdidinde bulunuyordu.

Hiram Abas ve Mehmet Eymür'ün Dünder Kılıç'ın sorgu lamasında adı geçenlerle birlikte bir üst kadro oluşturdukları açıklayan "köstebek" babalara pasaport sağlayanların

BAV PİPO

eMp olouunu beUrtlyord>. rKorge ne<l *• mektubunun .sonunda M. .

- ara kazanma peşine ciu^

. Başka '

OHAL valisi Hayn

Kozak-

uydu.

gitmesinin nedeni ya-la.lann,

merkezi, bu go-

aldıklarısahte

•AN y L' H D A K •

nü olmak üzere bazı gazetecilere atış talimleri yaptırıp, navl silah kullanılacağını öğretti...

Kitapla arası iyi değildi, ama "çok okuyan biri" havası; vermeyi seviyordu. Analizci bir kafası yoktu, ama onu d. 1 varmış gibi göstermek istiyordu.

Başbakan Özal'la yakınlaştıktan sonra özellikle Ortadoğı.

konusunda bazı değerlendirme raporları göndermeye başladı;

Alışkanlıktı; tıpkı MİT personelinin yazdığı gibi, raporunu

beyaz bir kâğıda yazdı, raporun altında ne bir tarih, ne de

imzası vardı.

Raporların bir özelliği de olayların hep maddeler halinde yazılmasıydı...

6 eylül 1989 tarihli rapor bunun tipik bir örneğiydi: "Amerika'nın Kissinger devri döneminden itibaren bir Ortadoğı planı mevcuttur ve Amerika'nın; politik, ekonomik yönden bölgeye hâkim olabilmesini hedeflemektedir. Bu plana göre;

1- Bölgede Amerika'nın jandarmalığını yapacak olan İsrail, büyük İsrail planına uygun vaziyette Fırat-Nil nehirleri arasındaki sahada hâkim ve etkili duruma girmelidir.

2- Bölgedeki Alevî, Sünnî, Hristiyan toplumları. Ermeniler, Kürtler, ekalliyetler kullanılarak, bölünerek, plana karşı gücü meydana getirebilecek devletler zayıflatılmalı ve iç problemleri ile uğraşır duruma sokulmalıdır.

3- Filistin'in davasını ortadan kaldırmak için, Lübnan bölünmeli ve topraklarının güney bölümü üzerinde bir Filistin iskânı imkânı sağlanmalıdır.

4- Lübnan'daki malî çevreler iç karışıklıklarla tahrip edilmeli ve petrodolar Lübnan dışına kaydırılmalıdır.

5- İsrail ve Suriye arasındaki Golan problemini çözüme ulaştırmak yönünden Lübnan'ın büyük bir bölgesinin Suriye'ye verilmesi gerekmektedir."

"Amerikan planını" yazan Hiram Abas, bu senaryo neticesinde neler olduğunu da şöyle tahlil etmekteydi:

"Yukarıdaki maruz plan, İsrail ve Suriye'nin çıkarlarına uyduğu ve petrodolara • bankalarına akabileceği düşüncesiyle, başta İsviçre olmak üzere Avrupa ülkelerine de ters gelmediği için, bir karşı koyma ile karşılaşmamıştır.

BAY PİPO

İ>,- Ancak; İsrail-Lübnan Harbi, İsrail'in bir istila savaşım açacağını göstermiş ve İsrail'in bölge jandarmalığı hâ-

nuuti çürütmüştür.

^ - Amerika'nın petrodolar nedeniyle yanında olan Avrupa, Savaş'ın kısa sürede değil, 15 senede bile sonuca ,_~_ sı, sivil halkın katliamı ve bombardımanlar kar-«nda. Amerikan planına karşı cephe almıştır.

- Kendi içlerinde de Alevî, Sünnî mezhep farklılıkları olan »•lam ülkeleri, Lübnan bölünmesinin kendi ülkelerinde de "inikası olacağı endişesiyle politik çareler aramaya başlamışlar ve Suriye'nin Lübnan'daki aktif tutumuna karşı cephe oluşturmuşlardır.

,ı ' - insan hakları konusunda öncü durumunu korumak İs-Meyen Amerikan hükümeti kendi halkı karşısında dahi zor ; Öuruma düşmüştür.

)'. - Sovyetler'in bölgedeki sızmaları eskiden endişe yarattığı h halde, Lübnan'daki katliam karşısında bölgeye bir temsilci r göndererek, siyasî girişim yapabilmışler ve çeşitli çevrelerde | Sovyetler'in bu politik girişimi müspet karşılanmıştır.

- Amerika son ana kadar Lübnan ve Ortadoğı politikasını ısrarla sürdürmüş ve Suriye ile müştereken Fransız filosunun Lübnan önlerinden ayrılmasını, Fransa'ya yaptığı basta ile sağlamış ise de plan artık çökmüştür.

- General Michel Aoun birkaç gün evvel yabancı basına. Lübnan'da yaptığı bir açıklamada, Amerika'nın Lübnan'daki siyasetini izah etmiş, Orta Amerika'da uyuşturucu mafyasına karşı aktif önlemler alan Amerikan idaresinin Lübnan Bekaa'daki afyon ve uyuşturucu yetiştirilmesi, imali ve dünyaya

pazarlanması konusunda Suriye'ye göz yumduğu ve bu suretle Suriye ekonomisinin, Suriye'nin kendi politikası m bölgede yürütmesi karşılığında ayakta tutmaya çalıştığından bahsetmiştir.

Ayrıca, Beyrut'taki bombalı arabalarda CIA'nın parmağı bulunduğu dair elde ettikleri delil ve emareleri sıralamıştır. Son olarak General Michel Aoun kendilerinin de Lübnan ve dünyanın her tarafında rebinekr ele gt'Çirip baskı unsuru olarak kuHamlabilecegiuulm-biibisle Amerikan idaresini tehdit etmiştir. . - Bu beyanatın hemen akabinde Beyrut'tu Amerikanaleyhindeki nümayiş ve elçiliğe saldırılar başlamış, Amerika Lübnan'daki elçiliğini boşaltarak, memurlarını Kıbrıs'a göndermeye mecburiyet hissetmiştir.

- Gelişmeler, Amerika'nın Lübnan-Ortadoğu politikasında değişiklikler yapacağı kanısını uyandırmaktadır.

- Muhtemelen önümüzdeki günlerde Lübnan'da bombardımanlar duracak, üç ay müddetle ateşkese gidilecek ve politik çözümler araştırılacak ve Lübnan'da herkesin kabul e-deceği bir cumhurbaşkanı seçimi yapılacaktır.

- Ortadoğu'daki yeni politika ve gelişmeler, Türkiye için de önemli hususlar ortaya çıkarmaktadır.

- israil'in Ortadoğu'da jandarmalık yapamayacağını ortaya çıkması, Türkiye'nin Amerikan nezdindeki önemini ar-tırmıştır. Ancak Amerika jandarmalık görevini Türkiye'ye yüklemek için imkânlar araştırarak, belki Kürt ve Ermeni problemleri içerisinde, en azından bilgi toplamak vs için daha fazla olacaktır.

- Suriye Lübnan'da olaylara batmış, Amerika ile işbirliği içerisinde tam görülmüş ve diğer islam ülkelerinin tepkisini çekmiş, zayıflamıştır. PKK'yı desteklemesi muvacehesinde Türkiye'nin çok sert şekilde üzerine gitmesi mümkündür. Tepki gösterebilmesi imkânına sahip bulunmamaktadır.

- Lübnan'daki gelişmeleri Türkiye yakinen takip etmelidir. Ortadoğu'daki politik gelişmelerin ve değişimlerin en iyi takip -edebileceği saha Lübnan'dır. Sahada istihbarat ola-naklamız üst seviyede götürülmelidir.

Arz ecterim."

istihbaratçıların göremediği şoke olay l

Bu analizlerinde, dünyadaki birçok istihbaratçı gibi Hi-ram Abas da bir büyük gelişmeyi hesap edememişti. "Çift kutuplu dünya" artık çözülüyor, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Soğuk Savaş dönemi sona eriyordu...

Dünya iki "sihirli" sözcüğü tartışmaya başlamıştı: glas-nost ve perestrojka!

Berlin Duvarı yıkılıyor, Varşova Paketi ortadan kalkıyordu...

Bu doğal olarak, her ülkenin dış politikalarına yansıyor; dengeler, ittifaklar yeniden kurulacaktı...

Nükleer savaş çıkma olasılığı artık ortadan kalkıyordu. Yeni bir savaş biçimi ortaya çıkıyordu. Gözler Üçüncü Dünya ülkelerindeki "düşük yoğunluklu ihtilaflara" çevrilmişti.

Müttefik tanımı da değişiyordu; artık müttefikten eskisinden çok daha fazla riske katılması isteniyordu.

Türkiye'nin "var olduğu söylenen" kuzeydeki tehdidi ortadan kalkıyordu!.. Yeni tehditler, doğu, batı ve güneyden de gelebilirdi.

Rusya, Irak, İran, Suriye "yeni düşmanlardı!.."

"Caydırıcılık teorisi" kalkıyordu, en iyi savunma, saldırıydı!

"iç tehdit" değerlendirmeleri de sübaştan yapılıyordu...

TSK bile yeni döneme yapısal değişiklikle giriyor, alayları, tümenleri kaldırmayı, hareket kabiliyeti daha fazla, "profesyonel" orduyu tartışmaya başlıyordu. Teçhizatlar elden geçiriliyor, milyarlarca dolarlık yeni silah ihaleleri arka arkaya açılıyordu...

Yıllardır savunma rolü verilen TSK'ya, "bir çivi bile çakmayan" siyasî iktidarlar, bu kes para musluklarını ardına kadar açıyorlardı....

Dünya ve Türkiye "yeni bir döneme" girer de ABD boş durur mu ? ABD'nin Ankara büyükelçisi değişti. Yeni büyükelçisi Morton Abramowitz, Dışişleri Bakanlığı istihbarat ve araştırma müsteşar yardımcılığı görevini bırakarak Türkiye'ye gelmişti. CIA-FBI, Güvenlik istihbarat Örgütü (SIA) ve Savunma istihbarat Örgütü (DIA) gibi Amerika'nın en önemli istihbarat kuruluşları arasında koordinasyon görevini bırakmıştı. Tayland ve Viyana'da büyükelçilik yapmıştı. KGB'ye göre CIA'nın en tehlikeli isimlerinden biriydi. CIA-Mossad ilişkilerinde hep aktifti. . Mısır, Malezya ve Pakistan Abramowitz'i ülkelerinde büyükelçi olarak istememişlerdi. Arap dünyası Abramowitz'le birlikte ABD Büyükelçiliği'nin israil sefareti gibi çalışacağını öngörüyorlardı.¹⁰²

Yeni ABD büyükelçisi ANAP'a "uğur" getirmede.

102 Dedikleri daha sonraki yıllarda haklılık kazandı. Türkiye, Abramovitz ve ondan sonraki yıllarda israil'le birçok ikili anlaşmaya imza attı

27 mart 1989 tarihinde yapdan yerel seçimlerde ANAP hezimete uğradı. Bu sonucu, ne ANAP ne de ABD bekliyordu.

O tarihte *Cumhuriyet* gazetesinin Washington temsilcisi olan Ufuk Güldemir Teras *Malatya* kitabında seçimin ABD'deki yansımalarını şöyle değerlendiriyordu: "Mart 1989 yerel seçimlerindeki ANAP yenilgisi Washington'da tam bir soğuk düş etkisi yapı. Dışışleri'nin Türkiye ile ilgili dairesi geç vakitlere kadar mesai yaparak inanılmaz olarak niteledikleri seçim sonuçlarını analiz ederken şu sorulara yanıt arıyorlardı: ANAP'ın kaderi ne olacak ? Cumhurbaşkanı seçimi hangi yönde gelişecek?"

ABD'nin korktuğu olmadı.

31 temmuz 1989 tarihinde meclisteki üçüncü tur oylamada 263 oy alan Turgut Özal, Türkiye Cumhuriyeti'nin 8'inci cumhurbaşkanı oldu... Özal'ın cumhurbaşkanı olmasıyla Çankaya Köşkü'ne MiT'ten imzasız mektuplar yağmaya başladı. Bunlara bir örnek: "... Genelkurmay'ın bir yan ünitesi gibi çalışıyoruz. Evlenecek olan paşa çocuklarının güvenlik tahkikatını bile bize yaptırıyorlar. Bu kız iyi midir; bu erkek nereye gider, ne yapıyor gibi... Sanki biz bunları yapmak için kurulduk?.." 25 ocak 1990 tarihli bu mektubu kaleme alan "yaşlı Bir MİT görevlisi" kafasını evlenmelere takmıştı: "Teşkilat bir kapalı kutu olması nedeniyle teşkilat içi evlenmeler çok fazladır. Bunun neticesinde şark hizmetini ancak, bekâr memurlar veya eşi çalışmayanlar ile eşi- öğretmen devlet memuru gibi olan personel yapmaktadır. Özellikle riyaset makamındaki bayanlarla evh memurlar (bu konuda sırf şark hizmetine gitmemek için, DEBI, Dış istihbarat, ETI bünyesindeki bayan memurlar tercih ediliyor) yıllardır Ankara dışına ancak yaz kampına gitmek için çıkmışlardır..."

Cumhurbaşkanı Özal ile Hiram Abas'ın ilişkileri sürüyordu.

Cumhurbaşkanı .Özal, 7 mart 1990 tarihinde evinden çıkarken öldürülen *Hürriyet* gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emec'e kimler tarafından suikast tertiplendiğini öğrenmek için de Hiram Abas'tan bilgi istemişti.

Aslında Hıranı Ahas, MiT'in bazı hukukdışı uygulamalarını eleştiren Gazeteci Çetin Emec'i sevmiyordu. Çeün Emec, Hiram Abas'ın kızının düğününde olanları, "Mahut Düğün" diye kaleme almıştı*

Hiram Abas ne kadar sevmese ve kızsız da. Çetin Emec suikastını Özal istediği için araştırmaya başladı... Bu arada Türkiye'nin doğu sınırında sıcak gelişmeler oluyordu...

Ordu, 27 Mayıs'ın arkasında! 2 ağustos 1990 Irak, Kuveyt'i işgal etti... ABD Körfez'e asker yağmaya başladı. Körfez Krizi'nin yaşandığı 1990 yılında Türk Silahlı Kuvvetleri'nde neler oluyordu ?

Cumhurbaşkanı Özal, "çiçeği burnunda" Genel Sekreteri emekli Orgeneral Kemal Yamac'la kafa kafaya verip, TSK içindeki atamalarla ilgili stratejiler tespit ediyordu.

Özal, jandarma genel komutanlığına 2. Ordu Komutanı Orgeneral İbrahim Türkgenci'ni düşünüyordu.

Gazeteler, Orgeneral Türkgenci'nin bu göreve getirileceğini ağız birliği etmişçesine haber yapıyorlardı.

Ne var ki. Yüksek Askerî Şûra, Orgeneral Türkgenci'ni Harp Akademileri komutanlığına göndermişti.

Jandarma genel komutanlığına ise sürpriz bir isim Orgeneral Eşref Bitlis getirilmişti.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nde Ordu komutanlığı yapmamış bir orgeneralin, kuvvet komutanı olması yasa gereği olmasa da, temayüller gereği şarttı. Ancak Orgeneral Bitlis'Ordu komutanlığı yapmadan bu göreve getirilmişti l.,¹⁰³

Jandarma genel komutanlığı için adı geçen bir diğer komutan, Avrupa Müttefik Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Aşir Özözer'di. 12 Mart Askerî Darbesi'nin ünlü komutanı Faik Türein'ün damadı olan Orgeneral Özözer de, o yıl yüzü gülmeyen paşalar arasındaydı...

"Gölge başbakanlık" olarak bilinen MGK genel sekreterliği Orgeneral Nezihi Çakar getirildi. Orgeneral Çakar Ordu içinde Özal'a karşıtlığıyla biliniyordu. Üruğ ekibindendi.¹⁰⁴

Cumhurbaşkanı Özal karşıtı olarak bilinen 5. Kolordu

Komutanı Korgeneral Kemal Yavuz terfi ettirilerek orgeneral

yapıldı ve 2. Ordu komutanı oldu. Orgeneral Kemal Yavuz'a

geleceğin Genelkurmay başkanı olarak bakılıyordu. O da

:Üruğ'a yakındı!

¹⁰³ Orgeneral Eşref Bitlis'in ölümüyle ilgili olarak, araştırmacı gazeteciler; Adnan Ak-ırat (Kaynak Yayınları, 1997) «Cüneyt Özdemir'in (İletişim Yayınevi, 1998) kitaplarına bakabilirler. Orgeneral Bitlis'in "kazaya mı" yoksa "suikasta mı" kurban gittiğini öğrenmek isteyenler, gerekli yanıtı kitaplardan bulabilirler.

Ordu'nun üst komuta kademesinin çoğunluğu 27 Mayıs Askerî Hareketi'nin içinde yer almış askerlerdi.

Kemal Yavuz, Doğan Beyazıt ve Eşref Bitlis, "Sol-Kemalist" 9 Mart 1971 hareketinin de içinde bulunmuşlardı.

1990 Askerî Şûrası bir şekilde, Yamak-Ürûğ çekişmesi olarak geçmişti... Kazanan Ürûğ ekibiydi. Birkaç yıl önce Genelkurmay Başkanlığı'nı Millî Savunma Bakanlığı'na bağlamayı düşünen Özal'ın artık Ordu'da hiç ağırlığı yoktu.

Aynı yıl, Özal'ın çok istemesine rağmen, Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan'ın, Imrah'dan İstanbul'a getirilen naaşları için yapılan devlet törenine hiçbir subay katılmamıştı. Genelkurmay temsilci bile göndermemişti.

Ordu, 27 Mayıs'a tekrar sahip çıkmanın işaretlerini veriyordu...

Özal ise Ordu'yu Irak'a sokup, "bir koyup üç almanın he-saplarını" yapıyordu...*

Körfez Krizi'ndeki çizgiyi belirlemişti Özal; "aktif dış politika."

"Aktif dış politika", kuşkusuz aktif Ordu ve aktif istihbarat anlamına geliyordu. "Aktif Ordu"yu oluşturmanın yolu paradan geçiyordu. Körfez Krizi'nin başladığı günlerde dünya, Sovyetler Birliği'ndeki değişimlerle paralel olarak, süper güçlerin silahsızlanma görüşmelerine tanık oluyordu. Ancak bu arada başta Ortadoğu olmak üzere "dünyanın yoksulları" silahlanıyordu. 1989 yılında Ortadoğu'ya 8 milyar dolarlık silah satan ABD, 1990 yılında bu rakamı 18,5 milyar dolara çıkardı! Aynı yıllarda, Fransa, İngiltere, İtalya ve Almanya silah üretimini yüzde 22,4'ten yüzde 32'ye çıkardılar!..

104"Belçika Kulübü'nün önemli isimlerinden olduğu ve Genelkurmay başkanlığı için adigeçen Orgeneral Nezihi Çakar emekli olduktan sonra Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in danışmanı oldu.

Ne tesadüf; Körfez Krizi'nde Ortadoğu ülkelerine. Pentagon aracılığıyla silah satan ABD'nin silah devleri Mc Donnell Douglas, General Dynamics, General Electric, Yahudi firmalarıydı. Kuveyt'in 60 milyar dolarlık imarını gerçekleştiren, General Motors, Chrysler, Motorola, Kenet, FMC Corporation, Betchel, Mitel, Raytheon, Caterpillar da Yahudi şirketleriydi!

Buna karşı çıkarılan korkaklık ve sünepelikle eleştiriyordu.

Özal, kendisine karşı çıkanların isimlerini açıklıyordu:

Genelkurmay (Harbiye) ve Dışişleri Bakanlığı (Mülkiye).

Türkiye'nin sınırında sıcak saatler yaşanırken, devletin zirvesinde soğuk savaş vardı...

"Köşk istihbarat Teşkilatı"

Hiram Abas, "emekli istihbaratçı" kimliğiyle Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne rahatlıkla girip çıkıyordu.

Özal'a istihbarat ve Ortadoğu politikaları konusunda brifingler vermişti. Özal, Hiram Abas'a

söylediklerini rapor haline getirip kendisine

göndermesini istemişti.

21 ağustos 1990 tarihinde Hiram Abas artık raporlarına "Sayın Cumhurbaşkanım" diye başlıyordu.

Hiram Abas raporunda. Cumhurbaşkanı Özal'a, "aktif dış politikası"nın gerçekleşmesi için "aktif istihbaratın şart olduğunu" belirtiyordu...

"Sayın Cumhurbaşkanım,

Türkiye'nin Ortadoğu ve dünya devletleri muvacehesinde son günlerdeki aktif politikası, istihbarat ihtiyacını önemli ölçüde artıracak ve aynı zamanda hedefleri ile yöntemlerinde de değişiklik gerektirecektir.

1960 İhtilali'nden sonra Genelkurmay patronajına giren istihbarat örgütümüz, ülke içerisindeki aşın uçların çalışmalarına sızma ve onları ifna etmeye, dışarıda ise birinci kuşak devletlerin askerî güçlerini tespiti yönelmiş, görevini, topladığı bilgileri ilgili makamlara intikal ettirmekle sınırlamıştır.

Bu maruz sınırlamanın gerekçesi de, servisin yıpranmaması olmuştur. Türkiye'nin dış devletlerden ziyade içe dönük politikası ve Genelkurmay'ın sadece dış devletlerdeki. askerî konuş, kuruluşu, içeride de yıkıcı bölücü faaliyetlere ilgi göstermesi ise üst makamların MİT'i ana görevine yöneltme fonksiyonlarında zaafiyet meydana getirmiştir.

Bugünkü çalışma ve yöntemleriyle MİT'in devletimizin aktif politikasında vazgeçilmeyecek unsur olan 'millî istihbarat' ve enformasyonu oluşturamayacağı düşündürmektedir.

Diğer yönden istihbarat kuruluşları sadece bilgi toplamakla yetinmezler. Devletlerinin gizli politikalarının tatbiki için önemli bir alettirler. Bush'un, Saddam Hüseyin'i devirme görevini CIA'ya vermesi, Suriye'nin Ortadoğu'daki bugünkü gücüne Muhaberat Teşkilatı ile kavuşması. Muhaberatın Asala, PKK, AMAL vs gibi örgütleri devletlerinin politikası muvacehesinde kontrolü ve kullanılması, arz ettiğim hususlara yakın birer misaldir. Bir askeri harekât ile Saddam rejimi düşürülse bile Ortadoğu büyük değişiklik ve ge-

lişmelere sahne olacaktır kanaatindeyim.

Türkiye'de işleme koyduğumuz aktif politikanın bölgede tatbiki ve olaylardan ülkemizin kazançlı çıkabilmesi için acele bir reforma tabi tutulmuş istihbarat çalışmalarına ihtiyaç göstermektedir. Irak'ın askeri güçlerinin konuş ve kuruluşları hakkında toplayabileceğimiz bilgilerin çok daha teferruatlı ve doğru doneleri, Amerikalıların uyduları sayesinde ulaştıkları istihbarattan ve kendilerinden günü gününe alınabilir.

Türkiye'deki yıkıcı, bölücü ve terör faaliyetleri için ise polis istihbaratı az farklılıkla MiT seviyesinde çalışmalarını götürmektedir. Dolayısıyla istihbaratımızın Irak, Suriye, İran, Yunanistan ve Batı devletlerinin bölgedeki azınlık, Kürt konularındaki çalışmalarına, tamamen yeni bir anlayış içerisinde tevcih edilmesi gerekmektedir.

Bu ülkelerde üst seviyede tesir ajanlarına ihtiyaç ortadadır. Bush'un CIA'ya yüklediği Sâddam'ı devirme görevini, askeri bir harekâta başvurulmazsa, sadece ekonomik tedbirler ile CIA'nın uygulayabilmesi fevkalade zordur. Kendileri de Irak'a sızabilmiş değillerdir. Dolayısıyla CIA bu faaliyet için İsrail, Suriye ve Türkiye'nin imkânlarından da yararlanma çarelerini araştıracaktır.

Türkiye'nin imkânlarını CIA yetersiz görür ve İsrail, Suriye işbirliğine yönelirse bu ülkenin imkânları bilhassa Kürtler üzerinde mevcuttur ve Türkiye için tehlikeli bir durum çıkacaktır, istihbaratımızın oyunu çok ustaca oynaması gerekmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım, dinlemek lütfunu gösterdiğiniz şifâhî arzıma ilaveten çok kısa olarak önemli gördüğüm istihbaratı ana noktaları bu notta bilgilerinize sunmaya çalıştım.

Türkiye istihbaratı Ortadoğu'da müessiriyete kavuşabilir. Şimdiye kadar Irak kontrolündeki bazı örgütleri, yeni gelişmelerden faydalanarak kontrole alabilir, üst seviyede ajanlar angaje edebilir. Bu çalışmalar Türkiye içerisinde veya Kıbrıs gibi ülke dışından sevk edilebilir.

Ülkemiz için çok önemli bir geçiş döneminde iyi bildiğim istihbarat konusunda her hizmeti ülkeme sunmaya hazır olduğumu saygılarımla arz ederim."

Çıkardığımız sonuçları alt alta yazalım.

1) İstihbaratın "içedönük" olmasının sorumlusu olarak 27 Mayıs 1960 Hareketi ile Genelkurmay'ı görmektedir. Yanılıyor, "içedönük istihbarat" 27 Mayıs Hareketi'nden çok önce başlamıştı. Kitabın ilk bölümlerinde bunun ayrıntılı bilgisi var.

2) MİT'in "yapısını" ve "çizgisini" beğenmemektedir. Acilen reform yapılmasını istemektedir. Teşkilatın dezinformasyona açık olduğunu iddia etmektedir. Medyanın kimlerin kontrolünde olduğu tespitini yapmaktadır. Ancak iki paragraf sonrasında, Irak'ın askerî güçleriyle ilgili bilgilerin CIA'dan alınması gerektiğini söylemektedir. Bu konuda dezinformasyon olmayacağından nasıl emindi ?

3) CIA, Muhaberat Teşkilatı gibi, MİT de, silahlı örgütlerle ilişkiye girmesi, bunların ülkenin politikaları paralelinde kullanılması gerektiğini söylemektedir.

4) Hıram Abas, Kürt sorununa; İsrail'in, CIA ajanları Gra-ham Fuller, Paul Henze'in penceresinden bakmaktaydı...¹⁰⁵

105 ABD ve İsrail'in Kürt sorununu nasıl değerlendirdikleri konusunda; Turan Ya-vuz'un *ABD'nin Kürt Kartı* kitabına bakılabilir. Milliyet Yayınları, 1993.

5) CIA ile hemen, acilen sıkı işbirliğine girilmesini önermektedir. Aksi takdirde CIA'nın, İsrail ve Suriye'yle işbirliğine gireceğini, bunun da Türkiye'nin menfaatine olmayacağını iddia etmektedir.

6) Mektubunda ne kadar çok "aktif politika"dan bahsetmektedir. Aktif politikadan kastettiği, İsrail gibi saldırgan olmaktır. (Hıram Abas'ın, MİT tıpkı CIA, Mossad gibi aktif operasyon yapacak bir teşkilat haline gelmesi hayalini, yıllarca yan yana görev yaptığı MİT Müsteşarı Şenkal Atasagun 1999 yılında hayata geçirdi. Artık MİT "timleri" yurtdışında operasyon yapıp, başta PKK lideri Abdullah Öcalan olmak üzere örgütün kurmaylarını yakalayıp Türkiye'ye getiriyorlardı. Peki bu yurtdışı operasyonları MİT Yasası'na göre yasadışı değil miydi ? Kimse bunu niye sormuyordu ? Operasyonlar başarılıydı ve kamuoyunun büyük çoğunluğunun takdirini alıyordu. Peki yarın bu yasal olmayan operasyonların Türkiye'nin başına büyük diplomatik sorunlar getirmeyeceğini kim garanti edebilirdi ? Eğer operasyonları MİT değil başka bir özel birim yapıyorsa, MİT neden üstleniyordu ?)

7) Rapor gösteriyor ki, Hıram Abas'ın söylediklerinin hemen tümü yasadışı! Kuralları ve gerekirse yasaları bile çiğnemekten bahsediyordu satır aralarında. Makyavelistti!

8) Cumhurbaşkanı Özal'dan, "her türlü hizmete hazır olduğunu" belirterek tekrar MİT'e dönmek veya bir dönem yakın arkadaşı Erkan Gürvit'ten boşalan cumhurbaşkanlığı güvenlik müşavirliğine gelmek istediğim üstü kapalı bir biçimde talep ediyordu... Bilgi: Erkan Gürvit, Kenan Evren'in Cumhurbaşkanlığı

süresinin dolmasına çok az bir süre kala emekli oldu. Asil Nadir'in yanında 5,5 milyon TL (dolar 2 300 TL'ydı) süper maaşla işe başladı. Asil Nadir'in Medi Print şirketinin genel müdürlüğünü yapıyordu. Bu arada kayınpederini "ayarlayıp" Asil Nadir'in Manisa Organize Sanayi Bölgesi'ndeki Vestel tesislerini gezdirip basında yer almasını da sağlıyordu. 19 ağustos 1989 tarihli gazetelere göre, Cumhurbaşkanı Evren, Vestel tesislerine hayran kalmış ve Asil Nadir'e teşekkür etmişti. Hey gidi günler hey! Birkaç yıl önce "Ülkeye girmesi son derece sakıncalıdır" diye hakkında MiT tarafından rapor yazılan Asil Nadir, şimdi Cumhurbaşkanı Evren'in teşekkürünü kabul ediyordu!.. Daha o günlerde, "Kaşıkçı-Koskotas-Nadir" işbirliğinin belgeleri ortaya dökülmemiştir. Bu arada Cumhurbaşkanı Özal, Irak lideri Saddam gibi "Köşk istihbarat Teşkilatı" kurmak istiyordu. Artık MİTe hâkim olamayacağını anlamıştı. Ancak bu örgütle, MİTi enterne etmeye çalışacaktı!.. Başkanlık sistemine geçince ABD'de olduğu gibi bir "istihbarat konseyi" oluşturmayı planlıyordu, işte "Köşk istihbarat Teşkilatı", başkanlık sistemine geçince "istihbarat KonseyTne dönüşecekti... Cumhurbaşkanı Ozal bu "akıllan" kimden alıyordu acaba ? Yakın arkadaşı olduğunu söylediği ABD Başkanı George Bush'tan almış olabilir miydi? 1990 yılında Uğur Dündar'ın, TKT'deki "Hodri Meydan" programında, sık sık telefonda konuştuğunu söylediği ABD Başkam George Bush'la arkadaşılığının "maziye" dayandığını anlatıyordu. Ne ilginçtir ki Bush "mazide" CIA mensubuydu. Buraya birde, 15 temmuz 1991 tarihli Günaydın gazetesinin, "Bush, CIA ajanı olarak Türkiye'de görev yaptı" haberini eklemek gerekiyor...

özal'aGehlen'i anlattı

"istihbarat KonseyTnin yapısı nasıl olacaktı? Cumhurbaşkanı Özal, bu konuda da Hiram Abas'tan rapor istedi.

Hiram Abas'ın "yardün" aldığı kişi ise eski Nazi Generali Gehlen'di.

Hiram Abas'ın "istihbarat raporu"ndan önce Gehlen'den nasıl etkilendiğini belirtmek gerekiyor...

Mehmet Eymür, yazdığı*Analiz* adlı kitabında Gehlen'den nasıl etkilendiklerini bakın nasıl anlatıyordu:

"Hiram Bey, müsteşar muavinliği sırasında, makam odasındaki kütüphanesinde bulunan Gehlen'in andan ile ilgili kitabı birkaç kez okumuş ve bu kitaptan bazı notlar çıkarmıştı. Reinhard Gehlen, Batı Alman istihbarat Teşkilatı BND'nin (Bundesnachrichtendienst) kurucusuydu. 1945-1968 yılları arasında bu kuruluşun şefliğini yapmıştı. Kitabının adı Seruts'ti.

Gehlen'in hatıratında istihbarat servisleri ile ilgili önemli görüşler yer almaktaydı. Son yıllarda devamlı gündemde olan Millî istihbarat Teşkilatımız ile yurdumuzda ayn ayn birçok birim tarafından yürütülen istihbarat faaliyetleri açısından Gehlen'in hatıratından önemli mesajlar kapmak mümkündür. Tecrübeli bir istihbaratçı olan Gehlen'in gö-aşleri için bir yorum yapmaya gerek yoktur. Bu görüşler, yurdumuzda yürütülen istihbari faaliyetler açısından mevcut eksiklikleri gösterecek ve yorumu beraberinde getirecektir."

Gehlen'in istihbarat konusundaki bazı görüşleri şöyleydi:

"istihbarat faaliyetlerinin özü, her konuda bilgi edinme gereğinden başka, tarihin akışını izlemek ve istikbali görebilmektir.

Var olan büyük bir teşkilatı alıp modernize etmek, değiştirmek, geçmişteki tecrübelerden yararlanmak, sıfırdan başlamakten daha zordur.

Tek bir rapor, rapor değildir. Ayn ve bağımsız bir kaynak tarafından doğrulanmadıkça, hiçbir bilginin önemi yoktur.

(Millî) istihbarat servislerinin sayılarının çoğalması halinde, ortaya rekabet, güvensizlik ve birbirinin işine kanşma gibi tehlikeler doğar. Bu gibi servislerin sayılarının çokluğu, düşman istihbarat unsurlarının bunların içlerine sızılmalan-nı da kolaylaştıracak ideal ortamlar oluşturur.

Bir istihbarat servisinin, devletin diğer kuruluşları için konulan kurallarla yönetilmesi her zaman mümkün değildir.

Bir gizli servis için, bürokrasinin verimi azalttığı, hatta yok ettiği, tecrübelerle görülmüştür, istihbarat servisinde yetkili kişilerin en önemli görevlerinden biri bürokrasi ile savaşımdır.

En büyük güvenlik ilkemiz 'su geçmeyecek derecede kompartımantasyon'dur.

Gizli servis makinasındaki her çark, bir diğeriyle o kadar iyi uyushmalıdır ki hiçbir çark diğeriinden bağımsız olarak hareket edemesin.

Müttefik hükümetler~~g~~talı servis şeflerine servislerinin organizasyonu konusunda serbesti tanımışlarsa

bunun nedeni işin en iyi bu şekilde yapılabilmesi gerçeğidir.

Bir devlet görevlisi ne denli üstün niteliklere sahip olursa olsun, evvelce istihbarat alanında tecrübe kazanmamışsa, istihbarat servisinde üst düzeydeki bir göreve getirilmez.

Kendisinin ya da ailesinin karşılaşılabileceği tehlikelerin tamamen veya kısmen ortadan kalkacağı konusunda ikna edilmeden hiçbir aday göreve sevk edilemez.

istihbarat işi, karargâhla büro dışında, yurtiçi ile yurtdışında birbirinden çok farklılıklar gösterir, inisiyatif, karakter, enerji, kararlılık, yaratıcılık, zekice uygulama, geliştirme ve hayal gücü, uzmanca bir bilgiyle birlikte, bir istihbarat ajanında bulunması gereken niteliklerdir.

istihbaratta sadece emir vermekle çok az şey elde edilebilir. Hele tamamen askerî yöntemlerin kullanılması hiç de uygun değildir.

Bir istihbarat servisinin başı, personelini, güçlü kişiliği, dehası, tecrübesi ve kişisel yetenekleriyle etkileyebilir.

Servis şefinin hem kendi hem de yardımcısı için tek bir kural vardır. Emrine tevdi edilen teşkilatı, kendisinin şahsen yaratacağı güvene bağlı olarak yönetebilmektir. Fazla i-leri gitmeden ve kontrolü bütünü ile kaybetmeden yapılabilecek en uygun şey sorumlulukları doğru olarak dağıtması ve önemli kararların alınmasını gerektiren konularda açık düşünmesini bilmesidir. Her şeyden önce, personel atamalarını bizzat kontrol etmesi gerekir.

Elde mevcut tecrübeler, bir istihbarat servisinin kurulması ve onu r 1 ahenkli bir şekilde çalışabilmesi için en azından beş yıla ihtiyaç olduğunu göstermektedir servis dışında, tecrübesi ve yeterli bilgisi olmayan kişiler önemli görevlere atanırlarsa, servis için bir tehlike haline gelirler. Normal emeklilik çağını çoktan aşmış bazı uzman kişileri göreve almak yararlı olur Bir istihbarat servisinin uzun süredir görev yapan mensupları yoğun bir tecrübe sergilerler. Hiçbir servis bu nimeticömertçe harcayamaz..."¹⁰⁶

Hiram Abas, Gehlen'in bu son cümlesini sık sık telaffuz ediyordu...

"Sayın Cumhurbaşkanı"

Hiram Abas'ın, Cumhurbaşkanı Özal'a yazdığı istihbaratla ilgili bir raporunda bol bol Gehlen'den alıntılar yaptığı göze çarpıyordu:

"Sayın Cumhurbaşkanı,

1- Dünyadaki devletlerin istihbarat örgütlerinin kuruluş amacı, yöneldikleri hedefler ve çalışma tarzları etüt edildiğinde bu istihbarat kuruluşlarının devletin rejimlerine göre 2 ana grupta toplandıkları görülebilir.

a- Dikta rejimlerinde istihbarat servisinin ana görevi, rejimi ayakta tutabilmek ve kendi hakkında demokratik oluşumları, rejime karşı davranış ve fikirleri zamanında tespit ederek karşı tedbirleri oluşturmaktır.

Dikta rejiminin, normal olarak halkın iradesine karşı iktidarı sürdürmesi nedeniyle rejim, polis devleti hüviyetini taşır ve silahlı kuvvetler, istihbarat ve güvenlik teşkilatlarına dayanır.

Mezkûr devlet ve rejimlerde istihbarat servislerinin idaresi şahsî güvenlik endişesiyle ya diktatörün akraba ve yakınları veya Ordu mensuplarına diktatör tarafından tevdi edilir. İstihbarat servisleri de bahse konu devletler de, her türlü hukukî çerçevenin dışında, ülke içinde ve dışında rejimi kollama faaliyeti yürütürler.

Son olarak Romanya Securitatesi ve Suriye Muhaberatı arz edilen istihbarat servisleri modeline misal gösterilebilirler.

b- Demokrasilerde ise, istihbarat servislerinin yöneldikleri hedef, halk rejiminin yanında olduğu için, yabancı devletlerden ülkeye yönelecek tehdit ve çalışmaları tespit ve ifna ile ülkenin politikasına yön verecek bilgilerin temini, ayrıca dış politikada devletin ihtiyacı olabilecek bilgilerin teminidir.

Demokrasilerde halka karşı rejimi koruma görevini servisler yüklenmediğinden. Ordu ile istihbarat servisinin çok yakın olmasına ihtiyaç yoktur.

Demokrasilerde istihbarat görevi bilhassa dış ülkelere yönelik olduğundan ve istihbarat bir ihtisas kabul edildiğinden, istihbarat teşkilatlarının üst seviyesinde görevde yetişmiş istihbaratçılar tercih edilirler.

Demokrasilerde, istihbarat teşkilatlarının askerî güçler ile ilişkileri, hedef devletler konusunda Ordu'nun ihtiyacı olabilecek bilgüeri servislerin elde etmesi ve Ordu'ya aktarması ile sinirlidir. Servisler demokratik siyasî otoritenin idaresi ve kontrolü altında görev yaparlar.

2- Yabancı istihbarat örgütlerinin ana hatları, MiT:

. a- Amerika:

İç istihbarat ve dış istihbarat çalışmaları olarak iki ayrı örgüt; FBI ve CIA tarafından yürütülmektedir, iki örgütte tamamen sivil kadrolara dayanmakta ve Amerika başkanı katında bir istihbarat bürosuyla temsil edilmektedir. Ordu'nun ayn istihbarat kuruluşları bulunmaktadır.

Devlet çapındaki istihbarat Komisyonu'nun seçtiği hedeflere karşı çalışmalara yönelen CIA, gelen bilgilerin kıymetlendirilmesini ve istihbaratın oluşmasını da kendi bünyesinde yapmaktadır. CIA başkanı, Amerika başkanı tarafından seçilmekte ve Amerika'daki diğer istihbarat örgütlerinin de başkanlığını deruhte etmektedir.

b- İngiltere:

İç istihbarat ve dış istihbarat çalışmaları esas olarak iki ayrı örgüt MI5 ve MI6 tarafından yürütülmektedir^ iki örgüt de sMI orijinlidir. Dış istihbarat kuruluşu MI6, Amerika'nın CIA'sına göre bir değişiklik arz etmektedir.

İlgili bakanlıklar bilgi isteklerini direkt olarak MI6'dan yapmakta ve MI6 topladığı bilgileri operasyonel kıymetlendirme haricinde bir kıymetlendirmeye tabi tutmadan istek makamına intikal ettirmekte, bilgi burada kıymetlendirilerek istihbarata dönüştürülmektedir. Örgütler sivil otoriteye bağlıdır.

c-SSCB:

KGB ve GRU isimleri altındaki iki ana istihbarat örgütü mevcuttur. GRU asker orijinli, KGB ise SSCB Komünist Par-tisi'ne bağlı sivil orijinlidir ve esas kudret KGB'de toplanmıştır. Bu örgüt topladığı bilgüeri bünyesinde kıymetlendirmeye tabi tutarak istihbaratı oluşturmaktadır. Hudut emniyeti ve iç güvenlik den KGB sorumludur.

d- MiT:

Devletimizde MiTin hangi makama tam olarak bağlı bulunduğu vuzuha kavuşmamıştır.

MiT Kanunu'nda teşkilat başbakana bağlı olarak gösterilmekte ise de MiT müsteşarının seçimi için MGK'nın tespit ettiğı adayların devamlı muvazzaf general olması ve dolayısıyla Genelkurmay ile ast-üst ilişkilerinin görevdeki etkinliğı, 1980 yılı öncesi ve sonrasında cumhurbaşkanlarının asker kökenli bulunmaları ve MiT başındaki general vasıtasıyla teşkilata direkt karışmaları, kuruluşu günümüze kadar üç başlı ve nerenin emrine uyacağını şaşırmış duruma getirmiştir.

Mezkûr zafiyet, eski yıllarda, Türkiye'de askerî darbe olacağını adeta herkes tarafından öğrenildiğı zamanlarda bile, MiT'in başbakanı durumdan haberdar etmemesi veya ön tedbirlerle darbeye karşı önlemlere yönelmemesi sonucunu doğurmuştur.

1980 öncesinde anarşiye ve siyasî cinayetlere karşı MiT etkin çalışmalara yönelebils e aktivitesi asgari durumda tutulmasa memleketteki darbe şartlarının o zaman içinde oluşamayacağı düşünülmektedir.

1960 yılından 29 sene sonra devletin başına geçen ilk sivil cumhurbaşkanının, ülkemiz için hayatî bir kuruluş olan MiTi demokrat ülkeler servisleri normlarına kavuşturma ve esas hedeflerine etkin şekilde yönleltmek için çareler oluşturabileceğine inanılmaktadır."

Hiram Abas raporunun bundan sonraki bölümlerinde, Türkiye'de iç ve dış istihbarat faaliyetlerini yürüten makamları savmakta, bunların arasında bir koordinasyonun bulunmamasından bahisle, bir istihbarat komitesinin kurulmasını önermekteydi.

Raporun devamında 1969 yılından sonra MiTin aslı görevlerinden uzaklaştığını, adeta bir polis örgütüne dönüştüğünü, sonuç olarak da Türkiye'de bir istihbarat boşluğu yaşandığını ifade etmekteydi.

Bu arada Nazi Generali Gehlen'in aralarındaki üç pasajı aynen raporuna koyuyordu:

"Hem İngiltere'de hem Amerika'da kabul edilen bir gerçek vardır. Eski bir devlet görevlisi ne denli üstün niteliklere sahip olursa olsun, evvelce istihbarat alanında tecrübe kazanmamışsa, istihbarat servisinde üst düzeydeki bir göreve getirilemez.

İstihbaratta .sadece emir vermekle çok az şey elde edilebilir, hele tamamen askeri yöntemlerin kullanılması hiç de uy gün değildir.

Bir istihbarat servisinde çalışan personel ne kadar değer -

li ise, o serviste o kadar mükemmeldir, istihbarat servislerini ayakta tutan, karakterini oluşturan öge, o serviste çalışan kişilerdir."

Alıntılardan yola çıkan Hiram Abas teşhisini de rapora şöyle yazıyordu:

"-MiTin personel politikası Gehlen'in işaret ettiğı bu hakikatlere şimdiye kadar tamamen aykırı şekilde yürütülmüştür. Servisin başına, mutlaka mesleğinde çok başarılı, ancak istihbaratta tecrübesiz generaller getirilmiş, askeri emirler ile teşkilatın yürütülebileceğı sanılmış, tecrübeli personel kaybına uğramıştır.

Gayet normal olarak da sonuç memnuniyet verici değildir."

Cumhurbaşkanı Özal ile Hiram Abas'ın "gizli bilgi alışverişi" o günlerde bilinmiyordu. Ancak o günlerde,

Millî Savunma eski bakanı Ercan Vuralhan, bazı ipuçları veriyordu: "Zamanlamasını söylemek zor, ama önümüzdeki dönemler içerisinde MtTte bir sivilleşme programı olacaktır. Alt kademedен geçmiş ihtisas elemanlarının etkili ve yetkili yerlere gelmelerini temin eden bir sistem oluşturulmasından yanayız. Türkiye'nin dinamik yapısına uygun bir yapılanmaya kavuşturmak üzere, sayın cumhurbaşkanımızın da birtakım çalışmaları, birtakım düşünceleri olduğunu biliyoruz. Zannediyorum ki MiT de aynı sistem içerisinde yer alacaktır. MiTin de diğer kuruluşlar gibi modern Türkiye'nin dinamiğine uygun bir yapıya ve bir iç strüktüre kavuşturmanın artık zamanının geldiğine ben de inanıyorum."¹⁰⁷

Hiram Abas'ın Cumhurbaşkanı Özal'a gönderdiği raporla, Ercan Vuralhan'ın sözleri aynı günlere rastlamıştı...

Özal, MiTten ve Hiram Abas'tan vazgeçmemişti!..

Gladio ortaya çıktı

Hiram Abas'ın, Gehlen'den alıntılar yaparak yazdığı raporun tarihi bir anlamı vardı. Gehlen'in, CIA işbirliği ile tüm NATO ülkelerinde "Gladio" örgütleri kurduğunu önceki bölümlerde yazmıştık.

¹⁰⁷Nokta dergisi, 5 ağustos 1990.

Hiram Abas'ın Gehlen alıntılarıyla rapor yazdığı günlerde, başta italya olmak üzere Avrupa ülkeleri, yürekli bir savcının ortaya çıkardığı "Gladio"yu tartışıyordu...

Venedikli, 37 yaşındaki Tahkik Hâkimi Felice Casson, üç jandarmanın öldürülmesini araştırırken, 1956 yılından beri mevcut olduğu anlaşılan ancak resmî hiçbir sıfatı bulunmayan, NATO'nun "Gladio" örgütüyle karşılaştı. Yargıç Casson "illegal örgütte" ilgili^oruşturma başlattığını 24 ekim 1989 tarihinde kamuoyuna açıkladı.

Öci tarafı keskin küçük Roma kılıcı anlamına gelen "Gladio" Soğuk Savaş'a paralel olarak 1951 yılında NATO bünyesindeki tüm ülkelerde kurulduğu ortaya çıktı. "Gladio"nun birkaç amacı vardı; ülke içinde isyan hareketlerini, kontrol etmek ve engellemek için suikastlar, provokasyonlar yapmak. Ülke Sovyetler Birliği tarafından işgal edilirse, ülke içinde direniş hareketi organize etmek.

italya'nın ardından Fransa, Belçika, Hollanda, Norveç, Almanya, Yunanistan gibi NATO ülkelerinde, zincirleme olarak değişik isimlerle kurulmuş "Gladio" örgütleri ortaya çıkmaya başladı.

Ancak sadece NATO üyesi Türk hükümetinden ses çıkmıyordu. Yetkililere göre Türkiye'de "Gladio" yoktu!

Ancak "çatlak sesler" de yok değildi. Soğuk Savaş döneminin başkanlarından Bülent Ecevit, "Devletin uzun süre gizli tutulan bir kuruluşu var; Özel Harp Dairesi. Yasalara ve Anayasa'ya aykırı olarak devleti yönetenlerden gizli tutuluyor bu örgüt. Bu örgütün bir de sivil uzantısı var. Bu örgüte bağlı olarak bazı sivil vatandaşlar ömür boyu görevlendirilmiş. Bu vatandaşların isimleri gizli tutuluyor ve emirlerinde gizli silah depoları var. Örgütün parası uzun süre Amerika'dan gelmiş" diyordu.

Tartışmaya dönemin cumhurbaşkanı Kenan Evren de katıldı ve ilginç açıklamalarda bulundu: "Benim Genelkurmay başkanlığım sırasında dönemin başbakanı Süleyman Demirci bana geldi. Özel Harp Dairesi'nin anarşi ve terörle mücadelede kullanılmasını istedi. Ben olmaz cevabını verdim. Demirel bana, 'Ama 1971'deki sıkıyönetim döneminde bu amaçla kullanılmıştı' dedi. Ben yine kullanmayacağımı söyledim. Kanaatim o ki. Genelkurmay başkanlığını sırasında bu teşkilat görevi dışında kullanılmadı. Ama belki bana intikal ettirilmeden bazı yerlerde gayri resmî olarak teşkilattan bazı kişiler bu işe bulaşmış olabilir, Onu bilemem!"

1973-1976 yılları arasında CIA başkanlığını yapan Wil-liam Colby "NATO üyesi olması dolayısıyla Türkiye'de benzeri bir kurumun varlığı ihtimalinin bulunduğunu" söylüyordu.

Gehlen'in öğrencileri "görevlerini başarıyla" tamamlamışlardı. Soğuk Savaş'ın bitmesiyle birlikte bazı kırı operasyonlar ortaya çıkmaya başlamıştı. Artık NATO üyesi ülkelerin "Gladio"ya ihtiyaçları kalmamıştı.

Ancak Türkiye istisnaydı. Çünkü Türkiye'nin "Gladio"ya hâlâ ihtiyacı vardı...

31 ocak 1990... Laiklik savunucularının simge isimlerinden Profesör Muammer Aksoy silahlı saldırıda öldürüldü. Faili bulunamadı.

7 mart 1990...*Hürriyet* gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emeç vurularak öldürüldü.

4 eylül 1990... Din bilgini, aydınlanmacı yazar Turan Dursun katledildi.

6 ekim 1990... ilahiyatçı, SHP Parti Meclisi Üyesi Doç. Bahriye Üçok evine gönderilen bombalı paketin patlaması sonucu can verdi. Faili bulunamadı.

Türkiye, "laik-antilaik" tartışmalarına sahne olmaya başladı...

Hiram Abas arka arkaya gelen bu suikasttan nasıl değerlendiriyordu ?

Cumhurbaşkanı Özal'a gönderdiği "terör raporu"nda bunun izleri vardı...

"Terör raporu"

"Yıkıcı, bölücü ve terör faaliyetlerinin amaç ve yönedikleri hedefler aşağıda sıralandığı üzere özetlenebilir.

- a- Hedef, devletin iç ve dış politikasında güçsüzleri irilmesi,- zayıflatılması.
- b- Ekonomik yönden yıpratılması.
- Dış yatırımların durması.
- Ülke içinden dışa sermaye kaçışlarının başlaması.
- c- Halkta istikbale ve devlete güvensizlik, şaşkınlık yaratılması.
- d- Hedef, ülkenin rejimi demokrasi ise rejimin yıpratılma-sı, hürriyetlerin kısıntıya uğratılması.
- e- Ordu ve istihbaratının ana görevlerinden uzaklaştırılarak terör ve yıkıcı faaliyetleri üe boğuşur duruma düşürülmeleri.
- f- Terör faaliyetlerine giren gücün yavaş yavaş politik hüviyet kazanması (Ermeni ve Kürt eylemleri gibi).
- Günümüzde ülkemize yönelik yıkıcı ve bölücü faaliyetler ile terörün görüldüğü sahalara ise aşağıda sunulmuştur.
- a- Güneydoğu Anadolu'da etkin bir PKK terörü ve Kürt-çülük hareketleri.
- b- Büyükşehirlerde üst seviyede şahıslara karşı yapılan suikastlar ve bunların uyandırdığı geniş yankılar.
- c- Provoke edilen talebe hareketleri.
- d- Toplu sözleşmeler ve anormal işçi ücreti artış istekleriyle kışkırtılacak grev ve lokavtlar.
- Laik düzeni yıkmaya matuf görülen toplu eylemler.
- Yıkıcı ve bölücü faaliyetler ile eylemlerinin bir ülkede tu-tunabümesi için iç ve dış desteklerden yardım görmesi gerektiği açıktır.

Güneydoğu bölgemizde eylemlerini sürdüren PKK, Lübnan Bekaa bölgeleri ile Suriye ve İran'da kamplara sahiptir. Militan teminini ve siyasî faaliyetlerini Avrupa'nın demokratik ülkelerinde dahi rahatlıkla yapmaktadır. Kamplarda eğitimi Suriyeli ve yabancı hocaların yaptırdığına dair bilgiler alınmıştır. Silah, mühimmat, haberleşme araçları sıkıntısı çekmemektedirler.

- Büyükşehirlerde icra edilen suikastlar da düşündürücüdür. İstanbul'da Halkın Mücahitleri örgütü mensupları, İran rejimini yıkmaya çalıştıkları nedeniyle belirli aralıklarla öldürülmektedirler. Eylemlerin İran tarafından planlandığı, destek verildiği ve hatta icra edildiği ortadadır. Benzeri en az bir eylemin de Irak tarafından yapıldığı bilinmektedir. Suriye'nin ise diplomatik yolla bir tarihte Türkiye'ye silah soktuğu tespit edilmiştir.

- Emekli subay, polis. Prof. Muammer Aksoy, Gazeteci Çetin Emeç'in öldürülmeleri ise kısa aralıklarla birbirini takip eden ve Türkiye'yi karıştıran eylemlerdir. Bu suikastlar aynı örgütlerin faaliyetleri de olsa, arkasında yabancı devlet ve planlama desteği olup olmadığı hususlarının öğrenilmesi lüzumludur. Çünkü sonuç ve güdülerle gayenin. Türkiye'nin stabilitesini bozmak olduğu düşünülmektedir.

- Büyükşehirlerdeki suikast ve eylemlere karşı yapılacak çalışmalar ise bu şehirlerde kuvvetli bir istihbarat ağının MiT ve polise tesisine, yabancı misyonların tam kontrolüne, hudutlarımızdan giriş yapan bilhassa Arap orijinli yabancıların imkânları nispetinde gözaltında tutulmalarına, ihtiyaç göstermektedir. Bilhassa Muammer Aksoy ve Çetin Emeç'in hangi güçler ve örgüt tarafından öldürüldükleri konusunda emareler elde edilebilirse, o zaman devletçe yapılacak karşı çalışmaların hedef tevcihi imkânı hasıl olacaktır.

Devletin iç ve dış politikasında güçsüzleştirilmesi, zayıflatılması, ekonomik yönden yıpratılması, boş yatırımların durması, ülke içinden dışarıya sermaye kaçışlarının başlatılması, halkta istikbale ve devlete güvensizliğin, şaşkınlığın yaratılması, demokrasinin yıpratılması, hürriyetlerin kısıntıya uğraması, ordu, polis ve istihbaratın ana görevlerinden uzaklaştırılarak terör ve yıkıcı faaliyetler ile boğuşur duruma düşürülmeleri" şeklinde özetliyor. Emeç ve Aksoy cinayetlerinin arkasında kimlerin olduğunu tespiti çalışıyor. "Bu suikastlar aynı örgütlerin faaliyetleri olsa, arkasında yabancı devlet ve planlama desteği olup olmadığı hususlarının öğrenilmesi lüzumludur. Çünkü sonuç ve güdüler, gayenin Türkiye'nin stabilitesini bozmak olduğunu düşündürmektedir. Güneydoğu'da silahlı güçlerimizin ordu jandarma olarak personel sayısının 100 000 civarında olduğu ifade edilmektedir. PKK ise, 20-70 kişilik timlerle gezmekte, eylem yapmaktadır. Atıl ve bu kadar geniş tutulmuş askeri güçlerin, esas görevlerinin dışına 'kaymasının hudut komşumuz ve hedefimiz ülkelerin menfaatine olduğu -düşünülmektedir. Büyük çapta askeri güçlerin ve tedbirlerin bölge halkını huzursuz etmesi ihtimali de mevcuttur.

Bölgedeki profesyonel PKK'ya karşı sayıca az fakat nitelikleri üstün, profesyonelleşmiş jandarma ile karşı

koymanın gerekliliğine inanılmaktadır.

- Türkiye'deki bölücü ve terörist faaliyetlere destek veren ülkeler hakkındaki her emarenin MiT tarafından titizlikle kıymetlendirilmesi ve geçerli görülüyorsa onların yaptıklarına karşılık teşkil edecek aktif faaliyetlere tereddütsüz girişil-melidir. Ayrıca eksik bilgi ihtiyacını gidermek yönünden MiT, uygun istihbarat servisleri ile bilgi teatisine girişmeli ve bunu lehimize çalıştırmaya uğraşmalıdır.

- tran'da PKK kampları bulunduğu, himaye gördükleri, iran'ın dinî kesimleri Türkiye'de kontrol ve tesiri altına almaya çalıştığı konularında ciddi bilgiler mevcuttur, iran'la da bir savaşa girilmeyeceğine göre, bu ülkeye karşı rejimi devirme çalışmaları yapan kuruluşların, basit destekler isteyen İran Kürtlerinin ve soydaşlarımızın, karşı faaliyetlerimiz için desteklenmeleri, yönlendirilmeleri imkânımız vardır. Türkiye fazla zorlanmadan mezkûr çalışmaları yapabilecek durumdadır.

- İrak'ın Kerkük-Musul bölgesindeki soydaşlarımız, Türkiye'ye yerleşen Peşmergeler, bahse konu ülkedeki (Mesud) Barzanî güçleri, kullanılmasına karar verildiği zaman, Türkiye için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır."

Hıram Abas siyasî cinayetlerle ilgili değerlendirmelerini kaleme aldığı raporla aynı yıl öldürüleceğini

-sanırsız- hiç tahmin etmiyordu...

Dev-Sol mu öldürdü ?

Hıram Abas 26 eylül 1990 günü öldürüldü...

Suikast ertesi gün tüm gazetelerin manşetindeydi:

"Son hedef Mfr

"MiT şefine ölüm tuzağı"

"MITin eski patronu öldürüldü!"

"Öldürülme sırası Mmde ?"

Suikastı Dev-Sol üstlendi...

Örgüt, suikastın olduğu akşam saat 21 .00'de *Cumhuriyet* ve *Güneş* gazetelerine yakın yerlere bıraktıkları bildiri ile suikastın nedenini açıkladı:

"12 Mart ve 12 Eylül'de halkımıza açılan savaşın kurmaylarından ve yürütücülerinden biri olduğu;

Kontrgerilla şefi olarak birçok karanlık cinayetin ve katliamın tertipleycisi olduğu;

Bir işkence, cinayet ve komplo örgütü olan MITin yöneticisi sıfatıyla onlarca devrimcinin katledilmesi, binlercesinin işkence görmesi ve zindanlara atılmasından sorumlu olduğu;

Kürt ulusal hareketini yok etmek için çeşitli devletlerle işbirliği halinde saldırı ve komplo planları yaptığı ve uyguladığı;

CIA ve Mossad'la işbirliği yaparak Filistin halkına karşı komplolar tezgâhladığı;

Terör, takip, tehdit ve cinayetlerle korku yayarak halkı sindirmeyi amaçlayan politikanın uygulayıcısı olduğu için;

Örgütümüz tarafından ölüme mahkûm edilerek cezalandırılmıştır.

Hıram Abas'ın işlediği suçları kanıtlamak için belgelere

ihtiyaç yoktur.

Türkiyeli devrimciler ve yurtseverler onu işkencehaneler-

den, kanlı operasyonlardan tanır.

Türk ve Kürt halkları onu, oligarşiye sadık bir uşak olarak yaptığı hizmetlerden, terör eylemleri ve cinayetlerinden tanır. Kendi itirafıyla 'kelleyi koltuğa alarak' canla başla çalışmış, 140'dan fazla operasyona doğrudan katılmıştır.

Filistinli yurtseverler ve Ortadoğu halkları onu, CIA ve Mossad'la işbirliği yaparak kendilerine karşı düzenlediği cinayet ve tertiplerden, halkları birbirine düşman etmek için gösterdiği faaliyetlerden tanır.

Ülkemiz aydınları onu, Ziverbey Köşkü'nden, MITin gizli işkence merkezlerinden tanır. Onu tanımayan yoktur.

O, THKP-C önderlerinden Yiğit Savaşçı ve Ulaş Bardak -çı'nın katledildiği operasyonu yöneten ve tetiği çeken biridir. O, CIA ve Mossad'ın işkence yöntemlerini ülkemize taşıyan, işkence uzmanları yetiştiren, işkence tekniklerini yaygınlaştıran bir işkence uzmanıdır.

O, MiT karargâhlarında, gizli MiT binalarında, ülkemiz insanına yapılan işkenceleri yöneten ve bizzat işkence yapan

biridir.

1 Mayıs 1977'de on binlerce insana kurşun yağdırılarak, 34 devrimci ve yurtseverin katledilmesiyle

sonuçlanan katliamı organize edenlerden biri odur.

Faşist MHP çetesiyle işbirliği yaparak, devrimci mücadeleyi engellemek için devlet adına katliamlar ve karanlık cinayetler tezgâhlayan kontrgerillanın önde gelen şeflerinden biri odur. Onun işlediği suçlar sayılmayacak kadar çoktur. Hiram Abas'ın halk düşmanı kimliğinin artık gizli olan yanı yoktur.

O, halk ve devrimcilere karşı işlediği suçlar yüzünden bir kez değil bin kez ölümü hak etmiştir.

Örgütümüz onu cezalandırarak, kim olursa olsun halkın adaletinden kaçamayacağını göstermiştir.

Hiram Abas, bütün halk düşmanı faaliyetlerine rağmen oligarşinin ihtiyacı kalmadığı aşamada bir kenara atılmıştır. Bu bütün burjuva ve faşist iktidarın ortak karakteridir. Hangi yetkiye ve konuma sahip olursa olsun, işi bitenin, devlet tarafından bir yana atıldığı gerçeği yüzlerce kez yaşandı ve hâlâ yaşanıyor.

Bir kez daha ilan ediyoruz: devlet, ister korusun isterse korumasın, halk düşmanları halkın adaletinden kaçamayacaktır. 12 Eylül şeflerinin sonu da Hiram Abas'ın sonu gibi olacaktır.

Devrimci adalet, mutlaka uygulanacaktır! Yaşasın devrimci adalet. Devrimci Sol/silahlı devrimci birlikler."

Bile iri böyle...

Ancak örgütün suikastı gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusuna bazı kişilerin şüpheleri vardı.

Bunlardan biri de Mehmet Eymür'dü.

Hiram Abas'ın öldürülmesinin üzerinden bir ay geçmişti. Hasan Yalçın ve Soner Yalçın, Ankara Farabi Caddesi'ndeki Mehmet Eymür'ün bürosunda onunla bir görüşme yaptılar. 31 ekim 1990 tarihli görüşmenin Hiram Abas cinayetiyle ilgili bölümü şöyleydi:

"Ben tanık raporlarını okudum. Hiram Bey'in bir elinde direksiyon bir elinde pipo var, tam vitesi değiştireceği esnada vuruluyor. Yani son derece iyi etüt edilmiş ve son derece profesyonelce. Dev-Sol'un yapması için parti cephenin (THKP-C) öcünü alması gerekir. Onun için yapmış olabilir.

Bizim Dev-Sol'la hiçbir ilgimiz yoktu. Biz çoğunlukla karşı-casusluk bölümündeydik. 1970'li yıllarda bir ara çalıştık. 1980'den sonra tamamen bizim alanımız dışındaydı.

Bir kere şunun çok iyi istihbarat edilmesi gerekiyor. Hiram Bey'in sokakta, araba içinde gözlenmesi son derece zordur. Hiram Bey çok dikkatliydi. Duran adamı bile dikkatlice süzerdi. Evden çıkışlarında filan son derece dikkatliydi. Etrafını kontrol ederdi. Örneğin evinin arkasında bahçe var. Arabasını oraya park ederdi. Aslında sıradan biri olsa orada öldürülürdü. Halbuki son derece profesyonelce hiç savunması olmayan bir yerde öldürdüler.

Hiram Bey'i bir yerlere gelmesini önlemek için öldürdüler diye düşünüyorum. Belki MİTe müsteşar filan olmazdı, ama neden cumhurbaşkanlığı ile ilgili bir şeyler olmasın ?"

. Benzer görüşü benimseyenlerin hareket noktalan, "Hiram Abas'ın iyi silah kullanması, kendisini takip edenleri mutlaka yakalayabileceği ve çok iyi takipçi" olmasıydı.

Bu tezi şimdilik bir kenara bırakıp, o tarihlerde Dev-Sol'da neler olduğuna bakalım.

1978 haziran ayı ortasında "Tasfiyecilik ve Devrimci Çizgi" broşürüyle Dursun Karataş önderliğinde, "siyasî arenaya" çıkan, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'yle ağır bir darbe yiyen örgüt, 1989 yılında Sağmalcılar Cezaevi'nde, "yeniden yapılanma" tartışmalarını başlattı. 1990 mart ayında; hareketin inşa edilmesi, komiteler, hücreler, silahlı devrimci birlikler oluşturulması gibi bir dizi kararlar aldı.¹⁰⁸

Örgüt bu kararlan almadan önce ve sonra cezaevlerinden firarlar olmaya başladı. Örgütün üst düzey yöneticilerinin hemen hemen tümü cezaevinden firar ettiler...

25 ekim 1989... Dev-Sol lideri Dursun Karataş ve lider kadrosundan Bedri Yağan, Sağmalcılar Cezaevi'nden kaçtılar. 2 ocak 1990... Dev-Sol liderlerinden Sinan Kukul, Metris Cezaevi'nden firar etti.

28 mayıs 1990... BayrampaşaCezaevi'nden dört**Dev-Sol-108**Örgütün, "Komiteler. Hücreler, işleyişve BazıKurallar" yazısı; mart 1990; "Yolun Neresindeyiz" broşürü, ağustos 1990. Alıntı yapılan kaynak;*Devrimci Harekette Darbe*, temmuz 1994. Haziran Yayınları

31 aralık 1990... tbfltfm Yalçın ve Ahmet Fazıl Ercüment adlı iki Dev-Solcu, Gas&antep özel E Tipi Cezaevi'nden firar ettiler...

Örgüt sadece Hiram Abas'ı öldürdüğünü üstlenmedi.

Hiram Abas suikastından önce şu eylemleri gerçekleştirdiler:

30 ocak 1990... 1 Mayıs 1989 işçi Bayramı'nda işçi Mehmet Akif Dalcı'ya ateş ederek

öldürdüğü gerekçesiyle trafik polisi Mehmet Kâzım Çakmakçı;

7 haziran 1990... Kâmuran Özcan, Âdem Demirci, 12 Eylül Darbesi sonrası itirafçı oldukları

gerekçesiyle;

27 temmuz 1990... istanbul Çevik Kuvvet Polisi ismail Kılıç;
25 ağustos 1990... izmir'de Nihat Deniz, Yaşar Kankal, Nazım Kavak adlı öğrenciler "MfT ajanı" oldukları gerekçesiyle;
26 ağustos 1990... Metris Cezaevi eski iç güvenlik müdürü emekli Binbaşı Adnan Özbey;
5 eylül 1990... Emekli Başkomiser İbrahim Çağlar, örgüt tarafından öldürüldü.
Hiram Abas'tan sonra da örgüt eylemlerini sürdürdü:¹⁰⁹ 12 kasım 1990... Bayrampaşa Kapalı Cezaevi Savcısı Niyazi Fikret Aygen,
9 ocak 1991... Emekli Yarbay Ata Burcu, 30 ocak 1991... Emekli Korgeneral Hulusi Sayın, 22 şubat 1991... Komiser Zeki Kaya, 15 mart 1991... Ankara Etlikte kahve taranması sonucu, 2 polis memuru, 21 mart 1991... Amerikalı şirket müdürü Vinnell Brown, 7 nisan 1991... Emekli Tümgeneral Memduh Ünlütürk, 13 nisan 1991... istanbul'da polis otosu taranması sonucu, 2 polis memuru, 16 mayıs 1991... istanbul'da üç polis memuru,
¹⁰⁹ Aynı yıl tıpkı Dev-Sol gibi, TIKKO/ML örgütünün militanları da cezaevinden firar ettiler, siyasi suikastlar yapmaya başladılar. 18.12.1990 tarihinde öldürülen MİT eski görevlisi Ferdi Tamer bunlardan biriydi!
23 mayıs 1991... Emekli Korgeneral İsmail Selen ve Ada na Bölge Jandarma Komutanı Tümgeneral Temel Cingöz,¹¹⁰ 30 temmuz 1991... Ankara ve istanbul'da üç sivil polis memuru,
14 ekim 1991... MİT eski müsteşarı emekli Orgeneral Adnan Ersöz,
12 eylül 1991... Üç polis memuru,
3 şubat 1992... istanbul ve Ankara'da polis otoları taranması sonucu, 4 polis memuru, 20 mart 1992... izmir'de ekip otosu taranması sonucu, 2 polis memuru,
24 mart 1992... MİT'e ait servis aracı taranması sonucu, 2 MİT görevlisi,
9 nisan 1992... izmir'de polis otosu taranması sonucu, 1 polis öğretmen,
20 nisan 1992... istanbul'da bir polis memuru, 2 mayıs 1992... istanbul'da 5 polis memuru, 29 temmuz 1992... Deniz Kuvvetleri Komutanı emekli Oramiral Kemal Kayacan, öldürüldü...¹¹¹
Siyasal suikastlar olanca hızıyla 1993 yılına kadar sürdü... Dev-Sol, o yıl bölünme yaşadı; Örgütün iki kurmayı, Dursun Karataş ile Bedri Yağan'ın yollar ayrıldı.
Bedri Yağan'ın Suriye üzerinden Türkiye'ye giriş yaptığını öğrenen MİT, durumu istanbul Emniyet Müdürlüğü'ne bildirdi. 6 mart 1993 günü Bedri Yağan'ın Kartal'da kaldığı ev basıldı. Bedri Yağan ve 4 arkadaşı "çıkan çatışmada ölü ele geçirildi." SHP Merkez Yönetim Kurulu olayı yargısız infaz olarak nitelendirdi. Çünkü çatışmada nedense hiçbir kurşun duvarlara isabet etmemiş, hepsi 5 militanın vücuduna saplanmıştı!..
¹¹⁰ İlginçtir; öldürülen emekli Korgeneral Hulusi Sayın ile emekli Korgeneral İsmail Selen, ikisi de Jandarma asayiş komutanlığı yaptılar, ikisi de yıllarca Jandarma içinde, iki ayrı "kutbun" temsilcisi olarak biliniyordu. Hulusi Sayın MHP tansanlıydı, İsmail Selen ise Sosyal Demokrat. Birbirleriyle konuşuyorlardı bile. Ancak akıbetleri aynı oldu, öldürüldüler. Hulusi Sayın ve İsmail Selen suikast sanıkları Dev-Solcu Lütfü Topal ve İbrahim Bingöl 30 ekim 1991 tarihinde cezaevinden firar ettiler.
¹¹¹ Sosyal Demokrat olarak bilinen emekli Orgeneral Adnan Ersöz'den sonra, CHP'yesi emekli Oramiral Kemal Kayacan'ın öldürülmesi kafalarda birçok soru işaretinin doğmasına neden oldu.
Kemal Kayacan'ın kızı Fatoş Hataylı, "Dev Sol'un da intikamı alamaz Açık konuşuyorum, Sosyal Demokrat bir adamın, solcu bir grup tarafından vurulması imkânsız görüyorum" dedi. Kayacan'ın kızının gibi bazı subayların da aynı görüşte olduklarını söylüyordu. (EP dergisi, 25 temmuz 1993.)
Örgüt yara almıştı, ama Dev-Sol eylemleri 1996 yılına kadar sürdü. Sonra siyasal suikastlarda azalma baş gösterdi.
İstihbaratçılar bir olayı öncelikle, en kısa yoldan giderek, en basit çözümlerle çözmek isterler. Eğer çıkış yolu yoksa, nedenleri niçinleri üzerinde dururlar.
En kısa ve basit yoldan gidersek; tüm siyasal suikastlara bakınca, Dev-Sol'un, Hiram Abas'ı öldürdüğü konusunda kuşku kalmıyordu.
Üstelik bu iddiayı kuvvetlendiren bir başka olgu daha vardı: Gestapo, Alman tabancası Barebellum'la suikastını gerçekleştirdikten sonra ölen kişinin sağ iç cebine beyaz bir kâğıt bırakıyordu. Alman polisi, öldürülen kişinin iç cebinde o beyaz kâğıdı görünce anlıyordu ki cinayeti Gestapo işlemiş, soruşturmayı rafa kaldırıyordu!
Dev-Sol, suikastlarında genellikle yakın mesafe silahı olarak bilinen 7,65 çapında tabancalar kullanıyordu. Hedefine yakın mesafeden susturucu takılmış tabancayla ateş ediyordu.

Hiram Abas'ın da benzer yöntemle öldürülmesi, suikastı Dev-Sol'un yaptığıının bir başka göstergesiydi... Z^ten İstanbul Emniyet Müdürlüğü de, Hiram Abas'ın, Dev-Sol militanları; Hayri Koç, Ferit Eliuygun, Bahattin Anık ve Ahmet Fazıl Ercüment Özdemir tarafından öldürüldüğünü belirlemişti...¹²

Ancak, Hiram Abas suikastı konusunda bazı iddialar da Vardı...

"Silah kaçakçıları öldürdü"

"Hiram Abas silah kaçakçılığının kapışmasına kurban gitmiştir."

Bu iddiayı ortaya *Yüzyü* dergisi attı.¹³

112 22aralık 1996 tarihindeÇankaya Köşkü'nde toplanan liderler zirvesine MİT bir rapor sundu. 20 sayfalık raporda, Hiram 'Abas suikastıyla ilgili olarak *Aydınlık* dergisinin. Emniyet MüdürüHüseyin Kocadağ'ın adınıortaya atmasınaşöyle yanıt veriliyordu: "Hiram Abas'ınÇillerÖzelÖrgütütarafındanöldürüldüğüiddiası, bu eylemin 26.09.1990 tarihinde Dev-Sol militanlarıHayri Koç. Ferit Eliuygun, Bahattin Anık ve Ahmet Fazıl ErcümentÖzdemir tarafından gerçekleştirildiğinin bilinmesi nedeniyleönem taşımamaktadır."

113 yüz///dergisi. 30 eytül 1990. .

Dergi Hiram Abas'ın öldürülmesini kapak konusu yaptı: "Son durağı mafya" Haber şöyleydi:

"Silah işi nedeniyle mafya ile ilişkileri sıklaşmıştı. Oğlu da gemi acentalığı yapıyor. Silah işinde şilepleri kullanıyorlardı. Hiram Abas'ı yakından bilen ilk tanık, Abas'ın Caddebostan'daki Cınardibi Oteline sık sık gittiğini ekliyor. 'O otel. kalburüstü mafyacıların toplanma, iş bağlama ve eğlenme yeridir.' Hiram Abas aynı otele gelip giden Fevzi Öz ve Hasan Heybetli ile orada buluşup görüşür. Poker oynarmış. Yeraltı dünyasından bir tanık, Cınardibi Otel'inin Fevzi Öz kontrolünde olduğunu söyledi. Yüzyıl, otelin mülkiyetinin ise Gazanfer Bilge'ye ait olduğunu öğrendi.

Hiram Abas, yeraltı dünyasının ne kadar içindeydi ? Bir MiT müşaviri YüzyıTa şunları anlattı: 'Hiram MITte iken de karanlıkta dolaşan biriydi. MtTten ayrılınca karanlığa bütün boyuyla daldı. Bunun dünyada da örneği var. Turner CIA'nın başına geçince çok sayıda adamı dışarıda bıaktı. Bunların hepsi uyuşturucu ve silah işlerine daldılar. Kadda-fi'nin danışmalığım üstlendiler. Örneğin Frank Terpill. Bu adamlar önce devletin gölgesinde karanlık işler yapıyorlardı, sonra mafya içinde karanlık faaliyete devam ettiler.' Bu uzun açıklama sadece Hiram Abas'ın yaşamı değil, istihbarat örgütlerinin bir yarasını da sergiliyor olmalı.

Gazeteler; Hiram Abas'ın emekli olduktan sonra çalıştığı yer hakkında bulanık ifadeler kullandılar. Çoğu, 'Bir deniz nakliye şirketinde müşavirdi' deyip geçti. Sanılır ki şirketin reklamı olmasın diye bu yol tutuluyor.*Hürriyet* (gazetesi) ise gene isim vermeden şöyle yazmış; '(Hiram) Abas son olarak büyük bir Amerikan silah firmasının temsilciliğini yapıyordu.'

Hiram Abas, Abdurrahman Fevzi Gandur müessesesinde çalışıyordu. Gandur'un ticaret sicilinde denizcilik şirketi olduğu da yazılı olabilir. Ancak işte o, 'silah ticareti, bu ticarete şileplerden yararlanılması' anlatımı birdenbire anlam kazanıyor. Aslında Hiram Abas'ın bir silah ticareti işinde çalıştığı iki senedir eski yakın dostları tarafından da söyleniyordu.

MtT müşaviri, Gandurlar hakkında şu bilgiyi verdi; 'Gandurlar Lübnan, Beyrutlu, uluslararası silah kaçakçısı. Henüz Kaşıkçılar ortada yokken 50'li yılların en büyüklerin-dendi. Çok karanlık bir çevredir. Türkiye'nin içinden değil, dışarıdan çalışır. Akdeniz kanalını kullanır. Nakliyat ve gemicilik işleri paravandır. Zaten işlerini de bu yolla yapıyorlar. 50'li yıllarda Gandurlar hakkında Türk basınında geniş yazılar çıktı.'

Başka bir kaynak ise 1960-1970 arasında Gandurlann soruşturma geçirip, Türkiye'ye girişlerinin yasaklandığını anlattı.

Söylediklerine göre Gandurlann Türkiye'ye yeniden gelişleri İran-İrak Savaşı'nın başlaması üzerine oluyor. Bu noktada dikkat edilmesi gerekiyor. Belirtildiğine göre, Hiram Abas, Fevzi Gandur'un Türkiye'ye girişine ilişkin yasağın kaldırılmasını sağlıyor, MtTte görevliyken. Dostlukları eski yani. Hiram Abas'ın uyuşturucu işiyle de ilgili olduğuna birbirlerinden habersiz iki kaynak değindi. MiT müşaviri onun öldürülüşü konusunda olasılıklar sıralarken şu yorumu yaptı: 'Mafya içi hesaplaşma olabilir. Beyaz işinde bir atak yapmaya kalkışmış, rakipleri tarafından ortadan kaldırılmış olabilir.' Müşavir bu noktada Hiram Abas'ın kişiliğine gönderme yapıyor. Onun her konuda çılgın olduğunu söylüyor, 'Gandurlar lehine büyük bir atak yapıp kaybettiği itibarını yeniden toplamaya çalışmıştır.' Yeraltı dünyasının orta düzey liderlerinden biri ise şunu söylüyor: 'Hiram Abas beyaz piyasasına çok hızlı girmiş, bazılarının ayağına basmış!' Dediğine göre öldürülmesinde bu 'hızlı dalışın' önemli rolü olmuş. MITte müşavir olarak görev yapan yorumcu, Hiram Abas'ın koruma görevlisi verilmemiş olmasını 'MiT koruma vermiyor' diye açıkladı. Nuri Gündeş emekli olduğunda da koruma verilmemiş. Sonra bir işadamı para verip Nuri Gün-deş'e iki koruma görevlisi tutmuş. 'Sonra, Hiram Abas da bu karanlık işlerini yürütürken yanında koruma olmasını istemezdi.' Nitekim bazı gazeteler Hiram Abas'ın koruma almayı

reddettiğini yazdılar. Gösterilen gerekçe ise Hiram Abas'ın cesareti ve attığını vuran bir silahşor oluşu. Hiram Abas'ın birinci zevki işkence ise, ikincisi herhalde silahtı. Bu konuda kendine güvenmesi uzak olasılık değil. Nuri Gündeş, Hiram Abas'ı hiç sevmezdi. Yakınlarına şu tahlili sık sık yaptığı anlatılır: 'MtTte senyörler ve silahtörler vardır. Senyörler ortaya çıkmayı sevmezler, silahtörler ise şova bayılırlar. Ben senyörüm, Hiram silahşor.'

Müşavir şöyle anlatıyor: 'Hiram kafasıyla değil, eliyle çalışan bir adamdı. Böyle bir suikasta en hazırlıklı insanlardan biriydi. Ama öldüğünde eli tabancasında değil, piposundaydı.'

Kabul edilmeli ki düşmanı çoktu. Dolayısıyla katilini saptamak çok zordu. Dev-Sol açıklaması olmasaydı, belki pek-çok parlak spekülasyon günlerce kamuoyunu uğraştıracak-ü. Kaldı ki, açıklama olduğu halde bizzat MİTçilerde 'Sol yapmamıştır' fikri çok etkili. Eski üst düzey MİT görevlisi, 'Hiram Abas'ın öldürülüşü benim üzerimde hiç sürpriz etkisi yapmadı' diyor.

Kim öldürmüş olabilir sorusunu ise 'MtT içi hesaplaşma olamaz, solun intikam eylemi olamaz' diye başlayan bir yorumla yanıtlıyor.

Müşavir ise, MİT içi hesaplaşmayı olasılıkların dışına atmıyor. 'Bunun için MİT üst düzeyi emir çıkarmaz. Hiram Abas çok önemli bazı bilgiler açıklayacaksa, bundanzarar görececek bir kesim onu ortadan kaldırmış olabilir.'

Mafya lideri de aynı yönde konuşuyor: 'Hiram Abas daha önce açıklamalarda bulundu, MİTten atıldı. Yeni açıklamalarda bulunacaktı, öldürdüler. Dosyalardan bir kısmı Erkan Gürvit'te, bir kısmı kendisindeydi.' ANAP milletvekili, MİT eski müsteşar yardımcısı Recep Ergun da YüzyıTa, 'olayın ideolojik olduğuna inanmadığını' söyledi."

Oğlu tekzip gönderiyor

Yüzyıl dergisinin yayını üzerine Hiram Abas'ın oğlu Cengiz Abas dergiye tekzip metni gönderdi:

"O, Türkiye Cumhuriyeti'ne ve demokrasiye hizmetin şerefli bir sembolüdür.

Babam Türkiyemizin kalkınmasını ve refahını istemeyen, ülkemizin, birlik ve beraberliğine kasteden, uluslararası terörizmin ülkemizdeki çağdışı ilkel temsilcileri tarafından şehit edilmiştir.

Katliamı üstlenen Dev-Sol silahlı devrimci birliklerinin bildirisi bile, birçok yalanla dolu olmasına ve düşmanca bir ifade ile yazılmasına rağmen, sizin yayınınızdan daha ciddi bir dille kaleme alınmıştır. Sözde kendisini çok yakından tanıyan birine atfen, 'Hi-ram (Abas) son aylarda çok tedirgin ve telaşlıydı' demişsiniz. Onu yakından tanıyanlar, onun ne kadar korkusuz, hayatı nın hiçbir döneminde tedirginlik ve telaş emaresi göstermeyen biri olduğunu çok iyi bilirler. O tedirgin olduysa şahsı için değil sadece ve sadece çok sevdiği memleketinin karanlık güçlerin marifetiyle bir kan gölüne dönmesinden tedirgin olmuştur.

Yine aynı uydurma kaynağınıza atfen, 'Yirmi gün kadar önce çok özel ve anormal bir Magnum aldı. Bunu bizzat silahı veren kişiden dinledim' demiş, silah dünyasını bilen diğer bir uydurma tanığa atfen de, 'Evet. Türkiye'ye bir Magnum 337 girdi. Siparişi başka birisi verdi. Ama silah siparişi yapana değil Hiram Abas'a verildi' şeklinde yazınıza devam etmişsiniz. Mesleği dolayısıyla silah taşımaya kanunen hak kazanmış bir kimsenin silah alması çok büyük bir haber mi ki bu asılsız bilgiyi önemli bir habermiş gibi yayımladınız.

Yazınızda babamın 'mafya ile ilişkili olduğunu, silah işi yani silah kaçakçılığı yaptığını, silah işinde benim acentalı-ğını yaptığım şilepleri kullandığımızı, babamın kalburüstü mafyacaların gittiği Caddebostan'daki Çmardibi Otel'i'ne gittiğini ve burada kanunsuz işlerin bağlantısını yaptığını, aynı yere gelip giden Fevzi Öz ve Hasan Heybetli gibi yeraltı dünyasına mensup kişilerle poker oynadığını Dragos'ta ise Dünder Kılıçla poker oyunlarının devam ettiğini' iddia etmişsiniz. Bunlar, çirkin yalanlardır. Sizden ve sözde kaynaklarınızdan bu iddialarınızın hukuksal sorumluluğu yargı makamlarından talep edilecektir.

Ayrıca, kendi mülkümüzde gemilerimiz olmayıp, sürekli acentalığını yaptığımız ve gemilerinin Türk limanlarına uğrağı olan armatör, 5-10 gemisi olan şahıs veya şirket olmayıp, beynelmilel itibarlı bir devlet kuruluşudur. Tıpkı Türkiye'deki Türk Deniz Nakliyat gibi.

Babamın 'uyuşturucu ve silah kaçakçılığı' ile ilgili bir bil gisi varsa, (size bunları söyleyen) bu şahıs bugüne kadar neden susmuştur? Hepsı ağır bir suç oluşturan bu gibi kaçak çılık eylemleri için söz konusu müşavir, neden yasal yollara başvurmamıştır. Babamın, özellikle görevde olduğu sürece bu üp yasadışı faaliyetlerle nasıl başarılı mücadele verdiği, herkesçe bilinen bir husustur."¹¹⁴

Hiram Abas gerçekte yeraltı dünyasındaki bir kâşışma nın sonucu mu öldürölmüştü ?

CIA ajanı kaçırılıyor

Hiram Abas öldüröldükten 45 gün sonra, 11 aralık 1990 tarihinde, CIA ajanı Frank Terpil Beyrut'ta silahlı üç kişi ta rafından kaçırıldı...

Frank Terpil kendisi gibi CIA ajanı olan Edwin P. Wil sonla, ABD'de çıktıkları bir televizyon haber programında. Türkiye'de bazı kişilere silah sattıklarını açıkladılar. Delex International isimli şirketlerinin önemli müşterilerinden biri de MHP Genel İdare Kurulu Üyesi Murat Bayrak'ü.¹⁵

CIA ajanı Frank Terpil'm adı. Abdi İpekçi suikastına da karışmıştı: Ölüm kusan tabancayı MHP'li ölkücölere CIA ajanı F. Terpil'in verdiği iddia ediliyordu. Aynı zamanda Papa Davası'nın göröldüğü İtalya'daki mahkemeuC de Terpil m adı M. Ali Ağca'yı Bulgaristan üzerinden Avrupa'ya kaçırın kişi olarak geçiyordu...

27 mart 1983 tarihli *Dublin Sunday* Press gazetesine demeç veren Terpil'm sekreteri, "Terpil CIA ajanıdır ve (M. Ali) Ağca ile ilişkisi vardı" diyordu. Frank Terpil ile Hiram Abas'ın öldürölmesi arasında bir ilişki var mıydı ?

ikisi de bir dönem Beyrut'u "mesken" tutmuşlardı, ikisinin de silah kaçakçılığıyla ilgili yakın dostları vardı...

CIA ajanı Frank Terpil yasamı boyunca hep ikili oynamıştı. Beyrut'ta Asala'yı da, "Bozkurtlar"ı da eğittiği söyleniyordu...

1990 yılında başta Avrupa olmak üzere, dünya artık yavaş yavaş ortaya çıkan "Gladio"nun faaliyetlerini öğreniyordu!..

Acaba "Gladio" içinde önemli görevler üstlenen bazı isimler bertaraf mı ediliyordu ?..

Bilinen yöntemdi, işi biten tasfiye ediliyordu; Henry As-lanyan, Bekir Çelenk, Vahe Ohannes, Licio Gelli, Michele Sindona, Roberto CaM, Kafi Köfler gibi...¹⁶

Listede Frank Terpil ile Hiram Abas'ın da adı var mıydı ?..

Susurluk Çetesi mi öldürdü ?

ihimali zor ama; bazı çevreler Hiram Abas'ın öldürölmesiyle Paris'te işlenen bir suikast arasında ilişki kuruyor:

Solun yeraltı dünyasıyla tanışırriasırın 12 Mart 1971 Asken Darbesi'tiden sonra Kartal Maltepe Cezaevi olduğı biliniyor. O tarihlerde, Düandar Kılıç, Of lu ismail (Hacı Süleyma-noğlvC, Dede Sultan (Demircan) gibi yeraltı dünyasının önlü isimler; solcularla aynı koğışta kalmaya başlamış ve "dostluklar" kurmuşlardı.

1974 atandan sonra dışarı çıkan bazı "babalar" ile bazı "solcular" ilişkilerini sürdürdölölöl. Örneğın, "Askı Bildirileriyle" Dev-Yol'u pasiflikle suçlayın Dev-Sol'u Dursun Karataş'la birlikte kuran Paşa Güven'in, Düandar Kılıçla sık sık bir araya geldiği söyleniyordu.

12 Eylül Darbesi'nden sonra yurtdışına çıkan Paşa Güven, Dev-Sol'la ilişkisini koparmıştı. Paşa Güven'in yeraltı dünyasıyla ilişkilerinin Avrupa'daki "kaçak günlerinde de"

¹⁶Meraklıokuyucular,*Reis. Gladio'nun Türk Tetikçisi*adlıSoner Yalçın/Doğın Yurdakul tarafından kaleme alınan kitaba bakabilirler. sürdürdölöl, "uyuşturucu kaçakçılığı" yaptığı iddia ediliyordu.

Yeraltı dünyasının, "solcularla" ilişkili bir diğöl önlü ismi Liceli Hüseyin Baybaşın, "Paşa Güven, kontrgerilla tarafından yetiştirildi" diyordu.¹⁷

12 temmuz 1991 tarihinde Paşa Güven Paris'te uğradığı silahlı saldırı sonucu öldürölldölöl.

O günlerde hayli ilginç olaylar, hayli ilginç isimlerin başına geliyordu; Hiram Abas, Frank Terpil, Paşa Güven... Bir noktanın altını çizmekte yarar var: bir siyası örgütü MITin, Kontrgerilla'nın kontrolünde göstermek, hatta ima etmek kolaycılık ve basitlik olur. Ancak her örgütte olduğı gibi, Dev-Sol'un da her kademesine, istihbarat örgütlerinin ele-manları sızmaktadır. Örneğın, 22 kasım 1992 tarihinde, izmir DGM'de yargılanan, 8 yıl cezaevinde yatmış, Dev-Solcu Ahmet Yücekaya mahkemeye Mit ajanı olduğunu itiraf eden 9 sayfalık bir dilekçe verdi... Bir örnek de dışandan verelim: Philip Willan'ın,*The Puppetmasters* (Kukla Ustaları) adlı kitabında, italya'nın radikal solcu Kızıl Tugaylar örgütünün Gladio, dolasıyla CIA ilişkisini anlatıyordu, ilişkiyi belgelerle ortaya döken Willan, Kızıl Tugaylar'ın CIA tarafından yönlendirilmesinin amacını, aşın uçların şiddeti tirmandırmasına zemin yaratmak ve solun tamamının saygınlık yitirmesini sağlamak olarak açıklıyordu.

Listeye başka isimleri de ilave etmek gerekiyordu: O tarihlerde, bir isim "özgürlölölüne" kavuşuyordu... 21 mart 1990 tarihinde, Abdullah Çatlı, isviçre'nin Bos-tadel ZG Cezaevi'nden kaçırılıp, Türkiye'ye getirildi...

Abdullah Çattı, Türkiye'ye geldiğinde yeni arkadaşlıklar kurdu.

Bunlardan biri de Sami Hoştan'dı.

Sami Hoştan'ın kim olduğunu "ikinci MiT RaponTndan öğrenelim: "(Arnavut Sami) Dev-Sol'la ilişkili. Özellikle ıspanya. Hollanda ve Kolombiya bağlantılı uyuşturucu kaçak çihği yapıyor. Ataköy Galeria'da Natural ayakkabı mağazasının sahiplerinden ve istanbul Sheraton Otelı gazinosunun ortaklarından, grubu finansörü."¹¹⁸

11715 nisan 1996 tarihinde .Avrupa'da yayımlananÖzgür Politikagazetesi

118Aydınlıkdergisi, 22 eylül 1996.

Bilgileri bir kenara not ettikten sonra, konuyu fazla dağıtmadan tekrar Hiram Abas suikastına dönüp, bir iddiayı daha yazalım; "Hiram Abas, Susurluk Çetesi'nin ilk cinayetidir!"

iddia sahipleri diyordu ki; "Hiram Abas otomobiliyle giderken tam kasise geldiğinde, karşısına tanıdığı, 40 yaşlarında biri çıktı. Hiram Abas, o güvendiği tanıdığı yüzünden boş bulundu ve arkasından kurşunu yedi."

Burada yine araya girip bir olayı anımsatmakta yarar var:

Yüzyıl dergisini 10 aralık 1990 tarihinde arayan ve adının "Ahmet" olduğunu söyleyen kişi telefonda şu bilgiyi veriyordu: "Hiram Abas'ın öldürüleceğini istanbul Emniyeti'nin istihbaratına bildirdik.(...) Hiram Abas önce durdu, çünkü tanıdığı çocuktı, evvelce onunla görüşmüştü, öbürü ardadan geldi vurdu.(...)" Telefondaki "Ahmet", Hiram Abas'la ilgili ilginç ayrıntılar veriyordu:

"Hiram Abas, 22 kasım 1987 günü Tuz Gölü'nde Şereflikoçhisar'da Unilever'in müfettişi ile buluştu. Hollanda firması var ya, Sana'yı, Vita'yı satıyor. Ne konuştular, araştırın, önemli. 7 ocak 1988 günü de Düzce'de bir Çerkez köyünde buluştular."

Mehmet Eymür, "Ahmet'in söylediklerini dergiye şöyle değerlendiriyordu: "Telefon edenin Hiram Bey hakkında söyledikleri gerçeğe dayanıyor. O tarihte benim de arasında bulunduğum dost çevresiyle Sapanca Gölü'nde yemek yedik. Fethi Altanlar filan vardı. Düzce Çerkez köyü deyince aklıma Fethi Altanlar geldi. Onlar oralı. Ayrıca Hiram Bey Unilever şirketinin sahibinin oğluyla arkadaşır. Demek ki bu kişi Hiram Bey'in yakın çevresinden bilgi alıyor. Bunları bilmesinden ve terörün kaynağının tek olduğunu söylemesinden dolayı ciddiye alıyorum."

Yani, "Hiram Abas suikastçılardan birini tanıyordu" tezini Mehmet Eymür de destekliyordu! iddiayı ortaya atanlar, Hiram Abas'ın öldürüldüğü dönemde istanbul emniyet müdürü koltuğunda oturan Hamdi Ardah'nın cinayetten hemen birkaç saat sonra, silahın balistik incelemesinin bile yapılmasını beklemeden, tabancanın kirli olduğunu açıklamasını, "Bu ne telaş" diye değerlendiriyor. "Bir şeylerin üzeri mi örtülmek isteniyor ?" yorumlan yapılyordu ?

iddia sahipleri soruyordu, "Kimdi bu elinde James Bond çanta taşıyan, 40 yaşlarındaki adam ?"

Abdullah Çatlı olabilir mi?

Hiram Abas ile Abdullah Çatlı birbirlerini tanıyorlar mıydı-? .

Evet. Gerek Mehmet Eymür'ün gerekse Korkut Eken'in Susurluk Komisyonu'ndaki ifadeleri bunu teyit ediyordu, ilişki 1970'li yıllarda başlayıp 1980'li yılların başında bitmişti.

Ayrıca Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanvekili Kutlu Savaş tarafından yazılan Susurluk Raporu'nun, sansürlenmiş sayfalarında da Hiram Abas'ın Abdullah Çatlı'yı Asala'ya karşı kullandığı yazılıyordu. •¹⁹

1998 yılının son gününde yakalanan "Susurluk kahramanlarından" Haluk Kırıcı, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ndeki sorgusunda Hiram Abas suikastıyla ilgili sorularla da karşılaştı.

Polisler. Haluk Kırıcı'ya Hiram Abas suikastıyla ilgisini sordular.

Bir kere sorunun Haluk Kırıcı'ya yöneltilmesi ilginçti. Demek ki istanbul polisinin kafasında Hiram Abas suikastıyla ilgili olarak bazı kuşkular vardı.

Ancak polis. Haluk Kırıcı'ya. "Hiram Abas cinayetiyle ilgin var mı ?" diye sormuştu.

"ilgin" sözcüğü, yerine "bilgin" dense soru anlamlı olacaktı.

Çünkü Hiram Abas öldürüldüğünde Haluk Kırıcı cezaevindeydi ve "ilgisi" olamazdı. Ama, tahliye olduktan sonra. Susurluk Çetesi'yle yakın mesai içinde olmuştu, "ilgisi" olmasa da, belki "bilgisi" olabilirdi...

Fakat "bilgisi" sorulmadı...

119Kutlu Savaşın yazdığı"Susurluk Raporu nda ciddi maddihatalar varÖrneğin, Raporun 79'uncu sayfasında, Hiram Abas'ın Asala'ya karşıAbdullahÇatlı. Haluk Kırıcıgibiölkücüleri organize ettiği belirtiliyordu. Oysa Haluk Kırıcı. 8 kasım 1980 tarihinde yakalanıp

cezaevine konmuş ve 11 yıl cezaevinde yattıktan sonra nisan 1991 'de "yanlışlıkla" tahliye edilmişti... O halde Haluk Kırıcı, 1982 yılında nasıl Hiram Abas'la diyalog kurup Asala'ya karşı "mücadele" vermişti ?

Tezi sürdürüelim: Abdullah Çatlı veya "çetenen" bir başka isim her neyse Hiram Abas'ı niçin öldürmek istemişti ?

1987 yılında yazılan MiT raporunun intikamı olabilir mi?

Abdullah Çatlı'nın Türkiye'ye geldikten sonra, Mehmet Ağar'ın himayesine girdiği bugün artık resmî belgelerle doğrulanıyor. Ancak Mehmet Ağar'ın MiT raporunun intikamı için suikast yaptıracağını düşünmek ne kadar doğru olur!

Ancak konunun uzmanları farklı düşünüyor.

MiT eski daire başkanı Mahir Kaynak MiT raporunun tartışıldığı o günlerde, (31 ağustos 1988) *2000'e Doğru* dergisine şunları söylüyordu: "Bundan sonra bu mesele unutulur ve bunların savaşı sokaklarda tabancayla sürer!"

Mahir Kaynak meslektaş Hiram Abas öldürüldükten sonra ise şu değerlendirmeyi yapmıştı: "Bana göre Hiram Abas'ın öldürülmesi siyasal bir operasyondur. Teşkilatın tekrar Hiram'ın kontrolüne geçmesini istemeyen güçlerce öldürüldü."

ilginç!

MiT raporunun taraflarından Emniyet Müdürü Atilla Ay-tek de Mahir Kaynak gibi düşünüyordu: "Finale kansız gelinmez!"¹²⁰

Eymûr'un şaşırtan ifadesi

"Susurluk Çetesi", Hiram Abas'ı öldürdü mü, bilinmiyor. Ancak çetenin bazı kişileri öldürmek için tertipler içinde olduğu artık gün yüzüne çıktı...

istanbul 6 No'lu DGM'de görülen Susurluk Davası 'run 12 ekim 1998 tarihli 11'inci duruşmasında, Mehmet Eymûr'un ifadesi çok kişiyi şoke etti:

"Bana anlatılanlara göre, Dev-Sol lideri Dursun Karataş'ı öldürmek için bir plan yapılmış. Hana göre Nurettin Güven, 80 kilo eroinle İngiltere'de Dursun Karataş'la ilişki kuracak, yeri tespit edilen Dursun Karataş öldürülecekti. Yaşar Öz, Tank Ümit de işin içindeydi. 80 kilo eroinle Nurettin Güven yurtdışına çıktı. Ancak Almanya'da uyuşturucuyla birlikte yakalandı. Tank Ümit, Alman polisine 80 kilo uyuşturucuyu ihbar edip yakalattığı için öldürülmüş olabilir. Öldürülmeden önce Abdullah Çatlı ve ekibi. Tank Ümit'i Sami Hoş-tan'ın çiftliğinde sorgulamışlar."

Mehmet Eymûr, bu işi organize eden kişinin adını da açıklıyordu: Mehmet Ağar!

Mehmet Eymûr 16 ekim 1998 günü, ifadesindeki bazı yanlışlıkları düzeltmek için, istanbul 6 No'lu DGM'ye 12 belge verdi. Bunlardan "Fiş 2" belgesi hayli ilginçti:

'Tarih 18 ağustos 1994. Kaynak: Tank Ümit. Görüşen: ismail Buğday. '... Hakkı Aksoy (Siirtli, Arap asıllı). Kaynak, Dev-Sol lideri Dursun Karataş'a ulaşmak için Hakkı Aksoy ile ortak olmuştur. 291.5 kg eroinin 29 kg'ının Hakkı Ak-soy'a ait olduğu ve Nurettin Güven tarafından Avrupa'ya gönderildiği, ancak eroinin teslim edilemeden Nurettin Gü-ven'in yakalandığı, bunun üzerine malın da kendi ihbarları üzerine Belçika'da yakalandığı..."

Bu kanışıklığın altından kitabın yazarlarının da. okuyucunun da çıkması zor gibi görünüyor! Bazı soruların altını çizerek, bu karmaşık olayı aydınlatmaya çalışalım:

1- Dev-Sol lideri Dursun Karataş'ı öldürmek isteyen Susurluk Çetesi, neden uyuşturucuyu "yem" olarak kullanıyor? Dursun Karataş'ın uyuşturucuyla ne ilgisi var?

2- Dev-Sol lideri Dursun Karataş'la "ilişki" kurması için, neden yeraltı dünyasının ülkücü isimlerinden, yeşil pasaportlu Nurettin Güven, görevlendiriliyor ? Devletin ajan olarak kullandığı bir ülkücü ile bir Dev-Solcunun nasıl bir ilişkisi olabilir?

3- Yeraltı dünyasının bir başka ünlü ismi Tank Ümit, neden arkadaşlarını polise ihbar etti ?

4- Susurluk Çetesi ile Dev-Sol örgütünün sürekli yan yana getirilmesi, bazı çevrelerin psikolojik savaş metodu mu ?

Aydınlık dergisi 11 ekim 1988 tarihinde, "Çetenin kilit ismi Nurettin Güven" başlıklı haberde olayın bir başka yönünü yazdı:

"Olayları yalandan izleyen bir istihbaratçı, Eymûr'un DGM'deki ifadesinde, 'Eroin, Dev-Sol lideri Dursun Karataş'ı yakalamak için yem olarak kullanılacaktır' açıklamasını palavra olarak nitelendiriyor: 'Nurettin Güven'in İngiltere'ye gitmesinin nedeni eroinin satışlarıdır. Nurettin Güven, Londra'da Dursun Karataş'la aynı binada kaldı. Dursun Karataş'ı yakalamak ya da öldürmek gibi bir amaçları yoktu. Bu, kamuoyu için uydurulmuş bir yalandır. Kaldı ki dediklerini doğru kabul etsek bile, 80 kilo eroini almaya herhalde Dur-

sun Karataş gelmezdi.' Nurettin Güven'in üzerinden taban-• ca ve 'Ali Erdal' adına düzenlenmiş yeşil pasaport çıktı."

Tartışma sonunda ilginç bir noktaya geldi:

Mehmet Eymür DGM'de bir de MİTi suçlayarak, "Dev-Sol lideri Dursun Karataş'a yapılacak eylemi MiT üst düzey yöneticilerine bildirdim. Bir şey yapmadılar" dedi.

MiT, bu iddia üzerine. Müsteşar Şenkal Atasagun imzasıyla basın açıklaması yaptı. Açıklamada, Mehmet Ey-mür'ün kendi kusurunu örtmek için teşkilatı suçladığı belirtiliyordu...¹²¹

Acaba okur, Hiram Abas'ı kimlerin niçin öldürdüğünün ipuçlarını bulabildi mi ?

Kafaları biraz daha karıştıralım:

Hiram Abas suikastını sadece Dev-Sol üstlenmedi. Daha sonraki günlerde gazeteleri arayan bir kişi Hiram Abas'ın öldürülme olayını İslam Savaşçıları adlı örgütün gerçekleştirdiğini bildirdi.

Ardından bazı gazetelere postayla bir açıklama gönderen TKP/ML örgütü, eylemi Dev-Sol'un değil, kendilerinin askeri kanadı TIKKO'nun gerçekleştirdiğini belirtti. Hiram Abas'ın halk düşmanlığıyla suçlandığı bildiride öldürülme nedenini şöyle açıkladılar: "Muharrem Çiçek, Atilla Özkan, ismail Hanoğlu. Süleyman Cihan ve Kâzım Çelik yoldaşlarımızın katlinde birinci derecede rol almıştı. Faşist diktatörlüğün ajanı ve halk düşmanı Hiram Abas'ın cezalandırılması kaçınılmazdı."

2 ekim 1990 tarihinde, yani bu haberin bazı gazetelerde yer almasının ardından ne oldu dersiniz ?

¹²¹MiT'teki kontrterör daire başkanlığı görevinden önce Washington Büyükelçiliği'ne hukuk müşaviri olarak atanan Mehmet Eymür, sonra Türkiye'ye çağırıldı. Türkiye Şeker Fabrikaları'na uzman olarak atanan Eymür, görevinden istifa edip Amerika ya yerleşti.

TKP/ML Merkez Komitesi, gazetelere "tekzip" gönderdi ve Hiram Abas'ın öldürülmesinin örgütlerine mal edilmek istendiğini, oysa eylemi Devrimci Sol'un üstlendiğini açıkladı. Örgüt, MITi, "Partimizi: yapmadığı işleri üstlenen bir örgüt görünümüne büründürmek istemektedir" diye suçluyordu.

Açıklamada, örgütün Hiram Abas'ın öldürülmesini devrimci bir eylem olarak gördüğüne desteklediği belirtilerek, kamuoyunda örgütün prestijini sarsma amacındaki bazı gazetelerin, bu olayı çarpıttıkları görüşüne yer verilmişti.

Sahi, TKP/ML adına kim gazetelere bildiri gönderip suikastı örgütün üzerine atmak istemişti ?

Örgüt, daha önce gerçekleştirdikleri silahlı eylemlerin hemen hepsini üstleniyordu, yaptıklarının üzerini örtmüyordu.

O halde sahte bildiri niçin kaleme alınıp basına sızdırıl mıştı?

Kimler kafa karıştırıyordu?...

Yoksa, kafa karıştıranlar mı Hiram Abas'ı öldürmüştü ?..

Peki Hiram Abas'ın katilleri bulunabildi mi ? Hiram Abas suikastıyla ilgili dava aradan 9 yıl geçmesine rağmen hâlâ İstanbul 3 No'lu DGM'de sürüyor... İşin garip yanı davaya müdahil olarak kimse katılmıyor...